

சுவாமி

சுவாமி

சுவாமி

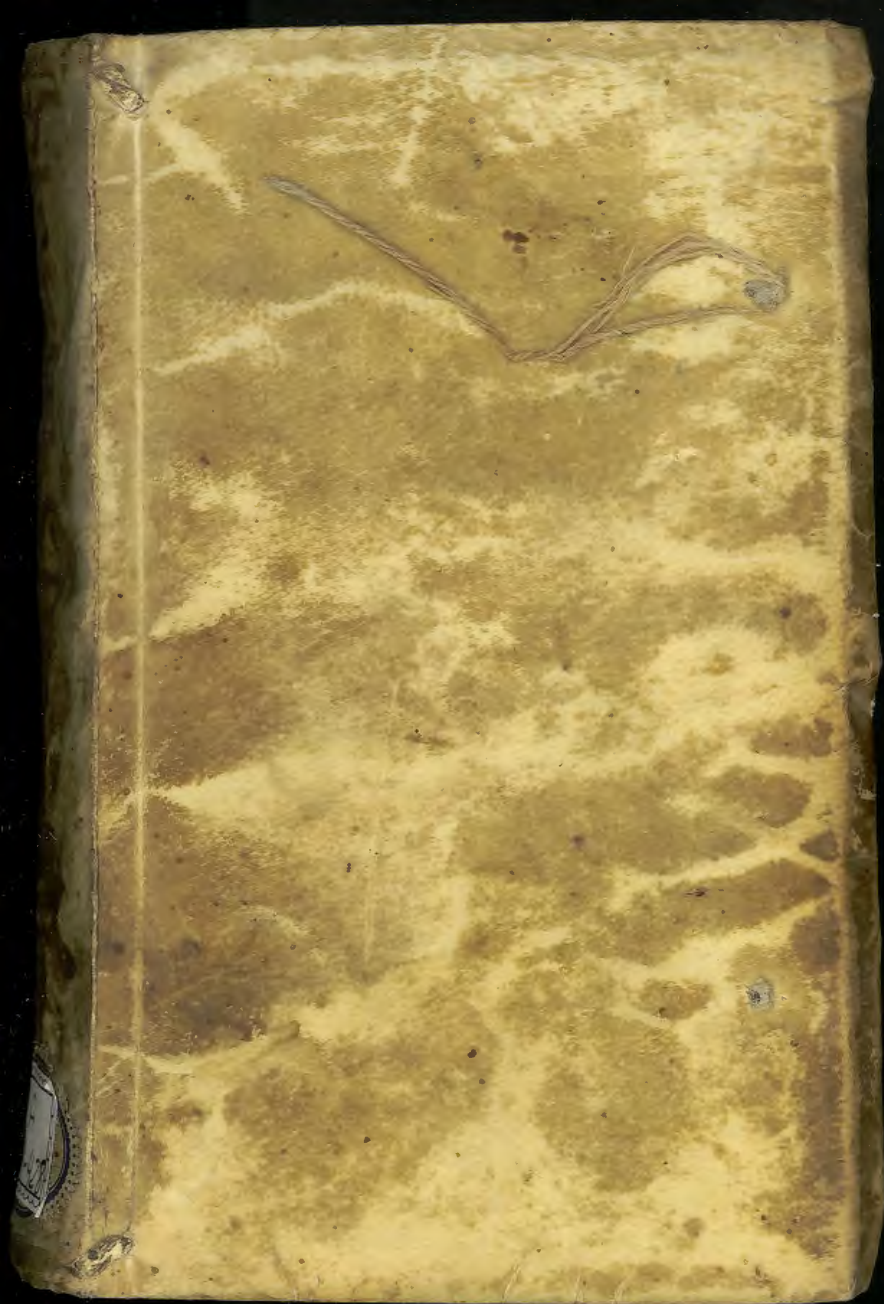
சுவாமி

சுவாமி

சுவாமி

A

11-428

7-2-7
19

15-265

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Nº:	11
	428

De

E S

S

Om
Ma

Ac
n

The
wil

Del. P. de Comp. & Hs. de Granada.
**R. P. IACOBI
PLATELII,**
E SOCIET. IESV SS. THEOLOG.
IN UNIVERSIT. DUACENA
PROFESSORIS, *Pl-5413*

SYNOPSIS

Vniverſi CVRSVS Theologici

accuratissima, *Del. Ap. de Bai*

*Omnem Theologiae Speculativae, Practicae,
Moralis & Polemicae, novâ convincendi arte ac
methodo, miraque addiscendi & retinendi
facilitate Nucleum subministrans;*

*Ac præter Tract. de Beatitudine, Actibus hu-
manis, Legibus, Gratia, Merito, Fide, Spe,
Charitate & Iustitia,*

*Theologis ac Jurisperitis æque necessarios ac per-
utiles, aliâ ejusdem Synopsis ad expeditiorem
intentium commoditatem breviori Synopsi, vel*

*Compendio lucupletata, & plurimorum
desiderio expetita.*

P A R S S E C U N D A.

COLONIAE AGRIPPINÆ,
Apud SEBASTIANUM KETTELER,
Cum Privilegio Sac. Cæsareæ Majest. speciali.

218-8

TH

P

D

A

FIDE

Bea

J

B

i. H

Et, partici-
riur bon
Optimus
ri potest h
jectiva.

2. Lic
tur, non i
ultimato
de cohib

THEOLOGIAE

PARS SECUNDA

DE BEATITUDINE,

ACTIBVS HUMANIS,
LEGIBVS,

GRATIA, MERITO,
FIDE, SPE, CHARITATE, ET
IUSTITIA,

CAPVT I.

*Beatitudo, Voluntarium, Liberum,
Intentio, Electio, Imperium.*

§. I.

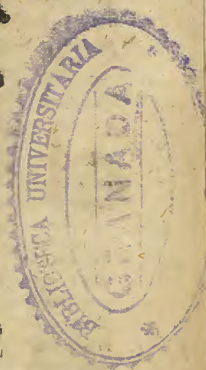
Beatitudinis essentia in Visione:

HOMINIS finis ultimus generalis, seu
formalis, est bonum perfectè satiativum
appetitus, sumptum in genere & abstra-
ctè, particularis sive materialis, est res, in qua repe-
ritur bonitas perfectè satiativa, nempe Deus ter-
Optimus, cuius solius infinita bonitate plenè satia-
ri potest humana mens: undè est ejus beatitudo ob-
jectiva.

2. Licet homo in omnibus, quæ vult & opera-
tur, non intendat formaliter, seu actu formali finem
ultimum, generalem aut particularem; cum sæpè
de eo nihil cogitet; adeoque nec illum formaliter

*Finis alti-
mus est bo-
num plenè
satiativum*

*Hinc finem
homo in om-
nibus intem-*

2. C. I. §. I. BEATITUDO FORMALIS SITA

PARS II.

*dit interpre-
tativè, non
formaliter.*

*Cùm sàpè
de eo non
cogiter.*

*Peccans mor-
taliter inter-
pretativè
statuit ul-
tim. finem
in creatura*

*Non peccans
venialiter.*

*Supernatu-
ralis Beati-
tudo forma-
lis non est
unio physica
Dei cum a-
nimæ.*

*Neq. trans-
formatio a-
nimæ in
Deum, quæ
est impossibi-
lis.*

apparet, cùm non possit appetitum cognitum; nec virtualiter propriè, id est, per intentionem forma-lem præteritam, in aliquo effectu suo, puta in tenui aliquo & imperceptibili actu potentia cognitiva & appetitiva, rationalis, aut sensitiva, virtute remanentem; cùm sàpè talis intentio non præcesserit: rectè tamen dicitur omnia velle propter ultimum finem generalem interpretativè, & virtualiter improprie; quia cùm in omnibus quæ vult aut operatur, semper intendat aliquod bonum particulare, censetur ita affectus, ut bonum totale, ad quod partiale ordinatur, effect voliturus si ei offerretur.

Hoc ferè sensu peccans mortaliter constituit finem ultimum in creatura, quatenus erga illam ita afficitur, ut illius fruitionem hic & nunc præferat Dei amicitia ac beneplacito; ac proinde moraliter censeatur illam præferre ipsi Deo, quatenus amore creaturæ se constituit in eo statu, in quo, si moriatur, scit se æternum Deo ejusque bonis cariturum.

Peccans venialiter bonum creatum, cujus inordinato affectu peccat, non constituit finem ultimū simpliciter, seu operantis quod esset mortiferum; sed solum secundum quid seu operis, quod cùm sit defectuosum, non est referibile ad Deum tanquam medium ad obtinendam ejus possessionem.

3. Hominis Beatitudo formalis supernaturalis non consistit in illapsu Dei in essentiam animæ, per specialem & immediatam unionem substantiæ divinæ cum substantia animæ, ut voluit Henr. Gandens. quodl. 6. q. 6. & quodl. 12. q. 12. neque in vera ac reali transformatione animæ in Deum ut suum principium, ut erroneè senserunt quidam contemplativi apud Les. l. 2. de sum. Bono c. 2. istius enim unionis, & hujus transformationis hominem beatificantis, nullum est fundamentum, nec apparens possibilitas. Locutiones PP. & DD. præsertim mysticorum pro ista transformatione in Deum, seu resolutione in ejus ideas, intelligendæ sunt in sensu morali, quo Beati dicuntur absorberi in Deo per summum ejus amorem & perfectam conformitatem cum ejus voluntate,

Non

IN DEI VISIONE AC FRUITIONE. 3

Non potest etiam consistere in aliquo dono habituali: cum Beatitudo ex PP. & CC. infra citandis debeat esse actualis & vitalis possessio summi boni. Unde dicenda est consistere in operatione procedente ab ipso beato movente se ab intrinseco: hoc enim requiritur ad vitalitatem: non potest tamen per eam homo simpliciter dici beare se ipsum, cum non sit illius causa principalis nec libera. Potest tamen dici beare se, sicut dicitur sanctificare se 1. Ioan. 3. 2. Tim. 2. cum hoc discrimine quod actus iustificativos producat liberè, beatificativos necessariò

Beatitudo formalis immediatè perficit potentiam ut, quo, animam ut quod, quæ sola beatatur propriè & ut quod.

Consistit in optimo & perfectissimo in genere entis supernaturalis, non spectato entitativè: alioqui unio hypostatica bearet formaliter; sed spectato in ratione possessionis satiativæ appetitus, quæ ratio convenit operationi non habitiui, per illam enim res possidentur in actu secundo, per hunc solum in actuprimo. Actus beatifici iidem numero permanent in æternum, adeoque beatitudo in illis consistens est stabilis & permanens.

4. Videtur nobis probabilius cum Bonav. Richar. & aliis, essentiam beatitudinis formalis, non consistere in solo actu intellectus ut vult S. Th. nec in solo actu voluntatis. ut Scot sed in utroque; in clara scilicet Dei visione, ejusque fruitione, seu perfecto amore amicitie, quem Aug. l. 3. de Doctr. Christiana. c. 10. vocat, *motum animi ad fruendum Deo*.

Prob. quia Scripturæ & PP. modò visioni, modò fruitioni, modò utrique rationem beatitudinis tribuunt: visioni quidam Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam Deum videbunt*. In quæ verba Aug. l. 1. de Trin. c. 13. *Et ipsa visio est facie ad faciem, quæ summum premium promittitur iustis*. Fruitioni autem Matth. 25. *Intra in gaudium Domini tui*. Cui consonat illud Aug. l. 10. Confess. c. 22. *Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te*: utriusque verò Ps. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua*. Aug. l. 1. de moribus Eccl. c. 3. *Beatus quantum ex*

PARS II.

Non est habitus, sed vitalis operatio Beati,

Qua se beat, sicut se iustificat, scilicet minùs principaliter.

Est optima in ratione possessionis satiativa,

Consistit in visione & fruitione Dei.

Scrip. enim & PP. utriusque actui tribuunt rationem Beatitudinis.

4 C. I. §. I. BEATITUDO FORMALIS SIT
PARS II. neque ille dici potest, qui non habet quod amat: nec
qui non amat quod habet. I. en. l. 4. c. 37. Participa-
tio Dei est videre Deum, & frui benignitate ejus.

Idem docet
Bened. XII.

non tamen
desinit.

Hi duo actus
requiruntur
ad possessio-
nem Dei
perfecte
satiatvum,
in qua sita
est Beatitu-
do formalis.

Per visionem
Dei sistitur
ita præsens
ut ex eo per-
cipi possit
omne com-
modum per-
ceptibile.

His addit magnum pondus Bened. XII. Extrav.
BENEDICTUS DEUS, ubi definit, quod anima ju-
storum hinc decedentes, si non egent purgatione, vi-
dent divinam essentiam immediate, eademque per-
fruuuntur: nec non quod tali visione & fruitione
sunt verè beata. Quibus postremis verbis Veg. &
Cordub. censent, nostram conclusionem esse defini-
tam, quod tamen verius negant Suar. & alii. Etiam
nobis manifestè & valdè favet decretum C. Vien.
in Clementina Dudum, ubi dicitur Beatitudo con-
sistere in visione & fruitione Dei.

Ratio autem est, quod perfecta & completè sati-
ativa Beatitudo formalis sic perfecta possessio Dei
ut finis ultimi, ad quam requiritur. 1. Clara divinæ
essentiæ visio, quæ Deum summè bonum ita Beato
vitaliter sistat, eique non per speciem, sed ut in se
est, objectivè præsentem teneat, ut possit eo frui, &
percipere omne commodum ab eo, ut obtento, &
præsenti præceptibile. 2. Actus amoris fructivi, quo
Beatus se ipsum & omnia sua ad Deum referat, ut
ad suum finem ultimum propter se summè amabi-
lem: cum enim Beatus per actum visionis se ad De-
um non referat, sed eum potius ad se
attrahat, per solam visionem illum non possidet ex-
ercitè ut finem ultimum saltem completè, undè ad
hoc opus est amore fructivo, id est, amore præsertim
amicitiæ: Deum clara visione comprehensum sup-
ponere, ac sibi indentificante, aut per necessariam
resultantiam, annexum habente gaudium amicitiae
de bonis Dei qua Dei.

Confir. quia per solam visionem, aut solam fru-
itionem, Beatitudo objectiva non possidetur per-
fectè & completè, sub omni ratione, sub qua attingi
potest à natura intellectuali, camq; satiare: cum
ergo Beatitudo sit perfecta & completa possessio
objectiva, dicenda est in utroque actu consi-
stere.

s. Di-

5. Dices 1. visio non est possessio objecti creati : ergo nec Dei. R. disparitas est, quod visio objecti creati non det videnti potestatem percipiendi omne commodum ex illo perceptibile, secus visio Dei, quæ ipsum Beato ita sistit, ut ex illo percipiat omne commodum ab eo perceptibile, bonum scilicet gaudii & amoris.

Quod non prestat visio boni creati, & ideo non est ejus possessio.

Dices 2. visio est prior amore fruitivo : atqui nihil potest esse prius essentia. R. sumpta completè C. sumpta incompletè N. cum nihil veret unam partem essentia alteri secundum rationem, imò & secundum rem præsupponi, siquidem in composito physico materia præsupponitur formæ materiali tanquam ejus causa, & tamen utraque est de ejus essentia, & in composito metaphysico, intellectivum est ratione prius volitivo, sensitivum rationali, & nihilominus utrumque est essentiale.

Vna pars essentia est subinde prior altera, ut hic visio fruitione.

Dices 3. August. in Psal. 90. dicit : *Nescio quid magnum est, quod visuri sumus, quando tota merces nostra visio est.* R. solum vult totam Beatitudinem formalem consistere in visione partim formaliter, quatenus est pars essentia Beatitudinis formalis : partim radicaliter, quatenus amor fruitivus ab ipsa, ut ei suum objectum proponente, oritur, & quidem necessariò.

Visio est tota Beatitudo partim formaliter partim radicaliter.

Eodem sensu explicari possunt alia Scrip. & PP. testimonia, imò juxta Suar. & alios etiam D. Th. hic q. 3. 2. 4. 6. quæ saltem à nostra doctrina non fuisse alienum, satis constat ex q. 4. hic a. 8. ad 3. ubi ait : *dicendum quod perfectio charitatis est Beatitudini essentialis, quantum est ad dilectionem Dei, non quantum est ad dilectionem proximi.*

Hoc sensu explicari possunt Scrip. Aug. aliq. PP. imò & S. Th.

6. Licet Beatitudo formalis spectata in genere moris principaliter consistat in amore fruitivo ; cum enim hic actus per se eliciatur in Dei obsequium propter se, magis retundat in bonum Dei extrinsecum, quàm visio per se & immediatè elicitur in bonum creaturæ ; simpliciter tamen, & in genere naturæ principaliter consistit in visione ; quia visio perfectior est in ratione assecutionis objecti beatificati, quandoquidem, independentè ab omni alio, il-

Si Beatitudo spectetur in genere moris consistit principaliter in amore ; seu si in genere naturæ seu assecutionis

PARS II.

lud, ut in se est, naturæ intellectuali præsens sistat; amor verò, supposita ejus præsentia, illud, solum affectivè uniat videnti, atque ita ejus possessionem compleat.

*Visio essen-
tia sine per-
sonis bearet
simpliciter
non cõpletò,*

*Visio Dei
etiam inten-
sivè & exten-
sivè satiat
inadequate,*

*Modo per
seipsam cer-
vificet de ex-
sistentia,*

*Quod non
faceret si ef-
fet similis
nostra visio-
ni corporea*

*Visio beatifi-
ca est neces-
saria &
perpetua, &
quidem con-
naturaliter,
si spectetur
in esse natu-
ræ, essentia-
liter, scilicet
Beatitudinis
formali.*

Visio divinæ Essentiæ sine Personis, si daretur, simpliciter bearet; quia esset possessio summi boni simpliciter infiniti, omne aliud bonum, adeoque etiam ipsas Personas ita eminenter continentis, ut in eo perfectè penetrato etiam hæ necessariò cognoscantur abstractivè: non tamen bearet omninò completè, quia non esset possessio Personarum, quæ sunt complementum intrinsecum objecti beatifici. Omnes Beati satiantur, licet Deum non comprehendant, nec omnes æqualiter penetrant divinam Essentiam; quia possessio summi boni, in quocumque gradu, sufficit ad satiaandum.

Ut visio formaliter beatificet, debet esse vitalis, & certa experientia Dei ut reipsa existentis, sic ut essentialiter dependeat ab existentia ejus ut exercitata; alioqui enim videntem non certificaret per se ipsam de existentia objecti beatifici, & consequenter neq̃ illud possideret possessione perfectâ, & de se natura appetitum satiare.

Hinc si daretur aliqua Dei visio (qualis ex probabili multorum sententia, est nostra visio corporea objecti colorati ab exercita Dei existentia ita independens ut quantum est ex parte sui modi tendendi, posset eadem permanere, quamvis per impossibile Deus non existeret, non bearet formaliter.

7. Visio beatifica, supposito lumine gloriæ cum concursu proportionato est æquè necessaria ac visio corporea apertis oculis. Prout de facto datur, est perpetua & inamissibilis. Est de fide ex Matth. 25. *Iusti autem in vitam æternam.*

Visioni spectatæ in esse naturæ perpetuitas est connaturalis; quia luminis (à quo ex rei natura necessariò procedit visio,) posita ejus prima productione connaturaliter debetur perpetua conservatio; cum sicut quodvis aliud, saltem natura sua non fluxum, de se naturaliter petat perpetuò conservari, & nihil sit in se ipsum natura, quod ejus destructionem exi-

gatiat verò spectata in esse beatitudinis formalis perfectæ est essentialis, cum non possit esse consecutio summi boni de se plenè satiatiua & exclusiua omnis anxietatis, nisi ex modo, quo datur, sit perpetua & inamissibilis. *Nullo igitur modo* (inquit Aug. l. 13. de Trin. c. 8.) *esse poteris vita veraciter beata nisi fuerit sempiterna.*

Cognitio tamen perpetuitatis non est ei essentialis, sed solum connaturaliter debita per modum proprietatis requisitæ ad hoc ut in actu secundo plenè satietur: cum non terminetur immediate ad beatitudinem objectivam, sed ad ejus possessionem; nullus autem actus ad Beatitudinis formalis essentiam pertineat, qui pro objecto immediato non habeat ipsam Beatitudinem objectivam.

Non repugnat visio reflexè cognoscens se perpetuè duraturam, quæ proinde, cum sit essentialiter vera, necessariò sit indestruibilis. posito quòd Deus pro sua libertate eam semel produxerit.

§ I I.

Visio Dei necessitat ad Dei amorem, & causat immutabilitatem.

§. **V** I S I O beatifica necessitat ad Dei amorem quo ad specificationem, ita S. Tho. Scot. Suar. prob. quia cum repræsenter Deum ut in se est, facit ut Beatus illum non possit apprehendere sub ulla ratione mali odibilis, sed solum sub ratione boni infinitè amabilis, sub qua odio haberi non potest, sicut nec malum quia malum amari: imò etiam quoad exercitium, saltem quantum est ex natura rei, & seclusis suppositionibus extraordinariis qualis esset divina prohibitio amoris Dei, negatio concursus ad illum &c. ita S. Th. Suar. cont. Scot.

Prob. quia infinita Dei bonitas, ut in se est, per visionem clarè proposita, habet majorem vim movendi, & ad sui amorem alliciendi, quam habeat quodlibet bonum creatum possibile perfectius ac perfectius infinitum, perfectiori semper ac perfectiori cognitione propositum, adeoque infinitam ac superantem omnem vim resistendi voluntatis crea-

Quia sine perpetuitate & quidem cognita non esset perfectè satiatiua.

Ejus tamen cognitio non est essentialis.

Visio reflexa sua perpetuitatis est essentialiter indestruibilis.

Visio Dei necessitat ad ejus amorem quo ad specificationem, & quo ad exercitium, quia illum repræsenter sub ratione boni puri.

Ad sui amorem infinitè movetur, & hac virtute motiva omnem possibilem creaturam

essentiam
insitit supe-
ram.

Videns Deū
non potest
apprehendē
re ullam ra-
tionem boni
in cessatione
ab ejus ame-
re, ergo nec
quam velle,
Etiam inter-
pretatur.

Beati sunt
impeccabiles
est de fide

Impeccabili-
tas qui inest
tum ratione
amoris boni
visi.

Tum ratio-
ne visionis
eos ad per-
fectissimum
Dei amorem
necessitantis.

Patentia po-
tati in sensu
diviso non
sunt cum vi-
sione prout
de facto hāc
est.

ta, & consequenter eam ad sui amorem non minus necessitante, quam in motibus primò primis necessiter bonum delectabile, aut tentatio gravissima, cui nulla voluntas creata sibi relicta, possit resistere moraliter, imò nec physice.

Confir. Videns Deum non potest non apprehendere rationem boni simpliciter, ex suo genere summi, in fructivo Dei amore, sua felicitate formali saltem partiali; & contra nullam potest apprehendere rationem boni in cessatione à tali amore, ac proinde hanc non potest velle formaliter adeoque nec interpretative, libere cessando.

Confir. 2. ex Aug. Ps. 85. *Non autem desines amare, quia talis est quem vides, qui nullo te offendat fastidio.*

9. Beati sunt impeccabiles. Est de fide contra Orig. ex C. Firmiter de S. Trin. Et ex Script. Math. 25. sup. n. 7. asserente Beatitudinem fore perpetuam; & alibi sēp us docente eandem non posse cum ullo peccato consistere: Apoc. 81. *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens.* Ad Heb. 12. *Sequimini sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum.* 1. Pet. 1. ubi Beatitudo dicitur *Hereditas incorruptibilis, incontaminata, immarcescibilis.*

Impeccabilitas Beatis convenit ab intrinseco, tum ratione amoris beatifici ex suo genere perfectissimi, ac proinde omnem affectum pravum, etiam levissimè peccaminosum excludentis, ad quem clara summi boni visione necessitatur, de quo amore Aug. l. 14 de civ. c. 9. in rem nostram ait: *Vbi boni adepti amor immutabilis est, profectò, si dici potest, mali cavendi timor securus est;* tum etiam immediate ratione ipsius visionis, quæ ead. m. vi, quæ Beatos determinat ad Deum necessariò perfectissimè diligendum, etiam eos determinat ad necessariò fugiendum omne malum ejus bonitati, ac perfectissimo amoris repugnans; cum hæc sint per se connexa, & hoc posterius sit in priori inclusum.

10 Visio prout de facto datur, Beatos reddit impeccabiles, etiam in sensu diviso, hoc est, sicut ne-

quis

quidem peccare possint eo ipso visionem amittenda.

Prob. quia cum ex dictis sup. n. 7. de facto datur (qualiter de lege ordinaria dari debet, cum sit terminus in quo quiescendum est) ut perpetua & inamissibilis in sui conservatione non dependet, si cu gratia habitualis in via, ab ullo actu libero voluntatis creata, quam in omnibus dirigit, ne à recto deviet, ut præclare Aug. 12. de Gen. ad lit. c. 36. ubi ait: *Sancti Angeli illam incommutabilem substantiam Creatoris ita conspiciunt, ut visione atque amore eam præbent omnibus, & secundum eam iudicent de omnibus, & ex ea dirigant quidquid agunt.*

II. De Potentia absoluta visio beatifica ita conferri potest, ut cum illa sit potentia proxima peccandi in sensu diviso: quia nempe potest ita conferri, ut in sui conservatione dependeat à continua productione aut omissione certi actus, Beato libera & sub peccato præcepta; cum in hoc nulla appareat repugnantia. Eo autem casu visio pro quovis instanti suæ conservationis supponeret exercitium potentia à peccato libero abstinendi, per se involventis potentiam proximam peccandi, quæ proinde in ea hypothese staret cum visione, sicut de facto stetit in Angelis bonis si (quod fieri potuit & factum variè probabiliter tenent) visionem beatificam acceperint ut præmium eo ipso instanti, quo liberè elicerunt actum meritorium, cum pro suo arbitrio possent, ut sterneret mali elicere demeritorium.

Quod verò non posset visio sic concessa, per vim sibi intrinsicam necessitandi ad bonum, ulla ratione impedimento esse potentia proxima ad liberè peccandum, vel non peccandum aut libertati exercitii ejus officere, manifestum est: quia, ut supponitur, vis esset posterior natura. Apertè autem repugnat posterius habere aliquam efficaciam in aliquid se prius.

Induceret tamen impotentiam peccandi consequentem, quæ non magis repugnat cum potentia prox.

Sciret, si data fuisset ut in sui conservatione dependens ab aliquo actu libero beatis imperato sub peccato.

Tunc enim visio semper esset posterior isto actu, adeoque nihil officeret ejus libertati.

Unde esset

proxima amandi necessario antecedente ommissionem amoris liberam in eodem instanti.

in Beat. e potentia peccandi antecedens cum impotentia consequente.

Visio stare nequis cum ullo mortali etiam habituali, imò nec cum ullo veniali.

Quia est terminus divini dilectionis ad perfectissimam Dei amicitiam elevantis. Amor non est terminus talis dilectionis.

Vnica est forma iustificans de lege ordinaria.

Voluntarium late est ab appetitu, cum cognitione, strictè ab appetitu rationali.

12. Nulla potentia stare potest visio cum ullo peccato mortali sive actuali, sive habituali : quia cum sit gratia consummata, finis omnium donorum supernaturalium, & (excepta unione hypostatica) participatio divini esse ex suo genere perfectissima per, quam *similes ei erimus*. 1. Joan. 3. non minus est terminus divinæ dilectionis elevantis ad Dei amicitiam, cui repugnat quodvis mortale, quam gratia sanctificans, quam infra ostendemus cum quovis mortali esse absolute incompassibilem.

Probabilius est, ne quidem cum ullo veniali etiam habituali posse consistere; quia cum sit terminus divini amoris consummati ex suo genere perfectissimus, dicenda est perfectissime sanctificare, ac proinde ab omni omnino peccati labe purgare.

Ideo autem visio potius quam amor beatificus absolute repugnat omni peccato, etiam habituali; quia illa est terminus amoris Dei admittentis ad suam amicitiam, hic verò conversio creaturæ ad Deum, quæ de se est dispositio ad condonationem injuriæ impetrandam, non ipsa condonatio.

Trid. sess. c. 7. loquitur de forma secundum legem ordinariam iustificante viatores, dū ait: *Demum unica formalis causa* (nempè justificationis) *est iustitia Dei, non qua ipse iustus est; sed qua nos iustos facit.*

§. III.

Voluntarium positivum & negativum.

13. **V**OLUNTARIUM late, seu spontaneum est quod procedit ab appetitu cū cognitione; strictè verò & magis propriè quod ab appetitu rationali seu voluntate; in prima acceptione convenit etiam Brutis; in secunda soli naturæ intellectuali; etiam sumptum strictè latius patet quam liberum: cum omne liberum sit voluntarium, sed non contra, ut patet in motibus primò primis, amore beatifico &c.

Subinde tamen voluntarium in acceptione strictiori & minus usitata confunditur cum libero etiam à Script. & PP. ut Psal. 53. *Voluntariè sacrificabo tibi*: quo sensu Aug. de vera Relig. c. 14. dicit: *Nunc verè usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Eodem sensu voluntarium usurpat S. Th. 1. 2. q. 74. a. 3. o. ubi habet *In actu voluntario & inordinato consistit ratio peccati.*

Voluntarium aliud directum, quod est à voluntate ut agente, seu per influxum positivum, ut actus à voluntate elicitur aut imperati; aliud indirectum, quod est à voluntate ut non agente cum agere possit, aut cum possit & debeat, ut omissio actus liberi, & effectus ex ea secutus.

Voluntarium indirectum subinde etiam accipitur pro interpretative volito, & pro voluntario seu volito in causa etiam positiva.

14. Ad Voluntarium indirectum & negativum necessarius non est ullus actus voluntatis, etiam qui solum indirectè terminetur ad omissionem, quatenus intendit aliquid impossibile cum actu opposito, ex qua intentione sequatur omissio; quæ proinde in isto impossibile, ut in causa, censetur indirectè volita ac voluntaria.

Unde non repugnat dari puram omissionem liberam & consequenter voluntariam absque omni actu voluntatis, à quo ullo modo causetur: cum ad hoc, ut omissio sit libera, solum requiratur, ut sit suo modo à voluntate, ut proximè potente actum ei oppositum, quod sufficienter habetur per hoc præcisè, quod voluntas proximè possit hic & nunc actum ponere, & tamen illum non ponat: eo ipso enim à tola voluntatis libertate oritur; quod actus non existat; ac proinde, morali iudicio, ejus omissio æquè tribui debet voluntati, ac si formaliter haberet volitionem positivam actum ponendi, quam iis circumstantiis habet moraliter, & interpretative, quia nempe eam habet æquivalenter in ordine ad hunc effectum, qui est omissionem esse, & ei us causa tribui.

Subinde confunditur in omni libero à script. & PP.

Indirectum est à voluntate ut non agente.

Vel volitum in causa etc.

Ad voluntar. negativum non requiritur actus voluntatis.

Vnde physice dari potest pura ommissio libera.

Ad quam sufficit actum non poni à voluntate potente illum ponere.

Nec plus requiritur ut (supposita obligatione actus, omisso sit peccaminosa.

Moraliter tamen non potest esse talis sine actu eam causante vel occasionante

Voluntas pure omittens habet negationem actus à qua præscindit in statu indifferentia

15. Potest physicè voluntas nostra, absque omni actu etiam indirectè ad omissionem terminato, merè negativè se habendo circa aliquod objectum, suam libertatem exercere, & supposita actus oppositi obligatione, per puram omissionem peccare: patet tum ex eo quod sit libera libertate contradictionis; tum ex eo quod Deus possit voluntati negare suum concursum ad omnes actus, præterquam ad actum amoris præceptum, quo casu pura ommissio amoris orietur à voluntate, antecedenter complexa per concursum indifferentem ad exercitum, vel non exercitum, & consequenter indifferente ad amandum, & non amandum, ac proinde erit libera, & peccaminosa.

De facto tamen non datur, nec moraliter dari potest pura ommissio libera, ac peccaminosa absque omni actu, illi causam, aut occasionem præbente; quia tanta est promptitudo, & activitas voluntatis, tantaque ejus naturalis inclinatio, ad boni prosecutionem, & mali fugam, ut moraliter non possit non finire se moveri ab aliquo, ex bonis, aut malis sibi propositis, quod juxta Valen. Præpo & alios, solum vult S. Th. hic. q. 171. a. 1. o. Ubi valdè fayer oppositæ sententiæ, his verbis; Si verò in peccato omissionis intelligantur etiam causa, vel occasiones omittendi; sic necesse est in peccato omissionis aliquem actum esse. Quæ explicatio confirmatur ex eo, quod hic. q. 6. a. 3. expressè doceat voluntarium posse esse absque omni actu; & q. 2. de malo a. 1. a. d. 2. habeat. Aliquid dicitur esse voluntarium non solum quia cadit sub voluntatis actu. sed quia cadit sub potestate voluntatis.

16. Voluntas hoc modo pure omittens, plus habet in statu determinationis ad omissionem, quam in statu indifferentiæ naturæ prioris; cum in illo habeat negationem actus, à qua in hoc ita præscindit, ut neque intelligatur habere actum, neque non actum, sed solum prærequisita ad utrumlibet indifferentia, sic ut pro illo priori verum sit dicere: Non vult, si ly. Non vult, sumatur præcisivè, non verò si negativè. Unde in illo priori abstrahit à determinatione

& in-

& indeterminatione, seu non determinatione sumpta pro negatione determinationis, & solum præcisiue habet indeterminationem.

Ex his sequitur posse omissionem ex non libera fieri liberam, & consequenter ex non peccaminosa, peccaminosam; & contra, absque ulla mutatione voluntatis, per solam variationem in prærequisitis, puta in exhibitione concursus, modò ad unum restricti, modò ad utrumlibet indifferentis, aut in aduerrentia rationis, modò proponentis, modò non proponentis motiva indifferentiam, aut malitiam inducentia.

17. Ad huiusmodi exercitium libertatis negativum non requiritur motivum propriè, & positivè movens in actu secundo, cum non possit sic movere, nisi terminando tendentiam voluntatis positivam, ab ipso motivè causatam; sed solum impropiè, & negativè; quatenus ab intellectu propositum æquiponderat motivis in contrarium, adeoque constituit indifferentiam in iudicio, & æquilibrium libertatis in voluntate, arque ita impedit, ne hæc finar se capi ab iis, quæ invitant ad actum; uti necessariò raperetur, si nulla ratione mali in actu apparente, nec ulla ratione boni in ejus omissione, actus proponeretur sub ratione boni puri & necessarij; sic enim tolleretur indifferentia iudicii ad liberam voluntatis determinationem, sive positivam, sive negativam, necessariò prærequisita.

Unde omissio libera essentialiter dependet à cognitione motivi avocantis ab actu, hoc sensu, quod formaliter, ut libera, eam essentialiter præsupponat, imo etiam intrinsecè includat; non verò quòd ista cognitio, aut motivum per eam propositum, propriè exerceat ullam causalitatem.

18. Hinc cum plura motiva omissionem suadentia simul proponuntur, ad eam omnia æqualiter concurrunt, cum omnia æquè conferant, ad æquiponderandam rationibus ad actum trahentibus, & ad habendam iudicii, & voluntatis indifferentiam in actu primo, quod etiam verum est, quamvis ex illis aliqua sint ita opposita, ut non possint simulta-

Potest ommissio ex non libera fieri libera per mutationem in solis prærequisitis, non in voluntate

Voluntas ad puram omissionem non movetur ab ullo motivo propriè, sed solum impropiè & negativè.

Prærequiritur tamen cognitio motivi avocantis ab actu ad indifferentiam iudicii & æquilibrium voluntatis.

Plura motiva ad omissionem simul præposita æquè aliter ad ea concurrunt.

uari ; hoc enim non obstante, possunt negativè (modo explicato) simul movere.

Quamvis aliqua inter se pugnent, & videat Deus voluntatem non omissuram, si hoc vel illud solum proponeretur

Nec refert; quòd fortè Deus cognoscat voluntatem hic & nunc actum non omissuram, si è duobus motivis ab actu avocantibus solum proponeretur motivum A. omissuram verò quamvis solum offerretur motivum B. Indè enim non habetur, quòd omissio hic & nunc suo modo pendeat à solo motivo B. sed solum quid, supposita alia objecti propositione, pro sua libertate factura esset voluntas, quæ in hoc casu idèd omittit, quia libera est; idèd autem libera est; quia objectum ei proponitur sub ratione boni & mali, quod æquè habetur ab omnibus motivis in utramque partem hic & nunc propositis.

Ad omissionem liberam requiritur potestas ad actum.

19. Ad hoc ut omissio sit voluntaria requiritur potestas ponendi actum oppositum, quia omissio non est à voluntate, ut à causa Physica positivè influente; sed solum ut à causa morali per influxum privativum, situm in eo quod actum non ponat cum possit; ut patet tum ex dictis sup. n. 14. tum ex eo quod alioqui omissio actuum impossibilium esset voluntaria.

Omissio omissionis voluntaria est libera.

Hinc licet voluntarium in genere latius pateat quàm liberum, in omissione tamen convertuntur.

Ad eam requiritur aliquis actus intellectus; nec solum ex ratione generali voluntarii, sed ex speciali ratione voluntarii indirectè; quod, cum non sit à voluntate nisi ut potente oppositum, necessariò præsupponit cognitionem motivorum, propter quæ elici potest actus oppositus, sine qua voluntas non esset proximè expedita ad illum.

Quamvis ad omissionem voluntariam nullus requiratur actus voluntatis; necessariò tamen requiritur aliquis actus intellectus; nec solum ex ratione generali voluntarii, sed ex speciali ratione voluntarii indirectè; quod, cum non sit à voluntate nisi ut potente oppositum, necessariò præsupponit cognitionem motivorum, propter quæ elici potest actus oppositus, sine qua voluntas non esset proximè expedita ad illum.

Omissio peccaminosa ex ignorantia vincibili supponit cognitionem confusam obligationis agendi.

Dices possibile est peccatum omissionis ex ignorantia vincibili: R. ignorantiam vincibilem involvere aliquam, saltem confusam cognitionem obligationis inveniendi de obligatione actum ponendi aut non ponendi, ac proinde istam omissionem peccaminosam, non esse sine omni actu intellectus.

20. Obligatio ponendi actum oppositum non est necessaria ad omissionem voluntariam: cum, conclusa

clufa obligatione, omiffio actus, quem possum ponere, oriatur à mea voluntate ut determinante, ac proinde, fit mihi libera & voluntaria: uti & Deo permiffio peccati, quâvis non teneatur illud impedire.

Dices S. Th. hic q. 6. a. 3. o. dicit. *Quia voluntas volendo & agendo potest impedire hoc quod est non velle & non agere, & aliquando debet, hoc quod est non velle & non agere, imputatur ei quasi ab ipsa existens.* R. loquitur de omiffione ad culpam imputabili, ad quam haud dubiè requiritur obligatio ad actum oppositum.

Hinc pura omiffio, seclufa obligatione actus oppositi, ãeque est bona; neque mala: quia, cum nihil sit, propriè non habet motivum, nec regulam, cui per se & secundum se possit aut debeat conformari: sed solum potest regulari per accidens regula præcipiente actum, cuius est omiffio: adeoque non est à quo accipiat bonitatem, neque, in illa hypothèsi, à quo accipiat malitiam.

21. Ut effectus ex omiffione consequens sit voluntarius, requiritur aliqua ejus, ut certò vel probabiliter secuturi cognitio, saltem imperfecta: voluntarium enim est essentialiter ab intrinseco cum cognitione.

Quando effectus ex omiffione sequitur per se, ut ex omiffione sumptionis cibi fames, & debilitas, non requiritur obligatio illum impediendi ut sit voluntarius: qui enim vult causam sive positivam, sive privativam, eo ipso vult, saltem interpretativè, omnem effectum cum ea per se connexum.

Quando effectus ex omiffione solum sequitur per accidens, ut submersio navis ex eo, quod Angelus ei non succurrat sicut potest, requiritur obligatio illum impediendi ut sit propriè & simpliciter voluntarius ita Suar. Vasq. cont. Amic. Ariag.

22. Prob. 1, ex S. Th. hic q. 6. a. 3. o. *Sciendam quod non semper id, quod sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam in agens ex eo quod non agit: sed solum tunc cum potest & debet agere.*

2. Ratione à priori, quia hac obligatione seclufa,

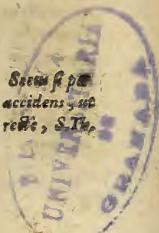
Qua obligatio non est necessaria ad omiffionem voluntariam. Sed solum ad peccatum, de qua S. Th.

Vnde seclufa obligatione actus oppositi est indifferens ad bonitatem & malitiam.

Ut effectus ex omiffione sequens sit voluntarius requiritur aliqua ejus cognitio.

Non requiritur obligatio eum impediendi si se quatur per se

Sciem si per accidens, ut rectè, S. Th.

*Alioquin talis
effectus non
esset morali-
ter connexus
cum omis-
sione & o-
mittente.*

nulla est connexio talis effectus cum omissione, ratione cuius morali æstimatione tribui possit omitterenti, ut causæ ei suum esse determinantis; non enim physica, cum, ut supponimus, non sequatur per se & physice ex omissione, sed ex suis causis independenter ab eo, quod aliquis illum possit impedire, nec impediat: non etiam moralis, cum seposita obligatione non sit, in quo funderetur.

Alia est ratio de omissione: quia, cum eo modo, quo est, sit à sola voluntate tanquã principio vel immediato privativo, vel mediato aliquo modo positivo ratione connexionis cum actu voluntatis, ex quo sequitur, etiam obligatione non interveniente meriti tribuitur voluntati, à qua sola suo modo oritur.

*Hinc peccata
non sunt vo-
luntaria Deo
omittenti
illa impedi-
ta.*

3. Et efficaciter à posteriori, quia sequeretur omnia peccata esse Deo, illa non impediendi, voluntaria, cum possit, non solum physice seu philosophice, ut volunt adversari; sed etiam moraliter & theologicè seu imputabiliter; Deo enim essent libera; imo & volita. 1. quia ratio voluntarii iis inesset ab omissione illa impediendi Deo libera & volita. 2. quia voluntaria principio extrinseca eatenus sunt voluntaria, quatenus efficaciter volita; atqui omne malum est impurabile ei; cui est liberum & volitum, cum fundamentum imputabilitatis adæquatum sit ratio liberi & voliti.

*Ne quidem
indirectè &
permisive.*

Hinc rejicies, quod quidam admittunt, nempe peccata esse Deo voluntaria indirectè & permissivè; alioquin enim dici posset Deus illa velle indirectè permissivè & interpretativè, quod malè sonat.

*Obligatio
impediendi
effectum in
eo causat ra-
tionem vo-
luntarii in-
directæ, faci-
ens ut
habeat con-
nexionem*

23. Dices præceptum impediendi effectum non movere voluntatē ad illum causandū, sed potius contrariū: ergo in eo non causat rationem voluntarii. R. dist. Conf. directè C. indirectè, quatenus facit ut habeat moralem connexionem cum voluntate liberè omitterentis illum impedire, N. similiter cognitio effectus ex omissione sequitur, licet sæpè ad eam non moveat, est tamen conditio sine qua effectus non haberet rationem voluntarii, seu ita producti ut moraliter tribui possit voluntati omitterentis: facit ita-

utraque obligatio in nostro casu ut negatio effectus
v.g. non submersio navis, habeat moralem exigen-
tiam, ut causetur ab omittente per actionem omis-
sioni oppositam, hic & nunc moraliter debitam &
adeoque facit ut submersio habeat moralem habi-
tudinem ad voluntatem omittenti, succurrere, tan-
quam effectus moralis per se pendens ab omissione
actionis per quam debebat impediri. sicut non au-
dire sacrum die festo per se pender ab omissione vo-
litionis audiendi sacrum, per quam debebat causari
sacri auditio.

Dices 2. seclusa obligatione est connexio effectus
cum omissione ut natura priori, sive ut cum aliquo,
sine quo non esset: ergo est connexio dependentiæ
tanquam à causa influente indirecte & negative,
quod sufficit ad rationem voluntarii, R. tantum ha-
beri connexionem per accidens in genere non impe-
dientis, non verò in genere ullo modo causantis, ut
ad voluntarium requiritur, connexio causalitatis
negativæ seu subventionis ab Angelo non præstitæ,
qua navis fuisset servata, non est connexio causal-
itatis veræ in submersionem, adeoque nec suffici-
entis ad rationem voluntarii propriè dicti illi tri-
buendam.

Dices 3. effectus eo casu sequitur ex omissione
per accidens, ergo omisio est illius causa per acci-
dens. R. causam per accidens non habere veram ra-
tionem causæ, quando quidem causa essentialiter
per se influat esse in effectum: unde quod per acci-
dens ex alio sequitur, non est illius effectus: hinc o-
missio non potest derivare suam libertatem & rati-
onem voluntarii in effectum solum per accidens ex
illa secutum.

Dices 4. quidquid non esset, nisi voluntas omit-
teret, habet dependentiam à voluntate seu indigen-
tiam certi exercitii ejus libertatis ut fit: atqui effe-
ctus per accidens cum omissione connexus non ha-
beret esse nisi voluntas liberè omitteret Ergo pen-
der à voluntate & consequenter habet rationem
voluntarii, consistentis in dependentia à voluntate
in suo esse. R. N. mi, licet enim Angelus non esset

moralem &
non impediri.
te, à quo de-
bebat & vo-
lunt exigebat
impediri.

Ea seclusa
habetur con-
nexio in ge-
nere non im-
pedientis, non
verò aliquo
modo causan-
tis, ut ad vo-
luntarium
requiritur.

Id ex quo a-
liud sequi-
tur per acci-
dens non est
ejus causa,
quippe, cui
essentiale est
per se influ-
ere.

Effectus ex
omissione li-
bera per
accidens se-
cutus adhuc
esset vi sua
causa, quan-
vis non esset

omissio libera, nec potest illam impediendi, imo nec ipse omittit, ut per exemplo Angelus, 21. Omittens tamen provisione effectus secuti, illum permittit, non vult. Unde non est ipse liber, cum non sit ab ejus voluntate.

Est tamen in ejus potestate, ut non sit, non proprie ut sit.

Ad hocque est in actu liber ad effectum permissionem & impeditiorem, non ad ejus positionem &c. Libertas immediata est ad actionem & non actionem, media-

aut non haberet potestatem impediendi submer-
sionem navis, & consequenter omissio eam impediendi non esset illa libera, adhuc sequeretur submer-
sio navis, vi tempestatis: ergo non magis de-
penderet ab omissione Angeli quam ab omissione
chymæ? Unde Angelus non impediendo sub-
mer- sionem non ponit conditionem sine qua non
esset submersio; quia Angelo non existente, &
consequenter non ponente illam conditionem ne-
gativa adhuc esset submersio.

Dices §. qui omittit advertens ex omissione se-
curum aliquem effectum, eo ipso præcisè vult il-
lum interpretativè & æquivalenter. R. N. a. s. solum
eo ipso vult permissionem: ut patet in Deo omittente peccata impedire. Ex his

24.1. Effectus qui per accidens sequitur ex libera
omissione, seclusa obligatione illum impediendi,
non est liber omittenti; quia nullo modo pendet
ab ejus voluntate ut à causa sive mediata sive im-
mediata.

2. Licet sit in potestate omittentis, ut iste ef-
fectus non existat, cum sua actione possit illum impe-
dire: non est tamen proprie in ejus potestate facere
ut existat, cum existentia talis effectus, nullo modo
ab ejus voluntate ut à causa dependeat, sed ab agen-
tibus ad quorum activitatem, omittens habet se-
merè permissivè, ut patet in Deo respectu pecca-
torum.

3. Qui absque ulla obligatione monet naucle-
rum ut vitet scopulos, quibus alioqui navis allisa
certò mergeretur, est causa libera non submer-
sionis, non est tamen in actu primo liber ad non submer-
sionem, & mer- sionem navis, cum hanc sapè non
possit ulla vi aut industria causare ponendo aut om-
mittendo actionem, ex qua per se sequatur sub-
mersio. Solum igitur est in actu primo liber ad non
submer- sionem, & ad ejus permissionem, sive ad
submer- sionem impediendam & non impediendam,
non verò ad eam causandam.

4. Quamvis libertas immediata quæ habetur
respectu propriæ actionis sit per se loquendo ad ex-
tre-

rema op-
non pon-
tur respec-
tis? hæc en-
nempè a-
dum seu
libitu pr-
unum co-
operantis
test pos-
non verò
pendet ab
populus
non sit, se-

Dixi
mihi ne
quo ad e-
quo me
rem liber-
ad ambu-
haberem
& comp-

§. Su-
succurre
mea vol-
ser causa

§. D-
seclusa o-
omitten-
planè in
solum si
peditus
mori, q-
non obl-

Christi
Unde
nomin-
antur
quod e-
ad culp-
ad imp-

extrema opposita, nempe ad actionem ponendam & non ponendam; non sic tamen mediata, quæ habetur respectu effectus ab alio immediate dependentis: hæc enim sæpe solum est ad opposita, hoc sensu, nempe ad unum præstandum vel non impediendum seu permittendum, non verò ad utrumque, pro libitu præstandum: quia fieri potest, & sæpe fit, ut unum contradictoriorum sit mediata in potestate operantis & alterum non: ut patet in Deo, qui potest positivè velle & facere, ut homo non peccet; non verò ut peccet. Item in lege, quando ejus valor penderet ab acceptance populi: tunc enim potest populus independentè à Legislatore facere ut lex non sit, seu ut non obliget; non verò ut sit.

Dixi *per se loquendo*: quia, si Deus decrevisset mihi negare concursus ad ambulationem, casu quo ad eam me determinarem, & non negare casu quo me determinarem ad non ambulandum, haberem libertatem, ad non ambulationem, non tamen ad ambulationem; quia respectu non ambulationis haberem potentiam ad utrumque indifferentem & completam: secus respectu ambulationis.

5. Submersio navis est volitæ ei, qui omittit illi succurrere, ex desiderio ejus submersionis; non tamen voluntaria, quia eam nec physicè, nec moraliter causat.

35. Dixi sup. n. 21. *proprie & simpliciter*, quia, seclusa obligatione, hujusmodi effectus dici potest omittenti voluntarius, in sensu minus proprio, non planè inusitato, scilicet in sensu merè permissivo, quo solum significetur voluntariè permissus seu non impeditus, quo sensu dicitur voluntariè ægotare & mori, qui negligit adhibere remedia, quamvis ad ea non obligetur: hoc sensu dicit S. Th. 3. p. 48. a. 1. *Christum fuisse causam suæ passionis*.

Unde patet hanc quæstionem habere multum de nomine: cum adversarii per voluntarium hic videntur solum intelligere voluntariè permissum, quod est sufficiens fundamentum imputabilitatis ad culpam, supposita obligatione, quam requirunt ad imputabilitatem, non ad rationem voluntarii.

*ta subinde
solum ad non
actionem de
ejus permis-
sionem.*

*Dari potest
libertas ad
non actionem
sine libertate
ad actionem.*

*Effectus cum
non impedi-
enti subin-
de est voli-
tus, non vo-
luntarius.*

*Nisi impro-
prio de Per-
missivo*

*Qualiter
mors fuit vo-
luntaria
Christo, &
Martyribus
qui non su-
gerunt, cum
possent.*

26. Notanda pro dicendis nn. scq. de concupiscentia & ignorantia.

Violentum est ab extrinseco, resistens se passio

1. Violentum ex Arist. 3. Ethic. c. 1. est cuius principium est extra nihil conferente passio. Id est per contrariam inclinationem, sive activam, sive passivam resistente passio, ut interpretantur S. Th. & alii sumentes contrariè *ly nihil conferente*.

Dicitur etiam respectu appetitus innati,

2. Hi termini violentum, coactum, involuntarium, necessarium subindè à P. P. & antiquis confunduntur, propriè tam è loquendo inter se multum differunt. 1. enim Violentum dicitur per respectum ad quemcumque appetitum etiam innatum; unde etiam inanimitatis convenit. 2. Coactum solum dicitur respectu appetitus elicitum, ac proindè solis cognitivis convenit; unde orane coactum est violentum, non contra, 3. Necessarium dicitur respectu principii carentis indifferentia activa, ac proinde communius est violento; omne enim violentum est necessarium, non contra, ut patet in amore beatifico, sumè necessario, non tamè violento, cum sit maxime secundum inclinationem appetitus. 4. Involuntarium dicitur per respectum ad appetitum elicitum; sumitur dupliciter positivè sc. seu contrariè pro eo quod est contra actum efficacem appetitus, & privativè pro eo quod non est juxta actum appetitus.

Coactum respectu principii carentis indifferentia,

Involuntarium respectu appetitus elicitum.

Voluntas non potest propriè pati violentiam quo ad actum a se elicitum.

27. Voluntas non potest propriè & simpliciter pati violentiam quoad actus à se elicitos, quibus constituitur volens: quia eo ipso quo à voluntate eliciuntur, sunt à principio intrinseco cum cognitione, adeoque voluntarii non violenti.

Potest improprie.

Dixi *propriè & simpliciter*: quia voluntas potest à Deo determinari ad amandum aliquod objectum contra expressam volitionem illud amandi, quo casu iste amor erit violentus & involuntarius secundum quid. Similiter volitio qua quis quidpiam facit invitus est involuntaria secundum quid.

Imò & propriè quo ad cessationem ab actu,

Potest voluntas simpliciter pati violentiam, sed à solo Deo quo ad cessationem à suis actibus, ut si negetur illi concursus ad amandum, cum hic naturaliter debetur, aut expressè vult amare.

cujus prin-
Id est pu-
a, siue pal-
S. Th. & a-
re.

voluntari-
us confun-
dulum dis-
spectum ad
unde erit
solum dici-
e solis cog-
est violent-
ur respectu
ac proinde
entum est
ore beatis-
um sit ma-
Involun-
tum elici-
u contrarie
appetitus,
actum ap-

simpliciter
, quibus
voluntate
n cogniti-

untas po-
uod obje-
d amandi,
voluntarius
is quidpi-
um quid.
eriam, sed
bus, ut si
hic natu-

pg.

PATI VIOLENTIAM.

21 PAR. II.

Potest pati violentiam quo ad actus imperatos materialiter, id est quoad actus potentiarum, quibus potest & solet imperare: patet in motu, quo movetur ab extrinseco manus hominis contra ipsius voluntatem, 2. in sensibus externis ut, cum quis cogitur videre & audire quæ non vult. 3. In sensibus internis, appetitu sensitivo, & intellectu, in quibus frequenter homo habet actus imaginationum, appetitionum, & apprehensionum contra suam voluntatem, qui actus sunt simpliciter homini violenti & involuntarii; quia, licet sint juxta inclinationem appetitus sensitivi, sunt tamen contra appetitum rationalem, à quo, utpote principaliori, sumitur denominatio violenti & involuntarii.

Potentia motiva non potest à causa creata cogi ad motum vitalem producendum contra aut citra inclinationem appetitus rationalis aut sensitivi; quia illi ita subest, ut non possit (saltem naturaliter) exire in actum nisi illo impellente aut applicante: unde quo ad actus hujus potentie non potest homo propriè pati violentiam nisi à Deo, qui solus potest immediatè etiam contra voluntatis imperium, nostram potentiam motivam ad actum determinare.

28. Quæ metus causa sunt sunt mixta ex voluntario & involuntario; plus tamen habent de voluntario: cum enim procedant à voluntate, spectatis omnibus, absoluta & efficaci, sunt simpliciter voluntaria, & involuntaria secundum quid, quatenus ordinariè connotant in voluntate affectum inefficacem illis repugnantem; quod patet in iactura mercium metu naufragii.

Dixi ordinariè, quia fuga peccati ex metu gehennæ non connotat, nec patitur affectum contrarium etiam inefficacem; alioqui enim non esset honesta, sed peccaminosa ex metu servili à PP. damnato.

Hinc metus minuit peccatum, non tamen plane tollit, saltem in iis, quæ sunt contra legem naturalem & Divinam, quia semper relinquit rationem voluntarii simpliciter.

Item quo ad actus imperatos materialiter, id est, potentiarum quibus solet imperare:

Non tamen quo ad motum vitalem potentia motiva, nisi à Deo.

Quo d fit ex metu est voluntarium absolute, & ordinariè involuntarium secundum quid.

Non semper, ut patet in efficaci fuga peccati.

Motus minuit peccatum non tollit.

PARS II. 22 C. I. §. 3. METUS CONCUPISCENTIA,

Concupiscentia per se loquendo causat voluntarium simpliciter.

Non involuntarium secundum quid.

Quia non movet ad minus malum ad vitandum majus, ut metus, sed ad bonum delectabile, ad quod voluntas habet propensionem

Vnde auget voluntarium, licet minuat liberum quatenus augendo voluntatis inclinationem, minuit ejus indifferentiam ut recte

29. Quod sit ex concupiscentia per se loquendo est simpliciter voluntarium, nullo modo involuntarium, etiam secundum quid, cum concupiscentia hic aliud non sit quam actus appetitus sensitivi antecedens actum voluntatis, eamque inclinans ad bonum delectabile, quæ ex illa fiunt, per se loquendo, non fiunt cum resistantia affectus contrarii, sed potius cum suavitate; & totali inclinatione voluntatis à bono delectabili ita illectæ, ut quod facit faciat sine repugnantia, cum gaudio & libentia: ergo non sunt ullo modo involuntaria.

Dixi, per se loquendo, quia subinde concupiscentia per accidens causat involuntarium secundum quid; ut cum quis ex concupiscentia peccat contra remorsum conscientia.

30 Metus movet ad electionem minoris malii vitandum majus, & ideo ordinariè causat involuntarium secundum quid, nempe electionem mali, à quo (abstrahendo ab eo quod hic & nunc sit necessarium ad evasionem majoris mali) voluntas habet aversionem: contra verò concupiscentia movet ad prosecutionem boni delectabilis quæ talis, ad quod voluntas de se habet propensionem & ideo per se loquendo non causat involuntarium secundum quid, seu connotando affectum inefficacem contrarium actui, quem causat, sicut facit metus.

Concupiscentia minuit liberum quatenus minuit indifferentiam voluntatis, illam rapiendo in unam partem, & faciendo ut intellectus minus consideret rationes in oppositum; non tamen minuit sed potius auget voluntarium ut sic, quia auget inclinationem voluntatis in objectum, ad quod trahit, tum faciendo ut ejus delectabilitas magis apprehendatur, & minus attendantur rationes in oppositum, tum ratione sympathia, quam inter se habent appetitus in eadem anima radicati, per se immediate voluntatem inclinando in id, ad quod ipsa fertur.

Cum S. Th. hic q. 77. a. 6. 8. docet, quod concupiscentia seu passio secundum quod præcedit actum peccati, minuit peccatum in quantum minuit

ET IGNORANTIA CIRCA VOLUNTARIUM 23 PARS II.

Voluntarium : sumit voluntarium pro libero, quod, licet sit quasi species voluntarii, potest minui ratio liberi, aucta ratione voluntarii; quia hæc petitur ex propensione voluntatis, illa, ex indifferentia ejus activa, quæ potest minui, imò (ut patet in amore beatifico) totaliter tolli illa remanente integra, imò & aucta.

31. Concupiscentia minuit esse ab intrinseco cum cognitione, in ordine ad liberum; non in ordine ad voluntarium, quia licet minuat considerationem rationum in oppositum, adeoque & indifferentiam judicii, & consequenter faciat ut operatio minus procedat ab activè indifferenti, seipsum determinante, quod requiritur ad rationem liberi: non tamen minuit, sed auget cognitionem delectabilitatis objecti & inclinationem voluntatis in illud, ex quibus solis petitur ratio voluntarii, ut patet in voluntatis necessario.

Quod sit ex concupiscentia, est ab extrinseco mediatè, non immediatè, quandoquidem concupiscentia, quæ est extrinseca voluntati, eam non moveat se ipsa immediatè in illa producendo actum aut aliquid ipsam determinans, sed tum per sympathiam, tum præcipuè mediante fortiori apprehensione objecti delectabilis, ex qua sequitur major inclinatio voluntatis, qui modus procedendi ab extrinseco non repugnat, sed maximè convenit rationi voluntarii; quod essentialiter est à voluntate cum cognitione objecti.

Concupiscentia minuit meritum & demeritum, cum minuat liberum; hoc suar. extendit ad consuetudinem & habitum, imò & ad gratiam, subindè tanta suavitate & interna consolatione allicientem ad honesti amorem ut minus advertantur rationes in oppositum.

32. Ignorantia pertinet ad voluntarium triplex est. Antecedens, quæ non sequitur voluntatem ut ejus effectus, adeoque nullo modo est voluntaria, & antecedit, opus ut aliquo modo ejus causa, tamquam removens prohibens; quia si adesset scientia ei opposita, opus non fieret, ut, cum quis explodens in naves adhibita sufficienti diligentia, ne quemquã

Auget cognitionem motivi ad amorem boni delectabilis, minuit cognitionem motivi ab eo advertenti.

Quod sit ex concupiscentia, quæ est voluntati extrinseca sit ab extrinseco mediatè, non immediatè.

Ignorantia antecedens non causatur à voluntate, et causatur a prius.

PARS II. 24 C. I. §. 3. METUS, CONCUPISCENTIA,
lædar, interficit amicum, quem non occidisset, si
scivisset ipsum latere post sepe.

*Concomitans
nec causatur
nec causat*
Concomitans, neque est voluntaria, adeoque
non sequitur voluntatem ut ejus effectus, neque
antecedit opus ut ejus causa; quia licet abesset æquod
opus fieret, ut cum explodens, in hypothesis casus
præcedentis, interficit inimicum, quem si scivisset
ibi latere, etiam interfecisset.

*Consequens
causatur à
voluntate
si causet opus
est antecedens
secundum
quid, si non,
est concomi-
tans secun-
dum quid.*
Consequens aliquo modo sive directè & forma-
liter, sive indirectè & virtualiter est voluntaria, a-
deoque sequitur voluntatem ut ejus effectus; quod
si præcedat opus ut ejus causa, dicitur antecedens
secundum quid; si autem non sit causa operis, vocari
potest concomitans secundum quid.

*Ignorantia
affectata est
fudrè qua
sita, crassa est
ita ex gravi
ignorantia,
non crassa ex
levis.*
Ignorantia consequens alia est directè volunta-
ria, & dici solet affectata, ut cum quis expressè o-
mittit inquirere de suis obligationibus, ut eas abs-
que remorsu conscientie non servet. Alia indirectè
voluntaria, ut cum quis simpliciter omittit di-
ligentiam, quam adhibere potest & debet. Hæc sub-
dividitur in crassam, qualis est, cum nulla aut pro-
rei gravitate valde exigua adhibetur diligentia; &
in non crassam ad quam depellendam adhibita est
quidem aliqua diligentia, sed insufficiens. Dicitur
vincibilis; quia morali diligentia facile vinci seu pel-
lipotest.

*Invincibilis
est justa est,
qua morali-
ter vitari ne-
quit.*
Ignorantia antecedens vocatur justa, probabilis,
invincibilis, id est morali diligentia inevitabilis, vel
quia nunquam venit in mentem dubitatio etiam
confusa de opposito; vel si venerit, quia adhibita
diligentia, pro rei qualitate, sufficiens depelli non
potuit.

*Absolutè
antecedens
causat involun-
tarium*
33. Ignorantia omninò antecedens juxta Da-
mas. S. Th. & alios communissimè causat involun-
tarium simpliciter quoad circumstantias ignora-
tas: quia facit ut actio secundum illas non procedat
à voluntate cum cognitione; imò & repugnat
efficaci affectui voluntatis, quo operans actum vel
habitu sic est affectus, ut si sciret post sepe latere
amicum, in eam non exploderet; unde explosionem
facit involuntariè, non quo ad substantiam explo-
sionis,

ET I
sionis
talem
modi
oni sec
Ig
necia
cumst
liter v
neque
tantia
dign
rive se
nullu
contra
Cleric
cet, no
ci volu

34
simpli
ctio n
perant
tecedo
involu
ratis e
scient
poner
riones
secund

35
uno 8
finem

On
stum
prian
respec
hende
va, se
fit fin
termi

36
lura v

ET IGNORANTIA CIRCA VOLUNTARIUM. 25 PARS II.
sionis, sed quoad circumstantiam explosionis in
talem sepem, ex qua sequitur occisio amici. Hujus-
modi ignorantia excusat à peccato & censuris acti-
oni secundum circumstantias ignoratas annexis.

Ignorantia concomitans non facit voluntarium
nec involuntarium positivè: quia actio quo ad cir-
cumstantias sic ignoratas non est expresse & forma-
liter voluntaria in se, cum ut sic non sit cognita;
neque etiam implicite aut virtualiter, in ipsa igno-
rantia, cum hæc non sit voluntaria. Unde hujusmo-
di ignorantia solum causat involuntarium priva-
tive seu non voluntarium in subiecto capaci, (cum
nullum connotet affectum in operante actioni
contrarium. Hinc qui cum tali ignorantia occidit
Clericum sibi inimicum, in cujus nece sibi compla-
cet, non incurrit censuram, quia licet ista cædes sit
ei volita non tamen est voluntaria.

34. Ignorantia consequens facit voluntarium
simpliciter: cum enim sit simpliciter voluntaria, ac-
tio morali iudicio æque imputatur voluntari ope-
rantis, ac si poneretur ex scientia. Si tamen sit an-
tecedens secundum quid, seu causa actionis, facit
involuntarium secundum quid, quia eo casu ope-
rans est actu vel habitu sic affectus, ut si haberet
scientiam circumstantiæ ignoratæ actionem non
poneret; adeoque est aliquo modo contra inclina-
tionem voluptatis, & consequenter involuntaria
secundum quid, ac proinde minus peccaminosa.

35. Voluntas extendit se ad finem & media, quæ,
uno & eodem actu, potest attingere media propter
finem, ut objectum formale.

Omni volitio est finis aut medii, quando obje-
ctum ei proponitur distinctè secundum suam pro-
priam bonitatem, quæ necessariò est absoluta, aut
respectiva: si verò proponatur ut bonum, abstra-
hendo à bonitate absoluta seu propter se & respecti-
va, seu propter aliud, poterit attingi actu, qui nec
fit finis, nec medii determinatè, sed utriusque inde-
terminatè & sub disunctione.

36. Voluntas non potest etiam de potentia abso-
luta vitaliter procedere aut continuare ullam voliti-

*Concomitans
non causat
voluntarium
nec involun-
tarium posi-
tivè, sed in-
voluntarium
privative*

*Consequens
causat vo-
luntarium
simpliciter
subinde in-
voluntarium
secundum
quid cum
nempe est
causa operis*

*Omni voliti-
o est finis
vel medii,
nisi objectum
proponatur
abstrahendo
à bonitate
absoluta &
respectiva,*

*Repugnat
volitio obje-
cti sine pra-
via ejus cog-
nitione, est
Aug. Ber-
echti Gers.
Bonav.*

onem sine praevisa cognitione objecti, ita cum A-
rist. 3. de anima tex. 54. S. Th. & alii communissimè
cont. Gerson. Argent. Bonavent. & quosdam Con-
templativos. Prob. ex PP. Aug. 10. de Trin. cap. 1.
firmissimè novimus amari, nisi nota, non posse
Bern. de gra. & lib. arb. *voluntas nunquam move-
tur absque ratione*, quibus similia habet Ansel. mo-
nolog. c. 48. & lib. de concord. prae. scien. & prae. dest.
ratio est quod voluntas essentialiter requirat obje-
ctum praesens, non realiter ut patet; ergo intentio-
naliter per cognitionem.

*Dionys. ad
antonem cū
Deo non ex-
cludit omne
cognitionem,
sed solum re-
rum creatarum.*

Cum Dionys. c. 1. de Mystic Theol. dicit: *ei qui
Deo perfectè uniri cupit, deponenda sunt omnia
cognitionis subsidia, & intrandum in mysticam
ignorationis caliginem, ut hoc ipso praestantius Deo
uniatur, quod nihil de ipso cognoscit, solum vult
contemplativum, ut perfectè Deo uniatur, debere
quantum potest mentem suam abducere à cogniti-
one rerum creatarum, removendo earum imperfec-
tiones à Deo, v. g. dicendo quod Deus non sit
substantia sicut nos &c. ita ut potius sciatur quid
non sit, quàm quid sit, quod appellat doctrinam igno-
rantiam, à qua tamen non excludit omne genus
cognitionis, ut patet ex his ejus verbis in fine ejus-
dem c. atque hoc ipso quod nihil cognoscit, mentem
etiam cognoscendo vincit ac superat,*

*Experientia
extasiscorum
est deceptio,
qua ex faci-
litate priorū
affectuum
putant se ni-
hil cogitare*

Experientia Contemplativorum asserentium ex-
periri se in extasi nihil cogitare, manifesta est dece-
ptio, si nihil enim cogitent qua cognitione experi-
untur se nihil cogitare. Haec autem deceptio oritur
ex summa facilitate qua pios affectus concipiunt
ex tenuissima cogni. tione, ad quam non magis re-
flectunt quàm citharædus peritissimus ad cogniti-
ones dirigentes motus manuum, quibus artificiosè
pulsat citharam,

*Cognitio est
conditio esse-
ntialis ad vo-
litionem,*

Intellectio est quidem solum conditio ad voliti-
onem, sed essentialis, cum sit vitalis praesentatio ob-
jecti reductivè pertinens ad genus causae formalis à
Deo insupplebilis.

Voluntas vult omnes suos actus virtualiter & ex-
ercitè, qui proinde sunt praecogniti non quidem
for-

formaliter & explicitè; sed virtualiter & implicite per cognitiones, quibus objecta proponuntur ut apperenda.

37. Cognitio intellectiva prærequiritur ad actum voluntatis, cum enim sensitiva sit & materialis, non est proportionata ad movendam voluntatem spirituales ita DD. communius Quod videtur certum respectu actuum meritoriorum; cum sola cognitio intellectiva possit representare bonitatem & malitiam moralem. Ad volitiones inefficaces sufficit cognitio apprehensiva, ut patet cum quis desiderat fieri Angelus, quod scit esse impossibile: ad efficaces ex eodem minori requiritur iudicativa, saltem æquivalenter qualis est apprehensio intuitiva, aut experimentalis, se ipsa intellectum de objecti existentia æquè asscurans ac iudicium.

38. Cognitio non concurret ad volitiones effectivè physicè, ut volunt Palud. Greg. Less. sed solum objectivè ut quo, vel effectivè moraliter seu in genere causæ finalis ita Suar. Vasq. cum Scot. & aliis Prob. ex S. Th. hic q. 9. a. 1. o. ubi ait intellectum movere voluntatem, sicut presentans ei objectum suum & 1. p. q. 82. a. 4. voluntatem moveri ab intellectu per modum finis. Ratio est quod voluntas, supposita præsentatione objecti per cognitionem sit per se sufficiens ad volitiones in genere causæ efficientis.

34. Voluntas non movet potentias sibi subiectas ad eorum actus effectivè ut videtur sentire Scot. 2. dist. 42. sed tantum efficaci imperio, quo potentie inferiores ratione subordinationis & radicationis in eadem anima (quæ probabiliter etiam se ipsa immediatè cum omnibus potentiis efficienter concurrunt) ad suas operationes determinantur Ita Cajet, Vasq. & alii communius, quia non est ratio dicendi singulas potentias non esse se ipsis sufficientes in genere causæ efficientis ad suas operationes vitales.

Voluntati autem quo ad suas operationes subijciuntur. 1. sensus externi, sed solum mediatè quatenus potest voluntas, mediante potentia motiva, per objecti applicationem aut sublationem eas ad operationem.

etiam quæ voluntas vult suos actus in actu exercitæ.

Sensitiva est improporcionata & insufficientis ad actum voluntatis spirituales, saltem meritoriorum cum non possit representare bonitatem moralem saltem supernaturalem.

Cognitio non causat volitiones effectivè, sed objectivè ut quo

Voluntas movet potentias inferiores non physicè sed imperio efficaci ratione subordinationis.

Ei subijciuntur sensus externi mediatis & sensus interni

appetitus & intellectus immediatè, sed solum civiliter potentia motiva despoticè

rationem aut cessationem determinare. 2. sensus intensus, appetitus sensitivus & intellectus. immediatè quidem ei subjiuntur, sed solum civiliter id est sic ut possint ei resistere. 3. Potentia loco motiva, & hæc despoticè, seu serviliter. id est sic ut semper & necessario sequatur imperium voluntatis, cui potentia vegetativa nullo modo subjiuntur.

Operatio potentia inferioris imperata determinatur ad actualiter dependendum ab actu voluntatis imperante vel per hoc, quod Deus concurret ad illam intuitu huius, vel per hoc, quod simul existant & hæc non sit illa prior natura, ut divinitus esse potest.

Voluntas movetur ab appetitu indirectè mediante intellectu, & immediate per sympathiam.

40. Voluntas movetur ab appetitu sensitivo. 1. indirectè mediante actu intellectus, quatenus passio per alterationem & commotionem organorum, aliamve dispositionem facit ut vehementius apprehendatur objecti delectabilitas, aut repugnantia cum sensu & minus advertatur ejus inhonestas &c. 2. immediatè per sympathiam, & consensionem appetitum radiceorum in eadem anima, quæ, cum per potentias sensitivas sentiat & appetat delectabilia, facilius inclinatur ad eadem attingenda per potentias rationales.

Movetur à Deo per inclinationem ipsi inditam ad bonum in communi ex qua movet se ipsam ad bonum in particulari Ut restit S. Th. h. q. 9. a. 6. ubi prædeterminationi physica manifeste adversatur, non faver.

41. Voluntas movetur à solo Deo tanquam ab exteriori principio quia motus naturalis non potest oriri ab aliquo principio extrinseco, quod non sit causa naturæ, solus autem Deus est causa voluntatis ita S. Th. h. q. 9 a. 6. ubi certò non agit de motione per prædeterminationem physicam, ut voluit Prædeterminatores, 1. quia motionem de qua ibi loquitur, solum requirit ad primum motum voluntatis in finem, ut eadem q. 2. 4. cum tamen motio prædeterminativa juxta ejus assertores, requiratur ad omnem omnino actionem creaturæ. 2. quia ibi declarat Deum movere voluntatem, sicut generans scilicet dando naturam & inclinationem in motum. 3. quia ad 3. sic loquitur *Dicendum quod Deus movet voluntatem hominis, sicut universalis motor ad universale objectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac universalis motione homo non potest ali-*
quid

quia
ad h
sed
quia
in h
pos
hæc
lis in
præ
in p
voli
indē
tate
tura
incl
tur c
ad h
P
Th.
de C
deter
Eup
oner
con
Præ
ferti
tra
4
à m
erci
non
mov
nem
ratio
mov
ratio
mov
de f
term
am
præ

quid velle. sed homo per rationem determinat se ad hoc vel illud, quod est verè bonum vel apparens, sed tamen specialiter Deus movet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his quos movet per gratiam, quæ constat non posse intelligi de prædeterminatione physica, cum hæc non sit productio voluntatis, nec naturalis inclinatio ipsi indita ad bonum in communi, quæ præsupposita potest se ipsam determinare ad bona in particulari, neque sit motio quæ solum datur ad volitiones bonas, ut est illa de qua ibi S. D. qui proinde solum vult proprium esse Dei movere voluntatem, quia ipse solus creat animam, eique per naturalem resultantiam dat voluntatem cum naturali inclinatione ad bonum in communi, in qua fundatur omnis electio libera, quæ voluntas se determinat ad hæc vel illa bona in particulari.

Pro his V. Petrum à S. Joseph. in defensione S. Th. cont. Prædeterminatores, Eximium Dominum de Cers. in controversia de mente S. Th. circa prædeterminationem physicam, meum Phylalethen Eupistinum de autoritate contra prædeterminationem physicam pro scientia media & autoritatem contra prædeterminationem physicam novis PP. Prædicatorum suffragiis à me stabilitam, ac præsertim suffragio R. P. F. Josephi de Vita, cujus extractum ibi fideliter exhibui.

42. Voluntas in hac vita juxta S. Th. hic q. 1. a. 2. à nullo objecto movetur ex necessitate quo ad exercitium quia potest homo è quocunque objecto non cogitare actu & consequenter nec illud velle: movetur tamen ex necessitate quo ad specificationem à bono in communi, in eo enim nulla apparet ratio mali quæ moveri possit ad ejus odium, etiam movetur ex necessitate ab appetitu sensitivo; cum ratio totaliter absorberetur à passione; à Deo autem movetur conformiter naturæ suæ, id est sic ut, cum de se indifferenter se habeat ad multa, eam non determinet ad unum ex necessitate. Hinc ut vides, etiam hac quaestione S. Th. non favet sed adversatur prædeterminationi physica.

Cum Dei rationem scilicet requirat ad i. motum voluntatis, non ad omnes, ut volunt Prædeterminatores.

Pro quo V. Petrum à S. Joseph. Hen. de Cers. Phylalethen Eupistinum, Joseph. de vita. h. de vi-

Voluntas in hac vita à nullo objecto necessatur quo ad exercitium, sed solum quo ad specificationem à bono in communi.

Liberum arbitrium in natura lapsa.

*Liberum va-
rie accipit: ur*

43. **L**iberum variè accipitur apud PP. & DD.
1. pro immuni ab obligatione serviendi
alteri. 2. pro immuni ab obligatione peccati ad Rom.
6. 3. pro immuni à necessitate motuum concupif-
centiæ, labendi in venialia & à cæteris hujus vitæ
miseriis. 4. pro immuni à violentia & coactione.
Hoc sensu accipitur ab Aug. de lib. arbitrio l. 3. c. 3.

*nampe pro
libero à ser-
vitute homi-
ni, à pecca-
to, à concu-
pifcentia, à
coactione &
à necessitate*

Et à S. Th. de poten. q. 10. a. 2. ad 5. ubi dicit quod
Deus liberè amet se ipsum. & quod Pater & Filius
liberè spirent Spiritum S. Item de verit. q. 42. a. 1. ad
2. ubi docet quod homo erga ultimum finem habe-
at liberam voluntatem. 5. pro immuni à necessitate
antecedente.

*Libertas à
peccato est
libertas
gratia, à
coactione est
libertas na-
tura seu ef-
fentialis à
necessitate
est libertas
indifferentia*

Juxta has 5. acceptiones 5. numerantur species
libertatis. prima est libertas à servitute hominis. Se-
cunda à servitute peccati. quæ vocatur libertas gra-
tiæ. Tertia à servitute corruptionis & miseriæ hu-
jus vitæ, quæ dicitur libertas gloriæ. Quarta à coa-
ctione, quæ dicitur libertas naturæ seu essentialis,
quia essentialè est volitioni vitali ut sic non fieri
coactè seu ab extrinseco remittente passio. Quinta à
necessitate antecedente quæ dicitur libertas indiffè-
rentiæ.

*Liberum ar-
bitrium con-
venit homi-
ni in statu
naturæ lapsæ*

PP. & DD. antiqui sæpè has voces, liberum &
voluntarium sumunt pro eodem, uti & has necessa-
rium, coactum, quæ tamen in propria & strictiori
significatione, qua usurpari solent ab aliis qui
scripserunt post hæreses Luth & Calv. multum dif-
ferunt ut patet ex dictis sup. n. 13,

44. Liberum arbitrium convenit homini, non
solum in statu naturæ integræ quod contra Simo-
nem Magum & alios veteres hæreticos concedunt
Luth. Calv. &c. sed, quod hi negant, etiam in statu
naturæ lapsæ. Est de fide 1. ex Scrip. Eccl. 15.
Deus ab initio constituit hominem, & reliquit il-
lum in manu consilii sui, adjecit mandata s. volu-
eris ea servare, conservabunt te: ubi manifestè sig-
nificatur quod libertas inest homini in statu naturæ
lapsæ, cum præsentet, ad quos dicit, hortetur ad ho-

num

num usu
liberum
missum
Ex PP.
anima
tionibus
sunt, ut
luntate

Unde
utens ha-
bero pec-
sum libe-
perditam
diaboli;
tam effi-
motus co-
cumbent
le Christi
sum pate-
libertas
in Parac-
tate justis

Dices
potestis fa-
pudenti S
ter ex hi
qua veni-
estis vos.

45. Li-
etiam in f
rate essent
bertate in
necessitate
de. cont. I
in utroqu
in solo sta-
tiæ; in stat
virtutis &
quod mul-
Salvatoris
git duplex

num usum suæ libertatis 2. Trid. sess. 6. can. 5. si quis liberum hominis arbitrium post Ada peccatum amissum & extinctum esse dixerit anathema sit. 3. Ex PP. Aug. l. de quantitate animæ c. ult. datum est anima liberum arbitrium, quod qui nugatoriis rationibus labefactare nituntur, usque adeo cæci sunt, ut ne ista ipsa quidem vana & sacrilega voluntate propria se dicere intelligant.

Unde Enchir. c. 30. ubi ait: libero arbitrio male utens homo, & se perdidit & ipsum; nam cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato est amissum liberum arbitrium: solum vult contra Pelagium perditam esse libertatem à servitute peccati & diaboli; donec liberet gratia Christi; Item perditam esse libertatem à necessitate patiendi pravos motus concupiscentiæ, admittendi venialia, succumbendi gravibus tentationibus, nisi adsit speciale Christi adiutorium & c. hunc autem esse ejus sensum patet ex l. 1. cont. duas epist. Pelag. c. 2. libertas quidem periit per peccatum, sed illa qua in Paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate iustitiam.

Dices Isaias c. 41. ait: bene quoque aut male si potestis facite: R. non loquitur hominibus ut impudenti Scrip. abusu objicit Luth. sed Idolis, ut patet ex his immediatè sequentibus: Annunciate qua ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dii estis vos.

45. Liberum arbitrium prout convenit homini etiam in statu naturæ lapsæ, non consistit in libertate essentiali, seu à coactione & violentia; sed in libertate indifferentiæ ad opposita, seu in libertate à necessitate absoluta & antecedente, est etiam de Fide cont. Ians. Iprens. qui quidem contra Calv. docet in utroque statu homini convenire libertatem, sed in solo statu naturæ integræ libertatem indifferentiæ; in statu verò naturæ lapsæ (quo ad ea quæ sunt virtutis & vitii) solum libertatem à coactione: quod multis probare conatur l. 6. de gratia Christi Salvatoris præsertim c. 6. cui hunc titulum præfigit duplex necessitas Augustino conditionis & sim-

Hst de fide
cont Læher.
Calv. ex
Scrip. PP.

Et præsertim Aug.
qui solum
vult peccato
primi homi-
nis perditam
esse libertatem
à servitute
peccati,
diaboli, &
concupiscentiæ.

Isai. falsis
Dii: non hominibus
nagat potestatem
benè
vel malè
faciendi.

Convenit naturæ
lapsæ
libertas in
differentia
non sola essentiali
sed utriusque
Ians.

plex seu voluntaria; illa, non hac repugnat libertati.

Cujus hæc doctrina dā nata est ut hæretica ab Inno. X. & Alexand. VII.

Hanc verò Janſenii doctrinam damnatam eſſe & hæreticam patet tum ex conſtitutionibus Pii V. & Gregor. 13. damnantium hanc propoſitionem Mich. Baij: *ſola violentia repugnat libertati hominis naturali* tum maxime ex conſtit. Innoc. X. qui hanc s. Janſ. propoſitionem *ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à cōditione*: hæreticam declarat, & uti talem damnat: quam damnationem Alexand. VII. contra (ut ipſe loquitur) *iniquitatis filios* aſſerentes dictas propoſitiones non eſſe Janſenii an. 1656. 17. kal. Novemb. conſtituimus hiſ verbis: *Innocentij X. conſtitutionem declarationem, definitionem, confirmamus, approbamus & innovamus, & s. propoſitiones eſſe libro Janſenij excerptas iterum damnamus.*

Eſtque aperta contraria Aug. qui iniquitatis & inſania eos arguit qui docent peccari in eo quod vitari non poteſt.

Quia inquit, ſine peccato ceditur ei cui reſiſti non poteſt.

46. Noſtra verò doctrina de libertate indifferentiæ homini competente in ſtatu naturæ lapſæ eſt aperta Auguſt. I. de duabus animabus c. 12. ubi ait: *peccati reum teneri quemquam quia non fecit quod facere non potuit ſumma iniquitatis eſt & inſania: quamobrem illa anima quidquid faciunt ſi natura non voluntate faciant, id eſt ſi libero ad faciendum & non faciendum motu animi carent, ſi denique abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, peccato eorum teneri non poſſumus, ſi ita coguntur ut reſiſtendi poteſtas nulla ſit, non peccant.* Quæ intelligenda eſſe de libertate à neceſſitate patet ex illis *ad faciendum & non faciendum &c.* & etiam extendi ad hominem lapſum liquet, tum ex eorum generalitate; tum ex illo teneri non poſſumus. Item ex l. 3. de lib. arb. c. 18. *quacumque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non ei poteſt reſiſti, ſine peccato ei ceditur.* An tanta fallacia eſt ut caveri omnino non poſſit, ſi ita nulla peccata ſunt? Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt? Peccatur autem (nempe etiam in natura lapſa) caveri igitur poteſt.

Cum igitur ibidem dicitur *ſunt etiam neceſſitate facta*

facta improbanda, ibi vult homo rectè facere & non potest. Solum vult illa esse mala objective & materialiter. Dum verò subjungit: cum autem de libera voluntate rectè faciendi loquimur, de illa sc. in qua homo factus, loquimur; agit de voluntate libera à resistentia partis inferioris, aliisque miseriis ex primi Parentis peccato secutis, de quibus sup. n. 41. utrumque patet ex adjunctis eodem c. & seq.

47. Dices 1. Aug. l. 1. retract. c. 3. explicans hæc verba: peccatum usque adeo voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium: à se dicta l. de vera Relig. c. 14. sic loquitur Peccatum illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati, ergo ex ejus mente solum peccatum primi hominis est voluntarium seu liberum, adeoque in natura lapsa non remanet libertas. R. in. seq. 1. Quia Aug. de vera Relig. cit. non loquitur de solo peccato Adami, sed etiam de nostris. cum ibidem dicat: Si non voluntate malè facimus, nemo objurgandus omnino. 2. Quia Aug. per peccatum. Quod est etiam pœna peccati, intelligit peccatum originale, quod antonomastice dicitur pœna peccati, quia secum adfert ignorantiam, concupiscentiam, & pœnalitates corporis, ob quas licet transeat reatu, dicitur remanere actu. Hinc Aug. originale frequenter vocat pœnam peccati: ut lib. 1. de nup. & concupif. c. 17. & l. cont. duas Epist. Pelagian. c. 13.

Dices 2. Aug. l. 2. de Civit. c. 10. ait Si illa definitur necessitas secundum quam dicimus: necesse est ut ita sit aliquid, vel ita fiat: nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. Neque enim & vitam & prescientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicamus: necesse est Deum semper vivere, cuncta præscire R. Aug. nobis ibi non adversari, cum manifestè loquatur de necessitate consequente, aut concomitante, secundum quam, Quidquid est, posito quod sit, necesse est esse,

Id declarat exemplo vitæ Dei, sitæ in actu secundo intelligendi & volendi, qui est expeditus, ab omni necessitate antecedente, si spectetur prout se

Quod ex necessitate sitæ malæ, materialiter, non formaliter.

Soli 1. homini tribuit libertatem à resistentia partis inferioris, non libertatem indifferentem.

Per peccatum quod formaliter est pœna peccati, cui negat libertatem, intelligit peccatum originale non nostrum, sed

Propter quod, inquit non effemus obijurgabiles si non fierent libere

Aug. solum vult necessitatem consequentem non officere libertati.

Id declarat exemplo vitæ Dei, sitæ in actu secundo intelligendi & volendi, qui est expeditus, ab omni necessitate antecedente, si spectetur prout se

gentiam,
quamvis ne-
cessaria refi-
pctu necessa-
riorum.

Unde neces-
sitatus quo
ad aliqua
objecta pos-
se esse liber
quoad alia,

Aug. Dam.
masi. Bern.
aliique PP.
sæpè liberum
sumunt. latè
pro voluntas-
rio & volun-
tarium.
strictè pro li-
bero & sæ-
pius volun-
tatem
pro libera &
natura ope-
posita

Unde non vo-
lunt omnem
volitionem
esse liberam.

extenditur ad objecta contingentia, licet sit necessari-
us quatenus attingit necessaria; quod divinæ liber-
tati nihil officere ostendit de nat. grat. c. 46. ubi re-
jicit illud Pelagii: *Voluntatis arbitrio privatur
quid quid naturali necessitate constringitur*: nem-
pe hoc sensu, quod falsum sit, illud in omnibus li-
bertate carere, quod in aliquo necessitate constringi-
gitur. Unde additur: *Neque dicere audemus, ideo
Deum non voluntatem, sed necessitatem habere
iustitiam, quia non potest velle peccare*: quia scilicet
Deus liber est quo ad exercitium circa iusta parti-
cularia, quamvis non possit velle peccare, uti & vo-
luntas nostra circa beatitudinem, licet non pos-
sit eam nolle.

Sicut subinde Aug. Bern. S. Th. Scot. aliique DD.
liberum sumunt latè pro voluntario, ut cum dicunt.
*Spiritus S. procedere à Patre & Filio liberè, Deum
liberè seipsum, & Beatos liberè Deum amare*; ita
sæpè voluntarium sumunt strictè pro libero, &
sæpius voluntatem pro libera & naturæ oppo-
sita. Quo sensu tam usurpat Aug. de spir. & lit. c. 31.
& l. 1. retract. c. 9. *Nihil tam in nostra potestate
quàm ipsa voluntas est*; ea enim prorsus nullo in-
tervallo, mox ut volumus, præsto est: & lib. 3. de lib.
arbit. c. 1. *Voluntas est in nostra potestate, quia fit
cum volumus*. Quibus non intendit significare om-
nem volitionem, etiam necessariò elicitam esse li-
beram; sed eam solum, quæ est à voluntate ut vo-
luntas est, quæ ut sic inquit S. Th. q. 2. de pōten. a. 3.
cum sit libera, ad utrumlibet se habet.

Eodem sensu intelligendi sunt Damasi. l. 3. de Fi-
de c. 27. PP. *Liberum arbitrium esse voluntatem
definierunt*: & infra *Arbitrii libertas, nihil est ali-
ud quàm voluntas*. Anselm. l. 2. cur Deus homo c. 10.
*Omnis potestas sequitur voluntatem, cum enim
dico quia possum loqui, subauditur si volo*. Bern. de
gratia & lib. arb. *Ubi quippe necessitas, jam non est
voluntas*: & infra *Porro ubi voluntas ibi libertas*.
Item Hug. Rich. Bonav. &c.

48. Dum ergo Aug. variis locis significat solam
coactionem officere libertati, quam l. de duabus a-
nima-

nimabus c. 12. definit, *animi motum cogente nullo*, coactionem non sumit strictè pro violentia propriè dicta (qualiter repugnat actibus à voluntate elicitis) sed latè pro necessitate antecedente. Quo sensu Bern. l. de grat. & lib. consensum liberum dicit esse illum *Qui non cogitur, nec extorquetur & Magist. in 2. dist. 25. docet. Liberum dici arbitrium, quia sine coactione & necessitate potest appetere* Item S. Th. eadem dist. q. 1. a. 4. ait: *Liberum arbitrium dicitur ex eo quòd cogi non potest, quod verò per cogi intelligat necessitarii, manifestum ex his q. 6. de malo ar. unico: Quidam posuerunt quòd voluntas hominis ex necessitate moveretur ad aliquid eligendum; neque tamen ponebant quòd voluntas cogeretur: non enim omne necessarium est violentum.* De qua sententia continuo sic censet: *Hac autem opinio est hæretica; tollit enim rationem meriti & demeriti ab actibus humanis.*

49. Dices cum Jans. post Wiclef. & Luth. sic arguentel. 6. de gra. Chri. c. 35. *Illud est in potestate nostra, quod fit dum volumus* ut docet Aug. l. de lib. arb. c. 3. ubi ait: *voluntas est in nostra potestate, quia fit cum volumus & l. de spir. & lit. c. 30. & 1. retract. e. 9. citato sup. n. 47. Et lib. 2. retract. c. 1. Non dicimus esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus, fit.* Atque omnis volitio, etiam necessaria, modò sit voluntaria & non coacta, fit cum volumus, ergo est in nostra potestate, & in nostro dominio, ergo nobis libera. R. dist. maj. *Illud est in nostra potestate quod fit dum volumus.* id est quando absque necessitate antecedente ex propria voluntatis determinatione volumus C. id est quando volumus aliquid quomodocumque, etiam necessariò & voluntate aliunde quàm à se antecedenter determinata sic N. jam verò omnis volitio etià necessaria fit cum volumus non priori sensu, sed solùm posteriori ad libertatem non sufficiente. Quod autem major tantum sit vera & ab Aug. allata in sensu à nobis admissio, manifestum est 1. Ex communi usu tum Doctorum, tum Indoctorum non aliter ejusmodi propositiones admittentium, 2. Ex Aug. l. de spir. & lit. c. 31.

Cum Aug. Bern. S. Th. dicunt liberè tamen solam coactionem repugnare, eam accipiunt latè pro necessitate, non strictè pro violentia.

Iuxta Aug. liberam est quod fit cum volumus ex determinatione propria non ex aliena.

Hoc quisquis in potestate habere dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit, id est, in sensu plano & obvio passim recepto, respectu cujus habet indifferentiam ad utrumlibet.

Quod quis potest, si vult, hoc est ipse si liberum si hoc velle sit in sua potestate, alias non.

Inst. Quod quis potest si velit, hoc simpliciter habet in sua potestate, adeoque sufficienter ad libertatem: atqui necessitatus ad amandum potest non amare, si hoc efficaciter velit, Ergo liberè amat.

R. Hanc conditionem si velit non amare respectu necessitatis ad amandum esse impossibilem, adeoque possibilitatem non amoris sub ista conditione impossibili esse chimericam & pridem explosam ut cavillatoriam à Catholicis contra Wicleff. Deindè istius argumentationis nullitas patet ex eo quod alioqui sequeretur Beato. imò & Deo, liberum esse peccare, quia Beatus potest peccare si velit, peccaret enim si vellet peccare; similiter & Deus.

Peccans cum delectatione, ex Aug. peccat magis liberè, quàm peccans ex metu vim moralem inferente.

50. Dices Aug. de lib. arbit. l. 3. c. 3. dicit Per illud (scilicet liberum arbitrium peccant maximè omnes, qui cum delectatione peccant. Ergò ponit libertatem in eo quod est operari cum delectatione & libentia, sive absque coactione & violentia. R. Neg. Seq. Aug. ibi solum vult eos, qui peccant cum delectatione maximè liberè peccare, quia non tantum liberi sunt à necessitate. sed etiam à vi & coactione morali, qua liberi non sunt, qui ex metu fidem negant, licet simpliciter liberè peccent, quamvis sine delectatione, quia peccant nulla cogente necessitate.

Voluntas non potens peccare liberior est libertate à peccato, non morali suæ dativa laudis & vituperii,

51. Cum Aug. 1. Enchir. c. 105. ait. Sic enim oportebat prius hominem fieri ut bene velle posset & male postea verò sic erit, ut male velle non possit, nec ideo libero carebit arbitrio. R. Loquitur de libertate non morali fundativa laudis & vituperii, sed à peccato, ut patet ex his seqq. Quippe liberius erit arbitrium, quod servire non poterit peccato. De eadem libertate ait de spir. & lit. c. 130. Per gratiam sanatio animæ à vitio peccati, per animæ sanitatem libertas arbitrii Item l. de corrept. & grat. c. 80. Voluntas humana non libertate consequitur

gratiam, sed gratia libertatem. Epist. 144. *Sine gratia Dei non potest esse libera voluntas.* Et l. de perfectione iustitiæ. c. 4. *Pœnalis virtuositas, secunda ex libertate, fecit necessitatem*, scilicet oppositam libertati à peccato. Eodem sensu intelligendi sunt Anselm. Bern & alii PP. subinde similia habentes.

§2. Falsum est igitur, & perperam Augustino ascriptum, quod docet Iansf. l. 4. de gratia Christi c. 9. voluntatem humanam per peccatum primi parentis ita præcipitatem esse in libidinum imperium, ut in omnibus necessario sequatur delectationem, vel terrenam concupiscentiæ ad malum, vel cœlestem à Deo infusam ad bonum, prout altera alteram vincit: sic, ut si cœlestis in qua ponit gratiam Christi medicinalem sic intensa ut 6. & terrena ut 5. voluntas necessario amplectatur bonum; sin contra, necessario amplectatur malū, cœlestis delectationis efficacia in solis inefficacibus desideriis hærente.

Ex quibus patet principium proximè determinativum voluntatis in hac sententia, quod Iansf. vocat delectationem viatricem, multum differre à prædeterminatione physica, cum hæc, ut quidem eam explicant ejus Authores, non inducat necessitatem, licet natura sua talis sit, ut in quibusvis circumstantiis infallibiliter inferat effectum! & æquè locum habeat in natura integra, ac in lapsa; cum fundetur in subordinatione causæ primæ ad secundam, & hujus indifferentia. Illa verò non quidem ex natura sua, sed certis circumstantiis absolutam necessitatem inducat, & solum habeat locum in natura lapsa, utpote fundata in peccato originali. Hinc Iansf. l. 8. de gra. Christi c. 2. dicit prædeterminationem ignoram fuisse Aug. non tantum quo ad vocem, sed etiam quo ad rem, immò universam ejus doctrinam inexplicabili confusione perturbare.

Ab Aug. mente abero rat Iansf. dñi aut voluntatem necessario sequi deo lectionem viatricem.

Que multum differt à prædeterminatione iuxta suos AA non necessitante.

Ad libertatem requiritur potentia agendi &
non agendi in sensu composito.

Potentia li-
bera, positis
prærequisitis
potest agere
& non agere

53. **L**iberum arbitrium, etiam naturæ lapsæ,
rectè definitur: *Potentia qua positis om-
nibus ad agendum prærequisitis potest agere, &
non agere.*

Hæc conclusio adeò certa est, ut Alvar. disp. 115.
de auxil. concil. 1. de ea dicat in hac conclusione
conveniunt omnes Catholici; habetur e-
nim definita in Conc. Trid. nempè sess. 6. c. 5. & can.
4. contra Hæreticos definiente liberum arbitrium,
etiam constitutum cum ultimo complemento ad
bene operandum, ita liberè operari, *Vt à Deo mo-
tum & excitatum possit dissentire, si velit.* Est eti-
am ex mente PP. Basil. Hom. in Psal. 61. *Vnicuique
nostrum intus inest statera quadam, à Conditore
nostro fabricata:* Cyril. l. 3. & 8. in Iul. & Aug. l. 3.
de lib. arbit. c. 1. docentium hominem esse liberum,
*Quia huc atque illuc detorquere potest, quasi quæ-
dam cardinem voluntatis suæ.* In eundem sensum
coincidunt aliæ liberi definitiones, tum à S. Th. 1.
p. q. 83. a. 4. & alibi tum ab aliis DD. traditæ ut
quod sit *vis electiva, facultas rationis & volun-
tatis, potentia ad utrumlibet, potentia domina suo-
rum actuum &c.*

In sensu com-
posito, sic ut
cum prære-
quisitis tam
componi
possit non ac-
tio, quam
actio.

Hoc indicat
Trident idè
ut nos posse
inpirationem
abijcere, &
resistere.

54. Hæc liberi definitio intelligenda est in sensu
composito, non quidem sic ut significetur posse si-
mul componi actio & non actio quod manifestè
repugnat; sed sicut sensus sit, quod positis omnibus
prærequisitis ad agendum absolute antecedenti-
bus, seu quæ habere, vel non habere non sit in homi-
nis potestate, tam possit componi non actio, quam
actio. Prob. I. ex Trid. sess. 6. ubi explicans concor-
diam libertatis cum gratia c. 5. docet *hominem posse
abijcere inpirationem, qua ad justificationem per-
ducitur; & can. 4. definit liberum arbitrium à Deo
motum & excitatum posse dissentire si velit.* Quæ
verba *abijcere, dissentire* aperte indicant nostrum
sensum compositum: cum *abijcere* sit rem habitam
dimit-

dimittere, aut sibi oblatam respuere, dissentire verò non sit quomodocumque non consentire, aut non consentire excitationi non existenti, sed de facto existenti non consentire, seu cū illa existente dissensum, seu non consensum conjungere. 2. Ex Conc. Senonen. in decret. fidei 15. *Non est tale Deo trahentis auxilium. cui resisti non possit*: 3. Ex S. Th. quodlib. 1. a. 7. ad 2. *Propter hoc quod virtus rationalis se habet ad opposita, ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motui resistere.*

Confir. Quia si istæ Conciliorum definitiones, non intelligerentur in sensu composito, non repugnarent erroribus Luth. Calv. aliorumque libertatis hostium; quos clarum est ista nunquam negasse in sensu diviso; cū non fuerint tam stupidi, ut senserint hominem; præcisè quantum est ex parte voluntatis & indifferentiæ iudicii, non posse actum divinæ excitationi oppositum exercere, absolute, & præcisè seu non supposita excitationis existentia. Unde non satisfaciunt Sebile. l. 3. sect. 5. & alij Thomistæ dicentes ista CC. & S. Thomæ verba non esse intelligenda de potentia resistendi formaliter, id est conjungendi non actum cum excitatione efficaci ad actum; quod inquirunt, est impossibile; sed de potentia resistendi materialiter, id est, simpliciter non ponendi actum, ad quem movet excitation: nam non ponere actum; præcisè excitatione seu excitatione non existente, non est ullo vero sensu resistere excitationi, sicut negare, quod nemo asserit non est ullo sensu recepto alicui non consentire, dissentire, aut contradicere.

55. Prob. 4. Ratione, quia ad perfectam libertatem indifferentiæ (qualem homini etiam lapsò, convenire constat ex dictis n. 44.) requiritur potentia proxima & expedita ad utrumlibet, ut cuius homo verè dicatur simpliciter posse utrumlibet, & habere ita plenum sui actus dominium, ut ultimare solum oriatur ex propria ejus determinatione quòd ponatur, vel non ponatur, Jam verò ad hujusmodi po-

*Ec. resistens
tia formalis
alioqui non
repugnaret
Luth. Calv.
&c.*

*Dominium
actus requirit
posse agere
& non agere
in sensu
composito;*

PARS II. 40 C. I. §. 5. LIBERTAS REQUIRIT POTENTIAM
tentiam necessarium est, ut homo cum omnibus
prærequisiis absolute antecedentibus, seu quæ ha-
bere vel non habere, non est in ejus potestate, æquè
possit actum, ac non actum componere: alioquin
enim omnes aut ferè omnes nostri actus necessarij
nobis essent liberi, ut consideranti faciliè patebit.

*Decretum
creandi non
est præquisi-
tum: vel
creatio non
est formalis
vel libera.*

§ 6. Dices varia sunt prærequisita ad agendum,
libertati nihil officientia, quamvis non possint cõ-
poni cum non actione.

Primum est liberum & æternum Dei decretum
de creatione mundi R. Posito quoddà compleatur in
esse liberi intrinsecè in ipso Deo, esse quidem præ-
requisitum ad creationem; sed hanc in ista sententia
non esse liberam immediatè & formaliter, sed solum
extrinsecè & denominativè, ut est actio externa
ab actu interno voluntatis efficaciter imperata:
in nostra verò sententia i. p. n 142. docente decre-
ta Dei libera compleri per terminum extrinsecum,
non esse prærequisitum ad creationem; cum per
hanc, (ea in sententia formaliter liberam complea-
tur in esse liberi, ac proinde ut liberum non sit illa
prius.

*Concursus in
actu i. stat
cum non ne-
cessario in actu
2. est ipsa de-
terminatio
voluntatis.*

Secundum est concursus seu decretum Dei de
concurrente. R. Concursum in actu primo, cum
non sit aliud, quàm Dei potentia creaturæ ad utri-
liber indifferenter exhibita, aut decretum de illa sic
exhibenda, posse componi cum non actione: con-
cursum verò in actu secundo non esse unum ex
prærequisitis, cum indentificetur actioni creaturæ.

Tertium est efficax imperium intellectus. R.
Non prærequiri ad omnes actus voluntatis, & cum
subindè datur, vel esse in potestate voluntatis, in-
tellectum ad illud producendum applicantis, vel
certè cum eo non manere libertatem formalem in
actu voluntatis imperato.

*Prædefinitio
est in potesta-
te voluntatis,
ut im-
perium intel-
lectum.*

Quartum est determinatio qua voluntas deter-
minatur ad agendum R. Voluntatem determinari
ad agendum per suam actionem, non per aliquid
ei prævium, cum quo nequeat componi non actio.
Undè potius dicenda est determinari, seu determi-
nare se agendo, quàm ad agendum.

Quin-

Quintum est prædefinitio actuum bonorum. R. Prædefinitionem scientiæ mediæ nos innixam, & se ipsa immediatè, aut mediante physica prædeterminatione efficacem non stare cum libertate: innixam verò scientiæ mediæ non esse absolutè antecedentem: cum præsupponat actum conditionatè prævisum; nec influere se ipsa immediatè, sed mediante auxilio de se indifferenti & cum actu compossibili, ac proinde libertati non obesse, ut ostendimus 1. p. n. 17 o. & seqq.

Sextum est gratia efficax R. Gratiā efficacem sumptam materialiter & entitativè esse quidem antecedentem, & prærequisitam ad actum supernaturalē; sed ut sic posse componi cum non actu; sumptam vero formaliter ut est infallibiliter efficax, siue prout est conditionatè prævisa effectum habitura, non posse quidem componi cum non actu, sed ut sic non esse simpliciter antecedentem, nec prærequisitam, sed consequentem, liberum voluntatis consensum, conditionatè futurum, & ideo nihil officere libertati.

Gratia efficax materialiter stat cum non actu, formaliter non antecedit.

57. Septimum est habitus charitatis in casu quo hic & nunc urget præceptum amoris Dei, & quo Deus decreverit voluntatem ad illum non elevari per auxilium transiens cum peccato compossibile. R. Habitum charitatis eo quidem casu esse prærequisitum ad amorem, & cum eo, utpote gratiæ sanctificanti identificato, aut inseparabiliter annexo, non posse componi omissionem amoris eo instanti peccaminosam; non tamen officere libertati, quia non est omnino antecedens, sed aliquo modo consequens, & in potestate voluntatis, quippe quæ potest illam abjicere, seu se ipsa determinando, id Deum non amandum, vel odio habendum, efficere ut eo instanti non existat: siquidem gratia sanctificans cum virtutibus sibi annexis quovis instanti conservatur dependenter à voluntate, non consentiente in peccatum mortale quo pelleretur, sic ut omissio peccati sit quolibet instanti natura prior gratiæ sanctificante & virtutibus ei annexis.

Habitus charitatis est in potestate voluntatis.

Unde ad libertatem ejusque definitionem. pro-

ARS II. 42 C. I. §. 5. LIBERTAS REQUIRIT POTENTIAM
ut à nobis explicaram, solum requiritur potestas
componendi tam actionem, quam non actionem,
cum prærequisitis absolute antecedentibus, non
verò cum eis quæ sunt aliquo modo in potestate
voluntatis, ejusque determinationem sequuntur:
hæc enim prærequisita, cum sint voluntati libera,
non possunt tollere libertatem actuum ex ipsis ne-
cessario procedentium, saltem mediatam. quæ in ac-
tibus voluntatis non ex aliena; sed ex sua propria
determinatione operantis, sufficit ad formalem ra-
tionem meriti ad quam in actu amoris major li-
bertas requiri nequit in nostro casu. Hoc patebit
ex dicendis inf. n. 75. & sqq. de electione unici medii
posita efficaci intentione finis.

*Ideo non
efficitur liber-
tati, etiam
instanti quo
urget præcep-
tum,*

*Licet eo in-
stanti non
fiet cum non
actu.*

*Eug. censet ea
casu tolli li-
bertatem,*

*Quod verum
est, si non fit
in potestate
voluntatis,*

§8. Potest etiam dici quod in casu objecto con-
servatio habitus charitatis sit quidem prior actu a-
moris in statu absoluto, posterior tamen illo con-
ditionate præviso, quatenus non conservaretur eo
instanti, quod urget præceptum, nisi dependenter
à prævisione conditionata, qua Deus prævidit
quod voluntas eo instanti actum amoris esset libe-
re elicitura, posito quod ei daretur auxilium actuale
cum peccato compossibile, sic ut proinde habitus
charitatis non sit absolute antecedens, sed conse-
quens secundum quid, & ideo libertati nihil offi-
ciens ut patet in simili l. p. 200 & sqq. de prædesti-
natione.

Adde quod Oviedus, Lugo & alii sentiant eo ca-
su tolli libertatem, alii casum esse impossibilem;
quia in eo involvitur mutua dependentia secundum
idem esse, habitus ab actu, & actus ab habitu qua-
tenus habitus efficit actum, & conservatur depen-
denter ab actu, ejus omissione coinstanti peccami-
nosa expelleretur.

Hoc certum est quod si habitus charitatis à Deo
voluntati ita imprimeretur ut nullo modo esset in
ejus potestate, tolleret libertatem, quam vis enim
non aliter influeret quam jam, tolleret tamen in-
differentiam antecedentem libertati essentiali, ut
eam tollit prædeterminatio physica quoad esse nul-
lo modo voluntati subjecta. eamque suo modo in-
fluendi

ENTIAM
potestas
tionem,
s, non
potestate
quantur:
ti libera,
ipfis ne-
uæ in a-
a propria
alem ra-
major li-
c patebit
ici medii

to con-
tractu a-
lo con-
retur eo
ndenter
prævidit
ter libe-
ætuale
habitus
d conse-
hil offi-
ædesti-

t eo ca-
bilem;
undum
tu qua-
depen-
ccami-

s à Deo
effert in
is enim
nen in-
lem, ut
sse nul-
odo in-
fluendi

AD UTRUMLIBET IN SENSU COMPOSITO 43 PARS II.
fluendi determinativo irresistibiliter inflectens ad unum.

59. Gratia sanctificans prærequisita ad meritum de condigno, non potest componi cum demerito, nihil tamen nocet libertati; quia est quovis instanti in potestate iusti, eam peccando abjicere. Deinde gratia sanctificans non est prærequisita ad actum meritorium de condigno materialiter & entitativè; sed solum ad actum ut formaliter meritorium de condigno, sub qua ratione non est nobis liber, cum ut sic nobis sit ignotus, & cum sumus in gratia, non sit nobis liberum efficere ut solum sit meritorius de congruo & non condigno.

Ipsa justificatio juxta Trid. sess. 6. c. 7. est nobis libera, non in se formaliter, sed in sua causa, contritione scilicet aut susceptione Sacramenti.

Prædestinatio, quæ est unum ex prærequisitis ad salutem, stare nequit cum negatione salutis; non tamen prædestinato tollit libertatem salutis sibi procurandæ: quia si facta sit dependenter à prævisione meritorum, est in potestate prædestinati; si independentem, non influit in salutem, nisi per media de se indifferentia, cum quibus materialiter sumptis, componi potest negatio conversionis & salutis.

60. Peti nequit certa regula de modalibus in sensu diviso, aut in sensu composito accipiendis ex forma verborum, sed solum ex subjecti materia: cum illæ in quibus formale subjecti non repugnat prædicato, semper sumi possint, & ex communi usu sumantur in sensu composito, sive modus ponatur extra, sive intra partes dicti: ut hæc *tentatus potest resistere & non resistere. Interrogatus potest respondere & non respondere*, quæ sunt veræ in sensu composito, & possunt verè poni in esse, retento formali subjecti, hoc modo *homo tentatus resistit &c.* cum verò formale subjecti repugnat prædicato, ut in his *destinatus potest damnari sedens potest stare*, quomodo cumque ponatur modus debent sumi in sensu diviso, & ut verificentur, solum debent posse verè poni in esse retento

*Gratia sana
ctificans est
in potestate
iusti, nec re-
quiritur ad
act. merit.*

*Iustificatio est
nobis libera
in sua causa,
scilicet præde-
stinatio, quæ
solum influit
per media
indifferentia*

*Sensus mo-
dalium diviso
sus aut com-
positus: peten-
dus est ex
subjecti
materia non
ex forma
verborum*

to eodem subiecto materiali, relicto formali. v. g. dicendo *homo damnatur, homo scilicet.*

Ex his patet frivolum esse & nugatorium hoc Alvaris principium *modales*, in quibus *modus ponitur inter partes dicti, sumi debent in sensu diverso.*

Quod sequitur ex absolute inimpedibile est inimpedibile: non est, damnatum in de Rivo.

61. Hæc propositio: *Quod ex impedibili sequitur per necessariam consequentiam, ipsum est impedibile* : damnata non est à Sixto IV. in Petro de Rivo D. Lovan ut opinatur Sylvius i. p. q. 16. a. 8 sed ut ex Archiviis Lovan. demonstrat Lugo de Incarn. d. 29. sec. 6. alia affinis quidem, in re tamen multum diversa scilicet hæc : *Quod ex præcedenti ordine successiva durationis sequitur per necessariam consequentiam, necessariū est & inimpedibile.* Unde inferebat de Rivo non dari in Deo futurorum contingentium præscientiam ab æterno, neque jam verū esse Anti-Christum peccaturum. Hoc ferè utens argumento: cum ad præteritum seu præcedens ordine durationis non detur potentia, ipsum est inimpedibile; sed quod ex inimpedibili sequitur per necessariam consequentiam est inimpedibile. Ergo &c. V. dicta r. p. C. 3. §. 2. n. 113. & seq.

Libertas formalis est indifferentia voluntatis, non iudicii: hæc scilicet cum necessitate

62. Libertas formalis consistit in indifferentia activa voluntatis ad utrumlibet, pro libitu vertibilis non in sola indifferentia iudicii, quæ solum extrahit libertatis, non ipsa formalis libertas, ita Suar. Vasq. & alii communias.

Quare stante indifferentia iudicii voluntatem necessitari nihil verat, ut de facto necessitaretur ad non agendum, si posito iudicio indifferenti, objectum representante sub ratione boni & mali, Deus voluntati negaret concursum simultaneum, & si hunc requiras, etiam prævium, sine quo voluntatem actum elicere est omnino impossibile.

Unde non negatur ab hoc libris libertas satis.

Hinc nunquam CC. & PP. recurrerunt ad indifferentiam iudicii (quam experientia constat per Dei præscientiam non tolli, & in natura lapsa manere incolumem) ad libertatem contra illius impugnatores tuendam; quia nempe satis sciebant illam ad libertatem non sufficere, nec unquam ab ullo fide

Phi-

Philos
negat
63
gra. &
sum
bertat
perfect
culpa
Di
um ro
mina
mo su
est. R.
bertat
esseli
Di
tur ut
nestè
pter
amab
ponat
rid ar
mand
partia
C. q
princi
prope
natur
objec
non
perna
volun
turali
Lib
gra ca
partes
rò est
liber
sive ex
libere
test r

DICIT.
nali. v. g.

orum hoc
us modus
sensu di-
sequitur
impedi-
Petro de
q. 16. a. 8
Lugo de
re tamen
cedenti
necessa-
pedibile.
uturorum
jam ve-
erè utens
edens or-
est inim-
ur per ne-
rgo &c.
rentia a-
vertibilis
n est ra-
ita Suar.
ntatem
retur ad
i, obje-
i, Deus
, & si
ntatem
indif-
stat per
manere
gnato-
n ad li-
llo sive
Phi-

NON SUFFICIT AD LIBERTATEM
Philosopho, sive Hæretico, libertatis hoste fuisse
negatam.

63. Dices 1. Aug. l. 3. de lib. arbit. c. 3. & Bern l. de
gra. & lib. arbit. dicunt nec voluntatem nec consen-
sum posse esse sine libertate R. Vel loquuntur de li-
bertate à coactione, vel accipiunt voluntatem pro
perfectè libera, & consensum pro imputabili ad
culpam ut sup. n. 47.

Dices 2. S. Th. 1. p. q. 83. a. 1. O. ait: Quia judi-
cium rationis ad diversa se habet, & non est deter-
minatum ad unum, pro tanto necesse est quod ho-
mo sit liberi arbitrii ex hoc ipso, quod rationalis
est R. solum vult iudicium rationis esse radicem li-
bertatis, adeoque eo stante non posse hominem non
esse liberum radicaliter.

Dices 3. Objectum non potest amari nisi cognosca-
tur ut amabile: ergo non potest taliter amari v. g. ho-
nestè vel inhonestè; absolute aut respectivè, seu pro-
pter se, aut propter aliud, nisi cognoscatur ut taliter
amabile: ergo non potest amari necessariò, nisi pro-
ponatur absque indifferentia iudicii, seu ut necessa-
riò amabile. R. Dist. 1. Conseq. quando talitas a-
mandi tenet se ex parte objecti, aut ab eo, saltem
partialiter peti debet, ut honestas vel inhonestas sic
C. quando tenet se ex parte modi tendendi, aut
principii effectivi, & potest aliundè haberi quam ex
propositione objecti, ut sunt naturalitas aut super-
naturalitas, efficacia, aut inefficacia, sic N. ut enim
objectum ametur naturaliter, aut supernaturaliter
non debet proponi ut amabile naturaliter aut su-
pernaturaliter; sed attingi per actum productum à
voluntate, non elevata, aut elevata auxilio superna-
turali.

Libertas est quoddam bonum adeoque ex inte-
gra causa, ac proinde exigit indifferentiam, tum ex
parte potentiae, tum ex parte objecti: necessitas ve-
rò est quoddam malum, ac proinde oritur ex quo-
libet defectu indifferentiae sive ex parte potentiae,
sive ex parte objecti. Hinc licet non possit objectum
liberè amari, nisi proponatur ut liberè amabile: po-
test tamen necessariò amari: quamvis non propo-
natur

Voluntas &
consensus non
sunt sine li-
bertate à co-
act.

Indifferentia
iudicii est ra-
dix libertatis
actus.

Defectus in-
differentiae
ex parte solius
voluntatis
necessitas

Objectum
potest amari
necessariò et si
non propona-
tur ut nec-
cessariò ama-
bile.

natur uti necessario amabile : quia necessitas oriri potest ex determinatione tenente se ex parte solius potentiae à Deo inimpedibiliter ad unum determinatam.

Cum voluntas praevalente indifferentia iudicii agit ex deo terminatio, ne alterius non operatur ex, sed cum indifferentia iudicii,

64. Voluntas operans ex indifferentia iudicii eo ipso exercet suam flexibilitatem ad opposita, quando se ipsam determinat; secus quando determinatur ab alio: tunc enim alius ipsam flectit, non ipsa se ipsam, adeoque non tam operatur ex indifferentia, quam cum indifferentia iudicii; eo enim casu propositio objecti sub ratione boni & mali non habet se antecedenter ad determinationem voluntatis, eam prius natura, quam agat constituendo in quodam æquilibrio, sic ut à prosecutione boni retardari possit à ratione mali in eodem objecto repræsentata; sed merè concomitantè, ad voluntatis determinationem neque positivè, neque negativè quidquam conferendo. Addo, neque negativè, quia ad liberum amorem objecti ordinariè solum negativè concurrir ratio mali, quippe, quæ voluntatem non movet, cum ab ea nullo modo attingatur, sed solum sua præsentia objectiva facit ut ex necessitate non rapiatur à bono, sive ut objectum sic amet ut illud possit non amare, imò & odisse; quod supposita voluntatis potentia ad utrumlibet expedita, indifferentia iudicii formaliter præstat, quoriescunque actus iudicii ita producit, ut ex modo suæ productionis non sit posterlor natura determinatione voluntatis ad amorem.

§. VI.

Libertas potentiae & actus.

Libertas potentia est voluntas cum requiritur

65. **L**ibertas potentiae in actu primo remoto non est aliud quam ipsa voluntas, de se apta se ipsam determinare ad opposita; in actu primo proximo, superadditis conditionibus & connotata ad id requisita, nempe concursum Dei in actu primo ad utrumlibet, objectum sub ratione boni & mali propositum, emotionem impedimentorum à voluntate inaccessibiliū v.g. impulsuum à Deo impressorum irresistibiliter ad unum & similia.

Ratio

Ratio liberi in actu imperato solum mediata libero, est denominatio extrinseca à libertate imperantis; & in actu à voluntate elicitio formaliter libero, est denominatio extrinseca, à modo quo procedit à voluntate, ut se ipsam determinante: eo ipso enim quo egreditur à voluntate ut operante ex propria determinatione, & seclusa quacumque alia ratione intrinseca, sufficienter intelligitur esse liber immediate & formaliter.

Deinde cum actus, quo voluntas liberè amat objectum, sub ratione boni & mali sibi propositum, nullo modo attingat rationem mali; ejusvè representationem, adeoque nec ab ea dependeat, non apparet quod actus liber spectatus secundum suam entitatem, dicat aliquem modum tendendi, aut respectum sibi essentialem ad aliquod principium, si vè effectivum, si vè objectivum, qui non æquè conveniat actui necessario Ex his

66. Primo potest idem actus entitativè invariatus fieri ex necessario liber & contra, per solam variationem in cognitione modò cum indifferentia, modò sine indifferentia objectum proponente.

2. sola libertas aptitudinalis, seu in actu primo remoto est essentialis voluntati; uti & ejus actui, etiam completè sumpto, pro actione & termino. similiter sola vitalitas aptitudinalis est essentialis actui sumpto pro termino; sumpto tamen pro actione ejus productiva, essentialis est etiam vitalitas in actu secundo; cum isti actioni sit essentialis procedere à principio, in quo recipitur, ad utrumque enim dicit essentialem habitudinem.

67. 3. Actus liber est objectum Divinæ complacentiæ vel displicentiæ, non per modum unius formæ simplicis sed per modum alicujus complexè significabilis, plura diversimodè importantis; sic ut quod Deo placet, sit hoc totum, quod nempe actus, ex tendentia sibi intrinseca conformis rectæ rationi, procedat à voluntate ex motivo virtutis, idque liberè & modo morali; ad quod plura variè concurrunt scilicet intrinsecè, extrinsecè, positivè, negativè; in recto, & in obliquo &c. è quibus varia sunt

*Libertas forma
mali actus
est denominatio
extrinseca à modo
procedendi
à voluntate
unde est illi
accidentalis*

*Aptitudinalis
est essentialis
potentia
et actui*

*Actus liber
est aliquid
complexè signifi-
ficabile*

*Quòd in eo
directè Deo
placet vel
displicet est
ipse actus,
non secundū
se, sed ut
substantiā
varijs connotan-
tū,*

ad bonum & malum indifferentia, ut libertas & omnia ad eam requisita, quæ proinde ad bonitatem concurrunt minus principaliter & solum completivè tamquam conditiones requisitæ, ut actus ex sua tendentia honestus, qui, seclusa libertate, solum bonus est materialiter & incompletè, fiat bonus formaliter & completè: hinc

1. Quod propriè, directè & velut denominativè, Deo placet in actu bono, est solus actus, licet non præcisè secundum se, sed prout substantiā conditionibus requisitis ad bonitatem completam, ad quam concurrunt quidem solum inadæquatè sed principaliter.

2. Idem cum proportionè dicendum est, de objecto displicentiæ in actu malo, quod nempe fit solus actus, qui solus est formaliter malus. & prohibitus, ut patet in esu carniū contra præceptum aut votum. quæ concurrunt ad malitiam complendam quamvis in se sint bona, sicut ad bonitatem concurrunt cognitio sub ratione boni & mali, libertas &c. de se non bona, sed indifferentia: ex quibus rectè demonstrat Arriag. non esse universaliter verum quod denominatio oriatur ab aliqua ratione, quæ sit talis ut quo, qualis est formalis effectus ut quod.

*Ex quibus
varia sunt
indifferentia*

3. Libertas non est relatio transcendentalis, sed prædicamentalis, suo subjecto accidentalis. unde est minus intrinseca actui, quam ratio voluntarii, cuius proinde divisio in liberum & non liberum, est subjecti in accidentia.

§. VII.

Intentio, Electio, Imperium.

*Amor mediū
ut sic acci-
git ipsum
finem, cuius
bonitate ino-
formatur ut
utilitas mediū.*

69. **O**mnis volitio mediū propter finem acci- git ut objectum volitum, saltem indire- ctè, ipsum finem, Ita Cajet. cum S. Th. hic q. 8. 3. ad 2. Suar. cont. Greg. Marfil. Vasq.

Prob. quia bonitas mediū ut sic id est utilitas ad finem non est per se ipsam sufficiens motivum voluntatis, sed solum quatenus in esse objectivo in- formatur bonitate finis ut ratione ultima, & simul

eum

eum illi
potest a
tur bon
posset n
dum se
compla
ad finem

Verū
nd non
non poi
actu co
actu co
bab le

Qua
dus per
trumqu
directè
consect
vum su
la ratio
more fi
talem
tentio
Magis
actuū

69. l
lection
ter, ut
finis qu
disting
& sequ
do ten
matum
mediū
mediū
hæc tā
illa hin

1. P
respect
tum ino

eum illa constat unum motivum totale: ergo non potest amari bonitas mediæ ut sic, nisi hoc ipso ametur bonitas finis. Prob. ant. quia aliqui placere possunt medium quia tale, licet displiceat finis secundum se, adeoque posset quis absque peccato sibi complacere in quopiam medio, præcisè quia utili, ad finem malum, quod falsum est.

*Oppositum
nomen est
probabile.*

Verum cum hoc, & alia ejusmodi argumenta aliud non evincant, quam quod medium quia tale non possit appeti, quin simul appetatur finis, sive actu eodem sive diverso, non verò quod necessariò actu eodem oppositum hujus conclusionis est probabile.

*Potest unico
actu appeti
medium &
finem.*

Quando finis ab initio proponitur ut obtinendus per certum medium, potest unico actu simul utrumque efficaciter appeti, unum directè, aliud indirectè: quia bonitas finis & utilitas mediæ ad illius consecutionem per intellectum proposita, est motivum sufficiens ad ejusmodi actum; nec apparet ulla ratio cur voluntas, saltem supposito simplici amore finis, non possit ex isto motivo immediatè in talem actum erumpere absque prævia efficaci intentione finis realiter distincta, immò hoc videtur magis connaturale ad vitandam multiplicationem actuum sine necessitate.

*Intentio causa
electionis
realiter, aut
virtualiter.*

89. Intentio finis est aliquo modo causa realis electionis mediæ, quando ab hac distinguitur realiter, ut quando prius tempore aut natura intenditur finis quam eligantur mediæ; quando autem solum distinguitur formaliter, tantum est causa virtualis & secundum rationem: quia sc. ex suo proprio modo tendendi ita fertur in medium, quatenus informatum bonitate finis, ut, si hæc abesset, non vellet medium; unde fit ut licet in isto actu tendentia in medium, & tendentia in finem sint realiter idem, hæc tamen sit ratione & virtuali causalitate prior illa hinc

*Electio &
intentio habent
diversum modum.*

1. Potest idem actus simul esse nolitio & volitio respectu diversorum, quorum unum directè, alterum indirectè attingat, ut cum quis non vult peccatum

D

tum

tendendi
quo differunt
specie, licet
non obiecto.

tum ex affectu concupiscentiæ felicitatis æternæ, aut benevolentie erga Deum.

2. Intentio & electio distinguuntur essentialiter licet habeant eadem objecta, quia habent diversum modum tendendi in illa, cum intentio directè tendat in finem, indirectè in media; electio contra.

3. Intentio realiter causat electionem, quando ab hac distinguitur realiter: non tamen efficienter physice, cum nulla sit necessitas ei talem influxum tribuendi; sed solum moraliter, sicut assensus præmissarum assensum conclusivis.

Voluntas potest
est e mediis
aqualibus
elicere aliter
vtrum, imò
et minus
bonum, quia
est utile et
utilius non est
necessarium.

70. Potest voluntas e duobus mediis æqualibus alterum eligere, & ex inæqualibus minus bonum. Ira Suar. cont. Vasq. Prob. prima pars 1. quia ex communissimo Philosophorum & Theologorum sensu, ratio libertatis in eo consistit, quod diversis obiectis propositis ut æqualibus, sive fiat fines sive media, voluntas non necessariò maneat suspensa, sicut maneret causa necessaria, sed pro libitu possit ex iis unum amplecti quia bonum, altero relicto, v. g. quia non est necessarium. 2. quia libertas increata, potest e pluribus bonis æqualibus, unum eligere aliis relicto v. g. creationem huius mundi, potius quàm aliorum ad Dei gloriam æqualiter concurrentium: ergo etiam libertas creata, quæ est participatio increata; quoad hoc enim par est utriusque ratio.

Hinc volens
salvari non
necessariò eli-
git medium
securius ali-
quò ejus ele-
ctio non esset
libera.

Prob. etiam 2. pars 1. quia medium utilius non est absolutè necessarium ad finem, & medium minus utile est verè bonum & utile: ergo potest assumi ut ad finem sufficiens, & alterum relinquere ut non necessarium. 2. quia qui vult efficaciter salvari, non necessariò eligit medium quod novit ad salutem efficacius & securius ergo &c.

Confir. pro utraque parte, quia potest voluntas inter duos fines æquales vel inæquales pro libitu ad hunc vel illum se determinare: alioqui enim nulla unquam daretur libertas in voluntate; cum enim necessarium sit ut quolibet casu, motiva in utramque partem æqualia sint vel inæqualia, voluntas vel semper maneret suspensa velut in æquilibrio

non

non valens in alterutram partem se determinare, vel
ita ferretur in unam, ut non posset amplecti oppo-
sitam.

71. Dices cont. 1. partem conclus. sup. n. 70. pro-
positio objecti sub ratione boni tantum necessitat
voluntatem, ad prosecutionem, ut patet in motibus
primò primis. Ergò propositio objecti sub ratione
indifferenti, seu in utramque partem æquè boni ne-
cessitat voluntatem ad indifferentiam, seu suspen-
sionem ab electione unius præ altero R. N. as. nul-
la est enim boni propositio, quæ in hac vita volun-
tatem necessitat ad exercitium : undè in moribus
primò primis necessitatio nõ oritur ex sola propositi-
one objecti; sed ex sympathia cum appetitu sensi-
tivo, à quo, supposita tali propositione objecti vo-
luntas ex necessitate rapitur, ut contingit in pueris,
amentibus &c. in nostro autem casu appetitus sen-
sitivus non potest necessitare ad suspensionem, cum
non possit inclinare voluntatem ad aliquod obje-
ctum, nisi illud appetendo; suspensionem verò non
possit appetere, cum non sit quid delectabile.

Dices 2. propositio objecti sub ratione boni tan-
tum, necessitat saltem quoad specificationem, ut
circa bonum in communi. Ergo quando objectum
proponitur ut indifferens, seu sub æquali ratione
boni & mali, voluntas debet necessitari ad indiffe-
rentiam, saltem quoad specificationem id est sic ut
circa tale objectum non possit elicere aliam voliti-
onem, quam habendi se indifferentem. R. dist. con-
seq. quando objectum proponitur ut indiff. rens id
est nec sub ratione boni, nec sub ratione mali, ut si
quis tibi dixerit voluntas tua tendat in objectum
quod cogito, sic C. quando proponitur ut indif-
ferens, id est sub ratione in utramque partem æqua-
li & sufficienti ad voluntatis determinationem, sic
N. tunc enim voluntas pro suo arbitrio potest u-
tramvis partem eligere.

72. Dices 3. contra 2. partem ejusdam concl. vo-
luntas non potest appetere malum formaliter, seu
quà malum : atqui minus bonum quàm tale est for-
maliter malum, cum ut sic dicat carentiam majore

*In moribus
1. primis vo-
luntas rapi-
tur non à pr-
positione ob-
jecti sub sub-
ratione boni
tantum, sed
ab appetitu
sensitivo*

*Sola propositi-
o objecti
ut indifferen-
tis, id est nec
ut boni nec
ut mali, vo-
luntatem
suspendit.*

*Voluntas po-
test eligere
minus bonum*

*Specificativè
non redupli-
cative, ita ut
minoritas boni
sit ejus
motivum: sic
enim ferretur
in malum
quod tale.*

ris boni, quæ est mala. Ergo voluntas non potest eligere medium minus utile quàm tale, seu cognitum ut tale. R. D. ma. quàm malum reduplicativè, id est sic ut malitia sit ultima ratio, seu per se motivum illud appetendi C. quàm malum specificativè, id est sic ut appetatur objectum, in quo repræsentatur aliqua ratio mali, non propter rationem mali, sed propter aliam rationem boni, simul in ea repræsentatam N. voluntas enim non potest eligere medium minus utile, sic ut carentia utilitatis, quæ exceditur ab alio, sit ratio ipsum eligendi, sed tantum, sic ut ista carentia sit quædam ratio in eo cognita, qua non obstante eligatur propter suam positivam utilitatem ad finem.

*Electio minus
eis boni fit
propter ratio-
nem tenen-
tem se ex
parte poten-
tia v.g. ex
exercitio liber-
tatis.*

Ad hoc autem non est opus ut in actu signato præferatur minus bonum majori bono, faciendo formaliter comparationem inter utrumque & velut signanter minus bonum præferendo majori, in ea enim prælatione nulla potest apparere ratio boni; sed sufficit quod id faciat in actu exercito nempe amplectendo minus bonum ut sufficiens, & relinquendo majus ut necessarium. Eo ipso enim quo objecta sic representantur potest voluntas, cum sit libera, eligere minus bonum potius quàm majus, non propter aliquam rationem objectivam, quæ determinetur; sed quia ei ita placet.

In istis ita placere est specialis volitio, habens specialem rationem motivam. R. tenentem se ex parte objecti, & facientem ut desinat repræsentari ut minus bonum N. tenentem se ex parte voluntatis hic & nunc volentis sic exercere suam libertatem C. ob eandem rationem, sc. exercitii libertatis, potest etiam signanter præferri bonum minus majori.

*Voluntas est
rationalis,
quia ei præ-
sunt ratio*

73. Voluntas est appetitus rationalis, eò quòd non possit appetere nisi ratione, id est, intellectu ei prælucente, eique proponente aliquod motivum appetibilitatis; non verò eò quòd semper sequatur dictamen rectæ rationis; alioqui enim esset impeccabilis. Hinc Bern. I. de lib. arb. docet voluntatem

nunquam moveri absque ratione, licet non semper moveatur ex ratione.

Cum Arist. Damasc. Nyssen. D. Th. aliique apud Vasq. dicunt *id solum esse eligibile, quod ex consultatione proutimus*. loquuntur de electione strictè, qualiter ex vi vocis importat id quod eligitur judicari melius; vel de eo, quod fieri solet & debet secundum prudentiæ leges.

74. Si posita intentione finis absolutè efficax posteriori natura occurrat unicum medium ad finis consecutionem hic & nunc exequendum, ejus electio non potest non poni in sensu composito. Quia eo ipso, quo intentio ponitur absolutè efficax, eo ipso ex suis, intrinsecis, est volitio ponendi quidquid est necessarium ad finis consecutionem; sed posito quod unicum medium, hic & nunc exequendum se offerat, eo ipso cognoscitur esse necessarium, & quidem hic & nunc ad finis consecutionem. Ergo eo ipso intentio est implicita volitio efficax, illud hic & nunc eligendi & exequendi. Ergo cum ea non potest componi non electio.

Eo tamen casu electio est absolutè in eligentis potestate, adeoque simpliciter libera, saltem mediater, sicut nostræ actiones externæ.

Est etiam eo casu in se formaliter libera quoad circumstantias ad finis consecutionem non necessarias, ut quod fiat ex tali motivo, cum hac intentione aut remissione actus &c. ad istas enim circumstantias, cum non sint ad finem necessariae, voluntas non est determinata vi intentionis præviæ, quippe quæ non est ullo modo efficax earum volitio.

75. Probabilius est tamen isto casu electionem non esse in se & quoad substantiam immediatè & formaliter liberam, sed necessariam, etiam quoad exercitium, ita Cajet. Valen. Vasq. Prob. 1. quia talis electio est necessaria ex suppositione antecedente, cum necessariò sequatur ex intentione præviæ. Ergo non est in se formaliter libera libertate immediata, sibi propria & distincta à libertate actu, ex quo sequitur, sed tantum remote & denominativè à li-

Intentio finis determinat ad electionem unicum medium, quæ tamen remanet libera, tum denominativè, tum quoad circumstantias non necessarias ad finem.

Non quoad substantiam, cum sic sit necessaria ex suppositione antecedente.

bertate intentionis; ex qua inimpedibiliter sequitur, sicut nostri actus externi, ab internis imperati.

Nec procedit à voluntate ac indifferenti.

2. quia volitio, in se immediatè formaliter libera est, quæ procedit à voluntate antecederet immediatè indifferenti, se ipsam per actum volitionis formaliter determinante. Atqui electio in nostro casu non procedit à voluntate immediatè ante indifferenti, sed antecederet determinata ad electionem per actum naturæ priorem, cum quo stare nequit non electio. Ergo non est in se immediatè & formaliter libera, seu actus secundus, qui sit formalis determinatio potentiæ, ad unum immediatè antè omnino indifferenti, seipsam determinantis.

Quia tamen est à potentia, eo instanti libera, à Suar. dicitur formaliter libera quo ad exercitium.

76. Oppositum tamen quod tenent Suar. Con. & alii est valdè probabile, quia electio eo casu, procedit à voluntate, quæ est potentia libera, & quidem eo instanti ita ab omni necessitate antecedente expedita, ut simpliciter in ejus potestate electionem non ponere, scilicet ab intentione distando, seu eam non ponendo, ergo est aliter libera, quàm nostri actus externi, qui non procedunt immediatè à potentia libera, sed à necessaria. Ergo est libera in se formaliter, & immediatè.

Vere ipsa est regulariter.

77. Si intentio, non sit de fine hic & nunc obtinendo, nec medium proponatur ut hic & nunc exequendum: electio unici medii posterius natura occurrentis, non solum secundum circumstantiam accelerationis [ut vult Arriaga] sed etiam secundum suam entitatem erit illo instanti in se formaliter libera quo ad exercitium, ita Ovied. quia voluntas ita illam ponit, ut, positis omnibus iisdem prærequisitis, absolute possit eam non ponere, neque hoc instanti, neque aliis sequentibus: eo enim casu voluntas vi intentionis non necessitatur ad electionem hoc instanti faciendam; cum medii executio non repræsentetur ut eo in instanti necessaria ad finem consequendum, & tamen intentio efficax non necessitat ad electionem medii, nisi quatenus hujus executio judicatur necessaria ad finis consecutionem; neque necessitatur ad eandem intentionem continuandam usque ad instans quo urget executio,

Cum vix lunquam medii executio proponatur ut hoc instanti necessaria.

tio, sed potest instanti sequenti ab ea cessare: ac proinde voluntas eo casu ita ponit electionem, ut proximè possit absolute eam non ponere, seu eum omnibus, illam natura proximè antecedentibus, componere ejus omissionem, non solum pro hoc instanti, sed etiam pro quovis alio.

Dixi quo ad exercitium, quia eo casu electio est necessaria quo ad specificationem; cum non possit voluntas eo instanti absolute istud medium respicere, alioqui enim simul vellet efficaciter finem, & simul positivè nollet, quia positivè respiceret id, quod representatur ut absolute necessarium ad ejus consecutionem.

Est necessaria quo ad specificationem.

78. Si non posterius natura; sed antecederet ad intentionem proponatur finis ut non aliter obtinendus, quam per unicum medium hic & nunc exequendum, electio erit in se formaliter libera, quia cum voluntas non possit efficaciter velle finem nisi ut possibilem, & eo casu proponatur ut non aliter possibilis, quam per unicum medium, necesse est, ut æquè primò seu æquè immediate se determinet ad volitionem mediæ & finis, sequendo modum operandi magis connaturalem, per unicum actum, ut sic viterur multiplicatio entium sine necessitate.

Si necessitas executionis hujus mediæ proponatur ante intentionem, voluntas unico actu formaliter libero vult finem & medium.

Voluntas potest necessitari quoad exercitium ad amorem boni creati, non quidem absolute; sed ex hypothesi efficacis volitionis ulteriorem necessariò inferentis quo casu non tam necessitatur à bono creato, quam à se ipsa per actum priorem sibi liberum.

Potest itaque voluntas per actuale exercitium suæ libertatis privari sua libertate, non absolute, sed ex hypothesi præviæ determinationis; sibi quidem libera, faciente tamen ut actus inde necessariò consequens non sit formalis determinatio potentia, ad ipsum antecederet indeterminatæ, adeoque non sit liber libertate proxima, sed tantum remota, sicut nostri actus externi.

Potest voluntas per actum sibi liberum necessitari ex hypothesi.

Probabilius est quod electio in casu Consil. sup. a. 75. sit, secundum se formaliter meritoria aut demeritoria. Quia juxta, Vasq, Ripald, Oyed, & alios.

Ad rationem meriti sufficit electio libera.

*mediata in
actibus per se
respirantibus
motivum ho-
nestum sibi
proprium.*

os, formalem libertatem ei negantes, ad rationem meriti aut demeriti sufficit libertas mediata, quæ ex se propriam habeat honestatem aut turpitudinem, id est actuum, qui intrinsecè respiciunt motivum honestum aut turpe per tendentiam sibi propriam, & diversam ab ea, qua motivum suum respicit actus, ex quo necessariò proveniunt; quod cum conveniat actibus internis ex prævia intentione efficaci necessariò sequentibus, non verò externis, ideo dici potest illis competere propria ratio meriti, aut demeriti, non his.

Deinde vix contingere potest, ut posita intentione finis absolute efficaci, eodem instanti posterius natura occurrat unicum medium, ad finis consecutionem illo eodem instanti exequendum; unde nullum est inconveniens si isto casu metaphysico, electioni propria libertate carenti negetur ratio propria meriti aut demeriti.

Adde quod intentiones nostræ non soleant ante mediorum cognitionem esse absolute efficaces, sed solum sub hac implicita conditione, si in medio non sit nimia difficultas, aut aliqua inhonestas; hanc enim conditionem semper subintelligunt viri probi, unde fit ut sua semper maneat electioni libertas.

*Imperium
est intellectus
principaliter.*

69, Ratio imperii monastici, id est, quo quis sibi imperat, rectius & magis propriè dicitur formaliter consistere in actu intellectus Ita S. Th. hic q. 17. a. 1. Cajet. Vasq. Sylv. & alii communius cont. Bonav. Scot. &c. quia ut rectè S. Th. hic *imperare est ordinare eum, cui imperatur aliquid faciendum, intimando, vel denuntiando*, quod magis propriè convenit rationi seu intellectui, quam voluntati, cum ordinare intimando sit quoddam loqui.

*Etiā tamen
voluntatis.*

Dixi *rectius* &c. quia etiam rectè dicitur consistere in actu voluntatis; cum ex S. Th. hic q. 9. a. 1. O. proprium sit voluntatis alias potentias movere ad suas operationes, unde S. D. hic q. 1. a. 1. ad 2. voluntati simpliciter tribuit imperium his verbis, *uno modo dicitur actio voluntaria, qua imperatur a*

vo-

voluntatis

80. E
quem e
rium ra
indicat
dum in
exce
sic eam

Inte
non est
ci, sicut
missio,
dem ob
cundum
sio, aut
rans au
quàm
tres vi
hendit
practic
sub ap

81. P
princip
ut quo
quæ u
re, sed
per sua
tellec
telligi
Vol

periu
frustra
actum
fert, ne
cias ap
82.
liberu
præde
actus,

voluntate, & q 71. a. 6. ad 2. voluntas imperat omnes actus voluntarios.

80. Huiusmodi imperium voluntatis seu volitionem efficacem rei imperandæ præsupponit imperium rationis, quæ intimare potest, vel per modum indicativi, dicendo, *hoc est faciendum*, vel per modum imperativi dicendo, *fac hoc*. Convenientius excusetur imperium rationis hoc posteriori modo: sic enim efficacius movet ad executionem.

Intellectio autem respondens his verbis, *hoc fac*, non est operatio intellectus speculativi, sed practici, sicut sunt mentalis interrogatio, & promissio, qui actus, seu mentis locutiones, sunt quidem objecti representationes, spectatæ tamen secundum suas proprias rationes non sunt apprehensio, aut iudicium simplex, vel illatum, cum imperans aut orans non plus apprehendat aut iudicet, quam si non imperaret, aut oraret. Hinc divisio in tres vulgatas mentis operationes solum comprehendit operationes intellectus speculativi, non practici, nisi huiusmodi actus velis comprehendere sub apprehensione.

81. Porro hoc imperiū dirigitur ad ipsum hominē principaliter, & ut quod, & minus principaliter, & ut quoad ipsas potentias executrices & ad voluntatē, quæ ut ab eo moveantur non debent illud percipere, sed sufficit quod radiceantur in eadem anima, quæ per suas potentias intelligit, vult, & exequitur: intellectus enim, ut recte S. Th. hic, non sibi soli intelligit, sed omnibus potentiis.

Voluntas movet alias potentias, inclinando, imperium rationis intimando, quod proinde non est frustra juxta S. Th. hic q. 17. a. 1. O. supponit unum actum voluntatis, nempe electionem, & alium infert, nempe usum activum, qui immediate potentias applicat.

82. Non requiritur ad omnem actum voluntatis liberum imperium rationis, seu iudicium practicum prædeterminans, cum quo non possit componi non actus, ut cum variis Thomistis volunt Valen-

Et quidem præsuppositivi.

Cognitio respondens huic voci, FAC HOC, est actus intellectus practici.

Hoc imperium dirigitur ad hominem & ejus potentias, quæ movent intimando.

Non requiritur ad omnem actum voluntatis,

larm,

*alias non esset
formaliter libe-
ra.*

larm. quos refutant Suar. Vafq. Ovid. I. Quia alio-
qui voluntas non esset formaliter libera in ulla sua
operatione ; pofitis enim omnibus ad agendum
prærequifitis , non poffet non agere in fenfu com-
pofito. 2. Quia vel hoc rationis imperium oritur ex
libertate voluntatis, vel non ; fi primum , ergo vel
datur processus in infinitum , vel deveniendum est
ad aliquem actum voluntatis liberum , qui non fe-
quatur ex tali imperio , aut judicio practico ; fi fe-
cundum ; ergo est fuppositio abfolutè antecedens
omnem voluntatis determinationem, cum qua non
ftat non volitio : adeoque tollit omnem libertatem
à voluntate, & confequenter ab homine ; cum iftud
Imperium , non poffit effe liberum ratione fui im-
mediate, ut pote procedens ab intellectu , qui ex
communi fapientum fenfu non est potentia forma-
liter libera.

*Ut explicetur
à P. F. Jo-
sepho de Vita
contra præ-
determina-
tiones, non
caret proba-
bilitate.*

83. His Non obftantibus probabile est & valde
conforme principiis Divi Th. imperium rationis,
prout explicatur à P. Josepho de Vita Dominica-
no I. *De proprio & per fe principio unde provenit
peccatum in actionibus voluntariis.* p. 1. disp. 2. §.
22. nihil officere libertati, quia (ut ibi præclare P.
Joseph.) judicium practicum, seu forma per illud ap-
prehensa, ad quod realiter, & physice fequitur ele-
ctio , est in potestate & dominio voluntatis ; quæ
per intentionem finis fibi naturalem applicat intel-
lectum tanquam suum proprium instrumentum
ad deliberandum & discernendum de singularibus
agendis. Undè voluntas per judicium practicum,
seu formam per illud apprehensam determinat fe-
ipsam ut causa principalis ; ipsam verò determinat
intellectus tanquam instrumentum , quo ipsa uti-
tur ad proprium objectum suo modo percipien-
dum. Hanc suam doctrinam confirmat ex Ferra-
riensi à quo, inquit: valde discrepant recentes, quo-
rum prædeterminatio est superflua, impossibilis &
contraria Divo Thomæ, cujus defensionem contra
istos recentes ait se suscepisse. V. P. Josephum sup.
vel meum ex illo extractum, cui titulus est. *Aucto-
ritas contra physicam prædeterminationem, novis*

ex

REQU
ex ipso
stabilita

84.

ficacem
minans
ipsam d
jecti ab
perativ
est tale
que co
David
num.

Bon

85.

jusq
tim
jectu
liber
tem
mon
add
ber
lam
tur

REQUIRITUR AD OMNEM VOLITIONEM. §9 **PARS II.**
ex ipso sacro Ordine FF. Pradic. petitis suffragiis
stabilita.

*Et si non ne-
cessarium est
utile.*

84. Necessarium non est ad omnem actum effica-
ciam voluntatis, imperium rationis non deter-
minans: quia potest voluntas activè indifferens, se-
ipsam determinare ad efficacem prosecutionem ob-
jecti ab intellectu sibi, absque ulla intimatione im-
perativa, propositi ut amabilis: subinde tamen utile
est tale imperium ad voluntatem excitandam, eam-
que contra difficultates firmandam; ideo enim
David Psal. 145. dixit *Lauda anima mea Domi-
num.*

CAPVT II.

Bonitas, Malitia, & Conscientia.

§. I.

Bonitas & malitia in genere, ex ob-
iecto, circumstantiis, & ex
fine.

85. **M**oralitas actus, quoad rem non est al-
iquid adæquatè essentialè & intrin-
secum actui, nec modus realis ab eo, e-
iusque libertate distinctus; sed denominatio, par-
tim intrinseca à certa tendentia actus in certum ob-
jectum, partim extrinseca à connotatis requisitis ad
libertatem, & ab advertentia rationis ad honesta-
tem & turpitudinem his enim sufficienter salvatur
moralitas actus, absque ullo intrinseco ipsi super-
addito.

*Moralitas
est denomi-
natio actus
accidentaliter.*

Quoad conceptum verò consistit non in sola li-
bertate, neque in solo ordine ad rationem ut regu-
lam morum seu ut advertentem ad honestatem vel
turpitudinem actus; sed in utroque, cum utramque

*ad quem re-
quiritur li-
bertas &
ordo ad ras.*

*tionem ut re-
gulamq-
ratio.*

*Bonitas est
convenientia
cum ratione,
malitia dis-
convenientia*

requiratur & sufficiat ad laudabilitatem aut virtu-
perabilitatem, rationem meriti aut demeriti & ad
ceteras proprietates actus moralis adeoque & ad
ipsam moralitatem.

Bonitas moralis in genere est convenientia, ma-
litia verò disconvenientia cum natura rationali
quâ tali, aut cum dictamine rationis, immediata a-
ctuum humanorum regula.

Alia est objectiva quæ ab objecto in actum deri-
vatur; alia formalis, quæ per se conveniens actui in-
terno, prout hic & nunc liberè exercetur, ab objecto
seu actu externo denominativè participatur.

Bonitas aut malitia formalis sumpta incomple-
tè est tendentia actus in suum objectum modo cõ-
venienti, aut disconvenienti regulis morum: Sum-
pta verò completè est eadem tendentia ut posita
liberè, & cum advertentia ad regulas morum; unde
sic sumpta non est forma simplex; sed quid com-
plexè significabile, exurgens ex plurium proportio-
ne aut disproportionione, quorum varia, ut libertas &
advertentia rationis, secundum se sunt indifferentia
ad bonitatem aut malitiam.

*actus inter-
nus sumit boni-
tatem ab
objecto ut con-
venienter aut
malitiam con-*

86. Actus internus sumit suam bonitatem aut
malitiam ex objecto ut est in mente; bonus quidem
ex objecto repræsentato ut honestè seu convenien-
ter amabili, si sit actus prosecutionis, si sit actus fu-
gæ, ex objecto ut coavenienter odibili: contra ve-
rò actus malus ex objecto repræsentato, ut discon-
venienter amabili vel odibili Ratio est, quòd ex S.
Th. hic q. 13. a. 2. actus habeat speciem ab objecto
sicut motus à termino. Hinc odium peccati est a-
ctus bonus, licet versetur circa pessimum; & con-
trà odium Dei est actus pessimus, licet versetur cir-
ca optimum. Adde quod bonum mali odium
semper habeat objectum formale bonum, ut odium
peccati bonitatem Dei.

Externi actus hominis, qui sunt actus virtutum
moralium, ut datio eleëmofynæ, aut vitii virtuti-
bus oppositi, ut actio furandi, habent formaliter
bonitatem & malitiam in genere moris, cum secun-
dum se conveniant naturæ rationali quâ tali; alia
verò

verò ob-
causalit-
mabilia

87. A-
jecta de-
tiam fun-
cumsta-
ctum,
trinsecu-

Actu
objecti-
quem o-
istens, a
libertate
nullam
eundum

88.
est, &
ctis, i
tum in
tudine
versam
nestate
ratum
leëmof-
neste a
neste a

Hæ
funder
tia, quæ
Hin-
hendo
tia for-
tatis in

Cum
acciper
intelli-
menta

Ho-
scinde

verò objecta eam non habent formaliter, sed solum causaliter, quatenus sunt honeste vel inhoneste amabilia.

87. Actus boni vel mali, qui versantur circa objecta de se indifferentia, suam bonitatem aut malitiam sumunt ex objecto formali, vel ex fine, aut circumstantiis, quæ aliquo modo transeunt in objectum, vel ex objecto materiali per præceptum extrinsecum reposito in materia certæ virtutis.

Actus externus ut existens objective; bonitatem objectivam seu materiale tribuit actui interno, quem objective causat; internus verò ut realiter existens, actui externo, quem effective causat, tribuit libertatem, & bonitatem formalem: Unde paret nullam hic intervenire causalitatem mutuam secundum idem esse.

88. Bonitas vel malitia ex objecto petita prima est, & specifica: Quia actus specificantur ab objectis, in quæ tendunt tum in esse naturali, tum in esse morali, cum ad illa dicant habitudinem essentialem pro eorum diversitate diversam, honestam vel inhonestam, pro eorum honestate vel inhonestate. Objectum enim representatum ut in se honestum sive formale, ut datio elemosynæ, sive solum causaliter quatenus est honeste amabile, ut Deus, non potest amari quia honeste ametur; & inhonestum contra.

Hæc autem bonitas aut malitia est prima, cum fundetur in ipsa actus essentia, seu essentiali tendentia, quæ nihil potest esse prius.

Hinc actus consideratus præcisè ut liber abstrahendo ab objecto, præscindit à bonitate, aut malitia formali, solumque dicit fundamentum moralitatis indifferens ad bonum, & malum.

Cum ergò S. Th. & alii dicunt actum humanum accipere primam bonitatem à libertate operantis, intelligendi sunt de bonitate materiali & fundamentali.

Honestum in genere specificat amorem sui præscindentem à quovis honesto in particulari, sicut

*Item ex
& circum
stantiis.*

*Bonitas ex
objecto est
prima & spe
cifica, simili
ter malitia.*

*Libertas est
fundamentum
moralitatis.*

ens in genere specificat cognitionem sui, eamque distinguit à cognitione cuiusvis entis in specie.

*Ut actus sit
bonus debet
ferri in bono
nostatem ob-
jecti salt em
confusè.*

89. Actus voluntatis debet saltem confusè & in actu exercito tendere in objectum propter ejus honestatem ut rationem formalem. est sancti Th. hic q. 14. a. 7. ad 3. Aug. in psal. 31. *Bonum opus intentio facit, non valde attendas quid homo faciat, sed quid cum facit aspiciat.* Ansel. l. de lib. arbit. c. 3. ubi ait *iustitiam esse rectitudinem voluntatis propter se servatam.*

Ratio est, quod motivum, seu objectum formale voluntatis prosecutivæ sit necessariò aliqua bonitas; unde si non tendat in objectum sub ratione honesti, necessariò in illud tender sub alia ratione boni, nempe delectabilis vel utilis, ipsa honestate omnino per accedens se habente.

Dixi *saltem confusè* &c. quia ad hoc sufficit quod objectum repræsentetur & ametur sub aliqua ratione, quæ honesta est, seu sub qua est honestè amabile, quod sit quoties objectum de se honestum non repræsentatur, nec appetitur sub ratione boni delectabilis aut utilis, eo ipso enim in actu exercito repræsentatur & appetitur sub ratione honesti, ut contracti & exerciti in hac particulari materia, circa quam versatur v. g. in eo, quod est per eleëmofynam sublevare proximi miseriam, quamvis reflexè & formaliter nihil cogiteretur de honestate.

*ut sit malum,
sufficit
malitia cog-
nita, & in-
terpretativè
volita.*

Ut actus contrahat objecti malitiam, non requiritur ut hæc, etiam confusè aut exercitè ametur, sed sufficit quod sit cognita, & interpretativè volita eo ipso, quo, ea non obstante, objectum est efficaciter volitum, quamvis illam secundum se voluntas averferetur. Rationem disparitatis ab actu bono dat S. Th. sup. cit. eo Dionys. de div. nom. c. 4. quod nempe *Bonum sit ex integra causa, malum verò ex quocumque defectu*

*Circumstan-
tia est affe-
ctio actus
accidensalis*

90. Circumstantia est affectio seu conditio actus humani existens extra ejus essentiam specificam in genere moris; ad ejus tamen bonitatem vel malitiam aliquo modo concurrens.

Conditio quæ est circumstantia actus spectari sub

sub una
sub alia
cum ita
stantia
Hinc
solum
tas resp

Cir
quid,
sub q
quid.

91.
tias pr
modus
cogni
habitu
tentia
nisi v
voliti
in act
specifi
litiam

Co
ditio
ni ha
priè, c
quo n
specifi
nitato
rio,
cepta
specie
perfo
tur m
prima
quid
quate
accid

92
ptum
man

sub una ratione morali, potest esse de ejus essentia sub alia ratione, ut quod res furtiva sit sacra, est circumstantia respectu furti ut sic, & non est circumstantia, sed de essentia respectu furti ut sacrilegi. Hinc quædam circumstantiæ mutant speciem, aliæ solum aggravant intra eandem speciem, ut quantitas respectu furti.

est septuplex

Circumstantiæ rectè septem assignantur. *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando,* sub *quid* comprehenditur circumstantia circa *quid*.

Convenit etiam actui interno, ut duratio. intentio.

91. Etiam actus internus suas habet circumstantias propriè dictas, quales sunt intentio, duratio, modus quo fit cum majori aut minori libertate, cognitione, resistantia, aut inclinatione passionis vel habitus & similes tenentes se ex parte actus aut potentiae: hæ enim cum non sint cognitæ nec volitæ nisi valdè improprie, eo nempe sensu, quo omnis volitio dicitur velle se ipsam virtualiter scilicet & in actu exercito, sunt extra objectum, & essentiam specificam actus, & tamen ejus bonitatem aut malitiam augent vel minuunt.

Conditiones tenentes se ex parte objecti, ut conditio personæ, loci &c. Etiam respectu actus interni habent rationem circumstantiæ, licet minus propriè, quàm respectu actus externi: quia licet sint aliquo modo volitæ, adeoque de objecto & partiali specificativo actus; ei tamen non dant primam bonitatem aut malitiam, sed eam ab objecto primario, ac per se intento secundum se considerato acceptam, augent vel minuunt, & subindè ad aliam speciem transferunt. Patet in volitione occidendi personam sacram, aut in loco sacro, in qua reperitur malitia homicidii & sacrilegii, sed sic, ut illa sit primaria, hæc secundaria & accidentalis actui, non quidem sumpto adæquatè, sed sumpto inadæquatè & præcisè sub ratione homicidii, cui ut sic accedit ratio sacrilegii.

92. Bonum & malum morale completè sumptum, non sunt differentiæ essentielles actuum humanorum sumptorum entitative seu in esse natu-

[re,

Bonitas & malitia sunt essentielles actui in esse morali, non in esse natura.

*Finis est ob-
jectum fore
male electio
nis.*

*Electio mali
ad malum
habet dupli-
cem malitiam
am.*

rae, sed sumptorum in genere moris. Prima pars patet, quia nullus est actus, qui non possit fieri de bono non bonus, vel de malo non malus per sublationem libertatis, quæ est actui accidentalis. Potest etiam idem actus entitativè invariatus, fieri de non malo malus, per circumstantiam ex parte objecti, quæ durante actu incipit esse cognita, & volita, non formaliter, sed solum interpretativè. Secunda pars est sancti Th. tum hic q. 18. a. 5. o. Ubi ait *bonum & malum diversificant speciem in actibus moralibus*, tum & clariùs q. 2. de malo a. 4. ad 6. ratio est, quod actus humanus constitutur in esse morali, præcipuè per ordinem ad rationem, qui ordo essentialiter dividitur in convenientem & inconvenientem, seu bonum & malum.

93. Finis externus non est circumstantia actus electionis sumpti adæquatè, sed objectum & quidem principale & maximè specificativum, cum sit ejus objectum formale, seu motivum ultimum ac primariò intentum: cum enim electio eadem indivisibili tendentia attingat medium propter finem, utrumque simul natura attingit, medium quidem directè, finem solum indirectè aliquo modo tamen priùs ratione.

Dixi *sumpti adæquatè*: quia si sumatur inadæquatè, præcisè ut est volitio ejus, quod est medium; potest finis externus v. g. fornicatio dici circumstantia respectu electionis furti ad fornicandum.

94. Electio medii ex se mali ad finem malum, ab utroque malitiam participat, ac proinde duplicem speciem, si medium & finis habeant malitias speciem diversas, ut cum quis vult furari ad fornicandum: quia ipse actus est volitio efficax duorum malorum, unius ut objecti formalis, alterius ut materialis, quod sufficit ut utriusque malitiam participet. Quod si habeant malitias ejusdem rationis, sed disparatas v. g. per ordinem ad diversas personas, ut si quis incendat domum Petri ad comburendas merces Pauli in illa tontentas, electio contra-heret duplicem numero malitiam in iustitiæ: quia respiciet diversas damnificationes, quæ proinde non possunt

possunt
nerent
mum

95.
nestat
nullam
quand
do pro
quo el
nem, so
temper
honest
ut cont
dum D
synæ,
honest
proprie
finis, no
mari p
produc
attingi
ribus,
objecti
in quo

Bonit
im

96.

proinde
formale
absolut

possunt coalescere in unam, ut coalescerent si pertinerent ad eandem personam, ut si quis incendat domum Petri ad consumendas omnes ejus opes.

95. Electio medii habentis honestatem ab honestate finis diversam, eique non subordinatam, nullam participat bonitatem ab honestate medii, quando appetitur præcisè ut medium, & nullo modo propter honestatem sibi propriam. Hinc actus quo eligitur jejunium præcisè ad sedandam libidinem, solum participat honestatem castitatis, non temperantiæ: actus enim non accipit ab objecto honestatem, nisi appetatur expressè propter illam, ut contingit cum eligitur eleemosyna, ad placendum Deo, cui scimus placere honestatem eleemosynæ, quo casu eleemosyna amatur formaliter ut honesta, licet non ibi sistendo. Unde est quidem proprium honestati, posse amari propter se instar finis, non sicut tamen, ut non possit reflexè etiam amari propter aliud instar medii. Tunc autem actus producitur ab habitibus virtutum, quarum honestas attingitur, simul ad eundem actum concurrentibus, adeoque tendentibus extra latitudinem sui objecti at non se solis, sed cum consortio alterius, in quo nihil est repugnantiae.

Secus electio Boni præcisè ut medii ad Bonum.

§. II.

Bonitas & malitia actus imperati ab imperante, interni ab externo, actus indifferens in individuo & ex bono malus & contra.

96. **A**ctus internus voluntatis ab alio efficaciter imperatus, regulariter retinet propriam libertatem immediatam ac proinde etiam propriam honestatem vel malitiam formalem. i. quia plerumque imperium non est absolute efficax, sed solum ita inductivum ad a-

Actus imperatum regulariter retinet propriam honestatem,

E

ctum

ctum, ut cum eo componi possit non actus 2. quia ordinariè relinquit indifferentiam ad varias circumstantias, ad substantiam actus redundantem. 3. quia sæpè non imperat directè & immediate actum voluntatis, sed applicationem intellectus, ad consideranda motiva voluntatem inclinantia ad actum. 4. denique ac præcipuè, quia moraliter non contingit ut voluntas sibi imperet aliquem actum voluntatis ita præcisè hic & nunc, seu pro hoc primo instanti ponendum, ut ejus executio, nullam proisus patiatur latitudinem temporis; posita autem latitudine, jam actus imperatus elicitur à voluntate libera, nova libertate immediata; ut ostensum est sup. n. 77.

Secus si imperium sit ab salutè efficax pro hic & nunc.

97. Posito tamen quod voluntas efficaciter sibi imperet actum, ut hic & nunc eliciendum, probabilius est actum imperatum non habere propriam & immediatam libertatem, adeoque nec propriam honestatem formalem, sed solum extrinsecè & denominativè participatam ab actu imperante. Prima pars patet ex dictis de electione unici mediisupposita efficaci intentione finis sup. n. 75. Ratio est, quod actus sic imperatus, non procedat à voluntate proximè indifferente ad ipsum, sed antecederet determinata per imperium efficax, quod respectu actus imperati, est suppositio simpliciter antecedens, cum qua non potest componi non actus: aliqui enim imperium non esset efficax. Secunda pars sequitur ex prima; cum libertas sit de ratione bonitatis moralis, sum præ formaliter & completè, ac proindè sicut ad bonitatem formalem simpliciter requiritur libertas simpliciter, ita ad bonitatem formalem proximam & propriam, requiritur libertas propria & immediata actus.

Actus minus perfectus potest imperare perfectiorem.

93. Potest etiam actus inferioris virtutis imperare efficaciter actum virtutis superioris, ac nobilioris; v. g. actus attritionis ex metu gehennæ, aut turpitudine peccati, actum charitatis, seu contritionis perfectæ. Ratio est, quod actus imperans, non debeat continere imperatum eminenter aut formaliter, imò nec virtualiter, saltem perfectè & adæqua-

qua-

Act
Quatè
per se
vum pri
id est ip
sufficien
hensio ex
tecedent
bus p. r
sum judi

99.
eliceret a
peratum
talis con
tem intri
tioni pro
R. N
tingere,
non con
actum n
bus non p

2. Qu
vitæ.

3. Qu
tio suffic
ab actu h
fit forma
sta, men
Elcemosy
ad gratia
grui seu d
cordia: p
tis accept
contrition
proximan
vis illud n
tur per se

Quidni
honestum
positione
nudè secu
contrition

Quare; cum ad illum non concurrat ut principium per se influens, sed tantum ut efficaciter applicativum principii per se influentis. & de se sufficientis, id est ipsius voluntatis Dei gratia instructæ, cum sufficienti propositione objecti. Similiter apprehensio evidentis connexionis consequentis eum antecedente, aut terminorum inter se in propositionibus per se notis, intellectum determinat ad assensum judicativum se perfectiorem.

99. Dices ergo is qui in ultimo instanti vitæ eliceret actum contritionis perfectæ efficaciter imperatum ex metu gehennæ, non justificaretur, quia talis contritio non haberet libertatem nec bonitatem intrinsecam, ac proinde nec meritum contritioni proprium.

Attritio imperans efficaciter contritionem pro hoc & nunc non solit esse meritum &c.

R. N. seq. 1 quia hoc non potest moraliter contingere, ut patet ex n. 78. immò nec physice, quia non congruit divinæ sapientiæ dare gratiam ad actum nobilissimæ virtutis, iis circumstantiis quibus non potest prod. sic.

2. Quia probabiliter non datur ultimum instans vitæ.

3. Quia juxta Ariag. Lug. & alios, talis contritio sufficit ad justificationem quando imperatur ab actu honesto supernaturali: quia licet tunc non sit formaliter libera in se, est tamen absolute honesta, meritoria & impetratoria sicut actus externus Eleemosynæ v. g. ac proinde potest movere Deum ad gratiam justificationis per modum meriti congrui seu dispositionis, quam accipiet ex sua misericordia: potest enim Deus meritum actus imperantis acceptare hoc casu, quo conjunctum est cum contritione, quam de lege ordinaria, constituit ut proximam dispositionem ad justificationem, quamvis illud non esset acceptaturus, si præcisè inveniretur per se & sine contritione.

Quidni enim dici possit Deus quemlibet actum honestum voluntatis illativum contritionis pro dispositione congrua ex misericordia acceptare, non tamen secundum se, sed ut re ipsa conjunctum cum contritione: sicut (inquit Lug.) licet mors re ipsa

secuta in Martyre, non addat valorem aut meritum supra voluntatem moriendi pro Christo, hæc tamem acceptatio morte secata conducit re ipsa ad justificationem, ad quam non sufficeret secundum se, quia nempe Deus effectum justificationis alligavit morti voluntariæ propter Christum toleratæ.

4. Denique quia si actus charitatis sit forma justificans, ut probabiliter vult Vasq. vel dispositio physica ad gratiam ut alii volunt, contritio etiam sine libertate ulla justificabit, non per modum meriti, sed vel formaliter, vel per modum dispositionis ad quam necessariò consequatur gratia habitualis.

100. Dixi sup. n. 97. *probabilius*, quia oppositum conclusionis ibi positæ, quod nempe actus efficaciter imperatus pro hic & nunc libertatem, & consequenter bonitatem, aut malitiam propriam retineat, est valde probabile, ut in simili dictum est sup. n. 76. de electione necessariò secuta ex efficaci intentione.

Ratio est, quòd eo casu voluntas se liberè determinans ad actum imperantem ex præsupposita cognitione actus imperati necessariò secuturi ex imperante, unicâ determinatione se ad utrumque determinat quamvis ad eliciendum prius naturâ imperantem, & imperatum posterius, ac proinde uterque actus eandem libertatem participet, quam posterior dependenter à priori. Unde determinatio voluntatis ad actum imperatum est solum quædam extensio ejuslibetæ determinationis ad imperantem, ex quo imperatus prævisus est necessariò secuturus.

Hinc actus imperans non est suppositio absolute antecedens respectu imperati, sed ipsum in sua determinatione involvens. Deinde non videtur actus qui est actuale exercitium libertatis, posse in instanti, quo elicitur tollere libertatem voluntatis ad actum ex ipso necessariò sequentem. Alioquin nimis imperium sua efficacia, tolleret suam efficaciam, seu id quod efficaciter intendit: quia intendere contritionem formaliter liberam ac bonum, & su-

Imo nec libertatem, quia eo casu actus imperans & imperatus sunt ex eadem determinatione voluntatis,

efficacia
nitatem

101.

liber est
petrare
nem be
rem, id
acciper
tatis, no
vum in
tatem r
liber at
imperat
alterem

102.

capit bo
native
picit,
extrinse
cendi
miseric
impera
qua fia
istum f
sicut
quia ex
peratu
num in
conne
moralit
litate
sta vel

Ver
peratu
& con
am, ac
ceturi
tamen
tem cu
ab illo
nus au

effi

efficacia destrueret contritionis libertatem, ac bonitatem formalem.

101. Aliud est de casu, quo quis, eo instanti, quo liber est ad amandum Deum, à Deo peteret & impetraret prædeterminationem physicam, vel visionem beatificam quibus necessitaretur ad Dei amorem, id enim, quod eo casu per actum sibi liberum acciperet, esset natura sua determinativum voluntatis, non à se, sed ab alio, & consequenter destructivum indifferentiæ activæ antecedentis, & ad libertatem requisitæ, sicut eandem destrueret, & certè libertate non tolleretur à Deo per petitionem liberam impetrata negatio concursus ad utrumlibet, seu ad alteram partem contrarietatis v.g. ad odium.

102. Actus voluntatis electus vel imperatus accipit bonitatem aut malitiam extrinsecè denominatione à fine extrinseco, id est, quem ipse non respicit, sed ad quem ab actu el gente aut imperante extrinsecè ordinatur, ut cum ex puro affectu placendi Deo eligitur aut imperatur actus, internus misericordiæ, tunc enim ab actu charitatis ipsum imperante, participat bonitatem non intrinsecam, qua fiat in se melior, quàm si non imperaretur ad istum finem; sed per denominationem extrinsecam, sicut actus exterior dationis elemosynæ Prob. quia ex S. Th. hic q. 17. a. 4. *Imperium & actus imperatus sunt unus actus humanus*, id est faciunt unum in genere moris, quatenus eam inter se habent connexionem ordinantis & ordinati, ut imperatus moraliter informetur ab imperante, ejusque moralitate afficiatur, ut patet in actu externo, ab honesta vel inhonesta volitione imperato.

Verum quidem est, quod actus voluntatis imperatus, regulariter retineat propriam libertatem, & consequenter propriam bonitatem aut malitiam, ac proinde non tam perfectè imperanti unificetur in genere moris, quàm actus externus: eo ipso tamen, quo sequitur ex ejus efficacia, sufficientem cum eo habet dependentiæ connexionem, ut ab illò moraliter informetur, ac denominetur bonus aut malus.

Secus si ex prædeterminatione libere imperat.

Actus imperatus ab imperante accipit bonitatem extrinsecè & denominatione vè.

*Secum impe-
rans, ab im-
perare.*

103. Imperans non accipit similiter ab imperato eandem speciem bonitatem, quia non habet idem obiectum cum illo, neque ab eo dependet tanquam a movente & ordinante, qualiter dependet imperatus ab imperante.

*Actus veni-
aliter malus
potest pro in-
stanti, quod
est imperare
actum destru-
ctivum pecc-
cati mortali
non veni-
aliter*

104. Si, ut volunt Granad. Con. Curiel. & alii cont. Suar. fieri, possit, ut actus charitatis non quidem perfectissimus, & omni peccato etiam veniali repugnans; sed minus perfectus sola mortalia excludens efficaciter imperetur ab actu venialiter malo (ut si quis ex amore divitiarum leviter inordinato sibi imperet actum charitatis perfectæ, ad eas facilius a Deo obtinendas) actus sic imperatus retenta sua bonitate intrinseca, viciabitur extrinsece, ac proinde erit bonus absolute, & malus secundum quid, quatenus nempe hic & nunc male fiet, adeoque simul meritorius & demeritorius, sicut actus externus v. g. elemosinæ procedens ex duplici intentione, una bona, altera venialiter mala.

*Actus super-
naturalis
non potest
esse venialis
sicut malus
intrinsece.*

Hinc si quis ex affectu vanæ gloriæ venialiter malo, sibi imperet confessionem & consequenter dolorem de peccatis, hic dolor simul erit extrinsece peccatum, & ratione suæ bonitatis intrinsece peccati destructivus, non potest tamen actu venialiter malo imperari efficax detestatio omnis omnino peccati ex motivo perfectæ charitatis; quia talis detestatio simul esset peccatum & omnis peccati destructiva, quod repugnat.

105. Ripalda Tom. 1. de ente supernaturali disp. 47. sec. 2. n. 17. docet eundem actum supernaturalem posse simul esse intrinsece malum, & absolute bonum, ut si quis eodem actu velit vitare peccatum mortale ad conservandam amicitiam cum Deo, & simul nolit vitare mendacium leve ad conservandam amicitiam cum homine.

Verius tamen videtur non posse actum entitative supernaturalem esse intrinsece malum etiam venialiter, quia malitia quantumlibet levis, non potest convenire actui in substantia ordinis supernaturalis, seu aliquo modo divini.

Ve-

Veri
posse e
quia c
illustra
rect se
lo: alio
lutis, &
106.
impera
addit
coram
cant s
pro fac
& non
lierem
disert
non cor
aliena
pere, &
reus e
Amb.
Rat
nisi de
imper
verten
bonita
meriti
efficax
syna in
meriti
ringit
sed sol
fecto
107
nitate
nus in
secun
cation
contin
jonis e
major

Verius etiam videtur actum supernaturalem non posse efficaciter imperari ab actu venialiter malo, quia cum actus supernaturalis debeat procedere ex illustratione & inspiratione supernaturali, non potest sequi saltem immediatè ex actu venialiter malo: alioqui enim peccatum veniale esset initium salutis, & consequenter initium salutis esset lex nobis.

106. Actus externus interno à quo efficaciter imperatus, per se nihil bonitatis aut malitiæ superaddit in ordine ad majus meritum aut demeritum coram Deo. Hoc enim non solum clarè significant scripturæ, docentes apud Deum voluntatem pro facto reputari: Gen. 22. *Quia fecisti hanc rem, & non peperisti filio tuo* Matth. 5. *qui viderit mulierem ad concupiscendam eam &c.* Sed & PP. disertè tradunt, Aug. l. 1. de lib. c. 3, *Si cui etiam si non contingat facultas concumbendi cum conjugē aliena, planum tamen aliquo modo sit id eum cupere, & si potestas detur, facturum esse, non minus reus est, quàm si in ipso facto deprehenderetur:* Amb. l. 1. off. c. 3. *o. affectus pretium rebus imponit.*

Ratio est, quòd actus externus, cum non sit liber, nisi denominativè à libertate actus interni, à quo imperatur nihil superaddat novæ libertatis, aut advertentiæ ad regulas morum, in quibus consistit bonitas, aut malitia formalis, proximè fundativa meriti aut demeriti. Hinc tanti est meriti voluntas efficax infinitæ eleemosynæ, quanti forer eleemosyna infinita, unico actu erogata; non est tamen meriti infiniti; quia objecti sui infinitatem non attingit modo distincto, & adæquato ejus bonitati, sed solummodo quodam confuso, & valdè imperfecto prout sibi ab intellectu representatur.

107. Sæpiissimè tamen actus externus auget bonitatem aut malitiam interni per accidens; quatenus in executione externa, ipsa voluntas interna fit secundum se melior, aut peior. 1. ratione multiplicationis numericæ actuum voluntatis; quos sæpè contingit in ipsa executione repeti. 2. Ratione majoris eorum durationis. 3. etiam frequenter ratione majoris intentionis sunt enim varia opera, quæ ra-

Actus externus per se nihil addit actus interno bonitatis aut malitiæ

Quia nihil addit libertati &c.

Plerumque auget ejus bonit. aut malit. per accidens.

tionis suæ arduarum, aut delectabilitatis internos actus intensos exigunt, aut excitant. Id pulchrè expressit Aug. l. de cura pro mortuis c. 5. Nescio quomodo, cum hi motus corporis fieri, nisi motu animi procedente non possint, eisdem rursus exterius visibilibus factis, ille interior invisibilis, qui eos fecit, augetur ac per hoc cordis affectus, qui, ut fierent ista, precessit, quia facta sunt, crescit.

Ex opere
operatio plus
conferre sacra-
mentum
quam eius
voluntas.

168. Plus tamen gratiæ, & consequenter gloriæ, etiam per se, confert sacramentum defuncto susceptum, & martyrium re ipsa toleratum, quam efficax illorum volitio, non quod illa plus habeant bonitatis ex opere operantis, sed quod plus habeant ex opere operato, aut ex privilegio, sibi divina liberalitate annexo. Quod in martyrio manifestum est, cum effectum non sortiatur, nisi ut consummatum morte, quam constat non esse patienti formaliter liberam, adeoque nec per se meritoriam. Similiter Christi merita, ad præmii retributionem, solum moverunt ut consummata morte externa, non ut formali meritis, sed ut termino extrinseco omnium ejus meritorum, materialiter tantum & objectivè meritorio.

Actus exter-
nus augeat sa-
tisfactionem

Et si actus externus non augeat bonitatem, per se tamen augeat satisfactionem, cum hæc fiat per punitionem & pœnæ tolerantiam, quæ non exercetur per actum internum solum sicuti per exter- num simul.

309. Quamvis dentur actus humani indifferentes ad rationem meriti & demeriti coram Deo, quales sunt actus moraliter boni merè naturales, saltem infidelium: videtur tamen speculativè loquendo, probabilius nullos dari ad bonitatem aut malitiam morales indifferentes in individuo, seu in su. exercitio

Dantur ac-
tus indiffe-
rentes ad me-
ritum & de-
mer. Non ad
bonit. aut
mal. mora-
lem.

Ratio est, quod omnis actio humana deliberata, vel referatur ad finem honestum rectæ rationi conformem, & sic, ut per se patet, est moraliter bona; vel non referatur ad finem honestum, & sic est mala, i. quia non est conformis regulæ rationis, eo sine homini à Deo datæ, ut in omnibus, quæ humano modo operatur ei se conformet. 2. quia est oriosa & consequenter

quente
12. Om-
mines,
lum, et
que ra-
Illu-

brevior
Domin-
vang. G-
tione i-
Templ-
causan-
que bon-
l. 4. c-
in quo-
cit, prop-
& infra
ter hoc
præcipi-
recto fin-
gen. &
ventia,
Vasq. al-

no.
bus spe-
natural-
mini in-
sequen-
extrinse-
præscri-

III. l.
commu-
dum sp-
one spe-
nec mal-
etiam c-
specific-
sive, id
tenden-
bonitat-
ipforum

quenter mala: cum enim verbū otiosum (ex Matth. 12. *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii*) sit malum, etiam actio otiosa est mala: cum par sit utriusque ratio.

Illud autem otiosum est juxta Basil. in regulis brevioribus interrogat. 23. *Quod ad propositum in Domino usum non facit*; Juxta Greg. Hom. 6. in Evang. *Quod aut vel honestate rectitudinis, aut ratione iusta utilitatis caret.* juxta Bern. ser. de Templ. custodia quod nullam habet rationabilem causam, juxta Orig. Hom. 1. in Psalm. 38. *Quod neque boni, neque mali aliquid agit.* His accedit Aug. 1. 4. contra Jul. c. 3. *Cum facit homo aliquid in quo peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* & infra: *Quidquid boni fit ab homine & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia precipit, licet officium videatur bonum, ipso non recto sine peccatum est* Quibus similia habent Fulgen. & Prosper nostræ sententiæ adeo apertè faventia, ut ipsos, cum Aug. hanc tenuisse concedant Vasq. alique contrariæ sententiæ propugnatores.

110. Ideò autem potius tenetur homo in omnibus spectare bonum rationis, quàm bonum supernaturale, quia ordinati ad bonum rationis, est homini intrinseca, ac proinde lege naturæ in omnibus sequenda: ordinatio verò ad finem supernaturalem, extrinseca, & transcendens regulam, ei lege naturæ præscriptam.

111. Dices juxta S. Th. hic q. 18. a. 8. & cæteros communissimè dantur actus indifferentes secundum speciem: R. positivè, id est quibus ex sua ratione specifica essentialiter conveniat, nec bonitatem nec malitiam participare N. inde enim sequeretur etiam dari indifferentes in individuo; cum ratio specifica, necessariò reperitur in individuis: præcisivè, id est, qui ex sua præcisa ratione specifica, aut tendentia in objectum, à quo specificantur, nec bonitatem habeant, nec malitiam C. quod etiam ipsorum individuis convenit, licet, quia de facto

Otiosum est quod caret utilitate honesta.

Est homini intrinseca ordinatio ad honestatem naturalem non ad supernam.

*Dantur in
differentes
secundam
speciem prae-
cisive
Hac solam
volunt. PP.*

exerceri non possunt nisi cum relatione vel finere-
latione ad finem honestum, & cum aliis circum-
stantiis actum ultimò determinantibus, in sui ex-
ercitio bonitatem aut malitiam saltem materiale
necessariò contrahant.

S. Hier. epist. 89. solum vult dari modo jam ex-
plicato, actus ex objecto indifferentes, cum ait: *Bo-
num est continentia, malum est luxuria; inter u-
trumque indifferens ambulare &c. sive enim fe-
ceris, sive non feceris, nec iustitiam habebis, nec in-
iustitiam.* Eodem sensu explicandi sunt Naz. Greg.
aliique PP. oppositæ sententiæ faventes, vel certè
dicendi sunt loqui de indifferentia Theologica
quoad meritum vel demeritum coram Deo.

*Opposita
sent. est pro-
babilis &
consulenda
ad vitandam
multiplica-
tionem veni-
alium.*

112. Fatendum est tamen sententiam affirman-
tem, saltem intellectam de iis actionibus, in quibus
præcisè intenditur moderata naturæ commoditas,
esse valde probabilem & in praxi consulendam:
Probabilem quidem quia pro se habet Scoti alio-
rumque gravissimorum Doctorum autoritatem;
faventia Hieronym. aliorumque PP. Testimonia,
& rationes sat solidas n. præced. tractas; neque ar-
gumenta in contrarium, videntur satis convenien-
tia, ad tantam obligationem toti naturæ absolute
imponendam; cum ambulare aut accedere ad fo-
cum propter moderatam naturæ qua sensitivæ
commoditatem, ibi præcisè sistendo, non videatur
otiosum, nec inordinatum, aut difforme; sed potius
conforme regulæ rationis, non quidem ut positivè
præcipienti, sed ut permissivè se habenti; consulen-
dam, verò, quia illam sequendo vitatur certum pe-
riculum multiplicandi venialia formaliter peccata;
cum per hoc fiat ut actiones illæ, quæ juxta senten-
tiam negantem fieri nequeunt, sine peccato otiosi-
tatis, non sint peccatum, saltem formaliter, id im-
pediente conscientia probabili & practicè tu-
ta,

Hinc constat, saltem per accidens, dari posse & de
facto dari actus indifferentes in individuo.

113. Idem numero actus internus physicè in va-
riis potest de non bono aut malo formaliter &
com-

comple
aut ma
tium est
bero, de
atque
comple

Pote
fieri de
quod a
boni, m
contra,
hic ab a
trinsecè

Pote
lus & c
dentia l
commo
modò a
prohibi
trahatu
interpre
non ob
potest r
quia ut
89.) ter
quod ad

114.
ternum
intrinsic
per circ
qua ani
parere
quenter
hæc ratio
tem se
agnita
dem bo
& confi
riatus,
potest
turalis

completè, defectu libertatis, fieri formaliter bonus aut malus; quia potest actus bonus aut malus, quantum est ex parte tendentiæ in objectum, ex non libero, defectu advertentiæ, hac accedente, fieri liber, atque, ita intrinsicè invariatus fieri formaliter & completè bonus aut malus.

Potest idem cativativè actus internus imperatus fieri de extrinsecè bono malus & contra: pater ex eo, quod actus externus possit ratione imperii modò boni, modò mali, extrinsecè fieri ex bono malus & contra, & consequenter etiam internus, cum etiam hic ab actu imperante bonitatem aut malitiam extrinsecè participet ut sup. n. 97.

Potest etiam de indifferente ex objecto fieri malus & contra: quia potest permanente eadem tendentia libera actus in objectum, quatenus naturæ commodum absque ulla turpitudine, modò abesse, modò adesse advertentia ad circumstantiam, v. g. prohibitionem ex qua oriatur malitia, quæ ut contrahatur, non debet esse formaliter volita sed solum interpretativè, per hoc, quod, ea jam cognita hoc non obstante, continetur actus sicut ante. Non potest tamen ex indifferente fieri bonus & contra; quia ut actus sit bonus, debet (ut dictum est sup. n. 89.) tendere in objectum propter suam bonitatem, quod actui indifferenti convenire non potest.

114. Probabilius est eundem physicè actum internum aliquamdiu durantem posse de bono ex sua intrinseca tendentia in objectum, fieri malum non per circumstantiam tenentem se ex parte objecti, qua animadversa, objectum non possit amplius apparere sub ratione honesti simpliciter & consequenter nec remanere actus, qui antea in illud sub hac ratione tendebat, sed per circumstantiam tenentem se ex parte ipsius actus; qua proinde posita & agnita, objectum adhuc possit apparere cum eadem bonitate, sub qua antea apperebatur, & consequenter remanere actus intrinsicè invariatus, sub eadem bonitate illud appetens & potest enim actus amoris Dei (saltem naturalis & non perfectissimè super omnia) du-

Potest, idem actus interius fieri de bono bono.

Et de bono extrinsecè, aut indifferenti malum.

Imo & de bono intrinsecè malum per circumstantiam ex parte actus, non objecti.

rans per horam, per media hora esse simpliciter bonus ex objecto & omnibus circumstantiis, & secunda vitiat per circumstantiam tenentem se ex parte solius actus adeoque nihil variantem circa objectum, & consequenter nec circa intrinseca ipsius actus, ut si ejus continuatio incipiat esse & apparere prohibita propter nocumentum valetudinis. Idem cum proportionem dicendum de odio alicujus peccati.

Posita prohibitionem amoris Deus non apparet convenienter amabilis.

Apparente autem ista prohibitionem Deus potest adhuc representari ut infinite bonus, sub qua ratione est objectum amoris, quamvis non possit amplius representari ut hic & nunc convenienter amabilis, sub qua ratione non est objectum amoris, sed virtutis moralis Dei amorem imperantis.

In casu conclusionis sup. n. 113. non esset idem numero exercitium libertatis; quamvis enim remaneret idem numero actus in esse naturæ, mutatur tamen advertentia, quæ per se videtur variare exercitium libertatis ut sic.

§. III.

Conscientia erronea, dubia, practice certa.

Conscientia est judicium dare ut hinc nunc licita vel illicita.

Colligitur ex PP.

115. **C**onscientia sumpta proprie, ex communiori PP. ac DD. usu est dictamen intellectus quomodo judicamus aliquid hic & nunc esse licitum, vel illicitum, seu præceptum vel prohibitum, faciendum vel fugiendum, aut quo judicamus aliquid fuisse à nobis bene aut male factum. prob. quia conscientia describitur à Basil. *Naturale iudicatorium*, à Damasceno *lux nostri intellectus*, ab Orig. *Spiritus corrector*, & paedagogus animæ sociatus, à Laur. Justiniano *rationis iudicium*. Quæ & similes apud Vasq. aliorum PP. conscientia descriptiones dictaminis rationis à nobis explicato optimè conveniunt, utri & omnes effectus conscientia passim attributi, qui sunt *Ligare, urgere, instigare, accusare, testificari, defendere, reprehendere, iustificare, condemnare.*

Hinc

Hinc conscientia pertinet ad solum intellectum, ejus proprium est dirigere facienda, & judicare de factis.

116. Cum igitur Apost. 1. Tim. 1. conscientiam tribuit voluntati his verbis: *Emundabit conscientiam ab operibus malis*: Conscientiam sumit improprie, pro subiecto eorum, de quibus conscientia judicat.

*Impropriè tri-
buitur vo-
luntati.*

Hoc conscientia dictamen dicitur practicum quia versatur circa actionem in particulari cum omnibus suis circumstantiis in individuo, eamque hinc & nunc dictat faciendam vel non faciendam, atque ita illam immediate dirigit in ordine ad executionem. 2. Practicè practicum seu omnimò practicum ad distinctionem dictaminis, quod versatur circa actiones humanas magis universaliter, abstra- hendo à circumstantiis, ut quo judicamus parentes esse honorandos, quod solet appellari speculativum, seu speculative practicum; quia cum non sit de agendis hinc & nunc, non est proxima regula actionum. Prout respicit facta est etiam speculativum. Differt à Synteresi, quæ juxta S. Th. est habitus naturalis principiorum operabilium.

*Dicitur pra-
cticè practi-
cum, quia
versatur cir-
ca actiones
cum omnibus
circumstans
tiis.*

117. Conscientia dividitur 1. in veram & erroneam. Vera seu recta est, quæ verè dictat licitum vel illicitum, quod reipsâ tale est; erronea contra est, quæ dictat licitum aut illicitum, quod reipsâ non est tale; hæc subdividitur, sicut ignorantia, quam importat, in vincibilem, & invincibilem: vincibilis in affectatam, crassam & levem.

*Conscientia
vera dictat
licite quod
verè licet:
erronea con-
tra.*

Est vera absolute, seu tam speculative, quam practice, quando est de licito aut illicito non solum formaliter seu ut subest cognitioni operantis, sed etiam materialiter & secundum se: aliàs solum est vera practice.

Dividitur 2. in laxam, quæ solum majora mortalia curat, & in pharisaicam, quæ magna parvi, & parva magni facit.

3. In certam, tutam, dubiam, probabilem, & scrupulosam, de quibus inf.

118. Est semper peccatum operari contra con-

sci-

Operans contra conscientiam erroneam peccat.

scientiam erroneam, est S. Thom. & adeo certa, ut Vasq. oppositam censeat hæreticam.

Prob. 1. ex Apost. ad Rom. 14 *Qui autem discernit.* (sc. inter cibos sibi persuadendo aliquos præ aliis esse illicitos) *Si manducaverit damnatus est, quia non ex fide: omne autem, quod non est ex fide peccatum est.* Id est ex mente Orig. Ambr. Chrys. aliorumque PP. apud Vasq. talis peccat, quia etsi de facto cibi lege Mosæica prohibiti, post Christum non sint amplius immundi & veriti, tamen non operatur ex fide, hoc est ex judicio conscientiae seu ex persuasionem, quod sibi licita sit talis comestio, omnis autem actio, quæ non est ex fide, id est, ex tali persuasionem, peccatum est.

4. Ratione quia qui exercet operationem in se bonam putans esse malam, interpretativè æquè vult malitiam ac si de facto esset mala: cum ejus voluntas æquè feratur in objectum propositum ut malum.

Et difforme regula proxima actionum humanarum non quavis vis conforme legi æternæ.

119. Actio difformis conscientiae erroneae est quidem cõformis legi æternæ dictanti istam actionem esse licitam; non tamen idè est honesta formaliter, quia lex æternæ non est regula immediata actionum humanarum; eas enim non regulat, nec honestat, nisi mediante dictamine rationis seu conscientiae, à qua sola proximè & infallibiliter accipiunt honestatem formalem.

Adde quod actio difformis conscientiae erroneae sit etiam difformis legi æternæ superiori generaliter dictanti non esse agendum contra judicium rationis.

Quæ non regulatur nisi cognita.

120. Cum S. Thom. hic q. 19. a. 4. O, dicit ubi deficit humana, ratio oportet ad rationem æternam recurrere. Non vult, quod errante humana ratione debeat voluntas nostra immediatè regulari à ratione divina, ab eaque bonitatem accipere: hoc enim est impossibile, cum ratio increata non possit regulari nostras actiones, nisi ut cognita per rationem humanam, immediatè regulantem: quare tantum vult, quod quando ratio humana non potest satis discernere sit ne bonum aut malum, tunc recurrendum

Cujus proinde cognita est inquirendum.

dum sit sciri po

Diligētamen-
rum h
nem;
peccat

121. hic & m
ipsa no
rialiter
faciamu
ut eam
Suar. V
scientia
non fir
licita:
volunta
dicar
tiam, a
cū æ
malum

Sic
materia
illicitu
casu es
gem D
riat in
ex hac
hujusm
lari præ
quidem
stems, se

122. gat sim
aliquid
est, &
ex hyp
peccatu
actum,
eo ipso

dum sit ad rationem divinam, si ex scrip. aut PP. sciri possit quid de tali objecto dicat.

da ex script.
& PP.

Diligere Deum perfectè super omnia, contra dictamen conscientiae erroneae dictantis esse peccatum hinc & nunc diligere, implicat contradictionem; in eo enim involvitur velle efficaciter non peccare, & simul velle peccare.

121. Conscientia invincibiliter erronea dictans hic & nunc esse faciendum ex præcepto, quod re ipsa non est præceptum sed prohibitum & materialiter malum, obligat non solum ne contra eam faciamus, ut volunt Dur. Greg. & Almai, sed etiam ut eam sequamur. Ita S. Thom. hic q. 19. a. 5. Rich. Suar. Vasq. prob. 1. quia ommissio actus quem conscientia invincibiliter errans dictat esse præceptum non fit ex fide, seu ex judicio conscientiae, quod sit licita: ergo juxta Apost. n. 18. *peccatum est*. 2. quia voluntariè omittens actum, cujus omissionem judicat esse malam æquè vult interpretativè malitiam, ac ponens actionem, quam putat esse malam; cum æquè consentiat in aliquid sibi propositum ut malum.

Operatio
conforman-
da est con-
scientia in-
vincibiliter
erroneae

Alioquin non
esset ex fide.

Sic errans, per accidens, obligatur ad illicitum materialiter v. g. ad mendacium; non per se, nec ad illicitum formaliter. Unde ommissio mendacii eo casu est contra legem Dei æstimatam, & contra legem Dei generaliter præcipientis ne homo consentiat in illud, quod absolute judicat esse peccatum: ex hac generali lege Dei derivatur vis obligandi hujusmodi dictaminis erronei, non ex lege particulari præcipiente mendacium nisi putativè. Obligat quidem contra præceptum superioris re ipsa existens, sed invincibiliter ignoratum.

Sic errans
obligatur ad
illicitum
materiali-
ter.

122. Conscientia vincibiliter erronea non obligat simpliciter ut eam sequamur, quando dictat aliquid esse præceptum, quod re ipsa prohibitum est, & malum: obligat tamen velut conditionatè ex hypothese, quod eam non deponamus, sic ut sit peccatum cum ea in sensu composito ommittere actum, quem dictat præceptum prob. 1. Pars quia eo ipso quo est culpabiliter erronea, homo tenetur eam

Conscientia
vincibiliter
erroneae ob-
ligat ex hy-
pothesi quod
non depona-
tur.

eam deponere, eaque deposita omittere actum malum, quem ex culpabili errore dicitur esse præceptum. 2. pars patet ex dictis n. 118.

Sic errans non obligatur per se simpliciter, & absolute ad actionem formaliter peccaminosam, sed solum per accidens ex suppositione ipsi voluntaria & culpabili, quod talem conscientiam non deponat ut teneretur & potest, neque obligatur directè ad peccatum seu ad actionem ut formaliter peccaminosam, hoc enim repugnat, sed ad actionem, quæ hîc & nunc exerceri nequit sine peccato.

Unde sic errans constituitur in necessitate, erroris deponendi vel peccandi.

Neque eo casu errans constituitur in statu perplexitatis, siue in necessitate conscientiam erroneam sequendi, vel non sequendi, quorum utrumvis sit peccatum; potest enim & debet istam conscientiam deponere, atque ita se ab omni necessitate peccandi liberare, quod si urgente necessitate operandi, illam non possit tam citò deponere, ex vincibili fiet pro hîc & nunc invincibilis adeoque licet ei se conformabit.

Volitio mali, quod vincibiliter creditur bonum est malo, & contra.

123. Licet voluntas tendens in objectum bonum, quod vincibiliter creditur malum, sit mala; tendens tamen in objectum malum quod vincibiliter creditur bonum non est bona: disp. est, quod malum sit ex quolibet defectu, bonum ex integra causa: undè ad bonitatem actûs non sufficit, ut objectum proponatur sub ratione honesti; sed in super requiritur, ut hoc fiat servatis regulis prudentiæ dictantis objectum non esse proponendum nec prosequendum ut honestum, nisi prius examinatis omnibus circumstantiis & regulis, quibus debet conformari ad honestatem. Ex his

Nunquam licet agere contra conscientiam, quamvis errantem.

Deus non potest dispensare ut quis operetur contra conscientiam licet errantem, quia est intrinsecè malum facere id quod creditur esse malum. 2. Subditus non potest contra propriam conscientiam, Superioris mandatum exequi.

124. Operari contra conscientiam erroneam non est peccatum speciale ab aliis distinctum, sed ejus speciei, & gravitatis, quæ in opere aut omissione

contra

contra
appreh
scientia
rum sub
morta
tra con
tum pe
esse pec

Hinc
entiam
si quis
mendac
sequi,
ligatur
sublevar
bit mo
nialiter

125.
lentis
diction

Var
oritur
nes 2
quod a
sic ut i
eritur
sus. 4
judica
non sit
7. Spe
action
quand
modo
cumst
tatur u
lari sol
cticum
versati
cenda
culari
mum

contra conscientiam ex objecto & circumstantiis apprehenditur, v. g. omiffio mendacii, contra conscientiam dictantem illud hic & nunc esse præceptum sub mortali ad succurrendum vitæ proximi, est mortale contra charitatem: quia qui operatur contra conscientiam siue veram siue erroneam. in tantum peccat in quantum facit aliquid, quod iudicat esse peccatum, ergo &c.

Hinc subinde gravius est operari contra conscientiam vincibiliter erroneam, quàm illam sequi, ut si quis vincibiliter putet se hic & nunc teneri ad mendacium sub mortali; & subiadè gravius est eam sequi, ut si quis vincibiliter putet se sub veniali obligatum esse ad furandum summam notabilem pro sublevanda pauperum miseria, eo enim casu peccabit mortaliter sequendo conscientiam & solum venialiter operando contra illam.

125. Dubium, hîc est suspensio animi non valentis se determinare pro alterutra parte contradictionis.

Varium est 1. negativum, quando ista suspensio oritur ex eo, quòd pro neutra parte appareant rationes 2. Positivum quando suspensio oritur ex eo, quòd appareant rationes pro utraque parte æquales sic ut intellectus hæreat velut in æquilibrio; 3. Exercitum quando præcisè intellectus manet suspensus. 4. Signatum quando intellectus actu reflexo iudicat se dubitare. 5. Facti, cum est de an sit, vel non sit 6. Juris, cum est de an liceat, vel non liceat. 7. Speculativum quando non versatur directè circa actionem humanam, ut an res hæc sit mea, vel quando solum versatur circa actionem humanam modo generali abstrahendo à particularibus circumstantiis, ut an liceat vendere rem de qua dubitatur utrum sit aliena; huiusmodi dubium appellari solet speculativè practicum, cui opponitur practicum simpliciter, seu practicè practicum, quod versatur proxime circa actionem hîc & nunc exercendam spectatis omnibus circumstantiis in particulari, de conscientia hoc modo dubia hîc potissimum agitur.

Sic agere pertinet ad speciem & gravitatem peccati, quod erroneè apprehenditur.

Dubium est suspensio animi non valentis se determinare.

Aliud positivum, negativum, signatum, exercitum.

*Perplexitas
est appreo-
hensio pecc-
cati in utro-
que, quorum
alterum est
eligendum.*

*Peccatum
est operari
contra con-
scientiam
practicè du-
biam, secun-
da contra per-
plexam.*

*Christus erat
indifferens
ad act. di-
versos mora-
liter. • secus
perplexus.*

*Qui dirig-
itur hoc ju-
dicio, perin-
dè est utrum
eligam.*

126. Conscientia perplexa est cum quis utrumque contradietorium, quorum alterum necessario debet existere, apprehendit esse peccatum, v. g. vel contra charitatem deferendo ægrum ad audiendum Sacrum die Festo, vel contra Religionem non audiendo Sacrum ad assistendum ægro.

127. Peccatum est operari ex conscientia practice dubia. Quia opus sic factum non est ex Fide ergo ex Apost. ad Rom. 14. *peccatum est.* 2. Quia qui exercet opus, de quo, spectatis omnibus, dubitat utrum sit peccatum, interpretativè vult malitiam peccari, de qua dubitat, eo ipso enim æquè vult opus, sive sit peccatum, sive non.

128. Qui in casu perplexitatis judicat utrumque contradietorium esse æquale peccatum, utrumlibet delegit non peccat; non enim peccat in eo, quod se determinet ad alterutrum, cum id non possit vitare his & nunc manendo indifferens inter illa duo contradietoria, id enim repugnat; & nemo peccat in eo, quod vitare non potest: neque etiam in eo, quod hoc eligat præ alio, cum enim in utroque appareat par malitia, perinde est utrum ponatur, & utrumvis eligat, eligit idem æquivalenter in ordine ad malitiam. Ita Sanchez, Palao, Lugo.

Christus quidem meruit obediendo, licet solum esset indifferens ad diversos actus obedientiæ æqualis valoris petiti ex dignitate personæ, quia erat indifferens ad actus essentialiter diversos in bonitate morali fundata in motivo, intensiōe, duratione, anticipatiōe, &c. Undè non sequitur ad demeritum sufficere indifferentiam ad duo contradietoria æqualiter mala in casu perplexitatis, in quo homo non operatur contra conscientiam, quod est intrinsicè malum: eo enim casu iudicium de necessitate eligendi malum non est conscientia; cum non sit practicum, hic & nunc aptum dirigere ad vitandum malum: sed conscientia est hoc iudicium reflexum, quo perplexus practice dicit, cum ex his duobus æquè malis alterutrum mihi hic, & nunc sit necessariò eligendum perinde est utrum eligam, quod

quod
et ra-
lur pe-
tione
tali ju-

129
eligen-
teat pe-
aut cer-
dict. si

130
culativ-
moralit-
tiam ob-
quando
inquire-
fitione
eticum

Qua-
dubium
rum
quenda-
Salas.
est con-
materi-
dunt S-
sicut is-
num re-
test ear-
sit; in-
biat de-
test vi-
hic & n-
opposit-
cum qu-
vel illu-
cienter

Hoc
ponit se-
lum ne-
priari

quod iudicium in illa hypothefi est prudens & recte rationi conforme, eoque in actu exercito tollitur perplexitas, licet non in actu signato, quia ratione scrupuli & perturbationis non satis percipit tali iudicio dirigi.

129. In dubio practice pratico tutior pars est eligenda, v. g. omittendo actionem, si in illa appareat periculum peccati, & in ejus omissione nullum; aut certe deponenda est conscientia dubia. Patet ex dict. sup. n. 127.

130. Etiam eligenda est pars tutior in dubio speculativo, quando est vincibile: qui enim adhibita morali diligentia potest venire in certiore notitiam obligationis dubie, v. g. audiendi Sacrum, quando dubitatur utrum sit Festum, tenetur de eo inquirere, vel Sacrum audire: quia neglecta inquisitione non potest formare prudens iudicium practicum quod hic & nunc non obligetur.

Quando etiam adhibita convenienti diligentia, dubium est invincibile, non est universaliter verum, quod in dubio juris aut facti necessarii sequenda sit pars tutior. Ita Suar. Malder. Wig. cont. Salas. Prob. quia hæc regula juris *in dubio melior est conditio possidentis*: non solum habet locum in materia iustitiæ, sed etiam in aliis, ut recte ostendunt Suar. Sanch. l. 2. de matr. d. 41. q. 2. & 3. Unde sicut is qui post diligens examen adhuc dubitat num res, quam possidet sit sua, vi istius regulæ potest eam retinere ut suam, licet oppositum tutius sit; ita etiam qui post diligens examen adhuc dubitat de existentia aut validitate voti, legis &c. potest vi istius regulæ formare prudens iudicium quod hic & nunc non obligatur, adeoque potest, licet oppositum sit tutius, gerere se pro non obligato: cum quisque sit in possessione suæ libertatis ad hoc vel illud faciendum, quamdiu non probatur sufficienter contraria obligatio.

Hoc casu eligens partem minus tutam, solum exponit se periculo peccati materialis, quod periculum non est tanti, ut propter illud homo debeat privari sua libertate.

*In dubio
practice practico
tutior
pars est eligenda.*

*Etiam in speculativo,
quando est
vincibile, sequenda
est pars melior
conditio possidentis.*

*Tunc enim
stat possessio
pro libertate.*

Excipe casus, in quibus vel iura aliter statuantur.

Aut agitur de injuria tertii.

Vel possessio fiat contra dubitantem.

Ad licitè operandum requiritur conscient. practice certa morali. var.

131. Variis casibus in dubio speculative invincibili tutior pars est sequenda, 1. Quando jure positivo ita constitutum est, c. Ad audientiam & c. Significasti & c. ultimo de homicidio ubi expresse decernitur, ut dubitans de homicidio à se commissio censetur irregularis, hoc fundamento, quod in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem: quibus tamen, ut docte Suar & Sanch. non declarant Pontifices hoc esse necessarium ex natura rei, neque adferunt istud principium tanquam præceptum naturale per se obligans, sed tanquam generale consilium, quo inducti sunt ad ita decernendum in hoc casu particulari, ob specialem reverentiam Ministerii Altaris. Hoc colligitur ex his verbis C. Significasti, cum in hoc casu cessare sit tutius, quàm temerè celebrare. Undè hæc dispositio extendi non debet ad irregularitatem ex aliis causis, & multò minus ad alias materias, imò neque ad irregularitatem ex homicidio in dubio juris; cum c. Is, Qui, de sententia excommunicationis jus statutum sit, ut nemo ob aliquod crimen censendus sit irregularis, nisi in jure expressum sit. V. Sanch. cit. sup. n. 13.

2. Quando non solum est periculum peccati materialis, sed etiam alterius incommodi, quod sic dubitans tenetur cavere, v. g. injuriæ tertii, nullitatis Sacramenti &c. hinc illicitum est bellum offensivum in dubio juris.

3. Quando possessio stat contra dubitantem, hinc inferior dubitans an Superior justè imperet, tenetur obedire, quia possessio non stat pro libertate subditi, sed pro autoritate Superioris, qui non debet sua potestate privari propter dubia subditis occurrentia. Item qui certus est de voto à se emissio, aut de legis validitate & dubitat an ei satisfecerit, tenetur implere; quia votum, aut lex est in sua possessione.

132. Ad operandum licitè requiritur conscientia practicè certa, non quidem certitudine metaphysica, in humanis sæpè impossibili, sed morali excludente rationabilem formidinem de opposito, ita Adria. Almai, Suar Laym. contra Lor. Bres. Sanch. Granad. Lug. volentes sufficere probabilem.

Prob.

Prob
ve est
tentian
eum qu
re vera
de oppo
tione p
tit, & s
intellig
bili ut
dividit
dubitat
ponit p
etiam fo
3. Qui
operatur
mali su
peccand
nem hic
esse illic
hoc in p
immedi

Conf
putans
dans ne
se pericu
nostro c
& nunc
cium tan
peccate,
possit eff
dicio op
133. L
quod hi
denter o
majorem
ergo non
dist. ant
speculati
prudens
cum, q

Prob. 11. ex Greg. l. 8. epistolarum epist. 30. *Grave est & indecens de re dubia certam proferre sententiam.* S. Thom. quod l. 8. a. 13. aliàs 14. ubi docet eum qui plures prabendās habet, etiam casu, quo id re vera licitum est, peccare si habeat dubitationem de opposito; quia (inquit) si manente tali dubitatione plures prabendās habet, periculo se committit, & sic proculdubio peccat. Ubi per dubitationem intelligit formidinem stantem cum iudicio probabili ut constat ex præcedentibus, ubi conscientiam dividit in certam fidem, & opinionem cum aliqua dubitatione. 2. ratione, quia qui se voluntariè exponit periculo peccati, non solum materialis, sed etiam formalis, peccat formaliter, ut pat. ex Eccli. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit;* sed qui operatur cum rationabili formidine de malitia formalis suæ actionis, manifestè exponit se periculo peccandi formaliter: cum ita iudicet suam actionem hic & nunc esse licitam, ut simul iudicet fortè esse illicitam & formaliter peccaminosam; cum hoc importet iudicium illud formidolosum, quo immediate dirigitur in sua operatione.

Non licet exponere se periculo peccati formalis, quod facit dubitans an sua actio sit formaliter mala.

Confir. 1. qui iaculatur in aliquid probabiliter putans esse feram, sed simul rationabiliter formidans ne sit homo, juxta omnes voluntariè exponit se periculo homicidii, & peccat, ergo similiter in nostro casu. 2. qui solum probabiliter iudicat se hic & nunc non peccare potest falli, cum omne iudicium tantum probabilis sit fallibile: ergo potest peccare, cum iudicium probabilis de non peccato non possit esse falsum, nisi posito peccato: ergo ex tali iudicio operari, est sequi regulam peccato obnoxiam.

Iaculans in obiectum dubitans an sit homo, est homicida.

133. Dices 1. qui operatur ex iudicio probabili, quod hic & nunc sibi liceat ita operari, prudenter operatur, cum sæpe homo non possit habere maiorem certitudinem de licentia suæ actionis; ergo non se exponit periculo peccati formalis. R. dist. ant. qui operatur remotè ex iudicio probabili speculativè practico, ex illa probabilitate formans prudens, & certum iudicium practicè practicum, quo immediatè dirigitur, modo n. seq.

Qui operatur ex iudicio tantum probabili de licentia sua

*actionis pro
xime ipsum
dirigente
imprudenter
agit & peccat;*

*Secus si ex
tali iudicio
operetur il-
lum remore
& mediant
medante sc.
ulteriore iudicio practico
et practico
moraliter
certo.*

*Quale ex
probabilibus
deduci pos-
set, non quia
de immo-
diatè &
proxime, sed
remore &
mediatè.*

*Hoc modo:
possim fore*

explicando, prudenter operatur c. qui operatur pro-
ximè ex iudicio ultimatiè practico, immediatè ip-
sum dirigente solum probabili, & rationabiliter
formidoloso, prudenter operatur N. cum enim per
rationabilè formidinem adiunctam iudicio proba-
bili de licentia suæ actionis, ipsi proponatur hic &
nunc esse periculum peccati in tali actione, & tamè
eam ponat imprudenter amplectitur periculum
peccati, adeoque habet affectum interpretativum
ad malitiam, & consequenter peccat formaliter si-
cut jaculans sup. n. 132.

Confir. quia, quæ modo intrinseco se determi-
nandi seu ex iudicio, quo se immediatè determinat
ad operandum, non habet securitatem, saltem mo-
ralem, quod suæ operationi non insit formalis ma-
litiæ, non magis censeri potest prudenter operari,
quàm qui sumit potum non habens securitatem
moralem, quod non sit venenum: atque hic im-
prudenter operatur & peccat: ergo &c.

134. Dices 2. ex principiis tantum probabilibus,
& incertis non potest deduci iudicium practice
certum de honestate actionis, cum ultimum iudi-
cium practicum non possit esse certius principis in
quibus fundatur, atqui sæpè ultimum iudiciū pra-
ctici nititur principiis tantum probabilibus, quale
est istud: *Licet in praxi sequi sententiam probabile
relictam probabiliori*; De quo controversitur; ergo
dicendam est quod sufficiat conscientia probabilis
R. dist. ma. non potest iudicium practice certum
deduci ex principiis tantum probabilibus immédia-
tè C. non potest remore & præsuppositivè N. &
dist. mi. ad sensum ma. atqui nititur principiis tan-
tum probabilibus remore C. proximè N. unde N.
seq. & totum declaro in exemplo V. G. iudicium
practice practicum, quo iudico mihi licere hic &
nunc inire contractum triplicem fundatur remore
& præsuppositivè in argumentis tantum probabi-
libus, quibus contractus iste probatur esse licitus,
cum fenderetur in probabilitate hujus conclusionis
speculativæ: *Contractus triplex est licitus*: & hæc
probabilitas in illis argumentis; non tamen imme-
diatè

diatè &
babili v
citius, se
moralit
tiam i
caso ex
probabi
probabi
plicem
exercer
mihi lo
rlum; n
deducta

135.
tiam al
probabi
immedi
Quod f
vel ut p
minus p
hoc aut
in contra
hi, est
verè pro
doceant
dens ope
DD. sen

136.
Sequi sen
tum pro
diatè inf
bile est
probabil
dens & c

Nequ
ri hujus
certam,
maliter f
ficit quo
idque fac
fide proe

diatè & propriè ex illis deducitur, neque ex hac probabili veritate speculativa, *contractus triplex est licitus*, sed ex alio principio immediatius practico, & moraliter certo, ex quo per legitimam consequentiam infertur V. G. hoc modo: *Possum absque peccato exercere contractum, quem omnibus spectatis probabile, aut probabilius est esse licitum: atqui est probabile, imò multis probabilius contractum triplicem esse licitum: ergo possum hic & nunc illum exercere.* Ubi major est moraliter certa, aut saltem mihi longè probabilior, quàm ejus contradictorium; minor evidens, ac proinde conclusio ex illis deducta practicè seu moraliter certa.

135. Similiter ut quis prudenter sequatur sententiam alienam minùs probabilem relicta propria probabiliori, debet ejus ultima resolutio practica immediatè fundari in principiis practicè certis. Quod fieri potest 1. si teneat ut moraliter certum vel ut probabilius quod licitum sit sequi sententiam minùs probabilem relicta probabiliori 2. si utatur hoc aut simili principio reflexo: quidquid nonnulli in contrariū sentiunt, probabile est, imò, saltem mihi, est probabilius cuilibet licere sequi sententiam verè probabilem relicta probabiliori, cum plures id doceant, quàm oppositum; atqui licitum est & prudens operari juxta probabiliosem & communiosem DD. sententiā: ergo mihi hic & nunc licet ita operari.

136. Conf. quia licet hæc propositio *licitum est sequi sententiam minùs probabilem, &c.* sit tantum probabilis; hæc tamen, ex qua in præsentī immediatè infertur judicium practicè practicum: *Probabile est licere sequi sententiam probabilem relicta probabiliori*: Non est tantum probabilis, sed evidens & certa; ergo &c.

Neque adeò difficile est, etiam in rudibus reperi hujusmodi resolutionem practicam moraliter certam, ad quam non est opus, ut expressè & formaliter forment discursum à nobis factum, sed sufficit quod saltem confusè apprehendant posse fieri, idque faciant in actu exercito, per hoc quod bona fide procedentes absolute, & absque rationabili

re absque peccato formali, quod probabile est licere, atque probabile est licere peccatori non statim penitere, ergo hic & nunc id possum &c.

Ubi resolutio practica immediatè infertur ex minore evidenti, & majore ei qui illam tenet, moraliter certa.

formidine de opposito, judicent se hic & nunc bene operari.

Nec resolutio sit à rudibus, saltem in actu exercitio, sufficiens ad sendos scrupulos.

Hæc nostra doctrina non est magis obnoxia scrupulis, quàm adversariorum sententia de sufficientia conscientiæ probabilis: quandoquidem is, qui operatur ex conscientia tantum probabilis, rationaliter formidet, inter operandum ne peccet, & post actionem, ne peccaverit; non item qui operatur ex principiis reflexis & conscientia practice certa, qui proinde, si non obstante hac practica certitudine, qua immediate dirigitur, subinde oriatur suspicio vel umbra peccati, eam tunc potest contemnere, secundum regulas infra scrupulosis præscribendas.

In praxi non licet operari ex conscientia tantum probabilis.

137. Quamvis sententia contraria defendatur à DD. gravissimis, adeoque sit valde probabilis, non licet tamen in praxi eam sequi; quia ejus probabilitas nihil potest juvare, ut quis eam tunc & licite sequatur in praxi; vel enim eam sequens in operando dirigetur ab ista noticia, quod probabile sit licere operari ex conscientia tantum probabilis, vel non, si primum jam reipsa non operabitur ex conscientia tantum probabilis, sed ex illo judicio reflexo practice certo, quod tunc habebit rationem conscientiæ: si secundum, probabilitas opinionum nihil conferre poterit ad honestatem ejus operationis. Uti enim, si quis errore invincibili putet quod liceat operari conscientia dubia, non propterea desinet peccare, si operetur ex conscientia dubia immediate & independenter ab ulteriori dictamine practico in illo sito invincibili errore fundato, ita &c.

Quia talis operatio non est ex fide.

Ille operatur conscientia tuta; qui sequitur sententiam probabilem in ea fundando judicium practice certum de licentia suæ operationis modo sup. n. 134. & seqq. explicato. Secus si operetur ex directione immediata judicii tantum probabilis de licentia suæ actionis cum rationali formidine de opposito: ejus enim operatio non est *ex fide*, adeoque ex Apost. Rom. 14. *peccatum est*.

Probabilitas tollit formale peccatum quatenus

138. Non potest itaque probabilitas alicujus sententiæ aliter conducere ad vitandum peccatum, quàm fundando conscientiam practice certam, qua homo immediate dirigatur in sua operatione, quod

non po
bis reje
operis
nere op
Unde
immed
aliquo
babilit
non fier
sed dan
suppon
operad
1. A
diatè a
sub op
operan
opinio
men &
lum a
2. S
stè op
stas, ut
ara,
quæ q
trover
pinion
nihil i
tiæ op
intrin
139
proba
ne ni
haber
bene j
cundū
alteriū
ctice d
tia pra
to, qu
2. P
ctione
catia

non potest fieri in proposito, cum sententia hic à nobis rejecta probabilitas non sit de honestate ipsius operis secundum se, sed de eo, quod licitum sit ponere operationem ex conscientia tantum probabiliter. Unde ut quis in praxi eam sententiam sequatur debet immediate operari ex tali conscientia, non autem ex aliquo ulteriori dictamine practico practico in probabilitate istius sententiae fundato: alias enim reipsa non fieret quod ista sententia docet licite fieri posse, sed daretur dictamen practicum ulterius eo, quod supponitur esse ultimum, ac proinde ponetur modus operandi diversus ab eo qui est in quaestione. Ex his.

*fundat conscientiam
practice
certam, non
aliter.*

1. Agendo de ultimo dictamine practico immediate actiones humanas regulante, potest quidē esse sub opinione an hoc aut illud dictamen sufficiat ad operandum licite aut honeste, non tamen pendet ab opinione; cum de facto requiratur certum dictamen & certus modus operandi, quæ si desint, nullum actum purgabit ab intrinseca & formali malitia.

*Deficiente
ultimo dictamine
certo, probabilitas
non
purgat actum
à formali
malitia, nec
ei dat rationem
meriti,
deficiente
conditione
requisita.*

2. Simile est in his quaestionibus utrum ad honeste operandum debeat formaliter intendi ipsa honestas, utrum ad meritum requiratur libertas immediata, supernaturalitas intrinseca vel extrinseca &c. quæ quidē in opinione posita sunt, cum de illis controversetur inter Doctores, non tamen pendet ab opinione, quia si istæ conditiones reipsa requirantur, nihil in earum defectu juvabit probabilitas sententiae oppositæ ad actus honestatem vel meritum, cum intrinsecum ejus tendendi modum non mutet.

139. Subinde tamen expedit oppositæ sententiae probabilitatem scrupulosis proponere. 1. Ante factum ne nimis anxii hæreant quando non videntur sibi habere conscientiam satis practice certam, quia non habent iudiciū certum de honestate suæ actionis, secundum se; possunt enim eo casu ex probabilitate alterius sententiae sibi formare iudiciū reflexū practice certū, quod possint tutò operari sine conscientia practice certa, atq; ita jam habebunt in actu exercito, quod in actu signato iudicabūt non esse necessariū

*Probabilitas
juvat scrupulosos.*

2. Post factum ut non ita anxie post singulas actiones timeant, ne forte peccarint defectu conscientiae satis certae,

§. IV.

Conscientia in opinione probabili fundata
& scrupulosa.

*Probabile
est quod fir-
monititur
fundamento
authoritatis,
& rationis.*

140. **O**pinio probabilis est, quæ habet pro se fundamentum prudenti judicio solidum eique in Scrip. C.C. aut P.P. nihil repugnat. Improbabilis contra.

Fundamentum probabilitatis duplex est, authoritas & ratio, hæc non sufficit ut quis ob illam recedat à communi D.D. opinione, si sit certa ut vult Silvest. vel, ut Sanch. & alii, nisi omnibus ritè expensis prudenter judicetur prævalere, aut ut minimum, æquivalere fundamentis oppositæ sententiæ.

*Hinc, nisi
sit evidens
prævalet au-
thoritas.*

Authoritas D.D. communissimè aut saltem communiùs ita sentientium, magnam tribuit probabilitatem in rebus moralibus, de quarum licentia & honestate non potest melius judicari, quàm ex prudenti sapientium sensu.

Juxta Azor Vasq. Villalobos ad absolutam probabilitatem sufficit authoritas duorum aut trium in doctrina morali benè versatorum, qui absque partium affectu rem ex professo accuratè examinarunt, & suam sententiàm solidis rationibus ab aliis antea non animadversis aut non satis attentè expensis firmarunt, evèrsis, aut certè plausibiliter refutatis adversariorum fundamentis. Hoc extendit Villalobos cum variis ad Authoritatem unici Doctoris doctrina & pietate celebris.

*Qua respe-
ctu radium
ad probabi-
litate suffi-
cit.*

Dixi ad absolutam probabilitatè, id est respectu omnium etiam virorum doctorum & capacium bene ponderandi motiva probabilitatis, & non solum respectu radium & illiteratorum, qui generaliter ut probabilem amplecti possunt quamlibet opinionem sibi à viro docto & probe propositam quamdiu non habent causam rationabilem de ejus probabilitate dubitandi.

*Probabilius
non est semper
per tutius.*

141. Opinio probabilior non semper est tutior : major enim probabilitas petitur à firmiori & verifi-
mi-

miliori
recessu
sape fit
patet in
tim poe
hæc tam
riculo p

Dixi
ni se in
advertit
lo pecc
magis
am teme
nitere, e
tiplican
tionem
pericul
poteft)

Dlv
vel de
ex illis
riales p
onis ea
qua m
menti
an act
minus
cati m
modi,
salutis

142
lem au
ri, nisi
um pr
hic &
forma
qui sen
mari t
ténent
nerent
care.

miliori fundamento: major verò securitas à majori recessu à periculo peccati etiam materialis: unde sæpe fit ut probabilior sit minus tuta, & contra, ut patet in sententia negante peccatorem teneri statim pœnitere, quæ certò est probabilior affirmante; hæc tamen tutior in praxi; cum magis recedat à periculo peccati, & damnationis;

Dixi tutior in praxi; quia licet is, qui isti opinioni se in praxi conformat, statim pœnitendo ubi advertit se peccasse, melius sibi consulat & à periculo peccati etiam materialis ac damnationis æternæ magis recedat; ille tamen, qui etiam speculativè eam tenet judicando esse peccatum statim non pœnitere, exponit se periculo singulis instantibus multiplicandi peccata per quamlibet pœnitentiæ dilationem, & consequenter infinitarum anxietatum periculo ex metu, ne forte (quod non facillè discerni potest) non statim pœnituerit.

Diversitas opinionum probabilium potest esse vel de sola honestate & licentia actionis, sic ut una ex illis dicatur minus tuta, ob solum peccati materialis periculum; vel de aliqua alia conditione actionis eam reddente utilem, vel noxiam v. g. an aliqua materia aut forma sufficiat ad valorem sacramenti, an medicamentum sit utile, an noxium, an actus sit tertio injuriosus vel non, ubi sententia minus tuta dicitur, non solum ratione periculi peccati materialis, sed etiam ratione alterius incommodi, v. g. nullitatis sacramenti, jacturæ bonorum, salutis corporalis, vel spiritualis proximi.

142. Nullo casu licet sequi sententiam probabilem aut minus tutam relictà probabiliori ac tutiori, nisi in illius probabilitate fundari possit judicium practicè practicum moraliter certum, quod hic & nunc liceat eam sequi, absque ullo peccati formalis periculo. Patet ex dictis sup. n. 132. Undè qui sentiunt non posse modo ibidem explicato formari tale judicium ex sententia minus probabilis, tenentur probabiliorē sequi: alioqui enim exponerent se periculo peccati formalis, quod est peccare.

*Probabilis
alia de honestate
actionis
alia de ejus
utilitate
&c.*

*Non licet sequi
qui minorem
probabilitatem
nisi in ea fundari
possit
conscientia
practicè certam.*

Quando

*Probabilius
est tutius se-
quendum est
in dubio de
valore ad sa-
cramentum
ad morbi cu-
rationem
etc.*

*Unde mino-
res per sacramē-
ti tenetur
auti certiorie
bus.*

*Alioqui pec-
caret, cont.
religionem,
charitatem
& iustitiam.*

*In necessita-
te tamen te-
netur uti in
certis.*

Quando probabilitas opinionum non est imme-
diatè de honestate aut licentia actionis ; sed de ali-
quo præsupposito , v. g. pertinente ad valorem sa-
cramenti , ad efficaciam aut inefficaciam medicinæ ,
ad jus litigantium &c. per se loquendo sequenda
est sententia probabilior & tutior. Hinc.

143. 1. Minister sacramenti tenetur in iis quæ
pertinent ad ejus valorem & efficacitatem , sequi
sententiam certam aut certiorē , relicta incerta quā-
vis probabili vel etiam probabiliori , est communis
& certa Suaris, Henrici Valen. Vasq. contra Palao.

Prob. 1. quia sæpè præceptum Ecclesiæ ad id ob-
ligat. 2. Quia sufficientia alicujus ad valorem & ef-
fectum sacramenti non pender à probabili judicio
hominum, sed ab institutione Christi, qui si non ita
instituerit, quamvis probabiliter id asserant DD.
manebit sacramentum invalidum aut sine effectu ;
ac proinde, qui in istis sequitur viam incertam irre-
verenter tractat sacramentum illud voluntariè ex-
ponendo periculo nullitatis, aut inefficacitatis ; ac
proinde peccat graviter, 1. Contra religionem sacra-
mentum irreligiosè tractando, 2. Contra Charita-
tem si per hoc suscipiens aut alius exponatur peri-
culo salutis. 3. Contra iustitiam modo dubio sacra-
menta conferendo suscipienti, jus habenti & volen-
ti, ut sibi modo quantum fieri potest certo & infal-
libili ministretur, eo ipso, quo se ad illud suscipien-
dum submittit.

Porro hæc doctrina tenenda est, ut rectè Oviéd.
contra Palao, siue incertitudo opinionum sit circa
materiæ aut formæ sufficientiam, siue circa jurisdi-
ctionem, quam quidem ratione probabilitatis æ-
quivalentis errori communi ab Ecclesia suppleri, &
tali casu ministro conferri probabiliter debeat
Suar. Bonac. Pontius, aliique multi: hoc tamen val-
de incertum est & à multis meritis negatur.

144. 2. Minister sacramenti subinde per accidens
potest & debet sequi viam probabilem immò & du-
biam, etiam in iis quorum sufficientia nullo modo
pendet ab opinione hominum, ut in casu extremæ
necessitatis, v. g. si infans alioqui moriturus sit sine
baptis-

baptis-
iustitia
ratur e
incerto
liter to
certus
tenet si
sufficien
stitatis
ad utē

145.
firi ad
der à p
gutas
tum co
nem p
scanda
cientia
opinio
babilē
sacram
ter illu

Hic
nitent
integr
babili
babili
missi
validē
missu
ipso ta
facit c
cientē
Oviéd

Ide
notabi
non si
Sim
tra Sa
absolu
lē, si cū

baptismo: quia charitas, & (resp. etu parochi) etiam
justitia obligat ut proximo in tali necessitate succur-
ratur eo meliori modo, quo fieri potest; ac proinde
incerto, fortassis profuturo, si non possit certo, simi-
liter tenetur sacerdos absolvere moribundū etsi in-
certus sit de sufficientia dispositionis ejus, v.g. Quia
tenet signa doloris absente sacerdote data, ad id non
sufficere, id ē subindē, licet, extra casū extremæ nece-
ssitatis ex causa gravi &, prudētū judicio, sufficienti.
ad utēdū materia minus certa quādo certior d. licet

145. 13. In iis in quibus sufficientia alicujus requi-
siti ad sacramentum, aliquo modo indirectē depen-
det à probabilitate opinionum, ut formalis inte-
gritas confessionis, videtur etiam sine gravi causa,
tum conferenti, tum suscipienti licere sequi opinio-
nem probabilem relicta probabiliori, modō absit
scandalum, prohibitio &c. Prob. quia quando suffi-
cientia pēdet aliquo modo indirectē à probabilitate
opinionū, eo ipso, quo quis sequitur sententiā pro-
babilē, facit ut res sufficiat ad substantiā & effectū
sacramenti, adeoq; sacramentū nō tractat irreveren-
ter illud exponendo nullitati, nec ulli facit injuriā.

Hinc quia ad valorem & effectū sacramenti pœ-
nitentiæ sufficit confessio formaliter, seu moraliter
integra, qui omittit aliquod peccatū, quod ex pro-
babili sententiā judicat non esse mortale, aut pro-
babiliter putat, licet cū formidine, se illud non ad-
misisse, aut aliās confessum esse, suscipit sacramentū
validē & fructuosē, quia licet fortassis peccatum o-
missum reipsa sit mortale, aliās non confessum, eo
ipso tamen, quo ex probabili sententiā illud omittit,
facit confessionē formaliter integrā, adeoque suffi-
cientē ad valorē & effectū sacramenti ut tenēt Valsg.
Ovied. Lugo de pœnit. d. 16. n. 58. & alii passim.

Idem dic de omittente confiteri circumstantias
notabiliter aggravantes ex probabili sententiā, quod
non sint necessario confitendæ.

Similiter juxta Suar. Sanch. Granad. Ovied. con-
tra Salas, potest quis validē & fructuosē accipere
absolutionē ab habēte jurisdictionē solum probabi-
lē, si cū mortalib⁹ confiteatur venialia in quæ sacer-
dos

*Iisdem licet
ut extra.
gravem ne-
cessitatem
quando suffi-
cientia peno-
det à proba-
bilitate opinio-
num.*

*Ut formalis
integritas
confessionis
omniū aggra-
vantibus.*

*Valet abso-
lutio ab hāc
bent juris.*

*ditionem so-
lam proba-
bilem, quan-
do cum mor-
talibus sub-
jiciuntur ve-
nitia.*

dos habet jurisdictionem sufficientem, sicut ab illis
validè possit absolvere, modò nò ponatur obex, qui
non ponitur eo ipso, quo proceditur ex sententia
probabili de sufficientia jurisdictionis in omnia, ac
proinde in eo casu solum est periculum; ne sola
venitalia remittantur directè per quòd nulla sit in-
juria sacramento, cum per hoc non reddatur nul-
lum; nec frustretur suo effectù.

146. Non licet absque necessitate aut gravi cau-
sa in usu sacramentorum sequi sententiam probabi-
lem cum periculo nullitatis, idque etià seclusò
scandalo, prohibitione, &c. præcisè ratione irreve-
rentiæ erga sacramentum. ita Petrus Soto, Ledesin.
Suar. Henriq. Valen. & ceteri communius cont.
Vasq. Sanch. Palao & alios probabiliter dissentien-
tes, prob. quia per se inordinatum est sine necessi-
tate vel causa rationabili exponere sacramentum
periculo nullitatis, ergo seclusa quavis alia inordi-
natione est peccatum.

*Est injuria
sacramento
abstractè
sumpto, aut
potius Chri-
sti ejus insti-
tutori, quan-
do absque
causa sequen-
do opinionem
probabilem
exponitur
nullitati.*

Hoc autem casu non fit injuria sacramento huic
in particulari, quòd confici intenditur, & fortè non
conficitur; sed sacramento sumptò abstractè, v. g.
baptismo ut sic: quatenus actio sacramentalis irre-
verenter tractatur, eam exponendo nullitati.

Adde quod propriè & realiter loquendo non fit
injuria sacramento, quòd cum pon fit aliquid rati-
one utens, non est capax juris, nec injuriæ; sed ipsi
Christo, sacramentorum institutori, ejus nomine a-
ctionem sacramentalem usurpando, tanquam ce-
rimoniam sacram ab ipso institutam ad effectum
sacramentalem, eo modo, quo probabile est non
posse habere effectum aut rationem sacramentalem
talis ceremoniæ.

*Medici te-
netur uti
remedio cer-
tiori.*

147. Medicus tenetur uti medicamento certo, re-
lictò probabili, & dubio, quia alioqui infirmum te-
merè & injustè, exponeret periculo morbi diutur-
nioris, vehementioris, & subinde mortis; deficiente
tamen medicamento certo tenetur adhibere proba-
bile, immo & dubium, saltem quando solum du-
bitatur an sit profuturum vel non; non verò an sit
gra-

grave
omni p

Qua

moritur
adhibere
timetur
cetur p
quàm
dubium
hibere
menti c
xi juxta

148.

pertinet
pirante
adjudic
strumen
munis &

Cum

utraque
juxta no
dere, si
rer se co
alii com
desin. r
mentum
oque ju
lam juxta

Etiã

rar ad l
Iudex p
sententi
babilion
Salò. Ar.
constitu
tita, 2.
rum à So
tisque ce
tia aliqu
posita si
vitam h

graviter neciturum : quia tenetur consulere ægro, omni meliori modo, quo fieri potest.

Quando moraliter certum est ægrum alioqui moriturum, & non suppetit medicamentum tutius, adhiberi potest periculosum, & ex quo probabiliter timetur mortis acceleratio, modo probabiliter judicetur posse prodesse; quia melior est salus incerta, quam mors certa. adeoque præstat medicamentum dubium quam nullum: nunquam tamen licet adhibere periculosum medicamentum solius experimenti causa. Regulariter, loquendo tenetur mederi juxta propriam sententiam.

148. Judex in qq. facti (ut si litigetur ad quem pertineat hæreditas; quia incertum est quis inter aspirantes sit propinquior vel natu major) tenetur adjudicare parti pro se habenti testimonia vel instrumenta, aliæ argumenta probabiliora, est communis & juxta Præpos. certæ.

Cum verò omnibus consideratis varia sunt pro utraque parte rationum momenta, cæteris paribus, judex neutri potest adjudicare, sed debet rem dividere, si res sit utiliter divisibilis, vel aliter partes inter se componere ita Suar. Tn. Sanch. Valen. Sair. & alii communissime cont. Joab. Sanch. & Petr. Ledesm. ratio est quod eo casu nullum sit fundamentum uni potius adjudicandi, quam alteri, adeoque judex uni adjudicando non sequeretur regulam justitiæ, sed suum beneplacitum.

Etiam in qq. juris (v. g. an legatarius jus acquirit ad legatum per testamentum minus solemne) Judex per se loquendo tenetur judicare secundum sententiam, quam omnibus spectatis sentit esse probabiliorē, ita Silves. Sot. Vasq. Les. contra Medin. Salo. Arago. Sair. Ledesm. prob. 1. quia judex ad hoc constitutus est, ut sententiam ferat secundum meritum, 2. quia oppositum videretur acceptio personarum à Scripturis reprobata. 3. Quia, cum in plebisque controversiis juris facile invepiatur sententia aliqua, quæ judici videatur probabilis, licet opposita sit probabilior; hoc esset ponere fortunas & vitam hominum in arbitrio judicis, qui posset pro

Quæ deficiente potest aut subire, & subinde etiam periculo so.

Judex tenetur judicare secundum ju quod sentit & se pro probabilis, i. in qq. facti.

2. Etiam in qq. juris alio qui vita & fortuna hominum essent in ejus arbitrio.

alle-

PARS II. 96 C. 2. §. 4. CONSCIENTIA IN OPINIONE
affectu de his in utramvis partem disponere, quod
per se videtur absurdum, iniquum, & reipublicæ
perniciosum.

Confit. ex PP. Ambro. in Pl. 118. *Bonus iudex
nihil ex arbitrio suo facit: sed iuxta leges & iura
pronuntiat.* Isidor. de sum. bono l. 2. c. 51. *Non est
persona in iudicio consideranda. sed causa.*

*Advocatus
potest tueri
minus pro-
babile. pro-
fessor tene-
tur ad pro-
babilius.*

Advocatus tam in causa facti, quam juris potest
partem minus probabilem contra probabiliorem
tueri. Bonac. Laym & alii. Prob. quia utraque pars
habeat jus producendi suas causas & rationes in
iudicio.

149. Professor tenetur docere id quod sentit esse
verum, aut probabilius; ita Saach. Bec. Bres. quia al-
ioqui imposeret suis auditoribus, ijsque esset ali-
quo modo injurius, quatenus illis in generaret opi-
niones minus probabiles, & suo iudicio falsas aut
probabilius falsas: potest tamen indicare sententias
minus probabiles, immò & docere quod sint pro-
babiles: idque expedit, ut discipuli opinionum suarum
oppositarum probabilitatem non ignorent.

*Et ad dili-
gentiam pro
veritate.*

Tenetur ex officio adhibere moralem diligentiam
ad assequendam veritatem, & in moralibus ad
sciendum aliarum sententiarum probabilitatem, al-
ioqui enim exponeret se periculo suos discipulos
decipiendi, & injuria afficiendi.

*Qui sequi-
tur probabi-
liorem reli-
cta tutiori
prudenter
agit, adeo-
que licite.*

150. Quando solum agitur de actionis licentia &
periculo peccati materialis, quod in opinabilibus
non potest omnino vitari, etiam sequendo senten-
tiam probabiliorem, quæ potest esse, & subinde re-
ipsa est falsa.

Probabilius est 1. Licitum esse in operando sequi
sententiam probabiliorem, licet minus tutam, reli-
cta tutiori, est Victor. Sylvest. Azor, & aliorum
communissima ac practice certa Prob. 1. Quia cum
ratione imbecillitatis humani ingenii sit difficilli-
mum, & sæpè impossibile certò assequi veritatem
circa agibilia honestatem, prudenter & rationa-
biliter agit, qui sequitur probabiliorem, in eaque
fundat conscientiam practice certam. 2. Quia esset
onus nimis grave, & humanæ fragilitati intolerabi-

bile,
cati m
securis
peccat
sub coi
eorum
Isti
minus
Proi
pietate
illustri
Abc
hæ Gal
ria, qua
19. ad
epist. 92
part. 10
Iud. Pat
2. q. 19. c
cap. Ca
praxi p
Bozan.
Archiep
Ledesm
Sactam
Aug. Ba
lib. 2. D
sæ, Bar
His B
eruditio
scientiæ
confess
2. q. 10. a
ad art. 4
Martin
varra l. 3.
rebus per
disp. 2. n.
Gamach
rebus q
Bail. l. de
editionis

bile, si ad vitandum quodcumque periculum peccati materialis; teneremur in omnibus sequi viam securissimam, v. g. statim pœnitere post admissum peccatum, repetere confessiones, imò & baptismum sub conditione; subito quovis dubio aut metu de eorum invaliditate.

1. Probabilius est 2. etiam licere sequi sententiam minus probabilem relicta probabiliori & tutiori.

Prob. 1. autoritate longè plurimorum DD. pietate, doctrina; imò & dignitatibus ecclesiasticis illustrium.

Abelli Epif. Rod. 1. de principiis moralis Christianæ Gallicæ edito Parisiis an. 1678. pro hac sententia, quam studiosè amplectitur citat. S. Aug. epist. 19. ad Hieron. S. Leonem cognomento magnum epist. 92. ad Rustic. Natbonens. S. Antonin. in sum. part. 10. tit. 3. c. 1. & apud hunc Albert. magn. Paul. Patriarcha Hierosol. Malder. Episc. Antverp. 1. 2. q. 19. disp. 86. Nicol. Tudesco. Archiep. Panorm. in cap. Capellanus de Feriis, Zerol. Epif. Minorens. in praxi pœnitentiæ cap. 22. q. 3. Joseph. Angles. Epif. Bozan. q. de confessione difficul. 8. Didac. Alvar. Archiepif. Transens. in comment. in 1. 2. Bartholom. Ledesm. Epif. Guaxagensis in tract. de pœnitentiæ Sacramento difficultate 14. Martin. Bonac. Epif. Aug. Barbof. Urgentium Epif. tom. 1. collectan. in lib. 2. Decret. pag. 408. Joan. Caramuel. Epif. Misiz, Bartholom. Med. ad 1. 2. q. 19. a. 6. concl. 3.

His Episcopali dignitate fulgentibus addit DD. eruditione clarissimos Lopes parte 1. instr. dñi cōscientiæ 20. concl. 2. Franc. à Victoria, in sum. de confess. n. 177. Sylvest. verbo (opinio) n. 1. Ban. in 1. 2. q. 10. a. 1. dub. 3. concl. Aragon. in 2. 2. dub. penult. ad art. 4. q. 63. Sayr. lib. 7. Clavis Regiæ c. 4. n. 4. Martin. Navar. de pœnit. dist. S. n. 38. Per de Navarra 1. 3. de restit. c. 1. n. 237. Joan. Medin. q. 22. de rebus per ludum acquisitis. Pezant. ad 1. 2. q. 19. a. 6. disp. 2. n. 3. Sylvium in 1. 2. ad q. 19. a. 5. q. 9. concl. 3. Gamache. in c. 2. q. 19. c. 2. Duval. tract. de humanis rebus q. 4. a. 12. Isambert. in 1. 2. disp. 9. a. 4. Ludov. Bail. 1. de triplici examine par. 1. q. 13. pag. 207. tertiæ editionis

Etiam qui probabilem relicta probabiliori.

Qua non est regula certæ nec necessitas actionis rectæ.

Ita Episcopi & DD. plerumque.

Ex quibus patet sententias de usu probabilitatis non esse proprias Jesuitarum.

152. Hos omnes aliosque permultos ex quovis ordine DD. pietate ac doctrina celebres appellat appertissimos hujus nostræ sententiæ Patronos, fideliter relatis eorū verbis P. Stephanus Deschamps in quæstione facti: Utrum Theologorum societatis propriæ sint istæ duæ sententiæ, prima: *Ex duabus opinionibus probabilibus possumus sequi minus tutam.* Secunda: *Ex duabus opinionibus probabilibus licitum est amplecti minus probabilem.*

Esse certò probabiles.

In hac quæstione non disputat illius author, utrum istæ sententiæ sint veræ an falsæ, sed præcisè intendit ostendere non esse Theologorum societatis proprias, quod evidentissimè demonstrat (& simul, quamvis præter intentum, efficacissimè probat esse certò probabiles) productis nempe tot illustribus istarum sententiarum defensoribus, è quibus non pauci illas docuerunt prius quàm ullus societatis Theologus de hac controversia quidquam scripsisset.

Irreprehensibiles adeoque injustis peti convicti.

Ex quibus patet 1. non potuisse absque insigni calumnia Montalcium, Wendrockium, Sinnickiū, & alios ejusdem fermenti Scriptores istas sententias tanquam societatis proprias calamo felle amaritudinis imbuto conviciis acrius quàm solidis rationibus impetere. 2. Eos non agi studio veritatis, nec ut jactitant, zelo morum reformationis, sed odio palam noto, quo, absque ulla probabili charitatis & justitiæ apparentia, Jesuitas prosequuntur; cum hos solos convitiis onerent, cum ramen viri docti, quales se profitentur, ignorare non possint sententias de usu probabilicatis in ecclesia recepto non esse Jesuitarum proprias, sed aliis per multis doctrina & sanctitate claris communis. Hoc patens odium minuit eorum autoritatem.

Cum nitantur solido auctoritatis & rationis fundamento.

153. Prob. 2. Quia nititur ratione solidiori: 1. Enim qui sequitur opinionem probabilem non operatur temerè & imprudenter, cum non operetur absque ratione & causa rationabili. Ergo eo ipso, quo opinio est probabilis, potest homo in ea fundare dictamen practicum, prudens, & moraliter certum, ut sup. n. 134. 2. Quia potest contingere, ut opinio

opinio
multas
biles au
votorum
astici, &
nissima
cendent
regula ce
cum sap
discerner
cōtrover
omnibus
meris an
Pro fac
1. duas co
intelligen
babilibus
probabil
tatis, eas
stro judic
difficile
modo su
mediatè
Hoc fero
gustin. v
rus l. de j
ar. 4. qua
hominer
opinio, n
plecti pro
est proba
authores
ut ex pro
154. D.
probabil
materiali
non esse
peccatū f
patet 1. ex
rans pote
dens, &

opinio probabilior reipsa sit falsa, cum constet multas olim probabiliores nunc censerī improbabiles aut falsas, ut sententia docens solēnitatem votorum religiosorum esse juris divini, non ecclesiastici, & esse de essentia statūs religiosi, olim communissima nunc certò falsa, ex Bulla Greg. XIII. *Ascendente Domino*: Ergo opinio probabilior nō est regula certa, neq; necessaria actionis rectæ. 3. Quia cum sæpè difficile sit & ferè moraliter impossibile discernere, quæ nā ex opinionibus inter DD. multum cōtroversis, sit reipsa probabilior, obligatio hanc in omnibus sequendi esset onus intolerabile, & innumeris anxietatibus ac scrupulis obnoxium ergo &c.

Pro faciliiori solutione objicibilium, notandum est 1. duas conclusiones à nobis positas n. 150. & n. 151. intelligendas esse de opinionibus verè, & certò probabilibus, nō verò de solū dubiè aut probabiliter probabilibus. 2. nos cum authoribus sup. n. 151. citatis, eas tradere (ut tenentur magistri) tanquam nostro judicio probabiliores: unde fit ut nobis non sit difficile ex illis & altera certò probabili deducere modo supra explicato n. 134. 135. 136. dictamen immediate operationem regulans, practicè certum. Hoc ferè à 100. annis notavit Mich. Salenius Augustin. vir teste Miræo doctrinæ & sanctitate Clarus I. de jure, & justitia controversia 2. concl. 4. ad ar. 4. quæst. 63. S. Thomæ, ubi sic argumentatur ad hominem ex adversariorum sententia: *Eligenda est opinio, ut volunt, probabilior: sed quod liceat amplecti probabilem* (relicta ut ibi docet probabiliori) *est probabilior, cum habeat plures ac gravissimos auctores, & firmiter a fundamenta, quam opposita ut ex progressu hujus disputationis constat.*

154. Dices. qui in praxi sequitur opinionē minūs probabilem facit id, quod probabilius judicat esse materialiter peccatū R. simul judicādo probabiliter non esse peccatum materiale, & certò saltem nō esse peccatū formale C. in quo nulla est inordinatio, ut patet 1. ex rationibus conclusionis 2. Quia sic operans potest & debet formare judiciū reflexum, prudens, & practicè certum, quo judicat quidquid

Loquimur de certò probabilibus, & probabilibus quam aduersariis.

Is agit quod probabilius judicat esse peccatum materialiter eiusque periculo se exponit, sed simul certò moraliter iudicādo id sibi licere.

fit de malitia magis fundamentali, & divina prohibitionis rei secundum se, omnibus tamen spectatis, non esse hic & nunc inordinatum, nec à Deo prohibitum, sed permissum ita operari.

Dices 2. sic operari est exponere se periculo peccandi. R. peccandi formaliter N. materialiter C. quod non est illicitum, ex causa rationabili: alias enim, non liceret sequi sententiam probabilio- rem, relicta tutiori minus probabili, quod tamen omnes aut ferè omnes admittunt, ut certò licitum. Item in casu æqualis utrimque probabilitatis, aut dubii utra sit probabilior, non liceret se in alterutram partem determinare: imò non liceret operari ex sententia probabiliori, quando libera & licita est cessatio ab opere, quia etiam sic operans exponit se periculo peccati materialis.

Jure volunt tutius eligendum in dub. proprie & in periculo damni à peccato distanti.

Cap. Juvenis de sponsalibus. C. Ad audientiam de homicidio, & alia jura sup. n. 131. cit. quibus dicitur tutior pars eligenda, vel solum continent consilium, vel solum vera sunt in casu dubii proprie dicti, aut dubii de peccato formali, vel in eo casu, quod est periculum alterius incommodi, quàm peccati materialis, quod ad alios casus in jure non expressos, extendi non debet.

Aug: vult poenit. non esse differendam, cum incertitudine temporis poenitendi.

Aug. his verbis: tene certum, & dimitte incertum, relatis cap. Si quis de poenit. non docet sententiam certiore & tutiore esse amplectendam, sed poenitentiam non esse differendam, cum incertitudine & salutis periculo usque ad finem vitæ, ut patet ex Textu.

155. Ut quis licitè sequatur sententiam minus probabilem, nò est opus, ut speculativè eam teneat, sed satis est quod eam judicet probabilem, licet ipse opinetur oppositum esse verum, adeoque illud teneat speculativè tanquam probabilius & tutius. Ita Sanch. Laym. Montesinos, Ovied. & alii.

Potest fundari conscientia tuta in opinione probab. alie-

Prob. 1. quia vir doctus sequens opinionem alienam probabilem, sequitur judicium peritorum, & prudentium, eis submittendo suum, quod judicatur fortè esse falsum; hoc autem est conforme rectæ rationi, & prudentiæ legibus, adeoque pruden-

dentem a homo, traria, practice, riis casu, sententia, eliterur, post dat, dotis. 2.

Dices conscientia, nus prob, quia in, ejus prop, aut illud, um prae, probabil, judicat si

156. 1. gia, qua, bet sequi, natatate, probabil,

2. Co, de cetero, probabil, gatio rest, probabil, dispositio, tionem.

3. Po, lium jux, suæ contr, sentiat. C, endi pecc, sententia, ligari, si e, babili, non

Potest favorabili, bos, quos

denter agit, & consequenter licitè. 2. Quia potest homo, etiam stante sua speculativa opinione contraria, in aliena probabili fundare conscientiam practicè certam, ut sup. n. 132. & seqq. 3. Quia variis casibus tenetur vir doctus operari juxta aliorum sententiam contra propriam, ut 1. Si alioqui periclitetur salus proximi, v.g. defectu absolutionis post data signa pœnitentiæ ante adventum Sacerdotis. 2. Si a Superiore præcipiatur.

Dices nunquam licet operari contra propriam conscientiam. R. Sequens sententiam alienam minus probabilem non operatur contra conscientiam: quia in homine sic operante conscientia non est ejus propria opinio, qua speculativè judicat hoc aut illud esse probabilius aut verius; sed est judicium practicè practicum moraliter certum in aliena probabili sententia fundatum, quo indubitanter judicat sibi hic & nunc licere ita operari. Hinc.

156. 1. Quando in Civitate plura sunt horologia, quæ solent benè gubernari licitum est quodlibet sequi, in ordine ad pensum horarum, jejunium naturale &c. quia singula fundant opinionem probabilem.

2. Confessarius tenetur absolvere pœnitentem de cætero benè dispositum, qui sequitur sententiam probabilem (v.g. quod in certo casu non sit obligatio restituendi) contrariam sententiæ Confessarii probabiliori, eo enim casu pœnitens sufficienter dispositus, facta confessione, habet jus ad absolutionem.

3. Potest vir doctus, dum consultitur dare consilium juxta quamlibet sententiam probabilem, etiâ suæ contrariam, nisi ab eo quærat, quidnam ipse sentiat. Quando consultitur de obligatione restituendi peccabit contra justitiam, si ex sua probabili sententia consulenti absolute respondeat ipsum obligari, si ex aliena probabiliori, aut etiâ solum probabili, non obligetur, & hoc ipsi non indicet.

Potest Consultus consulentem pro resolutione favorabili, mittere ad alios modò doctos & probos, quos scit tenere quasdam opiniones, quas ipse

*na propria
contraria.*

*Vnde operari
contra
opinionem
propriam,
non est
operari
contra
suam
conscientiam.*

*Confessarius
debet
absolvere
pœnitentem
ipsi
probabiliter
dissentiente.*

*Consultus
potest
dare
consilium.*

juxta sententia probabilis sua contrariam.

quidem opinatur esse improbabiles, non omnino absolute; sed solum juxta rationes sibi notas, & modum, quo illas apprehendit, simul putando forte alios de iis melius judicare.

157. Pro his aliisque pluribus, scitu dignis, ad controversiam de opinione probabili pertinentibus V. Apologeticum Honorati Fabri secundo Editum Colon. an. 1672. in cujus prima parte reperies confutationem Vincentii Baronis cum brevi summa errorum, convitiatorum & calumniarum, quæ in ejus Apologia continentur. Item confutationem Marianii & aliorum de opinione probabili. In secunda parte invenies præclaros tractatus de opinione probabili. 1. Patris Stephani Deschamps. 2. Patris Martini de Espars efficaciter refellentis rationes Mercurii, & argumenta ac convicia, Sinnichii contra usum licitum opinionis probabilis. Item Patris Mathæ de Moya, Cuimenii &c. Vide etiam Terillum libro integro de eadem materia fusè & doctè disputantè.

Scrupulus est actualis vel habitualis apprehensio anxia peccati, ubi non est.

158. Scrupulus est apprehensio, vel suspicio & formido orta ex levibus fundamentis dictans peccatum esse ubi revera non est, & hominem anxium reddens in operando. Undè consistit formaliter & primariò in intellectu, secundariò & consecutivè in voluntate, sc. secundum anxietatem, quam gignit. Conscientia scrupulosa hic sumitur pro animo talibus scrupulis habitualiter agitato, subindè etiam pro scrupulo actuali.

Eius causa sunt 9. præcipua.

Causæ scrupulorum sunt 7. Complexio timida, suspicax, & melancholica. 2. Judicii imbecillitas. 3. Inconstantia mentis. 4. Ignorantia. 5. A curæ ingenii sufficiens ad excogitandas rationes dubitandi, & insufficiens ad eas dissolvendas. 6. Occulta superbia, quâ quis proprio judicio nimium fidit nec acquiescit alieno. 7. Nimius timor peccandi. 8. Conversatio cum scrupulosis. 9. Suggestio Demonis & divina permissio ad punitionem peccatorum præteritorum, ad humiliationem, patientiam aliosve bonos fines.

Qui ex proprio conscientie non

159. Licet & plerumque expedit agere contra scrupulum strictè sumptum, quia non est vera conscientia

scie

scientia
judicium
hensio
specula
tum ju
& nunc
Ut q
gnoscer
Potest
rere in p
quibus
lam app
general
ficulter
mius in
cavit al
huc ang
cium p
tur con
fessario
160.
rere ad
rectori
facile n
resolut
ur ad
forman
general
se ad pl
plerum
aliis no
multa
Direct
contin
gitatio
& indu
161.
liter ita
ter & d
nunqu
lia exte

scientia, sed solum umbra conscientia; cum non sit iudicium saltem perfectum, sed solum fortis apprehensio & formido peccati: vel si sit iudicium, est speculativum, cum quo stare potest verum & rectum iudicium practicum de honestate actionis hic & nunc omnibus spectatis. Ita communiter DD.

Ut quis licite agat contra scrupulum debet cognoscere saltem probabiliter se esse scrupulosum. Potest autem id cognoscere 1. si deprehendat se hærere in praxi & frequenter angî in rebus sat certis, in quibus videt communiter doctos & timoratos nullam apprehendere culpam, aut ipsemet ex principiis generalibus satis videat ibi nihil esse mali. 2. Si difficulter aequiescat prudentium iudicio. 3. Si sit nimius in suis reflexionibus, ut si v. g. postquam iudicavit aliquid esse probabile, & in praxi tutum adhuc angatur, quia timet ne forte non habeat iudicium practicum satis firmum & certum, sed opere- tur conscientia formidolosa. 4. Si à prudenti Confessario iudicetur scrupulosus.

160. Remedia scrupulorum sunt 1. Sæpè recurrere ad Deum. 2. Sequi in omnibus consilium directoris docti, probi & non scrupulosi, quem non facile mutet, nec alios consulat super dubiis ab eo resolutis. 3. Non ita pendere à directoris consilio, ut ad singula eum adeat, sed paulatim assuescat formandæ per seipsum conscientia ex principiis generalibus ab ipso, aut aliundè acceptis, certus se ad plus non teneri, quamvis rudis sit. 4. Sequi plerumque in praxi laxiores sententias etiam quæ aliis non essent consulendæ: quia scrupulosis multa licent in praxi, quæ sunt aliis illicita, quod Director debet diligenter advertere. 5. Variis & continuis occupationibus avertere mentem à cogitationibus scrupulosis. 6. Purgare melancholiam, & indulgere moderatæ recreationi.

161. Scrupulosus valde timoratus, qui habitua- liter ita est dispositus, ut pro nulla re vellet scien- ter & deliberatè Deum graviter offendere, & re ipsa nunquam, vel non nisi rarissimè, labitur in morta- lia externa, cum advertentia plena & deliberatio-

*fessari iudi-
cio probabili-
ter scio se esse
scrupulosum
prudenter
agit contra
scrupulum,
quippe qui
non est cons-
scientia, sed
eius umbra,*

*Scrupuli res
medium est
humiliter
obedire Con-
fessario.*

*Timoratus
qui in mor-
talia exter-
na non labio-
tur, & in ma-*

*rim agitur
de internis
facere potest
iudicare se
non con-
sensisse.*

ne ita perfecta, ut non possit dubitare, quin sint mortalia; & interim ferè semper anxie timeret ne consenserit peccato v. g. cogitationi venereæ, blasphemix, contra fidem vel temerariæ contra proximi famam & honorem &c. securè potest & debet iudicare se non consensisse, quamdiu non constat illi manifestè de consensu; imò quamvis de eo videatur sibi certus, potest, & (si sit scrupulis valdè agitato) ex iudicio prudentis directoris debet illam certitudinem & evidentiam contemnere tanquam imaginariam: adeoque communicare sine prævia confessione.

Ratio est, quod non sit morale, ut is consentiat actibus in internis mortiferè peccaminosis, quia pluribus annis suæ veræ ac sinceræ conversionis non labitur in mortalia externa, quæ sunt æquè in eius potestate, quàm actus interni; qualia sunt aspectus, tactus, alique actus impudici supra seipsum; cum enim talem timor Dei præservet à majori delectatione mortali, etiam indubiè præservat à minori.

CAPVT III.

*Vitium, peccatum actuale omissionis
& commissionis, huius formale & causa finita
peccati mortalis malitia, delectatio
morosa, & legis ignorantia.*

§. I. Vitium.

*Vitium est
habitus suo
subjecto dis-
conveniens,
physicè con-
trariatur
virtuti ac-
quisita.*

162. **V**itium est habitus suo subjecto disconveniens, illudque constituens imperfectum, & inclinans ad actus eidem disconvenientes.

Vitium & virtus acquisita opponuntur contrariè physicè. Prob. quia habitus acquisitus amoris & habitus odii Dei v. g. Obedientiæ & inobedienciæ formalis, sunt ejusdem ordinis, sub eodem genere habitus, & maxime ab invicem distant, seque mutuò ab eodem subjecto expellunt. Ergo eis nihil deest ad veram contrarietatem physicam, in post-prædicamentis ab Aristotele descriptam.

Confir.

Con-
dunt ad
quibus
tatem p

Hæ
objecti
pro obj
am cum
pro obj
tatis,
conveni
ta honest
habeat p
am seu
quàm ma
tendere
do, quo
fertur cr
reduplic
rò ratio

Liber
diatè op
ritiæ ip
opposita
Datu
fundata
desideri
luptratis
sunt mo

Idem
runt, ut
sunt opp
posita; l

163.
infusa cu
rieratem
cont. Ma
tensio, u
converti
contritio
positio

Confir. quia ejusmodi habitus ex essentia sua tendunt ad producendos actus physice oppositos, à quibus cum generentur, ab iisdem etiam contrarietatem participant.

Hæc autem oppositio præcipue petitur ex parte objecti formalis: virtus enim moralis semper habet pro objecto formali honestatem seu convenientiam cum recta ratione; vitium contra semper habet pro objecto formali rationem aliquam delectabilitatis, in qua relucet quædam inhonestas seu disconvenientia cum natura rationali qua tali, opposita honestati virtutis. Unde licet actus vitiosus non habeat pro objecto formali ipsam disconvenientiam seu malitiam, cum non possit appeti malum quæ malum; simpliciter tamen dici potest in eam tendere ipso exercitio, quia tendit in illam eo modo, quo in eam affectum prosecutionis tendi potest, fertur enim in turpe seu in malum quæ tale, si ly quæ reduplicet rationem cognitam in objecto, non verò rationem formalem appetendi.

Liberalitas ex parte sui objecti formalis immediate opponitur illiberalitati, & hac mediante, avaritiæ ipsi opposita per defectum, & prodigalitati opposita per excessum.

Datur inter virtutem & vitium alia contrarietas fundata in oppositione ipsarum tendentiarum, ut desiderium & fuga ejusdem objecti V. G. hujus voluptatis in particulari; accessus enim & recessus sunt motus oppositi quamvis versentur circa idem.

Idem alia est fundata in oppositione terminorum, ut amor calidi & amor frigidi; isti enim motus sunt oppositi, eo ipso præcisè quo feruntur in opposita; licet non propter rationes oppositas.

163. Vitium & virtus supernaturalis, seu per se infusa cum gratia & charitate, non habent contrarietatem physicam. Est S. Th. in 4. dist. 14. q. 2. a. 2. cont. Malder. Prob. 1. Quia simul stant in gradu intenso, ut cum peccator valde intemperans subito convertitur, & justificatur V. G. per heroicum actum contritionis vel per Sacramentum cum insigni dispositione: eo enim casu recipit gratiam habitualementem

Propter contrarietatem objectorum formalium.

Tendentiarum.

Et terminarum.

Vitium & virtus supernaturalis, cum non sint ejusdem ordinis, non contrariantur physice

intensa-

intensam & consequenter omnes habitus infusos, quicam pari passu comitantur; adeoque intensum habitum supernaturalem temperantiæ, & tamen adhuc in illo manet intensus intemperantiæ habitus, ut patet ex vehementi inclinatione, quam in se experitur ad actus intemperantiæ, & ex magna difficultate ad actus temperantiæ: hic tamen habitus, justificatum non denominat intemperantem, quia jam est ei involuntarius & retractatus saltem implicite.

*Vnde in re-
center con-
versant sic
mul in gra-
du intenso.*

Confir. quia habitus supernaturales sunt superiori ordinis, & non sunt qualitates datæ ad sensibilibiter inclinandum ad actus proprios facile producendos ut habitus acquisiti, sed ad complendam & habitualiter elevandam potentiam ad actus; quos ipsa se sola non potest attingere. Adeoque magis participant de natura potentiae, quam habitus. Item non pendent ab actibus in generari: ergo non est necesse ut actuum contrarietatem contrahant V. S. Th. hic q. 65. a. 3. ad 2.

*Odium Dei
expellit cha-
ritatem de-
meritorie*

Odium Dei expellit charitatem supernaturalem demeritorie ut cætera mortalia, non physice si enim defectu advertentiæ sufficientis odium Dei non sit mortale, non expelletur charitas, ergo non expellitur ab ipsa entitate actus odii, quæ eadem est sive actus fiat cum plena sive absque plena rationis advertentia.

Actus iniustitiæ, & justitiæ supernaturalis habent quidem oppositionem ex parte objectorum materialium, quæ sunt reddere cuique suum, non reddere cuique suum, ratione cujus oppositionis non possunt simul consistere: non sunt tamen strictè contrarii, quia non sunt ejusdem ordinis.

*Omnia vitia
sunt contra-
ria naturæ
humana quæ
rationali,*

164. Omnia vitia & peccata sunt absolute loquendo contra naturam; quia simpliciter repugnant alicui bono honesto, quod convenit naturæ rationali qua tali. Prob. 1. ex Aug. l. ii. civit. c. 17. ubi ait: *Vitium ita contra naturam est, ut non possit nisi nocere naturæ*, 2. Quia quælibet virtus etiam supernaturalis est maximè consentanea naturæ humanæ, inquit S. Th.

Sunt

Sunt tamen quædam vitia & peccata naturæ humanæ quæ sensitivæ non contraria, ut peccata pro *Non quæ*
 objecto habentia delectabile sensibile quæ tamen ; *sensitiva.*
 cum sint dissimilanea naturæ humanæ, quæ rationali; sunt absolute disconvenientia homini; quia repugnant ejus parti præcipuæ ac superiori, cui inferior, propter bonum totius, naturaliter petit subijci suas propensiones ad bonum delectabile; quæ quidem subjectio licet sit naturalis non sit sine difficultate: quia quamvis sit secundum naturam superiorem seu appetitum rationalem; est tamen contra inferiorem seu appetitum sensitivum.

Potentia peccandi est homini naturalis id est conformis conditioni naturæ defectibilis, non tamen hoc sensu, quod diffit conformis inclinationi & appetitui naturæ. Eodem sensu mors est naturalis animali, licet ad eam nullam habeat inclinationem, sed ab ea potius aversionem naturalem: cum nulla res naturaliter exigit sui destructionem; sed conservationem.

165. Peccata venialia ex suo genere sive ex objecto, qualia sunt peccata inurbanitatis, otiositatis, mendaciæ officiosa corumpunt aut saltem diminuit habitum oppositæ virtutis naturalis seu acquisitæ. Est omnium & certa, quia cum sint perfecta in suo genere nihil potest illis deesse ut producant habitum sibi proportionatum seu habitum vitiosum formaliter oppositum virtuti acquisitæ, ac proinde ejus destructivum aut saltem imminutivum.

*Venialia ex
 objecto im-
 minuent vir-
 tutes acqui-
 sitas sibi op-
 positas.*

Idem dicendum est de venialibus ob defectum plenæ deliberationis, ut homicidium ex motu secundo primo, aut ob parvitatem materiæ ut parva furta: quia etiam illi actus peccaminosi producant habitum sibi proportionatum repugnantem oppositæ virtuti acquisitæ.

§. II.

Peccatum actuale omissionis & commissionis.

166. **P**eccatum in genere est exercitium positivum vel negativum libertatis con-

PARS II. 108 **C. 3. §. 2. PECCATUM OMISSIONIS**
 tra legem positam agenti rationali. Vel ut habet
 Aug. l. 22. contr. Faust. c. 27. quem sequitur S. Th.
 1. 2. q. 7. 1. a. 6. est dictum: factum, vel concupitum
 contra legem Dei aeternam.

*Peccatum
 est exerciti-
 um libertatis
 contra legem
 Dei.*

Dividitur in peccatum commissionis & omissi-
 onis. Peccatum commissionis est, quo violatur lex
 prohibens aliquid fieri; talis enim lex violari nequit
 nisi faciendū seu committendū id, quod prohibet.
 Peccatum omissionis est, quo violatur lex iubens a-
 liquid fieri; eo ipso enim, quo illud liberè non fit,
 violabitur.

167. Physicè loquendo & quantum est ex natu-
 ra libertatis dari potest peccatum omissionis absque
 omni actu voluntatis: quia in eo nulla est repug-
 nantia ut patet ex dictis sup. n. 14. & 199.

*Aliud eom-
 missionis. ali-
 ud omissionis,
 quod physicè
 esse potest sine
 omni actu
 qui sit opus
 causa vel oc-
 casio.*

Confir. 1. Quia non potest intelligi, quod aliquis
 potens audire sacrum & sciens se ad hoc teneri sub
 pœna peccati, illud non audiat, & tamen non vio-
 let præceptum nec peccet: alioqui enim verum non
 esset illud ab omnibus receptum: *Scienti bonum &*
non facienti peccatum est illi 21. pura ommissio actus
 liberi & præcepti, secluso quocumque actu non po-
 test non esse libera & peccaminosa: ergo ad pecca-
 tum omissionis non requiritur ullus actus 3. Actus
 est liber per hoc præcisè, quod sit in nostra pote-
 state illum non ponere. Ergo ommissio est libera per
 hoc præcisè, quod sit in nostra potestate ponere a-
 ctum oppositum 4. Si quis advertens præceptum
 amoris Dei utgere hoc instanti & in illo suspendat
 omnem actum voluntatis, verè peccabit: nihil enim
 eo casu deesset ad rationem peccati; ergo &c. 5.
 Quia si Deus sedenti imperet ut surgat negando ei
 concursus ad omnem alium actum præterquam
 ad surgendum, peccabit si non surgat, & tamen eo
 casu nullus dabitur actus, qui sit aliquo modo
 causa aut occasio istius omissionis, imò nec dari po-
 terit in ista hypothesi.

*Ad hoc enim
 efficit volun-
 tatem non
 esse quod
 est.*

168. Eo casu voluntas suspendit exercitium po-
 sitivum, libertatis non interpretativum: deinde ista
 suspensio exercitii libertatis non est necessaria, eum
 objectum supponatur sufficienter propositum ad
 ejus

SINE
 ejus pr
 tas ex
 Vol
 etates
 vorum
 seu ind
 omissi
 sed sol
 Si cu
 quod s
 nat, tur
 rament
 obedire
 Qu
 non ta
 est ex q
 Quia n
 natural
 venire
 Non
 audien
 compo
 aut exi
 quit au
 ritur pe
 casio o
 te natu
 tione, e
 Cū
 lum pe
 Christ
 nuit. In
 ptis pr
 tas istor
 n 166. l
 non dic
 169.
 dari pe
 volun
 oderim
 te preser

ejus prosecutionem; ergo est libera adeoque voluntas exerceat libertatem in suspensione actus positivi.

Voluntarium & liberum positivum sunt proprietates humanorum actuum formalium & positivorum: Secus voluntarium & liberum negativum seu indirectum & interpretativum, quod convenit omissioni, quæ non est actus humanus formaliter, sed solum interpretativè.

Si cuipiam prohiberetur omnis actus voluntatis, quod spectata præcisè ratione libertatis non repugnat, tunc is posset peccare contra obedientiam, non tamen moveri motivo obedientiæ & formaliter obedire.

Quamvis pura omissio possit esse demeritoria, non tamen potest esse meritoria; 1. Quia malum est ex quolibet defectu, bonum ex integra causa. 2. Quia meritum debet esse supernaturale & ex supernaturali motivo virtutis, quod puræ omissioni convenire non potest.

Non potest quidem omissio actus externi, V. G. audiendi sacrum, esse sine aliquo actu externo incompossibili. v. g. sine aliqua occupatione externa aut existentia in loco distantis, cum quibus stare nequit auditio sacri: ad eam tamen nihil horum requiritur per modum actus voluti, qui sit causa vel occasio omittendi sacrum; sed hoc oritur ex necessitate naturæ non potentis existere sine aliqua ubicatione, occupatione vel quasi occupatione &c.

Cum Aug. l. de vera & falsa Relig. c. 16. ait. *Nulum peccatum esse potest, nisi appetantur ea quæ Christus contempsit, aut fugiantur, quæ ille sustinuit.* Intelligendus est de appetitu & fuga latè sumptis pro ut comprehendunt etiam omissiones libertas istorum actuum Similiter in sua definitione sup. n. 166. sub dicto, facto & concupito comprehendit non dictum, non factum, &c.

169. De Facto nunquam datur nec moraliter dari potest peccatum omissionis sine aliquo actu voluntatis, qui sit ejus causa vel occasio v. g. quod oderimus objectum propter rationem mali in illo representatam, vel nolumus volitionem propter aliquam

Talis ommissio est voluntaria interpretativè, potest esse demeritoria, non meritoria.

Non potest moraliter esse peccatum omissionis sine aliquo actu voluntatis.

PARS II.

110. C. 3. § 2. PECCATUM ACTUALE / OMISSIONIS
quam difficultatem ipsius exercitii, vel velimus ali-
quid impossibile cum actu omisso patet ex di-
ctis sup. n. 15.

*te vel occasio-
nante qui
realiter est
omissio,
formaliter
et in rati-
one peccati
omissio.*

Voluntas expressa omittendi actum præceptum
physicè & materialiter est commissio, formaliter ta-
men & in ratione peccati pertinet ad omissionem,
ac proinde simpliciter dicenda est peccatum omis-
sionis, cum qua facit unum in genere moris, sic ut
eandem cum ea habeat malitiam nempe per oppo-
sitionem ad præceptum positivum,

Hinc qui ex se se voluit omittere sacrum, satis-
facit in confessione dicendo se sacrum omisisse: nisi
forè illa voluntas fuerit sæpius repetita, vel con-
cepta ex motiva malo, vel omissio, secuta non a-
dæquaverit propositum omittendi: 1. enim casu
probabiliter multiplicantur numero peccata, 2. con-
trahitur duplex specie malitia, 3. duplex numero.

*Cujus gravi-
tas petietur
ex prestan-
tia actum
omissi*

Gravitas peccati omissionis metienda est 1. ex ac-
tu qui omittitur; quo enim actus præceptus est
nobilior, eo, pejor est omissio 2. ex difficultate præ-
cepti; quia levius est cæteris paribus, omittere præ-
ceptum incusso gravi timore, quàm non incusso 3.
ex fine; levius est enim omittere lectionem horarum
ad studendum, quàm ad ludendum, cæteris paribus
non est gravius velle sacrum omittere, quàm sine
tali volitione sacrum omittere.

170. Non omnis actus quomodocumque con-
junctus cum omissione culpabilis, est peccatum quia
potest actus aliquis merè per accidens & conco-
mitanter se habere ad omissionem ita ut non sit ul-
lo modo ejus causa vel occasio: eo autem casu non
est unde talis actus participet malitiam ab omissi-
one. Exemplum est in eo, qui nolens ire ad sacrum,
domi recitat rosarium, tunc enim recitatio rosarii
non est peccatum.

*Actum seu
opus causans
omissionem
participat
ejus maliti-
am.*

Omne opus, quod est aliquo modo causa omissi-
onis malæ est peccatum. Ut si quis omittat sacrum
ut studeat ludat &c. Patet quia talis actus vitatur
circumstantia mali effectus, eo modo, quo actus e-
tiam de se bonus efficitur malus propter scanda-
lum. Contrahit autem ejusmodi opus malitiam o-
missi-

SINE A
mission
nantiam
præcipi

Opus
tione p
posteri
di, seu
citer vol
here m

modo ej
causa or
ipsa om
sufficien
cacis hic

Conf
ob aliqu
votè or
onem p
litiam:
se habet

171. I
peccatu
non seq
cùm, ut
vi ejus;
nis, qua
in casu
actu pra
sed solu

Dice
non leg
peccat.
nit acti
in præse
tionem
mutet.

sterū co
potest e
habuit q
tio poss
ita effi

SINE ACTU ET DUM ACTU EAM CAUSANTE. III PARS II.
missionis; quia hic & nunc malus est propter repugnantiam, quam habet cum præcepto affirmativo præcipiente actum, qui culpabiliter omittitur.

Opus quodcumque impossibile cum impletionem præcepti non est peccatum, quando assumitur posterius natura ad voluntatem efficacem omittendi, seu merè ex suppositione omissionis jam efficaciter volitæ. Prob. quia tale opus non potest contrahere malitiam omissionis nisi quatenus est aliquo modo ejus causa; sed in nostro casu nullo modo est causa omissionis, saltem ut est moralis & libera: cum ipsa omisso cessatur jam existere vi prioris causæ sufficientis & impedibilis, id est vi volitionis efficacis hic & nunc omittendi ergo &c.

Confir. quia aliqui sequeretur cum qui statuit ob aliquam causam non audire sacrum, si domi devotè eret peccare. 2. Quia actus concomitans actionem peccaminosam, ab ea nullam contrahit malitiam: ergo nec consequenter, aut concomitanter se habens ad omissionem peccaminosam.

171. Dices 1. Actus ex quo sequitur peccatum est peccatum. R. peccatum omissionis in nostro casu non sequi ex tali opere sequela physica aut morali: cum, ut patet ex nostris probationibus, non ponatur vi ejus; sed solum sequela Logica sc. bonæ illationis, quæ universaliter non sufficit ad peccatum unde in casu nostræ conclusionis opus incōpossibile cum actu præcepto est quidē causa sufficiens omissionis, sed solum in actu 1. & quantum est de se, in actu 2.

Dices 2. ergo navigans, qui supposita voluntate non legendi horas, prolicet breviarium in mare, non peccat. R. N. seq. & dico talem peccare non quia ponit actionem impossibilem cum actu præcepto in præsentī, sed quia reddit sibi impossibilem impletionem præcepti in posterum etiamsi voluntatem mutet. Unde ponit causam omissionis prout in posterū continuandæ per longum tempus, cujus non potest esse causa voluntas non legendi horas, quam habuit quando abiecit breviarium: cum nulla volitio possit naturaliter voluntatem ad longū tempus ita efficaciter, & constanter determinare, ut vi illius

*Secum illam
non omittam
aut natura
consequens.*

*Omissio ante
tecedenter
determinata
sequitur ex
opere incō-
possibili con-
comitante se-
quela logica
non physica,
et ideo illud
non est pec-
catum.*

PARS II. 112 C. 3. §. 2. **PECCATUM ACTUALE OMISSIONIS** illius præteritæ, & non sæpius repetitæ voluntas toto illo tempore non sit obnoxia mutabilitati.

*Ut est abje-
ctio brevita-
ris, quia im-
pletionem
præcepti red-
dit impossi-
bilem in pos-
sibilibus.*

Dices 3. Qui vult aliquid impossibile cum o-
pere præcepto, eo ipso vult non ponere opus præ-
ceptum R. si ejus omisio non supponatur efficacia et
determinata prius natura. C. si fecus N. similiter qui
transfigit cor hominis, quem prius natura scit mor-
tuum vi vulneris ab alio inflicti non est causa ejus
mortis, licet ponat actionem de se sufficientem ad
eam causandam, & consequenter non peccat pecca-
to homicidii.

Imperans auditionem sacri prohibet quidquid
est impossibile in iis circumstantiis, in quibus
esset causa non auditionis sacri: non verò in iis cir-
cumstantiis, quibus non esset ejus causa, ut in nostro
casu.

Qui consulit malum alteri, antecedenter ex se
ad illud absolute, & firmiter determinato, peccat, 1.
Quia eo ipso afficitur ad malum. 2. Quia consilium
ex rei natura habet se antecedenter. 3. Quia de se est
firmativum voluntatis in malo: quæ & similia non
habent locum in nostro casu omissionis.

*Quando pos-
sunt liberè
causa futura
omissionis
peccaminosa
peccatur pec-
cato omis-
sionis incomple-
ta.*

177. Certum est cont. Marfil. hominem tunc
peccare quando cum advertentia ponit causam fu-
turæ omissionis peccaminosæ 1. Quia tunc ponit
liberè causam omissionis, eamque vult saltem inter-
pretativè, quod sufficit ad peccatum, 2. Quia tota
malitia peccati in hoc casu consistit in volitione a-
ctus, ex quo prævidetur eertò secutura omisio; er-
go &c. 3. Quia alioqui sequeretur maliciam omis-
sionis, v. g. legendi horas, vel nunquam contrahi, vel
tunc primum contrahi cum homo dormit eo tem-
pore, quo urget præceptum, adeoque ipsum amitte-
re gratiam inter dormiendum, quod est absur-
dum.

Etiam certum est illud peccatum habere mali-
tiam omissionis: licet fortè non debeat dici pecca-
tum omissionis simpliciter & sine addito, sed omis-
sionis incompletæ: quia peccatum omissionis sim-
pliciter significat peccatum completum seu com-
plexum ex morali omissionis & ex ipsa omissione
physicâ,

SINE
physica,
tio hujus
habeat v
nis, ergo
Hinc
onis ejus
sa omis-
formale
ne pericu-
proinde

Quar-
minis de
tum im-
maliter
bera exte-
ctus exte-
ad ratione

173.
sed solu-
te homin-
rarum in-
tum, &
peccati
Adria. M
len. Becar
ipsa exte-
seu ratio
informa-
erectur, f
jus a ctus
fit in a ct
retur hor
ter pecca-
quam ip-
sam com-
stentem

mors ini-
propinat
Nec
secutum
prioris v

physicâ,

SINE ACTU ET CUM ACTU EAM CAUSANTE 113 PARS II.
physica, quæ in nostro casu necdum habetur. Ratio hujus conclusionis est, quod istud peccatum habeat veram malitiam, nec aliam, quam omissionis, ergo &c.

Hinc qui sciens & volens posuit causam omissionis ejusve periculo se exposuit, quamvis deinde ipsa ommissio non sequatur, contraxit totam malitiam formalem omissionis, gravem aut levem pro ratione periculi, advertentiæ, obligationis &c. de qua proinde debet se accusare in confessione.

Quando urgente præcepto est in potestate hominis desistere ab opere impossibili & præceptum implere ommissio ex tali opere sequens est formaliter peccatum, ita omnes. Pater quia tunc est libera extrinsecè & denominativè, eo modo, quo actus externus potest esse liber. Ergo nihil ei deest ad rationem peccati formalis.

173. Ommissio quæ non est in se formaliter libera, sed solum in causa, quæ non est amplius in potestate hominis, cum sequitur ommissio v.g. lectionis horarum in ebrio, aut dormiente dum urget præceptum, non est formaliter peccatum, sed effectus peccati seu extrinsecum ejus complementum ita Adria. Ma. Vasq. Azor. Laym. contra Caiet. Sor. Valen. Becan. Prob. Quia istius modi ommissio, dum re ipsa exercetur, non est libera, nequidem extrinsecè seu ratione actus interni, quo hic & nunc censeatur informari: atqui ad peccatum requiritur, ut cum exercetur, sit liberum, saltem extrinsecè, ratione alicujus actus interni intrinsecè liberi, à quo causetur, ut sit in actu externo; ergo &c. 2. Quia alioqui sequeretur hominem jam existentem in gratia, formaliter peccare, si nempe contingat effectum sequi postquam ipsum præcavit sui peccati volendo ejus causam commissi, & gratiam recuperavit, imò & existentem in cælo si solum tunc sequatur effectus; ut mors inimici, post venenum ab aliquo tempore ipsi propinatum.

Nec satisfit dicendo omissionem aut effectum secutum iis casibus non esse peccatum, quia facta prioris voluntatis retractatione, non sunt amplius

Secus si urgente præcepto causa omissionis non sit amplius in potestate hominis.

Tunc enim ommissio non est libera in eo quidem extrinsecè dum exercetur, adeoque nec peccatum formaliter.

*Alioqui jus-
tus imò be-
atus posset
peccare in
sensu com-
posito.*

*S.Th. viden-
tur ad versa-
ri, explican-
dus est de
peccato om-
issionis
completa. a-
lias consenti-
ret Marfilio
passim re-
jecto.*

voluntaria moraliter, sed reddita per istā retractatio-
nem involuntaria: contra est enim, quòd talis omis-
sio, aut effectus per hoc sint voluntaria quod se-
quantur vi prioris voluntatis tanquā ejus effectus:
quod non minùs illis convenit posita retractatio-
ne, quia hac non obstante æquē sequuntur vi prio-
ris voluntatis, quā liberē volira est eorum causa.

Dices S. Th. docet contrarium 2. 2. q. 79. a. 1. his
verbis: *Cū aliquis de sero se inebriavit & non
potest surgere ad matutinas ut debet, dicunt qui-
dam quod tunc incepit peccatum omissionis quando
aliquis se occupat ad actum illicitum & incompos-
sibilem cum illo actu, ad quem teneretur: sed hoc non
videtur verum; quia dato quod excitaretur per
violentiam, & iret ad matutinas, non omitteret.
Vnde patet quòd precedens inebriatio non fuit o-
missio, sed omissionis causa, unde dicendum est, quòd
omissio incipit ei imputari ad culpam quando fuit
tempus operandi; tamen propter causam preceden-
tem, ex qua ommissio sequens redditur voluntaria R.
ista verba quidem esse difficilia, sed ab omnibus esse
explicanda, cū videantur significare hominem nō
peccare peccato habente malitiam omissionis quan-
do liberē ponit causam ex qua prævidet omissionem
certò secuturam, quòd contra Marfil. passim rejici-
tur ut falsum, unde dicendū est S. Th. loqui directē
de ipsa actuali omissione, quam dicit tunc primum
imputari ad culpam, quando est tempus ponendi a-
ctum præceptum; quia tunc primum incipit esse o-
missio, eaque culpabilis, non in se formaliter, sed in
sua causa. Unde etiam non poterat antea homo di-
ci simpliciter omisisse, aut pœnas proprias omissionis
incurrisse.*

*Omissio in
somno est
mala objectivē.
ejus volun-
tas formalis
est.*

174. Omissio actus præcepti quæ fit in somno
non est mala formaliter; est tamen mala objectivē
& materialiter, & idē ejus volitio est formaliter
mala, & contra præceptum, quod imperans actum
indirectē prohibet formalem, & interpretativam
ejus nolitionem.

Talis ommissio punitur, non quia est culpabilis in
se, sed in sua causa: deinde non tam punitur, ipsa
quā

quā m-
matum
actu
ter pecc-
cedit,
volunta
volunta
propina
hebdom-
micidii
mors o-
homicidii
concilio
cramen-
iterum

Form

175. I
& alii i
peccam
Dei, est
dum su-
farii) erg
cto capi-
dum si
constat
reditud
mali for-
Quo
dum ra-
nō suffi-
citare 8
to ineffi-
tio deita-
2. Meta-
nem vis-
tationes

quàm peccatum commissionis per illam consummatum.

Actus externus repugnans præcepto est formaliter peccatum, quando ab interno actu libero ita procedit, ut eo instanti quo exercetur, sit in potestate voluntatis illum non ponere: secus sit tunc nō sit in voluntatis potestate, ut commissio in nostro casu. Qui propinat inimico venenum post aliquot dies aut hebdomadas mortem illaturum peccat peccato homicidii, quando venenum propinatur, non quando mors causatur, licet tunc solum incurrat pœnas homicidii. Unde si ante mortem sequutam Deo reconcilietur per confessionem, & absolutionem sacramentalem, per se loquendo non tenebitur illud iterum confiteri morte secuta.

*Propinans
venenum est
homicida eo
instanti quo
illud propinat.*

§. III.

Formalis peccati commissionis, & finita peccati mortalis malitia.

175. **F**ormalis malitia peccati commissionis non consistit (ut volunt Richar. Val. Suar. & alii) in privatione rectitudinis debitæ in esse actui peccaminoso, quia actus per se malus, ut odium Dei, est incapax omnis rectitudinis, saltem secundum suam rationem specificam (ut fatentur adversarii) ergo cum privatio sit carentia formæ in subiecto capaci, actui per se malo, saltem spectato secundum suam rationem specificam, secundum quam constat esse malum, non potest inesse ulla privatio rectitudinis, adeoque nec per hanc constitui in esse mali formaliter.

Malitia commissionis non consistit in privatione rectitudinis in actu cuius est incapax odium Dei saltem secundum suam rationem specificam secundum quam malum.

Quod verò tali actui, præcisè spectato secundum rationem genericam non repugnet rectitudo, nō sufficit ut simpliciter dicatur habere illius capacitatem & privationem; alioqui enim dici posset brutum inesse privationi rationis; substantiæ creatæ privatio deitatis, quod nemo admisit nec admisit. Arist. 2. Metaph. ubi quidem in talpa agnoscit privationem visus; sed non ex eo præcisè quòd secundum rationem genericam sit illius capax; sed quia,

cum habeat principia organorum visus, videtur solum per accidens eo carere ob continuam habitationem subterraneam.

176. Neque consistit, ut volunt Gabr. Mol. Salas & alii, in privatione rectitudinis debita inesse ipsi potentia seu voluntati.

1. Quia aliqui peccatum commissionis v. g. odii Dei quo ad formale non distingueretur a peccato omissionis v. g. amoris Dei, urgente precepto, quia utriusque formalis malitia sita esset in privatione ejusdem rectitudinis: hoc autem dici non posse manifestum est, ex eo quod constet gravius esse Deum odisse, quam amorem Dei preceptum omittere.

2. Quia odium Dei elicitum eo instanti, quo nulla est obligatio eliciendi actum charitatis aut alterius virtutis, non privat voluntatem ulla rectitudine ei debita absolute, cum nullus actus rectus sit. illi pro eo instanti absolute preceptus, aut debitus; nec etiam rectitudinis ei debita ex hypothese quod in Deum tendat, cum in ea hypothese non teneatur tendere in Deum actu amoris potius, quam timoris, aut honesto, potius quam indifferenti, sed precise non tendere in Deum modo disconvenienti. Unde istius actus formalis malitia non est privatio tendentia convenientis hic & nunc debita, sed positiva tendentia disconvenientis.

3. Denique, quia posito quod Deus (ut potest, cum in eo nulla appareat repugnantia) neget concursum ad omnem alium actum, aut prohibeat omnem alium actum, adhuc odium Dei liberè elicitum erit formaliter malum, nec tamen per privationem ullius rectitudinis sibi, aut voluntati debita, cum eo casu nulla futura sit possibilis.

Adde quod ista privatio rectitudinis, si detur, non sit in se immediate & formaliter libera, sed solum denominative mediante actu, ex quo necessario resultat, adeoque non possit esse formaliter mala, consequenter nec formalis malitia.

177. Quare dicenda est formaliter consistere in positivo; & quidem sumpta incomplete in positiva tendentia actus in suum objectum modo dis-

*Neque in
privatione
rectitudinis
in potentia
aliqui
omissio &
commissio
non differ-
rent malitia.*

*Deinde non
est talis pri-
vatio, & si sit
non est for-
maliter libe-
ra.*

convenio
gregato
cis, extrin
actus in
ita Vasq.
permulto
Hispanos
i. p. r. 3. d
est recept
commun
rasse.

Et ratio
superaddi
lem pecca
odii Dei,
adventen
rali & div
divinae av
pugnans,
ut author
am latend
do ex prop
intellectu
prio suppe

188. H
& Aug l. c
Ioannes C
esse substa
quis hoc n
solum neg
ciam. non
tivum. Q
perfection
est (inquit
pondemus
rem sicut
quid possi
l. r. cont. J
malum ai
naturas, s
ligimus c

con-

convenienti regulis morum; completè verò in aggregato ex dicta tendentia, & connotatis intrinsecis, extrinsecis, positivis negativis &c. ad libertatem actus in esse physico & morali necessariò requisitis: ita Vasq. Ovied. citantes Mayr. Capre. Cajet & permultos ac doctissimos recentiores præsertim Hispanos, apud quos hæc sententia, inquit Herice 1 p. t. 3. disp. 27. omnium ferè approbatione nunc est recepta, & teste Lorca, inter Salmanticenses, ita communis, ut videatur tota ferè schola in eam jurasse.

*Consistit in
positivo ac
liberaten-
dentia actus
in objectum
modo dis-
convenienti*

Et ratio est, quod hæc, secluso quocumque alio superaddito, sive positivo, sive negativo, ad formalem peccati malitiam abundè sufficiat: cum actus odii Dei, eo ipso præcisè, quo elicitur liberè, & cum advertentia ad ejus disformitatem cum lege naturali & divina sit formaliter & necessariò objectum divinæ aversionis, ac divinæ bonitati ita per se repugnans, ut præcisè, qua talis, non possit esse à Deo ut authore, seu ut causa morali liberè ejus existentiam intendente, aut determinante, illum sc. ponendo ex propria determinatione, nec possit à creatura intellectuali ullo casu honestè intendi aut in proprio supposito permitti.

188. Huic doctrinæ etiam favent PP. Chrysost. & Aug. I. denat. & grat. c. 64. ubi Pelagio alleganti, Ioannes Constantinop. Episc. dicit peccatum non esse substantiam sed actum malignum. Resp. Aug. quis hoc negat? Ex quibus patet Chrysost. & Aug. solum negare peccatum commissionis esse substantiam. non verò negare, sed asserere esse actum positivum. Quod alibi sæpius apertè tradit Aug. I. de perfectione justitiæ c. 2. ratiocinatione 4. Ubi, quid est (inquit Celestius) peccatum, actus, an res? Respondemus quidem peccatum actum dici, & esse, non rem sicut claudicatio (Quam constat æquè esse quid positivum ac incessus rectus) est actus non res l. i. cont. Jul. c. 8. ubi respondens Manich. Unde sit malum ait: Quia mala licet intelligamus non esse naturas, sed vitia naturarum, tamen simul intelligimus ea nisi ex aliquibus & in aliquibus natu-

*Ea enim præ-
cisè postea
habetur ma-
litiæ adu-
Dei.*

Favent

Chrys. Aug.
alique PP.
docentes pec-
catum non
esse substanti-
am sed
actum posi-
tivum.

ris esse non posse: Ubi ly ex & in important imma-
nentiam actus positivi l. 12. conf. c. 11. Hoc solum à te
non est quod non est, motusque voluntatis à te, qui
es, ad id quod minus est, quia talis motus delictum
atque peccatum est. Quibus clarè significat motum
voluntatis inordinatum distingui ab eo quod non
est esse peccatum, & non esse à Deo nempe ut causa
moralis operante ex propria determinatione. Item
Hier. l. 1. in Amos Nequius est odisse iustitiā, quā
non fecisse Ubi admittit malitiam positivā à pri-
vativa distinctam eaque maiorem, uti & Cassio-
dor. Apud Arriag.

179. Et quamvis negari non possit Aug. variis
locis aliosque PP. favere oppositæ sententiæ, pro-
pterea etiam valde probabiliter possunt tamen ita ex-
plicari ut nobis non adversentur.

Cum dicunt
esse non ens
loquuntur de
malo absolu-
to non de
respectivo.

Cum enim generaliter dicunt malum esse nihil,
non ens, privationem boni, mali nullam esse essen-
tiam & similia; possunt intelligi de malo absoluto &
in se, id est, quod in se caret debita perfectione, scu-
jus formale ut patet est privatio, cum quo stat ma-
lum respectivum (quale est calor respectu aquæ, er-
ror respectu intellectus, actus inhonestus respectu
naturæ rationalis) consistere in positivo. Vel certè
dicendi sunt solum velle contra Manich. nullam
naturam substantialem esse de se malam, quo sensu
Athan. orat. con. idola. dicit, *Essebareticum dog-
ma, malo tribuere essentiam.*

Vel de natu-
ra que fit per
se mala.

Eodem & præsertim priori sensu verificari potest
illud Dionys. de div. nom. c. 4. Non igitur malum
est aliquid, nec in iis que sunt malum est. Nusquam
enim malum est quatenus malum: nec quod ma-
lum sit hoc à potestate proficiscitur, sed ab imbecil-
litate.

Vel de pec-
cato habitus
ali, quod ni-
hil est in ani-
ma nisi pri-
vatio iusti-
tiæ.

180. Dum vero agentes de peccato, dicunt pecca-
tum, aut malum aliud non esse quā boni privati-
onem, commodè explicari possunt.

1 De peccato habituali, quod nihil dicit in anima
physicè, aut quasi physicè permanenter existens
præter gratiæ privationē, de qua intelligi debet Da-
masc. 2. de fide, c. 4. ubi de diabolo ita loquitur: Pri-

mus à
aliud q
haud ju
quā m
est, quen
lis. Lux
libera r
berū, uti
splendor
Aper
diaboli.
debut,
ne, in qu
liquid p
jus, qua
nomina

2. De
jus mali
non ens
maliter
in suo es
passim m
animæ,
gratiæ,
ponatu
rantia o

3. De
licet non
tamen f
est aliq
licitam f
trinsec
extrinsec
tellectu
operant
ram, at
gulis m
ens hoc
bile in g
in gene
trinsec

mus à bono abscedens in malum incidit : neq; enim aliud quidquam est malum , quàm boni privatio, haud jectus nimirum actenebra aliud nihil sunt, quàm luminis orbitas. Bonū quippe spirituale lumē est, quemadmodum, contra malum caligo spiritalis. Lux ergo à creatore cōditus, bonusq; procreatus, libera voluntate caligo factus est. Id est, per actū liberū, utique perversum, suæ voluntatis, privatus est splendore justitiæ, & gratiæ in quo creatus fuerat.

Apertè eodem sensu loquitur Anselm. l. de casu diaboli. c. 9. *Cū voluntas avertit se ab eo quod debuit, non stetit in originali, ut ita dicā, rectitudine, in qua facta est: quam cū deseruit magnum aliquid perdidit, & nihil pro ea nisi privationem ejus, quæ nullam habet essentiam, quā injustitiam nominamus, suscepit.*

2. De peccato actuali commissionis) quod et si ejus malitia consistat in positivo) rectè dicitur nihil, non ens, mera privatio boni, justitiæ &c. Non formaliter & in se, sed causaliter & consecutivè, nèpè in suo effectu (sc. privatione gratiæ) à quo, ex usu passim recepto, denominatur, ut cū dicitur mors animæ, quæ tamē, cū propriè sita sit in privatione gratiæ, distinguitur à peccato actuali in quocūque ponatur ejus formalis malitia. Similiter intemperantia dicitur eversio valetudinis, fortunatum &c.

3. De ipsa formali malitia completè sumpta, quæ licet non consistat in privatione rectitudinis, bono tamen sensu dicitur esse nihil, non ens &c. quia non est aliquid in ipso actu, sive ipsi actui, de se ad malitiam formalem, uti ad libertatem, indifferenti intrinsecè superadditum : sed ut sic est denominatio extrinseca orta ex eo, quod procedat à creatura intellectuāli ex propria determinatione advertenter operante contra legem sibi ab auctore naturæ datam, atque ita moraliter deficientē, seu recedente à regulis morum sibi præscriptis. Unde ut sic, est non ens hoc sensu, quod non sit aliquid per se producibile in genere causæ efficientis, sed solum causabile in genere causæ formalis per denominationem extrinsecam à voluntate ut moraliter deficientē ex his.

Vel de actuali, quæ est privatio gratiæ non formaliter sed causaliter sicut est mors animæ.

Vel de malitia formali completè sumpta, quæ ut sic non est aliquid actu i superadditum, per se causabile in genere causæ efficientis.

*Sed solum
in genere
causa forma
tu per deno-
minationem
extrinsecam
à voluntate
moraliter de-
ficiente.*

181. Colliges 1. Deum, etsi suo concursu immediate attingat totam identitatem actus mali, non propterea esse causam ejus malitiæ, quamvis hanc statuamus in positivo: quia nempe hæc malitia non est aliquid physicum in actu, aut quod sit per se efficienter producibile, seu quod terminet aliquam actionem ad quam Deus concurrat, sed est aliquid morale, resultans per modum effectus formalis ex modo procedendi à voluntate creata ut moraliter deficiente. Quod indicat Aug. l. 12. de civit. c. 7. *Nemo ergo querat causam efficientem mala voluntatis, non enim est efficiens, sed deficiens.* Quia nempe voluntas mala, ut sic, non est à causa efficiente ut efficiente, sed à voluntate creata ut moraliter deficiente, id est ut liberè, seu ex propria determinatione actum ponente contra dictamen rectæ rationis.

*Unde ut sic
non est à Deo.*

Unde actus malus formaliter ut malus, est actus spectatus præcisè ut est à voluntate creata liberè se ipsam determinante ad operandum contra dictamen rationis sub qua reduplicatione, & formalitate morali non est à Deo, licet ab illo procedat secundum suum totum esse physicum. Quare actus malus formaliter quàm malus, non est imitatio ideæ nec participatio divinæ essentia.

*Id quo præ-
visè (in quo
cumque po-
natur consi-
dere) quia
Deus non est
causa mora-
lis & deter-
minativa a-
ctus inhonesti*

Coll. 2. Quod dicunt PP. Deum non esse causam peccati, quia est nihil, seu non ens &c. verificari non eo quod malitia formalis sita sit in privatione, illius enim foret causa, quamvis in privatione consisteret ejus malitia; si esset causa moralis & determinativa actus inhonesti liberè elicit, ex quo ista privatio juxta suos auctores necessariò resultat; sed eo quod ut sic non sit ens factibile in genere causæ efficientis, ac proinde nihil aut non ens à Deo efficienter producibile.

182. Coll. 3. Actum malum ut sic (in quocumque ponatur ejus formalis malitia, sive in positivo, sive in negativo) idèd præcisè non esse à Deo, quia Deus non concurrat ad actum malum, ut causa moralis ex propria determinatione sed ut causa universalis ex determinatione creaturæ.

Coll. 4.

Coll.
rectè dic
creatura
cùm non
convenit
vos, sed q
vult Aug
habet à
facta est
& l. 1. co
ctus à bo
facta sun
lib. arb. c
fat emun
est: om
pertinea
correctio
Quædam
habent
decepti
citarunt
riale pec
men, ut
versetur
materiali

Coll.
actus q
mensur
quàm p
ipsa pri
uno ex l
q. 29. a
tionem
omnia
ens, a
ad aliq
unum e
se, tame
verbis a
peccatu
positiv

Coll. 4. Peccatum seu actum malignum à PP. rectè dici esse ex nihilo, sc. remotè, quia ut sic est à creatura ut moraliter defectibili, quæ defectibilitas cum non sit potentia, sed impotentia; creaturæ non convenit quatenus est à Deo ut principio productivo, sed quatenus est ex nihilo, ut termino à quo, hoc vult Aug. l. 14. de civit. c. 13. *Vt natura sit, ex eo habet à quo de nihilo facta: ut autem, ab eo à quo facta est deficiat, ex hoc quod de nihilo facta est, & l. 1. cont. Jul. c. 8. naturarum spontaneus defectus à bono non indicat, à quo facta sunt, sed unde facta sunt, & penitus nihil est. Eodem sensu l. 2. de lib. arb. c. 20. dicit: Motus ergo ille aversionis, quod fatemur esse peccatum, quoniam defectivus motus est: omnis autem defectus ex nihilo est, vide quo pertineat, & (ut habet editio Lovaniensis & aliæ correctiores) ad Deum non pertinere ne dubites. Quædam mendosæ editiones ut Parisiensis an. 1555. habent: ad Deum pertinere non dubites: Quibus decepti nonnulli prædeterminatores Aug. erronè citarunt tanquam suæ prædeterminationi ad materiale peccati hoc loco maximè faventem, cum tamen, ut patet ex vera ejus editione, ei manifestè adverteretur, cum ibi neget motum defectivum, utique materiale, esse à Deo, nempe ut causa morali.*

Coll. 5. S. Thom. hic q. 71. a. 6. ubi ait: *Habet actus quod sit malus ex eo quod caret debita commensuratione* q. 78. a. 1. *nihil est aliud malum, quàm privatio alicujus boni, & q. 79. a. 1. ad 3. in ipsa privatione consistit ratio mali, posse explicari uno ex sensibus sup. allatis, cum nobis faveat l. 2. q. 29. a. 1. ad 1. Ens in quantum ens non habet rationem repugnantis; sed magis convenientis, quia omnia conveniunt in ente, sed in quantum est hoc ens, determinatam habet rationem repugnantis ad aliquod ens determinatum, & secundum hoc unum ens est odibile alteri, & malum etsi non in se, tamen per comparisonem ad alterum. Quibus verbis aperte docet malum respectivum, quale est peccatum, posse esse, & sæpè de facto esse aliquid positivum.*

Peccatum juxta PP. est ex nihilo quia est à creatura, ut defectibili. defectibilitate ipsi convenienter quatenus est ex nihilo ut termino à quo.

Non à Deo prædeterminante.

Peccata differunt per repugnantiam cum preceptis diversis.

183. Peccata distinguuntur per ordinem ad præcepta specie diversa : quia ab illis debent desumere distinctionem specificam , ratione quorum sunt formaliter peccata ; atqui sunt formaliter peccata ratione præceptorum quibus repugnant ergo &c.

Præcepta autem sunt ejusdem speciei, quæ actionem ejusdem speciei præcipiunt aut prohibent sub eodem motivo, & contra diversæ speciei, quæ actiones diversæ speciei præcipiunt aut prohibent , vel actiones ejusdem speciei sub diversis motivis.

Consentur legislatores habere idem motivum quando volunt fieri actionem ejusdem virtutis , ita ut qui peccat, peccet contra istam virtutem. Unde lex civilis & divina prohibentes furtum quia est contra justitiam, sunt ejusdem speciei.

Non omnia sunt aqua- lia, quia non repugnant inqualiter rationi & legi à qua potest magis, & minus recedi.

184. Fide certum est cont. Stoicos & Jovinianum omnia peccata non esse paria. Prob. 1. ex script. Joan. 19. ubi Christus loquens Pilato ait: *Qui tradidit me tibi, majus peccatum habet.* Jeremix 7. *& pejus operati sunt quam patres eorum* 2. Quædā peccata magis repugnant naturæ rationali quam alia, tū quia multiplici honestati repugnant, ut adulterium, quod castitati & justitiæ adversatur; tū quia nobiliori honestati ac virtuti opponuntur.

Hinc peccatum non consistit in indivisibili, quia repugnat legi divisibili, & est transgressio rectitudinis, quæ est multiplex, & à qua potest magis & minus recedi : sicut à veritate magis recedit qui mentiendo dicit se vidisse centum lupos , cum nullum viderit, quam qui unum

Nulla tamen sunt contemnenda ut parva. Basil.

S. Basilii in regulis brevior. Respons. ad interrogationem 239. dicit differentiam majorum & minorum peccatorum nusquam in novo testamento reperiri, hoc nempe sensu quod aliqua sint diligenter cavenda tanquam majora : alia verò non sint sollicitè cavenda tanquam exigui aut nullius momenti.

Per se loquendo gravius peccat occidens fornicam quam illam inducens ad fornicationem : quia licet peccatum fornicationis sit malum gravius & superioris ordinis quam mors, est tamen magis repara-

parabile
solatè p

185.
ejus m
rectè,
saltem
sufficit,
volunt
tione il

Cum
per se se
nec inte
de præ
de con
culpab
nocum

Qua
ne per
terius
quam
object
ra ex
maliti
perant
fectus

Ut
erga p
ficit q
etiam
rum f
ipsum
solo o

Est
um, f
quod

Q

Cajo
sic ut
autem
contr
sit

parabile, & magis voluntarium fœminæ quæ absolute potest non consentire.

185. Nocumentum sequens ex peccato auget ejus malitiam quamvis non intendatur per se & directè, modo sit aliquo modo in se vel in sua causa, saltem confusè, prævisum: hoc enim requiritur & sufficit, ut sit aliquo modo, saltem interpretativè voluntarium, & consequenter, supposita obligatione illud vitandi, peccatum.

Nocumentum ex peccato saltem confusè prævisum, illud aggravat.

Cum S. Thom. hic q. 37. a. 8. docet nocumentum per se secutum ex peccato illud aggravare, quamvis nec intendatur nec prævideatur; intelligendus est de prævisione distincta & determinata, non autem de confusa, quæ præsumitur semper adesse cum culpabili defectu ulterioris considerationis, quando nocumentum sequitur per se.

Quando nocumentum speciale sequitur ex actione per se & ex natura rei, seu independentè ab alterius libertate, tunc actio contrahit malitiam, quam effectus de se natus est tribuere per modum objecti directè voliti. Hinc jaculatio inconsiderata ex qua sequitur homicidium æquè contrahit malitiam homicidii ac si ex scientia & intentione operantis esset ordinata ad homicidium: quia talis effectus est sufficienter voluntarius in causa per se.

Gravitate quam casus facere potest effectus per modum obiecti.

Ut actio contrahat ex nocumento malitiam odii erga personam, cui infertur nocumentum, non sufficit quod ipsum nocumentum sit interpretativè aut etiam formaliter volitum, sed requiritur ut sit volitum formaliter, ut est malum alteri ex displicentia ipsius personæ: quia malitia odii non desumitur ex solo objecto, sed ex tali modo tendendi in illud.

Et gravitate odii, si sit volitum ut alteri malis.

Efficax inductio ad peccatum v. g. per imperium, suasionem &c. Participat malitiam peccati ad quod inducit: quia est ejus causa moralis.

Quando ex actione Titii sequitur nocumentum Cajo merè per accidens mediante Caij libertate, sic ut Titius sit tantum illius occasio, causa autem sit propria Caij malitia; actio Titii non contrahit malitiam, quam habet effectus ipsa positus, sed malitiam oppositam illi virtuti, quæ

Actio merè per accidens dans occasionem nocuementi, non participat ejus malitiam.

Titium

Titium obligat ad non dandam Cajō istam occasionem. Hinc qui sine causa petit mutuum ab usurario solum peccat contra charitatem, non contra iustitiam, quamvis contra hanc peccet ipse usurarius.

Inducere ad veniale quā peccatum, est mortale.

Peccatum quod gravius nocet, cæteris paribus est gravius: quia est causa gravioris mali. Subindè tamen peccatum nulli noceat ex objecto solo gravius est, quàm aliud cum suo nocumento, ut blasphemia, odium Dei &c.

Qui alium inducit ad peccatum veniale v. g. ad mendacium jocosum, intendendo illud non ut sibi commodum vel delectabile, sed formaliter ut spirituale damnum alterius, peccat mortaliter: quia bonum spirituale, cujus amissio formaliter intenditur est majus quovis corporali. Deindè non videtur posse intendi, ut est damnum spirituale proximi, nisi virtualiter intendatur, ut est offensa Dei, cum non possit aliter causare damnum spirituale proximi: atqui illud intendere, ut est offensa Dei, est certò mortale ergo, ita Vasq. contra varios.

Est desiderari peccata mortalia & venialia,

186. Fide certum est peccatorum alia esse mortalia, quæ adferunt mortem animæ eam privando gratia & amicitia Dei, ac dignam reddendo pœna æterna: alia venialia quæ quidem Deum offendunt, sed non usque ad dissolutionem amicitia, ac proindè stant cum gratia animæ vita 1. pars sumitur ex Jac. i. *Peccatum cum consummatum fuerit generat mortem.* Et ex Trid. sess. 6. c. 11. 12. & can. 23. 2. pars ex proverb. 24. *Septies enim cadet justus.* Jac. 3. *In multis offendimus omnes.* Quod intelligi de justis constat ex Milevit. c. 7. ubi dicitur: *Sanctus enim & justus erat Iacobus cum dixit in multis &c.* Item ex Trid. sup. c. 11.

Quæ discedunt non ratione subiecti reprobi aut prædestinati, nec ratione decreti Dei, quibusdam

Discrimen inter mortalia & venialia non petitur ex parte subiecti seu peccantis, cui omnia sint mortalia, si sit infidelis aut reprobus; omnia venialia si fidelis aut prædestinatus, ut volunt Wiclif & Luth. alique hæretici: neque ex sola Dei misericordia quædam nolentis punire morte æterna, licet de se omnia sint ea justè punibilia, ut olim docuerunt

Gers.

Gers. Al
cis quæ
& venia
communi
definitio
nantium
peccatu
tum me
Hier. fig
cata con
lumine
depende
grave &
verbum

Confi
David,
nati, &
mortale.
Petro sic
xit plora
amicos d
amicitia
cum nul

187.
mortale
le sit con
consiliu
tum: cu
prævaric
finem, &
ea finem
perfectio
aut despe
circa meo
neque in
tionali qu
solum lev
mortale i
lem, quat
eo quod
negligat

Gerf. Almai, sed ex natura rei sic ut ex suis intrinsecis quædam sint gravia & mortalia, quædam levia & venialia. Quod nunc certum est non solum ex communi omnium Doctorum consensu, sed & ex definitione Pontificum Pii V. & Greg. XIII damnantium hanc 21. Baij propositionem *nullum est peccatum ex natura sua veniale: sed omne peccatum meretur mortem æternam*. Idem interprete Hier. significat Scrip. Matth. 7. v. 3. quædam peccata comparans trabi, alia festucæ. Deinde videtur lumine naturæ notum odium Dei natura sua & independentem ab omni Dei decreto esse peccatum grave & repugnans divinæ amicitia, contra verò verbum otiosum esse natura sua leve.

*decernentis
penam æternam, aliis
non; sed ex
suis intrinsecis.*

Confit. 1. Specialiter contra hæreticos: Adamus, David, & Petrus fuerunt fideles, iusti ac prædestinati, & tamen certum est ipsorum peccatum fuisse mortale. Quod pater, ex Aug. tract. 66. in Joan. de Petro sic loquente: *Mortuus est negando & revixit plorando*. 2. cont. Gerf. quia inter quoscumque amicos dantur leves offensæ, quæ non dissolvunt amicitiam, ergo etiam inter hominem & Deum, cum nulla sit ratio id negandi.

187. Hoc autem discrimen ex natura rei inter mortale & veniale non consistit in eo quòd mortale sit contra præceptum, veniale autem contra consilium; alioqui enim veniale non esset peccatum; cum, teste Apost. Rom. 4. *Ubi non est lex, nec prævaricatio*: neque in eo quòd mortale sit circa finem, & veniale circa mediâ; quandoquidem circa finem seu Deum, dentur venialia saltem ob imperfectionem deliberationis, ut motus infidelitatis, aut desperationis non plenè deliberati, & mortalia circa mediâ, seu creaturas, ut furtum, fornicatio: neque in eo quòd mortale rationi, seu naturæ rationali quâ tali graviter repugnet, veniale verò solum leviter, sed in eo præcisè & formaliter, quòd mortale includat Dei contemptum, saltem virtuale, quatenus illud committens ita afficitur, ut præ eo quod ei inordinatè libitum est, Dei amicitiam negligat; veniale verò, cum divinæ amicitia non repu-

*Per hoc quòd
mortale ino-
cludat Dei
ejusque ami-
citiâ contem-
ptum saltem
virtualem,
venerunt.*

repugnet, hujusmodi contemptum non importet, ab hoc enim contemptu habet peccatum grave, quod æternam animæ mortem inferat, à quo effectum mortalis appellationem accipit; veniale verò non, quia talem Deo injuriam non infert.

*Paret ex
Scrip. & PP.
Aug. Greg.
isti contemp-
tui malitia
mortalis tri-
buentibus.*

188. In ejusmodi contemptu sitam esse specialem peccati mortalis gravitatem, aperte indicat Scrip. 1 Reg. 2 *Qui contemnunt me, erunt ignobiles.* Levit. 6. *Anima qua peccaverit, & contempto Domino &c.* & Matth. 10. *qui amat patrem aut matrem plusquam me.* Idem etiam apertius docent PP. Aug. 1. 3. de lib. arb. c. 24. *Vnde hæc aversio, nisi dum ille, cui bonus est Deus, sibi ipsi vult esse bonum suum, sicut sibi est Deus.* Greg. apud S. Thom. hic q. 87. a. 3. ad 1. *justum est, quod qui in sup æterno peccavit contra Deum, id est, interprete S. Th. qui in creatura sibi ultimum finem constituit in æterno Dei puniatur.*

*Et venialia
nupiam ne
antibus.*

Matth. 5. his verbis: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, minimus* (id est nullus) *vocabitur in regno cælorum*, non significatur, ut volunt hæretici, nulla peccata esse venialia: non enim dicitur qui violaverit, sed *qui solverit*, & *docuerit sic*, id est, falsa interpretatione (quod faciebant Scribæ & Pharisei) quod est peccatum grave.

De solo mortali (quod venit nomine peccati simpliciter) intelligitur illud Rom. 6. *Stipendium peccati mors.* Idem istud Jac. 2. *qui offenderit in uno factus est omnium reus.*

Aug. 1. de vera & falsa pœnit. c. 8. dicit peccata venialia esse tantum levia ex misericordia Dei, hoc sensu quod ex misericordia Dei (ut ibidem se explicat) habeant quod ulterius non impediunt gratias necessarias ad vitanda majora peccata. Hier. Epist. 24. dicit: *sanè nescio, an possimus leve aliquod peccatum dicere*: sc. comparative ad alia mala naturalia, quæ malitia longè superat peccatum veniale.

*Quæ solum
merentur le-*

Omne peccatum est dignum Dei odio vel inimicitia si sit mortale, vel solum aliqua displicentia stante

Pos-
stante
est offe-
vent. se-
majus
magis f-
non ta-
contine-
quàm f-
lam in i-
Tene-
bet ma-
niale, n-
qualibet
rationis
ut nullo
malum
materia
Hinc
tis, res-
gibile,
scens in-
imputa-
dignum
Pœnit-
vita no-
natis æ-
Navar-
prob. 1.
æterna
ter con-
non mu-
Quia ad-
ritur sta-
ficat, u-
tum in-
nati en-
sibi pro-
alioqui
libus re-
duration-
mortalis,

stante cum amicitia, si sit veniale: quod quidem est offensa Dei, ut DD. communius cont. Bonavent. sed solum levis & secundum, quid. Unde est majus malum, hoc est superioris ordinis ac proinde magis fugiendum quam quodlibet malum poenae: non tamen hoc sensu, quod in suo ordine plures contineat gradus malitiae & dignitatis poenae, quam sint gradus poenae in quavis poena etiam in infinitum crescente.

Teneatur itaque homo potius amplecti quodlibet malum poenae quam quodlibet peccatum veniale, non ex eo quod peccatum veniale sit dignum qualibet poena, sed ex eo quod sit malum alterius rationis, sc. intrinsecè repugnans rectae rationi, sic ut nullo modo possit esse licitum; nullum autem malum poenae de se sit illicitum, cum possit esse materia virtutis.

Hinc ex eo quod veniale sit infinitae fugibilitatis, respectivè & secundum quid, id est magis fugibile, quam quodlibet malum poenae etiam crescens in infinitum, non sequitur quod sit infinitae imputabilitatis, seu punibilitatis; quia non reddit dignum infinita Dei aversione.

Poenae temporalis debita venialibus etiam in hac vita non remissis quoad culpam, non fit in damnatis aeterna ratione statûs. Ita Scot. Gabr. Almai. Navarr. cont. Richard. Cajet. Sor. Valen. Suar. prob. 1. quia veniale de se non est dignum poena aeterna; nec est ratio cur illa dignum fiat propter conjunctionem cum mortali, cum per hoc non mutetur ejus natura aut vis demeritoria, 2. Quia ad extinguendum debitum poenae non requiritur status gratiae, nec ullus Dei favor, sed sufficit, ut solvatur poena ab ipso decreta, ut patet tum in humanis, tum etiam in divinis, damnati enim condignè solvunt poenam aeternam sibi propter mortalia impositam ergo &c. 3. quia alioqui sequeretur poenam sensûs pluribus venialibus respondentem posse tum intensiōe, tum duratione aequare imò superare poenam debitam mortali, quod est absurdum.

nem Dei displicentiam.

Licet, eo quod sint mala superioris ordinis, sint magis fugienda, quam qualibet mala poenae, adeoque sint infinitae fugibilitatis secundum quid.

Poenae veniale non fit aeterna in damnatis.

*Sed absque
ulla redemp-
tione per sa-
tisfactionem
extinguitur
ejus dignitas
formalis, non
radicalis sita
in culpa qua
non remitti-
tur.*

In inferno nulla est redemptio hoc sensu, quod nullus inde liberetur: est tamen subinde aliqua pœnæ diminutio per satisfactionem; licet non per remissionem, aut satisfactionem propriè dictam, id est per opus, quod in compensationem pœnæ debitæ ab offenso gratis acceptetur.

Culpa est dignitas pœnæ radicalis & remota, non formalis & proxima, quæ consistit in eo, quod est peccasse & pœnam impositam non esse remis- sam nec persolutam, hæc pœnæ dignitas est culpæ proprietates moralis, non physica; cum possit remanere culpa deleta, & tolli per solutionem pœnæ, culpa permanente. Unde in damnato, qui persolvit pœnam temporalem v. g. unius aut alterius anni suis venialibus non remissis debitam, solum remanet remota dignitas pœnæ jam persolutæ, non ulterius persolvendæ.

Peccato mortali non debetur pœna æterna, quia in damnato est actualiter perpetuum: sed quia de se est æternum & irreparabile; cum tollat omne principium reparationis, gratiam nempe & charitatem, & suum subiectum reddat indignum gratis actualibus quibus ad pœnitentiam excitetur, sic ut proinde reparari non possit, nisi Deus ex clementia merè extrinseca misericorditer subveniat indigno & immerenti: Quod venialibus non convenit.

*Damnati
peccant sine
demerito.*

Damnati semper sibi complacent in suis peccatis etiam remissis, quæ complacentia est peccatum, quod tamen non punitur, cum jam sint in termino extrinseco meriti & demeriti.

Pœna non ordinatur ad peccati commissi emendationem seu deletionem ac sublationem: sed ad deterrendum à futuris eorumque vitiationem.

*Deus non po-
test damnare
innocentem.*

Deus non potest etiam de potentia absoluta innocentem addicere flammis æternis ut cont. Suar. Valsq. Bellar. docent Scot. Marfil. cum Aug. l. 3. cont. Jul. c. 18. his verbis: *Bonus est Deus, iustus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est: non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia iustus est.*

Thomi-

Tho-
ter doe
quo cur
mo ubi
Deum
quod si
mortal
bilius i
tio suffi
stanti u
vatu in
nec mo
perven
189.
oni repu
rante,
offendis
virtuale
dar, star
divina,
vitate p
cum na
perunc
Theolo
& bonit
sumpta
one, ejus
posterio
190. M
nita secu
a. 2. ad
est conc
dedo gra
lum, qua
æquari
Nulli
infinita
one mal
continer
jus; cu
perfectio

Thomistæ cum S. Th. hic q. 89. a. 6. communiter docent peccatum veniale non posse esse in aliquo cum solo originali: quia, inquiunt, tenetur homo ubi primum attigit usum rationis ordinare se ad Deum ut ultimum finem per actum charitatis, quod si faciat deletur originale, si non faciat peccat mortaliter ergo &c. Verum communius & probabilius id negant cæteri scholastici: quia non est ratio sufficiens asserendæ tantæ obligationis pro instanti usus rationis, moraliter, imò & physicè servatu impossibilis, cum nemo hominum advertat nec moraliter advertere possit quandonam præcisè perveniat ad usum rationis.

Potest esse veniale cum solo originali.

189. Hinc peccatum quantumvis graviter rationi repugnans, commissum ab invincibiliter ignorante, aut non advertente Deum esse, aut peccatis offendit, non est mortale; cum enim nullum etiam virtuale & implicitum Dei contemptum includat, stare potest cum charitate perfecta, & amicitia divina. Unde tale peccatum esset quidem grave gravitate philosophica, præcisè sita in repugnantia cum natura rationali quâ tali, cujus consideratio pertinet ad philosophum moralem, non tamen Theologica, consistente in repugnantia cum lege & bonitate divina: hæc enim peccati malitia, licet sumpta fundamentaliter sit prior Dei prohibitione, ejusque cognitione, sumpta tamen formaliter posterior.

Peccatum eum invincibili ignorantia Dei non est mortale.

Est grave gravitate philosophica non Theologica.

190. Malitia cujuslibet peccati mortalis est infinita secundum quid, scilicet, ut loquitur S. Th. 3. p. q. 1. a. 2. ad 2. *Habet infinitatem quamdam*, tum quia est contra Deum infinite bonum, tum quia est adeò grave malum, ut nullum alterius generis malum, quantumvis crescens in infinitum, ei possit æquare.

Malitia peccati mortalis est infinita secundum quid, non simpliciter.

Nullius tamen mortalis malitia est simpliciter infinita: quia malum simpliciter infinitum in ratione mali debet ita, sive eminenter, sive formaliter continere omnem malitiam, ut non possit dari majus; cum infinitam in perfectione aut quasi perfectione constituitur per carentiam termini

Cum quolibet peccato possit dari gravitas.

Crescit eadem proportione qua dignitas personae offensae, si haec sit cognita inaequale. secundum si ut hic sit cognita inaequale.

Pœna æterna non est simpliciter infinita, quia potest dari major.

extrinseci, ut patet in Deo & quolibet Christi merito, idèd præcisè simpliciter infinitis, quia illis, in earatione, in qua infinitatem participant, nihil potest dari majus: atqui quolibet peccato dari potest majus, nempe cum majori semper ac majori Dei cognitione commensum: igitur nullius malitia potest esse simpliciter infinita.

191. Nec refert, quod persona Dei peccato offensa, sit infinite digna; non enim crescit malitia peccati eadem proportione, qua personæ offensæ dignitas, nisi hæc cognoscatur cognitione perfecta & sibi adæquata; si enim persona offensa non cognoscatur cognitione adæquata suæ dignitati, sed cognitione eo imperfectiore & inadæquatione, quo major est ejus dignitas ad eoque infinite distante ab ejus adæquatione, si dignitas sit infinita (ut contingit in nostro casu) crescit quidem malitia offensæ ex dignitate personæ quæ offenditur; ac non cum proportione certa, sed incremento proportionaliter decrescente, sic ut proinde ex dignitate infinita personæ offensæ solum sequatur malitia superioris ordinis, malitias offensarum contra creaturas, aut peccatorum venialium etiam in infinitum crescentes indivisibiliter excedens: ac eminenter continens: non verò simpliciter infinita, quæ alias infra se possibiles in infinitum crescentes divisibiliter excedat aut per æquivalentiam formalem contineat.

Unde licet mereatur pœnam æternam, non tamen meretur simpliciter infinitam; non enim pœna duratione infinita, est simpliciter infinita in ratione pœnæ, cum major dari possit, & alioqui etiam æterna Dei visio dicenda esset simpliciter infinita in ratione præmii & consequenter meritum illius condignum simpliciter infinitum, quod falsum est.

Similiter pœna damni non est simpliciter infinita in ratione pœnæ, quia licet sit privatio boni infiniti, non tamen ut infinite, sed solum ut finitè possidendi: jam autem quantitas malitiæ privationis non est pensanda ex bonitate objecti aut finis, quo

solum malitius, quod bonitatem obtruncat, non est tamen habet.

Deum

192. Iam ad prothor dicendum: 2. can. 2. meritum: quod per Psalm. Sap. 14. Iam nemo enim ad monitorem ejus erit, si per dicatur. retribuitur ad rusticare quod facta esse Joseph G. emprus est terminari bertatis e absolutum do, sed de aliquo voluntate cendo.

solum mediater privat, sed ex bonitate possessionis illius, qua privat immediatè; imò non solum ex bonitate, sed etiam ex illius indigentia ad felicitatem obtinendam, aut miseriam pellendam: hinc privatio infinitorum graduum gratiæ possibilem, non est tam mala, quam unicuique in eo, qui unicum habet.

Pœna damni est privatio boni infiniti, sed solum finis est possidendi.

§. I V.

Deus peccatum non causat, nec ejus entitatem prædeterminat.

192. **I**mpium est & hæreticum, cum Luth. Calv. aliisque sectariis asserere Deum, ita impellere ad peccatum ut simpliciter illius causa & author dici possit. In hanc blasphemiam Arausic. 2. can. 25. & Trid. sess. 6. can. 6. Anathema dixit, & merito: quoniam non Deus, volens iniquitatem tuam Psal. 5. odio sunt Deo impius & impietas ejus. Sap. 14. Deus intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Jac. 1. rationem adfert Fulg. l. 1. ad monim. c. 22. his verbis. Deus non potest esse auctor ejus, cujus est ultor: justitia enim justa non erit, si puniendum reum non invenisse, sed fecisse dicatur. Major verò erit injustitia, si lapsus Deus retribuit pœnam, quem stantem prædestinasse dicatur ad ruinam. Unde, quando Scrip. videtur significare quædam peccata ex Dei consilio & decreto facta esse, ut peccatum, quo à fratribus venditus est Joseph Gen. 45. v. 8. quo Christus à Judæis interemptus est act. 2. v. 23 non significat Deum ex determinatione propria, ante prævisum humanæ libertatis exercitium, habuisse aliquod directum & absolutum decretum de peccato à creatura patrandò, sed solum habuisse aliquod consequens de aliquo bono effectu ex mala peccantium voluntate ab ipso permixta & prævia, eliciendo.

Deus non est peccati auctor, nec prædefinitor. Est de fide ex Scriptura quæ in Deo circa peccata solum agnoscit decreta permixta, aut consequentia de aliquo bono effectu ex illis eliciendo.

Et juxta
Damasce.
let Dei pe-
missionem v-
care ejus alli-
onem, & di-
cere causali-
ter, quæ de-
bent intelli-
gi secundum
eventum.

Deus indu-
rat peccato-
res permissi-
vè & negati-
vè, non dant
dogmatia;

Et positivè
occasionaliter
& impro-
priè faciendo
aliqua ex
quibus præ-
videt pecca-
turos. Idem
paratum ad
unum pecca-
tum incli-
nando ad al-
liud æquale
aut minus.

193. Cum verò Script. 2. R. g. 12. dicit. Ego susci-
tabo super te malum, & 16. Dominus praecepit Se-
mei ut malediceret David, intelligenda est de per-
missione, ut rectè ad verum Damasc. l. 4. de fide c. 20.
his verbis: opera pretium est agnoscere, moris esse
esse divina scriptura permissionem Dei actionem e-
jus vocare, ubi addit, etiam esse morem scriptura
quædam, quæ secundum eventum debent intelli-
guntur, causali-
ter dicere: ut exod. 9. cum Deus Pharaoni
dicit: idcirco posui te, ut ostendum in te fortitudi-
nem meam: ubi juxta varios ly idcirco non sumitur
causaliter sed consecutivè.

Similiter de permissione intelligenda sunt varia
Scripturae loca quibus Exod. 9. v. 16. ad Rom. 1. v.
28. & ibi dicitur Deus quosdam indurare, excoeca-
re, tradere in reprobum sensum. Non enim, inquit
Aug. Epist. 109. indurat Deus impertiendo maliti-
am, sed non impertiendo misericordiam. Nec, ut
habet l. 1. ad Simpl. q. 2. ab illo irrogatur aliquid,
quo homo fiat deterior, sed tantum quo sit melior
non erogatur.

Potest tamen etiam dici Deus peccatorem in-
durare non solum permissivè, sed etiam aliquo mo-
do positivè, non quidem directè & propriè, sed oc-
casionaliter & impropriè, nempe abique ulla vo-
luntate peccati intentiva, in poenam peccatorum
præcedentium: varia circa ipsum faciendū, ex qui-
bus prævidet illum pro sua malitia sumpturum oc-
casionem peccata peccatis cumulandi: quod solum
videt Aug. l. 5. cont. Jul. c. 3. docens impios suis desi-
deriis tradi, non solum per divinam patientiam,
sed etiam per potentiam: & l. de gr. & lib. arb. c. 21.
ubi congestis pluribus Scripturae testimoniis sic
concludit: satis, quantum existimo, manifestatur
operari Deum in cordibus hominum, ad inclinan-
das eorum voluntates quocumque voluerit, sive
ad bona pro sua misericordia sive ad mala pro me-
ritis eorum.

Adde non repugnare Deo etiam directè volun-
tatem, ad unum peccatum paratam, ad aliud æ-
quale, aut ad minus inclinare, quo sensu, ibi-
dem

dem
propri-
inclin-
c: 9 ad
homi-

194
tempo-
peccat-
tura in
esse ma-
nat, æt-
& quid
resisti
directè
ipse ad
tuis, c
annera

I. C
Non occ-
ctioacn-
tanquam
prohibe-
resulter
conjung-
sit impo-
prædesi-
enim oc-
perra ve-
g. nolo
poena da-
diceret
omnem
amque e-
bia adv-
quibus
Quod ei
posse, do-
hominen-
nis mala
impellit.

dem Aug. c. 20. assent. *Deus voluntatem Semei proprio vitio suo malam in peccatum maledictionis inclinasse* Ex his facile explicabis illud S. Th. l. 3. in c. 9 ad Rom. *Instinctu quodam interiori moventur homines à Deo, & ad bonum & ad malum.*

Hoc solum volunt Aug. & S. Th.

194 Deus non prædeterminat ab æterno, nec in tempore physicè prædeterminat actum materialem peccati, ut advertenter & liberè ponendum à creatura iis circumstantiis, quibus non potest non esse malus. Divinæ enim bonitati & iustitiæ repugnat, æterna prædeterminatione ac physica præmotione, & quidem ad eò efficaci, ut ei in sensu composito resisti non possit, Deum impellere ad id, quod directè prohibet, sed quod directè prohibet est ipse actus physicus liberè exercitus iis circumstantiis, quibus malitiam non potest non habere sibi annexam.

Deus non prædeterminat ne prædeterminat ad materiale peccat.

I. Quia verba divinæ prohibitionis Exod. 20. *Non occides: non mœchaberis*, aperte designant actionem physicam & materialem occidendi & c. tanquam objectum directè prohibitum. 2 quia vel prohibet ne ita ponatur actus, ut ex eo necessario resultet malitia, vel certè ne cum actu sic posito conjugatur malitia: non secundum, cum hoc sit impossibile: ergo primum, ac proinde illud non prædeterminat, nec physicè prædeterminat; alioqui enim occulta voluntate procuraret ut fiat, quod aperta vetat: atque ita exterius diceret Angelo v. g. nolo ut actum superbiæ elicias, quem tibi sub pœna damnationis prohibeo; interius verò apud se diceret: volo (& quidem voluntate antecedente omnem Angelicæ libertatis determinationem, eamque efficaciter prædeterminante) ut actum superbiæ advertenter & liberè elicias iis circumstantiis; quibus implicat non esse malum & damnabilem. Quod cum divina bonitate ac iustitia stare non posse, docuit Prosp. Resp. 12. ad cap. Gal. *Si Deus hominem bene currentem cadere facit, ergo pro bonis mala retribuit, & injustè punit, quod ut fiat, impellit.*

1. Quia illud directè prohibet, non enim prohibet resultantiam malitia ex actu, liberè posito, cum sit impossibile eam impedire, ergo &c.

2. Quia alio-
qui contra
scrip. CC. &
PP.

Deus mala
non solum
permitteret
sed vellet ex
propria deter-
minatione ac-
ta poni, ut
ex eo impe-
dibiliter re-
sultet mali-
tia, quod est
velle maliti-
am ex modo,
quo peccato-
res.

195. Deinde, certum est ex Sap. 12. quos exhor-
ruisti, quoniam odibilia opera tibi faciebant. Isaia
66 Quæ nolui elegistis, aliisque Scripturis, Deum
mala non velle, nec operari ex propria determina-
tione, seu propriè & per se, sed ut definit Trid. sess.
6. can. 6. solum *permittere*: igitur etiam certum est
Deum illa non prædefinire, nec physicè prædeter-
minate, ut ponenda iis circumstantiis, quibus non
possunt non esse formaliter mala: quia alioqui De-
us illa non solum *permitteret*: quod enim à Deo
permitteri dicitur, quasi de invita venit voluntate
Terrul. Exhort. ad castit. sed ex propria animi indu-
ctione illa directè & positivè vellet sic poni, ut ex
iis necessariò resulter malitia; adeoque esset author
& causa per se determinativa actus mali ut ad-
vertenter & liberè elicit iis circumstantiis, quibus
est necessariò malus formaliter, & consequen-
ter etiam actus ut mali formaliter, seu ipsius mali-
tiæ: quandoquidem velle ex determinatione pro-
pria iis circumstantiis actum poni, quibus inim-
pedibiliter est malus, sit velle actum ut malum,
seu ipsam malitiam, saltem virtualiter & inter-
pretativè; qua solum ratione peccantes ordinariè
eam volunt. Declaratur hoc simili: non potest De-
us absolutè & efficaciter velle actum humanum ita
elici, ut necessariò sit vitalis, liber, & bonus; quin
eo ipso illum velit ut vitalem ut liberum, & bo-
num: ergo similiter in nostro casu &c. Item non
potest velle ut paries sit niger, quin velit ut sit dis-
similis parieti albo existenti, ergo nec potest
velle ut liberè eliciatur actus odii Dei, quin velit
ut eliciatur actus formaliter difformis legi æternæ
& rectæ rationi: cum sit æquè impossibile actum
odii Dei liberum non esse difformem rectæ ratio-
ni, quam parietem nigrum non esse dissimilem
albo.

Es. ex S.
Th. docente
defectum
causari à
causante for-
mam ex qua
sequitur de-
fectus.

Confir. 1. ex S. Th. 1. p. q. 49. a. 2. O. dictum
est, quod aliquid agens, in quantum sua virtu-
te producit aliquam formam, ad quam sequitur
corruptio & defectus, causat sua virtute illam
corruptionem & defectum: ergo ex mente S. Th.
De-

Deus
fluxu
ret er
sario
19
Nus
recte
quod
ab ill
term
& ip
tem
rur l
Bern
sensu
vox,
mali
cipit
quan
9. sic
um p
docet
testas
malu
non
sic n
Deo,
nus e
præcl
ra sit
ab eo
est, &
fectus
dè fa
negat
mater
ter d
(sc.
verò
de civ

Deus esset causa mali formaliter, seu malitiæ; si influxu prævio ac physice prædeterminativo. causarer entitatem actus mali liberè elicitæ, ex qua necessarîo sequitur formalis malitia,

196. Merito igitur Aug. de spir. & lit. c. 31. dicit: *Nusquam legimus, non est voluntas nisi à Deo, & rectè non scriptum est, alioqui enim peccatorum, quod absit, author est Deus, si non est voluntas nisi ab illo.* Quibus verbis negat esse à Deo ut causa determinativa non solum formalitatem malitiæ, sed & ipsum actum voluntatis secundum suam entitatem, ita productum ut per illum homo constitueretur liberè volens: quandoquidem ex mente Aug. Bern. S. Th. &c. sup. n. 47. & communi omnium sensu, actum voluntatis sic acceptum significet hæc vox, *voluntas* simpliciter posita, non formalitatem malitiæ, aut bonitatis. Eodem sensu voluntatem accipit l. 5. de civit. c. 8. à Deo sunt omnes potestates, quamvis ab illo non sint omnium voluntates, & c. 9. sicut omnium naturarum est creator, ita omnium potestatum est dator non voluntatum. Quibus docet voluntatem malam non esse à Deo, sicut potestas ad malum est à Deo: arqui potestas ad malum solum est à Deo sumpta materialiter & non reduplicativè ut est ad malum: cum enim ut sic non sit potentia, sed impotentia; non est à Deo, sed ex ipsa naturæ imperfectione, quæ quatenus ex nihilo est, ex se habet posse deficere, quod præclare expressit Aug. l. 14. de civit. c. 13. ut natura sit, ex eo habet quod à Deo facta est: ut autem ab eo à quo facta est deficiat, ex hoc quod de nihilo est, & l. 1. cont. Jul. c. 8. naturarum spontaneus defectus à bono, non indicat à quo facta sunt, sed undè facta sunt, & hoc non est aliquid. Ergo sup. negat actum voluntatis malum, etiam sumptum materialiter, esse à Deo ut causa antecederet determinante. Ad malum quippe ejus, (sc. hominis) prior est voluntas ejus, ad bonum verò ejus, prior est voluntas creatoris ejus l. 15. de civit. c. 15.,

Deus, ex Aug. esset author peccatorum, si omnis voluntas esset à Deo determinante.

Vbi voluntatem accipit materialiter, sicut potestatem, quam asserit omnem esse à Deo.

Actus peccati iuxta Aug. fit ex voluntate Dei permissiva, non intensiva.

197. Dices Aug. Enchir. c. 100. ait. *Mirum & ineffabili modo non fieri prater Dei voluntatem, quod contra ejus voluntatē.* R. solum vult, peccata fieri ex Dei voluntate, non ea ullo modo antecedenter intendente, sed solum permittente, & non impediēte cum possit. Quod manifestum est ex his quæ subjungit: *quia non fieret, si non sineret, nec utique nolens finit sed volens.* Deus itaque, ut docet Apost. ad Ephes. 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*, vel antecedens & intentivum, ut bona, vel solum consequens & permissivum, ut mala.

Dices 2. S. Th. quodlib. 12. q. 4. a. 4. dicit, *Quod à providentia Dei omnia sunt prædeterminata, & ordinata.* R. decreto intentivo. N. decreto partim intentivo, partim permissivo. C. & dico quod Dei decretum sic acceptum bono sensu dici possit prædeterminatio & prædefinitio omnium aliquando producendorum, cum ab illo tanquam a primo determinante, vel positivè per modum causæ; vel negativè per modum removentis prohibens, dependeat absoluta omnium creaturarum existentia.

Hoc saltem vult S. Th. asserens omnia esse prædeterminata à Dei providentia.

198. Hoc autem solum voluisse S. Th. videtur manifestum ex iis quæ habet hic q. 80. a. 1. ad 3. *Deus est universale principium omnis interioris motus humani* (nempe quatenus voluntati præbet virtutem operandi, tamque per concursum simultaneum, tamquam per conditionem sine qua non, applicat ad operandum) *sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana, hoc directe quidem est ex voluntate humana, & diabolo per modum persuadentis, vel appetibilia proponentis.* Ubi, ut patet, agitur de determinatione ad malum materialiter, ad hoc enim solum movent appetibilia in 2. dist. 37. q. 2. a. 1. ad 1. *Deus non eodem modo inclinat voluntatem in bonum & in malum; inclinat siquidem voluntatem in bonum administrando virtutem agendi, & directe movendo ad bonum; sed ad malum dicitur inclinare in quantum gratiam non præbet, per quam*

Hic docet S. Th. determinationem ad malum materialiter,

PRÆ
quam
volun
præm
tus,
Gen
fra, im
tur a
est qu
videt
tum
licia.

19
Quia
de ra
gente
sed ip
lunt
tatem
mina
neum
& fi
ut ist
ac p
ut m
2
quod
man
pria
cipia
& i
univ
cati
à D
de s
faru
nib.
quo
fide
C
lige
ut p

quam quis à malo retrahatur; & non, quòd directè voluntatem in malum ordinet: quod faceret per præmotionem physicam ad actum, vis circumstantis, quibus non potest non esse malus. 1, 3. cont. Gent. c. 161. Deus ad peccatum non inducit. Et infra, impossibile est quod Deo agente, aliqui avertantur ab ultimo fine, qui est Deus. Impossibile igitur est quod Deus aliquos peccare faciat: quod planè videretur facere per physicam præmotionem ad actum ita eliciendum, ut ab eo non possit abesse malicia.

199. Dices 3. S. D. in 2. dist. 37. q. 2. a. 2. dicit, Quidquid est in actu deficiente, scilicet peccato, de ratione actus & entis. & boni, totum à primo agente, scilicet Deo, procedit mediante voluntate, sed ipse defectus, qui est in actu, hoc modo est à voluntate: quod à Deo non procedit. R. Non vult entitatem actus mali esse à Deo ut physicè prædeterminante, sed ut influente per concursum simultaneum, idque mediante voluntate, ut liberè seipsam & simul Deum ad talem actum determinante; sic ut iste actus sit soli voluntati creatæ proximè liber, ac præindè ejus defectus procedat à sola voluntate ut moraliter deficiente.

200. Porro hanc esse mentem S. D. Pater, ex eo, quòd ibi sententiam oppositam rejiciat, ut proximam duplici errori nempe & statuenti, duo prima principia: hoc enim, inquit, est de ratione primi principii, ut agere possit sine auxilio prioris agentis, & influentia ejus; & neganti Deum esse causam universalem: quia ut habet ibidem, si actiones peccati à Deo non sunt, aliquod ens essentiam habens à Deo non esset. Quod constat solum posse intelligi de sententia Deo negante influxum in effectus causarum secundarum. 2. ex eo, quòd habet 2. ad An. dist. 37. q. unica a. 1. Hereticum est dicere aliquod ens, inquantum ens, non esse à Deo; nec solum fidei contrarium sed etiam rationi.

Quæ censura certò falsa esset & erronea si intelligeretur de sententia negante omne ens esse à Deo ut physicè prædeterminante; nec solum falsa, sed &

ad quod solum movent appetibilia esse à voluntate.

2. Deum inclinare ad malum negando gratiam, non ordinando ad illud sensu, vertendo à fine quod ait esse impossibile.

alibi solum vult entitatem actus esse à Deo per influxum simultaneum ex determinatione voluntatis, creatæ, cui proinde soli tribuitur defectus.

pat. 1. quis
ibi dicit oppo-
situm esse
proximum
duplici erro-
ri, quod so-
lem convenit
sentent. Du-
randi, non
nostra.

apertè contraria us, quæ ipsemet habet tum locis
sup. citatis, tum hic q. 9. a. 6. ad 3. his verbis. *dicen-
dum quod Deus movet voluntatem hominis sicut
universalis motor ad universale objectum volun-
tatis, quod est bonum; & sine hac universali moti-
one homo non potest aliquid velle: sed homo per ra-
tionem determinat se ad volendum hoc vel illud
bonum, quod est verè bonum vel apparens bonum;*
*sed tamen interdum specialiter Deus movet ali-
quos ad aliquid determinatè volendum, sicut in
his quos movet per gratiam*, Adde quod ibidem
comparat motionem qua Deus movet voluntatem,
motioni, qua, ut dicitur 8. physic. *Generans movet
secundum locum gravia & levia* sc. nō per præmo-
tionem physicam, sed per dationem virtutis moti-
væ sursum vel deorsum.

B. quia dicit
quod volun-
tas non foret
libera, si non
determinaret
seipsam.

201. His accedit validissima confirmatio ex plu-
ribus locis, quibus S. Th. universaliter rejicit præ-
determinationem physicam ut libertatis essentialis
apud Henr. de Cers. in controversia de mente S.
Thomæ circa prædeterm. physic. c. 4. ubi n. 91 re-
feruntur hæc S. D. verba ex 2. dist. 28 q. 1. a. 1. o.
*Non enim homo esset liberi arbitrii, nisi ad eam de-
terminatio sui operis pertineret, ut ex proprio judi-
cio eligeret hoc aut illud, quibus (ut rectè de Cers.)
ad libertatem manifestè requirit, ut ageas liberum,
non aliundè determinatum, seipsum determinet,
quod necessarium est ut absolutè ad ipsum, & non
ad alterum, operis sui determinatio pertineat, & ut
simpliciter dici possit ex proprio iudicio, id est, nō ex
alterius prævisa determinatione, eligere hoc aut il-
lud. Nihil clarius à me, aut quovis aliō pro nostra sē-
tentia cōtra prædeterminationē physicā dici potest.*

Loco jam citato ad libertatem requirit S. D. ut
voluntas determinet seipsam; aliis apud eundem
de Cers. ibidem & n. 98. ac seqq manifestè requirit
ut non determinetur ab alio. Q. 3. de Malo. a. 3. ad
5. *Voluntas, cum sic ad utrumlibet, per aliquid de-
terminatur ad unum, sc. per consilium rationis. ne-
que oportet hoc esse per aliquod agens extrinsecū.* 2.
Ipsa enim potentia voluntatis quantum in se est,
in-

PRAE
indiff
at in
termi
licet
nan
termi
prava
cessu
temer
diffu
ratio
bus n
dij in
pore
reju
ratio
men
mæ a
ne N
nenf
deter
nan

2.
stran
min
cam
clar
non
quā
pec
loqu
à D
2.
tece
Th
Atra
stin
bis
esse
est
eria

indifferens est ad plura: sed quod determinate exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinatè, vel, (quod ad rem nostram clariùs facit, licet non multo efficacius) non est ab alio determinante; sed ab ipsa voluntate. Ubi ly *non ab alio determinante*, non est textus Doctoris Angelici depravatio (ut hic non ita pridem minùs consideratè cessuit & adversariis physicæ prædeterminationis temerè objecit quidam prædeterminator) sed correctissima, & menti S. Doctoris convenientissima citatio. Quod constat, cum ex antiquissimis codicibus manu scriptis (cujusmodi asservatur unus Leodij in Monasterio S. Jacobi, scriptus, ut creditur, tempore S. Thomæ) in quibus habetur ly *determinante*; sicut etiam legit Angelicæ mentis indagator accuratissimus Pet. à S. Joseph; cum ex novissima & emendatissima editione Parisiensi operum S. Thomæ an. 1659. ab eximio ac Rever. adm. Patre Joanne Nicolai, ordinis S. Dominici Doctore Sorbonensi recognita ac notis illustrata, in qua sublato ly *determinatè*, ut mendoso repositum est ly, *determinante*, tamquàm verus ac sincerus S. Doctoris textus.

202. Hæc autem verba, quibus S. Doctor nostram doctrinam tradit, & omnem ab alio determinationem antecedentem, adeoque ipsam physicam prædeterminationem excludit tam expressè & clarè, ut à nobis non possit expressius & clariùs, nonnulli ex adversariis eludere conantur veriùs, quàm solvere, dicendo S. Doctorem à cit. docere peccatum esse in voluntate, ac proinde verbis relatis loqui de actu peccati ut sic, sub qua ratione, non est à Deo determinante, sed à sola voluntate.

203. Verùm hanc evasionem præcludunt antecedentia & consequentia, ex quibus constat S. Thomam istie loqui de voluntate, ut est actus (abstrahendo à bonitate aut malitia) quam in eo distinguit à voluntate, ut est potentia, quòd hæc à nobis non fit; sed à Deo: & ideo ipsa in nobis non possit esse peccatum; sed solum actus ejus, qui à nobis est, non solum secundum substantiam actus; sed etiam secundum determinationem, voluntatis ad actum;

1. Quia docet actum voluntatis liberè operantis non esse ab alio deo determinante.

Quibus ad eo clarè prædeterminationem rejicit, ut nemo possit eludere.

Nec satisse dicendo S. Th loqui de actu ut est peccatum cum ut pat. ex adjunctis agat, de actu ut actus est,

actum, qui eam ob causam est propriè in eius potestate. Et infra. Vnde si aliquis defectus sit in actu ejus, ipsi voluntati in culpam & peccatum imputatur.

Ex quibus liquet S. Th. ibi docere actum liberum secundum se spectatum esse à sola voluntate ut determinante, non à Deo; eaque de causa ejus effectus morales (si qui fiat) soli voluntati debere tribui, non Deo, cui æquè aut magis, quàm voluntati deberent tribui. imò ipsi soli & non voluntati, si actus, ut liberè exerceatur iis circumstantiis, quibus advertitur non posse non esse malus, foret à Deo ut priori & principali determinante, ipsam voluntatem ita movente, ut voluntas non possit formaliter & in sensu composito resistere, hoc est componendo non actum cum divina motione ac determinatione ad actum.

204. Merito igitur Eximius P. F. Ioannes Nicolai, advertens hujus responsionis apertam nullitatem, in margine ad verba citata aliam adfert, quodd nempè S. Th. solum negat esse *ab alio determinante* creato, naturali, ad idem genus vel eundem ordinem pertinente, quod non excludit esse à Deo ut primo agente determinante voluntatem creatam sibi subordinatam determinatione conformi ejus connaturali exigentiæ, hoc est, non necessitante, sed efficiente ut infallibiliter agat liberè, qualem solum admittunt Thomistæ.

Verum, neque hæc solutio satisfacit 1. Quia determinationi voluntatis à seipsa ad libertatem requisitæ repugnat quælibet absoluta determinatio antecedens ab alio sive creato, sive increato; cum quoad hoc utriusque par ratio 2. Quia S. Th. universaliter negat esse *ab alio determinante*: ergo etiam ab alio superioris ordinis & increato; cum nulla sit ratio in universali ejus locutione, admittendi aliquam exceptionem. 3. Quia determinatio absolute antecedens, cum qua non possit componi non actus, non potest non necessitare, proindeque non magis potest esse conformis exigentiæ & modo operandi potentiæ liberæ, quàm frigus

ca-

Neque dicendo quod solum venit non esse ab alio determinante creato, cum loquatur universaliter,

PR.
exig
fiva
2
cui
q
min
app
defo
dom
cun
net
quo
6 o
resp
nec
ad
Eti
dete
non
iter
est a
ma
esse
est (i
min
2
Cer
min
dica
na
Th
tion
ma
ci h
F
buse
disp
licet
prae
ne,
pari

PRÆDETERMINAT MATERIALE PECCATI 137 PARS II.
exigentia ignis aut cæcitas exigentia potentia vi-
siva.

209. Hanc porro esse mentem S. Thomæ evin-
cunt similia ejus verba sæpius repetita: in 2. dist. 25.
q. 1. a. 2. o. *Voluntas libera manet, in hoc solo deter-*
minationem habens, quod felicitatem naturaliter
appetit. dist. 39. q. 1. a. 2. o. ratio enim culpa in actu
deformi est ex hoc, quod protedit ab eo, qui habet
dominium sui actus: hoc autem est in homine se-
cundum illam potentiam, qua ad plura se habet,
net ad aliquod eorum determinatur, nisi ex seipsa;
quod tantum voluntati convenit. q. 12. de verit. a.
6. o. unde cum voluntas indeterminata se habeat
respectu multorum, non habet respectu omnium
necessitatem, sed respectu eorum tantum.
ad qua naturali inclinatione determinatur.
Et infra idem oportet, quod id ad quod voluntas est
determinata, sit principium appetendi ea, ad qua
non est determinata, & hoc est finis ultimus. Quæ
iterum inculcat ad 1. dicendum quod esse anime non
est determinatum à seipsa sed ab alio? sed ipsa ani-
ma determinat sibi suum velle; & ideo quamvis
esse sit immutabile, tamen velle indeterminatum
est (scilicet ab alio) & per hoc quod nempe non sit deter-
minatum ab alio est in diversa flexibile, seu librum.

206 Ob hæc aliaque plurima apud Exim. D. de
Crisp. Divi Thomæ testimonia physica prædeter-
minationi repugnantia, non pauci ex illustri Præ-
dicatore ordine, ijque Magistri virtute & doctri-
na clari, relictæ Bannezi aliorumque recentium
Thomistarum sententia, nobiscum prædetermina-
tionem physicam universaliter aut saltem quoad
materiale peccatum fortissimè rejciunt, è multis pau-
ci hic producentur.

Primus sit Joan. Vincentius, de quo & aliis qui-
busdam innominatis Basilius Legionensis l. p. variar.
disp. q. 9. expositiva, c. 3. fin. pag. 399. sic loquitur:
licet nonnulli ex familia S. Domini obstinate
prædeterm. illam voluntatis ex physica Dei motio-
ne, aut qualitate proveniente, qua ita ad unam
partem determinaret ante consensum voluntatis.

Et quævis an-
tecedens deo
terminatio
ab alio ex
mente S. Th.
repugnet li-
bera deter-
minationi à
seipsa.

His & aliis
cuiusmodi D.
Angeli, testi-
moniiis convic-
ti Bannezia-
nam promos-
tionem fore
fissimè reici-
unt insignes
Thomistæ.

ut deinceps non esset electionis humana illi posita motioni Dei aut obtemperare aut refragari. docuerint: excitavit tamen Deus olim doctissimū virum Ioan. Vincentiū ex eadē familia, qui eam docendī rationem validissimē impugnavit & morales tantum prædeterminationes per excitationes, quæ sunt actus intellectus & volūtatis induxit, legit, dictavit in Salmantino Theologorū gymnasio me & spectante, & audiente, & postea alii ex eadem familia, ab illa propositione cum laude & fructu discesserunt.

207. Secundus Basilius Verdu in relectione de auxil. pag. 54. conc. 12. ubi ait: probabilis tamen dicitur aliquod opus morale bonum ordinis supernaturalis fieri posse sine physica prædeterminatione, sed satis erit simultaneus concursus. Hanc Doctrinam videtur indicare Apost. Rom. 6. ut optimē sapientissimus Mag. Raymundus Pasqualius filius nostri conventus. Idem habet S. Th.

Hi duo prædeterminationem ad materiale peccati specialiter averfantur: siquidem Vincentius, ut apud Paul. Leonardi 1. p. n. 50. pag. 64. refert. Franciscus Cornejo profess. Salmant. testis oculatus & auritus. Vincentius lecturā in 1. p. q. 19. a. 8. palam professus est Deum materiale peccati nequiquam prædefinire: a iens ab hac sententia sola Ecclesia auctoritate se posse dimoveri: Quibus similia de eodem habentur apud Ledesm. tract. de auxil. 2. 8. §. in hac difficultate. Concordat Verdu relect. contra scienc. med. p. 2. concl. 13. ubi oppositum dicere censet impium & blasphemum: has tamen censuras non probo sed absolutē reijcio tanquam falsas & iustissimis Pontificum decretis contrarias.

208. Idem tenent Gonzalez in 1. p. disp. 59. sect. 2. n. 13. adstruens expressum esse sensum S. Th. & discipulorum ejus, Yvanguas, Mondragon, & alii apud Leonard. p. 1 n. 46. & 52. p. 2. n. 13. & 46. qui licet prædeterminationem admittant ad actus bonos & indifferentes, eam tamen negant ad entitatem actuum malorum, de qua inquit Navar. apud Leonard. par. 3. sec. 4. n. c. in Script. nec in CC, vel Doctrina PP invenitur verbum aliquod

Per

Ioan. Vincen-
tius Basil.
Verdu, abo
horrent a præ-
determ. ad
malum.

Semiliter
Gonz. al. alij
licet eam
admittant
ad bonum.

PRÆD
Per ha
onis r
eventu
nis ph
secund
fential
tione a

Ijs a
dicato
in not
set in
rum T
forma
vo, De
ti, qui
malē j
stico ja
hac m
bus? d

209
tom. 2.
Typis
acriter
n. 41. v
giæ præ
noviti
suorū
velint
dere te
ris præ
lia nec
it quor
mat id
12. De
ventu
physici
vi me
prædet
indepen
termin
onator

Per hanc autem inconsequentiam prædeterminationis rejectæ dæctus malos, & ad nihil ad bonos evertunt generalia ac præcipua prædeterminationis physice fundamenta, sita in indifferentia causæ secundæ ejusque subordinatione ad primam accessionali dependentia ab hujusmorte & applicatione ad agendum.

Ijs adjungi potest Joan. Nicolai ex eodem Prædicatorum Ordine D. Sorbon. in 2. dist. 37. q. 2 a 2. in nota marginali, littera T. & ad 5. litt. B. ubi censet in sententia Joan. à S. Thoma, Gonetii, & aliorum Thomistarum apud Hispanos communissima, formalem peccati malitiam constituyente in positivo, Deum non posse prædeterminare actum peccati, quin sit causa peccati, & sub finem addit. *vab malè feriatos, qui & portentum illud pro Thomistico jactent, & ad 5. nes Thomista putatur esse, qui hæc monstra non credat? aut assentiatur fingentibus? ò calumniam cœcam!*

Consentit
Joan. Nicolai.

209. Tertius Francisc. Aravio Episc. Segobienfis tom. 2. in 1. 2. q. 2. a. 5. dub. 6. in editione an. 1646. Typis Melchioris Sanchez, ubi nostris argumentis acriter impugnatur prædeterminationes physicas. & n. 41. vers. sed accedat ait (apud Henao Empyreologia præloq. 9. n. 35.) mirum planè est, quod quidam novitii Theologi, quorū multi absque ullo examine suorum magistrorum sectantur placita, tantam sibi fidem velint haberi, ut indubitanter posteri Theologi credere teneamur hunc Dei physicū humanā voluntatis prædeterminativū concursū, cujus nec Concilia nec SS. PP. aliquando meminerunt sed ab eis fuit quodam fallaci discursu confictus Quod confirmat idē. Aravio litteris datis ad P. Henao an. 1663. 12. Dec. mb. ubi ait. Respondeo, quod fuerim in juvenute mea nutritus in prædeterminationibus physicis, sed postea aetate magis proventus, cōformavi me R. P. Magistris Fr. Ioan. Vincen. moralibus (sc. prædeterminationibus) pono tamen illas efficaces & independentes à scientia med. ita ut nec sim prædeterminans physicus, nec prævidens futurorū conditionorū aetate decretū. Et ita poterit V. paternit. in suo

Francisc.
Aravio rejectis prædeterminationibus physicis ad morales transit, ut convincit Henao.

novi tomo ponere defensionem ut visum fuerit vide pro his Henao. in scien. med. historice propugnata secundò edita, ubi has litteras invenies Notarj publici Synographa confirmatas, aliaque permulta scitu digna ad rem præsentem pertinentia.

Ioseph. de Vita Dominici. physicam prædeterminationem rejicit ut novissimum Bannezi inven-

Libertatis essentialis.

Repugnans Divo Th. Aug. & Deo, quem facit autorem peccati.

110. Quartus & ultimus sit vir eruditissimus, & in magistri sui Aquinatis doctrina versatissimus P. Iosephus de Vita Siculus. Tom. 1. de proprio, & per se principio unde provenit peccatum in actionibus voluntariis, tota disputatione secunda, in qua prolixè, clarè & solidè prædeterminationem physicam generaliter rejicit, ut novissimum Bannezi inventum, libertatis eversum, & doctrinæ S. Thomæ planè contrarium. Quod efficacissimè, & (ut ipse quidem arbitratur) demonstrativè probat verbis Divi Th. disput. citata fuscè productis, & accuratè expensis, ac præcipuè §. 4. his ex 2. dist. 25. quæst. 1. n. c. ar. 1. desumptis. *Liberum arbitrium non invenitur in illis agentibus quorum actiones non determinantur ab ipsis agentibus, sed à quibusdam aliis causis prioribus;* quibus §. 5. subjungit sequentia ex lib. 2. cont. Gent. cap. 47. ratio. 4. *forma que non est ab ipso agente per formam, causat operationem, cujus agens non est Dominus si qua verò fuerit forma, que sit ab eo, qui per ipsam operatur, etiam consequentis operationis dominum habebit.* Atque his, & aliis ejusmodi D. Angelici testimonii generaliter omnem recentium physicam prædeterminationem rejicit, ut à doctrina verè Thomistica prorsus alienam.

211. At verò prædeterminationem ad actum materiale peccati liberè elicicum eo modo, iisque circumstantiis, quibus non potest non esse peccatum disp. 1. pag. 21. §. 5. & seqq. acriter refellit ut repugnantem S. Thomæ D. Augustino, imò & ipsi Deo, qui per ejusmodi prædeterminationem deciperet, & esset causa peccati, quod, inquit, est opus diaboli. Hæc & plura in eundem sensum vide apud Iosephum locis citatis. & specialiter pag. 62. §. 15. cui ponit hunc titulum: *Vindicatur doctrina Augustini ab imposturis recentiorum;* quod si ejus libri

gopia

PRÆD
gopia
extra
in luce
& ad
sat co
nation
duobu
& Th
22
ne ejus
curato
P. Ca
phus
P. Mr.
sephi
& Th
atur
Divi
haud
appro
Ex q
Thom
eos ca
S. Th
bellis
mam
nolui
nitati
in pun
calum

213
eique
ad im
S. Th
RITA
Josep
judic
citur
max,
thor
parad

gopia desit, hanc ejus doctrinam reperies in fideli extracto ex primo ejus tomo à me Duaci an. 1673. in lucem emisso ad studentium commune bonum, & ad confirmationem nostræ, & aliorum hodie sat communis sententiæ reprobandis prædeterminationem physicam ut libertati repugnantem; ac duobus primis Theologiæ Magistris Augustinò; & Thomæ contrariam.

22 Josepho subscribunt insignes ex eodem Ordine ejus doctrinæ Censores R. P. Mr. Passerius Procurator Generalis totius ordinis Prædicatorum, R. P. Candura Provincialis Trinae R. P. Mr. Josephus Gigante Regens studii generalis Panormi, R. P. Mr. Thomas Ancona Regens ibidem, qui P. Josephi doctrinam non solum approbant ut bonam & Thomisticam, sed tanquam necessariam ut doceatur in Ordine, ac dignissimam, ut è cunctorum Divi Thomæ assecrarum manibus ore, & corde haud unquam corruat: ita enim loquuntur in suis approbationibus in meo extracto ad verbum relatis: Ex quibus patet quàm iniquè juniores quidam Thomistæ ostentia, habitudinis, aut pertinaciæ eos calumniantur, qui physicæ prædeterminationi S. Thomam opponunt; cum suis in thesibus & libellis Duaci editis præfidenter asserunt illos S. Thomam non legisse vel non intellexisse, aut intelligere noluisse, Plus, ut reor, deferent viris è suo ordine dignitatibus, pietate, & doctrina illustribus nobis hoc in puncto consentientibus, quàm ut eos adeò turpi calumnia infament.

23; Hunc quidem authorem acriter perstringit, eique omnem auctoritatem ac eruditionis famam, adimere nititur ejus confrater P. F. Franc. Janssens S. Theol. Licentiatus in suo libello cui titulus, VERITAS MANIFESTATA pag. 28. & sqq. ubi Pater Josephus sapientissimorum sui operis Censorum judicio eruditissimus & in S. Th. versatissimus; dicitur Thomista spurius; ceteri parum firmi, contumax, refractarius, ineruditus, præsumptuosus, author libri absurdi, insulsi, ineptiis & ineptissimis paradoxis pleni; publico conspectu plane indigni;

SS. Th. & Aug. vendicari ab impo-
stis recent.
libris.

P. Josepho
suffragantur
alii perillu-
stres Domini
tituli.

illam acriter perstringit ac deprimit P. Janssens sed frustra.

nulla

rit vi-
ropug-
Noranij
multa

mus, &
simus
prælo, &
ctioni-
in qua
m phy-
annezij
S. Tho-
(ut ip-
t verbis
curate
aest. u-
in inve-
non de-
dam a-
e quen-
ma qua
eratio-
verò fu-
atur, e-
abebit.
stimo-
m præ-
è Tho-

am ma-
iisque
pecca-
it ut re-
& ipsi
m deci-
opus di-
de apud
2. S. 15.
Augu-
us libri
copia

nulla pollens auctoritate vel eruditionis fama, & neglectu potius, quàm operosa refutatione dignus.

Hæc Epitheta sanè acerba (quæ omnia habeatur loco cit. licet non eodem ordine) & alia ejusmodi aspera religiosæ mansuetudini, & charitatis fraternæ suavitati non satis consentanea ei auctoritatem Eximij S. Thomæ discipuli & in ejus doctrina versatissimi nunquam detrahant apud sapientes, qui, animo sedato, & ab omni affectionum perturbatione libero, legent ejus librū, quem non *in suis dedecus ac ignominiam parturit*, ut ait Jansens; sed in D. Th. honorem & ejus Doctrinæ commendationem, ad commune bonum feliciter edidit.

*Hi nunquam
aspicient pra-
clari Tho-
mistæ lau-
dem, quæ
ei merito
tribuit
Henr. à S.
Ignatio.*

214. Hoc mecum agnoscit eruditissimus P. Henricus à S. Ignatio Carmelita Calceatus tom. 1. de Deo uno & Trino ubi P. Josephii doctrinam amplectitur, laudibus ornat, novis, ex suo subili ingenio de promptis probationibus firmat, & studiosè sequitur in explicanda gratiæ efficacia & divinæ providentiæ infallibili certitudine independentem à scientia media & prædeterminatione physica, quam alienam esse à mente S. Thomæ fusè & doctè probat dist. 10. q. 3. a. 1. resol. 1. pag. 674 & sqq. n. 140. & sqq. a. 3. pag. 718. n. 294. & sqq. item dist. 3. q. 6. a. 13. pag. 560. n. 800. & sqq. Ubi plurimos ex quovis Ordine, & quidem illustrissimos ex Ordine, S. Dominici Magistros producit pro sua & P. Josephi sententia; qui omnes, ut confido, me faciliè absolverent à culpa zeli indiscreti, cujus me arguit bonus P. Jansens: quia nempe typis Duacensis vulgari doctrinam P. Josephi physicè prædeterminationi contrariam, quàm maximis extulerunt laudibus sapientissimi ejus censores ex ordine S. Dominici, quos in *Auctoritate contra physicam prædeterminationem novis ex ipso sacro ordine FF. Præd. petitis suffragiis, stabilita* appellavi fidelissimè relatis eorum verbis P. Josephi doctrinam mirè extollentibus. Frustra igitur Jansens, alique eam depromere conantur; merita Iudaum encomia nihil unquam imminuent ejus adversarii, nisi eadem evidentis, qua ipse demonstrat suam doctrinam esse ip-

PRÆ
fissim
passi
fissim
dem
213
gnan
cator
is su
parte
minat
& A
mater
zati,
& im
636.
deter
ficia
ipse n
ineo
quod
sa. H
one p
falte
thori
21
tione
versat
inter
enim
tur
proba
reticu
sequi
quæ
lum
novi
cam
perti
requi
illum
Cath
neba

issimam S. Thomæ sententiam, probent esse ut passim clamant, ab Angelici Doctōis mente alienissimam: quod nullus hactenus fecit, nec, meo quidem iudicio, ullus unquam facturum est.

215. His merito adiungitur R. P. F. Emanuel Maignan Minimus, qui, licet non sit ex ordine Prædicatorum, se tamen Thomistam proficetur; is autem in sua philosophia Sacra an. 1672. Lugduni edita parte 2 c. 39. pag. 591. prolixè & nervosè prædeterminationem physicam rejicit ut rationi D. Thomæ, & Augustino contrariam, & quatenus attingit materiale peccati, ut repugnantem divina bonitati, benignitati, sanctitati fidelitati, iustitia, imò & immutabilitati. Unde propositione 14. n. 7. pag. 636. ait. si Deus ad materiale peccati physicè prædeterminat, magis est causa magisque author malitiae formalis, quàm sit diabolus: quia hunc etiam ipse ad tentandum prædeterminat physicè, ne fortè in eo ipso, qui est actus Diaboli tentantis, desit id, quod esse dicitur de jure primi liberi. & prima causa. Hunc consulant ii, qui pro sua prædeterminatione physica universum ordinem Minimorum incosultè producant, & ex hoc uno suam in citandis authoribus temeritatem agnoscant, & corrigant.

216. Neque hic author, dicendo prædeterminationem repugnare divina bonitati, iustitia &c. adversarios (ut quidem in similibus minus benignè interpretantur) impietatis aut hæreseos arguit: non enim impius est aut hæreticus, qui doctrinam tueretur, ex qua, disputandi causa, adversarii probabiliter inferunt aliquid impium aut hæreticum, quamdiu, ipse probabiliter tueretur ista non sequi, & paratus est suam potius deferere sententiā, quàm talem admittere consequentiam: at ille solus impius est aut hæreticus, qui sententiam, quam novit ab Ecclesia damnatam ut impiam vel hæreticam, contempta Ecclesiæ auctoritate ac censura, pertinaciter sustinet, Hoc enim ad hæsim formale requirit Aug. lib. 4. de bapt. c. 16. his verbis: *nondum illum hæreticum dico, nisi manifesta sibi doctrina Catholica fidei resistere maluerit, & illud, quod tenebat pegerit,*

P. Maignan
Minim. prædeterminat
re-
jicit, ut repugnantem
iustitia Dei.

Quod non est
convitari,
sed ab
absurdis argu-
mentari,
quod sit cum
ab adversariis
dicimus
Dee prima.
tum, tollere,
seu negare,
quod est hæ-
reticum &
blasphemum

Itaque sicut nullam nobis faciunt injuriam ad-
versari, dum ex nostra doctrina prædeterminationi
contraria contendunt sequi eversionem causæ pri-
mæ, libertatis humanæ ac divinæ & alia ejusmodi
ad hæresim, blasphemiam, & Atheismum reducibi-
lia; ita neque nos us sumus injuri dum similes ex e-
orum prædeterminatione consequentias trahimus:
illa enim accipi solent & debent ut argumenta ab
absurdo inquirendæ veritati plurimum servientia;
non ut convicia.

*S. Thomas
nobis non ad-
versatur.*

217. Notandum pro solutione objectionum ex
S. Th. loquutiones D. Angelici, aliorumque DD.
præmotione antiquiorum, in quibus Bannes aliique
ejus sequaces fundant suam præmotionem, nullo
modo eam indicare: cum ea seclusa facillimè pos-
sint explicari, idque ad mentem S. Th. ut eas expli-
cant suat. in sua Metaph. Petrus à S. Joseph. in sua
defensione S. Thomæ & recentius D. Cers. in sua
*controversia de mente sancti Th. c. 2. §. 1. ubi se-
quentes loquutiones prædeterminatoribus familia-
res ex ipso S. Th. clarè ac eruditè explicatas inveni-
es sensu à prædeterminationibus valde alieno.*

218. PRIMA Loquutio ex S. Th. 1. p. q. 2. a. o. Deus
mover causas secundas ad agendum.

*Deus ex S.
Th. causas. 2.
mover ei:
assidue dan-
do esse, vim
agendi, &
actionem ipse
suum concu-
rendo finaliter
& effici-
enter.*

1. Quia ipsis dat, & assidue conservat esse & vir-
tutem operandi idque ut operentur: hic enim con-
tinuus influxus ipseus esse, & virtutis activæ, est
quædam continua motio, qua prima secundas mo-
vet ad esse (fieri enim, juxta S. Th. 3. contra gentes c.
6 §. n. 4. est moveri ad esse) ac posse operari, & con-
sequenter ad ipsum operari ad quod illas ordinat.

2. quia, ipsis dando ac conservando esse, & virtu-
tem activam causat, & quidem ut causa principalis
ipsarum actiones, juxta illud: *qui dat formam, dat
consequentia ad illam.* Quo sensu ab Arist. 8 Phy-
sicæ text. 29. 30. & S. Th. 1. p. q. 10 §. 2. 5. o. & alibi sæ-
pius generans dicitur causa motus gravium & le-
vium.

3. Quia est finis omnis actionis creaturatum &
consequenter primum ejus principium quo sensu
Deus inquit S. Th. 1. p. q. 10 §. 2. §. o. in, seu cum,
quod-

quolibet operante operatur, primò quidem secundum rationem finis.

4. Quia Deus causas secundas liberas specialiter movet ad bonos actus liberos per prævias illustrationes & inspirationes. Ut rectè S. Th. 1. 2. q. 9. a. 6. ad 3.

5. Denique quia simultaneè concurrente una cum causa 2. producit actionem, qua causa 2. movetur à Deo simul & à seipsa. De hac motione Cajet. 1. p. q. 19 a 8. §. ad primam autem loquitur, eamque solam requirit his verbis: *Non enim oportet, eum aliquis vult aliquid seu cum sol illuminat, primam causam prævia motione cooperari, sed sufficit & exigitur eam intrinsecè cooperari tali electioni vel illuminationi motione scilicet cooperativa intrinsecè propria actioni.*

Ex dictis patet variis titulis posse Deum, ex S. Thoma, bono sensu dici præmovere causas secundas etiam liberas ad operandum, quamvis eas non prædeterminet physicè ad sensum Bannezianorum. Quia omnes motiones quibus causa prima, modis jam explicatis, secundas movet ad agendum sunt vel physicè, ut quatuor primæ, vel logicè, ut quinta, natura priores actionibus causarum secundarum adeoque præmotiones.

219. SECUNDA LOCUTIO ex S. Th. 3. cont. gent. c. 67. n. 4 & 1. p. q. 105. a. 50. Deus applicat causas secundas ad operandum.

1. In actu primo, quia illis præbet omnia requisita ut sint proximè expeditæ ad operandum, quod, ut patet, est causas secundas esse in actu 1. applicatas ad operandum, cum ad huiusmodi applicationem aliud non possit desiderari. Hac ratione ad movens activa passivis illa applicat ad agendum in his.

2. In actu secundo quia facit, ut actualiter agant; quod præstat præbendo illis concursus in actu 2. qui non est aliud, quam ipsa actio causæ secundæ, quæ, prout est à causa 2. est id, quo causa secunda se ipsam in actu 2. applicat ad agendum, seu agendo; & consequenter prout est à Deo, est id, quo Deus illam ex parte sua applicat ad operandum, seu

Applicat in actu per concursus in actu 1. & 2.

in actu 2. per concursus in actu 2.

scilicet quo juxta Cajet. 1. p. q. 19. a. 8. §. *Et si quidem*. Deus facit ut causa 2. re ipsa conjungatur suæ operati oni & suo effectui : id est ut actualiter opere- tur.

*Causa 2. ex
S. Th. agunt
in virtute
prima id est
virtute ab
hac accepta
ex ejus con-
servatione
12.*

220. TERTIA loquutio ex S. Th. 1. p. q. 105. a. 5. Causæ secundæ agunt in virtute causæ primæ.

1. Quia agunt per virtutem participatam, hoc est, acceptam & assidue conservatam à causa prima : ex hoc enim, inquit S. Th. cont. Genr. c. 66. mani- festum est, quod omnia inferiora agentia non dant esse, nisi in quantum agunt in virtute divina. Quia nihil dat esse, nisi in quantum est actu : De- us autem conservat res in esse per suam providen- tiam.

2. Quia agunt per virtutem ejus immediato con- cursu, à quo essentialiter pendent in operando, in oran- bus adjutam, sic ut proinde omnis virtus cau- sæ secundæ operetur in virtute causæ primæ, id est, dependenter à virtute Dei ipsam producente, con- servante, adjuvante, atque ita ad agendum ap- plicante. Hoc sensu sancti Magistrum exponit Cajet. 1. p. q. 19. a. 8. §. *Et si quidem* ubi dicit, quod hujus propositionis causa secunda nihil agit nisi in virtute causæ primæ, non est sensus, quod causa secunda nullam virtutem habeat nisi prima, sed quod ipsa secunda nullum effectum producit, nisi virtute prima concurrente & conjungente virtu- tem secunda suo effectui : quoniam prima om- nia attingit immediatè immediatione virtutis, nempe suo concursu simultaneo, non præ- vio, cum per hunc, juxta ejus Authores, non attingat effectus causarum secundarum, sed ipsas dumtaxat causas 2. nec concurrat, sed præcurrat.

*Sunt impre-
priè instru-
menta Dei,
quia Deus
per illas a-
gendis ut cau-
sa principar-
lis obtinet
finem à se in-
tentum.*

221. QUARTA Loquutio: ex S. Th. de potent. q. 3. a. 7. a. de verit. q. 24. a. 1. ad 5. Creaturæ sunt in- strumenta causæ primæ.

1. Quia Deus per illas & cum illis producit ex- rum effectus, per quos obtinet fines à se intentos. Ergo illis utitur, tanquam suæ providentiæ instru-
men-

men-
Qui-
lo ad
que
prop-
bus
bet e
dam
2
&
prin-
sua
bitu
3
quod
prop-
re
univ-
2
1. a. 2
dis
1.
rute
com-
tum
men-
das
quer
Th
z
mul-
ter a
d-pe-
alite-
lis p
forn-
ipso
gen-
z
ma

mentis; juxta illud S. Th. 3. cont. Gent. c. 64. n. 4. *Quicumque facit aliquid propter finem, utitur illo ad finem, omnia autem, qua habent esse quocumque modo, sunt effectus Dei, & Deus omnia facit propter finem, qui est ipse. Igitur ipse utitur omnibus dirigendo ea ad finem.* Et consequenter ut habet eodem lib. c. 100. n. 2. omnia sunt quasi quædam instrumenta ipsius.

2. Quia causæ secundæ omnem suam entitatem & agendi vim à Deo omnium effectuum causa principali assidue accipiunt, sic, ut ipsæ cum omni sua virtute non tam sint suæ, quam Dei illis pro libitu utentis.

3. Quis causæ 2. per concursum simulat e in quodam modo elewantur à Deo ad effectum sibi proprium, nempe ad dandum esse, qui est effectus in re quacumque communissimus ac proinde causæ universalissimæ proprius.

222. QUINTA Loquutio ex S. Th. in 2. dist. 37. q. 1. a. 2. ad 5. & q. 2. a. 2. o. & ad 2. Deus causis secundis non solum dat posse, sed etiam agere.

1. Quia illis dat, & assiduo influxu conservat virtutem agendi, eamque ad operandum proxime complet per concursum in actu primo ipsi exhibitum. Quod ex dictis supra abundè sufficit ut ex mente S. Th. Deus simpliciter dicatur causas secundas movere & applicate ad operandum, & consequenter iis dare ipsum operari; ista enim ex usu S. Th. sunt synonyma.

2. Et præcipue, quia illis præbet concursum simultaneum, sine quo impossibile est ipsæ actualiter agere, & quo præcise posito, actualiter agunt dependenter à Deo. Cum enim hic concursus sit realiter identificatus actioni causæ secundæ, hunc illis præbendo, eis dat actionem, qua constituuntur formaliter agentes, & consequenter eis etiam dat ipsum agere, non à se, sed dependenter à primo agente, à quo accipiunt esse & posse.

223. Ex his facile solves omnia, quæ ex S. Thoma nobis possunt obijci: omnia enim ha-

Deus illis dat operari præbendo ipsis concursus simultaneum identisficatum actioni, qua constituantur operantes.

§. Th. alii-
que antiqui
nunquam
dixerunt
Deum
movere mo-
tione ante-
cedente ne esse
rio connex-
um effectum.

etenus objecta, & in posterum obijcibilia fundan-
tur in aliqua ex istis loquutionibus sancto Th. alii-
que DD. antiquis, familiaribus, quæ, ut patet ex di-
ctis, non indicant prædeterminationem physicam
cum Gabriel Pennotus, Petrus à S. Joseph, Jose-
phus de Vita, & alii prædeterminationis physicæ
hostes jurati illas admittant, imo, ut videtur in
Josepho de Vita, etiam has: *Deus pramovet: De-
us prædeterminat.* Nempè sensu a nobis explicato
sup. n. 218.

Unde nihil contra nos efficiunt adversarii S.
Thomam aliosve antiquos nobis opposcentes, qua-
diu ex his nulla proferunt loca, in quibus diserte as-
serant Deum movere, seu præmovere causas secun-
das etiam liberas motione omnino antecedente, &
tanta necessitate connexa cum effectu, ut impossi-
bile sit istam Dei motionem existeret & effectum
non poni, ut volunt prædeterminatores, qui tamen
hactenus nihil tale in Divo Th. aut alio, qui ante
Bannezium scripserit, nec in Bellar. Azor. Perer. ali-
ove ex AA. Societatis, quos nobis opponunt, repe-
rire potuerunt, nec umquam reperient, saltem in S.
Th. ut rectè Turcus apud Henao, de quo infra in
tractatu de gratia.

§. V.

*Motus concupiscentia, delectatio morosa &
ignorantia legis naturæ.*

Non potest
esse peccat-
um in sen-
sualitate.

214. **N**on potest esse peccatum formale in
appetitu sensitivo spectato secundum
se, seu absque ordine ad voluntatem, ejus motibus
positivè, aut permissivè ita consentientem, ut ei sint
voluntarii. Est communis & certa cont. Cajet. qui
in appetitu sensitivo admittit libertatem imperfe-
ctam sufficientem ad veniale.

Bar. 1. q. 2
Trid. Aug.
S. Th.

Prob. 1. ex Trid. sess. 5. in decreto de originali §.
1. *concupiscentia nocere non potest non consentibus.*
2. ex Aug. 1. 1. retract. c. 9. ubi ait: *voluntas est qua
pecca-*

F
peccatu
ad i. ubi
eate, &
tum po
ad vol
tu sen
men se
quod a
potest
virtute
ctum h
lirati
qui, qu
nent a
vent i
215
tere p
sensua
benti
ad ven
de ma
quis a
buitu
216
volu
tenti
catu
lunt
licet
ri ali
217
bere
diffe
rem
ad r
ejus
am
bus
sit a
prin
gest

peccatur & bene vivitur. 3. ex S. Th. 1. 2. q. 74. a. 2. ad 1. ubi universaliter dicit: non peccatur nisi voluntate, & in 2. dist. 24. q. 3. a. 2. ubi docet nullum motum poni in genere moris, nisi habita comparatione ad voluntatem. 4. ratione, quia quamvis in appetitu sensitivo daretur aliqua libertas, non posset tamen se extendere ad bonum, & malum rationis, quod à phantasia, qua dirigitur, apprehendi non potest: hinc in appetitu sensitivo dari non possunt virtutes propriè dictæ, quæ debent spectare objectum suum sub ratione honesti ut sic, quod sensualitati convenire non potest, sed solum habitus aliqui, qui impropriè dicuntur virtutes, eo quod inclinent aliquo modo ad objecta virtutum, easque juvent in operando.

2. ex eo quod appetitus sensitivus non sit liber, nec possit attingere bonum rationis.

215. Cum S. Th. videtur favere Cajet. & admittere peccatum veniale in sensualitate, loquitur de sensualitate ut subest voluntati permissivè se habenti ex semiplena advertentia rationis sufficienti ad veniale. Quod colligitur ex his ejus verbis q. 6. de malo a. 7. ad 4. quando in peccato invenitur aliquis actus voluntatis, & rationis, tunc directè tribuitur voluntati, & rationi tanquam 1. principio, & 1. subjecto: sed quando non est ibi aliquis actus voluntatis, & rationis (scilicet cum plena advertentia) sed solus actus sensualitatis, qui dicitur peccatum, quia potest prohiberi per rationem, & voluntatem; tunc peccatum tribuitur sensualitati, licet ei non conveniat formaliter, sed solum materialiter.

S. Th. in sensualitate ut subest consensui voluntatis interpretativo non plane deliberato admittit veniale & libertatem imperfectam & passivam.

217. Subinde S. D. agnoscit in sensualitate libertatem imperfectam, sed solum passivam, seu indifferentiam ad diversa objecta, & quidem majorem quam in brutis, non tamen libertatem activam ad rationem peccati requisitam. Quod patet ex his ejus verbis q. 74. a. 2. ad 1. & per hunc modum etiam appetitus sensitivus in nobis præ aliis animalibus habet quandam excellentiam sc. quod natus sit obedire rationi: & quantum ad hoc potest esse principium actus voluntarij, & per consequens subiectum peccati.

*Motus concu-
piscentiæ in-
deliberati
non sunt pec-
cata.*

*Est de fide
cont. Ians. ex
Trident.
Innoc. X. &
Bajanis prop.
damnatis,
ratio est quia
non sunt vol-
untarii.*

227. Concupiscentiæ motus indeliberati, nō sunt peccata in renatis, neque in non renatis : 1. est de fide quoad utramque partem cont. Luth. & Calv. à quibus nihil aut parum distat Jans. l. 2. de stat. nat. lapsæ c. 25. col. 14. ubi ait *per præceptum non concupisces ipsi motus concupiscentiæ intelliguntur prohiberi*. item t. 2. l. 2. c. 14. col. 844. & seqq. usque ad 849. ubi dicit *motus concupiscentiæ nō sunt aliud quàm quadam desideria peccatorum, & infra sed desideria peccatorum non tantum deliberata, sed etiam talia, quæ rationē antevertunt. sunt mala, turpia, illicita*. Unde in ejus indice ad tom. 2. expressè ponitur *concupiscentiæ motus indeliberati sunt peccata.*

228. 1. Pars habetur definita in Trid. sess. 5. decret. de pecc. orig. §. 5. ubi ex illo Apost. ad Rom. 8. *nihil ergo nunc damnationis est ijs, qui sunt in Christo*, dicitur anathema ei qui asserit in baptismo non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet; & de concup. scientia in baptizatis remanente additur : *qua, cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter repugnantibus non valet.*

2. Pars constat ex decret. Innoc. X. propos. 3. deficientis ad demerendū necess. r. a esse libertatē à necessitate, quæ non convenit motibus indeliberatis.

229. Confit. pro utraque parte. 1. hac ratione, quia ad peccatum requiritur voluntarium seu liberum, alioqui enim sequeretur in dormientibus, amentibus, & aliis usu rationis carentibus esse peccata actualia, quod per se absurdum est : atqui motus concupiscentiæ indeliberati non sunt voluntarii seu liberi ergo &c. 2. quia hæc propositiones Bajanæ damnatæ sunt à duobus Pontificibus, quinquagesima : *prava desideria quibus ratio nō consentit & quæ homo invitatus patitur, sunt prohibita præcepto non concupisces*. quinquagesima prima : *concupiscētia si-ve lex membrorum & prava ejus desideria, quæ invitati sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.*

230. Certum est pro utraque parte stare Aug. de vera relig. c. 14. *Nunc verò usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatū, si non sit voluntarium* : de duabus animabus c. 12.

INT
peccati
facere
Et epist
re mort
hiber
nostro
denup
cupisc
sic aut
est, si
qua. It
cit, fac
231.
centia
ritus,
contr
reddi
fectio
loqui
sed al
negli
bedic
juxta
illud
tat
23
istos
in ha
quor
qui e
secte
tran
imp
patr
men
hon
U
ceat
non
&
præ
liu

peccati reum teneri aliquem, quia non fecit quod
facere non potuit. summa iniquitatis est & insania;
Et epist. 200. quamvis insint, dum sumus in corpo-
re mortis huius, desideria peccati: si nulli eorum ad-
hiberemus assensum, non esset unde diceremus Patri
nostro, qui est in Caelis, dimitte nobis debita nostra;
de nupt. & concup. c. 13. ubi explicans quo sensu co-
cupiscentia ad Rom. 6. n. 7. dicatur peccatum, ait,
sic autem vocatur peccatum, quia peccato facta
est, sicut vocatur lingua loquutio quam facit lin-
gua. Itemq; vocatur peccatum, quia peccatū si vin-
cit, facit, quibus similia habet, l. 3. de lib. arbit. c. 19.

231. Dices Aug. l. 5. contra Jul. c. 3. ait. concupis-
centia carnis adversus quam concupiscit bonus spi-
ritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia
contra dominatum mentis, & pœna peccati, quia
reddita est meritis inobedientis & causa peccati de-
fectione consentientis. R. cum dicit esse peccatum,
loquitur vel de motibus non omnino indeliberatis,
sed aliquo modo voluntariis saltem in causa, aut
negligentia illos reprimendi, vel de peccato & ino-
bedientia materiali objectivè malis, & odio dignis,
juxta illud ad Rom. 7. si autem quod odi malum,
illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habi-
tat in me peccatum.

232 Unde Aug. de spir. & litt. c. ultimo propter
istos motus quamvis involuntarios, dicit non posse
in hac vita impleri legem, non concupisces. Nempe
quoad ultimam perfectionem & finem ad quem tendit,
qui est illos non sentire. unde non vult istos motus,
secluso omni consensu etiā interpretativo, esse legis
transgressionem propriè, sed solum materialiter &
improprie sicut homicidium ab amente aut dormiente
patratum, quod licet non sit formaliter peccatum, est ta-
men ita objectivè malum, ut non possit esse objectum
honesti affectus prosecutionis aut complacentiæ.

Unde male inferebat Julian. cont. Aug. concupis-
centiā esse dignā laude & amore si sit pœna peccati:
non enim quidquid infligitur ut justa pœna est iustum
& amandum, cum possit Deus iuste punire peccata
præcedentia permissione sequentium etiam forma-
lium, ut in obduratis.

Deus

Immeritò
Bajani pro
se citant
Aug. cum
passim doc-
ceat pecca-
tum essentia
aliter esse vo-
luntarium.

Alibi solum
vult esse
peccata mate-
rialiter &
objectivè vel
formaliter
supposito con-
sensu. & con-
cupiscentiam
dici peccatum,
quia est ex
peccato &
illud causat

Quod est pec-
catum mate-
rialiter, imo
& formaliter
potest iuste
infligi in pœ-
nam alterius
peccati.

Deus juxta Aug. in Pl. 35. in renatis odit fomitem peccati quatenus est à peccato & ad illud inclinatur, ac proinde odio in personam non redundante.

S. Th. in 2. d. 24. q. 1. a. 2. solum vult motus concupiscentiæ ortos ex imaginatione objecti delectabilis frequenter esse peccata, quia sæpè sunt voluntarii indirectè quatenus voluntas negligit imaginationem aliò avertere, quod non contingit in ortis ex alteratione organi, quæ nullo modo subest voluntati.

*Delectatio
morosa seu
deliberata
de illicitis
est ex Aug.
illicita, &
quidem gra-
viter, si ob-
iectum sit gra-
viter illiciti-
um; leniter,
si sit leniter
illicitum.*

233. Delectatio morosa est, quæ concipitur vel continuatur post sufficientem advertentiam rationis circa rem illicitam. Dicitur morosa non ex mora temporis, cum de se possit esse instantanea; sed ex eo quod ratio deliberans circa eam immoretur.

Certum est delectationem morosam, etiam separatam à consensu in opus, posse esse peccatum mortale, ita docent. PP. Chysof. Hil., Greg. Bern. & alii apud Vasq. disp. 109 c. 30. & quidem Aug. clarissime 12. de Trin. c. 12. neque sanè cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendam, tenens tamen & volvens libenter, quæ statim ut attigerunt animum respui debuerunt negandum est esse peccatum. sed longè minus quàm si opere statuatur implendum & ideo de talibus quoque cogitationibus venia petenda est, peccus percutiendum atque dicendum dimitte nobis debita nostra.

234. Ratio est quòd voluntaria delectatio de re graviter mala sit graviter mala: cum enim delectatio sit actus prosecutionis, includit aliquem amorem, saltem inefficacem sui objecti; adeoque amorem mali, si objectum sit malum; amor verò mali non potest non esse malus, & consequenter amor gravis mali non potest non esse graviter malus.

Confir. 1. quia est disconveniens naturæ rationali qua tali amare malum etiam solo affectu simplicis complacentiæ; sicut ei disconvenit odisse bonum; utrumque enim dicatur recta ratio esse fugiendum. 2. Quia actus prosecutionis malus suam præcipuè malitiam accipit ab objecto malo, in quod tendit, adeo-

Est
adeoq
levem
sa mo
venia
C
instru
bona
sit per
turpe
bus v

Hi
aliis
to po
ctum
tas in
ei ann
ne ini
ercitu
gravi
um li
monia

De
per se
se ma
ter, de
ingen
non d
dens v
etiga
tenda

De
prohi
nii, n
cum l
um, se
la.

23
tale
tentia
sensu

adeoque gravem si objectum sit graviter malum; levem si leviter. Unde delectatio morosa est offensa mortalis, si ejus objectum sit mortale; venialis, si veniale.

Cogitatio de obscœnis in ordine ad docendum; instruendum in cor cionibus, confessionibus &c. Est bona: ex curiositate, est mala solum venialiter, si absit periculum consensus in rem aut delectationem turpem, quod raro abest in iis, qui frequenter in rebus veneris peccant mortaliter.

Hinc non solum in materia veneris, sed etiam in aliis delectatio seu complacentia de objecto illicito potest esse peccatum mortale, si nempe objectum sit secundum se graviter illicitum & voluntas in illud feratur sub ea ratione, secundum quam ei annexa est malitia. Unde sic delectari de occisione inimici, de occupatione urbium, de delezione exercitus hostilis per prodiciones, fraudes aliasve artes graviter illicitas; ibi sistendo est mortale, tum liter delectatio de ebrietate, furto, falso testimonio &c. ibi sistendo est mortale.

Delectatio de ipsa cogitatione actionis malæ, per se loquendo, non est mala: quia non est de re per se mala, licet sit de re versante circa malum. Similiter, delectatio de modo malè operandi. v. g. de modo ingeniosè clependi burfas, de se non est mala, quia non est de malo. Potest tamen esse mala per accidens ut si adsit periculum ne affectus complacentiæ erga cogitationem, & modum actionis malæ se extendat in ipsam actionem malam.

Delectatio morosa de rebus solo jure positivo prohibitis, ut de esu carniū cogitato diebus jejunii, non est illicita; nisi sit de re ut prohibita: quia cum lex non prohibeat cogitationem esus carniū, sed solum esum, non est de re prohibita & mala.

235. Ut delectatio morosa sit peccatum mortale tria requiruntur. 1. gravitas materiæ. 2. advertentia, plena & perfecta ex parte intellectus, 3. consensus ex parte voluntatis.

Culpabilis delectatio morosa est de quavis re illicita, non tamen de prohibita solo jure positivo.

Ad delectationem mortalem requiritur, gravitas materiæ.

Ad.

2. *Adversus
rentia perfect
ta, ut est in
semiebris
solum suffi
cit ad veni
ale.*

3. *Consensus
saltem, in
terpretatio
nis in positi
one causa sine
iusta ratione,
vel in negati
one resistens
tate positiva
absque iusta
causa.*

Advertentia semiplena sufficiens ad veniale, non ad mortale; est cognitio malitiæ actus, sed ita imperfecta ut sit similis illi, quæ invenitur in semidormientibus, semiebris &c. sicut enim ille, qui nondum est plenè excitatus à somno ob sensus ex parte impeditos & ligatos, non habet perfectum iudiciū rationis, nec plenè advertit ad bonitatem vel malitiam sui operis; ita fieri potest & sæpè fit ut etiam in vigilia, ob subitam & vehementem aliquam passionem, aut distractionem ad res alias, vel aliam similem ob causam, homo non sit plenè advertat ad malitiam actus sui præsertim interni, sed sit similis semidormienti, sic proinde ut ejus advertentia non sufficiat ad peccatum mortale, quod cum sit malum gravissimum, non est censendum incurri, nisi sit plenè voluntarium & perfectè liberum, quod non stat cum advertentia adeo imperfecta & semisopita.

336. Consensus directus & formalis non requiritur ad delectationem mortalem, sed sufficit interpretativus, quo voluntas negativè se habet, motio- ni seu delectationi exurgenti, neque positivè consentiendo, neque positivè resistendo: etiam sufficit virtualis, seu interpretativus in causa, quo absque iusta ratione, ponitur actio, ex qua prævidetur secutura torpida motio & sensitiva delectatio: tales enim consensus sufficiunt ad rationem voluntarii, & consequenter ad gravem malitiam, si objectum sit graviter malum.

Dixi *absque iusta causa*: quia tunc solum habetur consensus interpretativus quando voluntas potest & debet motus pravorum reprimere; non debet autem voluntas tales motus reprimere; seu impellere per cessationem ab actione honesta quando habet iustam causam illam ponendi.

337. Cajet. & alii sentiunt non esse mortale in his habere se negativè, modò id nò fiat ex delectationis complacentia & absit periculū consensus formalis.

Negat Vasquez sententiam Cajet. rejiciens ut improbabilem; quia absque iusta causa non resistere positivè, saltem per actum internum displicentiae est ex nimia sui confidentia, & presumptione virtutis,

Est
tis, exp
ter & g
ve; jux

Lay
b. lem
tate op
Valq
nimis
deducit

z. 8
rationa
proxim
pes) E
quanti
at repr
teris su

z. Si
dinato
nere pr
causan
pericu
morus
sufficie
nendū
nulla
cendi e

3. I
culum
tentia
plicen
am cul
mali c

z. 9
do effi
vis non
lūm co
directe
rum, se
effi car
peris po
sine qu
di dele

tis, exponere se periculo consensus positivi, formaliter & graviter peccaminosi, quod est peccatum grave; juxta illud *qui amat periculum, peribit in eo.*

Layman censet utramque sententiam esse probabilem: verum quidquid sit de speculativa probabilitate opinionis Cajet. in praxi sequenda est sententia Vasq. quia est longè probabilior ac tutior & altera nimis periculosa, ut possit absque peccato in praxim deduci.

z38. Ex his i. mortaliter peccat qui absque causa rationabili ponit actionem, ex qua ut dispositione proxima (quales sunt tactus, aspectus, lectiones turpes) prævidet secuturos motus venereos, idque quamvis illos non intendat, imo averteatur & statuat reprimere: ratio est quod ad mortale in aliis materiis sufficit hujusmodi voluntarium in causa.

z. Si actio sit solum causa remota motuum inordinatorum non est mortale imo nec veniale illam ponere propter aliquam ejus utilitatem, aliamve justam causam, modò non intendatur delectatio, & absit periculum consensus formalis. cum enim ejusmodi motus facillimè excitentur, non censentur hoc casu sufficenter voluntarii in causa remota, alioqui abstinendum esset à plurimis actionibus utilibus: si tamen nulla sit causa rationalis ejusmodi actione exercendi erit peccatum veniale, non mortale. Ita Laym.

z. In praxi tamen ad vitandos scrupulos & periculum consensus; necessarium est, ut, posita advertentia delectationis, statim eliciatur aliqua ejus displicentia, qua seclusa voluntas, propter sympathiam cum appetitu sensitivo, ægrè abstinebit à formali consensu in delectationem.

z39. Complacetiæ seu delectationes aliquo modo efficaces, seu habentes rationem desiderii, quamvis non absolute efficacis circa obsecna, non solum contrahunt malitiã substantiæ operis, circa quod directè versantur; sed etiã circumstantiarum ei annexarum, seu tenentium se ex parte objecti: quia cum actus efficax, etiã solum conditionatè, tendat ad realem operis positionem, implicite vult & amplectitur omnia, sine quibz poni nõ potest à parte rei: secus huiusmodi delectationes sunt complacetiæ simplices omnino in-

*Resistentia
positiva est
mora ut nec
essaria ad
non consenti
endum.*

*Ad mortale
enim sufficit
Voluntarium
in causa pro-
xima, etiam
in remota
absque bono
sine posse
ta.*

*Delectatio-
nes ineffica-
ces non con-
trahunt mag-
isiam cir-
cumstantia-
rum, secus si
sine aliquo
modo effica-
ces.*

efficaces; tunc enim nullo modo feruntur in circumstantias operis ut à parte rei existentis; hinc simplices delectationes venereæ, circa actus luxuriæ naturalis, juxta varios, sunt omnes ejusdem speciei; secus si objectum sit peccatum contra naturam ut Sodomia, bestialitas &c. Tunc enim constat ejusmodi delectationes esse eo ipso specie diversas; cum habeant objectum specie diversum, quod nullo casu potest esse honestum & licitum.

*Delectatio
spiritualis
sub conditione
licita de
se non est
illicita.*

240. Delectatio morosa merè spiritualis, hoc est solius voluntatis, non appetitus sensitivi, de actu carnali, sub ea ratione, seu conditione, secundum quam non est inordinatus, ut inter conjuges, de se non est peccatum, cum non sit de objecto illicito: per accidens tamen, regulariter loquendo, est peccatum, ratione venereæ delectationis sensitivæ, quæ moraliter non potest non excitari in eo, qui voluntariè & cum delectatione rationali immoratur representationi actus adeò turpis, ex qua naturaliter sequitur commotio & delectatio carnalis.

Hinc voluntariæ delectationes de præterito actu conjugali in viduis, & de futuro in sponsis, licet versentur circa objectum licitum; regulariter tamen sunt peccatum & quidem grave; ratione præsentis commotionis & delectationis venereæ ipsis in eo statu graviter illicitæ, quæ moraliter non potest non oriri ex ejusmodi voluntaria turpis objecti representatione.

*Pollutio est
contra finem
naturæ ade-
oque intrin-
sicè mala
mortaliter*

241. Pollutio voluntaria est intrinsecè mala, & peccatum mortale contra naturam, ac proinde quovis casu illicita. Prob. 1. ex 1. ad Cor. 6. *Molles* (id est juxta Anselm. & alios communius), qui se voluntaria seminis effusione polluant) *Regnum Dei non possidebunt.* 2. Quia semen humanam natura sua ordinat ut ad generationem humanam & speciei conservationem; contra quem finem graviter peccatur quando semen effunditur, extra actum naturalis concubitus, hoc enim directè repugnat fini generationis.

Adde quod si vel uno casu liceret, facilè ista licentia ob delectationem ad alios casus extendere-
tur

in circum-
ne simpli-
xuræ na-
speciei; se-
am ut So-
ejusmodi
um habe-
o casu po-

tur contra bonum speciei, quod cum prævaleat bo-
no cujusvis individui, etiam pro vita tuenda hun-
quam licet sibi directe pollutionem procurare.

Cum tamen medici judicant semen transisse in
materiam venenosam, licitum est medicamentis e-
am expellere, quamvis, præter intentionem, prævi-
deatur inde per accidens secutura aliqua veri semi-
nis emissio. Ita Fill. Trul.

*Licet ra-
men justam
ab causam po-
rere actionē
ex quaper
accidens
prævidetur
secutura;*

lis, hoc
vi, de actu
secundum
ges, de se
o illicito:
3, est pec-
tivæ, quæ
ui volun-
oratur re-
naturaliter

242. Licet justa de causa exercere actionem uti-
lem ac honestam & consequenter de se licitam,
quamvis ex illa, ut causa remota, prævideatur se-
cutura pollutio, modo nulla ratione intendatur, nec
sit ullum periculum consensus in delectationem: se-
cus, si experientia lapsuum præteritorum deprehen-
datur periculum ejusmodi consensus. hoc enim ca-
su, non verò priori, est obligatio abstinendi à tali
actione v. g. à studio casuum turpium, auditione
confessionum, exercitio Chirurgiæ circa partes in-
honestas personæ ejusdem vel diversi sexus.

*Secus si ex
ea sequatur
proximè, &
per se.*

terito actu
nsis, licet
ter tamen
præsentis
ipsis in eo
on potest
objecti re-

243. Est peccatum mortale ponere causam pro-
ximam pollutionis (ut sunt tactus, aspectus, & ser-
mões, seu lectiones valde turpes) absque causa ju-
sta, & aliquo modo necessaria. Ita omnes: quia tali
casu pollutio est perfecte voluntaria. Secus si sic
causa valde urgens talium actionum, qualis est in
chirurgo causa mediendi gravi morbo aut vulnere
circa verenda, ex quo sequeretur mors, aut aliud
grave incommodum infirmi, cum alius non sit, qui
remedium adhibere possit.

è mala, &
indè quo-
lles (id est
e volunta-
m Dei non
natura sua
& speciei
viter pec-
tum natu-
at fini ge-

244. Probabile est quod docent Navar. & alii
cont. Solum, secluso affectu libidinoso & consen-
sus periculo, licitum esse ob sanitarem aliamve cau-
sam honestam, affectu simplici desiderare pollutio-
nem involuntariam, v. g. in somno: & similiter de e-
jus eventu gaudere, uti & de quovis effectu bono
& honesto ex mala actione secuto. Ratio est, quod
pollutio ex causis naturalibus proveniens non sit
in se peccatum, & finis ob quem optatur, sit de se
honestus. Similiter licitum est optare bonam mor-
tem naturalem personæ perniciosæ reipublicæ,
quamvis non liceat eam procurare: unde nulla est

*Licet ob sa-
nitatem opo-
tare pollutio-
nem invol-
untariam.*

è ista li-
xtendere-
tas

obligatio impediendi pollutionem sponte sua evenientem, aut jam ceptam (v.g. in somno) reprimendi, sed licitum est, sanitatis causa, ad eam habere se permissivè, quia hoc non est eam procurare, sed pati. Excipe nisi adsit periculum consensus in delectationem, quod rarò abest, si nulla fiat resistentia, saltem per actus internos displicentiæ, quos plane expedit elicere, saltem ad tollendos scrupulos. Sanch.

Pollutio in somno est mortale, 1. quando ex ejus intentione, ante somnum posita est illius causa: nec fuit retractata, 2. Quando post somnum est approbata propter delectationem Venercam; alias non est peccatum; ideoque non est obligatio eam confitendi. Fill. Pollutio mutua inter personas ejusdem sexus procurata ex solo affectu ad delectationem venercam, absque concubitu, est solum molliities; si fiat ex affectu ad personam ejusdem sexus, præsertim cum aliqua conjunctione & commixtione corporum, participat malitiam sodomie. Fill.

245. Distillatio est fluxus humoris quasi medii inter urinam, & semen. Quando fit cum sensu delectationis carnalis & commotione spirituum generationi servientium, de ea, quoad rationem peccati, loquendum est sicut de pollutione: eum autem fit sine ulla commotione spirituum & absque omni sensu carnali, de ea non est magis curandum, quàm de sternutatione. Cajet. Sanch.

246. Amplexus, oscula, tactus, aspectus, verba turpia & similia inter solutos sunt mortalia, quando fiunt animo venerco; id est propter delectationem carnalem, quæ ex talibus oriri potest, etiam secluso affectu, ad actum ulteriorem. Item quando fiunt ex alio motivo cum notabili periculo formalis consensus in talem delectationem, patet ex dicendis n. 249. & ex motu proprio Clementis VIII. & Pauli V. quo severissimè prohibetur opinio docens non esse mortalia.

S. Th. 2. 2 q. 134. a. 4. ad 1. solum vult ista habere rationem peccati quatenus ordinantur ad fornicationem, sc. ex fine intrinseco ipsius operis, quamvis sub-

Oscula tactus etc. Ex affectu venerco, sunt mortalia inter solutos.

subi-
tis.

2.

ctus

te ju

deli

sunt

cum

dele

porti

bidin

A

lis co

ad co

cum

sunt

rò &

onis

A

mort

ctum

24

volu

bitur

masli

que n

Si

v.g. a

ad il

incon

per fi

conju

citos

24

cusan

Car

ches

cap.

doctr

vè pr

der. I

sub

subindè non ex intentione, saltem formali, operantis.

247. Quando oscula, amplexus, tactus, & aspectus partium non inhonestarum, sunt ex urbanitate juxta consuetudinem patriæ, absque affectu in delectationem carnalem, & sine ejus periculo, non sunt peccatum, neque excedunt malitiam venialem, cum sunt joco, ex levitate, curiositate, vel ob solam delectationem organicam, quæ oritur ex certa proportionè tactilis cum tactu, modò absit affectus libidinofus, ejusque periculum.

*Secus sine
tali affectu
ex causa
rationabili.*

Amplexus, oscula, tactus, cum sint quædam realis conjunctio, & magis propinquum præambulum ad copulam, sunt ejusdem speciei, cujus esset copula cum tali persona vel animali; adeoque confitenda sunt cum omnibus suis circumstantiis. Aspectus vero & sermones turpes sequuntur naturam delectationis cum qua fiunt.

Amplexus, tactus & oscula, inter conjuges sunt mortalia, si fiant cum periculo pollutionis extra actum conjugalem; secus secluso hoc periculo.

*Licet con-
jugibus si
debitè fiat*

248. Sunt tamen venialia, si fiant propter solam voluptatem, quia sic non ordinantur ad finem debitum, quæ inordinatio non est gravis, ut patet à simili in comestione ob solam delectationem, adeoque non est sufficiens ad mortale.

Si verò isti actus ordinentur ad finem debitum, v.g. ad actum conjugalem tanquam præparationes ad illum legitimè exercendum, vel ad vitiationem incontinentiæ, non sunt illiciti: quia honestantur per statum conjugii, qui, cum actum principalem conjugibus reddat licitum, consequenter etiam licitos reddit actus illi prævios & subservientes.

249. Dati in re venerea parvitatem materiæ excusantem à mortali, affirmant Jac. Marchantius, Caramuel, & alii apud Dian. pro eadem sent. Sanchez citat Armil. verbo *impudicitia* n.r. Navar. cap. si cui de pœnit. dist. 1. n. ult. Sotum de doctrina christiana. fol. 26. eam censent speculativè probabilem, quamvis in praxi rejiciendam Malder. Lor. & alii.

*Non datur
parvitas ma-
teria in re
Venerea, Ita
cum commu-
niori omnes
Iesuitæ, ex
decreto
Claudii A.
quavina Ge-
neral.*

*Quod solum
vetat actus
externos.*

*Ratio est
quod omnis
delectatio ve-
neræa per se
ordinetur ad
pollutionem,
fitque ejus
quadam in-
clinatio.*

*Valde lubri-
ca, & expo-
sita periculo
gravioris
malis.*

Absolutè negant Sil. Sanchez l. 5. moral. c. 5. n. 12. ubi revocat oppositum quod ante docuerat de Matrim. l. 9. disp. 46, n. 9. Suar. vasq. & ceteri Iesuitæ post decretum P. Generalis Claudii Aquaviva editum anno 1612. quo in virtute S. obedientiæ præcipitur, ne quis è Societate in posterum sententiam affirmantem publicè vel privatim non modò ut veram aut probabilem; sed ne ut tolerabilem quidem ulla ratione doceat aut placere sibi significet, aut secundum illum consilium cuiquam det. Hoc decretum habetur apud Tanner. tom. 2. d. 4. q. 18. d. 6. n. 109.

Hinc nobis non licet asserere quod non violetur hoc decretum si quis è Societate interius se dirigat juxta sententiam affirmantem tanquam intrinsicè probabilem: quia hoc esset implicite secundum illam consilium dare: solum tamen prohibet actus externos explicitè aut implicite tendentes ad approbationem vel usum istius sententiæ.

250. Ratio à priori est hic non excuset levitas materiæ, est quod omnis delectatio venerea fiat per aliquam spirituum generationi subservientium commotionem, seminis resolutionem, ejusque deductionem per venas & arterias spermaticas ad partes obsecundas, sic ut fit quædam inchoatio pollutionis (ut ex Hypocrate, Galeno, Arist. rectè probant Rebellus part. 2. de obligationibus justitiæ l. 3. q. 19. sec. 3. Baldellus & alii) ac proinde omnis delectatio venerea, ex natura operis, adeoque & operantis, saltem virtualiter, ordinetur ad seminis emissionem extra actum conjugalem graviter illicitam. Ergo etiam ipsa per se & ex suo fine intrinsicè est graviter illicita: cum enim sit medium natura sua tendens ad grave malum, non potest esse efficaciter voluta, quin saltem virtualiter & implicite intendatur istud malum, ad quod per se ordinatur.

Adde quod ob materiæ lubricitatem, & summam naturæ corruptæ inclinationem non possit hic quis sistere in certa delectationis parvitate, quin ulterius progrediatur, aut certe exponat se evidenti periculo ulterius progrediendi ad majorem delectationem.

ob

ob levitatem materiæ, à gravi peccato non excusantem; unde hic est specialis ratio negandi parvitatem materiæ, quæ in ebrietate, furto aliisque peccatis, locum non habet

251. Dantur tamen delectationes venereæ etiam in solutis, solum veniales, non ob levitatem materiæ, sed ob defectum advertentiæ aut consensus; & inter conjugatos etiam ob solam materiæ levitatem patet ex dictis n. 235. 247.

252. Vir doctus qui se accusat de venereis tantum de peccatis sua opinione (quam non vult deserere) solum venialibus ob levitatem materiæ (non obstante decreto sup. cit. n. 249) à confessario Societatis absolvi potest & debet. Ita Revisores Romani Societatis Jesu, nomine R. P. Generalis responderunt ad Provinciam Gallo Belgicam. 15. Jan. 1659. Ratio est, quod hoc non sit sententiam affirmantem ullo modo approbare, aut secundum illam consilium dare, sed supposita probabilitate saltem extrinseca, quam variorum DD. iudicio, Ecclesia non improbane, possider, pœnitenti benè disposito dare absolutionem, ad quam, præmissa confessione legitima, jus habet; quam proinde sine injuria ei negare non potest confessarius, quamvis ejus opinionem censcat esse improbabilem & falsam.

253. Ignorantia vincibilis eorum, quæ quis potest & debet scire, qualis est in eo, cui venit in mentem dubitare de obligatione aliquid sciendi, faciendi, aut omittendi, & de ea inquirere negligit, est culpabilis; cum sit voluntaria in sua causa, sc. in voluntaria inquirendi negligentia; ac proinde non excusat à peccato formali, cum ejus malitiam non reddat involuntariam; sed voluntariam interpretativè, seu virtualiter in causa,

254. Datur, in quibusdam usum rationis habentibus, ignorantia invincibilis juris divini positivi, etiam ad salutem necessarii, & facti ejusmodi jurebus implexi. Ita Vasq. in 1.2. disp. 220. c. 3. Sylvius in 1.2. q. 76. a. 3. q. la. 2. concl. 5. Schildere de principis conscientiæ tract. 2. n. 9. & 10. & alii communiter sine contra Guilelmum Parisien. Alens. Hug. à

Potest confessarius Societatis absolvere virum doctum, quod in praxi tenet contrariam sententiam.

Ignorantia vincibilis non excusat à culpa.

Datur ignorantia vincibilis Divini juris positivi, etiam ad salutem necessariam, & factorum ipsi juri contrarium.

S. Victore, Cordub. Adria. & alios apud Vasq. 1. 2. disp. 12 o. c. 1. disp. 12 2. c. 1. Dixi *iuris divini*, quia de ignorantia invincibili *iuris humani* nulla est controversia, omnes enim contra Luth. eam admittunt.

Prob. 1 quia sunt plurimi infideles, & nonnulli fideles, quibus nunquam venit in mentem cogitatio de variis præceptis Dei positivis, nec dubitatio de variis factis ad Dei legem aliquo modo pertinentibus: atqui tales non possunt habere istorum notitiam; quia non est unde excitentur ad inquirendum de illis. Ergo illa ignorant invincibiliter, & inculpabiliter.

Hac enim ignorantia qui dam in Script. excusantur à peccato, uti & DD. Canonici Latini qui docuerunt errores.

Prob. 2. Quia Gen. 20 Abimelech, qui Saram uxorem Abraham, putans esse ejus sororem, sibi assumpserat, excusatur à Deo propter ignorantiam invincibilem his verbis: *Et scio quod simplici corde hoc feceris*, de quo Aug. 1. 6. cont. Julian. c. 19. sic loquitur, *sed sciebam inquit Deus, quia in corde mundo fecisti hoc. Non omnia quaecumque alia; sed hoc, in quo adulterii conscientiam non habebat.*

255. Prob. 3. Quia sic excusari debent SS. DD. Ecclesiæ, qui per ignorantiam invincibilem subinde docuerunt errores; quod necesse est alterutri evenisse, quando in materia fidei aut motum docuerunt contradictoria, uno affirmante, quod alter negat, de quo præclare Conradus de contrariis q. 100. *Quia nisi sic, sequeretur quod aliquis ex SS. DD. Ecclesia discessisset in mortali peccato, consequens est inconveniens, sequela probatur, quia S. Th. tenet in 4. quod post lapsum in mortale non sit opus statim confiteri, habita copia confessoris, nisi in quibusdam casibus, & S. Bonav. est contraria opinionis &c. cum ergo altera illarum opinionum oporteat esse falsam: ponamus quod opinio S. Thomæ fuerit falsa: tunc ipse docendo alios, & non revocando peccasset mortaliter, quia seduxisset homines ad mortalem omissionem per suam Doctrinam: si autem ponatur à contra quod opinio S. Bonav. sit falsa, tunc similiter ipse decedendo in illa opinione & Doctrina & non revocando eam decessisset in mortali, quia alligasset onus grave in humeris hominum & clau-*

fuisset regnum Dei ante homines, faciendo viam Domini arctiorem, quàm sit, sua doctrina falsa.

256. Quod verò ejusmodi ignorantia etiam extendat ad ea, quæ sunt ad salutem scitu necessaria.

Prob. 1. ex D. Th. 2. 2. q. 10. a. 1. ubi habet: si infidelitas accipiatur secundum negationem puram, sicut in illis, qui nihil audierunt de fide, non habet rationem peccati, sed magis pœna: quia talis ignorantia divinorum ex peccato primi parentis consecuta est, qui autem sic sunt infideles, damnantur quidem propter alia peccata, quæ sine fide remitti non possunt: non autem propter infidelitatis peccatū.

2. Quia mysteria Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis & alia ejusmodi, quæ non possunt agnoscī ex creatione mundi, possunt juxta Aug. tract. 89. in Joan. & Epist. 105, sine culpa ignorari, & tamen eorum notitia est juxta DD. communiter ad salutem necessaria, & quidem necessitate mediū.

Dices cum Alensi, Corduba, Adria, & aliis antiquis: Deus (qui 1. Tim. 2. vult omnes salvos fieri) facienti per gratiam quod in se est bene vivendo, orando, lachrymando, &c. dat. sive per se internis illustrationibus, sive Angelorum aut hominum ministerio, notitiam seu fidem necessariorum ad salutem: ergo homo non potest illa ignorare invincibiliter, sed solum vincibiliter & culpabiliter, seu voluntariè in causa, sc. in negligentia faciendi quod potest. R. 1. notitiam Dei eiusque præceptorum, ac ministeriorum fidei non esse necessariam ad salutem, nisi paulo ante mortem, quo tempore pius laicus illam accepit, & salutem obtinuit. Ac proinde quantum est ex vi istius argumenti, posse hominem illa invincibiliter ignorare ferè per totam vitam. 2. licet Deus velit, quantum est de se (modo explicato. 1. p. c. 4. §. n. 259.) omnes salvare: non tamen vult tollere omnia salutis impedimenta, quæ à causis 2. possunt obijci & iis divinorum notitia variis hominibus reddi impossibilis, ut educatis inter barbaros, qui non diu post usum rationis moriuntur, vel incidunt in amentiam, priusquam illis naturaliter in mentem venire potuerit ulla cogitatio de Deo.

Est S. Th. favente Aug. etiam respectu necessariorum ad salutem, quorum notitia non est ad vitam æternam necessaria nisi paulo ante mortem.

Hæc ignorantia ex usu
a peccato
formali;
hoc juxta in-
terpretatio-
nem Aug.
Bernard. tradi-
tur Joan. 9.

257. Hæc juris & facti ignorantia excusat à pec-
cato formali Prob. 1. ex Script. Joan. 9 v. 41. Si cæci
essetis non haberetis peccatum &c. 15. Si opera non
fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non
haberent Quæ explicans Aug. tract. 89. in Joan.
quærit: utrum hi, ad quos non venit Christus, nec
locutus est eis, habeant excusationem de peccato
suo; Et postea ait: Respondeo illos habere excusati-
onem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato,
quo in Christum non crediderunt, ad quos non ve-
nit & quibus non est locutus. Et infra iterum quæ-
rit, utrum hi qui priusquam Christus veniret, &
ejus Evangelium audirent, sine hujus vitæ præve-
ti sunt, possint habere hanc excusationem & sub-
dit: possunt, plane sed non ideo possunt effugere dam-
nationem, quicumque enim sine lege peccaverunt,
sine lege peribunt. Quia nempe non sunt immunes
ab originali & aliis peccatis, quæ propria volunta-
te admiserunt. His similia habet Epist. 105. Quibus
clare docet ignorantiam invincibilem fidei & legis
Christi exculare à peccato infidelitatis & inobedi-
entia;

Idem docet Bernard. in eadem Joan. verba E-
pist. 77. ad Hug. de S. Vict. ubi habet si loquutus
quidem fuisset Christus, sed non eis, inobedientia
culpam ignorantia nihilominus excusaret. Hinc
merito damnata est à Pio 5. Bajana 68. Infidelitas
purè negativa in his; in quibus Christus non est
predicatus peccatum est.

Malitia actus
agenti igno-
ra, ei non pos-
test esse vo-
luntaria, ac
deoque nec
imputari, ad
culpam, ut
decent S.
Th. Aug.
& alii.

258. Prob. 2. Ratione; quia ut malitia actus ali-
cui possit imputari debet ipsi esse voluntaria; cum
damnata sit hæc propositio Bajan. 46. ad rationem
& definitionem peccati non pertinet voluntarium.
Atqui malitia actus precedentis ex ignorantia in-
vincibili non est voluntaria agentis; quia ad ratio-
nem voluntarii requiritur cognitio vel malitiæ in-
existentis actui, quando actus est imperatus, vel
malitiæ objectivæ quando est elicitus, juxta illud
S. Th. 1. 2. q. 6. a. 1. voluntarium dicitur esse secun-
dum definitionem Arist. & Greg. Nyssen. & Da-
mas, non solum cujus principium est intra, sed cum
ad

Iur
addit
invinc
Thom
sit ign
quant
in vol
tum; s
liquis
tarie q
tarie j
tia act
quam
norant
sare à
Con
macul
innoc
contra
hæret
ladi no
qu nel
id ref
259
sua cul
ut qua
cidium
quider
homin
22. con
(sc. eju
ter cui
ille inc
260
rum ac
tura &
deduct
habent
Prob
lus hon
justum
ni gene

additione scientiæ: ergo peccatum impurari nequit. invincibiliter ignoranti malitiam actus. Ut rectè S. Thomas q. 3. de mala a 8. si in eodem actu aliquid sit ignoratum & scitum, potest esse voluntarium, quantum ad id, quod est scitum, semper tamen est involuntarium, quantum ad id, quod est ignoratum; si ve ignoretur difformitas actus, puta cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntarie quidem facit fornicationem, sed non voluntarie facit peccatum; si ve ignoretur circumstantia actus, sicut cum aliquis accedit ad mulierem, quam credit esse suam. Quibus manifestè docet ignorantiam invincibilem tum juris, tum facti excusare à peccato formali.

Confir. x Aug. Epist. 48. certè nullius crimen maculat nescientem, & infra: hos ergo à crimine innocentes esse ipsa ignorantia satis ostendit & l. 2. contra Crescon. c. 26. dicit de eo qui incienter ab hæretico baptizatus est conscientia ejus propterea ladi non potuit, quia nescivit. Idem docet de eo, qui nesciens uxorem duxit alienam, si postmodum id rescians ab ea discesserit.

259. Hæc conclusio etiam vera est quando quis sua culpa incidit in statum ignorantie invincibilis: ut quando quis se inebriat non prævidens se homicidium in ebrietate commissurum; talis peccavit quidem se inebriando, non tamen in statu ebrietatis hominem interficiendo Hoc docet, de Loth. lib. 22. contra Faust. c. 44 ubi ait: inebriaverunt eum (sc. ejus filia) & se nescienti miscuerunt; quapropter culpandus est quidem, non tamen quantum ille incestus, sed quantum illa merebatur ebrietas.

260. Non datur ignorantia invincibilis principiorum ac universalissimorum principiorum juris naturæ & conclusionum immediatè & clarè ex illis deductarum, saltem ad longum tempus, in ullo habente usum rationis & subinde de illis cogitante.

Prob. ex PP. Hier. Epist. ad Algasia q. 8. nullus hominum est, qui hanc legem nesciat. Idcirco iustum iudicium Dei est scribentis in corde humani generis: Quod tibi fieri nolueris, alteri ne feceris,

Etiam de ignorantia voluntario in causa.

Non datur invincibilis ignorantia principiorum & concl. evid. dentissimarum iur. naturæ cuiusmodi sunt iuxta Vaseq. contenta in decalogo.

Aug. in Ps. 118. Conc. 25. Nullus est, qui faciat alteri injuriam, nisi qui sibi fieri nolit, & in hac transgrediatur natura legem, quam non finitur ignorare, dum id, quod facit, non vult pati.

Confir. Quia dantur principia metaphysica prima ita evidenter, ut quemvis intellectum de se cogitantem necessitent ad assensum sui, & conclusio-
num ex ipsis evidenter deductarum, ergo etiam moralia. Sequela patet à pari, eamque manifestat experientia, qua constat omnes agnoscere bonum esse amplectendum; malum fugiendum &c.

261. Omnia præcepta decalogi juxta Vasques Sylv. Amic. sunt ita clarè connexa cum primis principis juris naturalis, ut non possint diu invincibiliter ignorari, saltem ab iis, qui, per affectus pravitatem & peccandi consuetudinem, non habent extinetum conscientia remorsum : hoc tamen negant. Tan. Præpositus & alii probabiliter; cum ut ex dicendis inf. n. 264. fornicationis simplicis malitia, attento solo jure naturæ, ægrè possit certò cognosci.

262. Datur in multis usum rationis habentibus invincibilis ignorantia juris naturæ quoad conclusiones ex principiis moralibus mediare & obscure deductis ita Albert Mag. in 2. dist. 12. a. 10. ubi ait: ignorantia juris est duplex: quia quoddam est jus universale, quod omnibus imponitur ad sciendum: & quoddam est particulare, quod non scitur nisi per studium: & puto, quod prima est crassa & supina, non excusans. Secunda autem excusat vel à tanto vel à toto, si est casus multum difficilis. Magistro suo magno major discipulus S. Thomas consentit. 1. 2. q. 94. a. 4. ubi ait lex naturæ, quantum ad prima principia communia, est eadem apud omnes, secundum malitiā: sed quantum ad quadam propria, qua sunt quasi conclusiones principiorum communium, est eadem apud omnes, ut in pluribus, secundum notitiam: sed ut in paucioribus potest deficere, quantum ad notitiam. Sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum; cum tamen sit expresse contra legem naturæ. Idem docent Vasq. Sylvius & alii communiter, Contra Gratia. Alensem, Alphonsum à Castro &c.

Datur tamē de variis obscurioribus juris naturæ præceptis.

Iu
26
cepta
bus &
onem
ra pri
lis si
fornic
onali
na sic
26
conve
hodie
lum a
ut no
Intell
fornic
honest
propo
centil
unt p
non e
quit
provi
actus
dest.
Sic
efficaz
finem
licate
lutio
tem v
confi
26
Mari
esseli
cem
tural
infide
varia
hum
(pra

263. Ratio est quod sint varia Legis naturæ præcepta ita obscura, ut vix possint etiam à viris fidelibus & doctis percipi, quale est prohibens fornicationem simplicem ex mutuo consensu cum adhibita prudenti cautione pro honesta educatione proli si nascatur. Agerrimè enim probari potest quod fornicatio in casu proposito repugnat naturæ rationali quæ tali, seu quod, seclusa prohibitione divina sit illicita.

264. Certe nemo hætenus pro illius naturali inconvenientia cum natura rationali (quam tamen hodie tenent omnes Catholici) proferre potuit ullum argumentum, quod intellectum ita convincat, ut non possit plausibiliter solvi; imo plausibilius & intelligibilius, quàm hoc in contrarium: iste actus fornicationis, seu copulæ naturalis non est per se inhonestus, cum inter conjuges sit licitus, & in casu proposito nulli est iniurius, non enim illum exercentibus, quia mutuo consensu sibi invicem tribuunt jus in sua corpora in ordine ad istum actum, non etiam proli nascituræ, quia aliud jus habere nequit, quàm ad honestam sustentationem de qua illi providetur, non denique generi humano, quia talis actus ejus conservationi non nocet, sed potius prodest. Ergo non est jure naturæ illicitus.

Similia formari possunt argumenta in speciem efficaciam pro mendacio levi, præsertim ad bonum finem magni momenti ordinato, pro uxorum pluralitate, repudio uxoris adulteræ, lucro ex mutuo, pollutione præsertim quando est necessaria ad sanitatem vel vitam tuendam, & similibus communi DD, consensu jure naturæ prohibitis.

265. Unde, teste Sylvio sup. n. 154. Cassianus, Marulus, & alii tradiderunt mendacium officiosum esse licitum. Durand. censuit fornicationem simplicem non esse peccatum mortale, stando in jure naturali. Ex quibus videtur certum multos, saltem infideles, per totam vitam invincibiliter ignorare varia præcepta legis naturæ, ea nempe, quæ actus humanos prohibent, quorum inordinatio naturalis (præsertim quando adsunt circumstantiæ appa-

Ita Albert.
S. Th. & Scho-
lastici. Com-
munisimè.

multa sunt
juris naturæ
contraria,
quorum ino-
rdinatio
naturalis
agré proba-
tur, & conse-
quenter fa-
cile ignora-
tur.

Vt fuerunt
ignorata à
Cass. Marul.
Durand. &
aliis.

PARS II. 172 C. 3. § 5. INVINCIBILIS IGNORANTIA
renter excusantes à peccato) vix à fidelibus etiam in-
geniosis & doctis, deprehendi potest.

*Multiò facio-
lius ignora-
tur ab infidelibus.*

Dixi *Saltem infideles*, quia fideles, qui de virtuti-
bus & vitiis à Parentibus, Magistris, & Conciona-
toribus frequenter instruantur, non ita faciliè pos-
sunt absque culpa ignorare, saltem diu, mala esse
omnia, aut pleraque ex iis, quæ sunt lege naturæ
prohibita, licet possint ignorare, imo plerique ex
rudioribus ignorent esse contraria legi naturæ, cu-
jus nullam habent notitiam; atque ita, hoc saltem
sensu habeant ignorantiam invincibilem legis natu-
ræ & consequenter malitiæ inexistentis à qui per
repugnantiam cum ista lege.

Confir. 1. ex Aug. l. 1. *De serm. Domini in monte*
c. 29. ubi non audet peccati damnare eum, qui ad
evadendam mortem uxoris suæ usum alteri viro
permiserat, judicans illud eo casu non esse illicitum.

*Nos est cur
homo non a-
que possit
errare in vitiis
cibit in
iure natura,
quam in
physica aut
mathefi*

266. 2. Quia homo potest errare invincibiliter
circa veritates metaphysicas: ergo etiam circa mo-
rales pertinentes ad jus naturæ; cum nulla appare-
at ratio disparitatis, & experientia manifestet non
rarò pueros & alios habentes usum rationis, varia
committere contra legem naturæ, absque ulla ap-
prehensione peccati, quamdiu à confessoris aut ali-
is non docentur esse peccata.

*In iis natura
scientia non
est ad salu-
tem necessa-
ria illud non
violantibus,
vel non nisi
ignoranter.*

3. Quia juris naturæ notitia non est ad justifica-
tionem & salutem necessaria iis, qui illud nunquā
violant: cure enim ei, qui nunquam polluitur, ad ju-
stificationem & salutem necessarium esset scire pol-
lutionem esse jure naturæ prohibitam. Ergo saltem
in illis dari potest juris naturæ ignorantia invincibi-
lis & inculcata. Similiter neque iis est necessaria,
qui illud planè ignoranter violant; cum enim eo-
rum transgressiones non sint peccata formalia, sed
solum materialia, non potest per illa eorum salus
impediri. Ergo non est cur etiam in illis non pos-
sit dari istius juris ignorantia invincibilis & incul-
cata.

267. 4. Quia si omnis ignorantia juris naturæ
esset vincibilis, sequeretur DD, Confiliarios, con-
fessa-

festan
resol
litera
tra ju
error
U
nus L
cūm
possi
contr
denti
petea
lo est
De
ponde
tiz, ni
viden
pecca
dando
268
Guili
bilem
omnil
quod
fienti
cem a
poner
nendi.
na liti
relinq
Filii n
dunt e
cibilit
ponere
naturæ
269
excusa
tivi, &
& 1. 2.
rantia
tatum

fecellaries, & iudices, qui aliquid docent, consulunt, resolvunt, aut iudicant contra jus naturæ, vincibiliter errare, adeoque formaliter peccare; idque contra iustitiam, cum obligatione restituendi, si eorum error versetur in materia iustitiæ,

Alioquin, omnes qui post adhibitam moralem diligentiam errant circa ius naturæ, errarent vincibiliter & peccarent formaliter: Unde semper peccarent
DD Cō silia. rui. & quorum Bonorum possessor, quia exponeret se periculo violandi ius naturæ.

Unde ulterius sequeretur eos, qui suscipiunt munus Doctoris, Confessarii & Iudicis peccare, quia eum ejusmodi munia, moraliter loquendo, non possint obiri sine erroribus subinde contingentibus contra jus naturæ, ea suscipere esset exponere se evidenti periculo errandi vincibiliter, & consequenter peccandi formaliter: sic enim se exponere periculo est peccare.

Deinde numquam possent absque peccato respondere ad quæ sita pertinentia ad materiam iustitiæ, nisi quando resolutio esset revelata, aut per se evidens & certa: quia alioqui exponerent se periculo peccandi formaliter, nempe per errorem vincibilem dando responsum juri naturæ contrarium.

268. 5. Denique sequeretur (saltem in sententia Guilielmi Parisien. negantis ignorantiam invincibilem non solum juris, sed etiam facti) quod, in omnibus non evidentibus, quilibet teneretur sequi quod est tutius; ac proinde nullus possit tuta conscientia possidere bona litigiosa etiam sibi per iudicem adjudicata: quia, cum iudex potuerit errare, exponeret se periculo ex errore vincibili aliena retinendi. Unde, eo casu, neuter litigantium posset bona litigiosa sibi usurpare, sed uterque teneretur illa relinquere applicanda causis piis, quod est tutius. Filii non possent adire hereditatem ejus quem credunt esse suum Patrem; quia forte in eo errant vincibiliter & consequenter occupando ejus bona exponerent se periculo possidendi aliena contra jus naturæ.

269. Invincibilis ignorantia juris naturæ æque excusat à peccato formali ac ignorantia juris positivi, & facti. Ita S. Th. q. 3. De malo a. 8. sup. n. 258. & 1. 2. q. 76. a. 3. ubi universaliter docet quod ignorantia, quæ est causa actus, quia causat involuntarium, de se habet, quod excusat à peccato, eo quod

Ignorantia iuris naturæ excusat à peccato formali.

voluntarium.

voluntarium est de ratione peccati. Idem docent Suar. Vafq Sylvius, Malderus: è Dominicanis Cajer. Th. Leonardi, Sebillè & ceteti communiter Scholaftici contra Janf. Ipreu. l. 2. de ftatu pat. lap- fa c. 2. §. 4. §. 5. Siniichium in Saule Exrege l. 1. c. 96. n. 358. & recentiores horum fequaces.

Ita Chryfoft. requirens scientiam] malitia ad peccatum. ad Rom. ubi univerfaliter requirit scientiam malitiæ ad rationem peccati in illud Apoft. quod enim ago, non intelligo, fic loquens: quid hoc est non intelligo, ignoro: & quando hoc accidit vides, quid? nifi cum diligenti circumfpectione dictiones ipfas diligamus, & ad Apoftoli fcopum mentemque attentius refpiciamus, fore ut hinc abfurditates infinitæ confequantur, Nam fi ignorantes illi peccavere, indigni quidem erant qui pœnas darent. Itaque, quæ admodum fuperius dixit: fine lege enim peccatum erat mortuum: non hoc indicans, qui peccaffent, eos fe peccaviffe nefciffe, fed fciviffe quidem, non tamè ufque adeo exactè, itaque peccati quidem pœnas luebant fed non tam graves, & infra: & hoc loco, non rerum prorfus omnium ignorantiam indicat cum ait: quid enim ago, non intelligo.

Consentit Aug. dicens peccatum ex ignorantia invinc. habere scientiam & voluntatem facti, non peccati, & requiri scientiam peccati, ut hoc minù poffit imputari.

271. Aug. l. 1. retract. c. 25. ubi docet peccantem, ex ignorantia invincibili, peccare voluntate facti, id eft materialiter, non voluntate peccati, id eft formaliter: quod explicat his verbis: nam & qui nefciens peccavit, fc. materialiter, non incongruenter nollens peccaffe dici potest; quamvis & ipfe quod nefciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipfius effa potuit fine voluntate peccatum quia voluit, ergo fecit, etiam fi non quia voluit, peccavit. (fc. formaliter) nefciens effe peccatum, quod fecit ita nec tale peccatum (fc. materiale) fine voluntate effe potuit, fed voluntate facti, non voluntate peccati. Quod tamen factum peccatum fuit (fc. materiale) hoc enim factum eft, quod fieri non debuit.

Ita Pfal. 57. manifeltè requirit scientiam legis naturæ, ut ejus prævaricatores judicati poffint & damnari tamquam rei: hoc enim fenfu dicit: manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas fcrip-

Iur
fcrip
hoc &
miffu
non eff
Lib
67. d
cibilen
miffa
ad cu
quare
noran
pam(u
cata,
ejusm
ria, ac
n. feq.
facit
de pec
n. feq.
impro
qui de
ad cul
Con
eft. ut
cata
do car
poteft.
272
ignora
genda
legim
fecutu
Delict
ris. S
vult h
ifta vo
quod n
ignora
ad culp
R. i
fimus

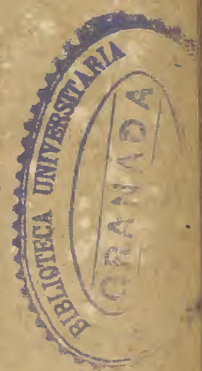
scripsit. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. hoc & antequam lex daretur, nemo ignorare permixtus est. ut esset, unde indicarentur, & quibus lex non esset data.

Libro 3. de lib. arb. c. 29. & l. de nat. & grāt. c. 67. docet peccata commissa per ignorantiam invincibilem non imputari ad culpam, sed solum commissa per vincibilem. in his verbis: *non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras.* quibus verbis non solum ignorantiam invincibilem vult non deputari ad culpam (ut quidam male interpretantur) sed etiam peccata, quæ ex ista ignorantia fiunt, ut patet. 1. quia ejusmodi peccatorum malitia est æquæ involuntaria, ac ipsa ignorantia. 2. quia Aug. eodem cap. 19. n. seq. cit. dicit *illud quod ignorans quis non recte facit solum improprie dici peccatum; nempe, quia de peccato Adæ originem ducit.* &c. 18. eodem n. seq. addit *quadam per ignorantiam facta improbari* &c. ex quibus patet ipsum præcipue loqui de peccatis per ignorantiam factis, imputandis ad culpam.

Confit. ex his l. 3. de lib. arb. c. 18. *antanta fallacia est. ut careri omnino non possit; si ita est, nulla peccata sunt; quis enim peccat in eo, quod nullo modo careri potest? peccatur autem, careri igitur potest.*

272. Dices I. Aug. eodem c. 18. ait: *& tamen per ignorantiam facta, quadam improbantur, & corrigenda judicantur, sicut in divinis auctoritatibus legimus. Ait enim Apostolus: misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci: ait & Propheta: Delicta juventutis & ignorantia mea ne memineris. Sunt etiam necessitate facta improbanda, ubi vult homo recte facere & non potest: nam unde sunt istæ voces: non enim, quod volo, facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago: ergo sentit peccata ex ignorantia invincibili procedentia esse imputabilia ad culpam.*

R. ipsi Adæ, qui peccato suo (per quod privati sumus donis justitiæ & scientiæ originalis) fuit

Aug. dicit
Peccati igno-
rantia esse
imputabilia
ipsi Adæ
ut cause pri-
vationis ius-
titia & ma-
lorum inde
sequentium.

causa

causa ipsius ignorantiae, & consequenter aliquo modo peccatorum ex illa sequentium C posteris ejus, qui invincibili ignorantia actus peccaminosi malitiam nescientes, eam cavere non possunt, N. idque ad mentem Aug. l. 3. de lib. arb. c. 18: ubi habet: *sed hæc omnia hominum sunt ex illa mortis damnatione venientium: nam si non est ista pteñ hominis, sed natura, nulla ista peccata sunt.* Id est nulli sunt imputabilia: non enim Adæ, si non sint pæna ejus peccati; neq; ejus posteris operantibus ex ignorantia, cum non peccent formaliter. Nam, inquit ibidem c. 19. *illud, quod ignorans quisque non recte facit, & quod recte volens facere non potest; ided dicuntur peccata, quia de peccato illo liberi voluntatis originem ducunt.* Illud enim præcedem meruit ista sequentia. Nam sicut linguam dicimus non solum membrum, quod movemus in oratione loquimur; sed etiam illud, quod hujus membri motum consequitur, id est formam tenoremque verborum; secundum quem modum dicitur alia lingua Græca, alia Latina: sic non solum peccatum illud dicimus, quod propriè vocatur peccatum, libera enim voluntate & à sciente committitur; sed etiam illud, quod jam de hujus supplicio consequatur, necesse est.

Non eius perseveris illa per ignorantiam committentibus, nisi ipsorum ignorantia, ex invincibili fiat in continuatione vincibilis.

273. Ideo autem Aug. peccata materialia per ignorantiam invincibilem patrata dicit esse formalia & imputabilia in causa seu ipsi Adamo, ut refellat Pelagianos, qui, cum negarent peccatum originale, consequenter negabant ignorantiam & concupiscentiam procedere ex peccato Adami, ut declarat Aug. I. de Dono perseverantia. c. 11. his verbis: *Dicunt Pelagiani ignorantiam & difficultatem, sine quibus homo non nascitur, primordia, non supplicia esse nature.* & l. 1. retract. c. 9. *ad quam miseriam justa damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quam patitur homo ab exordio natiuitatis suæ, quam miseriam pelagiani nolunt ex justa damnatione descendere, negantes originale peccatum.*

274. Adde ignorantia peccata ex mente Aug. esse

Iu
esse e
notar
orta i
bilis
qua
negli
H
bit. c
inter
runt
nos m
cum
mò ei
Deim
tia v
cupis
quib
versu
forraj
homi
sens, q
servit
conso
nanre
deput
quod
quod
lenter
sunt
ter, q
27
dus
rantia
sc. Ad
tia qu
in ne
nem.
titis
cata s
men
legere

esse etiam ipsis Adæ posteris imputabilia, quæ quando ignorantia in ipsis, absque eorum culpa, ex Adæ peccato orta incipit illis esse, quoad continuationem, culpabilis; quia cum incipit eorum mentem pulsare aliqua cogitatio seu levis dubitatio de eorum malitia, negligunt de ea inquirere.

Hanc suam mentem explicat Aug. l. 3. de lib. arbit. c. 19. ubi ait: *Hinc occurrit illa questio, quam inter se murmurantes homines rodere consueverunt, dicentes, si Adam & Eva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantia cœcitate, & cum difficultatis cruciatibus nasceremur, & primo erraremus nescientes quid nobis esset faciendum. Deinde, ubi nobis inciperent aperiri præcepta iustitiæ vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiscentia nescio qua necessitate, non valeremus?* quibus breviter respondetur, ut quiescant & adversus Deum murmurare desistant. Recte enim foras quererentur, si erroris & libidinis nullus hominum victor existeret: cum vero ubique sit præsens, qui multis modis, per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem: non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras, neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis, ista tua propria peccata sunt. Nulli enim hominum ablatum est scire utiliter, querere quod inutiliter ignorat.

275. Uno ex sensibus jam explicatis intelligendus est Aug. dum variis locis docet peccata ignorantia esse homini imputabilia, nempe vel in causa sc. Adam, vel etiam ipsi male operanti ex ignorantia quando hæc incipit esse vincibilis & voluntaria in negligentia adhibendi media ad ejus expulsionem. Hoc sensu intelligendus est l. de peccat. merit. c. 36. cum dicit: *& si enim damnabiliora peccata sunt, quæ ab scientibus committuntur, tamen si ignorantia peccata nulla essent, hoc non legeremus: delicta juvenantis & ignorantia mea*

Aug. mentem suam, de factis per ignorantiam & concupiscentiam explicat juxta nostrum sensum.

Quo intelli-
gendus est,
eum dicit
falli per ig-
norantiam
esse peccata,
sc. solum ma-
terialiter &
in sua causa,
quamvis ig-
norantia est
invincibilis.

ne memineris. & l. de adulterin. conjug. c. 9. illi, qui
nescit bonum facere, & ideo non facit, utique pec-
catum est, sed hoc gravius, si etiam sciat & non fa-
ciat. Nec illud ideo nullum, quia minus. Idem Euch
c. 81. peccatores eramus etiam cum per ignorantiam
peccabamus. id est peccatores eramus materialiter,
cum peccabamus per ignorantiam invincibilem;
formaliter, quando per vincibilem.

Prob. 2. ratione, quia si invincibilis ignorantia
juris naturæ non excuset à peccato formali, sequitur
omnes PP. ac DD. Ecclesiæ, qui ex ignorantia in-
vincibili docuerunt aliquid contra jus naturæ, pec-
casse formaliter: cum enim constet esse peccatum
formale, & quidem grave in materia gravi, scienter
docere errores, sive speculativos, sive practicos; hoc
enim est voluntariè decipere & peccandi ansam dare;
etiam constat esse peccatum formale docere ejus-
modi errores ex ignorantia invincibili, si hæc non
excuset à peccato formali: ac proinde in ordine ad
peccatum æquivalet scientiæ; ut admittunt adver-
sarii in iis, qui blasphemant ex ignorantia invincibili.

Formaliter
trassent &
peccassent
SS. PP. &
DD. cum
docuerunt
aliquid con-
tra ius natu-
ra ex igno-
rantia invin-
cibili, si hæc
non excusat

276. Unde ulterius sequitur illos omnes qui ejus-
modi errores ante mortem non retractarunt aut post
mortem edi curarunt, mortuos esse in in errore cul-
pabili & peccato formali. Neque illos excusare po-
test protestatio, qua omnem suam doctrinam subji-
ciunt iudicio Ecclesiæ, ista enim protestatio non est
efficax, cum, ea nihil obstante, voluntariè retineant
suos errores, juxta adversarios vincibiles saltem æ-
quivalenter, & culpabiles. Similiter ab hæresi &
peccato formali non excusat eum, qui suam Doctrin-
am submittit iudicio Ecclesiæ, si, non obstante ip-
sa submissione, suam retineat hæresim sciens, aut
(quod juxta adversarios, saltem in materia juris na-
turæ in ordine ad culpam idem est) invincibiliter ig-
norans esse hæresim.

277. Hæc autem & alia ejusmodi, ex hypothesi,
quod ignorantia invincibilis non excuset, evidenter
sequentia sunt absurda, falsa, & sensui communi re-
pugnantia: cum, communi sapientum iudicio, erro-
ris culpabilis non possint damnari illi DD., qui per

ig-

Iu
ignorant
ra docu
sincerè
damnat
merito
doctrin
subjicie
contine
damnat
merend
non req
sufficit
re, seu
laude &
sit simp
sitate an
Janseni
Pontific
hil contr
278. C
re invin
dent, im
re forma
unt offi
militaria
possunt
norantia
cui peric
quæ & t
rent inte
bilitas
lior sit fa
er pecc
tura.

2. Qu
norantia
est præc
formale
removen
proceden
cata for

ignorantiam invincibilem errores contra jus naturæ docuerunt & typis mandarunt suam Doctrinam sincerè submittentés iudicio Ecclesiæ: alioqui enim damnandus esset Jans. Iprens. qui ex ignorantia (ut meritò præsumitur) invincibili in suo Augustino doctrinam tradidit, & sua dogmata iudicio Ecclesiæ subjiçiens, suo testamento imprimi iussit, in qua continentur s. propositiones à Pontificibus postea damnatæ tanquam hæreticæ, inter quas hæc 3. *ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione*: est contraria juri naturæ, seu luminari rationis dictanti nihil esse dignum laude & præmio, nec vituperatione & supplicio nisi sit simpliciter liberum seu immune ab omni necessitate antecedente, non potest tamen, nisi temerè Jansenius censerī mortuus in errore formali; cùm Pontifices ejus Doctrinam hæreseos damnantes, nihil contra ejus personam decernant.

278. Confir. 1. quia sequeretur omnes qui ex errore invincibili contra jus naturæ aliquid docent, suadent, imperant, resolvunt, eligunt, & agunt, peccare formaliter & consequenter etiam eos, qui suscipiunt officia sive Ecclesiastica sive civilia, sive militaria quæ moraliter loquendo, exerceri non possunt absque evidenti periculo aliquid per ignorantiam docendi aut agendi contra jus naturæ, cui periculo se exponere est peccatum formaliter; quæ & similia jugum Christi Matt. II. suave redderent intolerabile. Neque eos excusaret major probabilitas, quia fieri potest ut sententia probabilior sit falsa, sic ut eam sequens, erraret, & consequenter peccaret formaliter, si versetur in materia juris naturæ.

2. Quia sequeretur, contra adversarios, etiam ignorantiam invincibilem juris naturæ, cujus scientia est præcepta, ut de colendo Deo, esse peccatum formale; quia de se est occasio & causa, tanquam removens prohibens, actuum ex tali ignorantia procedentium, qui, juxta adversarios, sunt peccata formalia: ac proinde tenetur, & quidem

Nec eos purgaret submissio facta Ecclesiæ, quia esset inefficax: adeoque damnandus esset Jans. Iprens. quod divi non potest absque temeritate.

Invincib. ignorantia juris nat. esset peccatum, si ab eo non excusaret, uti & omnia facta.

aut dicta contra jus nat. & qui indigne careret sibi esse mentientium necessitate. tunc ad peccatum.

Pars II, 180 C. 3. §. 5. INVINCIBILIS IGNORANTIA
sub mortali in materia gravi, qui ea laborat, eam
tollere; licet non possit; tenetur enim quilibet tol-
lere occasionem & causam peccati.

3. Sequeretur eum, qui ex ignorantia invincibilis
judicat hic & nunc esse mentendum, v.g. pro salute
proximi, necessitatum esse ad peccandum: si enim
non mentiatur ager contra conscientiam adeoque
peccabit, quia omne quod non est ex fide peccatum
est. Rom. 14. si verò mentiatur peccabit etiam for-
maliter; quia ignorantia non excusat: atqui hoc dici
nequit; cōm damnata sit propositio Bajana 67. ho-
mo etiam peccat damnabiliter in eo quod necessa-
rio facit, & hæc 3. Iansenistica. ad merendum &
demerendum &c. ut sup. n. 282. damnata sit ut hæ-
retica ex quibus certum est non posse hominem ne-
cessitari ad peccandum.

279. Dices 1. Aug. l. 1. Operis imperfecti contra
Julian. c. 107. dicit: necesse enim est ut peccet, qui
nesciendo quid facere debeat, quod non debet fa-
cere, facit, de quo genere malorum Deus rogatur
ubi dicitur: Delicta juventutis & ignorantia mea
ne memineris. Quod genus delictorum si non impu-
taret Deus justus, non ea sibi dimitti posceret homo
fidelis Et infra necesse est ut peccet is, à quo igno-
ratur justitia. ergo juxta Aug. peccata ignorantiae
etiam facta ex necessitate homini imputantur.

R. dist. consequ. peccata ignorantiae absolute in-
vincibilis facta ex necessitate omnino antecedente
homini imputantur N. peccata ignorantiae aliquo
modo vincibilis, facta ex necessitate consequente
negligentiam, quā homo advertenter omisit per o-
rationem à Deo petere & sibi impetrare gratiam ad
illa vitanda C. & dico Aug. loqui de peccatis igno-
rantiae, quæ homo vitare non potest sine gratia
quam quidem non habet, habere tamen potest à
Deo illam petendo per orationem, ad quam suffici-
entem habet gratiam.

280. Hanc suam esse mentem declarat Aug. l. de
gra. & lib. arb. c. 15. ubi ait: fides non petita concedi-
tur, uti ei petenti alia concedantur Et infra: Spiri-
tus gratia facit, ut habeamus fidem, ut per fidem

*Iuxta P. Aug.
peccata ig-
norantia
aliquo modo
vincibilis, &
necessaria ne-
cessitate con-
seq. homini
imputantur.*

*Non ea, quæ
per ignoran-
tiam invin-
cibilis*

JUR
impetr
mur. T
mus, i
valeat
duabus
facere
ri jam
ria ma
nos pug
divini
est, cui
mea &
rantia
alibi fa
cessitat
quo me
structi
orando
te & i
nantia
norant

Add
sitate n
in imp
qua st
tandi s
ex tali
bera &
281.
peccat
culpan
gelio a
& fac
tem, qu
plagis,
peccar
infra:
nolunt
simplic
nem si
at & s

im-

impetremus orando, ut possimus facere, qua jubemur. Tum addit: Quod Lex jubet facere non valeamus, nisi per fidem rogando impetremus ut facere valeamus. Idem indicat Ezech. c. 81. ubi habet. duabus ex causis peccamus, aut non vivendo, quid facere debeamus, aut non faciendo, quod debere fieri jam videmus. Quorum duorum illud ignorantia malum est, hoc infirmitatis, contra qua quidem nos pugnare convenit, sed profecto vincimur, nisi divinitus adjuvemur. Unde inquit: ille rogandus est, cui dicitur in Psalmo: Dominus illuminatio mea & salus mea: ut illuminatio detrahat ignorantiam, salus infirmitatem. Quibus & similibus alibi sæpius inculcatis significat ignorantiam & necessitatem, ex quibus varia procedunt peccata, aliquo modo subesse nostræ potestati, quatenus instructi prima gratia, aut fide gratis data possumus orando impetrare liberationem ab ista necessitate & ignorantia. Unde infert peccata ex illis manantia esse imputabilia: non tamen profecta ex ignorantia & necessitate absoluta.

Adde Aug. posse explicari de peccatis ex necessitate morali habendi in aliqua indeterminatè, sita in impossibilitate vitandi omnia collectivè, cum qua stat potentia physica & libertas absoluta vitandi singula in particulari, quod sufficit ut peccata ex tali necessitate commissa, sint nobis simpliciter libera & imputabilia.

281. Dices 2. de gra. & lib. arb. c. 3: clarè docet peccata ex ignorantia invincibili facta imputari ad culpam & pœnam his verbis: Dominus in Evangelio ait: servus, qui nescit voluntatem domini sui, & facit digna plagis, vapulabit pauca: servus autem, qui scit voluntatem domini sui, & facit digna plagis, vapulabit multa. Ecce ubi ostendit gravius peccare hominem scientem, quàm nescientem. Et infra: illa ignorantia, qua non est eorum, qui scire nolunt (id est vincibilis) sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, (id est invincibilis) neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, si propterea non credit, quia non audi-

unt ex physica necessitate antecedente, de morali intelligi potest. Aug.

vit omnino, quod crederet, sed fortasse ut mitius ardeat.

*S. Aug. lo-
quitur de igit
morantia vin-
cibili, dum
ait ignoran-
tem pecca-
re, licet mi-
nus quam
scientem,
cum loquitur
de in-
vincibili le-
gis Christi,
solam vult
hanc non ex-
cusa: et ad
Damnationem
propter pec-
cata cont.
legem nat.*

R. 1. Aug. etiam esse explicandum à Janf. ejusque Discipulis, cum ibi agat de ignorantia facti & legis positivæ, quam volunt excusare à peccato. 2. Aug. ibi non agere de ignorantia omnino invincibili, cum certum sit servum, (cujus exemplo utitur) qui domini sui voluntatem non scivit, nec inquirendo scire potuit, inter homines, ab omni culpa excusari, sed agere de ignorantia vincibili, si non per naturæ vires, saltem per gratiæ auxilium, quod orando potest homo impetrare. Hoc indicat dum ait se loqui de ignorantia eorum, qui *tanquam*, idest, quasi, *simpli-* *citer nesciunt* 3. si loquatur de ignorantia omnino invincibili ut significare videntur hæc verba: *si propterea non credidit, quia non audivit omnino, quod crederet*: intelligendum esse (ut manifestant verba jam citata) de invincibili ignorantia legis Christi, quæ invincibilitas faciet quidem ut homines non sint damnandi, propter legem Christi ignoratam & non servatam, non tamen faciet ut non sint damnandi propter alia peccata contra legem naturæ commissa, quorum remissionem obtinere non possunt per Sacramenta, quorum nullam habent notitiam.

282. Cum Aug. Epist. 154. dicit: *si quis bonum putaverit esse, quod malum est, & fecerit, hoc putando utique peccat. Et ea sunt peccata ignorantia, quando quis bene fieri putat, quod malè fit: vel loquitur de ignorantia mali ex obligatione sciendi (quod indicat ly hoc putando peccat)* adeoque de vincibili & culpabili in eo qui illud scire negligit: vel certè, si agat de ignorantia invincibili, loquitur de peccato materialiter. Idem dicere debent adversarii cum Aug. ibi (ut & plerumque alibi) loquatur de ignorantia generaliter pro ut etiam se extendit ad factum & jus positivum. quæ, juxta ipsos, excusat.

283. Eodem sensu & quæ ab adversariis ac à nobis explicandus est Hier. dum l. 1. c. 10. contra Pelag. generaliter dicit: *docere se volui peccare homi-*

nem

Iuri
nemper
fias, ita
Ibi enim
sive ex i
sitate m
quis cul
nem,
vinci po
284. I
rantia ill
est ab qu
per igno
tenetur
bis: igno
est pecca
netur sci

Cum
juris non
fornicati
le: ignor
tem ad n
ignorant
ligatione
vincibili
potest,
adhibetur
rantiam
rentur &
studio, si
nisi diffic
pabilis, q
Genes. 19
lem, pate
rantia d
non adhi
ignorant
juris ad
invincibil
mente S.
festum es
258. 259. 2

semper ignorantiam, & pro peccato, ut in lege Hob-
bias, ita & in Evangelio offerendam penitentiam.
Ibi enim (ut patet ex contextu) docet peccata,
sive ex ignorantia, sive ex concupiscentia, per neces-
sitate facta, esse formalia & imputabilia, quando
quis culpabiliter non querit, præcipue per oratio-
nem, medium quo ignorantia & concupiscentia
vinci possit; alias solum esse materialia.

284. Dices; S. Th. q. 3. de malo a. 7. Q. ait igno-
rantia illa, qua quis ignorat ea, quæ tenetur scire nō
est absque peccato. R. ibi solum vult tunc peccari
per ignorantiam, quando est vincibilis & ignorans
tenetur rem scire. Hoc declarat ibidem ad 7. his ver-
bis: ignorantia, quæ omnino involuntaria est, non
est peccatum, & in O. ignorare ea, quæ quis non te-
netur scire, absque culpa est.

Cum verò 3. p. q. 80. a. 4. ad 5. dicit ignorantiam
iuris non excusare v. g. fornicatorem reputantem
fornicationem simplicem non esse peccatum morta-
le: ignorantiam verò facti excusare v. g. acceden-
tem ad non suam putando esse suam. Tantum vult
ignorantiam iuris sive naturalis, sive positivi ex ob-
ligatione sciendi, non excusare: quia præsumitur
vincibilis & voluntaria, ut quando jus facile sciri
potest, ut de non fornicando, & nulla aut exigua
adhibetur diligentia ad illud sciendum. Addit igno-
rantiam facti excusare, quia cum facta facile igno-
rentur & eorum scientia, etiam adhibito diligenti
studio, subinde non possit acquiri, aut saltem non
nisi difficillimè, præsumitur invincibilis & incul-
pabilis, qualis ex communi DD. sensu fuit in Jacob
Genes. 19. accedente ad Liam putando esse Rache-
lem, patet hunc esse ejus sensum ex a. 8. ubi ait: igno-
rantia dicitur voluntaria indirectè, quia homo
non adhibet studium ad cognoscendum, & hæc est
ignorantia negligentia: & infra: unde ignorantia
iuris ad negligentiam reputatur. Ceterum quòd
invincibilis ignorantia iuris de non fornicando ex
mente S. Thomæ excuset à peccato formali, mani-
festum est ex ejus verbis eodem ar. a nobis sup. n.
258. 259. relatis ad probationem nostræ doctrinæ.

S. Hier. &
S. Th. cuplio
candi sunt.
sicut Aug.
de ignoran-
tia vincibi-
li vel de
peccato ma-
teriali, &
quidem ratio
am ab ado-
versariis,
cum loqua-
tur sine dis-
crimine tum
de ignorantia
facti & legis
positivæ,
quam natu-
ra.

*Alia que ex
script Aug.
aliisque PP.
obijciuntur
explicat sup.
de ignoran-
vincibili, vel
de culpabili;
in causa, aut
presumptio
ne fori ex-
terni vel de
peccato ma-
teriali.*

*Regula juris
ab foro
externo.*

*Cap. & syn.
de ignor.
vincibili.*

285. Eadem ratione explicandum est, quod ha-
bet S. D. 1. 2. q. 9. 2. 6. si ratio errans dicat quod ho-
mo teneatur ad uxorem alterius accedere, volun-
tas concordans huic rationi erranti est mala; eo
quod error iste provenit ex ignorantia legis Dei,
quam scire tenetur. Superius enim ibidem dixit: si
ratio vel conscientia erret errore voluntario, vel
directe, vel propter negligentiam, ex eo, quod ali-
quis non vult scire, quod scire tenetur, tunc talis
error non excusat.

Ex his facile solves omnia, quæ adversarii oppo-
nunt ex Aug. S. Th. aliisque PP. & DD. nempe di-
cendo ipsos loqui, vel de peccato materiali tantum,
vel de ignorantia vincibili, vel de invincibili qui-
dem hic & nunc; in causa tamen ita culpabili ut
peccata inde orta sint imputabilia; sicut peccatum,
quod ex defectu auxilii gratiæ aliqui committunt,
eis imputatur ad culpam, inquit S. Th. 1. 3. con-
tra. c. 160 quia hic defectus ex culpa precedente in
eis relinquitur.

286. Hæc regula juris 1. in 6. ignorantia facti ex-
cusat, non juris: solum valet in foro externo, in quo
non præsumitur jus (cum sciri debeat) invincibili-
ter ignorari, sicut factum, quod facile & sæpe ig-
noratur ignorantia invincibili excusante etiam in
foro interno. V. Herincx.

Cap. In lectum 24. q. 1. & 2. poenitentia injungi-
tur cuidam, qui ex ignorantia invincibili cognove-
rat non suam R. hoc factum esse ad cautelam, vel
ignorantiam in foro externo præsumptam non fu-
isse invincibilem, ut recte Turrecremata. Idem dic
in casu Cap. continebatur de Homicidio sc. Diaco-
num, qui punitur propter homicidium inadverten-
ter admissum, non habuisse ignorantiam invincibi-
lem. V. Malderum.

PP. Synodi Palæstinæ, qui, teste Aug. 1. de gestis
Pelagij c. 18. & 19. reprobarunt hanc propositio-
nem Celsii asserentis, oblivionem & ignorantiam
non subiacere peccato; quoniam non secundum vo-
luntatem sed secundum necessitatem eveniunt: et-
iam explicandi sunt ab adversariis, cum loquantur

JUR
general
tivi & i
inde lo
rantia
gat J
279. &
culpabi
287
stimat
esse pec
bit def
quod
non est
ter istu
cibili j
ut qui
quod
peccat
stupid
desider
cabit
288
excusa
no à B
senio a
senian
princi
disp. 2
es han
rum s
tam,
menta
in fun
289
ignor
Thom
78. a.
am pa
tas pr
boni d
set, cu

generaliter adeoque etiam de ignorantia juris positivi & facti, quæ juxta Janf. excusat à peccato. Deinde loquuntur directè de ipsa oblivione & ignorantia eamque significant esse peccatum, quod negat Janf. Uadè intelligendi sunt sicut Aug. sup. n. 279. & seqq. de oblivione & ignorantia vincibili, & culpabili saltem in causa.

287. Dices, si rusticus à suo Pastore, quem existimat probum & doctum, didicerit homicidium esse peccatum; non tamen ejus desiderium, peccabit desiderando occidere hominem, quia vult id, quod scit esse peccatum, quæ volitio non potest non esse peccatum; & tamen ignorabit invincibiliter istud desiderium esse peccatum, quia errore invincibili judicabit non esse peccatum. R. vix fieri posse ut quis non videat esse malum. velle efficaciter id, quod scitur esse malum seu ut credat voluntatem peccati non esse peccatum; si quis tamen sit tam stupidus, ut invincibiliter judicet, in casu proposito, desiderium homicidii non esse peccatum, non peccabit illud desiderando.

288. Plura de invincibili juris naturæ ignorantia excusante à peccato V. apud Annatem in *Augustino à Bajanis vindicato* l. 6. Moraines in *Anti. Jansenio* disp. 16. Stephanum Deschamps in *Heresi Janseniana* l. 3. disp. 5. Ludovicum de Schildere de *principiis conscientia* tract. 2. c. 1. Rhodes Tract. 2. disp. 2. de peccatis q. 1. sec. 1. §. 2. Apud quos reperies hanc nostram & communissimam Scholasticorum sententiam fusè explicatam; ac solidè stabilitam, & omnia Bajanorum ac Jansenistarum argumenta ex Aug. præcipuè petita accuratè discussa & in fumum dissipata.

289. In omni peccato non intervenit error vel ignorantia propriè dicta. Ita Alb. Scot. Suar cont. Thomistas quibus favet. S. Th. hic q. 77. a. 1. & q. 78. a. 1. ad 1. Prob. quia posita plena cognitione etiam particulari totius malitiæ objecti, potest voluntas pro suo libitu illud amplecti propter rationem boni delectabilis in illo reperi: cur enim id non possit, cum sit libera libertate contrarietatis; adeoque

*Stupiditas
excusat à
pecc.*

*V. Annat.
deschamps.
Schildere
ubi plura
erudite ex-
plicata repe-
ries.*

*In omni pec-
cato non in-
tervenit igno-
rantia pro-
priè sed so-
lùm improp-
riè sumpta
pro inconside-
ratione.*

positis omnia proxime prærequisitis ad actum virtutis, possit ponere actum peccati oppositi, ad quem ponendum ut est peccatum, prærequisitur notitia ejus malitiae.

Intervenit tamen aliqua ignorantia improprie dicta seu defectus considerationis, quæ si adesset, non fieret peccatum. Quia si quis perfecte penetraret ex una parte boni delectabilis exiguitatem; & ex altera peccati turpitudinem ac summam malitiam, nunquam peccaret, imò nec moraliter peccare posset.

De qua intelligenda sunt scripta, peccata vocantes ignorantiam.

290. Scripturæ quibus peccata dicuntur ignorantiae, & peccatores errare, ut Habacuc. 2. oratio pro ignorantibus, proverb. 14. errant qui operantur malum: intelligendæ sunt de hac inconsideratione, vel de errore voluntatis eligentis minus bonum relicto meliori.

Voluntas peccans fertur in malum morale sub ratione boni delectabilis; in quo nullus est verus error; cum talis delectabilitas verè insit objecto moraliter malo. Unde illud Dionysii de Divinis nominibus c. 14. nihil ad malum intuens operatur: solum significat formale motivum voluntatis semper esse aliquam rationem boni, qualis semper reperitur in quovis objecto quantumlibet repræsentato ut malo.

itur pec
an. 8. i
tuntur
l. 1. de n
esset no
neret S
rum: n
deprece

rito,
nulla d
bitu vi
relictat
lis, & c
quia no
nem pr
tendo
absolut
na ab
pæna t
tali quo

CAPVT IV.

*Peccatum habituale, originale, B.
Virginis immunitas ab origi-
nali, & parvulorum ab
igne inferni.*

§. I.

Peccatum Habituale.

291. **P**eccatum habituale est, quo actu peccatori transacto homo permanenter constituitur peccator, de facto dari fide certum est ex Joan. 8. *in peccato vestro moriemini.* Luc. 7. *remittuntur ei peccata multa, aliisque Scrip. ac PP. Aug. l. 1. de nup. & concup. c. 25 si à peccato desistere, hoc esset non habere peccatum, sufficeret ut hoc memento Scriptura sacra: fili peccasti, non adicias iterum: non autem sufficit, sed addis, & de præteritis deprecare ut tibi remittantur.*

Peccatum habituale est quod permanenter constituit peccatorem.

292. Non consistit præcisè in actu peccati præterito, alioqui enim, cum ad præteritum tollendum nulla detur potentia, semper maneret: neque in habitu vitioso aliavè entitate positiva ex actu peccati relicta, cum possit esse peccatum habituale sine illis, & contra: neque in reatu pœnæ saltem formali, quia non repugnat Deum remittere jus ad averfionem propter actum peccati præteritum non remittendo jus ad pœnam, & contra. Ergo de potentia absoluta possunt peccatum habituale & reatus pœnæ ab invicem separari, ut de facto separatur reatus pœnæ temporalis ordinariè remanens, remisso mortali quoad culpam.

Non consistit in peccato ut præterito, neque ut constituenta reatum pœnæ ut gratia privante.

Dixi *saltē formali*; quia dici potest consistere in reatu pœnæ sumpto radicaliter & remotè, quo sensu non est aliud, quàm reatus culpæ.

Neque ut non retractato.

293. Non potest etiam dici consistere in peccato præterito non retractato; cum de potentia absoluta possit per gratuitam Dei condonationem peccatum tolli, quamvis non retractetur, & contra remanere, quamvis sit retractatam etiam per contritionem; si nempe hac non obstante Deus, ut absolute potest, illud non condonet; neque in forma morali positiva & intrinseca, cum talis forma sit fictitia; nec denique in privatione gratiæ, nequidem partialiter, quod patet à simili de peccato originali inf. a. 316.

Sec præcisè ut non condonato, atque ita moraliter perseverante.

294. Restat itaque ut dicatur consistere in peccato moraliter perseverante in ordine ad tribuendum Deo ius ad aversionem. Hæc autem perseverantia habetur præcisè per non condonationem; Unde peccatum habituale, est formaliter peccatum præteritum non condonatum.

Hinc cum de lege ordinaria condonatio peccati mortalis, non fiat nisi per gratiam habitualement, in statu præsentis providentiæ, privatio gratiæ pertinet ad peccatum habituale, non ut habens etiam partialiter rationem peccati seu formæ reddentis suum objectum Deo odibile, sed tanquam id per quod, ut removens prohibens, peccatum actuale physice præteritum, æquivalenter perseverat.

Et iuxta Aug. remanente in occultis Dei legibus.

295. Hæc doctrina est Aug. sup. ubi docet habere peccatum non esse aliud, quàm esse reum peccati, unde ait: *si quis fecerit adulterium; reus est adulterii, donec reatus ipse indulgentiâ remittatur.* & l. 6. cont. Jul. c. 8. ubi docet peccatum permanere habitualiter; eo quod maneat in occultis Dei legibus, seu in Dei memoria, ut tribuens jus ad aversionem, & punitionem,

Macula peccati positiva est ipsa sum peccata mea.

296. Peccatum præteritum relinquit maculam in anima Constat ex Script. Josue 20. *usque in præsentem diem macula huius sceleris in vobis manet.* Jerem. 2. *maculata es in iniquitate tua coram me.*

Alia

Alia
dens a
aliud,
nitoris
natur
Alia
dens D
peccat
raliter
macul
macul

297.

tur, ut
lud co
dibiles
lem C
Ho
quis
cum s
iniqui
pit me
peccat
catum
sint, in
runt.
digni
Spiritu
29
lis ex
gustia
nali c
homi
sub p
propr
2. di

Alia est privativa, solum negativè & per accidens animam reddens Deo odibilem, quæ non est aliud, quàm privatio gratiæ, quatenus est privatio nitoris debiti inesse animæ elevatæ ad finem super-naturalem.

Alia positiva, animam positivè ac per se reddens Deo abominabilem, quæ non est aliud, quàm peccatum habituale seu actuale præteritum ut moraliter perseverans; cum enim actuale sit actualis macula Deo abominabilem faciens, habituale est macula habitualis.

§. I I.

Peccatum, Originale.

297. **P**eccatum originale est peccatum quod ab Adamo propagatione ita transfunditur, ut omnes ejus posterij cum sua conceptione per illud constituentur in seipsis verè peccatores, Deo odibiles, & damnatione digni, donec per medicinalem Christi gratiam remittatur.

Hoc peccatum dari docent Scripturæ. Jobi 14. *quis potest facere mundum de immundo conceptum semine nonne tu qui solus es.* Psal. 50. *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* ad Rom. 5. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo (sc. Adamo.) omnes homines peccaverunt.* ad Ephes. 2. *eramus natura filij ira, id est, digni ira Dei. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.*

298. Catholicæ fidei veritas de peccati originalis existentia, quam impiè negavit Pelagius, Augustino tanto momenti visa est, ut l. de pecc. originali c. 4. apud Amic. sic loquatur: *in causa duorum hominum, quorum per unum venundati sumus sub peccato, per alterum redimimur à peccatis, propriè fides Christiana consistit, & l. i. cont. Jut. c. 2. dicat: hoc ad ipsa fidei pertinet fundamenta.*

Quis-

Peccatum originale, ipso a origine contractum ab Adamo. Omnes ejus posterij constituit verè peccatores.

Est ex Augustini fundamentum talis fidei veritas.

Quisquis in Christiana fide vult labefactare quod scriptum est. 1. cor. 15. per hominem mors & per hominem resurrectio mortuorum &c. totum, quod in Christum credimus auferre molitur.

299. Hanc fundamentalem fidei Christianæ veritatem nunquam negavit, sed indubitanter tenuit Chrysost. hom. ad Neophytos: venit semel Christus invenit nostrum chirographum paternum, quod scripsit Adam, ille initium induxit debiti, nos sœnus auximus posterioribus peccatis, & alibi constanter.

*Quam constanter renou-
at Chrysost.
qui ut rectè
Augustinus,
locis à lu:
lian. objectis
solum vult
parvulis non
in esse peccat
væ propria
voluntate
contracta.*

Quod fusè & invictè demonstrat Aug. sup. ubi hæc loca Chrysost. hom. 10. in Epist. ad Rom. quid igitur hoc loco verbum hoc. peccatores significat? mihi videtur tantundem significare quantum illud sup. plicio obnoxii ac mortis rei Hom. ad Neophytos infantulos baptizamus quam vis non sint inquinati peccato, ut eis addatur sanctitas, adoptio & fraternitas Christi & alia ejusmodi à Jul. objecta, in speciem difficilia explicat & ostendit esse intelligenda de peccatis propriis, seu proprio & personali actu contractis, & addit Chrysost. de hoc sensu exprimendo non fuisse sollicitum: quia disputans in Catholica Ecclesia non se aliter intelligi arbitrabatur, tali questione nullus pulsabatur, vobis (nempe Pelagianis) nondum litigantibus securius loquebatur

300. Illud Ezech. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris sui*, intelligendum est de peccato personali aliorum à primo parente, cujus solius, ut capitis moralis, prævaricatio in posteros transfunditur: de adultis verò illud 2. ad Cor. 5. *ante tribunal Christi unusquisque referet propria corporis sui, prout gessit sive bonum sive malum.*

Cum n. Apost. ad Rom. 5. significat infantes non peccasse in similitudinem prævaricationis Adæ; non vult eos non peccasse in Adamo, sed non violasse voluntate propria legem Dei positivam, sicut Adamus, ac proinde non habere peccata actualia & personalia. Filii verò nati ex Patre vel Matre fideles docet 1. Cor. 7. sunt sancti non sanctitate proprie

pride di
inchoa
tionis a
delem s

30
tualiter
tu verò
certa co
ginali.
rication
disse pec
zi per C
tur, rea
tollit tot
tionem
ginali f
5. v. 12.
concep
stitui pe
2. eram
calam
camur.

302
bet prop
non fide
aut à no
improp
primi pa
tur: cum
lis, aut p
proprie
pro ut
subjectu

Cum
quod ve
ginalite
cat pecc
loquitur
proprie
personal
nitentia

prædicta peccatum pellente, sed improprie dicta & inchoata per dispositionem & occasionem conversionis ad Deum: quo sensu ibidem dicitur *virum infidelem sanctificari per mulierem fidelem*.

301. Quod verò peccatum originale, prout habitualiter afficit posteros Adæ, sit etiam eorum respectu verè & proprie peccatum, est communis & certa cont. Dur. eum ex Trid. sess. 5. decreto de originali. Ubi §. 2. dicit anathema asserenti Adæ prava-
ricationem in omne genus humanum non transfuisse peccatum, quod mors est anima, & §. 5. asserenti per Christi gratiam, qua in Baptismate confertur, reatum peccati originalis non remitti, aut non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, Tum ex Script & P. P. peccatum originale simpliciter vocantibus peccatum: ad Rom. 5. v. 12. iniquitatem Pl. 50. ecce in iniquitatibus conceptus sum & docentibus per illud homines constitui peccatores ad Rom. 5. v. 19. filios ira ad Ephes. 2. eramus natura filij ira. illud appellantibus maculam Amb. in Apolog. David. c. 21. antequam nascamur, maculamur.

302. Originale tamen prout est actuale non habet proprie rationem peccati respectu nostri: cum non sit simpliciter & proprie nobis voluntarium aut à nobis admissum, sed solum cum hoc addito, improprietatem significante, *voluntate aliena*, sc. primi parentis, in qua nostræ moraliter continebantur: cum quo stat haberet rationem peccati habitualis, aut peccati, abstrahendo ab habituali & actuali, proprie & univocè, si peccatum spectetur præcisè pro ut est quoddam malum morale, reddens suum subiectum Deo odibile.

Cum Aug. l. 15. de civ. c. 27. ait: *si enim parvuli, quod vera fides habet, nascuntur non proprie; sed originaliter peccatores* Et l. 3. de lib. arb. c. 19. significat peccatum originale non esse proprie peccatum, loquitur de originali ut actuali, vel per peccatum proprie intelligit propria voluntate commissum & personale, quod solum est reprehensibile & per poenitentiam retractabile.

Quorum tamen respectum originale ut habituale, est vero peccatum.

Non tamen ut est actuale, quia non est ab eorum voluntate, propria quo sensu in xta Aug. non constituit peccatores proprie seu personaliter sed originaliter.

*Omnes (excep-
ta B. V.)
peccaverunt
in Adamo,*

303. Certum est aliquo modo peccasse in Adamo omnes (excepta B. V.) qui ex ipso seminaliter descendunt: id enim evidenter docet Apost. ad Rom. 5. in quo omnes peccaverunt, eoque sensu illud semper intellexerunt PP. Basilide laudibus jejunii: *quia non jejunavimus*, sc. in primo parente, ideo exulamus. Amb. de fide resurrect. *lapsus sum in Adam, ejectus de paradiso in Adam*. Aug. l. 1. de pec. mer. c. 10. *manifestum est alia esse cuique peccata propria, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc unum in quo omnes peccaverunt, in quo omnes illi unus homo fuerunt.* & l. 3. c. 7. *in Adam omnes tunc peccaverunt, quia omnes unus homo ille erat.*

304. Varii sentiunt hanc conclusionem esse de fide. Cajet, tamen Suar, Bel. & Tan. Volunt solum esse fidei proximam, quia universales Scripturæ & PP. locutiones videntur posse admittere explicationem de solo debito contrahendi in omnes transmissio.

*quia conti-
nebantur in
eo non solum
ut in Capite
physico, sed
ut in Capite
moralit.*

Non peccaverunt in Adamo ex eo præcisè, quod in illo peccante virtualiter continerentur, itaquam principio & capite physico, quatenus ab ipso per naturalem generationem propagantur: alioquin non solum peccassent peccato inobedientiæ, per esum pomi vetitum, sed omnibus aliis peccatis, etiam venialibus, nec solius Adami, sed & Evæ, imo & aliorum omnium progenitorum, ex quibus descendunt.

305. Peccarunt igitur in Adamo, eo quod in ipso peccante continerentur, non solum ut in capite physico, sed etiam ut in morali, quatenus virtute decreti seu pacti divini omnes posterorum voluntates in ordine ad observationem, aut violationem præcepti de non edendo pomo vetito, in ipsius Adami voluntate erant ita constitutæ, ut observatio aut violatio istius præcepti eo ipso quo esset Adamo physice voluntaria, etiam censeretur ejus posteris voluntaria, non solum physice voluntate aliena primi parentis, sed etiam moraliter & interpretative voluntatibus propriis.

Ratio est quia potuit Deus modo explicato vo-
lunta

lunta-
volun-
depend-
r ginal-
cum h-
hoc in-
peccav-
confor-
sensui.

306.
primo p-
ter ex co-
ne lade-
diction-
tiam no-
volunta-
censeant-
tes min-
plures fl-
a fortio-
minii in-
gis habe-
ordine a-
ordine a-
supernat-
tem nec-
ligare vo-

Huju-
nit Aug-
delebitu-
circumci-
quitur: a-
verunt.

307. V-
tes poste-
virtuale t-
gante vo-
dependen-
quod req-
hujusmo-

Ratio

luntates omnium hominum moraliter pōnere in voluntate Adami in ordine ad actum, à quo voluit dependere transfusionem justitiæ aut injustitiæ originalis; ac proinde dicendus est de facto id fuisse, cum hoc non solum juvet ad melius intelligendum hoc indubitatum fidei mysterium, in quo omnes peccaverunt, sed ad id videatur necessarium, sitque conformius PP. n. 303. cit. & communiori DD. sensui.

306. Quod verò Deus hac ratione potuerit in primo parente posterorum voluntates collocare, patet ex eo quod Respub. & Princeps possint, in ordine ad certos actus aut effectus morales eorum jurisdictionem non excedentes, suorum subditorum etiam non consentientium voluntatem ita alligare voluntati alterius, ut quod hic physice voluerit, censeantur moraliter velle; sicut de facto voluntates minorum obligantur voluntati tutorum ex l. cum plures ff. de administratione tutorum: inde enim à fortiori sequitur Deum, qui, ratione supremi dominii in omnes creaturas, hominum voluntates magis habet in sua potestate quam ipsi suas, posse in ordine ad quosvis effectus & consequenter etiam in ordine ad consecutionem aut amissionem bonorum supernaturalium, voluntatem cujusvis hominis (saltem necdum sui juris per plenum rationis usum) alligare voluntati alterius.

Hujus mirabilis pacti Dei cum Adamo meminit Aug. l. 16. de civ. c. 27. ubi in illud gen. 17. v. 14 *delebitur anima illa*, nempe ejus caro non fuerit circumcisa, *quia pactum meum irritum fecit*, sic loquitur: *omnes in illo uno testamentum Dei dissipaverunt, in quo omnes peccaverunt.*

307. Verius videtur Deum constituisse voluntates posterorum in voluntate Adami per pactum virtuale tantum, sicut in decreto efficaciter obligante voluntates posterorum voluntati Adami independentem ab ipsius consensu, non per formale, ad quod requisitus fuisset consensus ipsius Adami, cum hujusmodi pactum, sit duorum consensus.

Ratio est, quia porrigit Deus tanquam supremus

Virtute decreti quo Deus in voluntate Adam constituit voluntates omnium ejus posterorum, in ordine ad actum, à quo voluit dependere transfusionem justitiæ aut injustitiæ originalis.

Hoc decretum pactum appellat Aug. sc. virtuale ad quod requisitus non fuit consensus Adami.

*Cum ad ejus
effectum suffi-
ciat voluntas
Dei supremi
omnium Do-
mini.*

*Fuit tamen
declaratum
Adamo
gen. 2.*

*Originale
transfundit-
ur in Ada-
posteros per
hoc quod ex
ipso via or-
dinaria des-
cendant gra-
tia destituti,
patet ex
Trid.*

*Originale
non consistit
in substanti-
ali corrupti-
one imaginis
Dei.*

omnium dominus, voluntates posterorum in ordi-
ne ad hunc effectum alligare voluntati Adami in-
dependenter ab ejus consensu: cum ergo hoc magis
deceat infinitam ejus majestatem ac supremum in-
creaturas dominum, dicendum est irafactum fuisse,
nulla præsertim ratione contrarium suadente.

308 Ad hujus pacti seu decreti efficaciam neces-
sarium non fuit ut Adamo innotesceret, cum Deus
ratione sui supremi domini, potuerit voluntati A-
dami etiam nescientis aut renitentis, posterorum
voluntates alligare; de facto tamen videtur ino-
ruisse & significatum fuisse Gen. 2. *in quacumque
enim die comederis ex eo, morte morieris*: quibus
verbis ex communi interpretum sensu, facta est
comminatio mortis corporæ & spiritualis Adamo
pro se & posteris.

309. Peccatum originale non transfunditur in
Adæ posteros, per hoc quod eorum animæ propa-
gentur ex traduce, de quo non parum dubitat Aug.
Epist. 157. ad Optatum, & 28. ad Hier, quem super
ea re consulit: sed per hoc quod præsupposito Dei
decreto, seu pacto virtuali jam explicato, via ordi-
nariæ generationis ex Adamo descendant gratia de-
stituti ob violatum ab ipsis in suo capite præcep-
tum, per cujus impletionem vi præsentis providen-
tiæ iustitiam originalem erant accepturi.

Hoc clarè indicat. Trid. sess. 6. c. 3. his verbis: *si-
cut reverà homines, nisi ex semine Adæ propagati
nascerentur, non nascerentur iniusti*, cum ea pro-
pagatione per ipsum, dum concipiuntur, propriam
injustitiam contrahant: ita nisi ex Christo renas-
cerentur &c. Hoc sensu Aug. l. 5. cont. Jul. c. 3. di-
cit: *animam corpori infusam in vase vitiatum cor-
rumpi*, nempe moraliter, quatenus inficitur macula
peccati originalis sita in eo, præcipuè & velut posi-
tively, quod peccatum in Adamo commissum in illa
perseveret, eamque reddat Deo abominabilem.

310. Peccatum originale non consistit formali-
ter, in substantiali corruptione imaginis Dei, trans-
formatæ in substantialē imaginē diaboli, quod est
Illyrici delirium, quod se sua patienti fatuitate suffoc-

Ne^{2c}.

Neque
tia ut
proxim
ines dis
bis to. 2
Peccati
tiam,
atque i
habet c.
aliaque
porum r
rò alite
nem & c.

311. H
ergo nun
quibus c
est ex me
formalen
sess. 5. de
tollit quia
l. 1. de au
in regene
facta est.

312. Un
ait. inest c
reatus ej
missus est
se cum fa
in non ren
cidens reo

Illud v
concupisce
expiatur
cati vinc
lūm verum
nempe ser
mediante
ginale, non
bus concup
co, sed mor
quàm ipse
e. 20.

Neque in ipsa corruptione naturæ seu concupiscentia ut erroneè senserunt Luth. & Calv. ad quos proximè accedit Janf. ut efficaciter p[ro]bat Moraines disp. 15. n. 25. & seqq. & patet ex his Janf. verbis to. 2. l. 1. de statu naturæ lapsæ c. 6. Colum. 209. *Peccatum originale per libidinem seu concupiscentiam, tanquam per veram causam transfusionis, atque ita ex natura rei propagatur, non secus (ut habet c. 18. col. 2 45.) ac subindè, cæcitas, podagra, aliaque parentum vitia, cum affectuum, tum corporum transfunduntur addit c. 6. col. 2 o. Nec verò aliter propagari potest ullo modo; nisi per libidinem & concupiscentiam.*

311. Hic error repugnat Apost. ad Rom. 8. *nihil ergo nunc damnationis est in iis, qui sunt in Christo,* quibus cum constet inesse concupiscentiam, certum est ex mente Apostoli in ea non consistere rationem formalem peccati originalis: repugnat etiam Trid. sess. 5. de cr. de orig. §. 5. *definiendi per baptismum tolli quidquid habet rationem peccati,* & Aug. l. 1. de nupt. c. 23. *concupiscentia non est peccatum in regeneratis, sed peccatum vocatur, quia peccato facta est.*

Neque in concupiscentia cum reo maneat in reo natis, in quibus ex Trid. nihil remanet, damnationis.

312. Unde quando l. 1. cont. 2. Epist. Palag. c. 13. ait. *inest concupiscentia renatis non nocitura, quia reatus ejus generatione tractus, regeneratione dimissus est;* non loquitur de reatu quo ipsa secundum se reum faciat, sed quo ipsamet facta est, & cum quo in non renatis conjuncta eos non per se, sed per accidens reos facit.

Illud verò quod habet l. 1. de nupt. c. 23. *Hæc concupiscentia qua solo sacramento regenerationis expiatur (nempe à reatu quo facta est) profectò peccati vinculum generatione traiecit in posteros;* solum verum est in sensu concomitante, quatenus nempe seminalis generatio, ex natura corrupta, qua mediantè ut conditione sine qua non traiecit originale, non fit etiam in Sanctissimis, absque moribus concupiscentiæ; & in sensu causali non physico, sed morali; quia, *ut Adamus gigneret meliores, quàm ipse esset, non erat aquisatus l. 2. de lib. arb. c. 20.*

Aug. in ea agnoscit reum quo facta est, non quo ipsa reum faciat.

*Neque in
qualitate
morbida, aut
reatu pœnæ,
qui est effectus
peccati,
non peccatum.*

*Neque in
peccato A-
dami ejus po-
steris extrin-
secò impu-
tato.*

*Neque in
privations
gratiæ sancti-
ficantis
propter pec-
catum A-
dami.*

313. Qualitas morbida, in peccatum originale po-
suit Gabriel, est fictitia, uti & entitas moralis à pec-
cato Adami præterito, privatione justitiæ origina-
lis aliisque connotatis realiter destincta, unicuique
posterorum Adæ intrinsicæ, pro peccato originali
commodius exponendo ut cuique proprio, à qui-
busdam recentioribus excogitata.

314. Reatus pœnæ, in quo originale ponunt Ru-
bion, Mayr. & alii, est quidem verus, at non forma-
liter peccatum, sed ejus effectus de potentia abso-
luta ab eo separabilis: ut fieret, si remitteretur culpa
non pœna: neque de hoc reatu loquitur Aug. cum
sup. n. 312. & alibi sæpius in eo originale constituit,
sed de reatu culpæ, quo sensu exod. 32. dicuntur fi-
lij Israel puniti pro reatu vituli,

315. Sententia Pighii & Cathar. docentium pec-
catum originale aliud non esse quàm peccatum pri-
mi parentis ut extrinsecè ejus posteris imputatum,
sic ut (quòd discretè docent) sit unum & idem in
omnibus, non unicuique proprium, merito rejici-
tur; ut, si non quoad rem ab iis intellectam, saltem
quo ad modum loquendi directè repugnans Trid.
sess. 5. de cr. de orig. §. 3. ubi dicit: *Adæ peccatum
quod origine unum est, & propagatione non imita-
tione transfusum omnibus, inest unicuique propri-
um & sess. 6. c. 3. homines, nisi ex semine Adæ pro-
pagati nascerentur, non nascerentur injusti, cum
ea propagatione, per ipsum dum concipiuntur, pro-
priam injustitiam contrahant.*

316. His rejectis duæ supersunt sententiæ, qua-
rum prima peccatum originale constituit in priva-
tione gratiæ sanctificantis seu justitiæ originalis
propter peccatum Adæ, ut capitis moralis omnium
posterorum; altera verò in dicto peccato ut mora-
liter perseverante in posteris.

Utraque est valde probabilis, & prima quidem
communior: secunda tamen nobis videtur præfe-
renda, ut intelligibilius, & rationum fundamento
firmior, cum qua proinde dicimus peccatum origi-
nale, sumptum formaliter, seu præcisè pro eo, quo
Adæ posteri constituuntur formaliter & proprie

peccato
gratiæ
quidem
Adamo
verans,
dem on
ter sit m
singulo
res, & p
inest; &
damo &
ut, licet
remissu
censetur
um, mor
tas aut
propria,
nius, non
317. U
primi pa
sic ut (qu
catum ali
refellens
pè erant q
dum eran
sunt, qu
missa sum
318. I
consistere
partialiter
ternum (ni
ad illius r
bus in Ada
am partial
consequen
liud, quan
rans, seu u
dendum su
2. Quia
consequen
do esse id,

peccatores, & Deo odibiles, non esse privationem gratiæ debitæ haberi per obedientiam Adami, nequidem partialiter, sed esse peccatum ab omnibus in Adamo commissum, in iisque moraliter ita perseverans, ut quamvis actu & physice sit unum & idem omnibus extrinsecum, reatu tamen & moraliter sit multiplex, & singulis proprium; quia nempe singulos Adæ posteros æquè reddit verè peccatores, & propriè Deo odibiles, ac si singulis physice inesset; & quidem singulos in seipsis, prout ab Adamo & ab invicem personaliter distinguuntur, sic ut, licet remissum sit respectu unius; non propterea remissum sit respectu alterius; unde fit ut meritò censeatur, & simpliciter dicatur unicuique proprium, moraliter scilicet & æquivalenter, sicut nobilitas aut infamia Patris inest unicuique filiorum propria, sicut, si extingatur seu desinat respectu unius, non propterea desinat respectu aliorum.

317. Unde peccatum originale, non est peccatum primi parentis, ut extrinsecè posteris imputatum, sic ut (quod videtur voluisse Phigius) propter peccatum alienum odio habeantur ac puniantur; quod refellens Aug. l. 1. de pecc. merit. c. 8. ait *aliena quippe erant quando, ij, qui ea propagata portarent, nondum erant; nunc verò carnali generatione eorum sunt, quibus nondum spiritali generatione dimissa sunt.*

318. Ideo autem negamus peccatum originale consistere in privatione gratiæ sanctificantis etiam partialiter. 1. Quia privatio gratiæ, & quidem in æternum (nisi ponantur conditiones à Deo requisitæ ad illius reparationem) est pœna peccati ab omnibus in Adamo commissi, adeoque nullo modo, etiam partialiter peccatum originale ut actuale, & consequenter nec ut habituale, cum ut sic non sit aliud, quàm actuale præteritum moraliter perseverans, seu ut æquivalenter præsens in ordine ad reddendum suum subjectum Deo odibile.

2. Quia est directè à Deo in ultionem peccati & consequenter bona, ac proinde non potest ullo modo esse id, quo parvuli formaliter redduntur Deo

1. Quia ista
privatio est
effectus peccati.

2. Quia est
directè à
Deo.

odibiles: hoc enim, cum sit per se malum moraliter, non potest esse directè à Deo.)

3. Quia potest tolli originale remanente ista privatione, & contra ergo in ea non consistit ne quidem partialiter.

Sed in solo peccato commisso in Adamo manet moraliter per se verante.

Ad illud tamen aliquo modo concurrens ista privatio, ut conditio sine qua vi privationis privationis non perseveraret.

319. Neque his satisficit dicendo istam privationem pertinere ad formale peccati originalis, non prout est à Deo in u'tionem peccati in Adamo commissi, sed prout est voluntaria in Adamo: vel enim ly *prout* reduplicat i lam formam, à qua privatio dicitur voluntaria (quæ non est aliud quàm actus peccati ab omnibus in Adamo commissi) ut rationem adæquatam peccati originalis, atque ita significatur, quod solus ille actus sit formaliter peccatum, sicut quod solus actus internus sit formaliter liber, cum externus dicitur liber prout subest interno: vel certè solum denotat illam formam esse rationem in adæquatam peccati originalis, à qua privatio habeat quod sit formaliter altera ejus pars, atque ita petitur principium, gratis assumendo id, quod est in questione. Hic enim quaeritur tutrum privatio gratiæ Adami prævaricatione secuta sit pars formæ reddentis ejus posteros Deo odibiles, & hoc ipsum sine probatione asseritur.

Adde quod eodem modo dici posset concupiscentia, imò & ipsa mors ut voluntaria in Adamo esse peccatum originale.

320. 3. Denique quia de potentia absoluta potest per condonationem extrinsecam tolli peccatum originale, sine infusione gratiæ, adeoque remanente ejus privatione, & juxta varios ex adversariis, potest remanere peccatum originale cum gratia sanctificante. Hinc sequitur peccatum originale aliud non esse, quàm peccatum in Adamo patratum, moraliter perseverans ad sensum Aug. l. 6. cont. Jul. c. 3. *manet quippe omnino donec remittatur, ubi ergo manet nisi in occultis Dei legibus &c.*

321. Recte tamen dicitur privatio gratiæ ut habendæ per Christum pertinere ad peccatum originale, non quidem tanquam aliquid, quod ullo modo, etiam partialiter, sit objectum divinæ aversionis per se posteros Adæ reddens Deo odibiles; sed tanquam id, per quod ut removens prohibens

(in

(in f
v't n
gratia
comm
severa
tiæ si
catum
tenus
quam
præter
person
redde
322.
spectar
stifican
debitæ
concep
tenus ei
sentis p
Christi
requisit

Speci
riginalis
tollitur
tia ut d
Adami.
dita per
tia restit
lem, seu
Unde g
manet ad
tum orig
mera p
ejus, u
gativa, seu
lens sanct
persevera
potest

Id quod
habituale
sio Bapti

(in statu præsentis providentiæ, qua Deus decrevit non condonare ullum mortale, siue in infusione gratiæ ex meritis Christi) peccatum in Adamo commissum, in nondum regeneratis moraliter perseverat: cum in hoc rerum statu ista privatio gratiæ sit formaliter non condonatio, per quam peccatum præteritum virtualiter perseverat, quatenus tamdiu ius Deo tribuit ad justam aversionem, quamdiu non est condonatum. Unde peccatum præteritum non condonatum siue originale, siue personale, est æquivalenter præsens in ordine ad reddendum Deo invisum.

322. Privatio gratiæ sanctificantis hic dupliciter spectari potest 1. quatenus est privatio gratiæ sanctificantis, ut, vi antecedentium Dei decretorum, debita haberi per Adami obedientiam 1. instanti conceptionis cum donis iustitiæ originalis. 2. quatenus est privatio gratiæ sanctificantis, ut, vi præsentis providentiæ, non aliter habendæ, quam per Christi merita, positis certis dispositionibus ab ipso requisitis.

Privatio gratiæ ut debita haberi per Adamum est mera pœna peccati orig. ut habenda per Christum est id quo perseverat.

Spectata primo modo est mera pœna peccati originalis ut in Adamo commissi; & qua talis non tollitur per Baptismum aut pœnitentiam: cum gratia ut debita haberi instanti &c. per obedientiam Adami, renatis non restituitur: imo nec semel perditam per Adami inobedientiam iis possit ulla potentia restitui, saltem quatenus dicit iustitiam originalem, seu sanctificationem 1. instanti conceptionis. Unde gratiæ sic spectatæ privatio in renatis permanet ac proinde nullo modo concurret ad peccatum originale. At verò spectata 2. modo non est mera pœna peccati originalis; sed aliquo modo ejus, ut moraliter perseverantis, causa, sc. negativa, seu tanquam removens prohibens, id est, collens sanctificationem Christi gratiam, quâ positâ non perseveraret, & qua sola in hoc rerum statu destrui potest.

Id quo ex parte hominis perseverat peccatum habituale, siue originale, siue personale, sc. omisso Baptismi, aut pœnitentiæ, est malum

Bona subiac. de requiruntur ad malum formali.

quando urget præceptum delendi peccatum per media à Deo instituta, aliàs non: id verò, quo ex parte Dei perseverat sc. non condonatio, deficientibus ex parte hominis dispositionibus ad eam requisitis, numquam est mala, sed semper bona & iusta peccati vindicta.

Concurrat igitur non condonatio ad peccatum originale ut est habituale, sicut prohibitio (de se bona) ad actum peccaminosum præcisè quia prohibetur, nempe non ut pars ex se mala, sed ut mera conditio, sine qua non esset illud malum.

*Anselm. vult
privationem
gratiæ modo
explicatæ con
currere ad
originale iã
quæ solam
esse parvulis
intrinsecam.*

323. Dices Anselm. l. de conceptu virginali c. 26. ait: hoc peccatum quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipsis infantibus, nisi ipsam per inobedientiam Adæ, iustitiæ nuditatem, per quam omnes filij sunt ira. Ergo sentit peccatum originale formaliter consistere in privatione gratiæ. R. Dist. consequ. in privatione gratiæ ut in forma seu parte formæ reddentis infantes Deo odibiles N. ut in conditione sine qua in parvulis non perseveraret moraliter peccatum ab ipsis in Adamo commissum, quo solo redduntur formaliter Deo odibiles C. & Dico Anselm. solum velle ex iis, quæ ad peccatum originale aliquo modo concurrunt, nihil esse parvulis velut physicè intrinsecum, præter privationem gratiæ.

Peccatum originale juxta Arausic. Can. 2. & Trid. sess. 5. decret. de originali §. 2. est causaliter mors animæ, si per hanc intelligas privationem gratiæ sanctificantis; formaliter verò, si intelligas id, quo anima redditur Deo odibilis. Similiter peccatum actuale est seipso formaliter id, quo anima redditur Deo odibilis, & causaliter privatio gratiæ, qua homo vivit vitæ Dei participata & constituitur ejus filius adoptivus: gratia enim sanctificans est vitæ prima supernaturalis, seu principium vitæ secundæ supernaturalis, id est motuum seu actuum supernaturalium, quibus anima ab intrinseco movetur supernaturaliter & tendit ad Deum.

Per Baptismum tollitur peccatum Adæ ut moraliter perseverans, & simul privatio gratiæ sanctificantis, quam causal.

324. Im

324.
est volu
tur pec
ctuale;
ctatum
persever
neretur
jectari i
est imm
325. S
ros, & q
tum de
Divo T
ta Augu
rat, dub
Prob. eff
de solo
tus capu
ordine
præcept
mali ne
morre m

Eccle
primam
duxisse
factum
Augu
nificant
parentur
pœnas h
propter p
326. E
Bell. & a
superbia
tamen tr
læ, & ino
damus il
posteror
si vocem
præcept

324. Immediatum subjectum peccati originalis est voluntas: cum enim in ea immediatè, subiectetur peccatum Adami spectatum physicè ut est actuale; etiam in ea immediatè subiectari debet spectatum moraliter, id est spectatum ut habitualiter perseverans, in quo ponimus originale, quod si poneretur in privatione gratiæ, melius diceretur subiectari immediatè in anima, quæ ex communiore est immediatum gratiæ subjectum.

325. Solius Adami peccatum traducitur in posteros, & quidem illud solum, quo violavit præceptum de non edendo pomo. Prima Pars Anselmo, Divo Th. & ceteris nunc certa, olim visa est incerta Augustino Enchir. c. 46. aliisque PP. apud Merat. dubitantibus de aliorum parentum peccatis. Prob. efficaciter ex Scrip. & PP. sup. cit. n. 297. 303. de solo Adamo docentibus, quod fuerit constitutus caput morale posterorum, & quidem solum in ordine ad observationem aut violationem hujus præcepti. Gen. 2. *de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. in quocumque die comederis morte morieris.*

Ecclesiasticus 25. v. 33. solum vult Evam primam peccasse, & sua suggestione Adamum induxisse ad peccatum; cum ait *à muliere initium factum est peccati.*

Augustinus, Leo, Prosp. aliique PP. subinde significantes parvulos obligari peccatis proximorum parentum, intelligendi sunt de sola obligatione ad pœnas hujus vitæ, quibus subinde afficiuntur filii propter parentum delicta.

326. Ex dictis licet peccatum Adami, juxta S. Th. Bell. & alios, habuerit multiplicem malitiam v. g. superbiæ, infidelitatis, inobedientiæ, gulæ &c. solum tamen transfunditur quatenus dicit malitiam gulæ, & inobedientiæ; cum sub ea tantum ratione Adamus illud commiserit tanquam caput morale posterorum, ut colligitur ex illo Gen. 3. *quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno ex quo præceperam ne comederes.* Idem ex illo ad Rom. 5.

Peccatum originale immediatè subiectatur in voluntate.

Solius Adami peccatum transit ad posteros & quidem illud dumtaxat, quo violavit præcept. de non comedendo.

Quia ipse solum est constitutus caput morale & solum in ordine ad observationem istius præcepti.

sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi.

*Vnde posterius
solum contra
hunc peccatum
Adæ secundum
maledictionem
inobedientiam
et poenitentiam.*

2. Peccatum originale est æquale in omnibus quoad reatum culpæ & poenæ; cum omnes æqualiter peccaverint in Adamo; non est tamen in omnibus æquale quoad poenas temporales ex eo secutas, quandoquidem alij aliis fiat in hæc minores corpore & mente & gravioribus concupiscentiæ rebellionibus obnoxii.

3. 27. 3. Si, Adamo non peccante, peccassent aliqui ex ejus posteris, eorum filii accepissent justitiam originalem propter obedientiam Adami, qui solus fuit constitutus caput morale omnium posterorum independentem à justitia aut injustitia immediatorum progenitorum, ut rectè colligitur ex Scrip. & PP. sup. n. 303. cit.

*Filii Adæ
ante ejus
peccatum
suscepti non
contraxissent
originale,
contraxissent
tamen ho-
mum filii.*

4. Si Adamus ante violatum præceptum si bi ut capiti morali impositum habuisset liberos, ij accepissent gratiam sanctificantem in sua conceptione, quam, Adamo postea peccante, non perdidissent; quia Deus gratiam semel collatam non aufert ab homine absque culpa ejus propria. Hoc certum est si ante peccatum Adami habuissent usum rationis; tunc enim fuissent sui juris: horum tamen filii post Adæ peccatum concepti illud contraxissent; quia fuissent contenti in Adamo peccante ut in capite morali ac proinde in eo peccassent sicut ceteri homines. Ita Hugo. Viç. Gran. aliique DD. communius contra Sylv.

*Omnes (con-
cepti B. V.
via ordinaria
artem Adæ
mo contrax-
erunt*

328. §. Omnes (excepta B. V.) ex Adamo seminaliter descendentes in sua animatione originali inficiuntur. Ita S. Th. & ceteri DD. Catholici. Scrip- turæ enim G. C. & PP. universaliter docent omnes peccasse in Adamo, & ex illo contraxisse peccatum unicuique proprium; ut ad Rom. §. in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Neque hic est ullum fundamentum quemquam (excepta B. V.) eximendi à lege omnibus communi. Quare multi putant hanc conclusionem esse de fide; Cajet. tamen Suar. & Bell. censent solum esse fidei proximum; quia universales Scrip. & PP. lo- cuti-

Im-
eutione
hendi o
Dixi
sanctifi
Jerem
Est d
sectam
nis hyp
incapax
peccati
via ord
carnem
eundem
dum cor
tur S. T
fuit coll
collocat
naliter d

B. V.

329 V
tis accep
demptio
& diabo
Christo
nissimo
certa; in
nis Theo
de MAR
bilis à P
Hanc
in sensu
pendent
lam pub
rò publ
ad eò sev
tenere; i

Dixi, *in sua animatione*, quia aliqui fuerunt sanctificati ante nativitatem ex utero ut Jeremias, Jerem. 1. Joan. Bap. Lucæ 1.

Est de fide humanitatem Christi 1. nunquam infectam fuisse peccato originali: cum ratione unionis hypostaticæ fuerit à 1. instanti suæ conceptionis incapax omnis peccati, 2. non contraxisse debitum peccati originalis: quia cum non fuerit concepta via ordinariæ generationis per concursum viri, ita carnem traxit ex Adamo, ut non fuerit in illo secundum seminalem rationem, sed tantum secundum corpulentam substantiam, ut cum Aug. loquitur S. Th. 3. p. q. 15. a. 2. unde ejus voluntas non fuit collocata in voluntate Adami, in qua solum collocatæ sunt voluntates eorum, qui ab ipso seminaliter descendunt: adeoq; non peccavit in Adamo.

§. III.

B. V. MARIE immunitas ab originali, & parvulorum ab igne

329 **V**irgo Deipara fuit primo instanti suæ animationis per gratiam ex Christi meritis acceptam sanctificata, atque ita nobilissimo redemptionis genere ab omni peccati originalis labe & diaboli servitute præservata. Hæc conclusio pia, Christo & ejus Matri gloriosa, est longè communissimo Ecclesiæ sensui consona, & juxta varios certa; imo & juxta Duvallium *in apice certitudinis Theologica*, juxta Velasq. l. 5. dissertationum de MARIA Immaculatè concepta proximè definibilis à Pontifice etiam extra Concilium.

Hanc certitudinem præcipuè fundant isti DD. in sensu Ecclesiæ in hanc doctrinam maximè propendentis, ut manifestum est. ex eo quòd hanc solum publicè sustineri permittat, oppositam vero publicè doceri gravissimis Pontificum decretis adeò severè prohibeat, ut quavis liceat eam interitù tenere; non liceat tamen (inquit Duvallius) i

originale. 1
 Humanitas
 Christi fuit
 illius in cao
 pax ratione
 Unionis, &
 exempta ab
 illius debito
 ex modo cons
 ceptionis.

B. V. Maria
 fuit concep
 ta sine mac
 ula.

Hac senten
 tia est juxta
 varios ex
 communis
 mo Ecclesiæ
 sensu Theol
 gico certa.

1. Quia
 Eccles. hanc
 solum per
 mittit publi
 cè suscipi.

2. iuxta
illud præci-
pit festum
contentionis
immacula-
ta.

exterius aperire 2. ex eo quod permittat, imò Extravagant. Sixti V. Grave nimis; etiam præcipiat celebrari festum conceptionis nec solum (ut quidam interpretantur) ratione sanctificationis factæ istodie, sed directè ratione ipsius conceptionis, seu animationis sanctæ & immaculatæ: cum, ut videre est in Extravag. cit. statuerint Pontifices ut per totam Ecclesiam celebraretur ea ratione, qua particulari quarundam Ecclesiarum pietate cœptum fuerat celebrari, à quibus cœptum fuisse celebrari sub titulo Conceptionis Immaculatæ ex eo constat, quod propterea à S. Bernar. Epist. 174. & aliis reprehendantur quod hoc festum celebrando peccatum aut falsam sanctitatem honorarent. Imò jam de hoc dubitare non licet post Alexandri VII. decretum an. 1662, editum, cujus verba ad piæ sententiæ commendationem maximè facientia hic subijcio.

330. Sane vetus fidelium erga B. V. Mariam pietas, sentientium ejus animam in primo instanti creationis atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia intuitu meritorum Christi à macula peccati originalis præservatam, atque in hoc sensu ejus conceptionis festivitatem solemni ritu colentium & celebrantium; crevitque horum numerus atque hujusmodi cultus post editas à Sixto IV. in ejus commendationem Apostolicas Constitutiones, quas Sacrum Concilium Trid. innovavit, atque observari mandavit. Aucta rursus & propagata fuit pietas hac & cultus erga Deiparam, post erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religiosum ordinem & confraternitates ac concessas ab iisdem indulgentias, ita ut, accedentibus quoque Academicis ad hanc sententiam, iam fere omnes Catholici eam amplectantur: & quia ex occasione contraria assertionis oriebantur scandala, Paulus V. vetuit opinionem præfata sententiæ contrariam publicè doceri aut publicari. Quam prohibitionem Gregorius XV. ad privata etiam colloquia extendit, mandans insuper in favorem ejusdem sententiæ, ut in missa Sacrificio ac divino

Offi-

Ut constet
ex Sixto IV.
& irrefragabiliter ex
Alexandre
VII. declarante festum
hoc celebra-
ri juxta piam
sententiam id est
de sanctifica-
tione anis-
ma B. V. in
stanti sua
creationis &
infusionis in
corpus,

Officio
cumque
Nih

niarum
contra
tas præ
fatam
favore
secundi
strentu
tia, &
re nega
possessio
scanda
Gregor
eorum
in post

331.

copi, qu
medio si
S. R. Eco
celebra
navit in
tionem,
dabili h
illam es
tus inst
rum Po
plo, fav
B. Virg
gratia
Sixto IV
tia asser
& in c
natam,
non in fa
Virginis
vamus,
tionibus

332.

constituit

Officio non alio quàm conceptionis nomine uti quicumque debeant.

Nihilominus prout Episcopi ferè omnes Hispaniarum ad nos litteris exposuerunt, pergunt aliqui contrariis illius opinionis assertores contra prefatas prohibitiones, tum privatim, tum publicè prefatam sententiam aut impugnare aut vellicare & favorem à Romanis Pontificibus cultui & festo secundum illam præstitum, ita interpretari, ut frustrentur; imò Ecclesiam Romanam huic sententia, & cultui juxta illam B. Virginis exhibitio favere negant, pios Christi fideles è sua pacifica quasi possessione deturbare conando; unde offensiones & scandala, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. perdurant adhuc, & ex occasione eorundem adversantium majora his incommoda in posterum prudenter & merito timentur.

331. QUAPROPTER super his tam prefati Episcopi, quàm Philippus Rex Catholicus nobis pro remedio supplicari fecerunt, Nos considerantes quod S. R. Ecclesia de Maria Virginis Conceptione festum celebrat, & speciale super hoc officium olim ordinavit juxta piam, devotam, & laudabilem institutionem, quæ à Sixto IV. emanavit; volentesque laudabili huic pietati, & festo ac cultui secundum illam exhibitio in Ecclesia Romana post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum exemplo, favere, nec non tueri devotionem hanc colendi B. Virginem, præveniente scilicet Spiritus sancti gratia, à peccato originali præservatam; decreta à Sixto IV. & Gregorio XV. edita in favorem sententia assertentis animam B. V. Maria in sui creatione & in corpus infusione Spiritus sancti gratia donatam, à peccato originali præservatam fuisse, nec non in favorem festi, & cultus conceptionis ejusdem Virginis secundum piam sententiam exhibitio, innovamus, & sub censuris & pœnis in iisdem constitutionibus contentis observari mandamus.

332. INSUPER omnes & singulos, qui prefatas constitutiones, ita pergunt interpretari, ut favorem
per

Et sub gra-
visis pa-
nis vetante
omnem in
contrarium
interpreta-
tionem qua
negatur Pon-
tifices fa-
repia sen-
tentia, eave
quovis ex-
cogitabili mo-
do in dispu-
tationem re-
vocetur.

Ac prohiben-
do omnes li-
bros, in qui-
bus pia sen-
tentia & cultus
secundum il-
lam exhibe-
tur in dubi-
o revoca-
tur.

per illas dicta sententia, & festo seu cultui secundum
illam exhibito frustrentur, vel qui hanc sententi-
am, festum seu cultum in disputationem revocare,
aut contra ea quoquo modo directe vel indirecte aut
sub quovis prae-textu, etiam desinibilitatis eius ex-
aminanda: sive sacram Scripturam aut SS. PP. sive
ve DD. glossandi vel interpretandi scripto, seu vo-
ce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra ea
quidquam determinando aut asserendo vel argu-
menta contra ea asserendo, & insoluta relinquen-
do, aut alio quovis excogitabili modo differendo
ausi fuerint, prater poenas & censuras in constitu-
tionibus Sixti IV. contentas, quibus illos subiacere
volumus & per presentes subijcimus, etiam conci-
onandi publice docendi & interpretandi facultate,
ac voce activa & passiva in quibuscumque electio-
nibus, eo ipso absque alia declaratione privatos esse
volumus, nec non ad concionandum publice docen-
dum, & interpretandum perpetua inhabilitatis poe-
nas ipso facto incurrere; à quibus poenis non nisi à
nobis ipsis, vel à successoribus nostris Romanis Pö-
tificibus absolvi, aut super iis dispensari possint: nec
non eosdem aliis poenis nostro, & Pontificum suc-
cessorum nostrorum arbitrio infligendis pariter sub-
iacere volumus, pro ut subijcimus per presentes.

333. INNOVANTES Pauli V. & Gregorii XV.
constitutiones. Ac libros in quibus praefata senten-
tia, festum, seu cultus secundum illam in dubium
revocatur, aut contra ea quomodocumque aliquid
scribitur, aut legitur, seu locutiones, conciones, tra-
ctatus & disputationes contra eandem continentur,
post Pauli V. supra laudatū decretum edita, aut in
posterū quomodolibet edenda prohibemus sub poenis
& censuris in indice librorum prohibitorum con-
sentis, & ipso facto absque alia declaratione pro ex-
presse prohibitis habere volumus, & mandamus.
Vetamus autem Sixti V. constitutionibus inharen-
tes, quæpiam asserere, quod propter hoc contrariam
opinionem tenentes hæresis crimen aut mortale pec-
catum incurrant; cum ab Ecclesia & ab Apostoli-
ca sede nondum fuerit hoc decisum, pro ut nos nunc

minim
illam o
impie
eos sub
ijcimus
elusion
334.
tor Eco
sententi
strasse c
defini
Prim
definitu
celebran
sanctific
stanti se
non vere
primum
do instar
quam ne
ab isto f
versarii
poenis, i
decernat
Christi
invirat;
macular
B. Virge
stans su
moment
a peccat
Secund
& laudab
tiam, ut
335. Te
ter negab
V. Gregor
tis de imm
tiz: cum
Pontificu
favere
& id id
mi-

minimè decidere volumus: quin potius contrariam illam opinionem hæresis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes præter pœnas quibus eos subiecit Sixtus IV. gravioribus alijs pœnis subijcimus, quas in contra facientes huic nostra conclusiõni superius infiximus.

334. Ex his vides Pæ Virginis Immaculatæ cultor Ecclesiam ad eò apertè ac rantopere favere piæ sententiæ, ut saltè jam sit (quod pridem demonstrasse credunt Velaſques, Sisilinus & alij) proximè definibilis à Pontifice.

Primo enim ex allatis Alexandri verbis habetur definitum, olim celebratum fuisse, & etiamnum celebrari festum Immaculatæ Conceptionis, hoc est sanctificationis animæ B. Virginis Mariæ primo instanti suæ creationis, atque infusionis in corpus: non verò Virginis immaculatæ seu sanctificatæ post primum instans, vel abstrahendo à primo, aut secundo instanti suæ existentie, ut (ad eludendam vim, quam non ignorant esse maximam, argumentorum ab isto festo & cultu petitorum) cavillabantur adversarii, quibus Alexander interpositis gravibus pœnis, interclusit cavillatorium hoc effugium; cum decernat objectum cultus, ad quem Ecclesia omnes Christi fideles non solum hortatur & indulgentiis invitat; sed etiam præcepto celebrandi festum Immaculatæ Conceptionis sub mortali obligat, esse B. Virginis sanctificationem non post primum instans suæ existentie, sed ipso primo suæ creationis momento, quo præveniente Spiritus sancti gratia à peccato originali fuit præservata.

Secundò habetur definitum, pium esse, devotum, & laudabile B. Virginem colere, juxta piam sententiam, ut à peccato originali præservatam.

335. Tertiò habetur definitum (quod pertinaciter negabant adversarii) Pontifices Sixt. IV. Paul. V. Gregor. XV. ipsumque Alexandrum, suis decretis de immaculata conceptione, favere piæ sententiæ: cum Alexander diserte asserat se Romanorum Pontificum prædecessorum suorum exemplo velle favere cultui B. V. secundum illam exhibitam, & id ideo innovare decreta à suis prædeces-

Ex hoc Alex. VII. decreto habetur decisum.

1. Festum non celebrari de sanctificatione B. V. post instanti suæ conceptionis, ut volebant adversarii.

2. Essè pium devotum & laudabilem cultum B. V. juxta piam sententiam.

3 Pontifices avertere piam sententiam.

foribus in istius sententiæ favorem edita, ac de-
 mum severe sub gravissimis pœnis prohibeat, ne
 pergant adversarii præfata Pontificum decreta ita
 interpretari ut sua interpretatione frustrentur favo-
 rem, quem Pontifices suis decretis piæ sententiæ
 præstare intendunt.

Quarto denique habetur gravissimè prohibitum
 esse *quovis excogitabili modo* agere contra piam
 sententiam, seu contra cultum ac festum juxta illam
 institutum.

336. Ex his habes 1. agrè ab hujus decreti viola-
 tione purgari eos, qui cum Bertrando Lot. in suis
 Resolutionibus Theologicis tract. 15. ar. 2. pag.
 380. asserunt S. Thomā, si jam viveret, adhuc defen-
 surum suam (ut interpretantur) opinionem piæ sen-
 tentiæ contrariam, idque variis argumentis pro-
 bant: hoc enim est *indirectè*, *aliquo excogitabili*
modo contra piam sententiam agere, quod severe
 prohibet Pontifex. 2. libros, ac tractatus post decre-
 tum Pauli V. editos, in quibus aliquid continetur
 piæ sententiæ, cultui ac festo, *quomodocumque con-*
trarium esse ipso facto prohibitos 3. contrariæ opi-
 nionis censuras hæreseos, peccati mortalis, impietatis
 & similes esse expressè veritas, non alias: unde
 dici potest minus communis, & consequenter mi-
 nus probabilis saltem ab autoritate, minus pio
 contraria pio & communissimo sensui Ecclesiæ,
 propensissimo Pontificum favori opposita, & si-
 milia.

337. Advertunt hic, & bene, quidam docti ac de-
 voti piæ sententiæ defensores Alexandrum in suo
 decreto omisisse hanc decretorum Pauli V. & Gre-
 gorii XV. clausulam. *per hoc autem sua sanctitas no-*
intendit contrariam opinionem reprobare, nec i-
ullum præjudicium inferre, præterquam quoad su-
pra disposita, relinquens illam in iisdem statu, &
terminis, in quibus reperitur. Ex qua inferebant piæ
 sententiæ adversarii suam opinionem nihil obstan-
 tibus Pontificum decretis permanere in eadem sua
 probabilitate: sed illatione illegitima, quia Ponti-
 fex non dixerat se eorum opinionem relinquere in

4. Esse pro-
 hibitum con-
 tra eam
 quovis modo
 agere.

Pontifices ac
 nominatim
 Alex. piam
 senten. mul-
 tis præroga-
 tivis opposita
 preferendo
 eius probabi-
 litatem au-
 gent, huius
 obviunt.

termi-
 sc. jam
 disposi-
 tiæ no-
 test ej-
 que ea
 præjud-
 de ista
 modo
 ander in
 favorib-
 præjud-
 ei alter-
 probabi-
 sim pon-
 primari-
 novo fi-
 338.
 inferu-
 satione
 ne qu-
 suas pro-
 ejusvis
 gius quo-
 gat his v-
 Volen-
 transgre-
 instituti-
 empto, &
 statim, g-
 astica, q-
 & Præ-
 quam he-
 in inquis-
 stricte an-
 liber con-
 quirenda
 facultat-
 tenore r-
 tur, proc-

terminis antiquis, sed in illis in quibus reperitur
sc. jam suppositis iis, quæ in favorem piæ sententiæ
disposuerat suo præseni decreto, quod piæ senten-
tiæ non potest non favere & consequenter non po-
test ejus probabilitatem non firmare & augere; ne-
que eam augere, quin eâtenus opinioni contrariæ
præjudicet, ejusque probabilitatem imminuat. Un-
de istam clausulam, quæ videri poterat esse al. quod
modo adversariis præsidio, merito non posuit Alex-
ander in sua constitutione (qua piam sententiam tot
favoribus exultat, ut contrariæ opinioni non parum
præjudicaverit, non quidem illam reprobando, sed
et alteram Sententiam, multis prærogativis ejus
probabilitatem stabilientibus, præferendo. Non e-
nim potest una statera pars elevari, quin altera de-
primatur; nec e duobus contradictoriis unum de
hovo firmari, quin alterum debilitetur.

338. Nonnulli ex hac Alexandri constitutione
inferunt non licere amplius adversariis uti dispen-
satione Gregorii XV. ad loquendum de hoc puncto
hic quidem intra claustra, quia inquit Pontifex
suas prohibitiones generaliter extendit ad omnes
eiusvis ordinis, & dignitatis, & omnibus privile-
giis quomodocumque contrariis, discretissimè de-
rogat his verbis.

Volentes quod contra hujus nostræ constitutionis
transgressores, etiam regulares cujusvis ordinis &
instituti etiam Societatis Iesu & quomodolibet ex-
empti, & alias quascumque personas cujuscumque
status, gradus, ordinis, aut dignitatis tam Ecclesi-
asticæ, quam secularis, ut præfertur tam Episcopi,
& Prelati Superiores alique locorum ordinarii,
quam heretica pravitatis ubique locorum deputa-
ti inquisitores procedant, & inquirant, atq; in eos
strictè animadvertant: nos enim iis, & eorum cui-
libet contra eosdem transgressores procedendi & in-
quirendi ac pœnis coercendi & puniendi liberam
facultatem & autoritatē, ipsdem autoritate &
tenore tribuimus & impartimur eosque, ut præfer-
tur, procedere, inquirere, & punire districtè præci-

Quidem in-
ferunt ex
hoc Alex-
VII. decreto
nulli amplius
licere etiam
privatim a-
gere contra
piam sent.
An legitimè
viderint ali.

pimus & mandamus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusvis indultis, & litteris Apostolicis, quibusvis personis quantumque qualificatis, & in quacumque qualificatis, & in quacumque, etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, & quavis alia dignitate, & honore constitutis, etiam quod contra eos procedi, interdici, suspendi, vel excommunicari nequeat quomodolibet concessis. Quibus omnibus; & eorum singulis, etiam si pro sufficienti illorum derogatione de eis, ipsorumque totis tenoribus, specialis, specifica, individua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per generales, etiam id importantes clausulas, mentio habenda, aut alia exquisita forma observanda foret, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum inserti forent, presentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes harum serie specialiter expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

An autem hæc illatio sit legitima viderint illi quorum interest. Ceterum quidquid sit de huiusilationis veritate & efficacia, ex hoc Alexandri decreto validissimum contra piæ sententiæ adversarios formatur argumentum hoc modo.

339. Ecclesia, ut ex constitutione Alexandri constat, manifestè & impensè favet affectioni Immaculatæ Conceptionis, eam siquidem laudat, piam appellat, multis favoribus commendat, & magnis prærogativis opinionioni contrariæ multum præfert.

*Ecclesia
Hanc sent.
piam vocat,
contrariam
prohibet, cul-
tum B.V.
juxta illam
desinit esse
laudabilem
commendat,
imperat:
atquinò potest
errare in per-
tinentibus ad*

Hanc enim solam in Scholarum exedris, in sacris pulpitis, ac libris editis permittit doceri, & sustineri; sub gravissimis poenis ac censuris ipso facto incurrendis, vetat quovis excogitabili modo impugnari, vellicari, aut in dubium revocari, contrariam verò prohibet quomodocumque publicè doceri, aut publicari, cultum secundum illam B. Virginis exhibitum declarat esse piū, devotum, ac laudabilem, & habere pro objecto formali seu titulo ac motivo sanctificationem animæ B. Virginis, seu ejus præsertionem à peccato originali ipso primo instanti suæ creationis atque infusionis in corpus

340. Atqui Ecclesia quæ speciali Spiritus sancti assistentia sibi a Christo promissa dirigitur, non potest in iis, quæ ad religionem & mores pertinent, approbare falsum & prohibere verum, nec potest cultum falsum, seu de objecto falso & non subsistente, adeoque (ut mox ostenderetur) superstitiosum declarare pium esse ac laudabilem, ad illum fideles omnes hortari & invitare gratis ac indulgentis, & certo die, nempe 8. Decembris, illum sub mortali omnibus imperare. Ista enim manifestè repugnant infallibilitati, ac sanctitati Ecclesiæ in decretis religionis & morum. Ergo opinio Immaculatae Conceptioni contraria non potest esse vera, & consequenter, ejus pia assertio non potest esse falsa, ac proinde, quamvis non sit de fide, est tamen certò vera. & instar propositionis Theologicæ, ex pio Ecclesiæ sensu, & ex constitutionibus Apostolicis evidenter, evidentiæ sc. magna morali, deductæ; adeoque, ut multis probant Velasques, Sifilinus & alij, est proximè definibilis etiam extra Concilium.

Confirm. Mi quia superstitio, juxta Lactan. l. 4. Instit. c. 28. est *cultus falsi*, sicut religio est *cultus veri*. Et omnis falsitas in materia religionis, teste Aug. l. de mendacio cap. 10. & l. contra mendacium c. 3. est perniciosa. Ergo si B. Virgo non esset concepta sine macula, ejus cultus sub titulo Immaculatae Conceptionis non esset cultus religiosus, sed superstitiosus & perniciosus. Ergo Ecclesia, cum die 8. Decembris sub mortali imperat cultum B. Virginis sub titulo Immaculatae Conceptionis, seu, ut definit Alexander *Sanctificationis* i. *instanti Conceptionis*, imperaret actum non religionis, sed superstitutionis; non enim imperaret *cultum veri*, sed *cultum falsi*.

Quod est absurdissimum & (supposita infallibilitate promissionis, qua Deus suam Ecclesiæ assistentiam ita addixit, ut adversus eam in iis quæ ad fidem & mores pertinent *portæ inferi non sint prevalitura*, plusquam moraliter impossibile meritò censuit Bernardus Epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses, quos acriter reprehendit, eo quod re-

religionem.
er. pia sent.
non potest
esse falsa &
contraria
non potest esse
vera.

Aliis Eccl.
imperaret
cultum suo
superstitiosum
quod repugo-
nat ejus san-
ctitati,

necdum satis examinata, & inconsulta Sede Apostolica festum Immaculatae Conceptionis celebrarent, per quod, inquit, *videtur peccatum honorari vel falsa induci sanctitas.*

Pia sententia favent Scriptura.

341. Pia hæc nostra sententia communissima & ac devotissimo Ecclesiae sensu, & faventissimis Pontificum ac præcipue Alexandri VII. decretis firmissime stabilita, aliis quoque argumentis. Prob. 1. ex Scrip. Gen. 3. *ponam inimicitias inter te & mulierem, & ipsa conteret caput tuum*, ubi per mulierem ex communi interpretum & Patrum sensu intelligitur B. V. & significatur caput serpentis, id est, peccatum originale ita contrivisse, ut eo nunquam infecta fuerit quod etiam juxta Chrysost. Ildephonsum & alios PP. apud Nierembergium significatur per illud Luc. 1. *gratia plena, benedicta tu in mulieribus.*

Et expressius PP. Petrus Damasian. Laur. Iustinianus. Ildephonsus.

342. Prob. 2. ex PP. Petro Damiano, Laur. Justiniano, Idiota, Fulberto apud Salaz. expressè assertentibus B. Virginem carere peccato originali.

Ildephonso in *serm. de B. V.* apud Nierembergium c. 21. sic loquente: *in ea nullum peccatum primæ originis viguit, ab omni peccato originali immunis fuit, neque originale peccatum in utero sanctificata contraxit.*

Anselmo in l. c. ad Cor. ubi ait: *omnes mortui sunt à peccatis nemine prorsus excepto, sed de ipsa Matre Dei, qua fuit sine originalibus, & sine voluntate admissis.* Unde refert Duvallius hoc vulgare dictum Anselmi: *non est amator Virginis, qui ejus conceptionem non veneratur.*

Item licet minus expresse Hier. Chrysost. S. Andreas.

343. Aliisque, si non expressis terminis, æquivalentibus tamen eandem doctrinam clarè tradentibus sc. Hieronymo in Psal. 77. ubi dicit B. Virginem *nunquam fuisse in tenebris, sed semper in luce.* Athanasio, *serm. de Deipara*, eam dicimus iterum atque iterum, semper & undequaque beatissimam fuisse. Et in orat. de occurso Domini, ubi eam vocat *intactissimam & impollutissimam.*

Chryl. in sua Liturgia ubi virginem appellat *immaculatam semper beatissimam & penitus incontaminatam.*

paminatam Origine hom. i. ex variis non fuisse infectam venenosis afflatibus serpentis Damalc. orat. i. de B. Virginis Nativitate, ubi beatos dicit Joachimi lumbos, ex quibus prorsus Immaculatum semen fluxerit.

S. Andree, qui ut referunt Presbyteri Achaiz in ejus passione, quam ut legitimam recipit Baronius ad an. 69. dixit: *sicut primus Adam formatus fuerat ex terra nondum maledicta, ita secundus Adam formatus ex terra virginea nunquam maledicta qua etiam comparatione utuntur PP. Con. Francofordiensis, & alii ac nominatim S. Dominicus apud Nieremb.* c. 23.

344. Aug. l. de natura & gratia c. 36. ubi ait: *Et variis locis Augusti. omnes peccaverunt excepta sanctissima V. Maria de qua propter honorem Dei, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem: inde enim scimus ei plus gratia collatum fuisse ad vincendum omni ex parte peccatum. &c. quæ verba ex mente Aug. non solum accipienda sunt de peccatis actualibus, sed etiam de originali, ut patet tum ex illis verbis, omni ex parte &c. tum ex eo, quod juxta Aug. l. 3. contra Jul. c. 15 hæc inter se connexa sint, non peccasse in ætate adulta, & non contraxisse peccatum originale ibi enim agens de Christo sic loquitur: profecto peccatum etiam major fecisset, si parvulus habuisset: atqui juxta eundem in loco ante cit. B. Virgo in ætate adulta peccatum non fecit: ergo &c.*

345. Nec contrarium docet l. 5. cont. Julianum cap. 9. dum ait: *restat ut intelligamus, nisi ea excepta (nempe carne Christi) omnem reliquam humanam carnem esse peccati. Et infra, ceterum corpus Christi inde dictum est esse in similitudinem carnis peccati, quia omnis alia hominum caro, peccati est. Ibi enim tantum vult solam Christi carnem non esse carnem peccati, id est, via ordinaria mediante parentum concupiscentia (quæ est peccatum improprie & sæpè in actu generationis etiã proprie) formaram & conceptam: quo sensu Caro B. V. quamvis exempta à peccato originali, est caro peccati: quia*

Alibi solam vult ejus carnem esse peccati, sc. parentum per concupiscentiam, & sui quo ad debitum.

quia nempe B. Virgo ita concepta fuit, ut vi suae conceptionis originale fuisset contractura, nisi ex speciali privilegio primo instanti animationis ab eo fuisset praeservata.

De quo Augustinus in religio et ista.

346. Hoc sensu Cajet. quamvis oppositam tenet sententiam, Augustinum intellexit i. 2. q. 81. a. 3. ubi sic loquitur: *Aug. contra Pelagianos differt ac definit; de solo autem Iesu Christo verum est, quod ex ipsa generatione nulli obnoxius est peccato. Et addit, certum esse B. V. eo sensu incurrisse peccatum originale, id est, necessitatem habendi peccatum originale & hoc sufficere ad indigentiam redemptionis. Neque enim, inquit, solum redemptione eget actualiter captivus; sed etiam obnoxius captivitati.* Et hac bene notabis tu Thomista, ne nimio zelo, non secundum scientiam accensus erronea dicas, quo non sunt erronea, cum de beatissima Virginis conceptione disputas.

Favet etiam Bernard. licet alibi videatur adversa.

347. Bernardo sup. Antiph. Salve Regina, ubi sic B. V. alloquitur: *Innocens fuisti ab originalibus & actualibus peccatis, nemo ita prater te. V. Cavelum in Appendice ad l. 3. Scoti ubi allatis PP. testimoniis, qui ab initio Ecclesiae per singulas aetates floruerunt, eruditè probat hanc de Immaculata Virginis Conceptione doctrinam esse antiquissimam, & PP. auctoritate confirmatissimam Ecclesiae traditionem.*

Confirmatur & efficit iter ex communi sensu PP. Conc. Ephes. etc.

348. Prob. 3. Ex Conc. Basileen. in quo definitum est B. Virginem esse conceptam sine macula, quod licet non fuerit legitimum, nec ejus acta, saltem universaliter, à Pontifice approbata, ac proinde non faciat (ut voluit Clichtoveus) propositionem esse fidei, ex eo tamen evidens est quis tunc fuerit Ecclesiae sensus in suis Episcopis, aliisque Praelatis, ac DD. ibi magno numero congregatis.

349. Prob. Ex consensione Patrum sup. 200. in Trid. Congregatorum, qui ubi actum est de Virginis Conceptione, omnes exceptis paucissimis, ipsique, prater unum aut alterum, Dominicanis, suffragium dederunt pro definienda immaculata Conceptione, quod & factum fuisset, nisi ob instantissimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum Ordinis S. Dominici dilationem rogan-

etiam
libro
omni
origi
Cath
episc
ex ad
tur in
licen
bal &
Casio
torum
B. V.
sine p
dixiss
tandè
ceptan
preces
Conci
tum i
tempu
decret
actis C
scrips
ionym
Conci
Nieren
Hoc
nicanu
spurati
350.
torius
suasione
fension
merant
Pari
ensis, &
& Ebor
German
Panorn
ibus o

etiam res fuisset dilata. Quod apud Nieremberg. in libro, qui inscribitur: *Exceptiones Tridentini pro omnimoda Despara puritate* c. 28. testatur ex actis originalibus Conc. Tridentini allervatis Romæ in Castro S. Angeli P. Nicolaus Lanciscius tomo 2. opusc. 11. c. 13. his verbis: *Legi & descripsi an. 1599. ex actis originalibus Conc. Trid. (qua asseruabantur in Castro S. Angeli Romano, & cum expressa licentia Clementis VIII. fuerunt Petro de Arrubal & mihi ad aliquot horas exhibita à Cardinali Casio) ex aliquot Decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. Mariae, omnes asseruisse illam esse conceptam sine peccato originali, solos quinque contrarium dixisse, postea in alia sessione fuisse conclusum, ut tandè determinaretur à Conc. Trid. illam esse conceptam sine peccato originali; sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum, qui Concilio aderant, rogantium ne hac vice decretum illud ederent; sed supersederent, & ad aliud tempus illud rejicerent; Concilium supersedit, & decretum illud non vulgavit. Ita habetur in illis actis Conc. qua diligentissimè legi, & hac tunc descripsi.* Idem ex iisdem actis testatur Doctor Hieronymus Ormachea in Cant. Prolegom. 3. verbo *Concilium Tridentinum*, cujus verba V. apud Nieremb. sup.

Hoc ipsum refert Ambrosius Catharinus Dominicanus (qui Concilio interfuit) in præfatione disputationis pro immaculata Conceptione.

350. Prob. 5. ex conspiratione præcipuarum totius orbis Academicarum, quæ ex indubitata persuasione veritatis hujus piæ sententiæ, se ejus defensionis voto solemniter addixerunt, inter quas numerantur:

Parisiensis in Gallia, Complutensis, Salmanticensis, & Hispalensis in Hispania; Conimbricensis & Eborensis in Lusitania; Colon. & Moguntina in Germania; Cracoviensis in Polonia; Neapolitana, Panormitana in Italia: aliæque permultæ in omnibus orbis Christiani Regionibus, ex quibus non

1. *En pro-
pensione PP.
Conc. Tri-
dentini in
pia sent. de-
finitionem.*

2. *En conspi-
ratione A-
cademiarum
pro imm. acq
Concept.*

pauca sanxerunt, ut gradus Licentiæ aut Doctoratus in Theologia nulli conferatur, nisi præstito prius juramento de tuenda B. Virginis Conceptione Immaculata.

351. Laudabile hoc tot illustrium & Academicarum secuta est exemplum Universitas Duacena a. 1662. die 2. Julii cum in Patronam solemnî pietate sibi delegit MARIAM sine labe conceptam hac verborum formula.

Quibus ac-
cessit Duacena
a. 1662.

Sancta Maria sine peccato originali Concepta Virgo Dei Mater semper intacta, nos Rector, & Universitatis studii generalis oppidi Duacensis, Te hodie in Dominam, Patronam, & Advocatâ, ac Præsidentem perpetuam uno ore & animo elegimus, parati, tuam sine macula Conceptionem, una cum sanctiss. D. P. N. Alexandro VII. ita adhortante, cum universi orbis majori jam parte ita sentiente, ubique terrarum palam asserere semper ac tueri. Ita tu vicissim rege, doce, protege ac sine macula nos tuosq; omnes Academicos Duacenses conserva: dñ in cœli Filij Tui Regnum, in quod nihil coinquinarî intrare poteris, aliquando admittamur, Amen.

Ex con-
sensu SS. ac
religiosorum
virorum ex ar-
dine S. Do-
minici.

352. Prob. 6. ex pio consensu plurimorum Sanctorum, quæ 400. annis floruerunt, ac omnium ferè Religiosorum, exceptis Prædicatoribus, è quibus tamen non pauci piæ sententiæ suffragantur, inter quos recensentur à Nierembergio c. 22. & seqq. S. Dominicus, qui, ut referunt varii apud Nieremb. & teste Davallio, habetur in quibusdam exemplaribus ejus vitæ Immaculatam B. Virginis Conceptionem tenuit & coluit, de qua Nigarol. & Bernardinus de Busto intelligunt hoc, quod ab eo dictum fertur: sicut primus Adam fuit ex terra virgine & nunquam maledicta formatus, ita decuit in secundo Adam fieri. S. Vincentius Ferrerius, cujus hoc testimonium de Immaculata Conceptione: *B. Virgo à peccato originali & actuali immunis fuit*: esse propria ejus manu scriptum instrumento publico probatum habetur apud Nieremb. c. 24. §. 3. S. Ludovicus Bertran. in Serm. de Conceptione B. Virginis apud eundem, eodem

c. 5.

e. 5. G.
ti apud
sis effi-

353
Dei p
nus nu
spectal
dixit,
ac vir
ratur
nem fa
stra se
festè m
penda
Ecclesi
Virgin
niente
ad sua
ipsum
admis
sumpt
similia

354
bus ap
tionib
tharin
comm
sic loq
peccat
pag. 4
peccat
concep
velatio
si; sed
tio in
scripta

Por
firmat
refert
porent
Conce

e. S. Granatenfis, Lanuza, Catharinus aliiq; multi apud Nieremb. sup. ex quibus omnibus præmissis efficaciter subsumitur.

353. Atqui videtur à bonitate & sapientissima Dei providentia alienum permitttere (quod hactenus numquam accidit) ut Ecclesia, cui Christus specialem ad vitandas falsitates assistentiam addixit, tanta Pontificum, Episcoporum, Doctorum, ac virorum sanctitate illustrium conspiratione featur ad tuendam in mysterio Religionis opinionem falsam & Scripturis contrariam. Ergo hæc nostra sententia ex communi Ecclesiæ sensu manifestè magis pia, quantum per Ecclesiam licet, tenenda est, ut indubitata & proximè definibilis ab Ecclesia. Cum constet varias propositiones de B. Virgine jam ab Ecclesia definitas priusquam definirerentur non habuisse plura, imò nec tot argumenta ad suæ veritatis probationem: ut quod *nativitas ipsius fuerit sancta, quod nullum actuale peccatum admisserit, quod corpore & anima sit in cælum assumpta, quod nullos in partu dolores sit passa & similia.*

354. Confir. ex variis miraculis & revelationibus apud aucthores passim, ac nominatim ex revelationibus S. Brigittæ à Cardinali Turrecremata, Catharino, aliisque Dominicanis probatis ac multum commendatis, in quibus l. 6. c. 9 pag. 470. B. Virgo sic loquitur: *Veritas est quod ego concepta fui sine peccato originali & non in peccato & l. 5. in fine pag. 409. ubi Deus Pater affirmat: Mariam ex peccatoribus quidem natam, attamen sine peccato conceptam.* His revelationibus opponit Cajet. revelationem contrariam factam S. Catharinæ Senensis; sed cum illam non probet, nec ulla fiat ejus mentio in vita S. Catharinæ etiam à Dominicanis conscripta meritò rejicitur ut nulla.

Potè ex variis miraculis in piæ sententiæ confirmationem factis, unum in suum favorem factum refert Catharinus Dominicanus Episcopus Minorensis in opusculo à se edito pro Immaculata Conceptione, ubi ait: cum essem à Latronibus in

Ex quibus videtur sua sent. esse indubitata & proximè definibilis ab Ecclesia.

S. Ex probatissimis revelationibus & miraculis.

inere cum tribus locis circumvallatus, B. Virginem invocavi, ut me ita eo discrimine redimeret, sicut ergo illam redemptam credidi, sic nempe ut à captivitate peccati, quam aliqui erat incursum, fuerit præservata: unde ejus ope factum est, ut solus fuerim à captivitate & spoliatione præservatus, tribus aliis comitibus meis captis, spoliatis ac post modum liberatis, qualiter B. Virginem ab originali liberatam, non præservatam, volunt adversari.

*Historia Ca-
monici in pia
sententia
favorem su-
scitasti,
teste Sisilino,
probatissima.*

355. Inter plurima miracula ab Historicis fide dignis in pia sententiæ commendationem relata, illustre est illud de quo meminerunt Doctor Torres l. 2. c. 4. Doctor Tenas Episc. Tortosæ in Conceptione de Conceptione, Setrans l. 2. de Concept. c. 2. Vega in Theologia Mariana n. 362. Basilius Pontius aliique permulti doctrina & virtute clari, & refertur à Sisilino in corolla Virginea sub finem pag. 95. ubi ait: anno 1424. 8. Septembris Franciscus Muletus Canonicus Manresanus à Francisco Planes ficario in templo principe Manresano interfectus, post aliquot mortis horas, B. Virginis gratia, quam impensè coluerat, licet ei immunitatem ab originali pertinaciter negaret, vitæ est restitutus, ut Sacramenta susceperet, suam opinionem, quam iusto acrius defenderat, revocaret, & piam de Immaculata Conceptione sententiam, quam ante tribunal Christi verâ esse didicerat, prædicaret & ut piâ ac verissimâ omnibus comendaret, quod prolixè præstitit, ac post 9. vitæ sibi redditæ horas, ut prædixerat, Sacramentis prius ritè susceptis, iterû piè obivit.

356. Hæc narratio, inquit Sisilinus, est liquidissimæ, & firmissimæ autoritatis: cum de ejus veritate ab iis, qui rebus fidei in Hispania præsunt, authentica inquisitio saplus facta sit; nempe an. 1484. 1525. 1618. 1653. & inventa sit invictè probata, adeoque pro verissima ab omnibus habita. Unde ait, se nullam hætenus, exceptis iis, quæ sacris Codicibus continentur, legisse historiam, quæ majorem auctoritatem & fidem præ se ferat. Plurima his affinia facile inveniet immaculatæ Virginis amator in historiis miraculorum.

In
lorum
profere
contran
mentar
Specu
Lud. M
Mih
nius. c
& alios
Adamo
lis incur
constat
ordinari
fuisse
muni;
volunt
modo
te Ada
istius c
mi, mo
rum ab
fuisse
rationi
fuisse
Script
& PP
ex sen
mentu
cut q
nem;
quom
redem
157. p
sup. n
& in se
357
ex usu
materi
ejus d
2.
fectan

lorum Marianorum, quibus similia nunquam proferent adversarii pro opinione sua piæ sententiæ contraria: pro his vide Laurentium Surium in commentario rerum in orbe gestarum an. 1501. 1509. Speculum adhortationis Judaicæ editum an. 1509. Lud. Mimbourg. in Hist. Schis. occidentis an. 1387.

Mihi cum Suar. Bell. Vasq. & aliis communius. contra Catharin. Valen. Salazar. Duvallium & alios videtur longè probabilius B. V. peccasse in Adamo, sic ut contraxerit debitum peccati originalis incurrendi, nec solum remotum (de quo satis constat) situm in eo quod vi suæ generationis via ordinaria factæ, certò peccasset in Adamo, nisi fuisset excepta à lege omnibus Adæ posteris communi; sed etiam proximum situm in eo, quodd ejus voluntas, æquæ ac cæterorum posterorum fuerit, modo supra explicato n. 305. contenta in voluntate Adami peccato consentientis, sic ut proinde vi istius consensus, qui quidem physicè est solius Adami, moraliter verò etiam B. Virginis, sicut cæterorum ab Adamo propagatorum, peccatum originale fuisset contractura, nisi gratia primo instanti generationis præventa, ab eo actualiter contrahendo fuisset impedita. Hoc enim significant universales Scripturæ ad Rom. 5. *in quo omnes peccaverunt*: & PP. idem docentium locutiones, nec habemus ex sensu Ecclesiæ, ejusve DD. solidum fundamentum B. V. excipiendi quo ad hoc debitum, sicut quoad actuale peccati originalis infectionem; & admissio hoc debito melius intelligitur quomodo B. V. indiguerit, & gavisâ sit Christi redemptione, ad quam ex Zozim. & Aug. Epist. 157. prærequiritur captivitas, sic enim juxta Cajet. sup. n. 346. rectè dicitur fuisse captiva in Adamo, & in seipsâ quoad debitum.

357. Notandum pro solutione objectionum ex usu PP. & antiquorum Scholasticorum in hac materia 1. per peccatum originale sæpè intelligi ejus debitum.

2. Per conceptionem subindè intelligi perfectam, id est animationem, & sæpè solum imperfectam,

Videtur B. V. peccasse in Adamo & contraxisse debitum originalem.

Hoc indicant universales Scrip. & PP. locutiones, nec est ratio ab iis excipiendi B. V.

fectam, id est formationem corporis necdum animati, & hanc dici maculatam, hoc sensu quod facta sit via naturali ex Adamo, sic ut vi illius sequi debuerit animatio maculata, nisi per gratiam fuerit impedita.

Fecit. Origina. e. saepe accipitur pro eius debito, conceptio pro imperfecta, & peccatum pro concupiscentia.

Sic intelligit Bernard. ut patet ex eius verbis.

358. 3. Per ly *concepta in peccato originali*, saepe intelligi non peccatum ipsius prolis conceptæ, sed parentum, qui actum generationis exercuerunt cum motu concupiscentiæ, quæ ab Apostolo dicitur peccatum, sc. improprie & in isto actu, quamvis de se licito, saepe habet peccatum proprie dictum, sc. veniale, sibi annexum ratione excessus libidinis. Certum est hoc sensu saepe locutum esse Bernardum, dum significavit B. Virginis Conceptionem fuisse maculatam, ut Epist. 174. ad Canonicos Lugdunum ait: *Non valuit B. V. ante sancta esse, quam esse: siquidem non erat antequam conciperetur.* *An vero inter amplexus maritales sanctitas se ipsi Conceptioni immisquit, ut simul & sanctificata fuerit & concepta..... peccatum quomodo non fuit ubi libido non adfuit..... ante conceptum sui sanctificari minimè potuit, quoniam non erat: sed nec in ipso conceptu propter peccatum, quod inerat: Quæ manifestè intelligenda sunt de Conceptione imperfecta antecedente animationem & de peccato improprie sumpto pro concupiscentia vel de peccato parentum. Restat, ut post conceptum in utero jam existens sanctificationem accepisse credatur: nempe post conceptum imperfectum ipso instanti conceptus perfecti, seu animationis, quo incipit existere, & simul tempore sanctificari, licet posterius natura.*

359. 4. Per ly *sanctificata post animationem*, saepe intelligi posterioritatem naturæ, non temporis. Quæ omnia ex Anselmi Bonav. & aliorum antiquorum verbis evidenter demonstrat Nieremberg. c. 17.

Script. & PP. solum Christum ab originali exo

360. Dum Scripturæ, Fulgentius, Bernard. alique PP. generaliter dicunt omnes, Christo excepto, contraxisse peccatum Adæ, intelligi debent de debito, vel certè subintelligi debet exceptio de B. Virginæ

gine, adultos agitur, Non pro Hinc in vindicta ex conveni 361. versa, T Virginis negant Epist. a ment. c. capite & S. Dom Vide cuisse I original suæ acin Prob lu fuit p actuali 2. E tum est post Su habet: qui esse omnib nia esset purissim Quæ e comme & 1532 3. E Epist. S dinalis bito Un cavern B. Virg nalis pe

gine; sicut quando generaliter significant omnes adultos actualia admittere. Unde ubi de peccatis agitur, B. Virgini convenit illud Aflueri Estheris 15. *Non pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est.*

*capiente lo-
quuntur de
debito:*

Hinc B. Virgo non fuit obnoxia morti, ut pœnæ in vindictam peccati re ipsa contracti; sed ut defectui ex pugna contrariorum homini naturaliter convenienti.

361. De mente S. Thomæ hic magna est controversia; Thomistæ communiter tenent ipsum sensisse Virginis conceptionem fuisse maculatam. Quod negant Capisius l. de B. Virgine c. 6. Salmeron in Epist. ad Rom. 51. Henric. in sum. l. 3. de Sacrament. c. 11. Nieremberg. c. 11. & apud hunc eodem capite & sequentibus alii non pauci etiam ex Ordine S. Dominici.

Videtur probabilius sanctum Thomam non docuisse B. Virginem fuisse infectam macula peccati originalis. instanti suæ conceptionis perfectæ, seu suæ animationis.

Prob. 1. ex 1. dist. 44. a 3. ad 3. his verbis: *Et talis fuit puritas Virginis, quæ à peccato originali & actuali immunis fuit.*

2. Ex comment. super Epist. Pauli, quem certum est, inquit, Nieremberg. S. Thomam scripsisse post Summam, in Epist. ad Galat. 1. c. 6. ubi sic habet: *Virum de mille unum reperi, sc. Christum, qui esset sine omni peccato: mulierem autem ex omnibus non inveni, quæ à peccato omnino immunis esset, ad minus originali vel veniali, excipitur purissima & omni laude dignissima V. Maria.* Quæ exceptio invenitur in impressionibus horum commentariorum, quæ factæ sunt Parisiis an. 1529. & 1532 ac Venetiis 1555.

*S. Thom. nō
bis variis loq-
cis aperte
favet.*

3. Ex antiquo codice operum S. Thomæ super Epist. S. Pauli an. 1625. reperto in Bibliotheca Cardinalis Sforza, & per Cardinalem de Trevis exhibito Urbano VIII. ad illum textum: *Omnes peccaverunt in Adam.* Sic habet S. Thomas excepta B. Virgine, quæ nullam contraxit maculam originalis peccati. Quæ tamen exceptio in quibusdam

recen-

recentioribus impressionibus non reperitur. Unde patet opera S. Thomæ esse depravata in hac materia, an ex industria, aut ex errore, Deus scit.

362. Dices, S. Thom. apertè docet B. Virginem non fuisse immunem à labe originali 1. 2. q. 89. a. 3. O. ubi ait: *Respondeo dicendum quod secundum fidem Catholicam firmiter est tenendum, quod omnes homines præter Christum ex Adam derivati peccatum originale contrahunt. Alioquin non omnes indigerent redemptione, quæ est per Christum, quod est erroneum.* Et 3. p. q. 27. a. 2. O. & ad 2. ubi ait: *Quod si nunquam anima B. Virginis fuisset contagio peccati originalis inquinata, hoc derogaret dignitati Christi, secundum quam est universalis omnium Salvator.*

Intelligentus est de debito cùm videtur ad-versari.

R. N. aff. & dico S. Thomam 1. loco intelligendum esse de debito modo sup. explicato n. 346. vel de potentia seu non repugnantia peccati, sic ut tantum voluerit soli Christo, ratione dignitatis personalis, repugnare omne peccatum.

363. Quod verò ab omnibus ita sit intelligendus manifestum est: quia alioqui ejus propositio esset apertè falsa, imò, saltem jam, erronea & repugnans decretis Pontificum, sicut hæc Bajana inter damnatas à Pio V. & Greg. XIII. 73. *Nemo præter Christum est absque peccato originali. Hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum.*

Eodem sensu intelligendus est 2. loco sup. objecto ut eum explicant non solum Velasques, Nieremberg. & alii tum Scotistæ tum Jesuitæ, sed etiam è Dominicanis Joannes à S. Thom. disp. 2. sup. 1. partem in proœm. a. 2. Francisc. Aravio Episc. Segobienensis sentientes S. Thom. in materia hic controversa de actuali infectione peccati originalis nihil determinasse.

Hæc explicatio mentis D. Th. suaderur 1. ex eo, quod debitum peccati originalis, (ut ostendit Cajet. sup. n. 346.) abundè sufficiat ad hoc, ut B. Virgo indiguerit Christi redemptione, quæ est tota ratio, quâ ibi niritur S. Doct. 2. ex ipso titulo articuli objecti: *utrum B. Virgo fuerit sanctificata ante animationem:*

nem:
intellig
tollent
Ha
tione
Hoël
Marga
Colon
defens
finalit
ram h
femin
de com
runt
Et qui
scriptu
quod a
indiv
vilegi
necessi
ma D
nabili
ab om
lorum
non ex
non du
origin
ter col
proban
maxim
quiden
nitere
Vndè p
to orig
tum in
1. dist
niri qu
nulla
fuit p
origina
sup. de

nam : hæc enim quæstio alio non potest sano sensu intelligi, quàm de Sanctificatione, seu privilegio tollente debitum peccati ante ipsam animationem.

Pat. ex eius
ratione, &
titulo art.

Hanc explicationem doctâ & efficaci ratiocinatione confirmat insignis Thomista R. P. F. Jacob. Hoëchstraten S. Theol. Doctor & Inquisitor in Margarita moralis Philosophiæ anno 1521. edita Coloniz in qua l. 3. c. 17. piam sentent. ex D. Th. defendit, his verbis : Sequitur etiam quarto loco finaliter ex præmissis, ex quo omnes homines naturam humanam acceperunt ab Adam secundum seminalem rationem præter solum Christum, ideo de communi lege omnes homines contrahere debuerunt originale peccatum præter solum Christum.

Hunc S. Th.
sensum exponit & sequitur insignis Thomista.

Et quidem lex ista communis cum suo rigore est in scripturis ita universaliter & ita firmiter fundata, quod ab ea præter Christum, nullū humana speciei individuum debeat intelligi exceptum, nisi per privilegium & gratiosissimum & summam ratione vel necessitudine fundatū, ut de unica illa benedictissima Dei Genitrice Maria & piè creditur & rationaliter est tenendum. Nam quemadmodum eam ab omni peccato immaculatam supra omnes Angelorum choros exaltatam. quamvis hoc Scriptura non exprimat Canonica, tamen de eo sancta Mater non dubitat Ecclesia, ita & eam ab omni contagio originalis culpa mirificè præservatam rationabiliter colit & veneratur pia Christi fidelium non improbanda devotio. Oportuit enim ut Mater Dei maxima puritate niteret 1. 2. q. 84. a. 5. ad 3. & quidem secundum beatum Anselmum ea puritate nitere debebat, qua major sub Deo nequit intelligi. Unde puritas B. Virginis (qua erat ab omni peccato originali immunis) tanta fuit ut ea nihil creatum inveniri posset purius. Nam ut inquit S. D. in 1. dist. 44. a. 3. ad 2. potest aliquid creatum inveniri quo nihil purius esse possit in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit. Et talis fuit puritas B. Virginis, qua a peccato actuali & originali immunis fuit, hac sanctissimus Doctor sup. de beatissima Virgine. Nec mirum, quia ab æternò

aterno ad hoc eam praordinavit divina sapientia, ut de ejus purissimis Sanguinibus carnem assumeret humanam speciosus formā pro filiis hominum; qui est Deus gloriosus in saecula benedictus. Amen.

*Quamvis
S. Thom.
valde faveat
pia sent. pro-
babile est opo-
positam re-
nuisse.*

364. Atque hæc dicta sunt de mente S. Thomæ in favorem piæ sententiæ cui S. D. nunquam adversatum fuisse, sed multum fuisse, imò & eam tenuisse, præter sup. citatos, fusè & doctè probat M. Gaspar Catalan de Mozonis Dominicanus electus Episc. Ilerdensis in Epist. ad D. de Lanuza apud Nieremberg. c. 24. quibus non obstantibus.

Faciendum est probabilem esse opinionem Beati Lothi; tract. 15. a. 2. pag. 378. aliorumque Thomistarum, qui sentiunt D. Thomam docuisse B. Virginem non fuisse sanctificatam ante conceptionem, nec in ipsa conceptione, sed post conceptionem, seu infusionem animæ in corpus, quod inquit, S. Thom. clarè significare in Pl. 13. *Solus Christus nec peccatum contractum habuit, nec commissum B. Virgo habuit contractum.* Quodlib. 6. q. 6 a. 7. Creditur quod B. Virgo citò, post conceptionem & anima infusionem fuerit sanctificata, in opusculo 8 ubi exponit Salutationem Angelicam; *Christus sine originali conceptus & natus est; B. Virgo in originali est concepta, sed non nata.* 3. p. q. 27. a. 2. ad 2. B. Virgo contraxit quidem originale, sed ab eo fuit mundata, antequam ex utero nasceretur in 3. sent. dist. 3. q. 1. a. 1. q. 2. Sanctificatio B. Virginis non potuit esse ante infusionem animæ, neque in ipso instanti infusionis: ut sc. per gratiam tunc sibi infusam conservaretur, ne culpam originalem incurreret: quia sic redemptione non indiguisset, quod soli Christo convenit. Idem repetit ad Hannibaldum 3. dist. 3. q. 1. a. 1. Dicendum quod B. Virgo neque ante conceptionem, neque in conceptione ante anima infusionem sanctificata fuit, neque in ipso instanti infusionis animæ, quia sic non contraxisset originale, sicut neque Christus; & ideo omnibus non conveniret redimi per Christum, sed tantum sanctificata creditur post anima infusionem.

*Quod probat
Loth. eius
verbis.*

365. Quæ tamen & similia cum explicari possint ut sup. n. 357 vel cum Joan. à S. Thom. de debito, vel de posterioritate naturæ, sic ut sensus sit S. Virginem non fuisse sanctificatam ipso primo instanti præcisivo infusionis animæ, sed post se. posterioritate naturæ, seu in secundo instanti naturæ seu rationis: quatenus in eodem instanti realiter prius est animam esse, quam gratiam sanctificantem, cuius est subjectum, recipere: nec plus requiratur ad hoc, ut salvetur, B. Virginem fuisse redemptam per Christum, quod unice intendit S. Thomas, ut patet ex ejus verbis, & alibi, ut sup. n. 361. ostensum est, præsententiæ multum favet, standum videtur in concl. sup. n. 361. posita.

*Benignitas
men expli-
cabit de
debito &
prioritate
rationis*

366. Verius videtur S. Thomam, si jam viveret, studiosè amplexurum piam sententiam, ita sentit Joan. à S. Thoma huius sæculi Thomista celeberrimus, & ratio est, quod jam constet ex decreto Alexandri VII. sup. n. 330. Ecclesiam celebrare festum Conceptionis B. Virginis, id est, illius sanctificationis & instanti creationis, seu infusionis ejus animæ in corpus: unde cum S. Thom. sentiat non posse celebrari festum de non Sancto, & inde cum Bonav. & aliis inferat 3. p. q. 27. a. 1. B. Virginem fuisse sanctam in sua nativitate, quia de illa festum celebrat Ecclesia; indubiè jam, eodem argumento, inferret B. Virginem fuisse sanctam in sua Conceptione, cum jam constet Ecclesiam de illa festum celebrare.

*si jam esset
nobiscum,
sentiret, ut
rectè Ioan.
à S. Thom.*

Hanc Joannis à S. Thoma opinionem ait Bertrandus Loth loco sup. cit. n. 364. esse *frivolam & sine fundamento*, quod probat hoc argumento: quia hæc propositio, si S. Thom. viveret mutaret antiquam sententiam; est de futuro conditionato contingenti, non habente necessariam connexionem cum conditione, ut patet, adeoque juxta regulam Dialecticorum falsa. Quod argumentum aperit nullam esse, cum ejusmodi propositiones ex usu communiter recepto, non sumantur in sensu *illativo*, sed per modum enuntiationis simplicis,

*Quod refelo
ut Loth scilicet
inefficaciter*

ut cum variis docet Dominicus Soro l. 3. summul. c. 8. & patet in quotidianis sponſionibus ac promiſſionibus de contingenti conditionato. Unde Bertrandi reſolutio huic argumento enixa magis meretur vocari frivola, quàm Joannis à S. Thoma aliorumque pia interpretatio mentis Angelici Doctoris.

Cæterum hic obſervandum eſt, quod rectè monet S. Antoninus 1. p. lum tit 8. c. 2. his verbis: *Sic uni iſtarum opinionum homo inhæreat, ut paratus ſit tenere contrariam, ſi Eccleſia contrarium determinaret.*

Parvuli ſine
Bap. mortui
patiuntur
pœnam
damni.

367. Fide certum eſt ex illo Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit, &c.* parvulos in originali decedentes puniri pœna damni ſeu privati viſione beatifica & hoc ſenſu damnari juxta Apoſt. ad Rom. 5.

Probabilius eſt eos non puniri pœna ignis æterni ita Magiſt. S. Thom. Scot. Bonav. Richar. Hentici & cæteri antiqui & recentioribus Mol. Med. Vaſq. Bell. Mald. Herinx & cæteri communiffimè contra Dried. Florentium Contrium Eſtium. Sylvi. Janſ. Ipien. & alios recentiores.

Prob. 1. ex Scrip. Apoc. 18. *quantum glorificavit ſe, & in delitiis fuit, tantum date illi tormentum & luctum*, ſed parvuli propriè non ſe glorificaverunt, nec fuerunt in delitiis ergo &c.

Non tamen
pœnam ſen-
ſus, ſeu ignis
æterni, ita
PP. & DD.
communior
ſenſus, ſas-
ſente Aug.

2. Ex PP. Nazian. orat. in S. Lavacrum dicente parvulos, *nec cœleſti gloria, nec ſupplicijs à juſto judicio affici.* Ambr. l. de Abrah. c. ultim. docente habituros pœna immunitatem ſed non regni honorem Nyſſen: orat. de infantibus, aſſerente eos in doloribus non futuros. Aug lib. 5. contra Julian. c. 6. aliàs II. ſic loquente: *Non dico parvulos ſine Chriſti Baptiſmate morientes tantâ pœnâ eſſe plendendos, ut eis non naſci potiùs expediret.* Et infra *quis dubitabit parvulos non baptizatos in damnatione omnium leviffima futuros, quæ, qualis & quanta erit, quamvis deſignare non poſſim, non tamen audeo dicere, quòd eis ut nulli eſſent, quàm ut ibi non eſſent, potiùs expediret: atqui damnatis omnibus ad gehennam ignis convenit illud Chriſti*

Matth.

Matth.
ille, ut e-
ſet parv-
3. Ex
& rec-
cordat p-
(inquit

368.
dicii ſol-
candoru
ſtris rep-
ignem a
ergo à ſi-
cruciabi-

R. 1.
cebitur
operibu
ſurvi
adultos
Aug. in
des. Du
loquitur

ta, doce
ſimilit-
21. Qui
ſus eſt i
libri ap-
ſcripta,
opera ſe-

R. 2.
t. ete B-
rem, &
ut doce
ligenda
& paler

369.
ait: 1
eſt, de
Ite in i
&c. n-
Item i

Matth. 26. *melius erat eis, si natus non fuisset homo ille, ut observat ipsemet Aug. supra: ergo non censet parvulos igne torqueri.*

3. Ex communissimo omnium ferè antiquorum & recentiorum sensu, qui (teste Bonav.) magis concordat pietati & iudicio rationis; & cui *contraire* (inquit Greg. Arim.) *non est tutum.*

368. Dices Matth. 25. v. 30. in descriptione iudicii solum statuuntur duo ordines omnium iudicandorum, unus à dextris electorum, alter à sinistris reproborum, quibus dicitur: *Ite maledicti in ignem aeternum*; atqui parvuli non erunt à dextris ergo à sinistris. Ergo iis dicitur: *Ite in ignem*, ergo cruciabuntur igne.

R. 1. ibi solum describi iudicium quatenus exercebitur circa adultos iudicandos de bonis aut malis operibus, ut patet ex motivo utriusque sententiæ, *esurivi enim &c.* Et quidem juxta Bell. circa solos adultos, qui sunt in Ecclesia, quod Confir. 1. ex Aug. ita sentiente l. de fide & operibus c. 15. & l. de 8. Dulcissimi quæstionibus q. 1. 2. Quia Christus ibi loquitur solis fidelibus quos hortatur ad bona opera, docens non sufficere fidem sine operibus. 3. quia similiter de solis adultis explicari debet illud Apoc. 21. *Qui non est inventus in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis: cum ibidem habeatur: libri aperti sunt, & iudicati sunt mortui ex ijs quæ scripta sunt in libris secundum opera ipsorum, quæ opera solis adultis propriè conveniunt.*

R. 2. N. ult: conseq: possunt enim parvuli (ut & tē Bell.) esse missi in infernum tanquam in carcerem, & tamen ejus igne non uri; hoc enim non esset, ut docet Aug. *pœna levissima*. Eodem sensu intelligendæ sunt aliæ Scripturæ, ut parabolæ de *tritico & paleis*, de *arbore infructuosa*, de *zizaniis &c.*

369. Dices 2. Aug. serm. 14. de verbis Apost. ait: *Dominus iudicaturus duas partes facturus est, dextram & sinistram: sinistris dicitur est: Ite in ignem aeternum; dextris: Venite benedicti &c.* nullus relictus est medius locus ubi ponere queat infantes.

*Scriptoræ
incontrariū
loquuntur
de adultis
ex operibus
iudicandis.*

*Aug. subitū
de favens
contraria
sent. solum
vult, contra
Pelagianos.*

*parvulos non
futuros in
loco volupta-
tatis.*

R. 1. Vasq. Herinx, & alios fateri, nec abs re Aug. Fulg. & Greg. fuisse in opposita sententia R. 2. cum S. Thom. q. 5. de malo. a. 2. Prapof. & aliis Aug. solum velle non dari locum medium ad sensum Pelagianorum, qui dicebant parvulos habituros alicubi felicitatem extra regnum coelorum: sic ut solum significet illos tanquam reos esse mittendos in infernum; ita ut ignem æternum accipiat, vel pro loco inferni, ubi est ignis æternus, vel pro damnatione & pœna. Confir. hæc explicatio, ex verbis Aug. sup. num. 367. pro nostra assertionis citatis 2. ex l. 3. de lib. arb. c. 23. ubi agens de parvulis dicit, *non esse metuendum ne sententia iudicis esse possit media inter premium & supplicium; cum vita potuerit esse media inter rectè factum & peccatum: scilicet actuale.*

Fuerunt itaque voluntates parvulorum moraliter & æquivalenter in voluntate Adami in ordine ad contrahendum peccatum sibi proprium, quo reddantur in seipsis Deo odibiles, & digni pœna damni; non tamen quo reddantur digni pœna ignis: illud enim ex Scrip. & P. P. constat, non hoc, sed ex iis contrarium colligitur.

*Parvuli in
Adamo non
meruerunt
penam ignis,
sed solam
penam
damni, in
illis longè le-
viorē.
Sunt in ter-
mino viæ,
adeoque etiā
doloris &
gaudii.*

370. Pœna damni prout est in parvulis exigua habentibus notitiam beatitudinis supernaturalis, & ejus carentiæ malum (Deo ita providente) non multum apprehendentibus longè levior est, quam cruciatus gehennæ ignis. Deinde pœna damni, sita in privatione boni supernaturalis indebiti, est magis proportionata modo peccandi parvulorum, non in seipsis, sed in suo capite morali in ordine ad bona supernaturalia, nullam in seipsis ex peccato delectationem percipiendo.

Parvuli post resurrectionem habebunt corpora, non quidem prædita dote impassibilitatis beatorum corporibus propria; Deo tamen ita providente nihil ab extrinseco doloris, uti nec voluptatis percipientia; quia sunt in termino viæ, adeoque in statu invariabili quoad perceptionem doloris & gaudii. Sunt tamen deterioris conditionis, quam forent homines in statu naturæ puræ, quia in his privatio

beatitudinis

beatitudinis
habet in

Adulti
magis pu-
sicuti m-
gis puni-
unico.

371.
mentis &
priè id est
men pœ-
da non
tiva in u-
nem pœ-
velut pe-
sitione sp-
centiæ hu-
naturæ p-

Christi
tendo ea-
cum non
non sequi
nali ex co-
satisfecer-
illis aliis
mum do-

372.
damni co-
dentalis
parvuli
turaliter
quamvis
dine essen-
sita in gle-

373. P-
tentia vis-
Suar. Va-
Abul. Va-
quam tri-
Prob.

assertioni

beatitudinis non haberet rationem poenae damni, ut habet in illis.

Adultus moriens cum originali & personali non magis punitur, quàm moriens cum solo personali; sicut moriens cum duobus personalibus non magis punitur poena damni, quàm moriens cum unico.

371. Patiuntur parvuli hujus vitae incommoda mentis & corporis, adeoque poenam sensus improprie id est poenalitatem seu afflictionem; non tamen poenam sensus proprie, quia ista incommoda non insiguntur directe tanquam poenae positivae in ultionem culpae, quod requiritur ad rationem poenae proprie dictae: sed indirectè tantum & velut per accidens, quatenus resultant ex subtractione specialis assistentiae, quâ Deus in statu innocentiae hominem ab istis miseriis (quibus in statu purae purae fuisset obnoxius) præservasset.

Christus non satisfacit pro peccatis nostris patiēdo eandem specie poenam, quae illis debebatur; cum non sit passus poenam damni, nec ignis. Unde non sequitur poenam sensus deberi peccato originali ex eo quod pro illo, uti pro cæteris Christus satisfecerit per acerbos dolores corporis, cum pro illis aliisque infinitis satisfacere potuisset per minimum dolorem mentis.

372. Poena sensus non est proprietas poenae damni connaturaliter annexa, sicut beatitudo accidentaliter annexitur beatitudini essentiali: unde parvuli sine Baptismo decedentes possunt connaturaliter subire poenam damni sine poena sensus; quamvis lustrati Baptismo non donentur beatitudine essentiali sita in Dei visione, sine accidentali sita in glorificatione corporis.

373. Parvuli nullam sunt passuri tristitiam ex carentia visionis Dei. Ita S. Thom. Bonav. Scot. Suar. Vasq. & alii communius contra Aureol. Abul. Valen. Bell. & alios docentes passuros aliquam tristitiam, sed levissimam.

Prob. 1. ex PP. Nazian. Ambr. Nyssen. nostrae affectioni valde faventibus sup. n. 367. quia non est

Dolor sensibilis parvulorum, in hac vita, non est proprietas poenae.

Christus satisfecit pro pecc. origin. per dolorem sensus, qui non est proprietas poenae damni.

æquum, ut qui solum peccaverunt voluntate aliena sui capitis moralis, in ordine ad habentiam voluntatis bonorum supernaturalium, puniantur poena positiva, & quidem valde gravi, qualis indubie foret tristitia assidua, & perpetua de privatione summi boni, quam (ita ordinante seu aversante Dei providentia) non magis apprehendunt, ne magis sentiunt, quam viatores in hac vita, qui illa non solent tritari. Adde quod non sine habetur minoris causam gaudii ex cognitione æternorum suppliciorum, quæ videbunt se feliciter evasisse.

*Non tristat
huntur de
privations
beatitudi-
nis, quam
non vultum
apprehen-
dunt.*

*Non tamen
grunt beati,
sed in loco
subterraneo
incarcerati.*

374. Non tamen propterea erunt parvuli in statu beatitudinis naturalis (quod teste Aug. de origine animæ c. 9. pertinet ad hæresim Pelagianorum) quia cum miseria peccati & poenæ damni non stat beatitudo naturalis. De hac miseria intelligendi sunt Greg. alique PP. subinde dicentes eos tormenta passuros: ubi tormenti nomen sumunt in propriè, alioqui non significarent tristitiam levissimam, quam solum admittunt adversarii.

375. Catharinus, Phigius, Salmeron & alii sentiunt parvulos post diem iudicii jucundè victuros in superficie terræ in crystallum mutatæ, vel floribus & plantis ornatæ, quod videtur repugnare Aug. de origine animæ c. 9. & statui damnationis. Unde Alenf. Bonav. Bell. Valent. & alii communius ac probabilius docent detinendos, ut in carcere, in aliquo subterraneo inferni loco, juxta Ariag lucido & amplo, sic ut in eo possint ambulare & colloqui inter se,

CAPVT V.

Legis Natura, Diuisio, Effectus in genere & in particulari, principia, materia, subjecta & desinitio.

§. I.

Legis natura, diuisio & effectus in genere.

376. **L**Ex rectè definitur, *quadam rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo qui curam habet communitatis promulgata.*

Lex est rationis ordinatio ad bonum.

Dividitur 1. in æternam, & temporalem. Lex æterna secundum Aug. l. 22. cont. Faust. c. 27. est *ratio & voluntas Dei, quæ rerum ordinem seruari iubet, perturbari vetat.* Temporalis est, quæ in tempore à legitima potestate imponitur hominibus: subdividitur in naturalem, de qua Apost. ad Rom: 2. *gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt:* & positivam, id est ab aliquo legislatore extrinseco positam.

Æterna est ab æterno.

Temporalis in tempore, naturalis est natura inferior, positiva ab extrinseco posita.

Positiva, subdividitur in divinam, quæ à Deo per exteriorem promulgationem lata est, & humanam, quæ ab humana potestate proficiscitur.

Dividitur 3. in affirmativam, quæ actum imperat; & negativam, quæ actum vetat.

377. Lex prout est in legislatore, dicit varios actus 1. *Judicium, quod bono communi expediat subditos ad hoc vel illud obligari.* Certum est hoc iudicium non esse de intrinseca legislatione, cum non sit necessarium, ut lex validè feratur: sed solum ut prudenter. 2. *actum voluntatis obligandi subditos,* 3. *actum intellectus, nempe imperii seu locutionis internæ, per verba imperativi modi expressi solitæ, ut omnes hoc faciant.* 4. *signum exterius expressivum istius imperii interni.*

Dividitur in affirm. & negativ.

Dicit in le-
gibus, vo-
luntatem
obligandi &
actum intel-
lectus illam
prædictæ intie
mantem.

378. Ratio legis non salvatur in solo actu intel-
lectus, nec in solo actu voluntatis; sed essentialiter
requirit utrumque: quia mandatum superioris
non habet vim præcepti, aut legis, nisi adhuc vo-
luntas obligandi; nec ejus voluntas obligat, adeo-
que nec habet rationem legis; nisi aliqua locutio-
ne practica (quæ ad intellectum pertinet) dirigatur
ad subditos, eisque intimerur.

Verumque
actum pra-
lege accipit
script.

Hinc Scriptura leges divinas subindè exprimit
nominibus significantibus actum intellectus, ut
cum Ps. 118. eas vocat *judicia, testimonia, sermo-
nes*; subindè nominibus significantibus actum vo-
luntatis, ut cum Ps. 102. & alibi sæpius eas appel-
lat *voluntates Dei*.

379. Quare legis ratio potest dici formaliter
consistere, vel in actu intellectus connotando vo-
luntatem obligandi, vel in actu voluntatis conno-
tando actum intellectus; intimativum voluntatis
obligandi, vel in aggregato ex utroque.

In utroque
consistit,
principaliter
in actu in-
tellectus.

380. Videtur tamen rectius dici principaliter
consistere in actu intellectus, 1. quia hoc est con-
formius communiori PP. aliorumque sapientum
conceptui: cum ab Aug. 1. de lib. arb. c. 6. lex
æterna simpliciter dicatur *summa ratio*: & à Ba-
sil. in c. 8. *Isaia, lex appelleretur doctrina & Magistra*;
à Platone in *Politico Gubernandi ratio*; ab Arist.
10. Ethic. c. 9. *sermo ab aliqua mente profectus,*
qui vim habet cogentem.

Cuius est di-
rigere, quod
est proprium
legis.

2. Quia est de essentia legis, quod sit regula
actuum humanorum; atqui juxta S. Thom. 1. 2.
q. 90. a. 1. & alios communius, dirigere per modum
regulæ, est aliquid pertinens ad rationem, sicut &
ordinare, quod etiam est proprium legis; cum ista
fiant per locutionem practicam superioris, quâ per
modum imperii intimat, ut hoc, vel illud fiat à
communitate.

381. Undè ratio legis principaliter consistit in
hujusmodi imperio, & quidem (cum debeat
modo humano & sensibili ad subditos dirigi) non
purè interno; sed ut exterius expresso per sig-
num practicum, quo superior præcipit & dicitur,
quid

quid veli
quædam
quidem
stus com
actui ven

382. N
erhi enim
pens phy
ter: quan
physicè p
ordine ac
tis causa

Hinc
legislato
Actus
stione, c
esse, pro

383. I
essentia
quod rec
leu ex
subditos
divina,
usquam

ubi dicit
tur. Q
subditis
gandi, r

quid im
casu inf
peccabi
onem, n
matam.

384.
Et: qu
mulgat
fuerint

Æter
lunat
aut illu
intellect

quid velit fieri, aut non fieri: quod signum cum sit quædam locutio practica, pertinet ad rationem; nõ quidem elicitive sed directive. Hinc actui intellectus competit vis obligandi formaliter & proxime; actui verò voluntatis solum radicaliter & remote.

382. Nec dictis obstat, quòd lex sit permanens: etsi enim actus legislatoris non sint quid permanens physice, sunt tamen quid permanens moraliter: quamdiu enim non revocantur, quamvis sint physice præteriti, sunt æquivalenter præsentis, in ordine ad veram, & realem obligationem in subditis causandam.

Hinc lex est ubique eadem moraliter, sicut actus legislatoris; non physice.

Actus legislatoris sumpti in fieri, pro ipsa productione, qua fiunt, sunt legislatio: at sumpti in facto esse, pro terminis vitalibus productis, sunt ipsa lex.

383. Promulgatio est essentialis legi, quia lex ex essentia sua est ordinatio proxime obligativa: ad quod requiritur ut sit convenienti promulgatione, seu exteriori intimatione per modum imperii ad subditos practice directæ; nulla enim voluntas, etiam divina, potest proxime obligationem causare priusquam intimetur. Confit. ex Cap. in istis, dist. 4. ubi dicitur *leges constituuntur cum promulgantur*. Quare si superior sine intimatione practica subditis significet se habere voluntatem eos obligandi, nullam inducet obligationem; neque si aliquid imperet sine voluntate obligandi; hoc tamen casu inferior putabit se obligari; & consequenter peccabit: si non obediat: quia aget contra obligationem, non quidem veram, sed invincibiliter æstimateam, ex his.

384. Lex æterna ut sic, non est lex propriè & strictè: quia ab æterno non est propriè facta ejus promulgatio, ac practice directæ ad subditos; cum non fuerint ab æterno.

Æterna tamen Dei ordinatio; quâ Deus ex voluntate obligandi, ab æterno constituit ac dixit, hoc aut illud faciendum. vel non faciendum à creaturis intellectualibus, prout illis suo tempore intimata,

Actus voluntatis obligat radicaliter in collectus formaliter.

Lex permanet, & est ubique eadem moraliter, non physice.

Promulgatio per exterioriorem intimationem imperativam est essentialis legi ut est proxime obligativa.

Hinc lex æterna ut sic non est proprie lex, sed

*solum ut con-
notat pro
mulgationē
in tempore.*

*Respectu iro-
rationalium
est lex imo
proprie.*

*Lex debet
esse rationa-
bilis, conve-
niens bono
communi
& manifesta.*

*Non perpe-
tua.*

habet propriè rationem legis, sed sic non sumitur ut lex æterna purè & secundum se, cum, sicut sic immutata, transeat in temporalem, naturalem, vel positivam. Potest etiam ut æterna bono sensu dicta lex simpliciter: quia, cum divinæ rationis ordinatio sit omnino immutabilis, & decretum illam suo tempore promulgandi infrustrabile, infallibiliter ex illis, aliquando inducenda est obligatio; ac proinde, eo ipso quo ista existunt, habetur quædam virtualis promulgatio sufficiens, ut lex æterna in his sita, simpliciter dicatur lex.

Dixi, à *creaturis intellectualibus*; quia etsi lex æterna latè sumpta ut Prov. 8. legem ponebat aquis; etiam se extendat ad irrationalia obligationis & consequenter legis propriè dictæ incapacia; strictè tamen sumpta solum se extendit ad rationalia.

385. Ad rationem legis Cap. erit autem dist. 4. essentialiter requiruntur hæ conditiones.

1. Ut sit *honestæ*; quia non potest obligare ad aliquid turpe.

2. Ut sit *justæ*; nempe ex parte legislatoris, sic ut eam ferendo non peccet contra justitiam legalem, nocendo bono communi, nec contra commutativam, exigendo à subditis ea, ad quæ non habet jus; neque contra distributivam, onera imponendo non servata æqualitate proportionali.

3. Ut sit *possibilis* non solum physicè, sed etiam moraliter, spectata sc. hominum fragilitate, consuetudine &c. injustum est enim velle obligare ad aliquid physicè aut moraliter impossibile.

4. Ut sit *secundum naturam*, seu ei non contraria.

5. Ut sit *secundum Patriæ consuetudinem*.

6. Ut sit *loco ac tempore conveniens*, sic ut conducat ad bonum commune.

7. Ut sit *manifestæ* ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat. Hæc postrema conditio solum requiritur ad bene esse.

Lex non debere esse perpetua hoc sensu, quod mutatis circumstantiis non possit mutari aut revocari; sed solum quantum est ex natura rei, sic ut si à legislatore limitetur ad certum tempus, non sit lex strictè.

386. Effectus proprius legis est obligatio: unde omnis lex vera ac propriè dicta veram parit obligationem. Ratio est, quòd lex sit actus legislatoris habentis potestatem & efficacem voluntatem obligandi, eamque subditis practicè intimantis: sed efficax voluntas, supposita potestate, sortitur suum effectum. Hinc ut rectè Hier. l. 2. cont. Ioviniam. *Ubi consilium datur, offerentis arbitrium est; ubi preceptum, necessitas servitutis.*

Legis effectus est obligatio.

387. Quare etiam leges permittentes mala, ut olim apud Lacedæmonios parva furta ad acuenda civium ingenia, inducunt obligationem; non quidè ad rem permissam, sed ad non impediendam exercitium rei permissæ; & similiter leges privilegiales: pœnales verò obligant ministros iustitiæ ad executionem pœnæ legibus constitutæ.

Permissiva obligat ad non impediendum rem permissam.

388. Est autem obligatio formaliter & quo ad conceptum, & vinculum juris, quo morali quadam necessitate adstringimur ad aliquid faciendum, vel non faciendum: realiter & quo ad entitatem non est aliud saltem directè & principaliter, quàm actus præteriti legislatoris habentis legitimam potestatem, æquivalenter perseverantes, in ordine ad causandum in subditis hunc effectum moralem, nempe esse obligatum.

Obligatio formaliter est vinculum juris realiter actus legislatoris viro tualiter permanens.

Dixi *saltem directè* &c. quia obligatio præter actus legislatoris importat varias condiciones præsuppositivè & minus principaliter, quarum aliquæ sunt præsentès & intrinsecæ obligato, ut quod sit vivens, sui compos, pars communitatis, non exemptus à jure communi &c.

389. Neque ex his sequitur, quòd voluntas efficax inducendi obligationem sit efficax sui ipsius, quatenus est efficax obligationis, in qua realiter continetur: non enim est efficax obligationis hoc sensu quod motivè efficiat omnes entitates ad ipsam realiter concurrentes, cum non sit efficax potestatis legislativæ: sed hoc sensu, quòd sit, efficax directè & formaliter imperat, scilicet imperii practicè ad subditos directi, & cum eo, aliisque prærequisitis, se ipsam tribuendo, formaliter causet complexum,

Volitio obligationis est solum efficax imperii practicè cum quo formaliter causat obligationem.

qui

cui entitativè identificatur obligatio sumpta formaliter & adæquate in quo, ut patet, nihil est repugnantia.

*Habet se ipsam pro ob-
jecto, sed fo-
ram materi-
aliter & con-
fusi, sicut a-
mor entis
in genere.*

390. Uti nec in eo, quod voluntas obligandi pro ut distinguitur à mera voluntate solius præcepti externi (qualis iuxta communem DD. cont. Medin. sufficit ad inducendam obligationem) habeat directè se ipsam pro objecto: formaliter & distinctè: sic enim habet pro objecto ipsam notionem obligationis secundum se, abstrahendo ab eo, quod hic & nunc exercenda sit per ipsam voluntatem, cujus est objectum, aut aliis modis quibus induci potest; sed solum materialiter & confusè, qualiter actus, quo intelligitur aut amatur ens in genere, habet se pro objecto. Similiter hæc verba, *promitto, aut do-
no tibi centum*, pro suo objecto seu significato habent contractum, quem intrinsecè constituunt; adeoque se ipsa materialiter & confusè.

*Lex naturalis, seu natu-
ra rationali
instita, con-
sistit in dicta-
minibus de
agendis aut
fugendis tan-
quam ratio-
nali confor-
mibus aut
disformibus.*

Aliter tamen philosophandum est de Deo, in quo, cum non possit fierè promittere aut præcipere, ad inducendam obligationem sufficit voluntas proferendi verba promissoria aut præceptiva, absque alia formali intentione obligandi.

391. Lex naturalis formaliter & quo ad conceptum est, quæ naturæ rationali instituta ac concreata, illi præscribit, quid faciendum sit aut fugiendum, tanquam sibi conveniens aut disconveniens.

Quo ad rem verò consistit in dictaminibus rationis, practicè dictantibus, quid faciendum fugiendumve sit, tanquam conforme aut disforme naturæ rationali qua tali: non in lumine naturali quatenus elicitive istorum dictaminum, ut volunt Alenf. Bonavent. nec in natura rationali, quâ tali, ut vult Vasq.

*Quæ sunt
moraliter ab
auctore natu-
ra, ejusque
imperio.*

392. Prob. 1. quia ista dictamina sunt propriè signa practica expressiva divinæ voluntatis obligativæ; & quamvis physicè eliciantur ab intellectu creato, sunt tamen sufficienter à Deo, ut censcantur ejus imperia, quia Deus ideo naturæ intellectuali, indidit vim illa eliciendi, eaque in ipsa excitat. aut saltem coëfficit, ut eam per illa dirigat ad suum finem.

finem;
volunta
consequ

Quia
necessari
ri debent
ram, quæ
et dicu
ctuali in
manu f
bi non v
permissu

3. Qu
luminar
amque
dictami
rationis
conveni
fieri velt
dicaliter
sic subd

393.
fieri, mo
data oc
dem pl
antur
concrea
natural

Hoc
ostendu
Aug. 1.
verbo l
homini
natural
moralit
d: dorm

394.
specula
ne habe
cum e
de sum

finem, ac proinde sunt verba actus legislatoris suam voluntatem obligativam practicè intimantis, & consequenter sunt propriè lex.

Quia cum plerumque ista dictamina sint actus necessarij producti in nobis si ac nobis, potius referri debent in authorem naturæ, quàm in ipsam naturam, quæ non est eorum causa moralis; adeoque rectè dicuntur lex ab authore naturæ, agenti intellectuali insita, de qua pulchrè Aug. in Ps. 57. *veritas manu formata in cordibus nostris scripsit, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, hoc ignorare nemo permissus est.*

3. Quia effectus aut proprietates legis, ut sunt illuminare, dirigere, intimare obligationem agendi, etiamque inducere, magis propriè conveniunt istis dictaminibus, quàm naturæ rationali, aut luminis rationis, seu potentiæ intellectivæ: illis enim ista conveniunt formaliter, his solum radicaliter & effectivè; unde non possunt dici lex naturæ nisi radicaliter & effectivè; Adde quod natura rationalis sit subdita legi, non lex.

393. Sunt autem ista dictamina, licet non physice, moraliter tamen quid permanent: cum enim data occasi ne agendi, summa facilitate, & quidem plerumque non liberè, sed necessariò eliciantur, sunt æquivalenter quid permanent naturæ concreatum, seu ipsi per productionem luminis naturalis insitum.

Hoc sensu intelligendus est Apost. ad Rom. 2. *ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis.* & Aug. l. 2. de ser. Dom. in monte c. 9. & ser. 55. de verbo Dom. *quis legem naturalem in cordibus hominum scripsit, nisi Deus?* unde rectè dicitur lex naturalis inesse homini etiam dormienti, scilicet moraliter, quâ ratione ex usu passim recepto, etiam dormiente dicitur *ille bene canis* &c.

394. Quamvis ista dictamina sæpe sint erronea speculative; practicè tamen (sub qua consideratione habent rationem legis, quæ est essentialiter vera, cum ex essentia sua sit obligativa ad practicè honestum) nunquam sunt erronea, sed infallibiliter vera.

Formaliter
dirigentia,
obligantia, ac
moraliter per
manentia.

Et juxta
Apost. &
Aug. à Deo
inscripta
cordibus na-
stis.

Non possunt
esse erronea
practicè imo
nec speculatio-
ne quæstio;

vera

*nu respicio
unt generalia
morum prin-
cipia.*

vera: cum in praxi non possit non esse honestum fa-
cere aut omittere, quod invincibiliter judicatur esse
faciendum tanquam naturæ rationali convenientis,
aut fugiendum tanquam disconveniens.

Adde nequidem speculative posse esse falsa aut
erronea quatenus versantur circa generalia morum
principia, ut quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Sunt itaque hæc dictamina lex & legis cognitio,
non quidem in actu signato, sed in actu exercito,
sicut actus definiens est cognitio definitionis.

*Lex natura
est exercite
sui ipsius cog-
nitio & ap-
plicatio sub-
dito quem
dirigit.*

395. Hinc lex naturæ non applicatur subdito
quem dirigit per cognitionem à se distinctam (sicut
applicatur positiva, eo quod sit ei, quem dirigit, ex-
trinseca) sed se ipsa immediate: cum enim lex natu-
ræ sit interna & vitaliter recepta in ipso met operante,
quem dirigit & obligat, ipsum formaliter
reddendo practicè cognoscentem, quid faciendum
fugiendumve sit, ut habeat & se ipsa exerceat ratio-
nem legis, non debet in se cognosci signanter & re-
flexè. Non tamen seipsa immediate applicatur ad
opus: quia cum ipsa sit dictamen universale. v. g.
nullo casu licet mentiri, non potest applicari ad opus,
nisi mediante dictamine particulari, quo v. g.
judicatur hic & nunc non esse mentiendum; quod
dictamen cum sit particulare, proponens objectum
cum omnibus suis circumstantiis, non est lex, quæ
debet esse universalis & abstrahere à materia parti-
culari; sed legis applicatio.

*Ad opus ta-
men appli-
catur medi-
ante parti-
culari dicta-
mine de hic
& nunc &c.*

396. Ex dictis sequitur. 1. nullos dari actus, qui
antecedenter ad hæc rationis dictamina sint forma-
liter boni, aut mali; licet dentur, qui sunt boni aut
mali fundamentaliter: cum prius sit odium Dei v. g.
esse malum & disconveniens naturæ intellectuali
se fundamentaliter, quam ratio creata aut increata
dicat esse fugiendum tanquam naturæ disconve-
niens: non enim ideo est disconveniens, quia natura
dicat esse fugiendum, sed contra.

*Non datur
bonitas aut
malitia for-
malis ante
hæc dicta-
mina: sed so-
lum funda-
mentaliter*

397. Verum illa fundamentalis istorum actuum
bonitas aut malitia non desumitur ex aliqua men-
sura habente rationem legis, seu dirigentis per mo-
dum præcepti (ut vult Vasq.) sed ab ipsa natura ra-
tionalis

tionis

ionali h
disconve
nus conv
tate deb

398.

statis act
la lege te
tus ipsi à
actuum
dum terr

399.

na(si pe
isteret na
rent ob
legis: o
quo supe
obligati
prius, &
matione
qua' rali
eo casu
lum ind

Unde
lum esse
proprie
Amb. 1.
tum est
cat. mer
erit. si n
de volun
at, Dei

400.

ctæ, dep
intrinsec
saria ex
lem,
tuendi in
minare
ubi addi
peccat

tionali habente rationem termini convenientiæ aut
disconvenienciæ actuum humanorum, qui termi-
nus convenientiæ non est lex, sed id, quod lex spe-
ctare debet ut iuste præscribat media ad finem.

398. Similiter natura divina est mensura hone-
statis actionum divinarum, non lex; cum Deus nul-
la lege teneatur. Item excellentia Dei, mensura cul-
tus ipsi à creaturis exhibendi; ius alterius, mensura
actuum iustitiæ non per modum legis, sed per mo-
dum termini à lege religionis, aut iustitiæ spectandi.

399. Sequitur 2. quod rectæ rationis dictami-
na (si per impossibile Deo non existente, adhuc ex-
isteret natura intellectualis ut nunc) non per se ve-
rent obligare hominem propriè, & per modum
legis: quia non haberent rationem imperii ab ali-
quo superiore intimati, quod requiritur ad veram
obligationem & legis essentiam; sed solum impro-
priè, & per modum regulæ absque præceptiva inti-
matione simpliciter proponentis, quod suæ naturæ
quæ tali conveniat aut disconveniat; sicut proinde
eo casu ista regula non esset lex præcipiens, sed so-
lum indicans, quod est particula alienans.

Unde eo casu istorum dictaminum violatio, so-
lum esset peccatum impropriè & Philosophicè, nō
propriè & Theologicè; ut manifestum est ex PP.
Amb. 1. de paradiso c. 8. generaliter dicente: *pecca-
tum est pravaricatio legis divine*, Aug. 1. 2. de pec-
cat. merit. c. 16. ubi ait: *neque peccatum erit, si quid
erit si non divinitus iubeatur ut non sit*. Anselm. 1.
de voluntate Dei; *quicumque legi naturali obvi-
at, Dei voluntatem non servat*.

400. Legem naturæ in ratione legis propriè di-
ctæ, dependere à voluntate Dei prohibente, ea, quæ
intrinsecè mala sunt. Quæ voluntas est Deo neces-
saria ex hypothesi quod creet naturam rationa-
lem, cum includatur in voluntate illam consti-
tuendi in essentialis naturæ, eique imprimendi dicta-
mina rectæ rationis, ut patet ex Aug. loco jam cit.
ubi addit: *quomodo non vitatur per Dei iustitiam,
si peccatum est*.

*per ordinem
ad naturam
rationalem
non ut legem
sed ut termi-
num conveni-
entiarum.*

*Sic Deus est
mensura ho-
nestatis sua-
rum actio-
num.*

*Ista dictami-
na, Deo non
existente,
essent regula
indicans, non
præcipiens.*

*Et eorum vio-
latio peccat-
um philoso-
phicè tantum
& impropriè.*

*Lex natura
pendet à Dei
voluntate
necessaria ex
Hypothesi. non
potest aboleri
totaliter.*

4. Legem naturæ apud omnes eandem esse, non posse à cordibus hominum aboleri quo ad universalissima principia omnibus notâ & communia non tamen esse eandem apud omnes, & posse aboleri quo ad particularia quædam principia ex communibus deducta V.S. Th. 1. 2. qua 94. a. 4. & 6.

Deus non potest dispensare propriè in lege naturæ faci-endo ut absque variatione eius materia non obliget.

401. Deus non potest dispensare directè & propriè in ullis naturæ præceptis: quia dispensare propriè, est per potestatem legislativam facere, ut absque ulla variatione in legis materia, ejusque circumstantiis, lex alicui in particulari non obliget, qui alioqui obligaretur: hoc autem non potest Deus in ullis naturæ præceptis: non enim potest facere, ut quod est intrinsecè malum, nulla facta mutatione in re, aut ejus circumstantiis, desinat esse malum, cum esse intrinsecè malum, sit esse disconveniens naturæ rationali qua tali, non ex suppositione alicujus voluntatis Deo liberæ, sed ex natura rei. Quod proinde nihil aliud est, quàm naturam esse talem, & actum cum suis circumstantiis esse talem, atqui Deus non potest facere ut natura non sit talis, qualis de facto est si nulla prorsus fiat variatio: igitur non magis potest sua voluntate efficere ut actus intrinsecè malus non sit disconveniens naturæ rationali qua tali, quàm ut, invariata natura ignis & aquæ, frigus conveniat igni, calor aquæ.

Potest improprie in quibusdam eius præceptis faciendâ mutationem in eorum materia sic ut desinat esse eorum objectum.

402. Potest tamen in multis naturæ præceptis dispensare indirectè & improprie, nempe suo consensu, respectu alicujus in particulari, eam inducendo mutationem in legis materiam aut circumstantias, ut illius respectu res, quæ alioqui esset lege naturæ præcepta, aut verita, desinat esse materia, ut quam cadit lex, sic ut proinde illius respectu ex natura rei desinat obligatio.

Potest enim Deus tanquam supremus omnium dominus cuiuspiam concedere facultatem usurpandi bona aliena invito domino, directè interficiendi innocentem: atque ita efficere ut hæc præcepta non furaberis, non occides, ipsum non obligent; quippe quæ non habent vim præcepti, nec obligandi nisi

sub hac conditione

consentientis

403.

non furægyptiorum imperavi te uxore naturæ.

præcepti.

tides, non

Similiter

dispensare

Dei non

etiam & c.

404.

quibus

præceptis

quibus

phemia

trinfecè

mutatione

di possit

suo consensu

amabile

dio habet

te bonit

405.

proprie

quia non

ia, ut nu

enim est

ac Evan

omnia re

me indu

nia fidei

406.

test per

de posit

volunta

quod cr

Dice

in opus

sub

sub hac tacita conditione, si supremus dominus non consentiat.

403. Hac ratione dispensavit Deus in præcepto non furandi cum Israelitis auferentibus vasa Aegyptiorum; exod. 12. cum Abrahamo quando ipsi imperavit immolationem filii gen. 22. in pluralitate uxorum cum Patriarchis, si monogamia sit juris naturæ. De hac dispensatione loquitur Bern. 1. de præcept. & dispen. c. 3. cum ait: *præcepta illa non occidites non mœchaberis &c solui non posse nisi à Deo.*

Similiter potest Pontifex ut Christi vicarius, dispensare in votis, juramentis & similibus, nempe Dei nomine, remittendo promissionem Deo factam &c.

404. Sunt tamen quædam naturæ præcepta in quibus Deus non potest dispensare etiam improprie; quia sunt quidam actus, ut odium Dei, blasphemia, voluntas peccandi, ita ex objecto suo intrinsicè mali; ut nulla per Dei consensum facta mutatione in objecto, eorumvè circumstantiis, reddi possint liciti. Quandoquidem non possit Deus suo consensu se odio dignum reddere, aut peccatum amabile; alioqui enim ipse etiam posset se ipsum odio habere, peccatum amare &c. Quod ejus infinitæ bonitati repugnat.

405. Eandem ob causam non potest etiam improprie dispensare in lege naturali non mentiendo; quia nempe mendacium talis est malitiæ & naturæ, ut nullis circumstantiis possit benefici; alioqui enim etiam ipse Deus posset mentiri, & Prophetas ac Evangelistas determinate ad mentiendum, quæ omnia repugnant infinitæ ejus veritati fidem summè indubitatam exigenti: aliàs enim nutarent omnia fidei nostræ principia.

406. Dices 1. cujusvis legis obligatio tolli potest per voluntatem legislatoris à qua oritur: R. c. de positiva, n. de naturali; quia hæc non pendet à voluntate Deo libera; sed necessaria ex hypothesi, quod creet naturam rationalem.

Dices 2. potest Deus impedire actuale dictamen rationis, v. g. de non mentiendo, atque ita facere

V. G. dando alicui Demoni nomen bonorum alienorum potestatem in vitam innocentis, ut dedis Israelitis Abrahamo &c.

Non tamen in omnibus, cum nulla ratione odium Dei possit reddi licitum.

Similiter nec mendacium,

Obligatio legis positivæ pendet à voluntate legislatoris, legis naturæ à necessario ex Hypothesi.

re ut, saltem pro aliquo tempore, lex naturalis non obliget: R. hoc non est dispensare etiam improprie, sed solum est facere ut lex, def. actu sufficientis applicationis & potentia eam implendi, non obliget in actu 2.

*Impedire
dictamen
non est dispen
sare sed tolle
re obligatio
nem in actu 2.*

Dices 3. jus quod habes ne decipiaris, subest supremo Dei Dominio. Ergo potest Deus renuntiare isti juri, atque ita facere ut mihi liceat te decipere. R. N. seq. quia non potest facere ut non repugnet naturæ rationali quæ tali, alterum etiam consentientem, & suo juri renuntiantem, decipere.

§. II.

Legis Principia.

*Principes
Eccl. possunt
ferre leges
ligantes etiam
in consci
entia. Est de fide
ex script. &
C. C. cont.
Hæret.*

407. **P** Rincipes Ecclesiastici habent potestatem concedendi leges obligativas etiam in conscientia; quod fide certum est contr. Wicleff. Lut. Calv. aliosque hæreticos ex Conc. Constant. sess. 8. & 15. Trid. sess. 7, can. 8. ex script. Math. 16. ubi Christus Petro tanquam capiti Ecclesiæ adeoque etiam ejus successoribus tradit; amplissimam potestatem regendi Ecclesiam his verbis; *tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.* Quæ verba cum sint universalissima, etiam extendenda sunt ad potestatem ligandi per leges, quæ obligent etiam in conscientia. Quod etiam significatur Luc. 10. v. 16. Marc. 10. hanc potestatem in se agnoverunt Apostoli, ut patet ex act. 15. ubi sic habetur. *Visum est Spiritui S. & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, ut abstinatis vos ab immolatis simulacrorum & sanguine & suffocato.*

*Scrip. ab Hæ
reticis obje.
Ha solum
improbat
mandata ho
minum in
justa.*

408. Dices Scrip. improbat mandata hominum his verbis Deuter 4. *non addetis ad verbum quod loquor vobis, & 12. quod præcipio tibi, hoc tantum facito.* Et Math. 15. *sine causa autem colunt me docentes doctrinas & mandata hominum.* R. improbat mandata hominum corruptentia legem Dei, aut ejus observationem impediencia, qualia erant

varia

varia p
testaten
Eod
nimiam
corum
vamine
imposi
git om
pitrare
Episcop
tudine
habita
Est t
suprem
unus ej
nempt
Chri
tem; c
Ecclesi
409
lares, E
Script.
condit
ma pot
nim po
si, Dei
sibi dan
420
tus, ibi
sed libe
non v
clesiam
semet
ad Tin
rum le
pedieb
Hin
quod
human
bræ fu
multa

varia Phariseorum, C. mandata per legitimam potestatem iuste & debite imposita, N.

Eodemque sensu Aug. Epist. 119. c. 19. deplorat nimiam multitudinem præceptorum Ecclesiasticorum sc. quorundam simplicium errore, cum gravamine conscientiae male introductorum, non iuste impositorum. Ut patet ex his, quæ ibidem subiungit. *omnia itaque talia, quæ neque sanctarum Scripturarum autoritate continentur, neque in CC. Episcoporum statuta inveniuntur, neque consuetudine universæ Ecclesiæ roborata sunt, sine ulla dubitatione refecunda existimo*

Est tamen unus legislator & index Jac. 4. nempe supremus & principalis, quo sensu Matt. 23. dicitur *unus est Pater, nempe Deus, unus est magister, nempe Christus.*

Christi præcepta ideo sunt sufficientia ad salutem; quia inter cætera præcipiunt parendum esse Ecclesiæ Luc. 10. *qui vos audit, me audit &c.*

409. Eandem habent potestatem Principes sæculares, Etiam fide certum est ex Conciliis sup. cit. & Script. proverb. 8. *per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* ad Rom. 13. *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.*

420. Cum Apost. 2. ad Cor. 3. dicit: *ad vbi Spiritus, ibi libertas.* Galat. 4. *non sumus ancilla filij, sed libera, qua libertate nos liberavit Christus* non vult significare (ut contendunt hæretici) Ecclesiam Christi esse liberam à lege humana; cum ipsemet leges tulerit, ut de bigamis non ordinandis r. ad Timoth. 3. sed à servitute peccati & cæremoniæ legis mosaicæ. Item à Velamine quo iudæi impediabantur ab agnoscendo Christo in lege figurato.

Hinc Christus non abrogavit leges Mosaicæ, eo quod repugnet libertati Christianæ subdi legibus humanis; sed vel quia pleræque erant figuræ & umbræ futurorum in lege gratiæ, vel quia erant nimis multæ.

Eodem sensu queritur Aug. de multitudine mandatorum.

Vnicus est legislator supremus.

Principes laici eandem habent potestatem, est de fide ex CC. & Script.

Apost. docet Ecclesiam Christi esse liberam à servitute peccati, &c. non à lege humanæ.

*Qua ex
Scrip. potest
obligare sub
mortali :*

411. Possunt leges humanæ etiam civiles obligare sub mortali, est omnium Catholicorum, & contra hæreticos, i. ex Script. ad Rom. 13. n. 408. citatis, quibus Apost. docet eos, qui potestati etiam sæculari (de qua, ut patet ex textu, ubi præcipue agit) resistunt, damnationem sibi acquirere. De Ecclesiasticis patet ex Luc. 10. v. 16. ubi Christus agens de Prælati Ecclesiæ dicit: *qui vos spernit* (nempe vobis non obediendo) *me spernit.*

*Quia à lege
æterna deri-
vatam habet
obligandi
potestatem
proportiona-
te ad mate-
riam.*

412. 2. Quia justæ leges humanæ habent vim à lege æterna derivatam obligandi in conscientia proportionatè ad materiam, adeoque graviter, in materia gravi: ideo enim quibusdam legibus Ecclesiasticis apponitur pœna excommunicationis, interminatio divini iudicii; & quibusdam merè civilibus, pœna mortis.

*Et tam vio-
lans mediare
violat natu-
ralium.*

3. Quia lumen naturale æquè dicitur obediendum esse iustis præceptis Principum, quàm parentum; igitur qui violat justas leges Principum, mediare violat legem naturæ, sicut qui iusta parentum præcepta transgreditur; ac proinde si materia sit gravis, peccat graviter contra statuta.

Conscientiæ nostræ non soli Deo, sed etiam ejus ministris subjectæ sunt; quatenus iusti eorum imperiis possunt obligari. Ber. ad Eugen. improbat quòd Papa lites decideret, non quòd iusta decerneret servanda.

*Hinc Deus
illius violati-
onem punit
in suo tribu-
nali.*

413. Quare potest legislator inferior obligare in foro superioris, in quo non potest solvere; & ad pœnam, quam ipse non potest in suo tribunali infligere, si, ut hîc contingit, superior præcipiat servari madata legislatoris inferioris sibi subordinati, sub pœna in suo tribunali infligenda.

Hinc à potestate temporali & sæculari oriri potest spirituale vinculum conscientiæ, æquè ac à iusto contractu; quamvis merè civili & temporali.

*Hinc obliga-
tionem legis-
latores ino-
tendunt vir-
tualiter,
quod sufficit.*

414. Dices, Principes sæculares, saltem infideles, non intendunt obligare sub mortali, cùm sæpe nullam habeant istius obligationis notitiam; R. formaliter & in se C. virtualiter & in causa N. eo ipso enim, quo intendunt uti potestate legislativa &

Deo

Deo d
suffici
gravit
obligat

Du
homin
quod l
subjece
hæcen

415.
in cons
legislat
in quo
stant, se
civilis,
est in pe

Prob
sup. n. 4
Princip
tamen t
ratio est
in jure n
minum

416.
23. super
risai &

cut qua
tem alio
nefacere
à prohib
fide: qua
ritualis
tur om
ternam,
pis late

417.
positio
cipe eo
possit a
vulgati

Deo derivatâ, cui Deus prohibet subditos resistere, sufficientem habent intentionem, ut, supposita gravitate materiæ, etiam ipsis nescientibus oriatur obligatio sub mortali.

Dum Aug. l. 19. de civ. c. 15. dicit Deum noluisse hominem homini dominari sed pecori, solum vult quod Deus in statu naturæ integræ hominem non subjecerit homini serviliter tanquam mancipium: hæc enim servitus, est effectus peccati originalis.

415. Potestas condendi veras leges, obligantes in conscientia, non dependet à fide aut moribus legislatoris: est de fide cont. Wicleff. & Joan. Hus, in quorum doctrina damnatus est à Conc. Constant. sess. 8. & 15. hic articulus: *nullus est Dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.*

Potestas obligandi in conscientia non pendet à fide legislatoris.

Prob. 1. de potestate civili ex script. ad Rom. 13. *Pat. ex sup. n. 408. ubi Apost. imponet fideles ut Regibus & Principibus obediant tanquam Dei ministris, qui tamen tunc temporis erant infideles & improbi: & ratio est. quod hæc potestas fundetur immediate in jure naturali independente à fide & probitate hominum.*

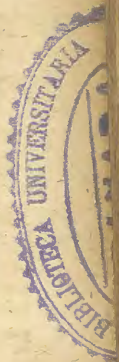
Pat. ex script. etiam de potestate civili.

416. Prob. 2. de potestate Ecclesiastica ex Mat. 23. *super cathedram Moysi sederunt Scriba & Pharisæi &c.* Ratio est, quia cum potestas spiritualis, situr quævis gratia gratis data, ordinetur ad utilitatem aliorum, & possit Deus per inimicos amicis benefacere & iusta præcipere; non est cur pendeat à probitate Prælati Ecclesiastici, aut etiam ab ejus fide: quandoquidem ut communius DD. steter spiritualis jurisdictio cum hæresi interna, licet amittatur omnis usus jurisditionis Ecclesiasticæ per externam, etiam occultam, ratione excommunicationis latæ sententiæ. ipso facto incurrendæ.

Potest Deus per suos inimicos amicis iusta præcipere.

417. Promulgatio legi essentialis, est prima propositio seu intimatio, aut indictio legis latæ à Principe eo modo & loco facta, ut moraliter devenire possit ad publicam subditorum notitiam. Divulgatio est primæ promulgationis extensio

Promulgatio legi essentialis est prima legis intimatio.

ad notitiam omnium, aut majoris partis subdito-
rum.

Ut lex obliget requiritur & ex natura rei sufficit
ejus promulgatio: hæc enim complet legis essentia-
m; unde necessaria non est divulgatio.

*Leges Cesa-
rea debent
promulgari
in provinciis
ut in iis obli-
gent.*

418. Ut leges Cæsareæ obligent in provinciis,
non sufficit promulgatio in curia Principis; sed re-
quiritur in singulis provinciis. Prob. ex Authentica
ut facta nova constitutiones, ubi Iustinia statuit, ut
novæ leges valeant in urbe Imperatoria, ex quo in
commune factæ sunt manifestæ; in provinciis
ex quo discretæ per metropolitans palam factæ
sunt.

Quod autem hic textus intelligi debeat univer-
saliter, & non de solis legibus testamentariis, de
quibus ibi præcipue videtur agi, patet ex Authentica
ei respondente quæ generaliter loquitur, & ex Bul-
la Pij IV. de observatione Concilii Trid. ubi ex illa
Authentica infert obligationem constitutionum
Trid. debere post certum tempus incipere.

*Non, nam
Pontificia nisi
hoc in illis
discretè requi-
ratur.*

419. Leges Pontificiæ expresse requirentes pro-
mulgationem in singulis provinciis, ut lex Tridenti-
ni irritans matrimonium clandestinum, non obli-
gant ante promulgationem in iis factam: contra vo-
luntatem leges discretè afferentes Pontificem intendere ut
publicatione facta Romæ statim ubique obligent
etiam secluso speciali certarum provinciarum pri-
vilegio, quamprimum in iis obligant.

*Colligitur ex
natura legis
& Bulla Pii
3°.*

420. Probabilius est leges Pontificias, quæ de
loco promulgationis nihil exprimunt, non require-
re publicationem in provinciis, ut in iis obligent. Ita
Silvest. Valen. Azor. Suar. Præp. & alii communius
cont. Alb. Armil. Sor. molin. Medin. quorum senten-
tia est, juxta Valent. probabilis, & in praxi tuta.

Prob. 1. quia ex natura rei sufficit promulgatio
ita Romæ facta, ut moraliter possit innouescere in
provinciis; hoc ipso enim voluntas Pontificis est
sufficienter intimata, & applicata ad inducendam
obligationem. 2. quia Pius IV. in bulla *sicut ad se-
cretorum* declarat decreta Concilii Trid. ad morem
Christianitatis cœpisse obligare à Calendis Maij an.

1564. id est post tres menses à promulgatione facta Romæ, nulla adjuncta mentione de promulgatione, in provinciis, ubi plerumque Pontifices non curant suas, leges promulgari.

421. Leges nihil exprimentes circa tempus obligationis ex natura rei statim à promulgatione incipiunt obligare, saltem in loco promulgationis, cum eis nihil desit ad effectum; Cesareæ tamen non obligant nisi post duos menses à die promulgationis; ita etiam declarat Authentica 66. *ut facta*, Suar. Val. & alij cont. Silvest. & Sot. intelligant etiam de foro interno.

422. Probabilius est Pontificias obligare statim à sufficienti promulgatione. Ita Silvest. Suar. & alij communius cont. Alb. Sot. Mol. probabiliter dissentientes. Prob. quia leges ex natura rei statim obligant, nec ullum jus positivum contrarium indicat de Pontificiis.

423. Nullæ leges positivæ obligant in actu 2. sub culpa & pœna quamdiu invincibiliter ignorantur patet ex dictis sub n. 257. 269 de ignorantia invincibili: nec in actu proximo eos qui sunt extra locum promulgationis, priusquam ad illos moraliter pervenire potuerit notitia publica legis sufficienter promulgata 1. quia legislator non videtur potuisse rationabiliter hoc intender, cum non sit satis accommodatum humano modo. 2. quia cap. 1. de concessione prebende, dicitur quod lex & mandatum nullos obstringant nisi postquam ad eorum notitiam pervenerint, aut nisi post tempus, intra quod ignorari minime debuissent.

424. Acceptatio populi non requiritur ex natura rei, ut lex habeat suum valorem, ita Silvest. Suar. & alij Theologi communiter. cont. Covar. Navar. aliosque Juristas, quia est de ratione perfectæ potestatis gubernativæ posse ad bonum commune obligare subditos, etiam inviros; alioqui potestas Principis esset nulla, aut validè diminuta & inutilis.

425. Quando lex simpliciter & communi modo fertur, sic ut non appareat legistorem

In loco promulgationis statim obligant nisi contrarium declaratur, ut factum est de Cesareis non de Pontificis.

Ignorata non obligant in actu 2.

Acceptatio non requiritur ad legis valorem.

*Legislator
presumitur
nolle ut obli-
get si a ma-
jori parte non
acceptetur,
potest tamen
id velle.*

absolutè velle ut obliget etiam non acceptata, probabilius est non obligare, si à majori parte non acceptetur: ita Suar. & alii; quia regimen moderatum & prudens hoc videtur exigere, ne alioqui lex, quæ debet esse ad bonum commune, cedat in communem perniciem; unde rationabiliter præsumitur, legislator eo casu tacitè consentire, ut lex non obliget: imò videtur populus id præscripsisse.

Si tamen non obstante hac populi resistantia, Princeps absolutè velit suam legem servari & punitione transgressorum executione urgeat, obligabit, patet ex dictis n. 423.

*Pontificia non
requirunt ut
universaliter
placitum in
Belgio.*

426. In dubio de legis acceptatione & absoluta Principis voluntate juxta Laym. absolutè præsumendum est pro lege; juxta alios solum in foro externo. Non est universaliter verum (quod videtur sentire Bertrand. Loth tract. 2. a. 3.) leges Pontificias non publicari valide nec obligare in Belgio ante placitum regium; hoc enim multò probabilius negant Wamensis, To, 2. Consiliorum Consil. 2. Zipeus l. i. juris Pontificis novi. tit. de constitutionibus. Boëcius Epol. 1. qq. Heroicarum n. 28. docentes hoc solum esse verum de bullis aut provisionibus Apostolicis, super beneficiis, vel ut Zipeus non de bullis, sed de solis rescriptis in re beneficiaria, datis quibusdam particularibus, neque plus probant edicta regis Philippi, Caroli V. & Mariæ apud Loth, quem V.

*Lex humana
potest repe-
tere actum
in materia
virtutis ita
exigente bono
communi.*

427. Lex humana potest reponere actum præceptum in materia certæ virtutis, hoc sensu quod possit facere ut actus præceptus sit materia certæ virtutis necessaria, id est necessario amplectenda, aut fugienda, ad non peccandum contra certam virtutem, sic ut proinde legem violans v. g. jejuniis, non solum peccet contra obedientiam, sed etiam contra temperantiam. Ita DD. communiter contr. Dur.

Prob. quia possunt actus variarum virtutum sub sua ratione propria hujus aut illius virtutis, specialiter conducere ad bonum commune. Ergo potest legislator illos quæ tales ordinare ad bonum commune, ac præcipere, adeoque subditos obligare ad illos ut

ut sunt a
fess: 24.
pro exa
monia.

428.
repugnæ
quam n
præcipi
prum f
cujus h
præcep
seco pr
Deo de
opposit
præcep
religio
sub qu
temper
tem re

429.
tate sp
tur. U
piunt
partic
explic
injust
multi
præce
thari
pecca
ration
cessat
exere

ut sunt actus hujus aut illius virtutis. Ita Trident: sess: 24. c. 18. acceptionem & dationem munerum pro examine ad pastorum reposuit in materia simonia.

428. Dignoscitur autem cui virtuti specialiter repugnet præcepti violatio ex ratione, sub qua tanquam motivo proximo & quasi intrinseco actus præcipitur, aut prohibetur: actus enim per præceptum fit materia necessaria seu medium virtutis, ejus honestas assumitur tanquam utilis ad finem præcepti. Hinc quia ratio sub qua ut motivo intrinseco prohibetur furtum in templo, est reverentia Deo debita, ejus violatio est sacrilegium religioni oppositum, & contra violatio jejunii ab Ecclesia præcepti in honorem alicujus sancti non opponitur religioni, sed temperantiæ, quia immediata ratio sub qua præcipitur, non est honestas religionis sed temperantiæ, licet hæc ipsa ordinetur ad honestatem religionis tanquam ad finem extrinsecum.

429. Peccata diversificantur specie pro diversitate specifica rationis formalis sub qua præcipiuntur. Unde cum plures leges eundem actum præcipiunt aut prohibent sub diversa ratione formali, participat diversas specie malitias in confessione explicandas, ut homicidium in loco sacro, malitiam injustitiæ & sacrilegii. Probabilius est peccata non multiplicari numero, ex sola diversitate numerica præceptorum. Hinc violatio jejunii vigilia S. Matthæi incidente in 4. tempora unicum est numero peccatum, quia actus pluribus legibus sub eadem ratione formali præceptus, constituitur materia necessaria, unicæ virtutis specialissimæ, tantum semel exercenda.

*Quod facit
præcipiendo
ex motivo
speciali certæ
virtutis.*

S. III.

Legis Materia.

430. **L**EX humana non potest directe præcipere, vel prohibere actus merè internos, Prob. de lege Ecclesiastica unde à fortiori satis patet

*Non potest
imperare
actus merè
internos.*

tebit de civili. quia licet Christus absolute potuerit Ecclesiam conferre potestatem obligandi ad actus merè internos, cum illam certò habeat, nec repugnet eam communicari Ecclesiam, Deo transgressionum merè internarum cognitionem & punitionem relinquendo; de facto tamen eam non contulit, cum ex nullo capite id sufficienter ostendi possit, neque Ecclesia ea potestate unquam usa sit. Imò Innoc. III. cap. TUA NOS de simonia discretè doceat contrarium his verbis: *Nobis datum est de manifestis tantummodo judicare.*

Christus non dedit istam potestatem Ecclesie ut indicat Innocent. III. & rationabilis præsumptio.

431. 2. Quia præsumendus est Christus dedisse Ecclesiam potestatem leges ferendi, modo maxime connaturali; atqui juxta S. Thom. q. 91. a. 4. O. & alios communis, non est connaturale, ut legislator de iis ferat legem, de quibus non potest judicare & cognoscere, cum, ut docet Philosophi. 10. Ethic. c. 5. posse cognoscere sit proprietas potestatis legislativæ: cum ergo Ecclesia non possit judicare de merè internis, non est connaturale, ut de iis possit legem ferre.

Christus dedit Petro ampliam potestatem, sed modo connaturali & materia accommodatæ.

Quare cum Christus Matth. 16. sine restrictione dixit Petro: *Quodcumq; ligaveris, &c.* ei quidem, ejusque successoribus amplissimam dedit potestatem ad actus externos & internos, sed modo connaturali & accommodato ad exigentiam materiæ; ac proinde sic ut respectu externorum, de quibus potest judicare sit gubernativa in foro externo, ipsique Pontifici ut superiori velut propria & connaturalis: at verò respectu internorum sit solum ministerialis & vicarialis in foro interno, ita ut per eam Pontifex, non suo, ut dum fert leges, sed Christi nomine opteretur, absolviendo à peccatis imponendo poenitentias, reservando peccata, dispensando in votis &c.

Lex Ecclesiastica præcipit devotionem, sed solum ex tere nam puniunt heresim, sed solum ex tere.

432. Cum ergo Ecclesia cap. Dolentes de celebratione Missæ: præcipit, ut officium studiosè pariter & devotè celebretur, solum præcipit saltem directè devotionem externam sitam in compositione reverenti, absque occupatione externa connaturaliter incompabili cum attentione interna.

Quando autem in Cone. Tol. 1. & alibi dicitur anathe-

anathema ei, qui aliter dixerit aut crediderit, non
punitur actus hæresis intrinsecus internus, sed aliquo ex-
teriori signo aut facto manifestatus.

433. Potest tamen Ecclesia ferre leges, reservan-
tes peccata merè interna: quia iste leges non vet-
santur immediatè & directè circa peccata interna,
sed circa jurisdictionem externam, potestati legislati-
væ subjectam; quatenus per hanc potest auferri,
aut cum restrictione ad certa peccata conferri.

434. Potest etiam Prælati suo præcepto reli-
giosos sibi subditos obligare ad orationem menta-
lem: at non vi humanæ potestatis legislativæ secun-
dum se, sed ratione voti obedientiæ, quo religiosi ad
acceptanda ejusmodi imperia se obligarunt.

*Religiosi
obligat ad
orationem
mentalem
ratione voti
obedientiæ.*

Ecclesia votum castitatis internum non præci-
pit, saltem directè, suscipientibus Ordines majores,
sed solum declarat se nolle eos conferre, nisi sub
conditione voti interni; quam conditionem ordi-
nandi ita acceptant, ut exterius in actu exercito ca-
stitatem voveant eo ipso, quo suscipiunt ordines.

Negari non potest quin voluntas interna, con-
traria actui externo humanis legibus præcepto, sit
iisdem legibus aliquo modo prohibita; cum idèd
præcisè sit mala: non est tamen prohibita directè
& formaliter; sed solum indirectè, & virtualiter,
quatenus est impedimentum actus externi directè
præcepti.

435. Potest lex humana indirectè & concomitan-
ter præcipere, & de facto præcipit actus internos
necessarios, tum ut actus externus fiat physicè, tum
ut fiat moraliter, seu libere & humano modo.

*Potest indi-
rectè præci-
pere actus
internos ne-
cessarios ut
externus
fiat physicè.
Et moraliter
seu libere.*

Hæc conclusio quoad primam partem est om-
nium & certa, quia non potest obligare ad actum
externum, quia obliget ad id, sine quo non potest
physicè poni; quoad secundam verò communissi-
ma, & passim indubitata, quia humana potestas le-
gislativa est essentialiter directiva hominis quæ ho-
minis; ergo potest præcipere, & de facto præcipit
actiones humanas quæ humanas, & liberas; ergo
indirectè actus internos, qui necessarii sunt ad
actiones humanas quæ tales.

*Et ut sit in
certa specie
ontis mora-
lis, v. g. ora-
tionis voca-
lis, ad quod
requiritur
intentio
Deum laus-
dandi.*

*Potest enim
Ecclesia præ-
cipere actum
externum, ut
est virtutis,
adeoque
actum inter-
nos ad id re-
quisitos.*

*Non tamen
habentes se
per accidens
ad eius esse
specificum
ut intentio
pluvia per
orationem.*

436. Probabilius est, posse Ecclesiam indirectè præcipere actus internos, qui necessario requiruntur, ut actus externus constituatur in specie entis moralis; uti requiritur intentio laudandi Deum, ut recitatio psalmorum habeat rationem orationis vocalis potius, quàm studii, exercitii memoriae, & similibus, ad quæ est indifferens. Ratio est, quia potest Ecclesia, ut jam ostensum est, præcipere actus externos ut humanos & morales, & consequenter voluntatem eos exercendi; ergo etiam potest præcipere veros actus virtutum quæ tales, v. g. veram orationem vocalem, verum votum, Sacrificium &c. Atqui ad veros huiusmodi virtutum actus externos necessariò requiruntur aliqui actus interni, v. g. ad votù, voluntas se obligandi, ergo &c.

437. Deinde cum finis proprius Ecclesiasticæ potestatis sit salus animarum, ad quam præcipue conducunt actus interni, debet Ecclesiæ potestas ad illos etiam se extendere, tum directè quatenus est ministerialis, tum indirectè quatenus est gubernativa.

Possunt autem huiusmodi actus interni per externalium sufficienter manifestari, ut Ecclesia possit de illis judicare, non quidem ex cognitione physice infallibili, sed ex præsumptione prudenti, & moraliter indubitata: quia licet non per se & necessariò, ordinariè tamen cum illo ut seriò & reverenter exterius exercito, ita conjunguntur, ut faciant unum in genere moris.

438. Non potest tamen præcipere lex humana etiam indirectè, actus internos, qui ad externum merè concomitanter se habent, id est sic, ut neque ad esse physicum, neque ad esse morale specificum actus præcepti, necessariò requirantur, ut intentio impetrandi pluviam, aut serenitatem per supplicationem; quia, cum tales actus sint merè per accidens conjuncti cum externo etiam spectato secundum suum esse morale, non possunt censeri indirectè præcipi per hoc, quod præcipiatur actus externus: adeoque si præciperentur, deberent præcipi directè & in se, quod repugnat dictis n. præced.

Legis

439. V
tum tot
in volut
legislato
dentem
luntate
materia
decemol
actus jej
lio hab
etiam ne
cessaria
legis.

440.
da ex co
te finis à
ad ipsum
conduce
graviter
in Parac
dum pr
&c. & c
ad finem
etere not
hiberi su

Hinc
regularis
gressum
tabaci, j
ad bonu
giost, ur
ab Eccle

441.
ab veni

§. IV.

*Legis effectus in particulari seu obligatio
levis & gravis.*

439. **V**T lex humana obliget sub mortali, requiritur 1. intentio graviter obligandi, cum tota radix obligationis legis positivæ; sita sit in voluntate legislatoris. 2. Gravitatis materiæ; quia legislator non potest inducere obligationem excedentem conditionem materiæ: uti enim sua voluntate non potest efficere, ut actus præceptus sit materia necessaria cujuslibet virtutis, v. g. actus eleëmofynæ materia necessaria temperantiæ; aut actus jejunii materia religionis; sic ut illorum omisio habeat malitiam ebrietatis aut sacrilegii: ira etiam non potest efficere, ut sit materia graviter necessaria, nisi graviter conducat ad finem gravem legis.

Ad obligationem sub mortali requiritur in legislatore intentio graviter obligandi, & materia gravitatis, merienda ex gravitate finis per se intenti.

440. Hic autem gravitas materiæ non est præcisa ex conditione actus secundum se, sed ex gravitate finis à legislatore per se intenti, & conducentiæ ad ipsum finem: quia potest res de se levis, multum conducere ad finem magni momenti: atque adeo graviter præcipi, aut prohiberi: ut comestio pomi in Paradiso, ingressus virorum in monasteria virginum prohibitus sub excommunicatione majori &c. & contra potest res de se gravis solum ordinari ad finem levis momenti, aut ad gravem non conducere notabiliter, ac proinde solum præcipi aut prohiberi sub obligatione levi.

Hinc potest superior Ecclesiasticus, præsertim regularis, sub mortali suis subditis prohibere ingressum in popinas ad potandum, usum vini adusti, tabaci, jocolari, & similium: quando magni refert ad bonum commune status Ecclesiastici, aut religiosi, ut ista & alia ejusmodi, quamvis in se parva, ab Ecclesiasticis non usurpentur.

441. Potest legislator in materia gravi obligare sub veniali tantum ita cum S. Thom. 2. 2. q. 105. *In materia gravi potest*
DD. com.

esse obligatio
solum sub
veniali, si
legislator
eam tantum
intendat.

DD. communius, Prob. 1. autoritate Bern. 1. de præcepto & dispens. c. 10. ubi : *Majora minora mandata dixerim, secundum quod magis minus velle constiterit ipsum, qui præcipiat sive hominem sive Deum.* 2. quia ut habetur l. NON OMNIS ff. de certum petatur : *In moralibus, actus agentium, non transcendunt intentionem eorum, atqui potest Superior in materia gravi velle obligare, & non graviter: cum enim ipsi liberum sit per suam ordinationem, etiam in materia gravi obligare, vel non obligare, non est cur similiter non sit ipsi liberum velle obligare graviter, seu adæquatè ad capacitatem materiæ, vel solum leviter, seu in adæquatè, cum in eo nulla appareat repugnantia.* 3. quia materia capax majoris obligationis, est etiam capax minoris. 4. quia potest legislator in materia capaci obligationis sub culpa, solum obligare sub pœna.

Vti enim ab
usus volun-
tate proxi-
mè pender
obligatio, ita
& eius tan-
titas sicut à
voluntate
promittentis
&c.

442. §. Quia potest promittens, saltem homini, solum obligare se leviter in materia gravi, ut si nolit teneri ex iustitia; sed solum ex fidelitate: imò etiam promittens Deo per vovum, ut docent Suar. Sanch. Salas, & apud hos Dur. Antoni. &c. communius, 6. quia communicare cum excommunicato in humanis, est de se materia æquè gravis, ac celebrare soluto jejunio, aut sine stola, vel calice consecrato &c. & tamen hæc Ecclesia prohibet sub mortali, illud verò sub veniali.

443. Quare non solum est in potestate legislatoris legem ponere vel non ponere : sed etiam de quantitatem obligationis determinare intra capacitatem materiæ : cum enim lex vim obligandi proximè accipiat à voluntate legislatoris, ab eadem proximè accipere debet determinationem ad obligationem gravem aut levem. Et quam vis obligatio sumpta passivè, prout à nobis concipitur esse in subdito, non oriatur immediatè à legislatoris voluntate; sed mediante lege, cujus est effectus physicus, sed moralis; sumpta tamen activè pro ipsa vi obligandi legi intrinseca & essentiali (cui passiva necessariò proportionatur) est immediatè à legislatoris voluntate, & consequenter etiam ejus tantitas.

Obligatio
activa oritur
immediatè
à voluntate
legislatoris,
passiva me-
diante lege.

Un-
re, ut p
requisi
levis ta
sua p
aut lev

444
legislat
modò
quantu
v.g. qu
volunt
tensio,
quam o

445
modus
tis pruc
uti com
quia lic
gravi p
volunt
non vid
justa &
lorem)
di intra
æquè p
intenso.

Unde
legislat
strictè,
nus obli
obligat

446
fuit, l
præcept
mus,
naturale
obligat
authorit
lex nat
vati, ne

Unde

Undè licet non sit in potestate legislatoris efficere, ut positis omnibus sex parte legis, aut præcepti requisitis, in subdito oriatur obligatio gravis, aut levis tantum: est tamen in ejus potestate ex parte sua ponere ea, ex quibus resultet obligatio gravis aut levis.

444. Ex his non nulli probabiliter inferunt posse legislatorem, in eadem materia omnino invariata, modò obligare sub maiori peccato veniali v. g. quantum est futurum, s. ælium: modò sub minori, v. g. quale est verbum otiosum. Item posse pro sua voluntate efficere, ut violans præceptum actu intentio, diuturno, sæpius repetito, non plus peccet, quàm qui remisso, momentaneo &c.

445. Verùm, etsi non ita clarè appareat, cur talis modus præcipiendi, quamvis parùm utilis. nec satis prudens, absolute repugnet: oppositum tamen uti communius, ita etiam probabilius videtur: quia licet dari possit causa rationabilis, in materia gravi præcipiendi strictè, vel non strictè, seu cum voluntate graviter, vel solum leviter obligandi: non videtur tamen, inquit Suar: dari posse causa justa & rationabilis (qualis requiritur ad legis valorem) in genere obligationis levis, solum obligandi intra hunc aut illum gradum, aut faciendi, ut æquè peccet præceptum violans actu remisso, ac intentio.

Undè videtur dicendum, quod eo ipso, quo legislator utitur modo præcipiendi strictè, vel non strictè, independentè ab ejus voluntate, intra genus obligationis ab ipso intentæ, necessariò resultet obligatio juxta conditionem materiæ.

446. Dices 1. eo ipso quo legislator legem posuit, lex naturalis præcipit, ut servetur; & hoc præceptum in nostro casu versatur, ut supponimus, circa materiam: omne autem præceptum naturale circa materiam gravem sub mortali obligat, & quidem inimpedibiliter saltem auctoritate humana ex &c. R. N. sequel. quia lex naturæ non præcipit legem positivam servari, nisi proportionatè ad voluntatem obligandi, quam

Non est (as quidam volunt) in potestate legislatoris efficere.

Ut lex obliget magis aut minus intra latitudinem venialis, quia id non potest rationabiliter intendi.

Postpro præcepto stricto vel non stricto oritur obligatio proportionata materiæ.

Lex naturalis jubet servari legem iuxta mentem legislatoris in quacumque materia.

quam habet superior : cum enim eam non præcipiat servari , nisi præcisè quatenus legislator vult , non potest in hac materia præcipere & obligare graviter , si ipse legislator id non velit , cum solum præcipiat fieri quod legislator vult , & eodem quo vult . Unde in nostro casu præceptum legis naturæ versatur quidem circa materiam gravem fundamentaliter , non tamen circa gravem formaliter : quia versatur circa illam ut substantem voluntati , quam habet legislator obligandi non graviter , sed solum leviter .

Perpetuitas obligationis est de essentia veri matrimonii : non gravi obligatio de essentia legis , unde hæc pendet à voluntate liberæ , non illa .

Dices 1. qui inquit verum matrimonium aut emittit veram professionem in religione approbata , non potest pro sua voluntate efficere , ut non resultet obligatio perpetua & insolubilis : sed solum ad certum tempus aut pro arbitrio solubilis ? ex. neque , qui fert veram legem potest efficere in materia gravi , ut non resultet obligatio gravis R. disparitas est , quod perpetuitas & insolubilitas sit de essentia veri matrimonii ex jure naturali aut divino , & veræ professionis ex jure saltem Ecclesiastico : at verò obligatio gravis ex nullo jure sit de essentia veræ legis , ut constat in materia levi .

Potest Deus in iis , quæ sunt juris divini merè positivi , sua voluntate efficere , ut quod prohibet sit mortale aut veniale : cum enim sit supremus Dominus , potest in quavis materia leviter , vel graviter obligare .

Lex expressè verbis strictè præceptivæ , aut sub pœna gravis , gravius obligat .

447. Lex censenda est graviter obligare 1. quando apponitur , in virtute sanctæ obedientiæ , sub interminatione divini judicii &c. 2. quando apponitur pœna gravis , v. g. excommunicationis , mortis &c. 3. quando legislator in materia gravi utitur verbis significantibus strictum mandatum , qualia sunt : *Præcipimus , ordinamus , omnes teneantur* , &c. aliundè non apparet legislatorem nolle imponere obligationem materiæ proportionatam . 4. quando communis sensus DD. ac prudentium , aut consuetudo recepta agnoscit obligationem gravem , in præcepto jejunii , sacri diebus festis ,

In o
obliga
est , seq
448
per mo
est ex d
borem
testate
quam
2. q. 8
449
præcep
tur act
human
præcep
Ad i
intenti
cie mot
Deum
pronun
quincu
tenti ,
præcep
tio satis
ad pon
satis sit
imò cu
nem sat
Sanct
commu
propria
ira pote
per han
tur vire
la recte
450
tum sta
per circ
actum
gloriam
tum sta

In dubio de mente legislatoris non est censenda obligatio gravis: quia in obscuris, quod minimum est, sequimur: regula juris in 6.

Nisi aliunde alia aut dubia appareat mens legislatoris.

448. Violatio legis etiam in materia levi, est semper mortalis, quando fit ex formali contemptu, id est ex directa intentione ipso facto significandi maiorem iusto estimationem de superiore, ejusve potestate, aut lege; quia omnis potestas est à Deo, quam qui contemnit, Deum contemnit. Ita S. Th. 2. q. 86. a. 9 ad 3.

Omnis violatio ex contemptu superioris sit scilicet mortalis.

449. Nulla requiritur intentio ad impletionem præcepti negativi; quia tali præcepto non imperatur actus aut ommissio humana, sed prohibetur actus humanus, cujus omissione, etiam necessaria, satisficit præcepto.

Ad impletionem præcepti affirmativi requiritur intentio, quæ est necessaria, ut ponatur actus in specie morali; in qua præcipitur, ut, v. g. intentio Deum laudandi, orandi, &c. ut externa verborum pronuntiatio sit Dei laus & oratio vocalis. Non requiritur intentio finis extrinseci à præcipientre intente, v. g. ad averrendam pestem: hoc sensu finis præcepti non cadit sub præceptum; neque intentio satisfaciendi præcepto; quia lex solum obligat ad ponendum actum in sua specie morali. Unde satisficit præcepto audiendi Sacrum sine intentione; imò cum positiva nolitione ei per istam auditionem satisfaciendi.

Ad impletionem præcepti negativi nulla requiritur intentio; secus ad impletionem affirmativam.

Sanchez idem sentit de impletionem voti, quod alii communius rejiciunt; quia sicut quilibet potest propria voluntate sibi obligationem voti imponere, ita potest in illa permanere, unde non intendens per hanc v. g. sacri auditionem, votum implere, censetur virtualiter de alia auditione hunc votum facere, ut recte Suar. l. 4. de horis Canonicis c. 26.

Ad quam tamen non requiritur intentio præceptum implendi, quando sit requisitum ad impletionem voti.

450. Potest satisfieri legi per actionem ex circumstantiis extrinsecis peccaminosam: quia actus per circumstantias extrinsecas vitiatus, v. g. per actum concomitantem, quo refertur ad vanam gloriam, potest esse honestus ex natura sua & circumstantiis intrinsecis, & istius speciei moralis, in

Satisfit legi per actum extrinsecum vitiatum.

qua præcipitur, sic ut per illum ponatur in specie substantia actus præcepti v. g. oratio ut est cultus, eleëmofyna, ut est sublevatio miseriæ pauperum, quod sufficit ad satisfaciendum legi.

Hinc per actum religionis ex malo motivo extrinseco colitur Deus, sed modo indebito.

*Lex potest
impleri per
actum pec-
caminosum
materiali-
ter.*

451. Dices: lex, cum sit essentialiter iusta, non potest obligare ad actum peccaminosum. Ergo non potest satisfieri ejus obligationi per actum peccaminosum; cum obligationi legis affirmatiæ satisfieri non possit, nisi ponendo actum, ad quem obligat R. non quidem posse legem obligare ad actum peccaminosum intrinsece & per se, seu ad actum peccaminosum formaliter & reduplicativè; posse tamen obligare ad actum peccaminosum extrinsece & per accidens, & quidem non ut peccaminosum formaliter; sed solum ad peccaminosum materialiter & specificativè: potest enim lex iusta obligare indeterminatè & sub disjunctione ad aliquem actum certæ virtutis, ex suis intrinsecis bonum & honestum, qui tamen in sui exercitio ex aliqua circumstantia extrinseca vitietur & fiat malus, per quem nihilominus satisfiat obligationi legis: quia, ponendo talem actum, ponitur in substantia verus & specificus actus lege præceptus, licet modo indebito, & aliunde prohibito.

*Non tamen
per actum
peccamino-
sum forma-
liter.*

452. Hoc constat de actu solum venialiter peccaminoso; licet enim non possit lex obligare ad actum venialiter peccaminosum formaliter ut peccaminosum: hoc enim esset obligare ad peccatum quod repugnat: potest tamen satisfieri obligationi legis etiam divinæ, per actum in sui exercitio venialiter peccaminosum v. g. obligationi orandi, parentes honorandi, egenis subveniendi, Missam audiendi, aut faciendi, sacramenta suscipiendi, per actus ex vana gloria, distractione, aut irreverentia culpabiles aliove simili vitio venialiter peccaminosos.

Alioquin enim qui diebus Dominicis Missam audiendo, aut faciendo ex aliqua ejusmodi circumstantia peccaret venialiter, teneretur sub mortali aliud sacrum audire: quia non implevisset præceptum

Eccl.

to
tur in specie
ut est cultus
tix pauperum

o motivo ex
ito.

er iusta, non
sum. Ergo
r actum pec-

firmativæ fa-
a, ad quem
bligare ad a-

se, seu ad a-
duplicativæ

niosum ex
on ut pecca-

camiosum
im lex iusta

tiōne ad ali-
trinsecis bo-

nitio ex ali-
fiat malus,

tionis legis
n substantia

licet modo
ialiter pec-

obligare ad
liter ut pec-

d peccatum
obligationi

nitio venia-
ndi, paten-

am audien-
per actus ex

a culpabili-
os
Missam aut
di circum-
sub mortali
er præceptu

Ecclesiæ obligans sub mortali ad auditionem Sacri.
Et consequenter Sacerdos, qui ratione voti, benefi-
cii, aut eleemosynæ acceptæ tenetur ad Missas, si eas
celebrando admisisset intentionem, distractionem,
immodestiam aut violationem rubricarum venia-
liter culpabilem, teneretur sub mortali horas repe-
tere, Missas iterare, vel beneficii fructum & Missa-
rum stipendium restituere, &c. quæ, ut teor, nemo
admiserit,

Ratio autem est quod, per ejusmodi actus pecca-
minosos, ponatur in specie substantia actus præce-
pti, licet modo indebito.

Idem, ob eandem rationem in simili casu, videtur
dicendum de actibus mortaliter peccaminosis, quod nempe etiam per illos satisfieri possit obliga-
tioni legis affirmativæ, & quidem etiam lata à su-
periore Ecclesiastico, nisi sufficienter exprimat se
non solum actus specifici substantiam præcipere,
sed etiam modum, quo simpliciter honestè fiat,
absque ullo peccato in sui exercitio, ex circumstan-
tiis extrinsecis contracto.

433. Potest lex humana per accidens obligare
cum periculo vitæ, ut i. quando ejus violatio esset
causatura grave scandalum proximi 2. quando ce-
deret in contemptum legis, aut potestatis legislati-
væ, ut si quis sub interminatione mortis compelle-
retur in quadragesima ad vescendum carnibus in
contemptum Papæ, Ecclesiæ Romanæ, aut legis in
causu receptæ.

Potest etiam variis casibus per se obligare cum pe-
riculo vitæ, ut quando actus habentes per se annexu
vitæ periculum sunt graviter necessarii ad bonum
commune, & ut tales præcipiuntur, v.g. militi, ut
ascendat muros, aut hosti ascendenti se opponat,
parochi ut ministret Sacramenta peste infectis.

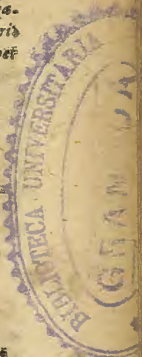
434. Regulariter tamen & seclusis ejusmodi ca-
sibus, lex humana non obligat cum periculo vitæ,
aut gravis incommodi, v.g. notabilis detrimenti
sanitatis: quia iis casibus obligatio non esset satis
conformis humanæ fragilitati, ac proinde legisla-
tor non videtur potuisse eam rationabiliter inten-
dere,

Ponitur sub-
stantia actus
præcepti,
cum sit pec-
camiosus.

Lex humana
potest obliga-
re cum peri-
culo vitæ per
accidens.

Subinde et-
iam per se.

Regulariter
tamen non
obligat cum
tali periculo.

*Alioue gravi
incommodo,
Innoc. III.
intelligendus
est de metu
levi.*

*Excipe Caro
thufianos.*

*Obligatio
sub pœna
mortis, non
est alligare
cum periculo
mortis obser-
vationi an-
gono.*

*Leges pœna-
les sub gravi-
bus pœnis
v.g. mortis,
excommuni-
cationis ob-
ligant sub
mortalis.*

*Lex obligans
ad observa-
tionem vel
ad pœnam
subeundam
(quali da-
tur in variis
religionibus)*

Innocentius III. cap. Sacris *de his qua vi*, inter-
ligendus est de metu levi, dum ait non excusare
mortali eum, qui communicat cum excommunicato
vel certe cum S. Thom. quodl. 21. de eo, qui com-
municat directe, vel in ipso crimine, vel cum con-
temptu censuræ & Ecclesiæ, vel in oratione publi-
ca, non verò de communicante indirectè in rebu-
merè humanis.

455. Carthusianus debet abstinere à carnibus cum
periculo mortis ex morbo, aut debilitate, non tam-
cum periculo moriendi fame, deficientibus aliis cir-
bis: hic enim non est casus de quo in eorum regula.

Lex obligans sub pœna mortis obligat sub peri-
culo mortis, consequente ejus transgressionem, non
tamen cum periculo mortis antecedenter annexo
ejus observationi. Ista enim sunt valde diversa.
Undè aliud est legem ligare sub peccato mortali
incurrendo si violetur, aliud obligare cum periculo
peccati si servetur, primum convenit cuilibet legi
strictè, secundum nulli.

456. Legem pœnalem obligare in conscientia
universaliter affirmat Sylvester; universaliter ne-
gat Navarrus, ejus sententia mihi videtur omnino
improbabilis, quam vis probabilem censeant Valen-
& Azot.

Leges Ecclesiasticæ, quibus apponitur pœna ex-
communicationis, degradationis, ac similis: & ci-
viles, quibus apponitur pœna mortis, obligant sub
mortalis: de Ecclesiasticis constat, quia excommu-
nicatio major, juxta omnes, supponit peccatum
mortale: de civilibus est ferè indubitatum; quod
juxta Sor. & alios communissimè contra Navar.
certum est, etiam pœnam mortis supponere pecca-
tum mortale.

457. Leges purè pœnales, id est, quæ non obli-
gant determinate, ad actum ejus omissioni appo-
sita est pœna, sed disjunctivè vel ad actum positum
dum, vel ad subeundum pœnam si infligatur, non
obligant in conscientia.

Constat dari posse, imò de facto dari leges purè
pœnales, 1. pars Prob. quia potest legislator velle
solum

solum ob-
vera lex, &
les sunt m-
ut testè S.
catorum:
bus, quæ
quidem su-
tali legis,
gent ad im-
hos ad cam-
Quidam
strictè, in q-
pœnam iis-
palitatis, q-
enim suppo-
458. Le-
conscientia
næ, sub mo-
ptivis, v.g.
milibus, &
legislator n-
jus intentio
siti pœnæ
apponatur
obligandos
quod vcher-
qui subinde
pœnæ, nihil
scientia, u-
apud Vasq.
Bruxellis co-
Censenda
gravitate m-
nullis circum-
scientia, ut
merces extu-
459. In vi-
ci apposita
scienter viol-
quiritur ejus

ua vi, inter
non excusare
communicato
co, qui com
rel cum con
tione publi
ectè in rebu

aribus cum
ce, non tam
ibus aliis
rum regula
gat sub per
tionem, non
iter anhe
ldè divers
ato mortali
um periculo
cuiuslibet legi

conscientia
ersaliter ne
tur omnino
eant Valen
tr pœna est
nilis: & ci
bligant sub
excommuni
peccatum
um; quia
ra Navarr
iere pecca

e non obli
ioni appo
am potest
gatur, non

leges pœn
lator velle
solum

solum obligare ad disiunctivum jam explicatum, & hoc subditis intimare, quo casu iste actus erit vera lex, & tamen merè pœnalis. 2. patet; quia tales sunt multæ regulæ in variis ordinibus religiosis, ut teste S. Thom. 2. 2 q. 186. a. 9. in Ordine Prædicatorum; item in Societate Jesu & aliis religionibus, quæ nullo modo obligant in conscientia, ne quidem sub veniali: non carent tamen effectu essentiali legis, qui est obligare, cum superiorem obligent ad imponendam pœnam transgressoribus, & hos ad eam subeundam.

Quidam volunt ejusmodi regulas non esse leges strictè, in quo fit quæstio de nomine. Fatendum est pœnam iis appositam, potius habere rationem pœnalitatis, quàm pœnæ, aut punitionis strictè; hæc enim supponit culpam.

458. Leges pœnales censendæ sunt obligare in conscientia, & quidem, supposita gravitate materiæ, sub mortali, quando intimantur verbis præceptivis, v. g. his: *Ordinamus, & præcipimus*, aut similibus, & aliundè ex nullo indicio apparet, quòd legislator non intendat obligare in conscientia, cuius intentionis non est signum probabile ipsa appositio pœnæ, sed potius contrariæ, cum enim pœna apponatur ad subditos fortius compellendos, & obligandos ad observationem legis, est signum, quòd vehementius ac efficacius intendat legislator, qui subindè disertè exprimit se per appositionem pœnæ, nihil velle imminuere de obligatione in conscientia, ut olim fecit Philippus II. Hispan. Rex, apud Vasq. & habetur in edicto de re pecuniaria Bruxellis edito anno 1628.

Censendæ sunt purè pœnales, quando neque ex gravitate materiæ, neque ex vi verborum, neque ex ullis circumstantiis colligi potest obligare in conscientia, ut cum dicitur, qui venatus fuerit, vel qui merces extulerit, solvet tantum.

459. Invincibilis ignorantia legis excusat à pœna et apposita: secus vincibilis; nisi pœna decreta sit scienter violanti: tunc enim ad eam incurrendam requiritur ejus scientia, vel ignorantia affectata, seu

est merè pœ
nalis.

Infligens pœ
nalitatem.

Lex pœnalis
lata verbis
strictè præ
ceptivis ob
ligat in con
scientia, nisi
aliunde ap
pareat con
traria inten
tio legisla
ris, cuius si
gnum non est
pœna appo
sita.

Invincibilis
ignorantia
legis excusat
à pœna, secus

*vincibilis,
aut solius
pœna.*

*Pœna priva
tiva in urri
tur ipso fa
cto, non posi
tiva nisi ex
primetur in
lege.*

*Damnata ad
mortem licet
fugere.*

*Ignorantia
non impedit
effectum le
gis irritanti
ad bonum
commune.*

crassa scientiæ æquivalens. Ignorantia invincibilis solius pœnæ, non excusat à pœna, nisi sit valde gravis, neque à pœna imposita propter culpam actus, v.g. homicidii annexam antecedenter ad legem.

460. Quando lex continet pœnam latæ sententiæ, si pœna sit privativa, ipso facto incurritur, ante omnem sententiam judicis etiam declaratoriam: si sit positiva, non incurritur ante sententiam judicis declaratoriam, nisi in lege habeantur hæc verba aut æquivalentia: *Incurrat ipso facto ante omnem judicis sententiam, etiam declaratoriam*: Tunc enim statim incurritur, nisi pœna censeatur, spectata humana fragilitate, nimis gravis, ut reus eam subeat, nulla judicis sententia compulsus.

Tenetur reus in se ipsum exequi ea, quæ per alium commodè fieri non possunt, nec continent crudelitatem, ut ascendere scalas panibuli. Probabilius est damnato ad mortem, truces, aut carcerem perpetuum, se licitum fugere.

461. Lex irritans (id est invalidans actum jure naturæ subsistentem) præcisè in pœnam ipsius actus exerciti contra prohibitionem, non habet effectum, adeoque actus manet validus, si factus sit ex ignorantia excusante à peccato: secus quando irritat etiam ad bonum commune ut matrimonium clandestinum, aut in pœnam delicti prius commissi. Omnis lex irritans est prohibens, non contra, ut patet in matrimonio sine proclamationibus.

§. V.

Legis subjecta.

*Legi subjecti
sunt soli
habentes
usum ratio
nis.*

462. Subjiciuntur legibus soli & omnes subditi habentes usum rationis, adeoque etiam justus, cum justitia neminem eximat à submissione & obedientia debita superioribus Dei vices gerentibus. Cum Apost. 1. Tim. 1. ait: *Iusto lex non est imposita, sed injustis*, loquitur de lege ut est coercitiva & coactiva, quæ opus non est pro iis, qui non terrentur, sed Dei ac virtutis amore moventur.

Hinc
amentes
entes,
sunt hab
vinculi
non illi.

Unde
dragesim
nem, &
& juxta

463. C
ter in sua
actu i. &
tibus leg
contra leg
nialiter:
efficacian
cessitatis
scientia,

464.
leges ind
suis legib
vam, cum
gi, imò
ad vim di
dict onen
ipsi. Unde
gibus solu
naturali e
cæ Aug.

universo
ratione se
ges à se la
peccaret c

465. I
tibus prop
non oblig
munius c
animarum
cit: Stat
minimè li

Hinc

Hinc infantes, ante usum rationis, & perpetuo amentes, non tenentur legibus. Tenentur, dormientes, ebrii, delirantes ad breve tempus; quia hi sunt habitualiter capaces humanæ directionis, & vinculi rationalis perfecti, quia ratione utuntur; non illi.

Unde licitum est illis dare carnes edendas in quadragesima, non tamen eos incitare ad iram, libidinem, &c. quia ista dedecent naturam rationalem, & juxta Mol. tenentur lege naturali.

463. Qui invincibiliter ignorant legem sufficienter in sua provincia promulgatam, ea obligantur in actu 1. & quo ad sufficientiam: idem enim scientibus legem, non licet eos inducere ad agendum contra legem, quam non servant peccant materialiter: tamen non obligantur in actu 2. & quo ad efficaciam: quia stante tali ignorantia, nullo necessitatis vinculo actualiter constringuntur in conscientia, sed solum habitualiter ut dormientes.

Ignorantes legem in sua patria promulgatam ea tenentur in actu 1. non in actu 2.

464. Princeps supremus & absolutus, qui fert leges independentem à communitate, non tenetur suis legibus, quo ad vim coactivam & coercitivam, cum non habeat superiorem à quo possit cogi, imò (juxta Azor. cont. Suar.) nec propriè quo ad vim directivam: quia nemo potest habere jurisdictionem in se ipsum, adeoque nec obedire sibi ipsi. Unde l. 38. ff. de legibus dicitur: *Princeps legibus solutus est*; tenetur tamen jure, seu æquitate naturali eas servare, saltem sub veniali, quia ut rectè Aug. l. 3. confess. c. 8. *Turpis est omnis pars suo universo non congruens*. Imò subindè sub mortali ratione scandali, &c. Certum est teneri servare leges à se latas quibus taxantur rerum pretia; alioqui peccaret contra justitiam.

Princeps non tenetur suis legibus propriè, sed solum ex quadam æquitate naturali.

465. Peregrini non tenentur legibus particulatibus proprii territorii, dum alibi versantur, ubi illæ non obligant ita Navar: Suar. & alii Theol: communius contra: Palud: Sylvest: Prob. 1. ex cap. ut animarum de constit: in 6. ubi Bonifac VIII. dicit: *Statuto Episcopo subditi ejus extra diocesim minimè ligari noscuntur*. Ratio est, quod leges ordi-

Peregrini non tenentur legibus sui patriæ, quia sunt affixa territoria cujus bonum spectant.

ordinentur ad bonum commune territorii, pro quo feruntur, eique sunt velut affixæ, ut ostendit usus populorum non aliter eas acceperantium. Hinc transiens à loco subdito legi jejunii ad locum vicinum ei non subiectum, liberatur ab obligatione jejunandi, non tamen existentes in terris infidelium à lege quadragesimæ, quæ Catholicos ubiq; obligat.

Tenentur legibus loci in quo existunt.

466. Probabilius est eos teneri omnibus legibus loci, in quo versantur, etiam solum velut in transitu, ita Suar: Valq; Sylvi. con: Sanch: Azor: Laym: Prob. quia princeps habet, sive ex jure naturæ, sive ex tacito consensu populorum, potestatem peregrinos in suo territorio existentes, obligandi suis legibus, cum hoc expediat bono communi, & sit necessarium ad pacificam gubernationem: unde cum sit præsumendus velle condere leges, quàm maximè utiles bono communi, semper censendus est intendere iis obligare peregrinos sibi, non quidem permaænter, sed transeunter subditos.

Parat Aug. ex bonum commune hos exigit.

Confir. ex Aug: l. 3. confess. c. 8. *Factum inter se civitatis aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla civis aut peregrini libidine violatur.* Hinc quamvis parum juxta leges variis casibus pro nihilo reputeretur, non tamen in nostro casu, in quo etiam brevis mora in alieno territorio, peregrinum ob rationes allatas transeunter subijcit legibus territorii.

Clerici indirectè & directè obligantur etiam in conscientia legibus Reip. eorum statui non disconvenientibus.

467. Clerici obligantur, saltem indirectè & quoad vim directivam, etiam in conscientia, legibus Reipublicæ in qua vivunt, quando earum materia etiam ad ipsos pertinet, nec quidquam continet eorum statui disconveniens, aut sacris Canonibus, & Ecclesiasticæ immunitati repugnans, quales sunt leges de rerum pretio, de lumine noctu ferendo, & similes: cum enim sint membra Reipublice, ejusque commodis fruuntur, æquum est, ut in iis, quæ ad bonam ejus gubernationem spectant, cæteris se membris conforment. Non tamen quoad vim coactivam; quia cum Principes sæculares, seclusis privilegiis, aut consensu Pontificis, nullam habeant potestatem in personas clericorum

eorum (u
ribus &
possunt a

Dixi
testari m
non ligat
jure natu
quicatem

468. L
bonis au
rum imm
6, unden
tis & ved

Quod
est de reli
tenentur
dicta ab

469. L
tiam sioc
voluntat
sa sufficie
esse inutil
causa min
& ideo ef
illicita.

revocatio
legem cor
da sunt d

470.
honestas
cis cum v
municatis
Principes
suetudo p
potest us

eorum (ut constat ex Cap. Ecclesia) de constitutionibus & toto fere titulo de foro competenti non possunt ab iis puniri.

Dixi indirectè; quia cum Clerici non subsint potestati magistratum secularium, eorum legibus non ligantur directè & immediatè, sed mediante jure naturæ, aut tacito consensu Pontificis, ob æquitatem naturalem.

468. Leges directè vel indirectè disponentes, de bonis aut personis Ecclesiasticorum repugnant eorum immunitati, ex Cap. quicumque de censibus in 6, unde non obligantur legibus de solvendis tributis & vengalibus.

Quod dictum est de clericis etiam intelligendum est de religiosis, qui tamen, quamvis sint exempti, tenentur servare diæcesi propria, & censuras ac indicta ab Episcopo promulgata.

§. V I.

Legis desitio & dispensatio.

469. **L**egislator potest validè legem usu receptam abrogare, seu totaliter tollere, etiam sine causa, quia vis tota legis pendet ab ejus voluntate: potest etiam licetè, sed non nisi cum causa sufficienti, ut si mutatis circumstantiis incipiat esse inutilis, aut nimium gravis. Legis mutatio sine causa minuit legum firmitatem & æstimationem, & ideo est noxia bono communi, & consequenter illicita. Potest autem legis abrogatio fieri per ejus revocationem sufficienter promulgatam, aut per legem contrariam. Dicta de abrogatione, applicanda sunt derogationi. quæ est partialis abrogatio.

470. Consuetudo habet vim legis quando est honesta ac rationabilis, & introducta a tribus publicis cum voluntate obligandi, à majore parte communis habentis potestatem legislativam, aut Principem consentientem. Sicut hujusmodi consuetudo potest legem novam introducere, ita à pari potest usu receptam abrogare, idque per actus, legi

*Non directè
& coercitivè*

*Nullo modo
tenentur legibus dispo-
nentibus de
bonis.*

*Legislator
potest abro-
gare legem,
etiam sine
causa validè
non tamen
licetè.*

*Consuetudo,
rationabilis,
inducta cum
voluntate
obligandi à
majori par-
te Communi.*

nitatis, de
consensu
principis ha-
bet vim legis

Lex cessat
ejus ratione
universaliter
cessante

Lex funda-
tam prud-
enti prae-
sumptione obli-
gat quolibet
casu.

Epykia seu
benigna legis
interpretatio
est licita.

Quando ad
est causa

sufficienter proposita, & obliganti contrarios, ac
proinde saltem initio, illicitos; non enim potest ali-
ter consuetudo prevailere legi.

471. Quando ratio adæquata legis cessat in uni-
versali, id est respectu omnium temporum & per-
sonarum, etiam universaliter cessat lex, & ejus obli-
gatio; quia eo ipso desinit esse utilis ad bonum
commune. Si verò solum cesset respectu alicujus in
particulari, ejus respectu non cessat: quia cum sub-
sistat universalis ratio legis, etiam stat lex obligans
omnes, qui sunt de communitate, cujus bono lata
est: quia bonum commune postulat ut leges omnes
observentur communiter ab omnibus, qui possunt
illas servare. Hinc lex prohibens libros hæreticos,
obligat etiam eos, respectu quorum nullum est pe-
riculum perversionis ab eorum lectione; quia reman-
et adæquatum motivum istius legis, sc. generale
bonum Ecclesiæ proveniens ex eo, quod nulli lice-
at tales libros legere.

472. Lex fundata in præsumptione, qua Prin-
ceps prudenter existimat certæ actioni vel omissioni,
plerumque annexas esse fraudes aliave incom-
moda, propter quæ judicat expedire eam generaliter
vetari, obligat etiam in casibus in particulari,
quibus constat abesse incommoda generaliter præ-
sumpta, secus si fundetur in præsumptione qua Prin-
ceps sentit quolibet casu particulari subesse ista in-
commoda: sequitur ex jamdictis de legis cessatione.

473. Epykia est benigna interpretatio legis uni-
versaliter lata, in casu particulari, qui rationabi-
liter iudicatur ex mente legislatoris exceptus. Ne-
cessarium est ea uti, quando lex non potest hic &
nunc servari sine peccato contra charitatem aut ju-
sticiam, v. g. deferendo ægrum pro audienda missa
&c. Licetum est ea uti quando potest quidem ser-
vari sine peccato, sed non sine gravi incommodo,
aut majoris boni impedimento v. g. quod oritur ab
observatione jejunii ab infirmo.

Ad prudentem usum Epykiæ requiritur 1. ut su-
perior non possit facile conveniri. 2. ut sit gravis
causa eo casu legem non servandi. 3. ut, si res sit
magis

magni
bet loc
nunc a
univers
stantis.

474
præcept
non hab
tore int
hilo rep
formam
missa u
eus si p
ni: qu
legislato
fici. In
metidie
comple

475.
quo in
remane
legislato
In lege
hujus co
g. a jure
potest
v. g. in
dis ex c
ditioni
sententi
denon
absolut
is, etiam
Pote
validè
te; no
generar
rem ejus
tia legal
causa

magni momenti, consulatur vir prudens. Non habet locum in lege naturali, quæ saltem ut est hic & nunc applicata ad usum, non præcipit actionem in universali, sed in particulari ut vestiram suis circumstantiis.

474. Qui ob causam justam excusatur à parte præcepti, excusatur à toto, quando pars possibilis non habet utilitatem aut formam operis à legislatore intentam vel est tam parvi momenti, ut pro nihilo reputetur, secus quando retinet utilitatem & formam intentam. Hinc qui solum potest interesse missæ usque ad Evangelium, ad id non tenetur; secus si possit interesse consecrationi & communioni: quia hæ partes habent utilitatem & formam à legislatore intentam: in iis enim consistit ratio sacrificii. Item qui solum potest jejunare mæpe, non à meridie ad id non tenetur, quia legislator intendit completum jejunium.

475. Dispensatio est actus potestatis legislativæ, quo in casu, vel persona particulari lex relaxatur, remanente ejus obligatione in universali. Potest legislator ejusque successor aut superior dispensare in lege: non tamen inferior in lege superioris, nisi ex hujus consensu, vel autoritate aliunde accepta. v. g. a jure vel consuetudine. Ita per Trid. sess. 24. c. 6. potest Episcopus dispensare in legibus Pontificiis v. g. in irregularitatibus, & suspensionibus contrahendis ex crimine occulto. Dispensatio est actus jurisdictionis voluntariæ, qui non exercetur per modum sententiæ, sed simpliei solutionis vinculi, ac proinde non requirit distinctionem personarum, sicut absolutio. Sacramentalis, unde qui potest cum aliis, etiam potest secum dispensare.

Potest legislator in sua lege sine causa dispensare valide, cum tota vis legis pendeat ab ejus voluntate; non tamen licite: quia eum exemplo nata sit generare invidiam, legis contemptum, & facilitatem ejus transgressionem, æquitas naturalis & justitia legalis postulat, ut superior neminem eximat sine causa, quod si faciat in re gravi juxta Suar. pec-

*rationabilis
nec potest
conveniri su-
perior,*

*Excusatus à
parte non
semper ex-
cusatur à
toto.*

*Potest legis-
lator & ejus
successor dis-
pensare in le-
ge etiam
secum, non
inferior in
lege superio-
ris sine ejus
consensu.*

*Dispensatio
sine causa
est valida,
sed illicita.*

*Et facta ab
inferiore est
invalida.*

*Dispensatio
est subrepti-
tia 1. per ex-
pressionem
falsi aut re-
tentionem
veri.*

*2. Per insuf-
ficientiam
causa.*

*3. quando
celatur u-
num impe-
dimentum
dum plura
concurrunt.*

*4. Expri-
menda est
copula
quando pra-
cessit.*

peccabit mortaliter, juxta Navar. secluso scanda-
lo, solum venialiter.

Non potest inferior sine causa in lege sui superi-
oris dispensare valide, multò minus licite: quia in-
ferior nihil potest in legem sui superioris, nisi ex
tacito ejus consensu rationabiliter præsumpto; at-
qui non potest rationabiliter præsumi, quod con-
sentiat in dispensationem sine causa, saltem pruden-
ter aestimata; ergo.

Dispensatio est subreptitia, adeoque nulla 1. ob
expressionem falsi, id est ob allegatam falsam cau-
sam 2. ob reticentiam, etiam inculpatam veri, cujus
expressionem jura, aut forma dispensationis, vel
stylus curiæ specialiter requirunt. Ita communiter
T. T. quia 1. casu non subsistit ratio, propter quam
solum legislator motus est ad volendum dispensa-
re, quam servatis servandis. Hinc

1. Quando duæ causæ dispensandi allatæ sunt,
quarum una est vera, altera falsa, dispensatio nulla
est, si vera non sit per se sufficiens; secus, si sit per se
sufficiens.

2. Dispensatio subreptitia est nulla, si (dum con-
currunt plura impedimenta) uno ex illis celato su-
per altero tantum dispensatio impetretur: si tamen
unum ex illis sit occultum & graviter infamans,
poterit Pontifici illud solum proponi, quod publi-
cum est, & à Sacra pœnitentiaria peti dispensatio
super occulto, simul indicando quod Pontifex in a-
lio publico dispensaverit.

3. Qui in gradu prohibito matrimonium contra-
here præsumpsit, aut neglectis proclamationibus,
quamvis ignoranter, debet illud exprimere in peti-
tione dispensationis.

4. Quando inter consanguineos & affines præ-
cessit copula, debet in petitione dispensationis fieri
illius mentio, alioqui (nisi super hoc impetrentur
litteræ à pœnitentiaria, dum res est occulta) dispen-
satio erit subreptitia: quia ita habet stylus curiæ;
unde in rescripto sæpe apponitur ista clausula, *nisi
copula intercesserit*. Ita Zypeus. Oppositum tamen
est probabile ut doctè probat Pontius l. 2. de matri-
monio

monio
nio, d. il

5. Q
ponit m
pensat
nem ju
ficat se
indep

476

manens
vel præ
sit restr
nens, se

Dici
seu offic
personæ
cer, ut c
ut alii m
quando

Privi
tatione
toria su
deate se
sum spa

Gr

Grati

477.

gratia, j

monio c. 17. §. 61. v. Præpositum q. 8. de matrimo-
nio, d. ibio 6.

3. Quando Pontifex in litteris dispensationis ap-
ponit *motu proprio*, juxta Sanch. Bonacia. valet dis-
pensatio quamvis teletur veritas, cujus expressio-
nem jura requirunt: quia per *ly motu proprio* signi-
ficat se habere voluntatem dispensandi absolutam
independentem à juribus.

476. Privilegium seu lex privata est *gratia per-* *Privilegium*
manens concessa à superiore ad agendum contra *est concessa*
vel præter legem. d. ffert à dispensatione, quæ cum *agendi con-*
sit restricta ad actum particularem, non est perma- *tra legem.*
nens, sed transiens,

Dicitur reale quando est concessum alicui rei,
seu officio, vel loco; Personale, quando cuipiam
personæ; contra jus seu odiosum, quando alteri no-
cet, ut exemptio à communibus oneribus, quo fit,
ut alii magis graventur; præter jus seu favorabile
quando nulli nocet, ut exemptio à jejuniis.

Cessat esse
sante ejus
ratione, revoc
catione, &c.

Privilegium cessat 1. elapso tempore. 2. cessante
ratione adæquata 3. mutato statu 4. lege revoca-
toria sufficienter promulgata 5. per abusum acce-
dente sententia ludicis. 6. si alios gravet, per non u-
sum spatii sufficienti ad præscriptionem.

CAPUT VI.

Gratia, Justificatio, meritum.

§. I.

Gratia Quidditas, & Varii circa eam er- rores.

477. **G**RATIA in genere est donum gratis da-
tum: patet ex Apost. ad Rom. 11. *Si*
gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia non est
gratia.

Gratia est
Donum gra-
tuitum.

gratia: quia, ut in hunc locum rectè Hiet, *Gratia gratuitum munus appellatur*. & ut Aug. ser. 61. de verbis Domini, ideo *gratia quia gratis datur*. & in Ps. 49. sub finem: *qui ad gratiam scit se pertinere, novit quia indiget gratia, Si gratia vocatur, gratis datur*.

*Activè est
amor dantis.
passivè
donum.*

Gratia subinde sumitur activè pro affectu, seu amore gratis donante; quo sensu Apost. ad Rom. 4. ait: *reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum gratia Dei* id est gratiosi affectus, seu amoris Divini, qui juxta S. Th. hic q. 1. 10. a. 1. O. habet rationem primi doni. Sæpius tamen sumitur passivè, pro dono gratis collato, quo sensu variè accipitur.

1. *Creatio
est gratia sed
non illa de
qua scrip.*

478. 1. Pro gratia creationis Hæc tamen non est, ut volebat Pelagius, illa gratia, quam scripturæ toties commendant, ut ad meritum vitæ æternæ necessariam, quod declarat Aug. Epist. 95. *quædam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, quæ creati sumus; illam verò gratiam, quæ creati sumus homines, etiamsi ita appellandam non immeritò intelligimus, mirum est tamen si ita appellatam in ullis legitimis Prophetis, Evangelicis, Apostolicisque litteris legimus.*

2. *Specialis
Dei providen-
tia, quæ fit ut
homo vitet,
malum, aut
faciat bonum
naturale est
gratia im-
propiè.*

2. pro speciali providentia, qua Deus res creatas sic disponit, ut, servato earum ordine naturali, huic potius homini, quam alteræ ex occurrant occasiones, circumstantiæ, & cogitationes congruæ, ut vitet peccatum, vel exerceat opus bonum, vires naturæ etiam morales, non excedens.

3. *Donum
elevans ad
id, quod na-
turaliter fieri
negat, est
gratia pro-
priè.*

De hac videtur loqui Aug. l. 1. ad Simplicianum q. 2. *voluntas, nisi aliquid occurrerit, quod deleat, atque invitet animum, moveri nullo modo potest: hoc autem ut occurrat, non est in hominis potestate.*

3. Denique magis strictè & propriè pro dono gratuito hominem excitante, aut elevante ad aliquid salutare quod per naturæ vires absolute non potest, vel physicè. ut elicere actum in substantia supernaturalem; vel moraliter tantum, ut per actus naturales diu servare totam legem, Adde salutare, quia gra-
tia

ciæ grat
salutem
279.

insecun
hat ad a
titativè
non lap
turalem,
omnem
propriiss
480

debitum
operibus
trationis
constat e
3. ei qui o
gratiam
physicum
cui confi
convenit
Ripal. dis
& PP. sup
tam strict
stinctum
naturalen

Non ex
missione,
ferentis: c
ejus prom
tulta, & co
tat, ut vol
tas, indign
tur; quanc
manitatis
antecedent

ect non co
481. G
habitualen
que forma
transuater

gratiae gratis datæ nihil conferentes ad sanctitatem & salutem proprii subiecti, non sunt gratia strictè.

279. In prima acceptione vocatur gratia creans, in secunda providens, in tertia evahens, quæ si evehat ad aliquid naturale in substantia, potest esse entitativè naturalis, & debita naturæ integræ, licet non lapsæ: si verò ad actum entitativè supernaturalem, est supernaturalis in substantia, adeoque omnem naturæ exigentiam excedens; ac proinde propriissimè ac strictissimè gratia Theologica.

480 Gratia strictè Theologica, excludit. 1. omne debitum morale, quo illa aliquo modo debetur operibus ut habentibus rationem meriti, vel impetrationis, vel positivæ dispositionis moralis: quod constat ex Apost. & PP. supra, item ex illo ad Rom. 3. *ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* 2. etiam debitum physicum connaturalitatis, seu exigentiæ naturæ, cui confertur: atque in hoc tanquam indubitato conveniunt DD. communissimè. con. Bajanos apud Ripal. disp. 5. sect. 3. hoc enim etiam exigunt scrip. & PP. sup. ac præcipuè Aug. n. 477. significans gratiam strictè Theologicam esse donum speciale distinctum à dono creationis, ac proinde ei per connaturalem exigentiam minimè annexum.

Non excludit tamen debitum ortum ex sola promissione, fidelitate, veracitate, aut alia virtute conferentis: cum unio hypostatica, etiam ex hypothesi ejus promissionis factæ Abrahamo, fuerit merè gratuita, & consequenter strictè gratia. Neque connotat, ut volunt Bajani propositione 9. interdamnatas, indignitatem positivam in Persona, cui confertur; quandoquidem unio hypostatica respectu humanitatis Christi, & donum perseverantiæ respectu antecedenter justificati, fiat propriissimè gratia, licet non conferantur malè merenti.

481. Gratia strictè Theologica dividitur in habitalem, quæ justo inest permanenter eumque formaliter sanctificat; & actualem, quæ inest transuenter, etiam injustis; ac proinde non justificans.

Datur gratia creans, providens & evahens, hæc est propriissimè gratia, cum evehit ad supernaturalem substantiam.

Gratia strictè excludit omne debitum, ita scrip. & PP.

Non tamen ortum ex sola promissione dantis, ut patet in unione Hyp.

Alia habitualis formaliter sanctificans, alia actualis ad agendum juvans.

PARS II. 276. C. 6. §. I. ERROR ES DELAG. ET SEMIPEL.
ficat formaliter, sed solum dispositivè, sive proxime sive remote.

Aug. de gratia fulget inter PP. sicut sol inter sidera.

482. De hac potissimum hic agitur, de qua præcipue plusquam 30. Libris, tanta sapientia scripsit Aug. ut ejus sententia (inquit Suar. prologom. 2. c. 6.) semper sit præferenda, nisi cum major PP. aut Ecclesia auctoritas obstare videretur quod raro vel nunquam continget. Unde merito Vasq. 1. part. d. sp. 89. c. 4. ait: unus pro multis mihi semper erit Augustinus, qui, inquit ibid. c. 1. in materia de gratia & prædestinatione inter ceteros Ecclesia PP. non aliter, quam sol inter minora sydera, præfulget.

Eius Auctoritas est irrefragabilis in punctis à Pontificibus specialiter approbatis.

483. Ejus auctoritas est irrefragabilis, quoad puncta à CC. & Pontificibus approbata ut vera, quæ habentur in Epist. Cælestini primi ad Episcopos Galliæ apud Prosp. in fine ejus operum.

Primum est, in prævaricatione Adæ omnes amississe naturalem possibilitatem, id est facultatem expeditam ad salutariâ.

2. Neminem esse per se bonum, nec posse perseverare sine gratia.

3. Neminem bene uti libero arbitrio, nisi per Christum; adeoque omnia bona opera referenda esse ad Deum.

4. Omnes motus bonæ voluntatis esse à Deo.

5. Anathemati subesse eum, qui asserit gratiam Dei solum valere ad remissionem peccatorum, non ad ea vitanda.

6. Item eum, qui dænit gratiam Christi solum juvare illuminando intellectum, non movendo immediate voluntatem, & etiam eos, & qui dicunt gratiam solum dare facile, non simpliciter posse.

484. Quoad alia non est irrefragabilis, hoc significat Cælest. sup. c. 12. ubi ait: si non asserere profundiores partes qq. quas pertractarunt Aug. & alii, qui Hæreticis resisterunt. Hoc ipsum proficitur, Aug. l. de dono persév. c. 21. ubi habet: neminem velim sic amplecti omnia mea ut me sequatur, nisi in iis; in quibus me non errare perspexerit: nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda

Non in aliis, ut ipsemet proficitur sua retractant.

standa sunt. Hinc i. Tostat. de bis quæcunq. Canon d. 481. 2. to. 2. l. pro licet omnib. refragabili. opum D. D. narum aper. de creatione. Gelasius. Aug. sed scilicet omnia de rebaptiz. approbatio doctrinæ a. tholicæ, h. e. tant definitio. nus 1. in Cæ. tradunt c. alterius in. 486. Pel. nachus, sim. circa gratia. 1. Primu. nem natur. mum ante. si, concup. peccatum. 2. Peccan. bus non ag. 3. Non da. veri arbitri. Exemplor. 4. Per D. bona agere. 5. Grati.

banda suscepit, ut nec me ipsum in omnibus me se-
cutum fuisse demonstrarem.

Hinc i. absque ulla tanti Patris injuria dixerunt
Tostat. def. n. s. p. 2. c. 18. non ergo necesse est no-
bis quæcumque Aug. dixerit concedere, & Melch.
Canus d. Loeis Theologicis c. 3. stultum esse li-
bris canonicis Augustini opuscula æquare.

Ita sentiunt
Tostat. Canus
&c. passim.

485. 2. Absque solido fundamento Janf. Ipreh.
to. 2. l. proœm. c. 13. 14. 15. & ejus sectatores genera-
liter omnibus Aug. libris & affectionibus tribuunt ir-
refragabilitatem, contra sensum communem cate-
chorum D.D. qui passim in interpretatione Scriptu-
rarum aperte recedunt ab Augustini Sententia v. g.
de creatione mundi unico instanti.

Contrarium
falso asserit
Janf.

Gelasius Papa dist. 15. c. 3. approbat omnia opera
Aug. sed solum generaliter, sicut etiam approbat
opera Cypriani, in quibus tamen continetur error
de rebaptizandis ab hæterico baptizatis; cujusmodi
approbatio (inquit Tostat.) est solum commendatio
doctrinæ alicujus Doctoris, ut eruditæ, piæ, & ca-
tholicæ, hoc sensu, quod non repugnet iis, quæ e-
rant definita ab Ecclesia quando scribebatur. Marti-
nus i. in Conc. Lateran. solum damnat eos, qui con-
tradiciunt communi Patrum sensui, non unius aut
alterius in particulari.

Doctrina
Aug. à Glas.
est generali-
approbata
ut sana, non
ut vera.

486. Pelagius natione Anglus, professione mo-
nachus, simulata virtute à variis pro sancto habitus,
circa gratiam variè erravit docens.

Pelagii Hæ-
reses sunt
1. non dari

1. Primum primi hominis statum, fuisse conditi-
onem naturæ; non beneficium gratiæ, in eoq. Ada-
mum ante peccatum fuisse obnoxium morbis, mor-
ti, concupiscentiæ & cæteris miseris æquæ ac post
peccatum.

2. peccatum
originale.

2. Peccando sibi soli nocuisse non posteris, in qui-
bus non agnoscit peccatum originale.

3. Nec grati-
am stricte.

3. Non dari aliam gratiam, quàm creationis, li-
beri arbitrij, doctrina Bibliorum, exhortationem,
& exemplorum Christi

4. Gratiam
solum requi-
ri ad facilius
posse.

4. Per Dei adjutorium solum dari facilius posse
bona agere & mala vitare, non simpliciter posse.

5. Dari ex
meritis eti-
am solum
conditionate
prævisis.

5. Gratiam dari ex meritis, non dari gra-
tiam

tiam internam ordinis supernaturalis siue habitualis, siue actualis.

6. Electionem ac reprobationem parvulorum, fieri ex meritis eorum liberi arbitrii, conditionatè prævisis.

7. Juxta Hier. ad Ctesiphontem: Dei cooperationem etiam ordinis naturalis, libero arbitrio non esse necessariam.

Hi sunt præcipui errores Pelagii, quos acriter propugnavit duo primarii ejus discipuli Celestius Hibernus, & Julianus Capuæ in Italia Episcopus.

Semipelagianorum errores sunt.

1. Initium salutis esse ex nobis.

2. Gratiam omnibus aequaliter offerri.

3. Lib. arbitrium propriis viribus ei assentire &c.

4. Gratiam non præveniri sed præire.
5. Dari ex meritis conditionatè prævisis.

Discrepant à Pelag. in eo quod admittant peccatum originale, & necessitatem gratiam ad posse.

487. Semipelagiani ita dicti, eo quod Pelagii errores partim cum Ecclesia damnarent, partim cum Pelagio defenderent; errantur asserentes.

1. Initium salutis esse ex nobis, per volitionem credendi, & piè vivendi solis liberi arbitrii viribus elicitam, & per orationem ac petitionem auxilij ad id necessarij purè naturalis.

2. Gratiam omnibus offerri, & arbitrium propria virtute illi consentire aut dissentire, ac proinde gratia non præveniri sed præire, & consequenter gratiam esse in ejus potestate, & non esse necessariam ad incipiendum bonum, sed ad proseguendum.

3. Gratiam predicationis Evangelij quibusdam adultis, & baptismi quibusdam parvulis, ante rationis usum morituris conferri propter merita conditionatè prævisa, uti & perseverantiam ac electionem ad gloriam.

4. Non dari à Deo gratiam peculiarem certis hominibus specialiter delectis, posse omnes viribus natura perseverare si velint. &c.

488. Conveniunt cum Pelagianis Semipelagiani in eo, quod cum illis doceant, Deum non dare bonum velle & agere, sed posse. Unde negant gratiam proximè & per se causantem consensum voluntatis & solum admittunt illustrationes intellectus, quibus voluntas inviratur ad consensum.

Discrepant 1. in eo, quod admittant peccatum originale. 2. in eo, quod doceant gratiam Dei internam, sitam in illustrationibus inclinandæ voluntati servientibus, esse absolute necessariam ad posse

bonum

ut vole

Hæc

lar. co

Annat.

pad Mo

7. Desc

489.

Aug. m

arb. ut g

num M

In eu

sunt præ

415. eum

co dam

tus fuit

quidem

interpre

ad ment

disp. 21. f

Pelag. c.

nationor

quam Si

veram A

490. l

1. Ho

ginati.

2. Nat

rupta, ut

3. Lib

hominem

piscen

491. E

runt sed p

noc. X. an

cis, quas l

Prima

volentib

quas hab

illis grati

bonum velle & agere; non solum ad facilius posse,
ut volebant Pelagiani.

Hæc omnia fusè explicata & ex Aug. Prosp. Hil
lar. contra Jansenistas efficaciter probata V. apud
Annat. in Augustino à Bajanis vindicato l. 7. c. 5. a
pud Moraines disp. 10. sect. 4. Ripal. tom. 3. dis. 6. &
7. Deschamps de Hæresi Janseniana &c.

489. Adrumetini Monachi errarunt ex Scriptis
Aug. male intellectis, inferendo non dari liberum
arb. ut patet ex Epist. 46. & 47. Aug. ad Valenti
num Monasterii Adrumetini præfectum.

In eundem errorem eadem occasione prolapsi
sunt prædestinatiani, teste Sigeberto, in chron. an.
415. eumque renovavit sæculo 8. Gotschalckus de
eo damnatus in synodo Carisiacensi, neque absolu
tus fuit (ut vult Ians.) à Synodo Valentina, quæ
quidem ejus doctrinam approbavit in benigniore
interpretatione, non tamen in rigoroso sensu, in quo
ad mentem authoris fuerat damnata. V. Moraines
disp. 11. sect. 1. & 3. ubi refellit Jans. l. 8. de Hæresi
Pelag. c. Ultim. falsò docentem hæresim prædesti
natorum nunquam fuisse; sed eorum doctrinam,
quam Sigebertus & alii hæresim indigerant, fuisse
veram Aug. sententiam.

490. Luth & Calv errarunt docentes.

1. Hominem non potuisse creari sine iustitia ori
ginali.

2. Naturā humanā peccato originali esse ita cor
ruptā, ut ab ea nihil possit procedere nisi peccatum.

3. Liberum arb. in natura lapsa esse extinctum,
hominem ex necessitate, non liberè agi vel à contra
piscencia in peccatum, vel à gratia in bonum.

491. E Catholicis Bajus & Jans Ipten. variè erra
runt sed præcipuè in quinq; propositionibus ab In
noc. X. an. 1653 9. Junii damnatis tanquam hæreti
cis, quas hic cum censuris Inno centii subijcio.

Prima aliqua Dei præcepta hominibus iustis,
volentibus, & conantibus, secundum præsentem,
quas habent vires sunt impossibilia, deest quoque
illis gratia, qua possibilia fiant: temerariam impi

Adrumetini
& prædesti
nariani ex
Aug. male
intellecto ne
garunt libe
rum arbit.

Errant
Luth. &
Calv. in eo
quod docen
runt 1. liber
arbit. esse ex
tinctum
2. hominem
gra. necessita
ri ad bonum
concupiscen
tia ad ma
lum.

*Bajus &
Ians. in 5. pro
positionibus
ab Innocent.
X. damnatis
tanquam
hæreticis*

am, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & ut talem damnamus.

Traditur in terminis à Jansf. to. 3. l. 3. de gra. Salvatoris c. 13. & à Calv. inst. l. 8. c. 7. & 8.

Secunda interiori gratia in statu natura lapsa nunquam resistitur: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Manifestè traditur à Jansf. to. 3. l. 2. de gra. Salvatoris c. 13. & 14. & Calv. l. 2. instit. c. 3.

Tertia ad merendum & demerendum in statu natura lapsa non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Traditur à Jansf. To. 3. l. 6. de Gra salvat. c. 6. cui præfigit hunc titulum duplex necessitas Augustino, coactionis, & simplex, seu voluntaria; illa, non hæc repugnat libertati: & à Cal. l. 2. inst. c. 2. & 3.

Quarta Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus; etiam ad initiū fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare: falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Traditur à Jansf. partim l. 8. de Hæresi Pelag. c. 6. partim l. 2. de gra. Salvat. c. 4. 5. 24. & alibi sæpius: & à Calv. in Antidot. sess. 6. c. 6. & can. 6.

Quinta Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse: falsam, temerariā, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute damnatorum prædestinatorum mortuus sit, impiā, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Traditur à Jansf. to. 3. l. 3. de gra. Salvat. c. 11. & à Calv. l. 3. instit. c. 24.

*Cavillationes
Iansenista-
rum explosæ
ab Annato,
damnata
sunt ab Alex.*

492. Cavillationes Jansenistarum dicentium has propositiones non contineri in libro Jansf. casuēta explicantium, ut asserant non esse damnatas in sensu, quo illas admisit Jansf. V. explosas ab Annato in lib. cui titulus *Cavilli Iansenianorum*, & severe damnatas ab Alex. VII. in decreto an. 1656. Romæ edito

edito si
novari
proposi
um hæ

49.

abunde
indigea
lis pert
tu inter
morbus
authori

Tum
cent. da
guntur

Cum
ris filij p
Iansf. non
esse, vel
isse asser
nos, qui o
& atten
tū præd
terfuim
causa di
desideran
premissis
Christi si
ant, ex d
liberatio
claration
approban
ex libro I
excerpta
ras fuisse
nsta sc. ea
one & des
iterum d
cui titulu
scriptos, q
sterum e
Cornelii

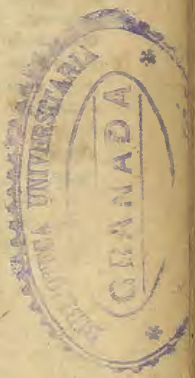
edito sub hoc titulo : *Confirmatio, approbatio, innovatio, & declaratio constitutionis Innoc. X. de 5. propositionibus in materia fidei, in quo sub initium hæc habentur.*

493 *Licet ea, quæ Apostolicis constitutionibus abundè fuerunt definita, nova declaratione non indigeant; quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores, illa in dubiū revocare, vel subdolis interpretationibus labefacere non verentur, ne morbus iste latius divagetur, promptum Apostolicæ authoritatis remediū censuimus non esse differendū.*

Tum, recensitis Janf. propositionibus ab Innocent. damnatis, cum singularum censuris, subjunguntur sequentia.

Cum autem sicut accepimus nonnulli iniquitatis filij prædictas 5 propositiones, vel in libro Cornelij Janf. non reperiri, sed fictè & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodè intento damnatas fuisse asserere magno cum scandalo non reformident; nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter & attentè perspeximus, utpote, quæ ejusdè Innocentii prædecessoris jussu omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate, eadem causa discussa est, ea profectò diligentia, quæ major desiderari non posset; quæcumq; dubitationē super præmissis in posterum auferre volentes, ut omnes Christi fideles, in ejusdem fidei unitate, se continerent, ex debito nostri pastoralis officii ac matura deliberatione, præinsertam Innoc. X. constitutionē declarationē, & definitionē, hæc serie confirmamus, approbamus, & innovamus, & 5. illas propositiones ex libro Janf. Episc. Ipre. cui titulus est Augustinus, excerptas ac in sensu ab eodè Janf. intento damnatas fuisse definimus ac declaramus, & uti tales, in usâ sc. eadè singulis nota, quæ in prædicta declaratione & definitione unicuiq; illarū sigillatim inuritur iterum damnamus, ac eundè librum Cornelii Janf. cui titulus Augustinus omnesque alios tam manuscriptos, quàm typis editos, & si quos forsan in posterum edi contigerit, in quibus prædicta ejusdem Cornelii Janf. doctrina damnata defenditur vel

VII. contra filios iniquitatis anno 1656. Declarante dictas propos. excerptas esse ex libro Janf. & damnatas esse in sensu ab authore intentas.

PARS II. 282 C. 6. §. 1. **CAVILLATIONES JANSENISTARUM** adstruitur, aut defenderetur & adstrueretur, damnamus, itidem atque prohibemus. Mandantes omnibus Christi fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo vel scripto exponant, vel interpretentur publicè vel privatim, palam vel occultè, imprimant, vel sub pœnis & censuris contra hæreticos in jure expressis, ipso facto absque alia declaratione inturrendis.

494. Basilien Jansenistarum cavillationes, techas & fraudes, iterum severè damnavit altero decreto. an. 1664. edito sub hoc titulo: *Alexander Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam*: ex quo fideliter excerpta ad rem nostram facientia hæc subjungo.

*Easdem Cavillationes iterum profiti-
gavit an.
1664. præ-
scripta for-
mula earum
destructiva,
cui omnes
Gallia Eccle-
siastici Ponti-
ficis ac regis
imperio sub-
scribere co-
acti sunt.*

Quamobrem Cornelij Ians. hæresim in Galliis præsertim serpentem ab Innocent. X. ferè oppressam ad instar colubri tortuosa, cujus caput attritum est, in varios gyros, & cavillationum deflexus euntem singulari constitutione ad hunc finem edita extinguere conati fuimus. Sed ut multiplices hostis hominum artes adhibet, nondum plenè consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent; qui tamen unicus erat votorum & curarum nostrarum scopus, quibus operam suam egregio sancto studio VV. FF. nostri Archiepiscopi & Episcopi regni Gallia earundem constitutionum Apostolicarum executioni præcipuè intenti contulerunt; & Charissimus in Christo filius noster Rex Christianissimus, singulari pietate auxiliarem dexteram strenua, ac constantissimo animo porrexerat. Cum autem præfatus Rex Christianissimus, eodè religionis zelo ductus, per suum in urbe oratorem nobis significari exponique curaverit, nullū, aliū opportunius remedium pestifera huius contagionis reliquiis extirpandis, adhiberi posse, quàm si omnes certā formulam subscriberent nostra auctoritate firmatam, in qua 9. propositiones ex Cornelij Ians. libro excerptas sincerè damnarent &c. nos tam piis dicti Regis Christianissimi votis benignè annuendum esse ducentes, formulam infra scriptā, ab omnibus Ecclesiasticis, etiam VV. FF. nostris Archiepiscopis, & E-

pisco;

piscopis
ordinis
3. mens.

495.

& con

bris r

& quin

cui no

eodem

constit

to anic

us adju

496.

imperavi

nissimus

quo sub

batoribu

suis subd

nam Jan

vel indit

præscrip

Unde

ves Pont

dam ina

ni Discip

adeorum

der VII.

Jansenii

& verbis

nihil, auc

Quod

Bruno N

dromi ve

mestraux

cus c. 5.

impostur

497. F

diocæii, &

STARUM
, damna-
sonnibus
teneant,
nant, vel
alam vel
ris contra
e alia de-

ones, te-
avit altero
Alexander
etiam rei
d rem no-

in Galliis
oppressam
ritum est,
exus eun-
edita ex-
icos hostis
è consequi
uris redi-
curarum
regio sanè

iscope reg-
olicarum
& Cha-
ristianissi-
am stre-
am autem
ionis zela
significari
unius re-
iis extir-

à formu-
natam, in
o excerpt-
di Regi
esse du-
s Ecclesi-
pis, & E-
pisco-

piscopis, nec non aliis quibuscumque Ecclesiastici
ordinis subscribi districtè mandamus, idque intra
3 menses à die publicationis &c.

FORMULA.

495. **E**GO N. Constitutioni Apostolicæ
Innocentii X. datæ die 31. Maij 1653.
& constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octo-
bris 1656. summorum Pontificum, me subijcio,
& quinque propositiones ex Cornelij Jans. libro,
cui nomen *Augustinus*, excerptas, & in sensu ab
eodem authore intento, prout illas per dictas
constitutiones Sedes Apostolica damnavit, since-
ro animo rejicio ac damno. & ita juro. sic me De-
us adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

496. Hujus mandati Pontificii executionem
imperavit & efficaciter procuravit Rex Christia-
nissimus speciali diplomate edito 29. Aprilis 1663.
quo sub pœna hæreticis & quietis publicæ pertur-
batoribus infligi solita severè prohibet, ne ullus è
suis subditis quidquam scribat, vel edat, quo doctri-
nam Jansenii damnatam quomodocumque directè
vel indirectè sustineat aut renover, vel formulæ
præscriptæ contradicat.

Undè mirum est post tot & tam præcisas ac gra-
ves Pontificum decisiones ac prohibitiones, quos-
dam inani jactantia & falsa professione Augusti-
ni Discipulos non vereri se iis adjungere, aut certè
ad eorum sensa non parum accedere, quos Alexan-
der VII. *Filios iniquitatis* indigitat; damnatam se.
Jansenii Doctrinam ita exponendo, interpretando,
& verbis speciosis involvendo, ut quoad rem ab ea
nihil, aut certè parum differant eorum dogmata.

Quod de Henrico de Noris demonstrat Pater
Bruno Neusser ordinis S. Francisci Recollectus pro-
dromi velitaris p. 1. c. 1. & 2. de aliis P. Franc. Four-
meltraux Duaci S. Theologiæ Professor Academi-
cus c. 5. suæ justæ defensionis adversus convitia &
imposturas Pseudophilaletis.

497. Hoc constat de libro Montalcii, notis Wen-
drockii, & disquisitionibus Pauli Irenæi, de quibus

*Formula. res-
jectionis Ian-
senismi à Pon-
tifico & Re-
ge mandata.*

*His non ob-
stantibus no-
vos Cavillati-
onis & flexus
excogitarunt
de Noris
Pseudophila-
lethes & alij.*

Equibus non nulli eum Montan. Irenæo. flo. o. & Authari. bus Moralis Iesuitarum, ita aperte Iansenismu defenderunt ut eorum libri fuerint flammis ad- dicti.

Nos infra scripti Regis decreto selecti ad feren- dum iudicium de libro cui titulus est, Ludovici Montanij Litteræ Provinciales, &c. premisso ejus- dem libri diligenti examinare testamur Iansenianæ hæreses ab Ecclesia damnatas. in eo propugnari at- que defendi, tum in dictis Litteris Ludovici Mon- tani, tum in Notis VVilhelmi VVendrockij, tum in adjunctis disquisitionibus Pauli Irenæi: atque id est ita manifestum. ut si quis neget, necesse sit, vel non legisse librum hunc, vel non intellexisse, vel certe quod peius est, non putare id hæreticū esse, quod à summa Pontificibus, & ab Ecclesia Gallicana, & à Sacra Facultate Theologica Parisiensi, damnatur ut hæ- reticum. Testamur insuper maledicentiam & petu- lantiam tribus illis authoribus adeo esse familia- rem, ut nulli hominum conditioni parcant, exceptis Iansenistis, non summo Pontifici, non Episcopis, non Regi, non præcipuis Regni ministris, non Sacra Facultati Parisiensi, non Religiosis familiis ideosque librum esse dignum pœna libellis famosis & hæreti- cis à jure constituta. Actū Parisiis die septima Sep- tēbris anno Domini millesimo sexcentis. sexagesimo

Henricus de la Mothæ Episc. Rhedonensis. Har- duinus Episc. Ruthenensis. Franciscus Episc. Am- bianensis. Carolus Episc. Sueffionensis. Capelas Cur. S. Jacobi. C. Morel. L. Bail. Fr. Joannes Nicolai Prædicator M. Grandin. Sauffoy. Fr. Mathæus de Gancy Carmelita. Chamillard. G. de Lestocq.

Et merito post adeo gra- ves Pontifi- cum prohibi- tiones

498. Merito post adeo graves virorum sapien- tissimorum censuras Consilii statūs Regij Decreto, hic liber cum dictis Wendrockij notis, & annexis Irenæi disquisitionibus flammis datus est manu carnificis: uti & alii duo libri ab Augustini Pseudo- discipulis conscripti, quorū unus inscribitur mora- lis praxis Iesuitarum, alter moralis Iesuitarum. E- andem infamiam nuper subiit liber an. 1677 editus, Iansenismo refertus, cui titulus est, Speculum pier- tatis Christianæ: Authore Floro à Sancta fide, quem eminentissimus Cardinalis Grimaldi Archiep-

Aquæ:

Aquensis
divinæ g
reus dam
me probi
sis decre
edito, a
carnificis

499.

laudabili
stolicam
stiterunt
Doctore

FILII,

Urbano

que Bulla

publicari

Alexand

tiones su

verentur

vel levite

dolosas e

confutari

tholica d

titulo: V

Gregor.

damnati

Quibu

siam fide

Urbano

lica ad ip

& ad ead

perpe

i ad feren.
Ludovici
misso ejus-
sensum
ugnari al.
vici Mon.
ij, tumin
ut quid est
t, vel non
certè quot
à summa
à Sacra
ut hanc
petu-
familia-
at, excepti
scopis, non
non Sacra
iliis ideos
et haretici
tima Sep-
exagesimo
ensis. Har-
dise. Am-
pelas Cu-
es Nicolai
athæus de
tocq.
m sapien-
Decreto,
annexis
est manu
Pseudo-
ur mora-
rum. E-
z edicus,
tum pier-
ta fide,
Archiep.
Aquea;

Aquensis, Illustrissimus Remensis Archiep. alique
divinæ gloriæ zelosi Galliæ Episcopi Janseniæ hæ-
resis damnarunt, & sub gravissimis pœnis severissi-
mè prohibuerunt Undè justo Parlamenti Aquen-
sis decreto, Parisiis jussu Regis, tum Duaci & alibi
edito, anno 1678. addictus est flammis per manus
carnificis.

499. Quantò his Augustini Pseudodiscipulis
laudabiliores ac sancti Aug. doctrinæ & in Apo-
stolicam sedem observantiæ conformiores se præ-
stiterunt eximii Duacenæ Facultatis Theologicæ
Doctores, Germani VERITATIS ET ÆQUITATIS
FILII, qui non solum promptissimè Pontificibus
Urbano VIII. & Innocent. X. paruerunt, eorum-
que Bullas cum omni submissione admiserunt, &
publicarunt; sed etiam refractariis, qui ut loquitur
Alexander sup. n. 492. relatus Pontificum defini-
tiones subdolis interpretationibus labefactare non
vererentur, fortiter restiterunt, theses Jansenismo,
vel leviter inspersas sustineri prohibuerunt, denique
dolosas eorum cavillationes viva voce & scriptis
confutarunt. Quos constat ex libro solida & Ca-
tholica doctrina referto, quem ediderunt sub hoc
titulo: *Veritas & æquitas censura Pontificia Pii V.
Gregor. XIII. Urban. VIII. super articulis 76.
damnatis propugnata constanter ac illustrata.*

Quibus in sanctam sedem & universam Eccle-
siam fidelibus obsequiis meruerunt à Pontificibus
Urbano VIII. & Innocentio X. per Brevia Aposto-
lica ad ipsos specialiter destinata honorari, laudari,
& ad eadem constanter præstanda incitari; quæ, ad
perpetuam universitatis Duacenæ gloriam,
hic subjicienda censui.

Veriores se
præstiterunt
Augustini
discipulos
DD. Duac-
enses.

Dilectis Filiis Academia Duacensis.

URBANUS PAPA VIII.

*Merito lan-
dati à Pon-
tificibus Vr-
bano VIII.
& Innoc. X.*

500. **D**ILECTI Filii, Salutem & Apostoli-
cam Benedictionem. Omnipotentis
Imperium in Pontificis autoritate despicitur,
quotiescumque Apostolicis sanctionibus repugna-
tur. Quamobrem impudens aliquorum temeritas
satis improbari non potest, qui constitutionem de
Cornelii Jansenii libro, cui titulus: AUGUSTINUS,
allorumque operibus ac libellis vitandis anno 1641.
pridie nonas Martii à nobis conditam, & anno
1643. 19. Junii in urbe publicam falsitatis in-
simulare vanissimis rationibus non sunt veriti. Ob
tam apertam eorundem contumaciam ingenti
plane agitudine affecti sumus, animo agitantem,
quàm pernicioso exemplo, & propriæ salutis di-
scrimine id præsumpt. Attamen non parum valet
ad sollicitudinem nostram aliqua ex parte levan-
dam illa fiducia, quam in bonorum zelo, & præser-
tim Duacensis Academiæ pietate constituimus.
Neque enim patiemini veteris gloriæ decora, non
tam doctrinæ, quàm pietatis præsidio acquisita, in-
consultis quorundam opinionibus imminui. Pro-
indè nobis pollicemur fore, ut quâ par est venera-
tione nostro diplomati qualibet ex parte obtem-
peretis, vosque ejus laudis studiosos ostendatis, quæ
communi quietis curatione, & debita erga hanc Se-
dem obedientia comparari solet. Altissimum pre-
camur, ut dirigat cogitationes vestras in beneplaci-
to suo, & præclaræ isti Universitati jugiter præsto
sit, cui Nos Apostolicam Benedictionem imper-
timur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo
piscatoris die 24. Octobris 1643. Pontificatus
nostri anno 21.

Subsignatum erat JULIUS ROSPIGLIOSIUS.

Dilectis

Dilectis

INN

101. **D**

ma, quan-
buat singu-
tatem & c-
nescumqu-
tio, aut in-
periti sese c-
pectu orb-
gloria con-
hanc obse-
nunc rece-
tuenda ob-
ban. VIII.
publicè da-
sub nomini
olim Ipre-
adstruenti
enunciatis
gemino oc-
impressio-
rum summi
ae Pauli V
quæ discre-
cto Apost-
suerant rel-
in hujus
stare, fru-
quam nos
sensiois &
mus, pate-
hoc acrius
nostræ sol-
ut filios an-
sancta Sed

*Dilectis Filiis Theologis ac Professoribus
Universitatis Duacensis.*

INNOCENTIUS PAPA X.

DILECTI Filii, salutem & Apostolicam
Benedictionem. Insignis vestra Aca-
demia, quamvis singulorum ingenia ad studia distri-
buat singularia, mores quidem ac instituta ad uni-
tatem & concordiam universa temperavit. Quo-
tiescumque verò in Catholica religionis Patroci-
nio, aut in Apostolica Sedi probando obsequio, ex-
petiri sese contigerit, tum maximè, vel ipso in con-
spectu orbis terrarum incitare se vestra virtus &
gloria consuevit. Hoc sanè gaudemus, diutnam
hanc obsequentissimorum filiorum constantiam
nunc recens in vobis neutiquam fuisse dimotam in-
tuenda observandaque constitutione Fel. Rec. Ur-
ban. VIII. Decessoris nostri, pridie nonas Maij 1641,
publicè data, in qua librum, titulo AUGUSTINUS,
sub nomine impressum Cornelii Jansenii Episcopi
olim Iprensis, aliasque multorum disceptationes,
adstruentium illum aut oppugnantium, gravibus
cunctis pœnis, generatim interdixit: ut nimirum
geminò occurreret piaculo, & violatæ hujuscemodì
impressionibus Apostolicæ jussionis prædecesso-
rum suorum Pontificum Pii V. Gregor. XIII.
ac Pauli V. & succrescentium in dies dissidiorum,
quæ discrepantibus ingeniis atque animis, nec di-
cto Apostolicæ Sedis audientibus, in non levem
fuerant religionis perniciem eruptura. Et quoniam
in hujus URBANI constitutionis observantia per-
stare, fructum pollicetur certissimum Catholicæ,
quam nos constabilire omninò decrevimus, con-
sensionis & unitatis, admonendos vos esse duxi-
mus, paternaque præceptione compellendos, ut in
hoc acriùs deinceps intendere, laboresque vestros
nostræ sollicitudini adungere, ne intermittatis; ac
ut filios amantissimos decet, mereri egregiè de hac
sancta Sede, adeoque de cœtu rectè sentientium, qui
vestræ

*Quorum
Brevia ad
perpetuam
Theologica
Facultatis
Duacens
gloriam &
Iansenismi
infamiam
hic subijcio.*

vestrae sunt sapientiae famam atque obtemperatio-
nis ductum secuturi. Cujus sane ob recens isth-
experimentum, suo vos gremio arctissime in Do-
mino complectetur semper parens Ecclesia; Nos
que in dies magis, quibus par fuerit ornamentis, ac
meritis instruimus. Apostolicè vobis interim et
animo benedicimus. Datum Romae apud S. Pe-
trum sub annulo Piscatoris die 10. Febr. 1645.
Pontificatus nostri anno 1.

GASPAR DE SIMEONIBUS.

502. His ad ipsam Facultatem datis addidit In-
nocentius X. Breve aliud speciale ad eximium D.
Valentium Randour Facultatis Decanum, qui ar-
denti religionis zelo Apostolica Pontificum decre-
ta Jansenismi haeresim profligantia contra *Filios*
iniquitatis generosè defendit voce & stylo acri sa-
nè ac pereleganti, ut videre est tum in orationibus
pulcherrimis eruditione, & piissima in Pontifices
observatione plenis pro veritate & æquitate, &
contra synopsin de gratia & annexis Samuëlis Ma-
reffi Calvinistae, quas in scholis publicis magno
spiritus ardore pronuntiavit, ac postmodum ami-
corum hortatu ad majus Ecclesiae bonum typis
mandari curavit, tum in duabus Epistolis contra
Libertum Fromundum celebrem Universitatis Lo-
vanensis Doctorem, Jansenii amicum, ejusque
Dogmatum fautorem, quas reperies in libro supra
citato, cui titulus *æquitas & veritas*.

Porrò zelosissimi hujus ac obedientissimi Ec-
clesiae filii, pro tuenda auctoritate Pontificia & ve-
ritate Apostolica piissimas ac doctissimas elucur-
bationes tanti fecit INNOCENTIUS, ut earum au-
thorem dignatus sit speciali, ac perhonorifica Bene-
dictione honorare contenta hoc Brevi.

Dilecto

*Dilecto F
Doctor*

INN

D

æ Catholi

que propos

veris fideli

abantur, j

est nobis sap

iam, & pre

as gregis d

us, argume

minum, qu

digia nostra

denia ista j

is sanctio

studii alacr

quidem inte

te volun

iquidem d

to, quod ha

sus est omni

dimus; quo

dilecte Fili

stolica Bene

apud sancta

icatoris die

nostri Anno

504. Post

ta & Pontif

in sua oratio

Sacra Facult

Catholico, q

di & Apost

Brinfra: In

contēplor in

tiam erga sa

hic concludit

sum
temperatio
recens isth
simè in Do
chia ; No
amentis, a
interim c
apud S. Pe
Febr. 1645.

bus.

addidit la
mimum D.
um, qui ar
um decte
ntra Fili
lo acrisa
rationibus
Pontifices
tate, &
uèlis Ma
is magno
dum ami
um typis
lis contra
icatis Lo
ejusque
bro supra

Timi Ec
cia & ve
is elucu
rum au
ca Bene

Dilecto

*Dilecto Filio Valentino Randour S. Theologia
Doctore ac Professore Regio in Aca
demia Duacena.*

INNOCENTIUS PAPA X.

103. **D**ILECTE Fili, Salutem & Apostolicam
Benedictionem, Quæcumq; ex Ecce
siæ Catholicæ sententia decrevimus nuper de quin
que propositionibus, quibus tamdiu antea contro
versis fidelium animi in ingens salutis discrimen vo
cabantur, judicia sanè oris Dei fuerunt, qui factus
est nobis sapientia in ostensione Spiritus & virtutis.
Jam, & preces, quas enixè ad eum effudimus, & cer
tus gregis ductus, cui nos sibi substituit Pastor æter
nus, argumento erant, futurum nobis à dextris Do
minum, qui nunquam defectura tuitione regit ve
rigia nostra in semitas veritatis. Eis verò te in Aca
demia ista jam pridem instituisse, ac sanctæ hujus Se
dis sanctionibus obsequenti prorsus mente, ac summa
studii alacritate sponte occurrisse cum per jucundè
quidem intelleximus, tum plurimum etiam Nostræ
in te voluntatis exindè provocari sentimus. A viro
siquidem doctrina ac virtute egregiè commenda
to, quod hæcenus in Catholica rei tutelam aggressus
est omni opè, atque ingenio perfectum in confi
dimus; quod ut ardentius, ac felicius exequaris, te
dilecte Fili, conatusque religione tua dignos Apo
stolica Benedictione munimus. Datum Romæ
apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Pi
scatoris die XXI. Martii MDCLIV. Pontificatus
nostri Anno decimo.

104. Post tot illustria Duacenzæ Universitatis fa
cta & Pontificum encomia, meritò dixit D. Randour
in sua oratione pro veritate & equitate: *Hac sis
Sacra Facult. nostra immortalis gloria in toto orbe
Catholico, quæ ex ipsa nullus defectionis hujusmo
di & Apostasia reus fuerit à condita Universitate.
Et infra: Incedo omnibus letitijs, dum integram
contemplor in omnibus nostris Facultatibus obediën
tiam erga sanctissim. Petri Successorem, ac tandem
sic concludit: Gratulor tibi alma Universitas, quod
promptè.*

*Aliud Breve
Innocentii X.
ad Valenti
num Ran
dour, acerri
mum Janse
nismus hostem
& veritatis
Catholica
vindictam.*

*Randourinus
merito gra
tulatur Vni
versitati
Duacenzæ
gloriam ve
ritatis con
stanter de
fensa.*

promptitudine obediendi summis Pontificibus obsequium superasti, gratulorque tibi o Sacra Theologiae Facultas, quod tuorum nemo vestigia majorum non sit secutus, sc. in veritate Catholica generosa tuenda.

Atque hæc dicta sint, ut omnes intelligant quanta sollicitudine, quantoque zelo studuerit Ecclesia Jansenii errores exterminare; quanta fide ac reverentia erga Pontificum decreta eosdem errores universitas Duacena sit execrata; quanta denique temeritate & pertinacia *iniquitatis filii* non finem veriti perniciosis cavillationibus Pontificum definitionibus illudere, ut horum impiam temeritatem omnes detestentur; illorum verò pietatem ac zelum *pro veritate & equitate* censurarum ac declarationum Apostolicarum omnes imitentur.

*Alii errores
Baii & Jans.*

Alii Baii & Jans. errores sunt. 1. dona justitiæ originalis esse homini naturaliter debita. 2. ante peccatum non potuisse sine illis creari. 3. gratiam in natura integra solum dare posse operari, non ipsum operari, & consequenter stare cum libertate indifferentiæ; in natura lapsa voluntatem necessitare & similia, quæ efficaciter refellunt, & à Luth. & Calvin. aliisque hæreticis mutuata demonstrant. Aonatus, Steph. Deschamps, Petrus à S. Joseph, Moraines, Ripal. & alii Scriptores Catholici, qui favente Rege Christianissimo, Pontifice summo & Deo ter optimo de Jansenismo triumpharunt.

§. II.

Diversi Naturæ Status.

*Tres status
naturæ pri-
mus est pu-
ra, importat
facultates
naturaliter
debitas.*

305. **T**RIPLEX præcipue à Theologis distinc-
tui solet naturæ status. Primus est na-
turæ puræ, hoc est habentis præcisè facultates, &
perfectiones sibi naturaliter debitas, cum propor-
tionato Dei concursu, absque ordinatione ad finem
supernaturalem per dona supernaturalia, & corrup-
tione naturæ per peccatum originale.

Secundus

*Secun-
fectiones
indebita
rumque
nem, &
cum exer-
tibus cor-
nem supe-
ginalis in-
supernatu-
rudinem
qualis est
Tertius
originale
accepit
potest in-
rata quo
infirmitas
est in ju-
peccatori
306. S.
hinc Luth.
Baius &
docens ejus
Atheis de
delictis a
funditus e-
Affirm
35. a. 1. S.
omnium
tificum, I
VIII. cor-
nes: 26. i
is non fu-
naturalis
talem hon-
307. E.
Morain. A
testimoni
torem for-
prima crea-*

Secundus est naturæ integræ, hoc est ultra perfectiones naturaliter debitas, habentis per dona sibi indebita perfectam subjectionem appetitus, aliarumque facultatum sensitivarum ad rectam rationem, & ipsius rationis ad Deum ut finem ultimum, cum exemptione à doloribus, & cæteris infirmitatibus corporis. Subdividi potest in elevatum ad finem supernaturalem, qualis fuit status justitiæ originalis in primis parentibus; & non elevatum ad supernaturalia, sed solummodò ordinatum ad beatitudinem naturalem per dona naturalis ordinis, qualis est possibilis.

Tertius est naturæ lapsæ, id est, quæ justitiam originalem & integritatem, quam in primo parente acceperat, per ejus peccatum perdidit. Subdividi potest in statum naturæ lapsæ, per Christum reparatæ quoad infirmitatem culpæ, licet non quoad infirmitatem concupiscentiæ, & mortalitatis, qualis est in justificatis; & non reparatæ, qualis est in peccatoribus.

§ 6. Statum puræ naturæ esse possibilem negant Luth. Calvin. alique hæretici, & à Catholicis Bajus & acerrimè Jans. tom. 2. totis tribus libris docens ejus assertores Manichæis suffragari, cum Atheis de immanitatis palma cetrare, Deum crudeliter arguere ejusque providentiam ac justitiam standitus exinanire.

Affirmativa tamen sententia est S. Thom. 1. p. q. 93. a. 1. Scot. in 2. dist. 28. q. unic. & saltem nunc, omnium Catholicorum & certa ex Decreto Pontificum, Pii V. Gregor XIII. cont. Baj. & Urbani VIII. cont. Jans. quò damnantur hæ propositioes: 26. inter Bajanæ: *Integritas prima creationis non fuit indebita humana naturæ exaltatio, sed naturalis conditio.* 53. *Deus non potuisset ab initio naturalem hominem creare, qualis nunc nascitur.*

§ 7. Eandem esse Augustini demonstrant Ripal. Morain. Annat. Deschamps, & alij ex plurimis ejus testimoniis l. 3. de lib. arb. c. 20. & 21. ubi docet Creatorem fore laudandum, licet naturalis esset, id est à prima creatione homini conveniret, ignorantia &

2. *Integræ, insuper subiectionem appetitus ad rationem &c.*

3. *Lapsa dicitur privatio non gratiarum propter peccatum.*

Possibilis est status naturæ puræ, est omnium Catholic. cont. Luth. Calv. Bai. Jans. & ipsius.

Est etiam Aug. docenti hominem non esse naturam Dei &c.

difficultas, quæ nunc est pœnalis, quod confirmat
1. retract. c. 9. *Ad quam miseriam iusta damnatio-
nis pertinet ignorantia & difficultas*, quam pati-
tur omnis homo ab exordio nativitatis suæ; nec
ab isto malo, nisi gratia, quisquam liberatur: quam
miseriam Pelagiani nolunt ex iusta damnatione
Dei descendere, negantes peccatum originale,
quamvis ignorantia & difficultas, etiamsi essent
hominis primordia naturalia, nec sic culpandus
Deus, sed laudandus esset, sicut in eodem tertio libro
disputavimus. Item l. 3. cont. Maxi. c. 15. homo, ad
Dei similitudinem factus, non est verus Filius; &
ideo fit gratia Filius, quia non natura. & l. 6. de
Gen. ad lit. c. 105. posse non mori prestabatur Ada-
mo de ligno vitæ, non de conditione natura. Ratio
est autem, quod in tali statu nulla ostendi potest re-
pugnantia.

Vnde cont.
Iul. solum
vult quod
(ex hypot.
præsentis
providentiæ
de immuni-
tate hominis
à miseriis, si
non peccas-
set) Deus fo-
ret iniustus si
parvulis
peccati ex-
pertibus tot
infligeret
mala.

508. Dices 1. Aug. l. 2. cont. Jul. c. 10. absolu-
tè dicit: Si Deus tanta parvulis mala nihil pecca-
ti trahentibus, irrogaret, apparet injustus l. 6. c. 5.
quomodo autem non est injustum iugum grave, si
nullum est in parvulis malum, propter quod iuste
iugo premantur gravi, & l. 1. operis imperfecti,
fol. 42. Quis non videat, si habent parvuli, quæ-
lem prædicis innocentiam, in gravi iugo eorum,
Dei non esse iustitiam. R. loquitur ex hypothese
præsentis providentiæ ex Scripturis à Jul. admissis:
satis probata, quæ Deus constituerat hominem, à
miseriis servare immunem, si non peccasset: alioquin
enim ejus argumenta, si soli insisterent parvulorum
innocentiæ, & Dei iustitiæ, æquè urgerent contra
malum cæcitatæ, cæco nato, Joan. 6. non propter
sua aut parentum peccata inflictum. Item contra
plurima hujus vitæ mala, quibus constat adultos
innocentes & Sanctos absque ulla injustitia sæpè
affligi.

Intra Aug.
& Celest.
Dona iusti-
tiæ originalis
sunt natu-

509. Cum verò de Spir. & lit. c. 27. ait: *Ho-*
enim agit Spiritus gratia, ut imaginem Dei, in qua
naturaliter facti sumus, instauret in nobis: solum
vult dona iustitiæ originalis, fuisse naturalia, i. hoc
sensu quod in primo creationis initio cum ipsa na-
tura

tura prin-
lest. 1. l.
operum
omnes na-
in primis
ad opera
non sunt
quæ ratio
adjuvenc
quod pat
contra n
indè nati
qui enim
juxta Au
contra na
homo op
talis hoc
naturam
licet non
supernatu
quam no
Deind
quæ natu
tudinem
stitatis,
mæ ratio
tur.

310. l.
Constat
merito in
nem de fa
merito pe
decrevera
impedire
Eodem
posse à li
instituti
sentis pro
l. c. 20.
qualis nu
cluso pec-

confirmat
damnatio-
nem pati-
entia; nec
tur: quam
damnatione
originale,
ampli effent
culpandus
tertio libro
i. homo, ad
Filius; &
& l. 6. de
natur Ada-
ra. Ratio
potest re-

o. absolu-
hil pecca-
s l. 6. c. 5.
grave, si
quod iusti
u perfecti,
vult, quā-
go eorum,
hypotheti-
admissis:
minem, a
t: alioqui
rvulorum
ent contra
on propter
em contra
at adultos
titia sæpe
ait: Ho-
ei, in qua
is: solum
lia, i. hoc
n ipsa na-
cura

tura primo homini fiat collata. Eodem sensu Cœ-
lest. 1. Epist. ad Episc. Gal: quæ habetur in fine
operum Prosperi, dicit: *Inpravariatione Adæ,*
omnes naturalem possibilitatem (id est facultatem
in prima creatione, omnibus necessariis instructam
ad opera salutaria) perdidisse. 2. hoc sensu, quod
non sint contra naturam ut vitium, sed sint naturæ
quæ rationali consentanea, eamque perficiant &
adjuvent ad operandum conformiter rectæ rationi,
quod patet ex his, quæ subjungit: *Vitium quippe*
contra naturam est, quod utique sanat gratia, pro-
indè naturaliter homines, quæ legis sunt, faciunt:
qui enim hoc non faciunt, vitiosè faciunt, quod
juxta Aug. S. Thom. & omnes Theol. est operari
contra naturam quæ rationalem: undè gratia, quæ
homo operatur non vitiosè, sed virtuosè est natu-
ralis hoc sensu, quod non sit sicut vitium contra
naturam, sed potius secundum ejus exigentiam;
licet non sit ei naturaliter debita. 3. quod ad actus
supernaturales vitales habeat virtutem inchoatam,
quam non haber lapidis.

Deindè dici potest, quod Aug. per *imaginem, in*
qua naturaliter facti sumus, non intelligat simili-
tudinem, quam habemus cum Deo per dona san-
ctitatis, sed per dona naturalium facultatum ani-
mæ rationalis, quæ per peccatum verè vitian-
tur.

310. Dices 2 Aug: l. 13. decivir: cap: 15. ait:
Constat nobis corporis mortem non lege natura sed
merito infligam esse peccati. R. solum vult homi-
nem de facto non mori ex naturæ exigentia, sed ex
merito peccati, quod si homo non admisisset, Deus
decreverat contra naturæ exigentiam, ejus mortem
impedire.

Eodem sensu l. 3. de lib: arb: cap: 18. ait: *Non*
posse à libidinosis operibus temperare non natura
instituti hominis, sed pœna damnati: sc. ex vi præ-
sentis providentiæ, non ex natura rei; cum eodem
l. c. 20. 22. & 24. doceat posse hominem creari,
qualis nunc nascitur, nempe quo ad naturalia & se-
cluso peccato originali.

ralia hoc sen-
su, 1. quod
sint concessa
initio crea-
tionis cum
natura 2.
quod sint
natura con-
sentanea, non
contraria, ut
vitium.

Anima no-
stra est ima-
go Dei etiam
secundum
facultates
naturales.

Mors ex in-
firmitates
humana
sunt, ex vi
presentis
providentiæ
pœna pecca-
ti, in pura
natura fuisse
sensu panali-
tas.

Miseria in statu puræ naturæ fuisset pœnalitè naturalis, non pœna strictè, quæ supponit culpam de qua sola Aug: l. 3, delib: arb: c. 18. dicit: *Omni pœna si iusta est, peccati pœna est, & supplicium nominatur.* Et ibid: e. 9. *Si miseria* (sc: habens rationem pœnæ) *peccata precedit, rectè dicitur de formari ordo universitatis.*

Deus ex Aug: fuisset iustus, non in nostra, sed in sententia Manichæorum, qui docébant 1. Deum animas de se innocentes cogere ad peccati miseriam 2. destinare ad misérias æternas ex solo metu vano mali imminenti à gente tenebrarum: undè contra Fortunat: disp: 1. dicit: *Si Deus nihil patipotuit: quia inviolabilis est, crudeliter huc nos misit, ut ista patiamur.*

Homo ex Aug. in suis actibus non est indifferens in individuo.

511. Dices 3. Aug: de peccat: merit: l. 12. c. 18. docet hominem non posse esse, seu fieri in statu indifferenti ad bonum & malum. R. solum vult non dari actus indifferentes in individuo, quod indicat his verbis: *Mirum est si voluntas potest ita in medio consistere, ut nec bona, nec mala sit.*

Concupiscentia non est moraliter mala praviè ut est rebellis, sed vi per extortum voluntatis consensum, causat malum.

Dices 4. homo in statu puræ naturæ vi suæ creationis haberet concupiscentiam rebellem rationi, quæ, cum ex Aug: l. 5, contra Jul: c. 7. sit mala, non potest esse à Deo. R. concupiscentiam ut rebellem, hoc est, ut ex se necessar: appetentem delectabilia sibi proposita, etiam rectæ rationi repugnantia, non esse malam malitia morali; cum secluso voluntatis consensu, nulla in ejusmodi appetitione sit libertas, adeoque nec moralis malitia: solum esse malam malitia naturali, seu esse imperfectionem naturalem, ut sunt peccabilitas, mortalitas, fatigabilitas, & similes naturæ corruptæ imperfectiones, ei prout est ex nihilo convenientes: concupiscentia verò spectata quatenus superata voluntatis resistentiæ, est causa operis mali, contra dictamen rationis (de qua Aug: sup: intelligendus est) est quidem mala malitia morali; sed ut sic non est, nec esset à Deo in statu puræ naturæ, sed ex vitio voluntatis liberè cedentis, cum absolutè posset resistere.

Hinc

Hinc subjectio perfecta partis inferioris ad superiorem, seu sensitivæ ad rationalem, sic ut illa non moveatur nisi ex hujus imperio, qualis fuisset, si Adam non peccasset, non est homini naturalis sed supernaturalis, ut patet ex hac 13. prop: Bajana à Pontificibus damnata; *Integritas primæ conditionis non fuit in debita natura humana; sed naturalis ejus cōditio.*

Nec propterea inordinatio seu perversitas est de intrinseca constitutione hominis; quia ordo naturalis solum postulat, ut pars superior dominetur inferiori; & non contra: dominatur autem superior inferiori, licet inferior rebellet contra superiorem quoad solum sensum, quando superior retinet dominium consensus atque operis, ut retinere posset in statu naturæ puræ.

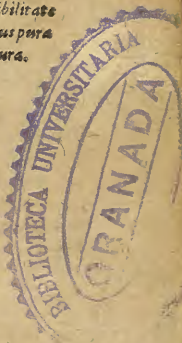
§12. Dices §. homo essentialiter ordinatur ad Deum amandum coque fruendum, R. non modo supernaturali per gratiam, sed modo naturali, ad quod sufficiunt auxilia ordinis naturalis, quæ ipsi non defuissent in statu puræ naturæ, quibus potuissent, (saltem potentia antecedente) vitare peccatum & carere vicio, quod est contra ejus naturam.

Unde homo eo in statu creatus, esset rectus rectitudine naturali & consequenter ejus errores & peccata, non potuissent tribui Deo naturæ auctori; quia ista mala non essent illi naturalia, & inevitabilia absolute, sed solum inevitabilitate cōsequere.

§13. Ex his, patet præcipuum conflictum Aug: cū Jul: non fuisse de possibilitate status puræ naturæ, ut contendunt Bajani, volentes Pelagianos docuisse de facto existere statum puræ naturæ in parvulis; Aug: verò illum statum impugnasse, idque argumentis ejus possibilitatem destruentibus: quod ex dictis constat esse falsum Unde totus conflictus Aug: cum Jul: fuit de existentia peccati originalis, de mortalitate & concupiscentia in ejus pœnam inflicta, quæ negavit Jul: volens concupiscentiam esse bonam, & Adamo ante peccatum tanquam beneficium, collatam, nos verò illa tanquam fidei dogmata recipimus cum Aug: nec ullo modo pugnant cum possibilitate status naturæ puræ, uti nec argumenta Aug: cont: Jul. T. 2. §14. Na-

Hominis ratio naturalis existit, ut voluntas concupiscentia dominetur quoad consensum & opus, non quoad motum rebellet.

Conflictus Aug. cum Jul. de peccato originali, & de mortalitate, &c. in ejus pœnam, non de possibilitate status puræ naturæ.

Natura lapsa non est intrinsecè infirmior natura pura.

§14 Natura lapsa juxta Cajet. Suar: contra Avar. Zumel, & Ripald. non est intrinsecè infirmior natura pura, hoc sensu, quod non habeat omnes facultates naturales, aut non æquè perfectas intrinsecè, & substantialiter, ac haberet natura pura; neque hoc sensu, quod ejus facultates naturales, reddita sint intrinsecè minus expeditæ ad honestum, & magis propensæ ad malum per ablationem accidentalis cujusdam qualitatatis naturalis, aut impressionem alicujus innaturalis. Nullum est enim fundamentum in Scripturis aut P.P. ista astruendi, & repugnat Dionys. de div. nom. c. 4. docenti in Angelis post peccatum remansisse omnia naturalia, ex quo rectè infert S. Thom: 1. p. q. 95. a. 1. O. idem dicendum esse de homine.

Nisi hoc sensu quod sit positive indigna auxiliis naturalibus natura pura moraliter debita.

Est tamen intrinsecè infirmior hoc sensu, 1. quod ratione peccati originalis, quo Deus injustè infensus est contra totum genus humanum, sit positive indigna, adeoque destituta speciali protectione Dei, & auxiliis ordinis naturalis; quæ naturæ puræ essent naturaliter debita, saltem debito quodam moraliter, fundato in eo, quod suavissimam ac sapientissimam Dei providentiam, non deceat naturam rationalem innocentem destituere præsidii, quibus possit finem suum naturalem, non solum physicè, sed etiam moraliter & faciliè assequi; imò in quibusdam individuis illum de facto assequatur. 2. quia in statu naturæ lapsæ dæmones magis sæviunt tum in pœnam originalis hoc Deo permittentes, tum ex majori dæmonis odio in hominem; cui invidet elevationem ad finem supernaturalem. 3. quia est major intemperies humorum in corporibus orta ex vitiiis progenitorum, ex qua sequitur inordinatio operationum animæ.

Hoc sensu homo per peccatum est vulneratus in naturalibus.

§14. Hoc sensu Aug: 1. 3. de lib. arb. c. 18. dicit: Non posse à libidinosis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Aristoteli. 1. peccato Ada, totum hominem secundum corpus & animam in deterius esse mutatum Trid. scil. 6. c. 1. Liberum arbitrium esse viribus attenuatum. Amb. & Bed. in parabolam spoliati à latronibus.

tronibus
spoliati
ralibus
explic
ex q
ter se p
sed no
mala e
§16
mana
verò, q
ut illu
culpab
peccat
res na
forent
Et su
Dil
gratia
annex
esset r
tes rat
bilis v
guralis

Gr

§17.

natur
vitæ,
servat
tiz au

Pr
pro q
cet A
gelo,
cidiss
ræ p

latronibus

gronibus, docent peccato hominem non solum esse spoliatum gratuitis, sed etiam vulneratum in naturalibus. Quamquam hæc & similia possunt etiam explicari de ablatione donorum purè gratuitorum, ex qua secuta est divisio facultatum naturalium inter se pugnantium, quæ esset in statu puræ naturæ, sed non ut habens rationem pænæ peccati, quæ mala est præsuppositivè.

§16. Dices I. de nat. & grat. c. 3. ait: *Natura humana medico indiget, quia sana non est: vitium quod ista naturalia contenebrat & infirmit, ut illuminatione, & curatione opus sit, non ab inculpabili artifice contractum est, sed ab originali peccato.* Ergo ex mente Aug. tenebræ & infirmitates naturæ lapsæ majores sunt & diversæ ab iis quæ forent in natura pura. R. majores sunt modo rejecto sup: n. §13; N. modo explicato & concessio C.

Differret natura pura ab integrâ non solum per gratiam sanctificantem, & dona supernaturalia ei annexa, sed etiam in eo quod in natura integrâ non esset rebellio partis inferioris per motus prævenientes rationem; in pura verò esset, sed facilè superabilis vi specialis Dei protectionis & auxiliorum naturalis ordinis, quæ non est in natura lapsa.

In natura lapsa est cecitas & infirmitas major privative.

In natura integrâ non esset rebellio præveniens rationem, ut in pura.

§. III.

Gratia necessitas in statu naturæ integræ.

§17. **H**omo in statu naturæ integræ, non indiguit gratia supernaturali ad totam legem naturalem constantiter servandam usque ad finem vitæ, quia habuit principia naturalia ad eam facile servandam per se sufficientia, absque ullo ignorantie aut rebellantis concupiscentiæ impedimento.

Homo integer non indiguit gratia ad servandum legem naturalem.

Præceptum, cujus violatione peccavit Adamus, pro quo servando, gratiam ei fuisse necessariam, docet Aug: de cor: & grat: c. 11. *Si hoc auxilium Angelo, vel homini defuisset, non utique sua culpa cecidissent, &c.* Non erat legis naturæ, sed divinæ puræ positivæ & quidem servandæ ex fide, & obe-

dicen-

diencia Deo debita, ut gubernanti providentia supernaturali, contra quam directè pugnavit gravis tentatio demonis.

*Indignit ad
supernatu-
ralem, ad
quam perti-
nebat prohi-
bitio esus
pari.*

518. Indignit tamen ad servandam legem supernaturalem & merendam vitam æternam gratia propriè dicta, ipsius naturæ indebita, donante non solum posse, sed & ipsum operari: est omnium Catholicorum & certa, cont: Baj: prop: 7. dam. *primi hominis integri merita fuerunt prima creationis munera, & Janf. de gratia primi hominis c. 7, 8, 9.*

Dices: ergo requiritur gratia ad peccandum contra legem supernaturalem. R. tanquam aliquid necessarium ad posse servare legem simpliciter, & libere, quod prærequiritur, ut legis violatio possit esse peccaminosa. C. tanquam aliquid per se moveas aut aliquo modo cōcurrerēs, ad legis transgressionē. N.

Prob: ex Aposto hanc doctrinam tradent. 1. ad

Cor: 4. *Quid habes, quod non accepisti, &c.* quibus verbis etiam comprehendit opera meritória Angelorum, & primi hominis ante lapsum, ea que significat à Deo accepta esse, & donata per gratiam, ut disertè docet Ansel: 1. de casu diaboli c. 2. *Constat ergo quia ille Angelus qui stetit in veritate, sicut ideò perseveravit; quia perseverantiā habuit; ita ideò perseverantiā habuit, quia accepit, & ideò accepit, quia Deus dedit, & ad Rom: 5. charitas diffusa est in cordibus nostris, &c.* quæ verba etiam ad Angelos & consequenter ad ipsum primū hominem pertinere testatur Aug: 1. 12. de civ. c. 9. *Confitendum est igitur cū debita laude creatoris non ad solos sanctos homines pertinere, verum etiam de S. Angelis posse dici, quod charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum S. qui datus eis, quod ibi d: confirm: his verbis: Si boni Angeli fuerunt prius sine bona voluntate, eamq; in se ipsi Deo non operante fecerunt, ergo meliores à seipsis quàm ab illo facti sunt? absit: et infra, profecto & bonā voluntatē, quā meliores essent, nisi operante adiutorio creatoris habere non possent.*

Hinc gratia sanctificans non est debita & supernaturalis homini in statu naturæ integræ, alioqui etiam actus supernaturales fidei &c. essent ipsi naturales,

*Quia juxta
Aug. & An-
selm. etiam
Angelo, & 1.
homini con-
venit illud:
quid habes
quod non
accepisti, &
istud: chari-
tas diffusa
est, &c.*

519. Neque his repugnat de cori: & grat: c. 11.
 que futura erat (nempe vita æterna) & homini si-
 cut facta est Angelis merces meriti, nunc autem per
 peccatum perditō bono merito, in iis qui liberantur
 factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura
 erat, & c. 12. habens (sc. primus homo) virtutem li-
 beri arbitrij, quamvis non defuturo adiutorio Dei,
 sine quo non posset perseverare, si vellet, non tamen
 tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet: fortissimo
 quippe dimisit, atque, permisit facere, quod vellet:
 infirmis servavit, ut ipso donatē invidiissimē quod
 bonum est, vellent, & hoc deserere invidiissimē nol-
 lent. Illis enim locis solum vult merita Adam: non
 fuisse donata à Deo, his specialibus gratiæ titulis
 quibus merita hominis lapsi, quæ censentur esse do-
 nata ex majori gratiā, 1. quia homo lapsus positivē
 indignus est. 2. quia indiget gratiā Incarnationis pro
 redemptione à peccato. 3. quia cum sit infirmior, in-
 diget auxilio intrinsecē fortiori ad vincendas tenta-
 tiones, & concupiscentiæ vires. 4. quia ad actus bo-
 nos non solum indiget illustratione ex parte intel-
 lectus, sed etiam inspiratione ex parte voluntatis;
 quā primus homo in statu innocentie, & immuni-
 tatis à rebellionē concupiscentiæ adversus spiritum
 non indigebat. 5. quia in prima creatione non acce-
 pit cum naturā gratiā sanctificantem, cum habiti-
 bus supernaturalibus, & hoc sensu potentiam, & li-
 bertatem naturalem ad actus supernaturales & me-
 ritorios, ut homo primus.

520. Unde licet vita æterna etiā respectu hominis
 integri, futura fuisset gratiā in radice, & respectu
 hominis lapsi sit merces etiam juxta Aug: Epist:
 105. Sicut meritū peccati tanquā stipendium red-
 ditur mors, ita meritū iustitiæ, ut stipendium vita
 æterna; quia tamen, ob rationes allatas, merita lapsi
 sunt ex majori gratiā, minus censentur esse ipsius
 merita, & consequenter vita æterna eorum respec-
 tu, minus propriē habere rationem mercedis.

521. Gratiā sanitatis, seu naturæ integræ, & me-
 dicinalis, seu naturæ lapsæ, non differunt (ut volunt
 Baj. & Jans.) in eo quod illa relinquat libertatem
 indiffe-

Quia tamen
 homo lapsus
 eget maiori
 gratiā, idē
 eius merita
 ex Aug.
 sunt specia-
 litus Dei do-
 na: quā me-
 rita hominis
 integri.

Respectu cuius
 vitæ æ-
 ternæ in ra-
 dice fuisset
 gratiā, sed
 minor quam
 respectu lapsi
 magis in-
 digni.

Gratiā sancti-
 tatis non
 differre à me-
 dicali.

*dicinali in eo
quod illa re-
linquat li-
bertatem in-
differentia,
nec non.*

*Sed in eo
quod illa non
presupponat
indignita-
tem concu-
piscētia re-
bellionem,
hæc verò
presuppo-
nat, adeoque
Aug. requi-
rat motio-
nem volun-
tatis non illa.*

indifferentiæ; seu à necessitate, hæc illam tollat, & relinquat solam libertatem à coactione, neque in eo quod illa sit connaturaliter debita, hæc indebita; neque in eo quod illa non det meritum, nec discernat operantem à non operante; hæc utrumque præstet; neque in eo quod illa non sit necessariò connexa cum effectu, & consequenter solùm sit auxilium sine quo non, seu sufficiens tantum; hæc verò sit necessariò connexa cum effectu, & consequenter auxilium quo, seu efficax. Quæ omnia patent ex dictis, tam hic, quàm sup: de libero, & amplius patebunt ex dicendis infra de gratia sufficiens.

In variis tamen differunt 1. in eo quod illa non præsupponeret positivam indignitatem, sicut hæc 2. in eo quod illa non indigeret virtute accepta à Christo redemptore; hæc autem indigeat ad sanandam peccati infirmitatem, juxta illud Aug: de nat. & grat. c. 3. *Natura hominis quæ unusquisque ex Adam nascitur medico indiget; quia sana non est.* 3. in eo quod illa non esset concupiscētiæ rebellanti restituta; hæc autem sic. Hujus differentiæ meminit Aug: de cor: & grat: c. 11. *Quid ergo Adam non habuit Dei gratiam? immò verò habuit magnam sed disparē. Et infra: Ille non opus habebat eo adiutorio quod implorant isti, cum dicunt: video aliam legem in membris meis, Eccl. 4. in eo quod ad illam necessaria non esset motio voluntatis, sed sufficeret illustratio intellectus, quia cum voluntas Adami esset libera à motibus concupiscētiæ retardantis à bono, & inclinantis ad malum, & instructa habitibus per se infusis, ei sufficiebat honesti propositio per illustrationem mentis, ut absque ulla difficultate in illud ferretur etiam perfectum supernaturalem; ad hanc verò requiratur motio voluntatis, ad vincendam resistentiam concupiscētiæ trahentis ad malum.*

Unde Aug: de spir: & lit: dicit illustrationem mentis ad bonè agendum nobis non prodesse, ubi non adjuvat Spiritus, inspirans pro concupiscētia mala concupiscētiā bonam.

*dicat, n
culati, p
ter bon
pissimè
men v
inistun
commu
bis dict*

*2. ex
texat,
ficiente
& fieri
Aug. in
nostris
ceris: h*

*523.
nemo r
entia, e
quod su
de cogi
ut satis
ficiente*

*Fide
posse h
quam
vitam
Joan. c
miste m
facere,
Iesus, n*

*524
raus. ca
is, Au
Pcl. &*

§. IV.

Gratia necessitas in Statu natura lapsa.

322. **P**OTEST homo lapsus absque Christi gratia cognoscere aliquas veritates practicas, non solum in universali, sed etiam in particulari, prout requiritur ad dirigendos actus moraliter bonos. Ita cum S. Th. cont. Greg. D.D. communissimè i. ex Script. Pl. 4. *signatum est super nos lumen vultus tui Domine*: quibus verbis juxta Augustinum locum. Cyril. l. 1. in Ioan. & interpretes communius, significatur, quod lumen naturale nobis dicitur quid faciendum fugiendumve sit.

Ex Chrysost.
& Aug. potest homo lapsus cognoscere veritates practicas, dirigens actum moraliter bonum.

2. ex PP. Chrysost. hom. 54. in Gen. *nemo prætexit, quod ignorans virtutem negligat, &c. sufficientem enim habemus magistrum conscientiam, & fieri non potest, ut quis illo magistro privetur.* Aug. in Pl. 57. *veritas manu formata in cordibus nostris scripsit, quod tibi non vis fieri alteri ne feceris: hoc ignorare nemo permissus est.*

523. Cum ergo Epist. 105. ait: *nemo rectè sapit, nemo rectè intelligit, nisi acceperit spiritum Sapientia, &c.* loquitur, sicut & Apost. 2. ad Cor. 3. *non quod sufficientes simus & cogitare aliquid à nobis &c.* de cogitatione pertinente ad salutem vitæ æternæ: ut satis indicat infra addens, *nemo est p̄ se sciens, aut scienter pius &c.*

Fide certum est cont. Pelag. & Semi-pelag. non posse hominem lapsum absque gratiæ auxilio quidquam cogitare, velle, aut facere, quod conducat ad vitam æternam: hoc enim evidenter docet. Script. Joan. 6. *nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum, &c.* 15. *sine me nihil potest facere, 1. ad Cor. 12. Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu S.*

Non tamen conducentium ad vitam æternam quæ est supra omnem creaturam exigentiam & virtutem.

324. Idem constat ex definitionibus Conc. Atrac. can. 7. Trid. sess. 6. can. 1. 2. 3. ac PP. testimoniis, Aug. præsertim plusquam triginta libris cont. Pel. & Ratio est quod cum vita æterna sit quid su-

Pat. ex
Scrip. CC.
& PP.

pernaturale, excedens omniæ naturæ creatæ, & creabilis exigentiam, etiam mediæ ei subordinatæ debeant esse supernaturalia, adeoque omnes naturæ vires excedentia.

Potest natu-
ræ viribus ex-
ercere actum
moraliter bo-
num.

Potest tamen per solas naturæ vires facere ali-
quod opus moraliter bonum, seu, ut loquitur Aug. Epist. 130. *quod ad presentis vitæ honestatem va-
let*; non verò quod ullo modo etiam solum remotè ad salutem conducatur. Est S. Th. & aliorum longè communior.

§ 25. Colligitur ex Script. ad Rom. 2. *gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt.* Quæ verba Orig. Chrysost. Hier. Ambrosiique PP. ac DD. passim apud Suar. accipiunt de gentilibus, etiam non conversis ad Deum, qui naturaliter id est lumine, & viribus naturæ in variis bene operantur.

Colligitur ex
Scrip. PP. &
contrariis pro-
positionibus
in Bezo dam-
natis.

§ 26. Licet Aug. l. 4. cont. Jul. c. 3. illa intelligat de conversis ad Christum, nostrum tamen sensum etiam approbat de Spir. & lit. c. 28. ubi admittit in infidelibus aliqua bona opera ratione quorum etiam dici possunt, quæ legis sunt, naturaliter facere; quia, inquit, *non usque adeo in anima humana terrenorum affectuum labe imago Dei detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint; unde dici possunt etiam in ipsa impietate vitæ suæ, facere aliqua legis, vel sapere, quæ, ut habet paulò superius c. 22. secundum iustitiæ regulam, meritò rectè de quæ laudamus Ibidem c. 27. & 28. dicit nihil profutura impio ad salutem æternam aliqua opera bona, sine quibus difficillimè vitæ cujuscunque personæ hominibus inveniuntur.*

§ 27. Hinc damnatæ sunt hæ propositiones Bajana 22. *cum Pelagio sentiunt, qui textum Apost. ad Rom. 2. gentes quæ legem non habent &c. intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus. 26 omnia infidelium opera sunt peccata. 28 liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio, non nisi ad peccandum valet.* Et meritò, quia non solum repugnant Aug. jam cit. sed & Basil. Hier. Damasc. aliisque PP. apud Suar.

Dico
cent ac
jutorio
Gal. ne
bitrio
nam co
do, vel
6. & 2
ratem
net ad

Pro
orant
tio, ut
Hier. e
col. 3. p
opera f
ut caus

Dico
liberu
vellet
dus in
propos
solum
cunt v
tunc
juxta
tur, ni
sed rar
c. 27.
infidel
laudem
untur
tem in
natura
cit, ad
dinati
sui au

Dico
dicitur
am: R
Autho

Dices 1. Scrip. CC. & PP. sup. n. 522. dicitur fert è do-
cent ac sapissimè inculcant hominem, sine Dei ad-
jutorio nihil posse, aut ut Cælestinus ad Episcop.
Gal. *neminem nisi per Christum bene uti libero ar-
bitrio*. R. Loquuntur de bono opere ad vitam æter-
nam conducente, ut satis indicant frequenter adden-
do, vel *sicut oportet* ut ad Rom. 8. v. 16. Arausic. can.
6. & 25. Trid. sess. 6. can. 3. vel *sicut expedit*, ad pie-
tatem pertinens, ut Arausic. can. 17. vel *quod attri-
betur ad verū Dei cultū*, ut Aug. de dono persever. c. 13.

Pro his solum operibus bonis à Deo obtinendis
orant oratione, *qua est clarissima gratia testifica-
tio*, ut inquit PP. C. Cartag. in epist. ad Innoc.
Hier. epist. ad Etesiphontem & Ambros. epist. 84.
col. 3. per Dei auxilium, quod requirunt ad singula
opera bona, manifestè intelligunt concursum Dei
ut causæ 1.

Dices 2. Aug. de spir. & lit. c. 3. dicit: *nam neque
liberum arbitrium quidquam nisi ad peccandum
vellet, si lateat veritatis via*. R. non est intelligen-
dus in rigore verborum, alioqui coincideret cum
propositione 28 Baij damnata; sed dicendus est ibi
solum considerare opera, ad vitam æternam condu-
cunt vel abducunt, quibus sine quæ Dei gratia, hæc
tantum potest, non illa; vel certè censendus est loqui
juxta usum communem, quo de mendaci verè dicitur,
nihil nisi mendacia loquitur, quamvis subinde
sed rarò loquatur vera; quia nempe ut habet ibidem
c. 27. *si discutiatur quo fine fiant* (sc. opera bona
infidelium) *vix inveniuntur, quæ iustitiæ debitam
laudem mereantur*: subinde tamen aliqua reperi-
untur nullo malo sine vitata & consequenter, sal-
tem in actu exercito, & implicite relata ad Deum
naturæ authorem, ut ad finem ultimum, quod suffi-
cit, ad bonitatem moralem in ordine naturæ. Sic or-
dinatissimus astorum motus enarrat gloriam Dei
sui authoris.

Dices 3. Araus. can. 22. ex Aug. tract. 3. in Joan.
dicit: *nemo habet de suo nisi peccatum & mendaci-
um*. R. ut sibi ira proprium ut nullo modo sit Dei ut
Authoris C. sic ut de se nihil possit nisi peccatum N.

Scrip. CC. &
PP. solum
volunt sine
gra. hominem
nihil posse
quod, condu-
cat ad salu-
tem.

Spestando
tantum me-
rita & demer-
ita lib. arbit.
sine gra. ex
Aug. solum
valet ad
mala non ad
salutaria.

Peccatum
est ira homi-
nis, ut non sit
Dei.

*Cogitatio
congrua ad
actum moras
liter bonum
requisita non
est gra strictè
sed latè seu
providens.*

Dices 4. ad opus moraliter bonum requiritur cogitatio congrua R. istam cogitationem non esse gratiam strictè & simpliciter licet enim sit magnum Dei beneficium à creatione & conservatione distinctum, & hic & nunc omninò indebitum, ac proinde rectè dicatur gratia latè, seu providens: cum tamen non excedat ordinem providentiæ naturalis, nec elevet hominem ad aliquid quod sine illa non possit etiam moraliter, quandoquidem non sit necessaria, nisi necessitate consequente, & quidem non fundata in infirmitate naturæ, sed in eo præcisè quod homo pro sua libertate non sit cum alia cogitatione hic & nunc operaturus bonum, non est gratia strictè, seu evehens supra naturæ vires, de qua sola loquuntur Scrip. & PP. dum docent homini lapsò ob infirmitatem ex peccato contractam ad omne opus salutare necessariam esse gratiam.

*Nisi detur
ex speciali
affectu ut
aliquo modo
conducens ad
salutem aut
pœnarum
minutionem.*

§ 28. Quod si tamen ejusmodi cogitatio congrua ex speciali affectu à Deo detur, ut aliquo modo remotè sive per se, & positivè, sive solum per accidens, & negativè conducens ad salutem, erit speciale Dei beneficium ex meritis ejus qui *venit saluum facere*, id est, nobis mereri omnia, quæ quomodocumque ad salutem pertinent; secus si ad vitam æternam nullo modo conducatur; tunc enim solum est ut docet Aug. Epist. 130. de bonis operibus infidelium, *sicut corporis forma, vires & salus, ex Deo creatore & perfectore natura, non ex Christo justificatore, qui teste eodem Aug. Epist. 105. Non pro nullis, ut homines cenderentur, sed pro impij mortuus est ut justificarentur.*

Undè omnia beneficia etiam entitativè naturalia quæ de se aut ex Dei intentione aliquo modo conducunt ad vitam æternam, vel in reprobis admittigandas pœnas æternas, conferuntur ex meritis Christi juxta Aug. l. de patientia c. 26.

*Potest homo
lapsus natura viribus
amare Deum
suo*

§ 29. Potest homo lapsus, solis naturæ viribus amare Deum super omnia, amore naturali tū concupiscentiæ, tū amicitiae efficaci quoad affectum, id est tali ut cum eo stare non possit voluntas peccandi mortaliter, adeoque etiā quo ad effectum pro brevi tempore quo

quo du
tura la
noscere
timun
omnia
luta, e
boni
tatis, e
impedi
gnitum
saltem
lidum
superet

Quo
Pontif
natura
presum
si defe

Dice
irium
ditate
consta
etum, v
conduc
dum di
non est

De
natura
ruat g
um,
alam
cessaria

§ 30.
CC. &
donum
damna
tem D
sed qu

Pro
pernat
natura

quo durat : quia potest homo in presenti statu naturæ lapsæ, non adjutus auxilio sibi indebito, cognoscere Deum ut primum principium, & finem ultimum in esse naturæ ; adeoque ut summæ & super omnia bonum, bonitatem tum respectivam, tum absolutam, ergo cum Deus representatus sub tali ratione boni ; contineatur intra objectum naturale voluntatis, etiam potest (seclusa gravi ratione aliove impedimento) solis naturæ viribus in illum sic cognitum ferri amore proportionato, idque efficaci, saltem ad breve tempus ; cum nullum appareat solidum fundamentum dicendi quod hoc ejus vires superet.

Quod Confir. ex hac 36. propositione Bajana à Pontif. damnata, *amor naturalis qui ex viribus naturæ oritur ex sola Philosophia per elationem presumptionis humanæ cum injuria Cræcis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.*

Dices Aug: Epist: 107. dicit : *Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati gravitate perdidimus* : R. intelligendus est de amore constanter per longum tempus efficaci, quoad effectum, vel de amore supernaturali ad vitam æternam conducente, de quo se explicat l. 4. cont: Jul: c. 3. dum dicit : *Amor Dei quo pervenitur ad Deum non est nisi à Deo.*

De hoc solo egerunt PP. per se & explicitè, de naturali tamen meminerunt implicite, cum dixerunt gratiam esse necessariam ad diligendum Deum, *sicut oportet* ; quibus verbis significant dari aliam dilectionem, *non sicut oportet*, pro qua necessaria non est gratia.

330. Eodem sensu explicanda sunt alia Script: CC. & PP. testimonia, quibus charitas dicitur esse donum Dei Pelagius autem ab Aug: aliisque PP. damnatus fuit, non quod docuerit hujusmodi amorem Dei naturalem, esse viribus arbitrii possibilem, sed quod voluerit ad vitam æternam conducere.

Probabile est (quod docet Ripalda de ente supernaturali disp: 20. & 114. sec: 13.) amor naturalem nunquam separari à supernaturali Dei li simul

per omnia
amore naturæ
tali, efficaci
etiam quoad
effectum pro
brevis tem
pore.

Quia Deus
ut summæ
amabilis est
intra objec
tum natura
le voluntatis,
& 36.
propos. Ba
jana huius
doct. ite cond
emnata est
damnata

Negatis CC.
& PP. de ad
more salute
tati.

elicitio; quia, cum gratia Dei sit semper parata, cogitationibus & affectionibus honestis ex causarum secundarum concursu naturaliter excitatis semper interfertuntur & conjunguntur supernaturales circa idem objectum: cum enim voluntas gratis instructa se ex cogitationibus naturalibus applicat ad eliciendum actum naturalem honestum, eodem conatu simul elicit supernaturalem, neque est in ejus libertate istos actus ab invicem separare, quamvis esse sint separabiles. Hinc à PP computantur pro uno & eodem opere meritorio.

Potest potentia physica servare legem naturalem totam colligere.

Cum ad id nihil ei desit, hocque requiratur eius libertas.

Et ad id tenetur quoque instanti.

311. Potest quoque potentia physica, absque gratiæ auxilio servare totam legem naturalem, non solum totam distributivè, sed etiam totam collectivè, sic ut constanter, & per longum tempus abstinere à peccato graviter. Quia primi parentis peccato, nullum ex principiis ad id requisitis, amisit. 3. Quia illud videtur necessarium ad libertatem quæ requiritur ad hoc ut quovis casu legis transgressio sit peccatum; hæc enim libertas, agere, aut nullo modo salvaretur, cum sola potentia physica respectu singulorum præceptorum, non verò respectu totius collectionis per certum longi temporis spatium, v. g. unius anni: posito enim quod lex solum constet 10. præceptis, & 9 servaverit, physicè non poterit servare decimum: quia alioqui servaret totam legem collectivè, quod, ut supponitur, est ipsi physicè impossibile: ergo decimum necessariò violabit, adeoque illud violando non peccabit. Item posito quod tota legem servaverit per 11. menses, non poterit physicè mense 12. eam servare, adeoque necessariò eam violabit. Quod dictum est de mensibus, applicari potest instantibus, & si c. eveniri ad unum instans in quo necessariò legem violabit ac proinde peccabit & non peccabit.

3. Denique quia homo, in ista hypothese tenetur hoc instanti, & quovis sequenti servare totam legem collectivè, cum teneatur hoc instanti non peccare, quod est servare totam legem collectivè, seu vitare peccata ei contraria omnia collectivè. ergo hoc instanti & quovis sequenti habet potentiam physicam ad servandam totam legem collectivè sicut habet ad

ad non obligati

512. possibile non agere ei detur tatem R gratia po re requirit tamen a cifer, impossibil

Aug. doceret non peccatum solum t candu se legem si Non tam legem ne, serva

1. Pa habet aut post. ac meis resp me in le rabit de sym C legi & c Trid. se Aug. de donu est sunt Q quonia

513. torum h veheme difficile superab

Dice: tentia n distribu

ad non peccandum, alioqui non posset peccare, nec obligari ad observationem totius legis collectivæ.

§ 32. Dices PP. absolute dicunt esse homini impossibile servare totam legem sine gratia. ergo ad id non agnoscunt in homine potentiam physicā, quæ ei det illud posse simpliciter & sufficienter ad libertatem R. N. seq. quia PP. supponunt hominem sine gratia posse peccare, & consequenter habere libertatem requisitā ad peccandū violando legem; loquuntur tamen absolute quia impossibilitas non oritur simpliciter, sufficit ad hoc ut aliquid dicatur simpliciter impossibile.

PP. intelligendi sunt de impotentia morali simpliciter.

Aug. Epist. 106. reprehendit Pelagium eo quod doceret liberum arbitrium aliquantulum valere ad non peccandum; quia per hoc libero arbitrio non solum tribuebat potentiam physicā ad non peccandū sed etiam moralem ad diu servandam totam legem sine gratia, licet difficilius.

Non tamen potest potentia morali servare totam legem collectivæ: potest, seclusa gravi tentatione, servare totam distributivæ.

Non tamen potentia morali.

1. Pars nunc adeo certa est, ut oppositum passim habeat: ut errori proximum. Sumitur præcipue ex Apost. ad Rom. 7. *video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, & captivantē me in lege peccati: infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei per IESUM CHRISTUM &c.* & c. 8. *quod impossibile erat legi &c.* Idem colligitur ex Conc. Milevit. can. 5. Trid. sess. 6. c. 13. & ex PP. apud Suar. præsertim Aug. de grat. & lib. arb. c. 4. ubi a. t. *& tamen Dei donū est sine quo servari castitatis præcepta nō possunt* Quod etiam clarè traditur Sapientiæ 8. *Scirvi quoniā aliter nō possem esse continens, nisi Deus det.*

Pat. ex Scrip. CC. & PP. præsertim Aug. docente sine gratia non posse servari Castitatem.

§ 33. 2. Pars prob. quia in observatione præceptorum legis naturæ singulorum seorsim, seclusa vehementi passione aut tentatione, nulla est gravis difficultas, quæ non sit solis naturæ viribus facile superabilis: ergo &c.

Potentia omnium distributivæ non est æstivab. in adæquatō.

Dices contra 1. part. homo sine gratia potest potentia morali servare legis naturæ præcepta omnia distributivæ nullo excepto, ergo etiam omnia

collectivè: quia servare aut servasse omnia distributivè nullo excepto est servare aut servasse omnia collectivè. R. N. seq. ad prob. dico quod servare omnia nullo excepto non sit actus potentia servandi omnia distributivè, hæc enim potentia non est actuabilis adæquatè, sed solum in adæquatè per observationem unius aut alterius præcepti, semper connotando aliqua non esse servata, servabilia quidem, at non omnia simul, sed solum seorsim. Patet à simili in eo qui habet 10. panes sufficientes uni completæ refectiõni, talis enim potest unica refectiõne absumere istos panes omnes distributivè nullo excepto, id est tam hunc quam illum, vel istum &c. non tamen sic ut unica refectiõne omnes absumentur, nullo excepto: actus enim colligit quod potentia distribuit.

*Lex positi-
va Humana
non potest
obligare ad
moraliter
impossibile
secus lex na-
tura, qua
vetat antee-
denter ma-
la.*

Dices 2. Lex non potest obligare ad aliquid moraliter impossibile; cum lex debeat esse rationabilis & utilis: atqui non est rationabile, nec utile, sed perniciosum, hominem obligari & quidem sub mortali ad aliquid sibi moraliter impossibile. Ergo homo sine gratia non obligatur ad servandum totam legem naturæ, vel certè illam potest servare etiam potentia morali. R. dist. ma. lex positiva, saltè humana C. quia legislatori humano non est concessa potestas obligandi ad aliquid, quod de se & antecedenter ad legem est indifferens, nisi illud sit moraliter & humano modo possibile, ita nempe exigente bono communi, cui servire debet lex ut sic iusta & valida: lex naturalis. N. quia hæc quatenus præcipiens respicit ea, quorum ommissio est antecedenter ad legem intrinsecè mala; & quatenus prohibens ea, quæ similiter sunt per se naturæ rationali quæ tali disconvenientia.

§ 4. Unde obligat i. rigidius sc. cum quovis incommodo & vitæ periculo, ut patet in præcepto non mentiendi, non pejerandi &c. 2. indispensabilius; cum nequidem Deus possit directè in ea dispensare 3. rationabiliter cum quavis difficultate, aut morali impossibilitate, modò non desit possibi-
litas

litas physica
repugnat

Adde
nisi quan-
tum suffici-

Dices
ut singul-

quod tam-
per solas

bile: ergo
quo est m-

litas est q-
ad jaciend-

& ex prop-
ci debeant

autem po-
liberè, &

possum o-

§ 35. C-
plicitè, d-

perandi, e-

tamen co-
ditionata

tis, vel cre-

bene ope-

circa exer-

tingit, pr-

ex vehem-

quentis &

Hinc

natum, D-

cum stan-

sic, ut p-

necessari-

dentibus

intelligi-

scultate

stendi to-

lunt, &

mentis, i-

quo inst-

litas physica; cum sit dictamen rectæ rationis, cui repugnat non esse rationabile.

Adde quod nunquam obliget in actu secundo, nisi quando habetur, quod nunquam deest auxilium sufficiens ad posse moraliter.

Dices 3. Deus non potest imperare sub mortali, ut singulis aleæ jactibus jaciam numerum parem, quod tamen est physice possibile (cum subinde fiat per solas naturæ vires) & solum moraliter impossibile: ergo neque ut servem totam legem; eo casu quo est mihi moraliter impossibile. R. N. seq. dispensitas est quod solum habeam potentiam physicam ad jaciendum numerum parem fortuito non liberè & ex propria electione, cum nesciam quomodo jacti debeant aleæ, ut resuletur numerus par: habeam autem potentiam physicam ad legem servandam liberè, & ex propria determinatione: unde ad hoc possum obligari, non ad illud.

§35. Consistit autem moralis impotentia simpliciter, de qua hic agimus, in tanta difficultate operandi, ut licet physice actus fieri possit, nunquam tamen contingat fieri, nec Deus per scientiam conditionatam cognoscat ullam voluntatem ex creatis, vel creabilibus, quæ in talibus circumstantiis sit bene operatura: hæc autem tanta difficultas, quæ circa exercitium boni in natura lapsa sæpissimè contingit, præcipuè oritur, ut patet ex Apost. sup. n. §22. ex vehementia concupiscentiæ delectabilia prosequentis & fugientis contraria.

Hinc probabile est dari aliquod tempus determinatum, Deo notum, ultra quod homo in talibus circumstantiis, non possit moraliter vitare peccatum, sic, ut proinde in illo determinato instanti peccet necessariò necessitate morali, posito quod in præcedentibus non peccaverit: si vè interim, quod videtur, intelligibilius, ista necessitas procedat ex majori difficultate pro isto instanti orta ex fatigatione resistendi toto tempore præcedenti; si vè, ut quidam volunt, ex sola inconstantia & fragilitate humanæ mentis, inferente vagam necessitatem deficiendi aliquo instanti intra certum tempus, adeoque in ul-

Ad obligationem prærequiritur posse liberè, non sufficit posse fortuito.

Moralis impossibilitatis simpliciter nunquam superatur, oritur ex vehementia concupiscentiæ.

Datur tempus ultra quod homo non potest moraliter vitare peccatum.

mo, posito quod in præcedentibus non defecerit, qualis reperitur in multis aleæ jactibus, ut aliqui sint impares; in magna hominum multitudine, ut aliqui loquantur. Unde in isto ultimo instanti homo secundum se spectatus non est absolute minus potens, & indifferens ad non peccandum, quam alii instantibus præcedentibus, sed solum spectatus ut subest inconstantia ac fragilitati humanæ, & ex hypothesi, quod non peccaverit in præcedentibus, in quorum singulis subjacebat eidem necessitati peccandi ex hypothesi quod in aliis instantibus intra certum tempus non esset peccaturus.

Cujus ultimi instanti si prioribus non peccaverit, necessitatur moraliter, quatenus subest humana fragilitati

Non potest homo sine gratia vincere ullam tentationem victoriam salutari potest levem etiam moraliter, victoria sterili.

physicè potest vincere quantumlibet gratiam moralem ut ex scrip. do. sent PP.

336. Certum est, hominem lapsum absque gratia auxilio non posse vincere ullam tentationem victoriam salutari, posse verò victoriam damnabili, id est unum peccatum vitando per aliud. Unde solum dubitari potest de victoria sterili, seu ad meritum & demeritum indifferenti, de qua.

Dicendum est 1. posse non tantum physicè, sed etiam moraliter sine gratia superare aliquam tentationem levem: quia, cum tentatio levis non adferat difficultatem gravem vitandi, malum, ad quod inclinat, non apparet in quo fundari possit impotentia moralis eam superandi. Adde quod damnata sit hæc 29. Baij proposito non solum fures & latrones, qui Christum viam veritatis & vitam negant; sed etiam qui dicunt tentationi ulli sine gratia ejus adjutorio hominem posse resistere.

337. Dicendum 2. posse etiam quantumlibet gravem vincere potentia physica: quia potest sine gratia cedendo tentationi peccare; ergo etiam potest sine gratia, tentationi resistendo, non peccare. cum sine gratia posse peccare essentialiter dicat, sine gratia posse non peccare, sine quo stare nequit libertas ad peccandum requisita.

Dicendum 3. non posse potentia morali, tentationem quantumlibet gravem superare, sine indebito Dei adjutorio; saltem naturali, hoc enim significat Scrip. 1. cor. 10. non patietur vos tentari supra id quod potestis: ex quo Chrysost. Theoph. Theodor. & alij rectè inferunt dari tentationes quæ arbitrii

sibi relictæ cent PP. Civ. 6. 23. l. mo, nec de nec viribus de quo Ap. 338. Dic.

ad quamlibet sum est quæ tia, superat reced. ex C. ergo tenta sunt hæc: o. quidem m. feremus, per vadam vis tentati nobis. R. L. tationibus 30 si vehe 45 neque sup. adder. tertè aguti tentatio le.

Dices 2. naturæ vii motivo v. harenicis t. pro suis er. ter superat. par. est q. senti statu. ciant, quæ temotioia. monstat.

339. Ju vitare on. physica u. & patet ex Non t. sent. Pel.

on defecerit
, ut aliqui
tudine, ut a
stanti homo
è minus po
quàm alii
spectatus ut
anæ, & et
ecedentibus
cessitati pecc
antibus intra

bsque gratia
onem victo-
bili, id est u-
e solum du-
meritum de

hyficè, sed
liquam ten-
vis non ad-
um, ad quod
offic impo-
quod damna-
fures ij sunt
atis & vite
ioni nulli sint
fistere.

am liber gra-
est sine gra-
ciam potest
eccare, cum
rat, sine gra-
quit libertas

ali, tentati-
ne indebito
n significat
ri supra id
. Theodor.
quæ arbitrii
libj

sibi relictæ vires, saltem morales superent. Idem doc-
cent PP. tam jam cit. apud Suarez: tum Aug. l. 2. 2. de
Civ. c. 23. his verbis: *in hoc bello periculorū plenissi-
mo, nec de viribus nostris speretur faciēda victoria,
nec viribus nostris facta tribuatur, sed ejus gratia.*
de quo Apost. ait: *qui dat victoriam per Christum.*

338. Dices 1. PP. docent gratiam esse necessariam
ad quamlibet tentationem superandam. Ergo fal-
sum est quod homo possit, etiam moraliter sine gra-
tia, superare aliquam tentationem levem prob. an-
teced. ex Chrysostomo homil. 24. in 1 ad cor sunt
ergo tentationes, quæ sufferri non possunt, & quæ
sunt hæc omnes ut ita dicam. Et infra: nam ne illas
quidem moderatas & mediocres propria virtute
feremus, sed in his quoque egemus auxilio, ut eas
pervadamus. Theophylacto in 1. ad Cor. c. 10. quæ-
vis tentatio vires nostras superat, nisi iste auxilietur
nobis. R. PP. uti & Conc. Araus. c. 4. loqui de ten-
tationibus gravibus; hoc enim indicant S. Leo Ep.
90. si vehementior tribulatio & c. Cyril. in Joan. c.
43. neque acres diaboli laqueos evitare. Et Chrys.
sup. addendo hanc correctionem, ut ita dicam vel
certè agunt de victoria facili, aut salutari. Deinde
tentatio levis pro nulla habetur.

Dices 2. potest homo etiam potentia morali solis
naturæ viribus superare gravissimas difficultates ex
motivo vanæ gloriæ aut alio naturali; ut patet in
hæreticis tolerantibus tormenta, & mortem ipsam
pro suis erroribus pertinaciter tuendis. Ergo simili-
ter superare gravem tentationem R. N. sequel. dis-
par. est quod motiva sensibilia & humana, in præ-
senti statu naturæ corruptæ, non multo magis affi-
ciant, quàm spiritualia & supernaturalia, à sensibus
remotiora: hoc enim quotidiana experientia de-
monstrat.

339. Justus cum ordinariis gratiæ auxiliis potest
vitare omnia venialia etiam collectivè potentia
physica ut contra varios docent Veg. Gran. Ovied.
& patet ex dictis sup. n. 310.

Non tamen potentia morali. Hoc fide certum
est. Pelag. apud Aug. de bono persever. c. 5. & de

PP. loquuntur de tenta-
tionibus gra-
vibus dum
dicunt nullā
posse supera-
ri sine gratia

Istā tamen
impossibilitas
non est ante
cedens.

*Iustus cum
gratia ordi-
naria potest
vitare omnia
venialia eti-
am collectivè
potentiaphy-
sica non mo-
rali, pat. ex
CC & PP.*

nat. & gra. c. 7. ex Script. Ecclesiastæ 7. Non est
mo iustus in terra qui non peccet. Jac. 3. in mul-
tis offendimus omnes. Idem constat ex definitioni-
bus CC. Milev. Can. 2 Trid. sess. 6. Can. 23. ubi di-
cit anathema ei qui dixerit iustificatum posse in
tota vita peccata omnia etiam venialia vitare,
nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum di-
B. Virgine tenet Ecclesia & ex clarissimis PP. testi-
moniis Aug. l. 1. cont. 2. Ep. Pelag. c. 14. multi qui-
dem baptizati fideles sunt sine crimine, sine pecca-
to autem in hac vita neminem dixerim. Quod fere
totidem verbis repetit Greg. 21. moral. c. 9. Ratio
autem est quod gratia sanctificans nec per se, nec
per auxilia actualia sibi connaturaliter debita tollat
rebellionem concupiscentiæ, cui numquam consen-
tire, saltem imperfectè, & ex subreptione ac infirmi-
tate absque speciali auxilio, est moraliter impossi-
bile.

*Votum de
moraliter im-
possibile, est
inhyvaloris.*

§ 40. Hæc impotentia juxta nonnullos, favent
Gran. sufficit ut votum de vitandis omnibus veni-
libus collectivè sit nullum: quia votum est lex pro-
vata quam vovens sibi imponit: lex autem cum ef-
fentialiter sit iusta & rationabilis, non potest obli-
gare ad moraliter impossibile; adeoque nec votum
hoc tamen varii negant quando votum est de vi-
tanda re antecessenter prohibita, tunc enim probi-
bitionis obligationem firmat & auger.

*Sola B. V.
fuit immu-
nis ab omni
peccato etiã
Veniali,*

§ 41. Certum est B. Virginem fuisse immunitam
ab omni peccato actuali, etiam veniali, quantum
vis levi, patet ex Trid. sup. n. § 38. Aug. loco jam
citando, & ex traditione & sensu totius Ecclesiæ, &
quibus varii censent esse de fide.

Hoc privilegium extendunt ad S. Joan. Bapt.
Galatin. Cathar. & Lorin. quod ceteri reiiciunt
apertè repugnans Aug. l. de nat. & gra. c. 36. ubi ex-
presse dicit hæc ergo Virgine excepta, si omnes illi
sanctos & sanctas, cum hic viverent congregari
possemus, & interrogare utrum essent sine peccato
quid aliud responsuros putamus? & infra una voce
clamassent si dixerimus quia peccatum non habu-
mus, nos ipsos sed noimus &c.

542. Potest iustus potentia physica & antecedente absque speciali auxilio, cum solis ordinariis & communibus, quæ iustis nunquam denegantur, perseverare in gratia sanctificante per longum tempus, usque ad finem vitæ; non tamen potentia morali & consequente.

*Iustus potest
diu perseve-
rare in iusti-
tia, cum gra-
tiae ordinari-
is, etiam us-
que ad mor-
tem, potentia
physica, non
morali.*

Utrumque est de fide. Primum quidem ex definitione Arausi. cap. 25. Trid. sess. 1. c. 11. dicentis: *nemo temeraria illa d. PP. sub anathemate prohibita voce uti debet: Dei præcepta homini justificatio ad observandum esse impossibilia.* & Innoc. X. damnantis *ut impiam, blasphemam, & hæreticam hanc trans propositionem: aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundum præsentis, quas habent vires sunt impossibilia, deest quoque illis gratia qua possibilia fiant.* Ex quibus patet Deum iustis omnibus conferre donum perseverantiæ in actu primo. Secundum verò ex Trid. sess. 6. can. 22. ubi dicitur anathema ei qui dixerit *justificatum sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse.* & ex unanimi Cœlestini primi Cyp. Hieron. Fulg. Prosp. Ansel. aliorumque PP. consensu apud Suar. Gran. ac nominatim Aug. de bono persever. c. 12. & 19.

*Utrumque
est de fide ex
CC. & PP.*

543. Oritur autem hæc impossibilitas ex rebellionem concupiscentiæ, quam gratia sanctificans non compestis, nec per se formaliter, aut per suos habitus hominem juvat ad illam facilius vincendam, sed solum per auxilia ipsi cōnaturaliter debita, quæ ex CC. & PP. jam cit. communiter non sunt talia, ut diuturnam perseverantiam præstent, licet ad eam absolutè sufficiant. Non apparet tamen cur non possit etiam potentia morali absque speciali Dei auxilio perseverare per breve tempus usque ad finem vitæ, ut si non diu post acceptam justificationem, priusquam occurrerit ulla difficultas superanda ad non peccandum, subito moriatur. Fatendum tamen cum Aug. de cor. & gra. c. 8. donum Dei esse *ut finiat homo vitam istam antequam ex bono mutetur in malum.*

*Hæc impossi-
bilitas oritur
ex concupis-
centia, quam
gratia sancti-
ficans seipsa
nō compestis.*

*Peccator non
potest poten-
tia morali
diu abstinere
a novo mor-
tali.*

544. Homo existens in peccato mortali, non potest potentia morali cum ordinariis gratiæ auxiliis diu vitare omnia mortalia, sic ut in novum non incidat, ita S. Th. q. 109. a. 8. & ceteri communissime cont. Dur.

Prob. ex Thren. c. 8. *Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est. 2. ex PP. Greg. Hom. 11. in Ezech. si citius poenitendo non tergitur (sc. peccatum præcedens) iusto iudicio omnipotens illigatam peccatis mentem, etiam in culpam alteram permittit cadere.* Et Hom. 11. in Evangelia, *peccatum quod per poenitentiam non deletur, superponere in aliud trahit.* Aug. de nat. & gra. c. 26. *sanat ergo Deus, non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut præstet etiam ne peccemus.*

Ratio est quod juxta leges à divina providentia constitutas peccatori Dei inimico non concedatur ea auxiliorum abundantia & efficacia, quæ iustis conceditur, ut possint vitare omnia peccata mortalia; ei tamē non denegantur auxilia sufficientia, quibus omnia vitare possit potentia physica: hoc enim ad libertatem requiritur ex dictis sup. n. 539.

S. V.

*Gratia actualis, preveniens, adjuvans,
efficax, sufficiens*

Gratia actualis est transiens Dei auxilium ad bene operandum.

Consistit in illustratione inspiratione. & vi activa.

545. **G**ratia actualis interna & propriè dicta, formaliter & quoad conceptum, est speciale Dei auxiliū transiens, hominem interiūs excitans aut elevans ad bene operandum ut oportet ad salutem. Quoad rem verò est, partim illustratio, intellectus & inspiratio, seu motio voluntatis, partim auxilium transiens per modum principii activi potentias, habitu supernaturali destitutas, elevans ad actum supernaturalem.

Dixi, interna, quia de gratia actuali externa, qualis est exhortatio, bonum exemplum &c. hic non

non agitur
potest ex

546. Il-
ud, quā a
quos jux
q. 2. Deus
& liberè c
rati ex pa
res, vel ju
parte vol
jusvis alte
deril faci
vel subin
ctus boni
bis, ut de
liberè &

547. Il-
instructi,
inliberè
dum pri
supernatu
complem
mē suffici
se non h
naturaler
divè ju
tē non ad
potentia
cere a
rentur ha
dum est,
distinctu
assistent
eum po
li, vel
fiens no
sine imp
earum
ficienter
sufficiē

non agitur, sed de sola interna, sine qua prodesse non potest externa:

§ 46. Illustratio autem & inspiratio non sunt aliud, quàm actus intellectus & voluntatis indeliberati, quos juxta Araus. can. 9. & 20. & Aug. l. 1. ad Simp. q. 2. *Deus operatur in nobis sine nobis*. sc. moraliter, & liberè concurrentibus. Porro isti actus indeliberati ex parte intellectus, sunt, apprehensiones fortes, vel judicia bonum suadentia, aut imperantia; ex parte voluntatis verò, sunt actus amoris Dei & cuiusvis alterius boni pertinentis ad salutem, vel desiderii faciendi actum; quem Deus à nobis exigit, vel subindè (quod saltem fieri potest) etiam ipse actus bonus, quem Deus 1. producit in nobis sine nobis, ut deindè posita sufficienti advertentia, eundem liberè & cum merito continuemus.

§ 47. Iis, qui habitibus supernaturalibus non sunt instructi, necessarium est auxilium ab istis actibus indeliberatis distinctum, quod habeat se per modum principii activi, potentias de se ad actum supernaturalem improporcionatas, elevantis & complentis in esse principii in actu primo proxime sufficientis; cum enim potentia naturales ex se non habeant vim sufficientem ad actum supernaturalem producendum. nec possint ad id effectivè juvari per ipsos actus indeliberatos, utpotè non activos physicè, saltem sic, ut possint, potentias de se insufficientes complendo, coëffecere actus supernaturales (alioqui enim frustra darentur habitus supernaturales) necessariò admittendum est, aliquod auxilium elevans, ab istis actibus distinctum: quod non est aliud, quàm vel specialis assistentia Dei extrinseca, seu Deus ut paratus cum potentia concurrere concursu supernaturali, vel connaturaliùs, quædam qualitas transiens non vitalis, à Deo potentiis, eo tantum sine impressa, ut, per modum cōprincipij, earum virtutem de se ad supernaturalia insufficientem, compleat ac constituat in actu primo sufficienti.

Illustratio & inspiratio sunt actus intellectus, & voluntatis indeliberati.

Habitibus deficientibus ad actum supernaturalem necessarium est auxilium potentias satisfaciens elevans.

Habitu in-
structus ne-
cessaria est
illustratio nō
inspiratio seu
motus ex
parte volun-
tatis.

Primum
Scripturae
CC. & PP. re-
quirunt ne
alioquin initi-
um actus sa-
lutaris sit ex
viribus na-
turae, seu ex
cognitione
naturali.

Non secun-
dum.

Gratia ex-
citans movet
ad actum.

§ 84. Instructus habitibus supernaturalibus, non potest absque gratia excitante, saltem tenente se ex parte intellectus, elicere ullos actus supernaturales; videtur tamen probabilius posse aliquos absque ulteriori excitante ex parte voluntatis.

§ 49. Primum tuemur ut longè conformius Scripturae Joan. 6. *nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.* CC. Trid. sess. 6. can. 3. definiente hominem *sine praeveniente Spiritus S. inspiratione non posse credere, sperare, diligere &c. sicut oportet* (ubi inspirationem sumit laicè, prout etiam illuminationem intellectus comprehendit ut patet ex c. 5. ejusdem sess.) Araus. can. 5. 6. 7. 9. 20. & 25. ad omne opus bonum requirente gratiam praevenientem & PP. praesertim Aug. l. 4. cont. duas Epist. Pelag. c. 6. *in omnibus quae quisque agit secundum Deum misericordia eius praevenit eum.*

Quae & similia, licet juxta varios possint sufficienter explicari ad vitandū semipelagianismum, vel illa intelligenda de prima conversione infidelium habitibus infusis carentium; vel gratiae praevenientis nomine intelligendo habitum supernaturalem cum concursu sibi proportionato; tamen haec explicatio videtur violenta & à Scripturae & PP. mente aliena, deinde sic passeret voluntas actu naturali intellectum habitu instructum sufficienter applicare ad producendum actum supernaturalem, v. g. fidei, aut intellectus cognitione naturali sufficienter prae-lucere voluntati instructae habitu ad amorem supernaturalem, atque ita, initium actus salutaris, esset ex viribus naturae, quod est semipelagianum.

§ 50. Secundum verò quia Scripturae, CC. & PP. non videntur ad actum salutarem necessariò plus requirere, quam praevidiam Spiritus S. illustrationem ex parte intellectus, quae posita, non apparet cur voluntas habitu supernaturali instructa, non possit se ipsam ad bonum actu supernaturali prosequendum determinare.

§ 51. Gratia actualis dividitur. 1. in excitantem seu vocantem quae est interna illustratio intellectus & inspiratio voluntatis, quibus nos Deus ad

bo-

bonum in-
um, quo
um non
ando a
Excitans
quem mo
dediting
entitativ
Illustra
re aut sal
pauonem
tis; quae
raliter,
vel ut M
rationem
ter adjuv
quae nem
auxiliu
elevat ad
ctivè ph

§ 52. 1.
& lib: an
nobis, (s
tem, qu
lunus &
ratur.
consenti
quadan
sentiēdu
for enim
sive hic

§ 53. 1.
gratia ex
sint idem
gratia a
subsequ
guuntur.

A qu
quaten
primam
quaten

bonum invitatur; & in adjuvantem, quæ est auxili-
um, quo Deus nos concomitanter adjuvat. nobis-
um non solum moraliter, sed etiam physicè ope-
rando actum bonum, ad quem præviè invitavit.
Excitans ut sic, præscindit ab executione actus ad
quem movet; adjuvans ut sic, illam importat: un-
de distinguuntur connotativè, licet non necessariò
entitativè.

Illustratio enim & inspiratio, quæ, ut est tempo-
re aut saltem natura prior productione actus, habet
rationem gratiæ excitantis seu vocantis & pulsan-
tis; quatenus concomitanter re ipsa eam causat mo-
raliter, seu per modum consilii & exhortationis;
vel ut Molina & alii etiam effectivè physicè, habet
rationem gratiæ adjuvantis. Præter hanc moraliter
adjuvantem datur alia solum physicè adjuvans,
quæ nempe Deus sive seipso immediatè, sive per
auxilium transiens, aut habituale potentias nostras
elevat ad actus bonos supernaturales, eosque effe-
ctivè physicè nobiscum operatur.

Adjuvans
efficitur

552. 2. In operantem quæ juxta Aug: l. de grat:
& lib: arb: c. 17. est illa, quæ Deus, *ut velimus sine
nobis*, (sc. liberè agentibus) *operatur*, & cooperan-
tem, quæ juxta Aug: ibid: est quæ Deus, *cum vo-
lumus & sic volumus, ut faciamus, nobiscum ope-
ratur*. Operans facit seu operatur, ut velimus seu
consentiamus inclinando & per modum suadentis
quadantenus determinando voluntatem ad con-
sentiendum, sive consensum obtineat sive non: sua-
for enim agit & laborat, ut quod suadet alter velit,
sive hic persuadeatur, sive non.

Operans
agit sine nos-
bis, coope-
rans nobis-
cum.

553. Hæ divisiones quoad rem coincidunt: cum
gratia excitans seu vocans, operans, & præveniens
sint idem realiter; sicut in re ipsa etiam idem sunt
gratia adjuvans, cooperans & concomitans seu
subsequens, quippè quæ solis connotatis distin-
guuntur.

A quibusdam tamen gratia dicitur præveniens
quatenus in nobis causat primum effectum, v. g.
primam volitionem boni operis; subsequens verò,
quatenus causat secundum effectum ipsam sc. boni

operis executionem. Quod habet fundamentum in Aug: Enchir: c. 32. ubi ait: *Nolentem praevenit, ut velit, volentem sequitur, ne frustra velit.*

Juxta praedeterminatores gratia operans est gratia si cogitationis & inspirationis, quâ Deus nos excitat & hortatur ad consensum in bonum; cooperans est motio media inter gratiam excitantem & consensum, quâ Deus voluntatem applicat & praedeterminat ad consentiendum. Hanc autem motionem volunt ejus assertores, saltem plerique, esse qualitatem mortuam, non vitalem.

*Sufficiens
solum dat
posse.*

§§4. 4. In sufficientem tantum, & efficacem. Sufficiens tantum est, quâ ita dat posse, ut quantum est de se, possit habere effectum, licet re ipsa illud non habeat ex defectu libertatis creatâ, ea non bene utentis.

*Efficax etiâ
ipsum agere,
& quidem
infallibi-
liter.*

§§5. Efficax est quâ non tantum dat posse, sed etiam, & quidem infallibiliter, ipsum operari, vel, ut volunt Suar: & alii voluntati determinationem relinquendo, ita tamen congruè suadendo, ut persuadeatur, vel, quod malunt Alvar. aliique Thomistae probabiliter, voluntatem ad operandum physice praedeterminando, juxta quos proinde gratia sufficiens, ita dat simpliciter posse, ut ad ipsum operari aliquid ulterius requiratur, nempe auxilium physice praedeterminans, quod cum non sit in potestate habentis gratiam sufficientem, quâ juxta ipsos sistit in actibus inefficacibus, quos physice praedeterminat, & tamen ad efficaces sit absolute necessarium, quo admissio ægrè salvatur vera gratiae sufficientia & perfecta indifferentiae libertas quam tamen contra Calvinistas & Jansenistas fortiter tuentur, & probabiliter salvant praedeterminatores.

§§6. Sunt qui gratiam efficacem subdividunt, in efficacem strictè & efficacem latè, seu efficientem, juxta quos.

*Efficax strictè
est, etiam
in actu, in-
fallibiliter
connexa cum
effectu.*

Efficax strictè est, quâ etiam spectata in actu primo habet, sive ut quidam volunt ab intrinseco; sive ut alii partialiter ab extrinseco (ratione scientiae, quâ praevидetur effectum obtentura) infallibilem connexionem cum effectu, sic, ut proinde sit, in-

strumentum

strumentum
vis fines
bonum
is bene
gratia
§§7.

sententia
non sequi
habere
consequi
lentia, si
in actu
fortiatur
quamvis
hoc pos-
sentire:
ut Deus
quam p-

§§8.
sufficien-
gratiam
voluntate
beat de
non, ha-
eique fo-

§§9.
tura lap-
vin: ita
de fide,
to Inn-
pta ho-
illis gr-
statiu n-
ut har-
pturis
vineae
stis. A-
Ecce si
&c. C-
& Sen-
tanta

Instrumentum idoneum divinæ providentiæ ad quosvis fines certò obtinendos. Est morali æstimatione bonum longè majus, & objectum longè specialioris benevolentia, ex qua decernitur, quàm quævis gratia sufficiens tantum.

§ 57. Efficax latè, seu efficiens est illa, quæ ex sententia quorundam Catholicorum (quos tamen non sequimur) spectata in actu 1. non intelligitur habere connexionem infallibilem cum effectu, & consequenter nec esse objectum specialis benevolentia, sic, ut proindè solum intelligatur esse efficax in actu 2. seu efficiens, ex eo præcisè quod effectum sortiatur. Potest juxta varios voluntas nostra quamvis gratiam sufficientem reddere efficacem hoc posteriori sensu, cum absolute possit ei consentire: non tamen priori; cum non possit efficere, ut Deus ex speciali effecta, ipsi selegerit gratiam, quam prævidit fore efficacem.

§ 58. Aliam suo dogmati novo & erroneo gratia sufficientis definitionem accomodavit Jans. volens gratiam sufficientem esse illam, quæ ita dari posse, ut voluntatem ad actum non determinet, sed ab ea debeat determinari, sive interim habeat effectum sive non, hancque solam ait congruere naturæ integræ, eique soli; non lapsæ: quod falsum est & erroneum.

§ 59. Dari enim gratiam sufficientem etiam in natura lapsa, omnibus Catholicis cont. Luth. & Calvin: ita certum est, ut Ban: Suar: & alii velint esse de fide, quod saltem nunc videtur certum ex decreto Innocent. X. has duas prop. aliqua Dei præcepta hominibus justis sunt impossibilia, deest quoq; illis gratia, quâ possibilia fiunt. Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur. damnantis ut hæreticas, & meritò cum aperte repugnent Scripturis Isaia 5. Quid est, quod ultra debui facere vinea mea & non feci. Prov: 1. vocavi & renuisti. Act: 7. vos semper Spirit. S. resistitis Apoc: 3. Ecce sto ad ostium, & pulso, si quis mihi aperuerit &c. CC Araus. can: 25. Trid: sess. 6. c. 11. can: 4. & Senon: contra Luth: sic definiendi: Nec tamen tanta gratia necessitas libero præjudicat arbitrio,

*Efficax latè
seu efficiens
solum in
actu 2.*

*Sic quævis
sufficiens a
nobis reddi
potest effi-
cax.*

*Gratia suffi-
ciens iuste
nisi dari
posse.*

*Dari gratia
sufficientem
etiam in nat.
lapsa constat
ex Scripturis
CC. & PP.
cont. Jans.*

cum

cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem pretereat, in quo Deus non stet ad osium, & pulset, cui si quis aperuerit januam, intrabit ad illum: nec denique tale sit ejusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit.

*Eam admit-
tit Aug. do-
cens è duo-
bus aquali-
ter affectis
subinde u-
num defice-
re, non alte-
rum, Deum
non deserere
nisi prius de-
seratur.*

§ 60. Frustra in hujus erroris patrociniū nitun-
tur Janseniani trahere Aug: cum gratiam sufficien-
tem etiam in natura lapsa manifestè admittat 12.
de civ: c. 6. ubi ait: Si enim duo aqualiter affecti
animo & corpore, & ut habet paulò inferius, eadem
tentatione ambo tententur, videant unius corporis
pulchritudinem, quā visa unus eorum ad illicitè
persuadendum moveatur, alter in voluntate pūdi-
ciā stabilis perseveret. Tum quærit, cur unus con-
sentiat alter non. Responder: Quid aliud apparet,
nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate
deficere, &c. de nat. & grat. c. 29. Deus non deserit,
si non deseratur, ut piè semper iusteque vivatur:
sicut enim oculus corporis etiam plenissimè sanus
nisi candore lucis adjuvetur, non potest cernere, sic
homo etiam perfectissimè iustificatus, nisi aeterna
luce iustitiæ divinitus adjuvetur, rectè non potest
vivere. Ubi certum est ipsum non loqui de desec-
tione per subtractionem gratiæ habitualis propter
peccatum, sed per subtractionem gratiæ actualis
ad bonè vivendum: ut clarè verba sonant, & po-
stular ejus scopus cont: Pelag: volentem necessa-
riam non esse Dei misericordiam ne peccemus; sed
quia peccavimus.

*Capens gra-
tiam efficaci potest
converti per
potentia ante-
ced. licet non
conseq. de
qua intelli-
genda sunt
Script.*

§ 61. Dices 1. 1. ad simpl: q. 2. docet, destitutos
gratia efficaci non posse converti his verbis: Ad
alios autem vocatio quidem pervenit; sed quia
talis fuit, quā non possent moveri, nec eam capere
apti essent, vocati quidem dici potuerunt, sed non
electi: Ergo non agnoscit gratiam sufficientem.
R. N. seq: ibi enim solum vult eos non posse con-
verti potentia consequente, cum quo stat posse
simpliciter seu potentia antecedente, quod posse
conferat gratia sufficiens, nec plus requiritur ad per-
fectam libertatem, quam non destruit, sed ejus ex-
ercitium, saltem in statu conditionato, præsupponit
impotentia consequens.

De

De l
venire
quamv
dente, si
sufficien
§ 62.
Tyriis
erat eis
solum c
non dar
inè suffi
modo a
§ 63.
tia Chri
adjutor
lag: inv
tum: c
fuerit a
propug
menten
itis Pel
dans na
posse;
ejus pos
sensu A
lūm det
actus;
bilitate
pernatu
origine,
grat. c. 1
§ 64.
delectat
hodie o
dei attie
hanc;
dum in
mine lib
coaction
aperte d
sup: rela

De hac explicabis illud Joan: 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum:* quamvis æquè possit intelligi de potentia antecedente, si per ly *nisi traxerit*, excludatur etiam gratia sufficiens.

§61. Cum verò Aug: l. de bono persév. c. 14. de Tyriis & Sidon, dicit: *Quoniam ut crederent non erat eis datum, etiam unde crederent, est negatum:* solum contendit iis, qui de factò non credunt, certò non dari gratiam efficacem, & subindè nec proximè sufficientem, ut illis, quibus fidei mysteria nullo modo annuntiantur.

§63. Ex his manifestum est falli Janl: l. 1. 2. de gratia Christi c. 9. ubi asserit gratiam sufficientem esse adjutorium possibilitatis in naturam lapsam à Pelagi: invecum, & ab Aug: & tota Ecclesia te probatum: cum gratia sufficiens à nobis admissa, semper fuerit ab Aug: & tota Ecclesia contra hæreticos pròpugnata, nec sit adjutorium possibilitatis ad mentem Pelagii, hoc est (ut patet ex Aug: l. de gestis Pelagii apud Suar: prologomeno 6. c. 7.) non dāns naturæ simpliciter posse, sed solum facilius posse, quod propriis viribus potest, seu adjuvans ejus possibilitatem naturalem; sed hoc longè alio sensu Augustiniano & Catholico, quòd nempe solum det simpliciter posse actus salutares, non ipsos actus; & in statu naturæ integræ adjuvaret possibilitatem naturalem, id est voluntatem donis supernaturalibus instructam in ipsa prima hominis origine, & eò sensu naturalem. V. Aug: l. de cor. & stat. c. 11. 12.

§64. Gratiam efficacem non consistere in cœlesti delectatione victrice necessitatem inferente, tenent hodie omnes Catholici tanquam indubitatum fidei articulum ab Innocent. X. definitum, dum hanc 3. Janl. propr. *ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione* damnavit ut hæreticam, quod prius satis apertè docuerant CC. Senon: contra Luth: verbis sup: relatis n. 558. & Trid: sess. 9. c. 5. ubi contra Luth.

Increduli aut Aug. carens gra. efficaci, & subinde etiam proximè sufficienti,

Gratia sufficiens non est ad utrorum possibilitatem Pelagianum, id est, facilius potest

Sed Augustinianum dāns ipsum posse.

Gratia efficax non est delectatio necessitans, est de fide contra Janl. ex CC. & definitione Innoc. X.

Luth: & Calv: docet, quod adulti qui per peccata a Deo averti erant per ejus excitantem atq; adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratia liberè assentiendo & cooperando disponantur, ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus S. illuminationem, neque homo ipse nihil omninè agat inspirationem illam recipiens, quippè qui illam & abijcere potest: & Can: 4. ubi contra Luth: definit: Liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum cooperari assentiendo Deo excitanti; & contra Calv: posse dissentire si velit: quibus non solum violentiam, sed & omnem necessitatem, absolutam nempe, & antecedentem à gratia efficaci remouent.

Est manifestum Augustini doctrina, qui gratia consentire aut dissentire tribuit nostra potestati & voluntati.

Proinde fatendum illam sui erroris patronum facit tantum.

365. Mirum sanè est non erubuisse aduersarios huic suo errori Augustini auctoritatem obrederè cum oppositam fidei veritatem toties & tam aperte tradiderit, ut de ejus mente nihil possit ambigi, sic enim loquitur de Spir. & lit. c. 34. *Misericordia Dei prauenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* l. 2. contra Litteras Peti. c. 84. *quomodo attrahit* (nempe Pater ad filium) *si dimittit, ut quis quod voluerit, eligat?* & tamen utrumque verum est, sed intellectui penetrare pauci valent. l. 50. hom. 16. in tuo arbitrio posuit Deus, cui pares locum, Deo, an diabolo, de nat. & grat. c. 65. ubi refert, hoc dictum Hieron: sibi à Pelagianis objectum, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur, alioqui ubi necessitas est, nec damnatio, nec corona est: illudq; tanquam certissimū approbans subjungit: *quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat?* denique l. 1. ad Simp. q. 2. *non volentis, neque currentis sed misereantis est Dei, qui hoc modo vocauit, quomodo erat aptum eus, qui secuti sunt vocationem: nam cuius miseretur* (sc. specialiter) *sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.* & l. de dogmat. Ecclesiasticis c. 21. *initium ergo salutis nostra Deo misereante habemus; ut acquiescamus salutifera inspirationi, nostra potestatis est.* Verum quidem est quod hic liber Bellarmi-

no & al
authorit
ex sente
operibus
lestini, &
Plura
schamps.
gratiæ ei
lutè nece
& human
electione
voluntati

366. L
merit: c.
& lib: c. 1.
tissimam
nullo du
dis duriti
c. 14. De
ter inclin
R. solum
lici Deu
quamvis
dente, in
cor & gr
ter volun
hum dete
& praver
scit congr

367.
dicit: Vol
resistere, q
quidem ei
vult, cum
omnipoten
modo scit
non potes
mè potent
vix effe
absolutè i
tine effica

hæ & aliis non videtur esse Augustini, est tamen auctoritatis non levis, cum ferè totus sit confusus ex sententiis Augustini desumptis ex certis ejus operibus, & Pontificum Innocentiũ, Zozimi, Coelestini, & Conc. Arausiacani.

Plura his similia V. apud Penhot: Petavi Deschamps, & Petrum à S. Joseph, quibus Augustinus gratiæ efficaciam non solum non ponit in vi absolute necessitandi, sed in vi movendi ad eò congrua & humanæ libertati accommodata, ut boni operis electionem, ac formalem determinationem nostræ voluntati integram relinquat.

§ 6. Dices Aug: gratiam efficacem l. 2. de peccat. meritis c. 19. vocat. *viatricem delectationem* de gra. & lib. c. 5. *efficacissimam*, de cor. & gra. c. 5. *potentissimam*: & de prædestinatione SS. c. 8. dicit à nullo duro corde respui, quia ideo tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; & de cor. & gra. c. 14. Deum habere *humanorum cordium, quo placet inclinandorum, omnipotentissimam potestatem*, R. solum vult, quod uno ore farentur omnes Catholici Deum sc. sua præveniente gratia efficere, ut, quamvis liberè & absque ulla necessitate antecedente, infallibiliter tamen, & ut loquitur Aug: de cor & gra. c. 12. *indeclinabiliter, & inseparabiliter* voluntas humana promptissimè se ipsam ad bonum determinet, eo ipso, quo illam sua gratuita & præveniente misericordia, sic invitat, *quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat.*

§ 7. Nec plus intendit de cor. & gra. c. 14. ubi dicit: *Voluntati Dei humanas voluntates non posse resistere, quo minus faciat ipse, quod vult; quandoquidem etiã de ipsis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult, facit, idque ut loquitur Epist. 107. omnipotentissima facilitate; nempe movendo, quomodo scit congruere; cui motioni voluntas humana non potest resistere potentia cõsequente; potest tamen potentia antecedente: licet non ipsi voluntati divinæ efficaci actum, ad quẽ inclinatur motio cõgrua, absolute intendenti: cum repugnet voluntatem Dei sine efficaciter & absolute intento, per voluntatis*

Gratia efficaci dicitur ab Aug. vi. Arix omni-potentissimã &c. quia facit, in quo infallibiliter, ut voluntas creata velis liberè &c. ex propria determinatione quidquid Deus vult eam velle;

Eam sc. movendo, ut scit congruere.

humana

*Voluntas
Dei actum
efficaciter
intendens so-
lum inducit
necessitatem
consequen-
tem, quia
licet ei non
possit resisti,
potest tamen
resisti morio-
ni, quia mo-
ret.*

*Ex Augusti
necessario sit
sc. necessita-
te consequen-
te, quod ma-
gis delectat
per actum
delibera-
tum.*

*Auxilium
quo perseve-
ratur juxta
Aug. de cor.
& gra. est
ipsa formalis
perseveran-
tia, non gra-
tia illa cau-
sata.*

humanæ resistantiam, frustrari. Inde tamen nulla necessitas antecedens & absoluta in actum humanæ voluntatis derivatur, cum hanc non moveat efficax & irresistibilis Dei voluntas, se ipsa immediate, sed mediante motione congrua, cui juxta Senon: & Trid: sup. n. 163, *potest resistere & dissentire, si velit* ex qua proinde conformiter dictis de prædeterminatione, 1. part. n. 170. non potest inferri necessitas nisi consequens humanæ libertati nihil officiens.

568. De hac dumtaxat necessitate loquitur Aug: enarratione in Epist: ad Gal. *quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Ubi per ly *delectat*, non intelligit actum indeliberatum (in quo ex dictis sup. n. 544 sita est ratio gratiæ actualis) qui consensum voluntatis præveniat, ad eumque alliciât; sed amorem liberum, quo voluntas objectum quodpiam efficaciter prosequitur, & recte dicitur delectatio: *Est enim:* inquit S. Thom: 1. 2. q. 32 a. 3. & 6. *omnis amor delectatio quadam.*

569. Quod autem hujusmodi actum intelligat Aug: patet ex eo, quod non dicat, *secundum id verlimus*, sed, *operemur, necesse est*, nimirum ex hypothesi affectus efficacis nobis libera. Quamquam etiam possit verificari de actu indeliberato consensum præveniente; cum homo dici possit necessario operari, imò & velle, necessitate sc. consequentes, id, quod per actum indeliberatum, siue celestem à Deo inspiratum, siue terrenum à concupiscentia vel dæmone excitatum, magis delectat, id est, modo hic & nunc magis congruo, ut voluntas moveatur.

570. Dices Aug: de cor. & gra. c. 11. & 12. auxilium præveniens datum 1. homini ad perseverandum distinguit ab eo, quod jam datur Sanctis & de facto perseverantibus, in eo, quod illud relinqueret libertatem, hoc verò inducat necessitatem, his verbis c. 11. *vale quippe erat adiutorium* (sc. datum primo homini) *quod desereret, cum vellet, & quo permaneret, si vellet, & infra dederat adiutorium sine quo in ea* (sc. bona voluntate à Deo accepta) *non posset permanere, si vellet: ut autem*

*let in ejus
Sanctis in-
tis, non t
quale prin-
donatur
res esse no-
non nisi p
pè permissi
ut ipso don-
R. N. a.
git efficax
tis certò &
rare in ge-
nempe ita
ipsam boni
genere cau-
perseverat
571. Ha-
tudinem,
causæ forti-
his verbis
data fuer-
enim, no-
quo sit pro-
c. 6. ubi oc-
prehendit
set donum
cessitatem
illa enim p-
tur usque
est. Quon-
severaverit
quisquere.*

572. E-
quo fit, ut
telligere a
severantia
habetur, &
intelligere
que in fine
velli

let in ejus libero reliquit arbitrio ; & nunc vero sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, non tale adjutorium perseverantia datur (scilicet quale primo homini) sed tale ut perseverantia ipsa donetur ; non tantum ut sine isto dono perseverantes esse non possint , verum etiam per hoc donum non nisi perseverantes sint. Et infra, fortissimo quippe permisit facere, quod voluit, infirmis servavit, ut ipso donante inviolabiliter quod bonum est velint. R. N. as. ibi enim per adjutorium quo, non intelligit efficax auxilium præveniens, dans prædestinatis certò & infallibiliter bene operari, aut perseverare in genere causæ efficientis, saltem moralis, nempe ita congruè suadendo, ut persuadeat ; sed ipsam bonam operationem, seu perseverantiam in genere causæ formalis tribuentem bene operari aut perseverare.

§ 71. Hoc patet 1. ex eo, quòd eodem c. 12. beatitudinem, quam constat reddere beatum in genere causæ formalis, adferat pro exemplo auxilii quo, his verbis : *Beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus; adjutorium est enim, non tantum sine quo non fit, verum etiam quo fit propter quod datur.* 2. ex l. de bono persever. c. 6. ubi occasione Massiliensium, qui ipsum acriter reprehendebant, quòd, de cor. & grat. c. 12. docuisset donum perseverantiæ prædestinatis adferre necessitatem perseverandi, ita se ipsum explicat : *De illa enim perseverantia loquimur, quæ perseveratur usque ad finem; quæ si data est, perseveratum est. Quoniam illam non habet quisquam, nisi perseveraverit. Et infra: Cum autem perseveraverit quisque in finem, hoc donum non potest amittere.*

§ 72. Ex quibus evidens est, Aug. per auxilium quo fit, ut prædestinati perseverantes sint, non intelligere auxilium actuale antecedens ipsam perseverantiam, illamque causans ; tale enim auxilium habetur, antequam de facto perseveratum sit, sed intelligere ipsam formalem perseverantiam, usque in finem, quæ tantum habetur, quando de facto perse-

*Quia pro exemplo au-
xilii quo po-
nit. 1. Beati-
tudinem,
quæ homo
formaliter
fit beatus.*

*2. Perseve-
rantiam,
quæ perseve-
ratum est.*

*Quæ non
quadrant
gratia effice-
ci perseve-
rantiam ef-
ficenter
causant.*

perseveratum est, aliamque non inducit necessitatem, quam consequentem, & ex suppositione, quod (ut loquitur Aug.) *perseveratum sit* : nempe dependenter à libera determinatione voluntatis, auxilio Dei præveniente : *Quomodo scit Deus ei congruere, ut moveatur liberè utentis.*

Invidiosissimè quidem, non tamen necessario nisi necessitate consequente, quæ, uti & auxilium quo, si per hoc illam intelligat ex Aug. stat cum libertate.

Deum juxta Aug. hominem discernit radicaliter & in actu 1. homo se ipsum formaliter & in actu 2. Deus tamen principaliter.

Perseverantia dans non posse deficere est ex Aug. propria beatorum, uti immortalitas dans non posse mori.

Deinde quamvis Aug. per auxilium quo, intellexisset (ut etiam è Catholicis sentiunt nonnulli) efficax actuale auxilium, dans *invidiosissimè quod bonum est velle*, non propterea nobis adversaretur : cum ex ejus mente illud non det absolute necessitando, seu suadendo & alliciendo quo modo scis aptum esse, ut *invidiosissimè quidem*, seu certò & infallibiliter, simul tamen liberè consentiat, ut *velimus enim*, inquit l. 1. ad Simpl. q. 2. *suum esse voluit & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo.*

573. Hinc Deus convertendum à non convertendo, & consequenter salvandum à non salvando; per gratuitum efficacis gratiæ donum, ita solus discernit 1. ad Cor. 4, (sc. in actu 1.) ut simul homo, sicut se emundat, ut sit *vas in honorem*. 2. Tim. 2. ita se ipsam divinæ motioni consentiendo, cum possit dissentire, si velit, aliquo modo discernat formaliter, & in actu 2. non sic tamen ut possit gloriari, quasi non acceperit 1. Cor. 4. sed summo jure teneatur humiliter confiteri, non ego, sed *gratia Dei mecum*. ibid. 16. ille enim principaliter discernit, qui affectu conversionis & perseverantiæ prædefinitivo, aut saltem speciali & planè gratuito, undè discernaris impertit, Aug. l. 2. contra duas Epist. Pelag. c. 7.

514. Quare cum in fine c. 11. de cor. & grat. dicit: *Prima erat perseverantia potestas bonum posse non deferere, novissima erit perseverantia felicitas, bonum non posse deferere*, per novissimam perseverantiæ felicitatem, non intelligit, ut volunt adversarii, donum perseverantiæ, quod nunc prædestinatis conceditur, sed eam, quæ beatis tribuitur in cælo : ut manifestum est ex his immediatè præcedentibus, *prima immortalitas erat posse non mori,*

mori, non
Quæ con-
ligenda ;
persevera-

575. Ex
non sequi-
can: 4. (q
stantis pa-
tem nostrā
mus per Sp
nobis non
lagiani, &
omnem D
sponere ad
promereri i
ritui S. per
luntas & D
2. Deus est
tere pro bono

576. A
Augusti se-
voluntatem
sic tamen
arb: c. 16. f
bendo vires
non ei imp
tionem nec
lic. c. 34. id
infallibilite
Accipere en
potest dona
non accipist
sua propri
licet ex Au
sua gratia i
nostra Deo
clasticis c
luntas nostr
bus ; sed ut
actum salut
matione co

mori, novissima erit multò maior non posse mori. Quæ constat de beatorum immortalitate esse intelligenda; eum alia non derut, adeoque de beatorum perseverantia, quæ subsequuntur.

575. Ex hac nostra & Catholica Aug: sententia, non sequitur contra expressam Araul. definitionem can: 4. (quod insulsè nobis objiciant gratiæ necessitantis patroni) ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare, & ut purgari velimus per Spiritus S. infusionem & inspirationem in nobis non operari, ut impiè contendebant Semipelagiani, docentes posse hominem antecedenter ad omnem Dei gratiam per solas naturæ vires se disponere ad auxilium gratiæ, illudque aliquo modo promereri in quo juxta Araul: sup: resistebant Spiritui S. per Salomonem dicenti: *Præparatur voluntas à Domino*, & Apost: predicanti ad Philip: 1. *Deus est, qui operatur in vobis*, & velle, & persistere pro bona voluntate.

Ex nostra
& Augusti
doctrina
Deus non
expectat, ut
bonum velimus
& operemur.

576. Ab hoc enim errore procul abest nostra & Augusti sententia, quæ quidem docemus Deum voluntatem nostram non necessitare ad bonum, sic tamen ut simul cum Aug: 1. de gra. & l. delib: arb: c. 16. fateamur illum facere ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, quod præstat non ei imprimendo determinationem, seu delectationem necessitantem, sed ut loquitur d. Spir & lic. c. 34. illi ita suadendo, ut persuadeatur, & infallibiliter indicatur ad liberè consentiendum: Accipere enim, & habere, inquit ibid. anima non potest dona, de quibus hoc audit (sc quid habes quod non accipisti. Cor 4.) nisi consentiendo, nempe ex sua propria & libera determinatione. Sic ut licet ex Augusti & totius Ecclesiæ sensu, Deus sua gratia ita nos præveniat, ut initium salutis nostra Deo miserante habeamus, de dogmat Ecclesiasticis c. 21. in ipso tamen actuali exercitio voluntas nostra, non quidem propriis naturæ viribus; sed ut prius à Deo elevata, censeatur quasi actum salutarem inchoare; quatenus supposita motione congrua, cui potest dissentire, si velit, &

Sed sua præveniente gratia facit ut velimus, non necessitando, sed ita suadendo, ut infallibilissimè & simul liberè me persuadeamur, & consentiamus.

Vnde primò salutis initium est à solo Deo, ita tamen ut formalis determinatio ad actum salutarem sit

*formaliter
à sola volun-
tate creata
ut liberè li-
bertate im-
mediata
operante.*

concurſus ſupernaturalis præparatione , ad illum concurrir, ut cauſa immediatè libera, & ſe determinans ; Deus verò ut cauſa neceſſaria & ſciens ſe determinari, ſic ut verum ſit dicere, Deum hic & nunc idcirco operari cum voluntate, quia voluntas operatur : quamvis hoc ipſum , quod eſt voluntatem nunc operari, radicaliter refundendum ſit, ut in primum ſalutis initium, in ipſam gratiam, ſeu in ſpecialem & omnino gratuitum benevolentiaſ affectum, quo Deus pro ſuo beneplacito, huic homini potiùs quàm alteri independenter ab ejus meritis, etiam conditionatè præviſis, ſelegit eam Spiritus S. illuſtrationem & inspirationem , quam novit congruere, ut liberè conſentiat, & ad actum ſalutarem ſe ipſum determinet.

*Deus facit
nos velle bo-
num, 1. ex
neceſſitate
per inspira-
tiones 2. li-
berè per vo-
litiones in-
ſpirationi-
bus cauſatas
ſaltem mo-
raliter.*

§ 77. Ex dictis colliges 1. variè Deum efficere, ut velimus bonum , 1. per volitiones boni & honeſti nobis inspiratas, ſeu productas in nobis ſine nobis moraliter ſeu liberè influentibus : his enim ipſe ſolus facit, ut velimus bonum, in quod tendunt iſtæ volitiones : his ipſis volitionibus tranſeuntibus in ratioaem gratiaſ adjuvantis nobiſcum faciendò, ſaltem moraliter, imò juxta varios etiam phyſicè , actum quo gratiaſ excitant liberè conſentimus. 3. per habitum ſupernaturalem, ſi conſtructa ſit voluntas , vel eo deficientè , per auxiliùm tranſiens , aut per immediatam ſuaſ potentiaſ aſſiſtentiam noſtram voluntatem elevando, & cum ea phyſicè producendo omnes noſtros actus ſalutares.

*3. effectivè
phyſicè per
auxiliùm
ſupernatu-
rale perma-
nens aut
tranſiens.*

§ 78. Colliges 2. Deum cauſare determinationem noſtræ voluntatis ad bonum moraliter & phyſicè, modo jam explicato : cum enim voluntatis determinatio aliud non ſit, quàm ejus volitionis libera poſitio, huiusve productio, ſi non producat ſe ipſa , eodem modo Deus cauſat voluntatis determinationem, quo ejus liberam volitionem.

*Similiter
cauſat mo-
raliter &
phyſicè enti-*

Volitio tamen, formaliter ut eſt noſtræ voluntatis libera determinatio , eſt à ſola voluntate noſtra in genere cauſæ formalis extrinſecæ : cum ut ſic, ſit denominatio extrinſeca formaliter reſultans ex

eo præciſe
denter ad
terminat
dem deter
tia , ſeu
cum deter
determin

Unde
potest ha
determin
ſtræ prod
denter in
rationem
cum Deu
defectum
ciendo ut
minata,
quia adm
determina
modum ſi
ter, ut ſei
phyſicè in

§ 79. C
Catholicæ
noſtram u
1. enim no
dum ſe ſpe
turaſ vtri
tem, quæ
tutum. Et

2. Expe
niente exci
contrition
huius int
mentum co
ſcript. Zac
verſar ad
ſereatur v

3. Non
noſtræ præ
ſupernatur

eo præcisè, quod procedat à voluntate, ut antecedenter activè indifferenti, id est à nullo alio determinata & potente seipsam determinare. Siquidem determinatio est essentialiter actus 2. potentia, seu actus primi antecedenter indeterminati, cum determinatio ex suo conceptu sit sublatio indeterminationis naturâ prioris.

Undè liberâ nostrâ voluntatis determinatio non potest haberi à Deo præviè nostram voluntatem determinante physicè alioqui enim volitionis nostræ productio non esset actus 2. potentia antecedenter indeterminata, quod ex dictis requiritur ad rationem determinationis liberæ: neque aliter; cum Deus non possit in ullo genere causâ supplere defectum causâ formalis etiam extrinsecâ, v.g. faciendo ut pax sit visus sine visione ad ipsam terminata, quod manifestè repugnat. Dixi, *physicè*, quia admitti potest Deum per gratiam congruam determinare nostram voluntatem moraliter, per modum suadentis faciendo, & quidem infallibiliter, ut seipsam determinet; adeoque æquivalenter physicè in ordine ad infallibilitatem.

§79. Colliges 3. Deum quodam sensu bono & Catholico expectare & non expectare voluntatem nostram ut à peccato purgemur, & bene operemur. 1. enim non expectat voluntatem nostram secundum se spectatam, seu ullum ejus actum solis naturæ viribus elicitum, ut conferat gratiam excitantem, quæ est primum salutis initium, omnino gratituum. Est de fide ex C. Araus. 2. can. 4.

2. Expectat voluntatem nostram gratia præveniente excitatam, ut ipsa cum gratiæ auxilio actum contritionis aliumve salutarem liberè producat, & hujus intuitu gratiam sanctificantem aut ejus augmentum conferat. Constat ex Trid: sess. 6. c. 5. ex Script. Zachar. 5. *Convertimini ad me, & convertere ad vos.* Isai. 30. *Expectat Dominus, ut miseretur vestri.*

3. Non expectat determinationem voluntatis nostræ præveniente gratia instructæ natura priorè supernaturali influxu Dei, quo determinetur Deus

*tatem deter-
minationis
nostra vo-
luntatis se-
cundum ut ra-
tionem de-
terminationis
liberæ habeat à se-
la voluntate
nostra ut an-
tecedenter
activè indif-
ferenti.*

*Deus non
expectat vo-
luntatem
nostram se ad
gratiam vi-
ribus natura
parantem:
expectat ta-
men ejus di-
spositionem
per gratia
vires ad gra-
tiæ sanctifio-
cantis ejus-
ve augmenti
collationem.*

ad voluntatem nostram gratiæ concomitantis concursu adjuvandam : cum manifestè repugnet voluntatis determinatio natura prior Dei auxiliantis concursu ; alioqui enim non esset immediatè à Deo, quod hic supponitur repugnare.

Undè inter influxum voluntatis auxilio præveniendi elevatæ , & influxum gratiæ concomitantis in actum salutarem, v. g. contritionis, nulla est propriè dicta naturæ prioritas, sed simplex similitas & concomitantia. Unde gratia concomitans non est pedissequa liberi arbitrii, sed comes adiutrix, quæ valde differunt ; cum esse pedissequam dicat posterioritatem in essendo vel in agendo & esse comitem importet similitatem & meram concomitantiam.

*Non, expa-
tat deter-
minationem
nostra volun-
tatis : cum
illa non sit
prior ejus
concursu seu
cundum
ram : sed so-
lùm aliquo
modo secun-
dum ratio-
nem.*

§ 80. Rectè tamen dicitur concursus Dei per gratiam esse prior, sc. prioritate dignitatis, independentiæ, & consequentiæ ; non naturæ, licet alio sensu influxus voluntatis non malè dicatur esse prior sc. prioritate rationis, quatenus ipsa agit, ut prius natura absolutè indifferens indifferentia activa, adeoque libere libertate immediata ; Deus verò, ut per decretum exhibendi concursum supernaturalem in actu i. indifferentem, determinatus ad suam potentiam determinationi nostræ voluntatis permittendam, seu ad finendum se determinari, adeoque solùm libere libertate mediata, non immediata. Hinc actio solùm habet rationem determinationis activæ, seu actus secundi, principii antecedenter indifferentis respectu nostræ voluntatis, non respectu Dei antecedenter determinati. Ex his sequitur, secundum rationem, veram esse hanc causalem : *Ideo hic & nunc Deus agit, quia voluntas agit, non contra ; quia nempe voluntas agit ex determinatione propria, Deus ex aliena.*

Ita gratiæ congruæ assertores, à quibus probabiliter dissentiant gratiæ prædeterminantis auctores, qui volunt Deum determinare voluntatem creatam per motionem physicam ipsi impressam, prius natura quàm agat : omnes tamen contra gratiam necessitantem in eo catholicè conveniunt, quod

quod gr-
dentem
tialem.

§ 81.

erroneè a-
cessandi
controver-
gratiæ effi-

Hanc
libertate a-
tia Docto-
ipsemet l-
bis : Qua-
fendamur
videamur
trium .

judicemus

§ 82.

Cajet. ad
icis conjun-
Dei esse in-
bet nostrum
rum vero
gere : sicut
scio Verbum
salvare pro-
provident
cutionis se-
fra, ad hanc
s. Thoma-
(in eo igitur
prædetermi-
per studium
quoque D-
istam, non
compositio
consequen-
aternitate
ber. Sed h-
non quiescit

quod gratia nullam inferat necessitatem antecedentem, nec tollat indifferentiam libertati essentiali.

§81. Rejecta, ut omnium Catholicorum sensu erroneè asserta gratiæ efficacia, in vi absolutè necessitandi sita, restat agitatissima inter Catholicos controversia, in quo tandem consistat infallibilis gratiæ efficacia, creatæ libertati nullo modo noxia.

Hanc porro efficaciam conciliatè cum arbitrii libertate aded est difficile; ut etiam præcipuus gratiæ Doctor ac defensor August; hic penè hæreat, ut ipsemet l. 2. de peccat; merit; c. 18. fateretur his verbis: *Quarentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur, rursum ne liberum sic asseramus arbitrium, ut superba impietate ingrati Dei gratia judicemur.*

§82. Undè eandem difficultatem perpendens Cajet. ad c. 9. Epist; ad Rom; v. 23. ait: *Cum obicis conjunge hac verba simul (nempe electionem Dei esse infallibiliter effectum habituram, & quemlibet nostrum esse liberi arbitrii) R. me scire quod verum vero non est contrarium, sed nescire hac jungere: sicut nescio Mysterium Trinitatis, sicut nescio Verbum caro factum est, & i. p. q. 22. a. 4. salvare prædictam infallibilitatem, (sc. divinæ providentiæ) cum indifferentia, seu libertate executionis seu eventus, hoc opus hic labor est, & infra, ad hanc dubitationem nihil scriptum reperi in S. Thoma; quoniam nullibi eum hoc novisse recolo (in eo igitur non reperit Cajetan: gratiam physicè prædeterminantem à junioribus inventam sed semper studuit ad salvandam contingentiam; in alijs quoque DD nihil hætenus comperi ad questionem istam, nisi quæ communiter dicuntur, de sensu composito & diviso, de necessitate consequente & consequentis: de libertate electionis divina in æternitate: & de natura causarum ad utrumlibet. Sed hac omnia ut ex dictis patet, intellectum non quietant.*

Difficillimum est etiã judicio Aug. gratiæ efficaciam conciliare cum libertate arbitrii.

Cajet. fatetur se mysterium istius conciliationis non magis scire, quam sanctissima Trinitatis, de eam nihil inveniri apud S. Thom. qui animum quietet.

Opiniones 4.
de gratia ef-
ficacia, quam
Thomista
ponunt in
prædetermi-
natione phy-
ca : Scotista
in congruita-
te & decreto
concomitan-
te determi-
nationem
creatoris.

583. De hac gravissima difficultate quatuor præcipuæ sunt sententiæ in Ecclesia receptæ, ad quas cæteræ possunt revocari.

Prima recentiorum Thomistarum docet infallibilem gratiæ efficaciam consistere in vi physicè prædeterminandi, seu voluntatem ita physicè movendi, ut cum ea motione non possit ulla potentia componi non actus, aut actus ei contrarius.

584. Secunda Scotistarum, rejecta præmotione physica, gratiæ efficaciam constituit in congruitate cum ingenio ejus, qui vocatur, & in Dei decreto non antecedente, sed concomitante determinatio- nem voluntatis creatæ.

Hanc sententiam Magister Angelus à Monte Pi-
loso Ord: Min: Conv: Tom: 2. part: 1. disp: 47. a. 7.
exponit his verbis : Efficacia gratia est tantum
moralis, hoc est, ei per se non conveniens in genere
qualitatis, sed in genere doni, & beneficij Dei, ex
congruitate & contemperatione motionis divinæ
in ordine ad ingenium, & mores ejus, qui movetur.
Infallibiliter effectum suum sortitur quatenus sic
datur in tali tēporis, & loci opportunitate, ut libe-
rum arbitrium velit sua libertate consentire ; ita
tamen ut infallibilitatem effectus suscipiat, non
quatenus divina scientia substernitur anteceden-
ter ad omne Dei decretum ? sed quatenus subijci-
tur absoluto, & efficaci decreto, quo Deus conco-
mitanter cū voluntate creatæ absolutè statuit illā
motionem sic contemperatam infallibiliter effectū
habituram Oritur tamen hujusmodi conco-
mitantia & concordia in simul determinando, tam-
quam ex primaria radice, ex continentia eminē-
tiali, & virtuali creatæ voluntatis in voluntate
divina secundum ejus virtutem & agendi differ-
rentiam Unde, inquit, ista gratia duo habet à
Deo; nempe efficaciam moralem, ex peculiari con-
gruitate cum ingenio & cōditionibus naturalibus
ejus qui vocatur, & infallibilitatem non ex emi-
nentia sola divini intellectus, sed ex decreto certo,
efficaci, & infallibili divina voluntatis, accedente
etiam determinatione creatæ voluntatis virtute
involuta in determinatione Dei.

585. Dif-

585. I
do deter
tante se
creatæ
neutra a

Hinc
Archiep
ma dilige
scholiis il
tista ab e
officiat,
idque, ut
vello con
ante §. aa
clare De
agit) non
cooperati
esset para
fare : si a
rus, decre
Sic sentit
Angl. Ma
ponit exp
Scorum,
stros actu
rationis.

tom: 3. c
Schol: an
que si ad
terminati
tenda etia
aterno præ
facturi er
minis offi
media, q
si passim
mediam a

586. T
esse intrin
prædeterm
hac senten

585. Difficile est in hac via intelligere quomodo determinatio voluntatis increatæ ita concomitanter se habeat ad determinationem voluntatis creatæ, ut omnino simultaneè concurrant, sic ut neutra alteram natura antecedit, aut determinet.

Hinc Reverendissimus D. Fr: Hugo Cavellus Archiepisc: Armacanensis in Scoti. (cujus opera summa diligentia, & eruditione à mendis purgavit, & scholiis illustravit) longè versatissimus & alii Scotistæ ab eo citati Dei decreto, ne libertati creatæ officiat, præsupponunt scientiam conditionatam, idque, ut opinantur, ex menti Scoti. Quod de Cavello constat ex ejus verbis in 2. dist: 73. in Scholio ante §. ad solutionem, ubi n. 14. ait: *Ex quo patet clarè Deum (utique ex mente Scoti, de qua ibi agit) non prædefinire absolute actum peccati, nulla cooperatione nostra prævisa: alioquin certè non esset paratus, quantum est ex se actum bonum causare: si antequam videret, quid ego essem facturus, decrevit actum talem à se, & à me fieri debere.* Sic sentire videntur Scotista, Leuch. Bassol. Tart. Angl. Maj. Veg. Faber. in 1. dist: 39. & 43. c. 5. qui ponit expressè scientiam conditionatam secundum Scotum, ne admittat decretum determinans nostros actus ante omnem prævisionem nostra cooperationis. Et in tractatum Scoti de primo principio tom. 3. editionis magnæ Lugdunensis c. 4. n. 3. Schol: ante concl: 5. idem inculcat his verbis: *Itaque si admittantur illa decreta absoluta, seu determinatio Dei æterna de actibus nostris, admittenda etiam videtur scientia media, quæ Deus ab æterno prævidit quid, quacumque occasione posita facturi eramus, ut salvetur nostra libertas, cui non minus officiunt talia decreta, negata illa scientia media, quàm prædeterminatione physica quas docti passim insectantur,..... Et ideo illam scientiam mediam amplector.*

586. Tertia infallibilem gratiæ efficaciam vult esse intrinsecam & antecedentem, eamque sitam in prædeterminatione non physica, sed morali. Pro hac sententia multos ex quovis Ordine citat. R. P.

Hac concomitantia est intellectu difficilis, nisi ei præsupponatur sententia media, quam ideo prærequirunt Cavellus, Faber alique Scotista.

Henr. à S. Ignat Arag. Ferar. & alii ab Henr. cit.

*pati istam
efficaciam
fiatunt in
prædetermi-
natione mo-
ralitatis a vel
in adaptati-
one vocatio-
nis cum inge-
nio creati.*

Henr. à S. Ignatio to. 1. de Deo dist. 8. q. 6. a. 13. pag. 591. n. 86. & seq. quos dicit *rejeçta scientia media, unà cum prædeterminatione physica, mediam viam secum tradere.* Istam prædeterminationem moralem varij variè explicant.

Primo enim quidam illam ponunt in quadam adaptatione & contemperatione vocationis cum voluntate hominis ea indole, ac humorum complexione, hisque corporis & animi affectionibus præditi, ut certis occasionibus & circumstantiis ei sit infallibiliter consensus, etsi absolute possit dissentire.

Hanc viam, teste, Henr. à S. Ignat. sup. sequuntur ex Augustinianis Lufius Legionen. Arag. Basilus Pontius, Gibbonus: è Dominicanis Joannes Vincentius, Gonzales De Avela, Aravio: è Societate Fredricus Xedaler, ex aliis Isambertus &c.

*Vel in mul-
titudine
auxiliorum
collectivè sin
defectibili.*

§ 87. Secundo alii eam statuunt in multitudine tot ac tantorum seu tam aprorum adminiculorum & auxiliorum, ut quamvis singula possint deficere: omnia tamen simul sint infallibiliter effectû habitura Pro hac opinione ab Henr. à S. Ignat. sup. referuntur è Dominicanis Soncia, Capreol. Ferar. Deza, Basilus Verdu, Josephus de Vita cum suis approbatoribus, quem, si ejus libro careas, vide in meo extractu edito an. 1673. sub hoc titulo *authoritas contra physicam prædeterminationē stabilita suffragiis DD. ex ordine Prædicatorum, ac præsertim P. Josephi de Vita Siculi.* è Jesuitis Mariana, Henriques, Pererius, Bellarm. Tiphanius & alii; qui tamen (excepto unico, quem sciam, Tiphano) scientiam mediam non rejiciunt; sed vel aperte admittunt, ut de Bellarm. constat ex iis, quæ protuli in Auctoritate cōtra prædeterminationem physicam desumpta ex Josepho de vita Dominico pag. 209. & seqq. vel certe variis locis insinuant ejus usum esse necessarium, ut Deus dirigatur in eligendis adminiculis, tot & talibus, quot & qualibus opus est ad consensum infallibiliter obtinendum. Et meritò ejusmodi præscientiam requirunt, ne aliqui decretum, quo Deus effectum per adminicula tot & talia

alia ab
vel cer
anteced
overat.

§ 88.

yi volun
moralite
eo ferè m
sibi reli
vis physi
to; moral
liter etian
siastica p
dignitate
centis, eff
sitatur ad
co public
vè action
olim ita e
cōmuni S
moriæ R.
gia Profes
Verùm
tiamica, si
probabilit
bita & m
nariè dari
cem, quā o
um boni, &
quin facilè
admodum
§ 89. Q
rum, prin
efficaciam
ta, ac spec
ma agatur
Deo grati
conferetur a
bus per se
fectum ha

alia absolute vult obtinere, exponatur frustrationi, vel certe seiplo immediate voluntatem creatam antecedenter determinet, adeoque ejus libertatem evertat.

§ 88. Tertiò nonnulli eam collocant in quadam vi voluntatem ita alliciendi, aut impellendi, ut moraliter eam prædeterminet & velut necessiter, eo ferè modo, quo gravissima tentatio voluntatem sibi relictam ita determinat ad consensum, ut; quavis physicè possit resistere, etiam in sensu composito; moraliter tamen non possit non consentire, qualiter etiam vir sapiens, dignitate seculari, aut Ecclesiastica præfulgens, per cogitationem honestatis suæ dignitatem decentis, aut turpitudinis eam dedecentis, efficaciter determinatur, & moraliter necessitatur ad non exercendas in templo, foro, aliove loco publico, in prias pueriles, scurriles, turpes, aliasve actiones sibi indecentes. Gratiæ efficaciam hic olim ita explicuit ac defendit (simul tamen reverentia cõmuni Societatis sententia) piæ ac venerabilis memoriæ R. P. Everardus Hockius meus in Theologia Professor ac postmodum Provincialis:

Vel in vi voluntatem moraliter necessitandi, sicut facit gravissima tentatio, illa sa ejus libertate.

Verùm licet hujusmodi gratiæ efficacia, libertatiamica, sit possibilis, & talis quandoque detur, ut probabiliter concessa fuit S. Paulo in ejus adeo subita & mira conversione, non videtur tamen ordinariè dari, cùm experientia constet gratiam efficacem, quæ ordinariè de facto perducimur ad amplexum boni, & fugam mali, non habere tantam vim quin facile ei possimus dissentire; cùm non nisi ægè admodum ei consentiamus.

§ 89. Quarta Jesuitarum, aliorumque plurimorum, primæ directè opposita, infallibilem gratiæ efficaciam constituit in eo, quod ex affectu gratuitæ, ac specialis benevolentiæ (& quidem, si de prima agatur independenter ab omni merito) detur a Deo gratia congrua, inest genio ejus, cui confertur accomodata, iis circumstantiis, quibus per scientiam mediam certò prævisa est effectum habitura; quo posito æquè est impossibile

Jesuita Malder Dialect aliique permulti efficaciam gratiæ collocant in ejus gratuitate

bile istam gratiam (quamvis ex suis iatrinsecis indifferenter) suo effectu privari, [quam impossibile est Deum falli.

*Et datione ex
prævisore
conditiona-
tam consen-
sus secuturi.*

§ 90. Hanc sententiam cum omnibus, fere Jesuitis (excepto uno quem sciam Tiphano) tenent plurimi ex quovis ordine apud Paulum Leonardi, Matthiam Borrell. Gabrielem Henao in scientia media historice propugnata secundò edita, è quibus multos retuli in meo *Philalæthe Eupistino* de *authoritate contra prædeterminationem pro scientia media*. Inter quos eminent Hugo Cavellus Archiep. Armacanus sup. n. 584. Malderus Episcop. Antuerpiensis 1. 2. q. 3. 2. 3. dub. 19. memb. 4. ubi ait; quòd secundum scientiam mediam omnia, quæ Scriptura Sacra & P. P. præsertim Divus Aug. de gratia efficaci dixerunt rectè explicentur, & quòd alius modus hætenus repertus non sit, quo æquè clarè & commodè explicari queat concordia gratiæ & liberi arbitrii. Diotallevius Episcop. S. Angeli in opusculis de concursu c. 2. ubi postquam proposuit quas sententias de gratiæ efficacia extremè oppositas, quorum prima eam explicat per prædeterminationem physicam; secunda per congruitatem & scientiam conditionatam ait: *posteriori opinioni libentissimè subscribo*. Tum eam capitibus seqq. fusè probat.

*Jesuitis
suffragantur
Mascaren-
has, & Da-
niel à S. Jo-
seph, qui im-
merito à P.
Henr. adjun-
guntur ad-
versarii sci-
entia media,
quam sum-
mis laudibus
extollunt.*

§ 91. Eandem Viam sequuntur Mascarenhas Algarbiorum Episc. & Daniel. à S. Joseph. Caimel. Calceatus, qui proinde perperam ab Hen. à S. Ignat. sup. n. 585. annumeratur iis, qui scientiam mediam unà cum prædeterminatione physica reiiciunt: cum Mascarenhas tract. de auxil. disp. 2. p. 4. n. 28. dicat: *mihi quidem penè certum est huiusmodi scientiam (sc. mediam.) reperiri in Deo: nec satis intelligo quonam modo sine illa possit constare scientia, qua dicitur visionis, quam qui Deo neget, hæreticus sit. Si enim Deus more intelligendi nostro, non prius novit, quid facturus esset Petrus, si post trinam negationem tali auxilio præveniretur, quo pacto scire potuit cum tanta gratia fore re ipsa convertendum, ut tantam conferret, si illum conver-*

*tere decer-
non potui-
Petri, nisi
dum, cum
n. 8. ubi ha-
necessarian
piendam c
ad concilia-
dam distin-
tem, ad a
prædestina-
valde intri-*

Daniel
in S. Th. di-
Script. P. P.
dem c. 9.
mediam no-
(ut refert V.
n. 17.) de h
adjumenti
rteos, qu
unt: Contr
Christiana
solutio Dei
trumque,
delitesceba
que modo
scientia &
Lutheri &
Christiani
V. hæc & p
p. n. 83. pag
Ex quib
jusque usu
cordia cum
re ut vult P
ulnis ample
§ 92. Illa
sententiæ g
nunt, non co
quòd detur

tere decerneret? Nam collatio determinati auxiliij non potuit Deum efficere certum de conversione Petri, nisi prænovisset illum cum tanto convertendum, cum minore non convertendum. Et dil. 3 p. 4. n. 8. ubi habet quæ proposita sunt, optimè probant, necessariam esse mediam illam scientiam ad percipiendam concordiam gratiæ cum libero arbitrio, ad conciliandum inter se PP. dicta, ad intelligendam distinctionem gratiæ insufficientem & efficacem, ad demonstrandam infallibilitatem divinæ prædestinationis, & ad alia huiusmodi in Theologia valde intricata.

Daniel veid à S. Josepho tom. i. disputationum in 3. Th. disp. 24. scientiam mediam per 8. capita ex Script. PP. D. Th. & ratione solidè probat, ac tandem c. 9. sententiam affirmantem dari scientiam mediam neganti, varias ob causas, præferens, addit (utrefert Vekenus de Deo uno Trino disp. 19. c. 4. n. 17.) de hominum salute, quæ tota divinæ gratiæ adjumentis liberoque arbitrio nititur, malè merea-
 rios, qui conditionatam à Deo scientiam rejciunt: Contra verò plurimum Reipublicam debere Christianam hys, qui conditionalem scientiam absolute Dei decreto priorem, Sacris ex Litteris, Patrumque, ac D. Thoma monumentis in quibus delitescibat, in lucem Theologia vocaverint; quoque modo liberam creaturæ voluntatem cum Dei scientia & auxiliis conciliet, atque ita VVicleffi, Lutheri & Calvinii erroribus triumphet magno Christiani orbis bono ostenderit.
 V hæc & plura ex eodem auctore à nobis citata p. n. 183. pag. 162.

Ex quibus patet hos DD. scientiam mediam, ejusque usum pro explicanda gratiæ efficacis concordia cum libertate creata, non solum non rejicere ut vult Ment, sed probare, prædicare, & ambabus ulnis amplecti.

392. Illa autem congruitas, in qua ultimæ tres sententiæ gratiæ efficaciam, saltem partialiter, ponunt, non consistit, ut quidam volunt, in eo præcisè quòd detur tempore opportuno, sicut enim gratia so-

Congruitas est quadam proportio gratiæ cum

dispositione
voluntatis,
qua illa mo-
vetur, unde
est partim
intrinsicca,
partim ex-
trinsicca, ut
refert colligit
vix ex variis
Aug. locis.

lum foret extrinsecè congrua, & potius dicenda es-
set gratia opportuna, quam congrua: sed consistit in
quodam proportionem & accommodatione gratiae
cum voluntate creata hic & nunc sic affecta, ut ei
infallibiliter consentiat.

Unde hæc congruitas est gratiae partim intrinse-
ca, nempe quatenus illustratio & inspiratio, in qui-
bus sita est gratia, ex se dicit certam aptitudinem ad
causandos varios animi morus, v. g. amoris, gaudij,
spei &c. vel odij, timoris, tristitiae &c. partim extrin-
seca, quatenus connotat certam dispositionem ejus,
qui vocatur, hic & nunc, propter circumstantias lo-
ci, temporis, occasionis, constitutionis corporis, aut
mentis his aut illis passionibus agitata: ita affecti,
ut gratia tot vel tot gradibus intensa, de se amoris
Dei & virtutum vel odij peccati & vitiorum exci-
tativa, sit praesenti ejus dispositioni ita proportio-
nata & temperata, ut illum sit infallibiliter per-
motura. Atque hæc ex hypothesi quod relatio præ-
dicamentalis identificetur fundamento, termino
&c. Si quis enim teneat esse formam realiter distin-
ctam soli fundamento intrinsiccam, consequenter
dicere debet congruitatem, quæ est forma relativa,
sicut similitudo, esse totaliter intrinsiccam gratiae.

§ 93. Hanc gratiae efficacis congruitatem tangit
Aug. de bono persever. c. 14. cum ait: *ex quo apparet,
habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter
munus intelligentia, quo moveantur ad fidem,
si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel
signa conspiciant.* Ubi his verbis, ingenio, & menti-
bus indicat propriam naturam ejus qui vocatur, dis-
positionem, ad quam refert gratiae congruitatem.
Eodem spectant illa ejus verba l. 1. ad Simpl. q. 2. *hoc
modo vocavit quomodo aptum erat eis, qui sequen-
ti sunt vocationem Vbily, aptum, eandem deno-
tat dispositionem.*

§ 94. Ex his Mascarenhas disp. 3 p. 4. n. 6. infert
quod gratia efficacia meritis tribuatur Deo au-
thor: quia cum infinita illa scientia, quæ Deus o-
mnia attingit, non solum comprehendat quoniam
quisque modo, in quo vis tempore affectus sit, ve-

ram etiam
apte conten-
sentiat
dum esse ha-
donator. §
nans gratia
alioquin ad
peccatoris t

2. Quod
qua dicatur
gratia non e-
dum unam
proptus alio-
tionem erit

3. Quod
sic in actu i
onem homi-
quam pravi

4. Quod
mode habita
temperatio
vocatur, ut
liter sequit

Ex congru-
litas moralis
sequenti, in

§ 95. Hæc
nis & autho-
Aug. & Divi
se citant, ne
istarum sente-
tium, asserto-
De majori a
decretorum
puto, nec qu-
ut tract. 6. de
strat Suar. J
propono; nec
strinae Cath-
lia efficacis

rum etiam quam, & qualis vocatio ei sic affecto aptè contemperetur, & ita congruat, ut vocatus consentiat; dum illam confert, quam videt effectum esse habituram, non tantum dici debet gratiæ donator, sed etiam efficacia author, siquidem donans gratiam posset conferre talem, quæ cum esset alioquin ad conversionem sufficiens, effectum tamè peccatoris vitio, non esset habitura.

2. Quod in gratia efficaci non sit aliqua entitas, quæ dicatur efficacia, quæ eadem non reperiatur in gratia non efficaci: nam quæ uno tempore, & secundum unam subiecti dispositionem est efficax, eodem prorsus alio tempore, & secundum aliam dispositionem erit inefficax.

3. Quod potissima, ac totalis causa hujus efficacitæ in actu 1. sit Deus, qui non solum gratis vocationem homini confert, sed etiam talem confert, quam prævidet effectum non carituram.

4. Quod efficacia gratia in actu 1. & quodam modo habitualis, sita sit in tali proportionem, & contemperationem vocationis cum dispositione ejus, quæ vocatur, ut consensus sit, & prævideatur infallibiliter sequenturus.

Ex congruitate jam explicata habetur infallibilitas moralis; ex præscientia conditionata effectus sequentis, infallibilitas metaphysica.

§ 5. Hæ omnes sententiæ solida habent rationis & autoritatis fundamenta, etiam in sancti Aug. & Divi Th. doctrina; hos enim SS. DD. pro se citant, nec sine probabili fundamentò, omnes istarum sententiarum, quamvis inter se discrepantium, assertores: ac proinde sunt valde probabiles. De majori autem vel minori earum probabilitate, decretorum Pontificiorum religione hic non disputo, nec quidquam definio, sed eas tantum (quod, ut tract. 6. de anima disp. 11. sec. 5. §. 1. 2. 3. demonstrat Suar. Junior, est licitum) hic simpliciter propono; nec inutiliter, ut nempe videant doctrinæ Catholicæ studiosi difficillimam gratiæ efficacis cum libero arbitrio concordiam.

Efficacia gratia in actu 1. non est entitas simplex est quæ (etiam in nostra sententia) à solo Deo auctore, ut rectè Maschar.

Hæ 4. sententiæ sunt probabiles, & fundata in SS. Aug. & Th. quos pro se citant earum defensores.

PARS II. 340 C.6. §. 5. SENT. JESUITARUM DE AUX.
am, variis modis, posse probabiliter & Catholicè
explicari.

396. Pauca tamen subijcio ad obtutanda calum-
niantium ora, qui nostram de gratiæ efficacia senten-
tiam prædeterminationi contrariam, & scientiæ
mediæ innixam dicunt, vel cum Jans. Ipren tom. 1.
de hæresi Pelag. c. 9. esse dogma in Aug. veteres
Pontifices & Antiquam Ecclesiam injuriosum, u-
ri & Massilientium non esse gratia prædicationem,
sed proditionem vel cum Mariales aliisque Thomi-
stis quos inducit loquentes tom. 4. relect. 15. sect. 1.
pag. 404. non esse Iesuitarum, sed Pelagii inven-
tum à D. Aug. impugnatum, enecatam, sepultum,
incineratum, & relect. 16. sect. 12. pag. 432, esse no-
vum figmentum, novum & horridum monstrum:
vel tum Hier. Henneguiet in sua thesi anno 1668.
Duaci edita, eam (quatenus prædeterminationem
reijcit, ut libertatis eversivam) quamvis non in hæ-
resim, tamen in Calvinii errorem consentire: vel
denique cum Pseudophilalethe in sua scientia me-
dia ad examen revocata & in suo Thomistarum
triumpho, esse fucatam, deformem, muscipulam
pedibus insipientium, & zizania in medio tritici
Pro quibus vide P. Franc. Fourmestraux in sua ju-
sta defensione adversus convitiæ & imposturas
Pseudophilalethæ c. 1. sect. 1. §. 2. pag. 8. & sect. 3. §. 1.
pag. 35. contra has itaque, & alias ejusmodi censu-
ras conviciis plenas & Pontificum decretis non pa-
rum injurias solum.

397. Assero quod quarta sententia sit æquè pro-
babilis, à censuris tuta, & permissivè approbata ac
opposita prædeterminatorum acerrimorum ejus
hostium probabilis opinio. Quandoquidem postea-
crem 20. circiter annorum ejus oppugnationem,
tandem gravissimo Pontificum decreto, ab omni-
bus censuris, quibus à suis hostibus fuerat temere
confixa, sit liberata & Cathedris Theologicis per-
missa utique tanquam irreprehensibilis & sana, alia-
em enim non tolerat Ecclesia. Hoc fateri debent at-
que sancti omnes, qui debitam Christi Vicario Pontifici
Romano

Nostra opinio
à quibusdam
im merito re-
prehenditur
cum sit per-
missivè ap-
probata ac
probabilis &
sana: alie e-
nim non per-
mittitur
scholis catho-
licis.

SA

Romano

inter Cath

598. 1.

nuncii An

edicto, ut

per Aposto

nere nobis

... eade

lica decern

verius A

mus & c. E

Annato &

tem edicto

sententiæ p

destinatio

ulle censur

599. 2. 1.

ut ambaru

nem de gra

cacia cum l

defendant;

notanda a

mandato s

Tolerana,

rum ordin

Provincial

Hujus d

nard. p. 1. n.

1. 2. dub. 4.

fultus, feci

duarum ex

xil.) modo

Andreas D

bis: Cum à

controver

hæresis, erro

onis arguan

nehimus. I

tra & de aux

na utilitat

Romano observantiam non negant : de hoc enim inter Catholicos constat.

598. 1. Ex edicto Sixti V. seu Octavii Calatini nuncii Apostolici an. 1598. autoritate Pontificia edicto, ut patet ex his in illo edicto Calatini verbis: *per Apostolica Scripta mandamus..... nos pro munere nobis commisso à SS. D. N. PP. censuimus..... eadem autoritate nostra imò verius Apostolica decernimus.* Et infra. *Sicut per hac nostra imò verius Apostolica Scripta ordinamus & mandamus &c.* Ex quibus manifestum est hoc edictum ab Annato & aliis meritis vocari bullam Sixti V. eo autem edicto sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præciditur, ne quis in controversia de prædestinatione & gratia, opinionem suæ contrariam ullæ censura nover.

Et simul liberata ac protecta à censuris & contrariis gravissimè prohibitis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

599. 2. Ex decreto Clem. VIII. quo permittitur ut ambarum partium magistri suam liberè opinionem de gratia, præscientia, & prædestinationis efficacia cum libertate concilianda, publicè tradant ac defendant; sic tamen, ut nisi graviter placti velint, à moranda adversa opinione abstineant. Quod ex mandato supremi senatus fidei, ab inquisitionibus Tolerana, Pintiana, Valentina, & Hispalensi, ambarum ordinum Prædicatorum sc. & Jesuitarum Provincialibus est intimatum an. 1598.

Hujus decreti meminere (ut refert Paul. Leo. nard. p. 1. n. 33. & 34.) Joan. Puteanus to. 1. ad q. 111. 1. 2. dub. 4. his verbis Clemens VIII. de hac re consultus, fecit potestatem defendendi quamlibet (sc. duarum extremè oppositarum sententiarum de auxil.) modò tamen alteram nulla notaret censura. Andreas Duvallius to. 1. 2. tract. de gra. q. 4. his verbis: *Cùm à Clem. VIII DD. examini relicta sit hac controversia cum moderamine, qua neutra opinio hæresis, erroris, temeritatis, alteriusve qualificationis arguatur, ab omni asperiori dicto sedulo abstinemus.* Et Petrus Ledelma in Præfatiuncula ad tract. de auxil. ubi ait: *Clem. VIII. propter doctrinæ utilitatem & necessitatem, Theologis concessit*

Per decreta. Pontificum Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. Urbani VIII.

de hac materia disputare, ut constat ex litteris testimonialibus Illustrissimi Cardinalis Madrucci, quas ego vidi: omnibus tamen praecepit, ut à nota & censura opposita sententia abstineant, quod Deo dante ita fiet.

De his decre-
tis memine-
runt. Duval.
Spondanum,
Sylvius &
alii.

600. 3. Ex Decreto Pauli V. an. 1606. quod refert Spondanum, in sua Historia ad eundem an. his verbis: Paulus V. disputationes de auxiliis conticessere iussit: sanxitque postmodum utrisque, dum aliud decerneretur, liberum esset suam sententiam in scholis modeste tueri, sed sine damnatione alterius partis. Hoc Pauli V. Decretum confirmasse Urbanum VIII. testatur Joan. à S. Th. to. 1. in 1. p. disp. 20. a. 6. n. 1. ubi ait: & quidem non licere in hac parte alteram partem censurare, aut qualificare ex mandato Pauli V. & Urbani VIII. constat: nec licere etiam scribere & imprimere, in materia auxiliorum divinatorum ex edito ejusdem Pontificis iterum roborato, & confirmato à SS. D. N. Urbano VIII. in congregatione generalis inquisitionis die 22. Maij 1625. His consonat Sylvius in praefata monitoria ad 1. p. S. Th. ubi ait: sua Sanctitas praecepit, ne quis in posterum oblata de praedictis rebus tractandi occasione, contrariam sententiam suffinentes in censuram vocare vel dictis perstringere nullo modo auderet.

Decreti
Pauli V. pub-
licatio
Hispal.

Hujus autem Decreti à Paulo V. an. 1605. editi universalis publicatio demandata est (inquit Leonardus p. 1. n. 13.) Jan. 1607. 5. Septemb. & ab inquisitionibus facta an. 1608. ab Hispalensi quidem, his verbis à Leonar. sup. relatis: facultatem praestamus, ut possint tractare de praefata materia, & mandamus sub poena excommunicationis majoris, ut nullus audeat censurare contrariam sententiam, nec utatur verbis mordacibus, quae malam intentionem, animo latentem indicare videantur, advertentes puniendos cum rigore, qui aliter fecerint, ut inobedientes mandato suae Sanctitatis, & huius officij.

Fabula ab
Annato & a-
liis explose.

641. De his plura & scitu digna habent P. Annat. de Scient. med. disp. 4. c. 1. & in Desp. ad fabulas quaestionarii Tolosani, Pet. à S. Joseph in concor. suavi

SAN.

suavi disp. 4.
3. & seqq. R.
sect. 5. 10. 11.
Historice

one eventila
furatas vid.
calc. 1. p. trad.
69. & seqq. 1.
& seqq. Fra
mondi in T.
chardi, Patri

602. 4. Ex
decreti an. 16
gustinum C.
tensionem co
Ceterum

tantur qua
san typis ex
sacellicis R.
quaestione

Pegonæ oli
Thomæ de
logorū, qui
gregatione
exemplar c

Pauli V. sup
auxil. ac dā
dov. Molin
praesenti ho
asseris, a C
nici, quam I

tis Jesu Rel
plari praedic
nullā omni
parte seu à q
re; sed super

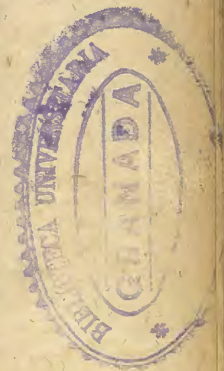
decreta Pau
603. 5. Ex
licato 15. Sept
fab poenā i
tum prohibi

suavi disp. 4. sect. 4. n. 3. Paulus Leonar. p. 1. sect. 1. a. 3. & seqq. Ripal. to. 2. de ente supernaturali disp. 113. sect. 5. 10. 11. 12. & 13. Gab. De Hennao in Scien. med. Historice propugnata in secunda præferrim editione eventilatione 1. 2. 3. & 4. apud quos solidè refutatas videbis narrationes Salmanticensium Discalc. 1. p. tract. 3. de Scien. Dei disp. 10. dub. 3. §. 2. n. 69. & seqq. Joan. à S. Th. 1. p. q. 14. disp. 40. a. 6. n. 6. & seqq. Francisci Felicis, Vincent. Lents seu Fromondi in Thesiaca adversus libros Petavii & Richardi, Patris Xanres Martiales Dominicani & aliorum 602. 4. Ex declaratione Innoc. X. quæ ad calcem decreti an. 1654. 23. April. quo iterato damnat Augustinum Cornel. Jans. & omnes libros in ejus defensionem conscriptos, habetur expressè his verbis.

Cæterum cum tam Romæ, quam alibi circumferantur quædam asserta, ætæ manuscripta, & fortan typis excusa congregationum habitantium corâ felicis Record. Clemente VIII. ac Paulo V. super quæstione de auxiliis, tam sub nomine Francisci Pegnæ olim Roræ Romano decani, quam Fr. Thomæ de Lemôs ordinis prædic aliorumq; Theologorum, qui, ut asseritur, prædictis interfuerunt congregationibus, nec non quoddam auctographum seu exemplar cujusdâ assertæ constitutionis ejusdem Pauli V. super definitione prædictæ quæstionis de auxiliis, ac dânationis sententiæ seu sententiarum Ludov. Molinæ Societatis Jesu, eadem Sanctitas sua præfenti hoc decreto declarat ac decernit prædictis assertis, æctis tam pro sententia FF. Ord. S. Dominici, quam Ludovici Molinæ aliorumq; Societatis Jesu Religiosorum, & auctographo siue exemplari prædictæ assertionis constitutionis Pauli V. nullâ omnino fidem adhibendam neque ab alterutra parte seu à quocumq; alio allegari posse vel deberi; sed super quæstione prædicta, observanda esse decreta Pauli V. & Urb. VIII. suorum prædecessorum.

603. 5. Ex Decreto Alexandri VII. Romæ publicato 15. Septemb. an. 1657. in quo damnantur, & sub pœnis in C. Trid. & in indice librorum prohibitorum contentis prohibentur 18.

Innocentius
X. & Alexander VII.
suo:um prædecessorum decretis immo.
variant.

Et declara.
runt nullam
fidem esse
adhibendam

narrationes
lis ex P. Lo-
mos aut alii
sive pro sive
contra alter-
utram ex o-
pinionibus ab
Ecclesia per-
missis in ma-
teria de au-
xilii.

Epist. Montaltii. aliquod Arnaldi, aliaque in de-
fensionem Jansenismi edita, quibus nominatim re-
cessit subjungitur.

Et quia circumferuntur quadam folia impressa
an. 1657. quorum titulus est "Tredecim Theolo-
gorum, ad examinandas 5. propositiones ab Innoc.
X. selectorum suffragia, seu ut appellant, vota sum-
mo Pontifici scripto tradita, Eadem Sanctitas sua,
presenti hoc decreto illa prohibet, & declarat ac
decernit, ijs tanquam apocryphis nullam fidem esse
adhibendam, nec à quocumque allegari posse vel
debere. Et præterea Epistolas, libellos, aut libros alios
quoscumque, in quibus doctrina Cornelij Ipreu. E-
pisc. in 5. propositionibus per constitutiones Innot.
prædecessoris & Sanctitatis sue damnata, assertitur,
aut quomodolibet approbatur vel defenditur, tam
impressos, quàm imprimendos quocumque idioma-
te, vel quomodolibet etiam in scriptis et vulgatos,
vel in futurum evulgandos, Sanctitas sua omnino
damnat ac damnatos & prohibitos esse voluit,
mandans ut nemo cuiuscumque gradus & condi-
tionis existat, etiam speciali, seu specialissima nota
dignos libros prædictos, aut aliquem ex illis, apud se
retinere, legere aut imprimere, aut imprimi curare
audeat, sub pœnis, & censuris contra huiusmodi
delinquentes statutis, sed statim quicumque illos
habent, vel in futurum quandocumque habebunt
locorum ordinariis, seu inquisitoribus sub iisdem
pœnis exhibere teneantur.

Insuper cum hac occasione, & prætextu in lucem
prodeant plures libri continentes & tractantes ma-
teriam de auxiliis, nulla prorsus petita vel obtenta
licentia, ab hac sacra congregatione contra for-
mam decretorum Pauli V. & Urbani VIII præde-
cessorum suorum (qua quatenus opus sit, Sanctitas
sua denuo confirmat, innovat, & inviolabiliter
observari mandat sub censuris & pœnis in iisdem
contentis) ideo illis in hærendo, dictos libros editos, &
in futurum quomodolibet edendos, absque eo quod
fiat de illis specialis mentio, ipso facto & absque alia
decla-

SANA
declaration
& decrevi
604 Ex
ficum decre
Patet.
techa impo
doctrinam
plures cong
fuit scienti
nostri secu
Aug. & T
Sancti & d
Dei. disp. 1
fuisse, &
toribus do
versarii SS
bedientia
decretis, c
determinat
universi in
407. esse
224. & alit
legam, cæle
mina tran
ota de Ca
non possun
605. Pat
in Pontific
ph. lalethe
cata, ubi in
stram de g
fissimis con
tam de for
fusionem &
tem factam
impelagian
ab ea provin
bique dum
tra, de qu
mestraux i
ras, & con

*declaratione pro expresse prohibitis haberi voluit
& decrevit.*

604 Ex his toties, ac tam seriò repetitis Pontificum decretis.

Pateri, errasse Xantes Mariales to. 4. suæ bibliothecæ imposturis & conviciis in Jesuitas eorumque doctrinam refertæ dum ait: pag. 217. Roma post plures congressus (sc. coram Clem. VIII) sancitum fuit scientiam mediam (in qua omnes novitates nostri sæculi fundantur) esse contra mentem SS. Aug. & Tho. ut inter alios gravissimi referunt Sancti & doctissimi Salmanticenses tr. 3. de Scien. Dei. disp. 10. dub. 3. n. 67. & pag. 435. Ecclesiam definivisse. & pag. 456. Clement. VIII. cum s. o. assertoribus doctissimis declarasse Scientiam med. adversarii SS. Aug. & Th. Item non detulisse satis obedientiæ Pontificibus, nec satis reverentiæ eorum decretis, cum Societatis doctrinam physicæ prædeterminationi contrariam to. 4. pag. 77. dicit esse universi in versionem pag. 355. esse impiam. pag. 407. esse blasphemiam in causam primam. pag. 224. & alibi esse blasphemiam intolerabilem sacrilegam, cælo execrabilem, omnia tolerabilitatis limina transcendentem & similia, quibus horribiliora de Calvinismo & Mahumetismo excogitari non possunt.

605. Pateri 2. ejusdem temeritatis ac irreverentiæ in Pontifices eorumque decreta reum esse Pseudophilalethen in sua scientia media ad examen revocata, ubi in proœmio Scientiam meo adoque notitiam de gratiæ efficacia doctrinam contumeliosissimis conviciis onerat, cum eam dicit esse fucatam deformem, deformitate suis defensoribus confusionem & ignominiam patiente, vanam, consortem factam impugnantium Augustinum (id est Semipelagianorum) instantem liberum arbitrium, ab ea proinde fugiendum sicut à facie colubri. Denique dum eam comparat cum meretrice idololatricæ, de qua Isaïæ 57. pro quibus V. P. Franc Fourmeaux in sua iusta defensione adversus imposturas, & convicia Pseudophilalethis, ubi illū Pseudo-

Relata Pontificum decretis violaverunt aut certe non satis reveriti sunt Mariales & Pseudophilalethes.

philalethen meritò appellat; quia prioris Philaleth's, pro Scientia média auctoritate firmanda, à modo editi nomen fraudulenter assumpsit, & falsò assertit priorem Philalethen, re melius examinata, suam de Scien. med. sententiam revocasse: pergemus & nos hoc nomine ejus conviciis, imposturis, & calumniis debito, eum appellare, atque ita à vero Philalethe ipsum distinguere.

*Falsè Pseudophilalethes
asserit Ecclesiam nunc
permittere
impressiones
de auxiliis.*

606. Patet, Eundem Pseudophilalethen falli, & sui *Triumpho Thomistici* lectores fallere, quando in ejus præfatione contra expressam Innoc. & Alex. de lationem confidenter asserit jam cessare Pauli V. & Urb. VIII. prohibitionem de non edendis libris aut tractatibus in materia de auxiliis, quod est aperè falsum, cum Innocentius sup. n. 601. declararet *super quaestione de auxiliis observanda esse decreta Pauli V. & Urb. VIII.* Alexander verò n. 601. eadem *inviolabiliter observari mandat, sub censuris & poenis in iisdem contentis*; & tamen Pseudophil. post speciosam protestationem: *observantia decretorum Pontificiorum in eadem præfatione factam his verbis: protestor me omnes bullas Pontificias summo habere honori ut par est Ecclesie Romanae filium, absit ut in aliquo à decretis Pontificiis abscedam.* Ab iis non solum abscedit ipse, sed & alios abducit, dum asserere non veretur jam illa esse abrogata, in quo fallitur & fallit.

*hec quæ excusa igno-
rantia.*

607. Nec est, quòd excuset ignorantiam; vana enim, & *Romana Ecclesia Filio* indigna est hæc frigida excusatio: illa enim decreta vir doctus, qui de auxiliis scribere præsumit, ignorare non debuit, nec potuit, nisi ignorantia crassa & affectata, quæ culpam non minuit, sed aggravat. Verbis itaque speciosis *omnes bullas Pontificias summo habet honori* Pseudophilalethes factis autem contemptui: dum, non obstante adeo recenti directè contrario Alexandri mandato, confidentissimè docet illas nullam modò habere vim.

Maluit se credere quibusdam, ut ait, *viris doctissimis* (sed innominatis, id est adeò exigui, aut fortè

fortè etiam m
verius non a
am nunc per
Pontificibus
clarantibus
frivolis ejus

603. Quo
profert ex me
præfata Pon
festa est impo
fiteat me de
materia typi
quod non sol
ciosus protest
simpliciter p
res sententi
gratia efficac
lus allato ab
pro nostra op
mandari verò
de hac potissi
tia efficacis
summo parti

Non enim
daneccitate
rejicienda gr
aliosque hæc
mnibus eath
cacia, arbitri
cationem in
impressis dis
prohibitum,
in fine suæ p
assertionis fa
one imprim
omnis hujus
Professores,
putant.

609. Ver
xiliis circa

fortè etiam mali nominis, ut illos non dignetur aut
verius non audeat nominare) qui dixerunt Ecclesi-
am nunc permittere impressiones de auxiliis, quam
Pontificibus contrariam expressè docentibus ac de-
clarantibus *nullam omninò fidem esse adhibendam*
frivolis ejusmodi dictis.

603. Quod in hujus sui erroris confirmationem
profert ex mea synopsi edita an. 1664. in qua ait, me
præfata Pontificum decreta non observasse, mani-
festa est impostura: cum in cap. a. n. 29. disertè pro-
fitear me *decretorum Pontificiorum religione*, de
materia typis mandari prohibita, nihil disputare,
quod non solum (ut Pseudophilalethes) verbis spe-
ciosis protestatus fui, sed fideliter præstiti: ibi enim
simpliciter proposui (quod nullo jure vetitum est)
tres sententijs de modo conciliandi infallibilem
gratiæ efficaciam cum libertate creata, nullo pror-
sus allato ab authoritate aut ratione argumento
pro nostra opinione stabilienda; quod solum typis
mandari vetitum est ad finiendam controversiam,
de hac potissimum difficultate, concordia sc. gra-
tiæ efficacia cum libertate, coram Pontificibus
summo partium studio pluribus annis agitatam.

Non enim vetitum fuit tractatus edere pro tuen-
da necessitate gratiæ adversus Pelagianos, nec pro
rejicienda gratia necessitante adversus Calvinistas,
aliosque hæreticos; sed solum pro explicanda ab om-
nibus catholicis admissa, insuperabili gratiæ effi-
cacia, arbitrii libertate illæsa: cujus tamen expli-
cationem in scholis tradere ac de ea etiam thesibus
impressis disputare, ex dictis sup. n. 602. non est
prohibitum, ut erroneè supponit Pseudophilalethes
in fine suæ præfationis, ubi in confirmationem suæ
assertionis falsa & temerariæ de abrogata prohibiti-
one imprimendi de auxiliis inaniter sibi adjungit
omnis hujus alma (sc. Duacenæ) *Vniuersitatis*
Professores, qui de auxiliis publicè dicant & dis-
putant.

609. Verum quidem est tractatum Suaris de au-
xiliis circa punctum controversiæ edi prohibita,

*Factum assumis
me edidisse
de auxiliis in
puncto con-
troversia ty-
pi prohibito.*

*Vanissimis
rationibus
nititur Pseu-
dophilale-
thes persua-
dere decre-
torum Pon-
tif. abrogati-
onem.*

an. 1655. apud 38. post ejus mortem, nescio quo ty-
pographi artificio typis mandatum fuisse, ipsa Soci-
etate inscia, nedum approbante; inde tamen frustra
Pseudophilalethes validum quærit suo erroris fir-
mamentum; quia libri, alioqui prohibendi, distra-
ctio, non est facta nisi prius licentia S. Congregati-
onis, favore Card. Richellii à Typographo ob-
tenta.

Ignorare non potuit Pseudophilalethes hæc &
alia ejusmodi argumenta, quibus decretorum Pon-
tificiorum abrogationem persuadere nititur, vanissi-
ma esse; & falsitatibus plena: cum tamen videret se
contra severas eorum prohibitiones suam libram de
controverfia prælo vetita censuris, & convictis in
suos adversarios exaggeratis farcire, maluit etiam
absque veri specie eorum abolitionem prætexere,
quàm apertè se illorum prævaricatorem declarare.
Advertere tamen debuisset, quamvis illa essent ab-
rogata, legem naturæ imposturas & convicia in-
dispensabiliter prohibentem non esse abrogatam.

60. Denique ex productis Pontificum decretis
pater 4. hanc Molinæ & Societatis doctrinam
post longa 20. annorum certamina victoriæ non
dico offensivæ, sed defensivæ palmam obtinuisse;
cujusmodi victoria meritò gloriatur Civitas, quæ
oppugnantium insultibus fortiter repressis, est tan-
dem sua virtute propria à diuturna hostium obsidi-
one liberata.

Cujus victoriæ palmam nostræ sententiæ invi-
dent, sed nunquam eripient Mariales, Pseudophi-
lalethes, Consentaneus & alii ejusdem genii DD.
in eam cum Jansenio spretis Pontificum decretis,
irreligiosè debacchantes.

61. Hanc palmam ipsi semper gratulabuntur
omnes cordati & obedientes Ecclesiæ Romanæ filii
cum Annato in sine responsionis ad quæstionē Ano-
nymi adversus Scientiam mediam editæ an. 1644.
ubi sic ratiocinatur: *Intenderunt Scientia media
aggressores, ut illius assertio notaretur & prohibe-
retur, Defensores è contrario, ut liceret ini-
tam ejus tradenda, tuendaque possessionem retinere*
sine

*Victoria do-
ctrina Socie-
tatis demon-
strata ab
Annato
Mamolico,
Placido de
Puga & ab
omnibus cor-
datissimis con-
fessis.*

*sine ulla ca-
sionem in hoc
tur obtrine-
scere scien-
tiam à tribu-
Bulla Six-
mulgata e-
nard. a. p.*

*Confor-
ligionum
elogio: La-
tus positu-
igne proba-
numeris p*

612. H

de Puga

næ, & S

approbati

Gabr. de

latas & m

linæ oppu

tas, ac tan

cordia dep

cenfore de

cultas sua

na concor

bias, nec p

geretur ap

sententia

tam senten

primam

Adore em

sed in deli

613. H

rum nihil

sed nostræ

get inqua

scholis C

clarat arg

tam inure

tam enim

sine ulla cuiusquam censura. Ex quo sic argumetur, in hoc genere litium, qui provisioni ut loquuntur obtinet, ille interim victor existit; at qui defensores scientiam mediam provisionem obtinuerunt. Et à tribus Pontificibus: ergo &c. Minor patet ex Bulla Sixti V. per Catilinum Episc. in Belgio promulgata ex constitut. Clem. VIII. apud Paul Leonard. l. p. n. 33. pag. 39. item ex alia constit. Pauli V.

Consonat Sylvester Maurolicus l. 5. Oceani religionum Molinam ejusque doctrinam hoc ornans elogio: Ludovici Molina eruditus de auxiliis parvus positus in fornace examinis Pontificij. & sapiens igne probatus, deprehensum est aurum omnibus numeris purgatissimum.

612. Hinc non cedit sapientissimus M. Placidus de Puga Benedictinus Academiarum Vallisoletanæ, & Salmanticensis Doctor ac Professor in sua approbatione encomiastica scientiæ mediæ per Gabr. de Henao historicè propugnata, ubi post relatas & maturo judicio ponderatas acerrimas Molinæ oppugnationes, ingenti ardore sæpius repetitas, ac tandem Pauli V. decreto, illæsa Molinæ concordia depulsas, sic concludit: *A summo tandem censore decretum est, ut libera sit utriusque parti facultas suam propugnandi sententiam; quin è Molina concordia, post vigiles aded & diligentes excubias, nec jota adimeretur unum, nec unus expungeretur apex; sed ea lege cautum est, ut utriusque sententia fautores à censuris & convicijs in oppositam sententiam abstinere. Visit ergo Molina & primam victtricem palmam scientiæ mediæ tulit. Actore enim non probante, nedum absolvitur reus, sed in delatorem victor assurgit.*

613. Hæc tamen victoria opinioni adversariorum nihil probabilitatis detrahit saltem directè; sed nostræ suam tuetur, confirmat & auget; inquam quatenus eam à censuris tuendo & scholis Catholicis permittendo, ipso facto declarat argumenta, quibus ei falsitatis & erroris notam inurere nitebantur adversarii, non esse valida: eam enim scholis permittere non posset veritatis

Hæc victoria doctrinæ nostræ probabilitatem firmat & auget.

mater Ecclesia, si fuisset argumentis efficacibus de errore aut falsitate convicta.

Minuit ergo hæc exercita declaratio inefficacia argumentorum contrariorum probabilitatem falsitatis, quam ei impingebant ejus adversarii, & quod inde evidenter sequitur auget probabilitatem ejus veritatis; quâ enim proportionem decrevit probabilitas unius e duobus contradictione aut contrarie oppositis, eadem proportionem necesse est, ut crescat probabilitas alterius.

Homo non potest solis natura viribus se ad gratiam preparare.

Constat ex CC. Araus. Trid. & Scrip. ac PP.

Deus petit, ut ad ipsum convertamur non per naturam vires, sed per ejus auxilium nobis semper paratum ad conversionem.

614. Non potest homo solis arbitrii viribus, sed ad gratiam preparare etiam remotè, est omnium Catholicorum & cetera contra Semipelagianos, ex Araus. can. 3, 4, 5, 6, 7. damnante eum, qui dixerit: *Divinam gratiam per invocationem humanam posse conferri. Initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, non per gratia donum, sed naturaliter nobis inesse. Sine gratia Dei, credentibus, volentibus, desiderantibus & pulsantibus nobis misericordiam conferri. Per natura vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vita æterna cogitare, aut eligere posse hominem absque illuminatione & inspiratione Spiritus sancti.* Item ex Trid. sess. 6, c. 5, 6, & can. 1, 2, 3. quod etiam aperte docent Scripturæ & PP. sup: n. 522.

615. Cum ergo Deus Zachariæ 1. dicit: *Convertimini ad me, & convertar ad vos*: non petit, ut per solas naturæ vires ad ipsum convertamur, ut oportet, quod nobis est impossibile; sed ut per ejus auxilium præveniamus, quod ex dictis prima p. n. 123. semper adest, saltem remotè sufficiens, ad ipsum convertamur eliciendo actus fidei, charitatis, &c. propter quos, ut dispositiones vi præsentis providentiæ requisiras, ad nos specialiori affectu est convertendus, nobis conferendo ulteriora gratiæ auxilia, ac tandem ipsum justificationis donum: quod in hunc sensum exponens Trid. sess. 6, c. 5. ait: *Cum in sacris lit. dicitur: convertimini ad me & ego convertar ad vos: libertatis nostra admonemur. Cum respondemus: converte nos Domine ad te, & convertemur: Dei nos gratia præveniri censemur.*

Eodem

Eodem
Expe
ejusmodi
tim Chry
Hebr: ubi
quem pos
sed immen
aliisque lo
tionem &
616. F
est; Deus
de faciente
nempe hoc
ponenti ul
cantem De
cooperanti
det auxilia
vari: quo
fnum, con
dictis tum
617. Su
quod facien
eliciendam
parte honest
rito istius co
ter ad illu
providentia
actum super
male, (qu
turali comm
inde vi præ
ex parte ho
lis circa ide
quia non el
instructæ a
cursu actum
Script. & PP
Ripal. disp.
114. sec. 13

Eodem sensu intelligendi sunt, illud Isaia 30.

Exspectat Dominus, ut misereatur vestri, & alia Quam vi
ejusmodi Scripturæ & PP. testimonia, ac nomina ^{presentis}
tim Chrysost: hom: 17. in Joan: & 12. in epist: ad ^{providentia}
Hebr: ubi sentiunt nonnulli ipsum fuisse in errore, ^{expellat ut}
quem postea propugnavit Cass. ejus discipulus; ^{conversatur}
sed immeritò, cum hom. 4. in Epist: ad Ephes. ^{rioribus gra-}
aliisque locis apud Granat. ipsam primam voca- ^{tia donis cu-}
tionem & fidem doceat esse ex divino munere. ^{mulando.}

616. Hinc istud vulgatum facienti, quod in se
est; Deus non denegat gratiam, solum verificatur
de faciente, quod in se est, per auxilium gratiæ,
nempe hoc sensu, 1. Quod per actuale Dei auxilium
ponenti ultimas dispositiones ad gratiam sanctifi-
cantem Deus infallibiliter eam conferat. 2. Quod
cooperanti primæ gratiæ actuali, Deus ulteriora
det auxilia, quibus, si velit, justificari possit & sal-
vari: quo utroque sensu, dictum illud esse verissi-
mum, constat inter omnes Catholicos, & patet ex
dictis tum hic sup: n. 258. tum i. p. n. 187.

*Faciendi
quod in se
est per gra-
tiam quam
habet,
Deus non
denegat ul-
teriores gra-
tias ipsam
justificatio-
nem ad sa-
lutem.*

617. Sunt qui etiam volunt verificari hoc sensu, *Faciens vi-*
quod facienti quod in se est, per vires naturæ, ad *ribus natura*
eliciendum actum virtutis naturalem, omni ex *quod potest*
parte honestum, semper adfit (non quidem ex me- *ad actum*
nito istius conatus per vires naturæ; sed anteceden- *honestum,*
ter ad illum vi misericordis ac liberalissimæ Dei *simul elicit*
providentiæ supernaturalis) auxilium gratiæ ad *actum su-*
actum supernaturalem circa idem objectum for- *per natura-*
male, (quod utrique actui naturali sc. & superna- *lem circa*
turali commune est) simul eliciendum; sic ut pro- *idem obje-*
inde vi præsentis providentiæ ab actu naturali omni *ctum per*
ex parte honesto nunquam separetur supernatura- *auxilium*
lis circa idem objectum viribus gratiæ elicitus; *gratia, quod*
quia non est in potestate voluntatis antecederet *ex pura Dei*
instructæ auxilio supernaturali dividere suo con- *misericiordia*
cursu actum naturalem à supernaturali. Quod ex *nunquam*
Script. & PP. fusè ac eruditè probatum habes apud *deest.*
Ripal. disp. 20. de ente supernaturali per totam, &
114. scilicet: 13 & seqq.

§. VI.

Justificatio & eius causa formalis.

Justificatio est sanctificatio hominis per gratiam. 618. **I**ustificatio impij non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratia & donorum Trid: sess: 6 c. 7. In justificatione peccata verè delentur, est de fide ex Trid: sess: 5. in decreto de peccat: orig: §. 5, & sess: 6, can: 11. Idque constat ex Script: Pl: 50. *Dele iniquitatem meam* 1. ad Cor. 1. *sed abluti estis, sed sanctificati estis* Joan: 1. *Ecce qui tollit peccatū mundi*, deinde si, (ut voluit Hæret:) non verè delerentur, sed solum tegerentur, justificati re ipsa manerent peccatores, ac proinde non possent à Deo verè diligere; cum odio sint Deo impius & impietas eius: Sap: 14.

*Per eam peccata verè delentur alius non te-
gerentur oculis Dei,*

*Fit ex CC.
& PP. per
formam in-
herentem
supernatu-
ralem.*

Neque cum his pugnat illud Pl: 31. *Beati quorum remissa sunt iniquitates*, & quorum tecta sunt peccata Nam peccata Deo esse ceca, est esse deleta, cum aliter divinis oculis regi nō possint: unde Aug. conc. 2 in eundem Pl. *Non sic intelligatis*, inquit, *quod dixit, peccata cooperta sunt, quasi ibi sint.*

619. Justificatio fit per formam inhaerentem, est de fide ex Trid: sess: 6, can: 11. *Si quis dixerit, homines justificari vel sola imputatione iustitia Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, qua in cordibus eorum, per Spiritum S. diffundatur, atque illis inhæreat &c. anathema sit.* Prob. 1. ex Script. Rom. 5. v. 5. *charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis*, quæ verba Aug. de Spir. & lit. c. 32. intelligit ad sensum conclusionis nostræ 1. Cor: 6. *membra vestra templum sunt Spiritus S. qui in vobis est* 1. Joan: 3. *omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit*, quoniam semen ipsius in eo manet 2. ex PP. Aug: Epist: 85. *quid est aliud iustitia eū in nobis est, quā interioris hominis pulchritudo.* 1. 15. de Trin. c. 8. *quæ natura cum à suo conditore justificatur, à deformi forma formosam transfer-
tur in formam.* Amb. Hier. & aliis apud Bel.

Ratio

P
Ratio est
homo ita ju-
cus, & filius
similitudine
per gratiam
tio sit possi-
mo per just-
Deo requi-
vinam.

620. U
justificatio
sicut ibid. c.

Et per ej-
ri, sicut per
res consti-
quod sicut
tuuntur in
Christi me-
justi coram
esse peccato
nullam requi-
tem positiv-
ex nostris p-
physicus, fo-

621. De
ab omni a d-
manenter ju-
tiam habitu-
suar. certa
n. 618. Pat-
mum verè ju-
qui justifica-
ne, quæ om-
Deinde est l-
fit in omnib-
quo, etiam
Sancti & Di-

622. Valq-
ratis & cont-
ficativum;
amē, & prob-

Ratio est autem quod, ut ex Senp. citaris pater, homo ita justificetur, ut fiat verè iustus, Dei amicus, & filius adoptivus, ac proinde accipiat aliquam similitudinem, & participationem divinæ naturæ per gratiam in hærentem, cum ejusmodi participatio sit possibilis, & per eam melius intelligatur homo per justificationem accipere similitudinem cum Deo requisitam ad amicitiam, & filiationem divinam.

626. Undè Christus factus est nobis iustitia & justificatio. 1. Cor. 1. non formaliter, sed causaliter, sicut ibid. dicitur nobis factus Sapientia.

Et per ejus obedientiam iusti constituuntur multi, sicut per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi; ad Rom. 5. hoc sensu, quod sicut per Adæ peccatum; ejus posterii constituuntur in se ipsis verè & propriè peccatores, ita per Christi merita multi in se ipsis constituuntur verè iusti coram Deo: cum hoc tamen discrimine quod esse peccatorem sit effectus purè moralis, adeoque nullam requirat formam physicè inhærentem, saltem positivam, at verò esse justum & Dei amicum ex nostris probationibus, sit effectus aliquo modo physicus, formam requirens physicè inhærentem.

627. Datur aliqua forma sanctificans, distincta ab omni actu iusti, habitualiter inhærens, & permanentemente iustum constituens, quam vocamus gratiam habitualem. Est omnium Theolog. & juxta Suar. certa & definita in Trid. sess. 6, c. 7, can. 21, n. 818. Patet. 1. in parvulis quos constat per baptismum verè justificari absque ullo actu, 2. in adultis qui justificantur per Sacramenta cum sola attritione, quæ omnium cōsensu non est forma justificans. Deinde est longè connaturalis, ut forma justificans sit in omnibus uniformis, & aliquid permanens, quo, etiam cessantibus actibus, simus intrinsecè Sancti & Deo amabiles.

622. Vasq. & Merat. sentiunt etiam actum charitatis & contritionis perfectæ, esse formaliter justificativum; quod tamen negant ceteri communiflucè, & probant efficaciter ex Trid. sess. 6, c. 7. ubi dicitur:

Quæstio quædam participatio & similitudo divinitatis, quæ homo constituitur Dei amicus & filius adoptivus. Christus factus est nobis iustitia causaliter.

Christi obediencia homines sunt iusti, sicut Adams inobediencia iniusti, cum aliquo tamen discrimine.

Datur forma permanentemente sanctificans distincta ab omni actu, ut in parvulis.

Actus charitatis & perfectionis contritionis non

justificat formaliter.

dicat: *Vnica formalis causa* nostræ sc. justificationis in via & de lege ordinari) est *justitia Dei*, non quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit. Quod verò hæc justitia ex ejus mente sit solum gratia habitualis, non etiam aliquis actus. Patet 1. quia initio ejusdem cap. dicit hanc justificationem fieri, per voluntariam susceptionem gratia & donorum. 2. quia sub medium addit eandem justitiam recipi, secundum propriam cujusq. dispositionem, & cooperationem. 3. quia paulò inferius explicans dona, quæ in justificatione accipiuntur, dicit esse fidem, spem, & charitatem, quæ non possunt intelligi de ipsius actibus, quos constat non infundi in justificatione parvulorum; in adultis verò præcedere justificationem, & quidem actum fidei & spei etiam tempore, saltem plerumque.

Pat. ex Trid. & in parvulis quibus non infunditur talis actus.

623. Neque ibi Conc. solum agit (ut volunt adversarii) de justificatione, quæ fit per Sacramentum: cum sessionis titulus sit de justificatione in genere; & doctrina can: 10. & 11. sit generalis de omni justificatione, ac proinde etiam de ea, quæ fit extra Sacramentum, de qua manifestè agit can: 11.

Qui solum est dispositio ad gratiam justificationis.

Hoc tantum volunt Scrip. & PP. vel toquantur de charitate habituali gratia sanctificanti annexa, vel de ea, qua Deus nos diligit, quæ pro merito habet formam sanctificationis.

Ratio est autem, quod actus contritionis & charitatis perfectæ, sit dispositio ad gratiam justificationis, ut patet ex Trid: sess: 6, can: 3, & sess: 14, c. 4, 26 proinde non possit esse forma sanctificans.

624. Christus Joan: 14. solum vult actum charitatis esse dispositionem ultimam ad gratiam sanctificantem, dum ait: *Si quis diligit me, mandata mea servabit, & Pater meus diligit eum.* 1. Joan: 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus:* Agitur de charitate quâ Deus nos diligit, & de charitate habituali infallibiliter connexa cum gratia sanctificante, de qua intelligendum est, quod habetur ibid: c. 4. *Omnes qui diligit, ex Deo natus est, & qui manet in charitate, in Deo manet.* Item Trid: sess: 6, c. 7. tribuens justificationem charitati, quæ diffunditur in cordibus, & sess: 14, c. 4. justificationem tribuit actui contritionis ut dispositioni.

625. Aug.

pro confort esse verissim. Rom. 13. P. actus charitatis, affectus, inde etiam amorem quæ gratia sanctificans Deum & hominem sensu dixit.

Licet actus mortali actus potest cum gratia Dei committi ex parte hominis.

626. Gratia sensu, non potest habitus gratia à Scriptura comitativo eum S. Thomæ, quod probabile.

Suadetur sum. Trin. confirmior est quam adultus gratiam & virtutibus. 627. 2. Et archia, ubi dicitur quemdam operari divina quia unum quæ substantia quæ, prius ne demum

625. Aug. de pat. & gra. c. 42 sumit iustitiam pro conformitate cum lege, cum dicit: *Charitatem esse verissimam iustitiam*, quo sensu dicitur ad Rom. 13. *Plenitudo legis dilectio*, quatenus nempe actus charitatis perfectæ includit, saltem virtualiter, affectum efficacem servandi totam legem. Subinde etiam PP. nomine charitatis intelligunt, vel amorem quo Deus nos amat, cujus terminus est gratia sanctificans, vel vinculum amicitie inter Deum & hominem, quod gratiam includit, hoc sensu dixit Aug. charitate nihil excellentius.

Licet actus perfectæ charitatis absolute repugnet mortali actuali, de potentia tamen absoluta stare potest cum mortali habituali: unde non est amicitia Dei completa sed solum incompleta, tenens se ex parte hominis

Actum charitatis stare potest cum mortali habituali, non cum actuali. Gratia sanctificans distinguitur à charitate habituali, ab hac tamen separari nequit de lege ordinaria.

626. Gratia sanctificans ex communissimo DD. sensu, non potest de lege ordinaria separari à charitate habituali, cui propterea effectus formales gratiæ à Script. & PP. sæpè tribuuntur in sensu comitativo: ab ea tamen distingui realiter, nobis eum S. Thom. videtur probabilius, licet oppositum, quod cum suis docet Scor, sit etiam valde probabile.

Suadetur 1. ex Conc. Vien. Clement. unica de sum. Trin. ubi tanquam probabilior & PP. dictis confirmior eligitur opinio docens, tam parvulis, quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam & virtutes, & ex Trid. sess. 6, c. 7. ubi iustificatio dicitur fieri per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, quibus verbis gratia recensetur, ut simpliciter adeoque ut realiter distincta à virtutibus.

627. 2. Ex Dionysio l. 2. de Ecclesiastica Hierarchia, ubi dicit in homine per regenerationem, fieri quemdam statum divinum, & neminem posse operari divina, qui hunc statum non sit consecutus: quia unumquodque ea tantum agit & patitur, quæ substantiæ statusque sui sunt, sicut nobis, inquit, prius necessarius est humanæ vitæ status, ut deinde humana possimus operari. Igitur

Prob. ex Trid. & Dionys. requirente in homine statum divinum ad operandum divina.

ex mente Dionys. forma per quam homo statum divinum consequitur, quæ non est aliud, quam gratia sanctificans, habet se in ordine supernaturali, sicut forma substantialis in ordine naturali: & proinde sicut hæc ex communiori Philosophorum sensu, distinguitur realiter à proprietatibus, & virtutibus activis, quarum est radix, ita & illa à virtutibus supernaturalibus, quæ juxta S. Thom: q. 110. a. 3. disponunt hominem convenienter, secundum naturam præexistentem (hoc est enim de ratione virtutis) non ut humanam præcisè, sed ut elevatam ad esse divinum per gratiam.

Gratia habitualis sanctificat seipsa formaliter. & absolute repugnat mortali.

628. Gratia habitualis seipsa, præcisè quocumque alio, hominem formaliter sanctificat, & constituit Dei amicum, sic, ut proinde etiam de potentia Dei absoluta stare non possit cum ullo mortali. Primò enim hoc indicat Trid: sess. 6, c. 7. ubi docet unicam causam formalem justificationis, adeoque seipsa formaliter præcisè quovis alio justificantem esse justitiam inhaerentem seu gratiam habitualem. 2. Gratia habitualis est terminus dilectionis efficacis, quâ Deus homini peccata remittit, eumque assumit ad suam amicitiam; cum non possit ista dilectio, per alium terminum commodius compleri in esse volitionis liberæ: atqui iam implicat terminum formalem talis dilectionis stare cum peccato, quàm voluntatem Dei efficacem suo effectu frustrari ergo, &c.

Et quidem habitualis contradic. Gratiæ.

629. Hinc i. gratiæ habituali spectatæ, ut est forma remissiva peccati, seu terminus divinæ volitionis peccatum condonantis, contradictione repugnat peccatum habituale, quod etsi non consistat formaliter in privatione gratiæ, eam tamen indirectè includit, ut conditionem sine qua peccatum præteritum non perseveraret moraliter. 2. Infusio gratiæ & remissio peccati prout de facto exercetur, est mutatio realiter unica, virtualiter, seu moraliter consideratione duplex, sc. ab esse peccati, & non esse gratiæ ad non esse peccati, & esse gratiæ.

3. Gratia habitualis absolute repugnat etiam mortali actuali, cum mortale etiam primo instanti, quo

SAN
quo est, con
amicitiæ, qu

630. De
tum mortali
doni super
extrinsecam
in esse voli
peccatori ex
formatam,
sionem, & p
peccatum ej
pareat repug
contra se ad
juxta omne
atqui hoc es
supernatural
pure extrinse

631. Pot
fieri, ut per ea
imperfectam
quâ potest h
ne peccatum
re foelicitate
specialis be
adeoque illu
ctam.

Non pote
stituat per
adoptivus ab
dono supern
hypostatica
perfectam D
videntiæ de
ac Theolog
Requiritur i
ac participati
absque dono

632. Cū
Non potest im
gratia, exp
ctam Dei am

quo est, constituatur Deo inimicum, quod repugnat amicitiae, quam essentialiter confert gratia.

630. De potentia absoluta remitti potest peccatum mortale absque collatione gratiae, aut similis doni supernaturalis, per condonationem omnino extrinsecam; quia non repugnat Deum volitione in esse volitionis liberæ completa per terminum peccatori extrinsecum v. g. per locutionem in aëre formatam, cedere jure quod habet ad justam aversionem, & poenam peccatori infligendam, propter peccatum ejus præteritum; cum in eo nulla appareat repugnantia, & de facto homines offensas contra se admissas sic remittant, uti etiam Deus juxta omnes remittere potest voti obligationem, atqui hoc est peccatum remittere absque ullo dono supernaturali peccatori collato per condonationem purè extrinsecam ergo &c.

Non repugnat mortale remitti absque infusione gratia per condonationem merè extrinsecam.

631. Potest autem hujusmodi condonatio sic fieri, ut per eam homo admittatur ad amicitiam Dei imperfectam: cum possit Deus eadem voluntate quæ potest homini absque intrinseca ejus mutatione peccatum remittere, eidem simul decernere felicitatem æternam, quod est exercere actum specialis benevolentiae erga talem hominem, adeoque illum admittere ad amicitiam imperfectam.

Sic ut per eam homo fiat imperfectè Deo amicus.

Non potest tamen sic fieri, ut per eam homo constituatur perfectè Sanctus, Dei amicus, filius Dei adoptivus absque gratia inhærente aliove simili dono supernaturali intrinseco, qualia sunt unio hypostatica, visio beata &c. Ratio est; quia ad perfectam Dei amicitiam, qualis vi præsentis providentiæ de facto datur ex communi & certa PP. ac Theolog. sententia contra hæret. sup. n. 618. Requiritur intrinseca & supernaturalis similitudo ac participatio divinæ naturæ, quæ haberi nequit absque dono supernaturali intrinseco.

Non tamen] perfectè filius Dei adoptivus, ad hoc enim est PP. & S. Theol. requiritur intrinseca Dei similitudo.

632. Cum S. Thom. hic q. 113. a. 2. O. dicit: *Non potest intelligi remissio culpa, si non sit infusio gratia*, explicandus est vel de remissione ad perfectam Dei amicitiam evahente, vel de lege ordi-

naria

naria sicut 3. p. q. 86. a. 2. ubi docet peccatum non posse remitti sine poenitentia.

Fides requiritur ad justificationem, non tamen sufficit, utrumque est de fide ex Script. & Trid.

633. Ad justificationem requiritur aliqua fides: Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit, ad Hebr. 11. quod etiam disertè docet Trid: sess: 6; c. 8. *Fides est humana salutis initium, fundamentum & Radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo.* Sola fides tamen ad justificationem non sufficit, est, sicut & prius de fide ex Trid: sess: 6; can. 9. *Si quis dixerit sola fide impium justificari anathema sit.* Sumitur ex Script: 1. ad Cor: 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Jac: 2. *fides sine operibus mortua est.* Confit. ratione, quia constat, etiam credentes in Christum, posse esse fornicarios, adulteros, &c. Quales ex 1. ad Cor: 6, v. 10. *Regnum Dei non possidebunt.*

Iustificatio à Script. & PP. tribuitur soli fidei ut radici.

634. Dices 1. Joan: 1, v. 11, & 3, v. 26, Rom: 5, v. 1. *justificatio simpliciter tribuitur fidei nulla facta mentione charitatis & operum*, R. ut formæ justificanti, aut dispositioni ultimæ se sola sufficiat; N. ut primo fundamento & radici omnis justificationis juxta Trid: sup.

Vel cum sola exclusionem operum legis & naturæ, vel ut accipitur pro doctrina Evangelica servata ut oportet.

Dices 2. Apost: ad Rom: 3, dicit: *Arbitramur enim justificari hominem per fidem sine operibus*; R. solum excludit opera legis vel naturæ, facta sine spiritu fidei. Eodem sensu intelligendi sunt PP. Amb, in c. 3. ad Rom: *Sola fide justificari sunt dono Dei*, Leo Epist: 76. *sola fides Catholica vivificat & justificat.* Theophilaët. in 3. ad Gal. *fides sola habet in se justificandi virtutem.*

Adde Script. quandoque & PP. nominæ fidel intelligere totam doctrinam Evangelicam, quæ servata ut oportet, ad justificationem & salutem sufficit. Hoc sensu intelligendum est illud ad Roman. 10. *Omnis qui credit in illam* (nempe ut oportet, & observando omnia quæ docet) *non confundetur.* Illud Luc. 8. *Crede tantum*, & *salva eris*, debet intelligi de salute corporali puellæ suscitandæ.

635. Fides ad justificationem promissionis credat, Christum si est à Luth. Script. ac PP. hæreticè affectus, & 14. Ar. Secundo ad justificationem, est generalis, quæ ne naturali explicari possit gratiæ ut distendit, quibus potest, cum qui non potest consecratur.

636. Nec virtutudine phylatu gratiæ vel odio vel amoris habere ceptum, ut qui se debira intentione propria, quæ zimentalem in contritionis per ad Sacramentum ab eo susceptum omni peccato fieri nequit ab hac morali ad Rom. 8. virtutis nostro fundatæ in rebus filij Dei.

637. Ultimo non procedit

835. Fides autem quam cum Apost: ad Heb. 11. ad justificationem requirimus, non est fides divinarum promissionum specialis; quâ unusquisque promissionem divinam apprehendens, & sibi applicans credat, seu potius confidat, peccata omnia per Christum sibi esse demissa. Primum quia ista fides est à Luth. Calv. aliisque sectariis absque ullo in Script. ac P.P. fundamento, impiè excogitata; & hæreticè asserta, ac proinde à Trid. sess. 6, can. 12, 13, & 14, Anathemate damnata.

Fides justificans non est fiducia de peccatis sibi per Christum demissis, ut volunt Luth. & Calv.

Secundo quia talis fides citra specialem revelationem; est impossibilis: cum nulla sit revelatio generalis, quæ mediante aliqua propositione lumine naturali evidenter notâ cuiuspiam sufficienter applicari possit, ut divina fide credat se esse in statu gratiæ ut disertè docet Trid. sess. 6, c. 9, quod sic claudit, *quilibet de sua gratia formidare & timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, qui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.*

Talis fides seclusa speciali revelatione est impossibilis.

836. Nec solum certitudinis fidei; sed nequidem certitudine physica quisquam scire potest, sit ne in statu gratiæ vel peccati. Nescit enim homo utrum odio vel amore dignus sit Eccl. 9. Potest tamen homo habere certitudinem physicam de iustitia aliena; ut qui scit se cum legitima materia & forma ac debita intentione infantem baptizasse; & moralem de propria; qualem habet, qui per scientiam experimentalem novit se fecisse, quod in se est, ad actum contritionis perfectæ de suis omnibus peccatis; aut ad Sacramentum pœnitentiæ ritè suscipiendum, & ab eo suscepto per longum tempus abstinuit ab omni peccato mortali, quod ex dictis sup. n. 543a fieri nequit ab eo, qui non est in statu gratiæ. De hac morali certitudine intelligendum est illud ad Rom. 8. *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro* (sc. per motus internos filialis fiduciæ fundatæ in testimonio bonæ conscientiæ) *quod sumus filij Dei.*

Nullus potest esse physicè certus de sua iustitia, potest de aliena & de sua moraliter.

837. Ultima dispositio ad gratiam habitualement non procedit; effectivè ab ipsa gratia habituali;

Ultima dispositio ad gratiam habitualement ab hac non procedit esse. sive.

Alioqui daretur mutua prioritas secundum eadem esse.

Deus nos diligit dilectione imperfecta, prius quam ipsum diligamus, non perfecta.

mediantibus suis habitibus: sed à præveniente gratia actuali, à qua juxta Trid: sess: 6, c. 5. *Iustificatiois exordium est sumendum.* Primò quia nulla est necessitas, nec argumentum aut signum talis efficaciz in gratia habituali, & oppositum videtur conformius naturis rerum: cum enim ista dispositio in genere causæ meritoriz sit prior gratia habituali, non potest saltem efficientis physice: imò absolutè videtur repugnare; cum causæ requirentes existentiam formalem ut causent (quales sunt causa dispositiva per modum meriti & causa efficiens) non possint se invicem causare, etiam in diverso genere absque mutua prioritate reali, secundum idem esse, quod implicat. Secundò, quia Trid. sess: 6, c. 7. initio absolutè docet sanctificationem, seu infusionem gratiæ sequi suam dispositionem, ac proinde non est ullo modo ea prior. Quare, Deus non prius nos diligit dilectione amicitiz perfectæ, quæ præ termino habet gratiam habitualement, quam ipsum diligamus, saltem habitualiter, sed solum dilectione amicitiz imperfectæ ad perfectam disponentis, quæ præ termino habet gratiam actualem.

Nec plus volunt Joan: in sua prima c. 4. *Quoniam ipse prior dilexit nos.* Aug: tract: 75. in Joan. *Quomodo diligimus, ut Spiritum sanctum accipiamus, quem nisi habeamus, diligere non valemus, & S. Thom. hic q. 113. a. 8. O. alioquin enim sibi contradiceret; cum q. 109. a. 6. O. nostram conclusionem apertè tradat his verbis: Ad hoc autem ut præparet se homo ad susceptionem huius doni (sc. gratiæ habitualis) non oportet præsupponere aliquod aliud donum habituale in anima; quia sic procederetur in infinitum: sed oportet præsupponi aliquod auxilium gratuitum Dei interius animam moventis.*

Meriti

638.

M

factum, d
modum re
ipsius operis
neum est, u
lativum.

Differt ab
modum sub
sequi à satis
valens injuri

Metrum
dicitur in con
est, quod
ut hoc ei del
accedente pr
qui deest ista
sionis non de
tia, sed tantu

639. Ad
neq: requirunt
miantis. E
vix: id en
Ante obitum
non quando
tempus habe
certum doce
August: apu
ad Cor: Ter
transierit op
gratiæ; hoc
& can: 32, &
palmes non p
vita, sic nec
PP. interpret
charitatem, j

S. VII

S. VII.

Meritum condignum, & congruum.

638. **M**eritum strictè & propriè in concreto, est opus bonum, in obsequium alterius factum, de se aptum ad aliquid obtinendum per modum retributionis; in abstractio autem est ipsius operis valor seu conditio, ratione cuius idoneum est, ut moveat ad præmium, cuius est correlativum.

Meritum est opus dignum premio.

Differt ab Impetratione, quod hæc moveat per modum submissæ petitionis; illud per modum obsequii à satisfactione, quod hæc sit redditio æquivalens iniuriæ.

Meritum coram Deo de quo hic S. Thom. dividitur in congruum & condignum. Condignum est, quod eam habet æqualitatem cum præmio, ut hoc ei debeat aliquo modo ex iustitia, saltem accedente promissione præmiantis. Congruum est, cui deest ista æqualitas, aut saltem defectu promissionis non debetur præmium aliquo modo ex iustitia, sed tantum ex liberalitate præmiantis.

Condignum habet æqualitatem cum premio debito ex iustitia, congruum aliquam solum congruitatem. Ad condignum requiritur 1. in merente status via, & gratia pat. ex Script. Trid. & Baio damnato.

639. Ad meritum condignum variæ conditiones requiruntur ex parte operantis, operis & præmiantis. Ex parte operantis requiritur 1. status viæ: id enim apertè significat Script: Eccl: 14. *Ante obitum operare iustitiam.* Joan: 9. *Venit nunc quando nemo potest operari,* ad Gal. 6. *dum tempus habemus operemur bonum,* & tanquam certum docent PP. Chrysost: hom: 2. de Lazaro August: apud Prosp. sententia 182. Hier. in c. 6. 1. ad Cor: *Tempus sementis est presens vita; cum transierit operandi tempus aufertur.* 2. status gratiæ; hoc enim supponit Trident: sess: 6, c. 16, & can: 32, & colligitur ex Script: Joan: 15. *Sicut palmes non potest ferre fructum, nisi manserit in vita, sic nec vos, nisi in me manseritis,* sc. (ut cum PP. interpretes passim intelligunt,) per fidem & charitatem, juxta illud Apost: 1. ad Cor: 13. *Si tra-*

didero

didero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.

*Merens, uti
et meritum,
debet habere
proportionem
tam premio.*

40. Unde merito damnata est à tribus Pontificibus hæc 12. Prop. Bajana. Pelagij sententia est: *opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non proportionem est regni cœlestis meritum.* Item 17. idem con-
ditionis. Ratio autem est, quod ad meritum condi-
gnum vitæ æternæ non solum opus, sed etiam
persona debeat esse isti finis proportionata; adeo-
que per gratiam sanctificantem antecedenter ele-
vata ad ordinem divinum & statum amicitiae & fi-
liationis divinæ: morali enim æstimatione valor
operis in obsequium alterius, præsertim qui ex ipso
opere nullam utilitatem percipit, plurimum pen-
det à dignitate operantis, ut patet in Christo. Ideo
vitæ æternæ ad Col. 3. dicitur *retributio heredita-
tis*: quia nempe ejus meritum præsupponit jus
filii ad illam ut hereditatem; unde etiam Scripti:
sæpè significat meritum vitæ æternæ, esse meritum
filii.

*Unde requi-
ritur ex parte
operis, ut sit
actus positi-
vus, liber à
necessitate,
honestus in
individuo,
supernatu-
ralis, & fa-
ctus in obse-
quium Dei.*

641. Ex parte operis requiritur 1. ut sit actus
positivus: nam necesse est, ut sit quidpiam factum
ex gratia in obsequium Dei; quod puræ omissioni
convenire non potest: cum non magis exer-
ceatur ex bono motivo; quam ex indifferenti aut
malo.

2. Ut sit actus liber, non solum à coactione, ut
voluerunt Bajus, & Janf. Iprensi. sed etiam à ne-
cessitate, est nunc omnium Catholicorum & fide
certa, ex hac 3. Prop. Janseniana: *Ad merendum
& demerendum in statu naturæ lapsæ, non requi-
ritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit
libertas à coactione*: damnata ut hæretica, quod
etiam ex Script. & P.P. probatum reperies sup. n.
44. & seqq.

3. Ut sit honestus in individuo, quia debet per-
tinere ad Dei obsequium etique esse acceptus.

4. Ut sit supernaturalis in substantia, est S.
Thom. hic q. 114. 2. 3. Suarez & aliorum commu-
nitus, contra Sor. Val. Vasq.

diderit an-

Marc. 9.

aque in na-

suam. Luc.

in nomine

apud Matt.

in nomine

requiri, ut

tivo aliquo

vitæ æternæ

cent debere

Araus. can-

fiant; sed g-

fiant: ubi

naturalem,

giani, co-

Cum Chri-

stificatos in

na eorum o-

facto Deo

concordan-

ait: *Non p-*

est author

causa virt-

que P.P. qu-

& terminis

guunt in n-

cum Aug.

honestatem

stianam, &

Dei adjuto-

Unde cu-

fiant bona

ternæ, sub

conditione

Omnia

titativè na-

hypostaticè

in omnia o-

Christi per-

642 Colligitur ex Script. Matth: 10. *Qui per-*
diderit animam suam propter me, invenit eam.
 Marc. 9. *Quisquis potum dederit vobis calicem*
aqua in nomine meo, &c. non perdet mercedem
suam. Luc. 9. *Quicumque receperit puerum istum*
in nomine meo, mercepit: quibus & similibus
 apud Matth: c. 10. v. 40. & 41. per ly. *Propter me,*
in nomine meo, in nomine discipuli, &c. Significatur
 requiri, ut bonum opus procedat ex fide, & ex mo-
 tivo aliquo supernaturali, ad hoc ut sit meritum
 vitæ æternæ, quod aperte significant CC. cum do-
 cent debere opus meritum procedere ex gratia ut
 Araus. can: 18. *Debetur merces bonis operibus, si*
fiant; sed gratia, qua non debetur, precedit, ut
fiant: ubi per gratiam haud dubiè intelligit super-
 naturalem, quam negabant Pelagiani & Semipela-
 giani, contra quos ibi agit Trid: sess. 6. can. 6.
Cum Christus tanquam caput in membra, in ju-
stificatos jugiter virtutem influat, qua virtus bo-
na eorum opera semper antecedit, &c. sine qua nullo
pacto Deo grata & meritoria esse possent. Quibus
 concordant Cœlest. Papa Epist. ad Gall. c. 8. ubi
 ait: *Non placere Deo nisi opera illa, quorum ipse*
est author Aug. ser. 50. de tempore, *non virtus, sed*
causa virtutis apud Deum mercedem habet; alii-
 que PP. qui etsi non formaliter, virtualiter tamen
 & terminis æquivalentibus actus humanos distin-
 guunt in naturales & supernaturales, dum ex iis
 cum Aug. agnoscunt aliquos solum pertinere ad
 honestatem præsentis vitæ, alios ad pietatem Chri-
 stianam, & salutem vitæ æternæ, quos dicunt sine
 Dei adjutorio fieri non posse, *sicut oportet.*

Unde cum Script. CC. & PP. generaliter signi-
 fican bona opera justorum esse meritoria vitæ æ-
 ternæ, subintelligunt & supponunt illis non deesse
 condiciones, quas alibi expressè requirunt.

Omnia opera Christi etiam purè moralia & en-
 titativè naturalia fuerunt meritoria 1. quia unio
 hypostatica habebat se antecedenter & influebat
 in omnia opera istius suppositi. 2. Quia Sanctitas
 Christi personalis erat superioris ordinis & sim-

Colligitur ex
 Scripturis
 CC. & PP.
 exigentibus
 ut meritum
 sit ex gratia,
 & saltem
 virtualiter
 distinguenti-
 bus actus su-
 pernaturales
 à naturalib.
 bus.

Hanc condi-
 tionem sup-
 ponunt PP.
 dum rationè,
 meritis bonis

operibus generaliter tribuunt. Vnio hypostatice in-
fuebat in omnia Christi opera etiam naturalia.

pliciter infinita, ac proinde poterat omnia ejus opera elevare supra suum ordinem & eis dare supernaturalitatem moralem in ordine ad præmiū supernaturale, quod Sanctorum sanctitati non convenit.

643. Confir. nostra concl. ex dictis sup. §17. §22. Ubi contra Pelagian. ex Script: CC. & PP. demonstratum est nos nihil posse, quod conducatur ad vitam æternam, nequidem dicere: *Dominus Iesus*: nisi ut habetur 1. ad Cor: 12. in *Spiritu sancto*, seu per Dei gratiam. Et ratio est, quod meritum debeat esse ejusdem ordinis cum præmio; quandoquidem sit ejus semen, ac proinde illud aliquo modo contineat: præmium autem vitæ æternæ, consistentis in clara Dei visione, sit in substantia supernaturale.

Hæc autem supernaturalitas solum requiritur ad actus meritorios per se & immediate ratione sui; non verò ad meritorios extrinsecè quatenus substanti actui entitativè supernaturali, à quo impetrantur aut referuntur ad finem supernaturalem, quales sunt omnes actus externi, & varii interni, etiam voluntatis viribus, naturæ producti ex efficaci imperio actus supernaturalis.

Supernaturalitas red-
dit meritum
proportionatum
præmio,
non laudabilius
ut est à
nobis.

644. Dices 1. substantialis supernaturalitas non est nobis libera, cum non sit nobis nota neque in se neque in ulla ejus causa, ex qua necessariò resultet: ergo nihil conducit ad actuum nostrorum laudabilitatem & meritum: nulla enim actuum nostrorum conditio potest nos reddere laudabiles & dignos præmio, nisi sit nobis libera, cum libertas sit fundamentum laudabilitatis & vituperabilitatis, dignitatis, præmii & supplicii. R. N. sequel. & dico conditionem nobis non liberam posse ad actuum nostrorum meritum conducere, non quidem tanquam aliquid reddens actus nostros, pro-ut à nobis procedunt, laudabiles, aut laudabiliores; sed tanquam aliquid à præmiante requisitum, ut, meritum sit entitativè proportionatum præmio simile est in statu justitiæ nobis ignoto ad meritum condignum requisito.

Dices 2. PP. non distinguunt inter actum natu-
ralem

ralem &
C. impli-
noscunt
honestat-
tatem

665.
citus aut
per act
verantes
charitatis
alii con
actibus,
æternam
sericord
nre be
mandu

multa p
Matth. 1
denique
omni op
16. ab
labor v

Ratio
cisè sece
perante
in subst
proport
dicat T
catis an
operibu
æternam

646.
gloriam
præcept
sarium
bona op
charitatis
natural
te Apo
actu si
teaus

ralem & supernaturalem R. explicitè & formaliter C. implicitè & virtualiter, quatenus cum Aug. agnoscunt aliqua opera bona, quæ solum pertinent ad honestatem vitæ præsentis, & alia ad Deum & pietatem Christianam pertinentia, sic N.

665. Non requiritur, ut actus sit à charitate elicitus aut imperatus etiam virtualiter propriè, id est per actum charitatis præteritum moraliter perseverantem in continuationem actionum ad finem charitatis ordinarum. Ita Suarez, Vasq. Granad. & alii communius Prob. ex Scriptura sæpissimè aliis actibus, quam charitatis, aut ab ea imperatis vitam æternam simpliciter promittente, ut operibus misericordiæ Math. 5. *beati misericordes &c.* & 25. *venite benedicti &c.* *esuriivi enim & dedistis mihi manducare*: observationi mandatorum, quorum multa pertinent ad virtutes à charitate distinctas, Matth. 19 *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: denique omni operi bono 1. Cor. 13. *abundantes in omni opere Dei semper*, sive ut habet Trid. sess. 6. c. 16. *abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.*

Ratio est, quod omnis actus virtutis infusæ, præcisè secundum se abstrahendo à charitate illum imperante, sit dignus laude & præmio, supernaturalis in substantia, & in iusto meritum filii adeoque proportionatum vitæ æternæ ut præmio, quod indicat Trid. sess. 6. c. 16. his verbis: *nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendum est, quominus illis operibus, quæ in Deo sunt facta, censeantur vitam æternam verè promeruisse.*

646. Cum Apost. 1. ad Cor. 10. dicit: *omnia in gloriam Dei facite*, vel solum dat consilium, non præceptum seu documentum de eo, quod est necessarium ad meritum; vel certè dicendum est, quod bona opera, quamvis nullo modo fiant ex motivo charitatis, eo ipso tamen quo fiunt ex motivo supernaturali alicujus virtutis infusæ, censeantur ex mente Apost. referri ad gloriam Dei, si non in actu signato, saltem in actu exercito, quatenus ex tali motivo operans & mandata

Non requiritur ut actus sit à charitate elicitus aut imperatus, cum etiam alii actus sint proportionati præmio supernaturali, ipsis in Scriptura simpliciter promisso.

Requiratur tamen ut procedat à gratia habituali, cur annuitur Charitas, ex motivo Charitatis censeatur

*tango. cum
relatione ad
gloriam Dei,
saltem in as-
ctu exercito-
atque ita in
nomine Chri-
sti.*

servans verè glorificat Deum, faciendo quod est ei gratum ac gloriosum, & agit in nomine Christi, hoc est ex motivo virtutis Christianæ seu à Christo præceptæ, aut commendatæ in Evangelio.

Dum verò ad Gal. 5. dicitur quod ad salutem illa sola fides valeat: *qua operatur per charitatem*: sensus est quod ad salutem fides solum valeat, quatenus excitat & dirigit opera, quæ sunt ex motivo charitati consentaneo; aut quæ per charitatem habitualement, gratiæ sanctificantis identificatæ, vel inseparabiliter annexæ, dignificantur in ordine ad opera condignè meritoria vitæ æternæ.

647. Dices Aug. de moribus Ecclesiæ c. 15. ait: *quod si virtus ad beatam vitam nos ducit, nihil omnino esse virtutem affirmaverim nisi summum amorem Dei*, quibus similia habet Epist. 52. Ergo ex ejus mente sola charitas conducit ad vitam æternam. R. solum vult quod charitas sit virtus antonomastice, & ita cæterarum radix & forma ut sine ea ante mortem habitæ, aliæ virtutes non possint ad salutem perducere: unde nego sequelam.

*Hoc solum
volunt Scri-
ptura, Aug.
aliique PP.
qui possunt
explicari de
charitate
sumpta latè
pro quavis
affectione su-
pernaturali,
movenste ad
opera Deo
grata, vel de
charitate ut
identificatæ
gratiæ habi-
ta principio
dignificativo
et effectivo
unius actus
boni.*

648. Alia scripturarum ac PP. loca, & præsertim Aug. Enchir. c. 117. *regnat enim carnalis cupiditas ubi non est charitas*, quibus significati videtur ad meritum iequiri ut opus procedat ex charitate, rectè explicantur, 1. de charitate sumpta latè pro quolibet affectione bona cujuscunque virtutis infusæ, quo sensu Aug. dicit l. 8. de Trin. c. 10. *quid est charitas quam tantopere scriptura laudat nisi amor boni* & l. 2. cont. duas Epist. Pelag. c. 9. *quid boni cupiditas nisi charitas*. 2. de charitate habituali spectata prout est moraliter unum cum gratia sanctificante sibi annexa, à qua ut à principio radicali dignificari, & mediante habitu infuso, procedere debet omnis actus condignè meritorius; vel de charitate sumpta latè prout complectitur omnem virtutem infusam, qua fide prælucente, exercentur opera Deo grata, in ejus obsequium & gloriam cedentia, quæ exercere & velle est Deo bonum velle, adeoque ipsum amare, saltem latè; 3. de processione à charitate virtualiter improprie & interpretative, quate-
nus

puse est
ad Deum
consecu-
quid fa-
intrin-

649.

in cupi-
rum, ni-
turales
rati, no-
merito
ejusdem
charita-
Aug. &
peccate
nalis m-
in qua
juxta A-
meritu
ternam

650.

non fa-
ultimu
essent
ficio ju-
tur &
ralem
sancti-
seipsa
ex mo-
tas pe-
raliter

651.

missio
2. cor-
1. seu
mio.
cit ju-
quam
tum o-
Pl. 8

pus est opus iusti, qui, cum sit habitualiter conversus ad Deum, ut suum finem ultimum supernaturalem, censetur ad hunc finem aliquo modo referre quidquid facit, juxta proportionem & ordinabilitatem intrinsicam ipsius operis.

649. Adde. quod illud Aug. sup. *Regnat carnalis cupiditas ubi regnat charitas*, in rigore verborum, nimium probet, quod nempe actus supernaturales virtutum infusarum à charitate non imperati, non solum non sint meritorii, sed vitiosi & demeritorii, quod est falsum. Idem dicendum de his ejusdem Aug. verbis in Pl. 18. *qui non vult serviri charitati, necesse est ut serviat iniquitati*, 2. quod Aug. & alii PP. ejusmodi locutionibus solum velint peccatum habituale, quod est actus cupiditatis carnalis moraliter perseverans, regnare in omni anima, in qua non est charitas habitualis, qua deficiente, juxta Apost. 1. Cor. 13. *nihil nobis prodest* sc. tanquam meritum condignum, nec ullo modo ad vitam æternam, si deficiat, in extremo vitæ.

650. Dices habitualis prava dispositio peccatoris non facit ut omnia ejus opera referantur ad finem ultimum peccatoris, alioqui omnia ejus opera essent peccata: ergo nec habitualis bona dispositio iusti facit ut omnia opera ejus bona ordinantur & conducant ad ejus finem ultimum supernaturalem R. N. sequel. disparitas est quod habitualis sanctitas iusti influat physicè per suos habitus, & seipsa moraliter in omnia ejus opera, saltem facta ex motivo supernaturali; at verò habitualis pravitas peccatoris nullo modo influat in ejus opera moraliter bona.

651. Ex parte præmiantis requiritur divina promissio, ad hoc ut bona opera iustorum, sint in actu 2. condignè meritoria vitæ æternæ; non ut in actu 1. seu ut ex parte sua, sint illi proportionata ut præmio. Prob. prima pars 1. ex Trid. sess. 6. c. 16. ubi dicit iustis proponendam esse vitam æternam tanquam mercedem ex Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis reddendam. 2. ex Aug. in Pl. 83. ubi agens de merito mercedis à Deo red-

*Requiruntur,
ex parte præ-
miantis præ-
missio qua
seclusa bona
opera iusto-
rum solum
sunt condig-
nè meritoria
in actu 1. patet
ex Trid. &
Aug.*

den-

dendæ bonis operibus, sic loquitur: *debitorem ipse fecit se, non accipiendo, sed promittendo* 3. quia meritum condignum in actu secundo, debet præmiantem aliquo modo obligare seu debitorem facere ut patet ex his verbis Apost. ad Rom. 4. *ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*: atqui non potest homo suis operibus ulla ratione Deum obligare, nisi ejus operibus præmium promiserit, cum enim Deus ratione suæ summæ excellentiæ, & supremi dominii in creaturas, justissime possit, etiam nulla mercede proposita, ab homine quodlibet obsequium exigere, seclusa promissione, non est unde ullo genere debiti teneatur bonis operibus præmium dare. Confir. quia aliqui non esset ratio cur Christus, non meruerit bonis Angelis augmentum gloriæ, malis reparationem, item cur animæ in purgatorio non mereantur.

Ex promissione non oritur condignitas præmii, sed jus ad præmium.

652. Secunda pars patet 1. quia bona opera justorum facta ex gratia (cum sint supernaturalia quoad substantiam, & opera amicorum ac filiorum Dei) habent independentem à divina ordinatione, tum ex parte sua, tum ex parte operantis proportionem, & prudenti æstimatione, attenta præsertim infinita maiestate & liberalitate Dei præmiantis æqualitatem valoris, seu condignitatem cum præmio vitæ æternæ, cujus gratia (à qua ut principio principali creato procedunt) 1. Joan. 3. dicitur *semen*: quia nempe habet vim mediante merito condigno illam moraliter causandi. 2. quia si ex divina promissione oriretur condignitas meriti, contritio peccatoris mereretur de condigno gratiam justificationis, cum hanc Deus illi promiserit: quilibet actus honestus, supposita promissione divina, posset mereri de condigno unionem hypostaticam: Christi merita non essent infinita; cum illis promissum non sit præmium infinitum &c.

Non tamen jus Deum obligant ex iustitia strictè.

653. Deus per meritum condignum non obligatur homini ex iustitia strictè: hoc enim apertè significant PP. Aug. 1. confess. c. 4. *reddit debitum nulli debens*. l. de lib. arb. c. 16. *Deus nulli debet aliquid*:

Ansel.

Ansel. pr
debitum
num. Be
quod si
ceter in

654. E
minium
parte,
cum fun
minentia
nullo, e
pendenti
hujus sup
Dei, quæ
magis D
Deum a
ex iustiti
jus homi
plena D
in iustitia,
gendo, a
obstante
in iustitia, g

655. S
nitum c
cedenti,
pra; cum
inclinat
delitate,
quæ virt
tia, non
propter a

656. I
iustitia
um obli
subiecta
mi, quæ
juxta An
iustitia i
reposita
est injust

Ansel. prolog. c. 10. *justus es, non quia reddis nobis debitum; sed quia facis quod decet te summum bonum.* Bern. Ser. 2. de annuntiat. Ubi expressè docet, quod si Deus merenti negaret præmium, nulli faceret injuriam.

654. Ratio est quòd Deus habeat supremum dominium in omnes creaturas, & quidem omni ex parte, etiam de potentia absoluta inabdicabile: cum fundatur immediatè & præcisè in essentiali eminentia divini esse, de cujus essentia est, ut ipsum à nullo, cætera verò ab ipso sint; & in absoluta dependentia omnis creaturæ à primo esse; vi autem hujus supremi domini omnes creaturæ sunt magis Dei, quàm suæ, & consequenter omnia earum jura magis Dei, quàm ipsarum, ac proinde repugnet Deum aliquo merito, aut sua promissione homini ex justitia strictè dicta obligari, cum enim omne jus hominis sit magis Dei, quàm hominis, est in plena Dei potestate de illo absque ulla hominis injuria, pro libitu disponere illud tollendo, negligendo, aut actum ei oppositum faciendo: quare non obstante quovis merito, potest homini absque ulla injuria, gloriam negare, imò ipsum annihilare.

655. Supposita tamen promissione, Deus per meritum condignum obligatur homini, in gratia decedenti, vitam æternam reddere ex justitia latè sumpta; cum ad id obligetur, tum ex veracitate, quæ inclinat ut dicta menti corresponsdeant; tum ex fidelitate, quæ obligat, ut facta dictis conformentur, quæ virtutes, cum sint ad alterum, sunt partes justitiæ, non quidem subjectivæ, sed potestativæ, id est propter affinitatem ei annexæ.

656. Ideo autem Deo non repugnat obligari ex justitia latè seu ex fidelitate; quia hoc non est Deum obligari alteri, seu ex jure activo alterius cui subijciatur, in quo involvitur diminutio juris supremi, quæ est imperfectio Deo repugnans; sed potius juxta Ansel. sup. est Deum obligari sibi ipsi. De hac justitia intelligi debent Scripturæ 2 ad Timoth. 4. *reposita est mihi corona justitiæ.* ad Heb. 6. *non est est injustus Deus ut obliviscatur operis vestri,* & alia

Qua Deum obligata pugnat suprema ejus Dominio, vi cuius creatura cum omni suo jure sunt magis Dei, quàm sua.

Hic ergo solum obligatur ex justitia latè seu ex fidelitate nec pium intendunt Scriptura.

PARS II. 370 C. 6. §. 7. MERITUM CONGRUUM ET
aliæ ejusmodi, ut & Aug. Chrylost. aliique PP. dū
obligationem justitiæ in Deo videntur agnoscere.

657. Ad meritum congruum requiritur. 1. ut
actus sit liber & honestus. 2. saltem in ordine ad
præmium supernaturale. ut actus sit supernaturalis;
& quidem ex probabiliori, etiam in substantia alio-
qui enim contra CC. Script. & PP. sup. n. 522. pos-
semus naturæ viribus aliquid, saltem remore & in-
choatè conduceas ad vitam æternam, 3. status viæ
patet ex dictis sup. n. 638:

*Sancti nobis
impetrant,
non meren-
tur.*

*Promissio me-
rito congruo
non est neces-
saria, nec
contraria: s.
mili: et status
gratia.*

Quare beati nihil de novo merentur nequidem
de congruo; unde cum beneficia nobis impetrant,
Deus non movetur eorum precibus tanquam meri-
tis aliqua ratione exigentibus præmium suo valori
proportionatum, sed tanquam petitionibus perso-
narum sibi amicarum & dignarum, quæ audiantur
ob antiqua merita:

658. Promissio non repugnat merito congruo;
nec ad illud requiritur. Prima pars patebit ex n. se-
quenti; ubi ostendemus contritionem peccatoris
mereri justificationem de congruo, quam vis sibi
certa lege promissam. Secunda probatur quia ad hoc
meritum sufficit, quod actus habeat bonitatem ali-
quam proportionatam, ut illius intuitu meritū
possit Deus beneficium aliquod homini reddere, nō
ex justitia aut fidelitate, sed (ut ex Ansel. & S. Th.
loquitur Suar.) ex quadam decentia munificentissi-
mæ ejus providentiæ:

659. Hinc meritum congruum, aliud est habens
infallibilem retributionem, ratione promissionis de
ea factæ, aliud non habens infallibilem retributio-
nem. eo quod de illa nulla sit facta promissio: hō
secundum minus propriè participat rationem meri-
ti; cum nullam inducat obligationem: unde vix dis-
fert ab impetratione. cum quā confunditur, non so-
lū à Vasquez, sed & ad Aug. & Trid n. sequenti.

Non requiritur status gratiæ; ei tamen non offi-
ciat ut patebit ex dicendis.

S. VIII.

660.

H
gruo, cum
tamen nihil

Neque

Th. & alio

& Tan.

ult. Trid.

Vasq. & a

possit cad

nito unior

sit princip

ideo ad ill

661. I

fallibili, in

orem, est

rum sine

neque eni

dicebat:

docet: Tri

vis tempo

hic motu

contextu,

cum meri

toni pecc

grui, &

cum, de ju

sit promi

Dicim

tis, & v

merito co

cum, &

sed gratiæ

ento.

§. VIII.

Meriti Præmiū.

660. **H**OMO non potest sibi mereri primam gratiam actualem, nequidem de congruo, cum ex dictis sup. n. 512. sine gratia præveniente nihil possit quod conducatur ad vitam æternam.

Neque primam habituales de condigno, est D. Th. & alorum communissima, & ita certa, ut Vega & Tan. asserant esse de fide ex Conc. Araus. can. ult. Trid. sess. 6. can. 1. 2. & 23. quod tamen negant Vasq. & alii Ratio est, quod principium meriti non possit cadere sub meritum, ut ostenditur 3. p. de merito unionis hypostaticæ; gratia autem habitualis, sit principium dignificativum meriti condigni, cum ideo ad illud necessariò requiratur.

661. Illam potest mereri meritò congruo & infallibili, imo peccator eam sic meretur per contritionem, est Aug. Epist. 105. *neque remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neque enim nullum est meritum fidei, qua fide ille dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori.* Idem docet Trid. sess. 14. c. 4. ubi dicitur: *fuit autem quovis tempore ad impetrandum veniam peccatorum hic motus contritionis necessarius.* Ubi, ut patet ex contextu, Aug. & Trid. impetrationem confundunt cum merito congruo, Ratio autem est, quia contritioni peccatoris nihil deest ad rationem meriti congrui, & quidem infallibiliter habentis effectum cum, de justificatione ejus intuitu conferenda, facta sit promissio.

Dicimur tamen ad Rom. 3. v. 24. *justificati gratis*, & v. 28. *non ex operibus*; quia nempe sine merito condigno, quod simpliciter vocatur meritum, & non ex operibus factis naturæ viribus; sed gratiæ actualis auxilio omne meritum præveniente.

Homō non potest mereri gratiam actualem congruē, nec habituales condignē.

Potest congruē, & quidem infallibiliter.

Justificatio fit gratis, id est non ex merito condigno.

Iustus non potest sibi aut alteri mereri perseverantiam, nec reparationem post lapsum?

662. Non potest homo quantumvis iustus merito condigno, aut congruo habente infallibiliter effectum, sibi, aut alteri mereri donum perseverantiae, reparationem post lapsum, imo nec ullam gratiam actualem, aliudve beneficium à gratia sanctificante & gloria distinctum, quia de illis nulla exstat divina promissio; imò in scripturis potius significatur contrarium, 1. ad Cor. 10. *qui se existimat stare videat ne cadat*. ad Philipp. 2. *cum metu & timore vestram salutem operamini*: quibus significatur cuilibet iusto, meritò timendum esse ne à iusticia excidat. Potest tamen illa mereri merito congruo, non habente infallibiliter effectum; quia potest ferventi oratione ista dona à Deo impetrare, ut concedit S. Th. 1. 2. q. 114. a. 9. ergo & mereri de congruo. faver Aug. l. de dono persever. c. 6. ubi ait: *hoc donum (sc. perseverantiae) suppliciter emereri potest*: unde c. 13. solum excludit meritum condignum vel ex naturæ viribus cum dicit: *unde satis dilucidè ostenditur, & inchoandi, & usque in finem perseverandi gratiam Dei non secundum merita nostra dari.*

Potest sibi mereri gratia & gloria augmentum, ipsamque vitam aeternam.

663. Potest tamen quisvis iustus, etiam de condigno sibi mereri augmentum gratiae, est S. Th. 1. 2. q. 114. a. 8. & ceterorum adeo certa, ut Gran. Tan. & alii communius contra Vasq. censcant esse definitam à Trid. sess. 6. can. 3. *si quis dixerit iustificatum bonis operibus non mereri augmentum gratiae anathema sit.* Est etiam Aug. Epist. 106. *non gratiam Dei aliquid meriti praecedit humani, sed ipsa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfici.*

664. Potest quoque sibi mereri vitam aeternam, atque gloriae augmentum, & quidem de condigno; prima pars est de fide ex Trid. sess. 6. can. 23. *qui dixerit iustificatum &c. non verè mereri vitam aeternam, atque etiam gloriae augmentum anathema sit.* Sumitur ex Matth. 5. *quoniam merces vestra copiosa est in caelis 16. tunc reddet unicuique secundum opera eius.*

Secunda pars quod sc. condignè, quamvis non definita in terminis, passim tamen habetur certa.

ex Trid.
ri vitan
hoc mer
2. ex Scri
na iusti
Thess. 1.
interpret
3. ambu
ex PP. a
cati tan
to iustiti
151. pron
Basil. Ch
bus iusto
rionibus
meriti co
ria

Est tan
in radice
Araus. c
ant, sed
& Aug.
dona sua
Verè

condigna
perspecte
tionem,
ne meriti
tis, ad Ro
Scripturi
patiantur
lo haered
unionis, &

665.
tur ad gra
retur de
instanti, c
n. 673. se
2. ad i.
gratiam
infusione

ex Trid. sup. definiente, justorum opera verè mere-
 ri vitam aternam, ubi per ly verè clarè indicat
 hoc meritum plus esse, quàm ejusdam congruitas
 2. ex Script. 2. ad Timoth. 4. *reposita est mihi corona
 justitia, quam reddet mihi justus iudex.* 2.
 Thess. 1. *ut digni habeamini* (id est sitis, ut passim
 interpretes) *regno Dei. pro quo & patimini.* Apoc.
 3. *ambulabunt mecum in albis quia digni sunt.* 3.
 ex PP. apud Bel, Aug. Epist. 105. *sicut merito pec-
 cati tanquam stipendium redditur mors. ita meri-
 to justitia tanquam stipendium vita aterna.* ser.
 151. *promissor Deus debitor factus est bonitate sua*
 Basil. Chrys. & aliis. Et ratio est, quod bonis operi-
 bus justorum factis ex gratia, nulla desit ex condi-
 tionibus sup. n. 638. & seqq. requisitis ad rationem
 meriti condigni respectu augmenti gratiæ & glo-
 riæ

Et quidem
 condignè hoc
 constat ex
 Scripturis &
 PP. aliud est
 de fide ex
 Trid.

Est tamen gratia Dei vita aterna ad Rom. 6. sc.
 in radice seu meritis quæ sunt Dei dona, ut pulchrè
 Araus. can. 18. *debetur merces bonis operibus si fi-
 ant, sed gratia qua non debetur præcedit ut fiant*
 & Aug. cum Deus coronat merita nostra, coronat
 dona sua.

Vita aterna
 est gratia in
 radice.

Verè tamen passionēs hujus temporis non sunt
 condigna ad futuram gloriam, ad Rom. 8. si nem-
 pe spectentur secundum suam gravitatem, & dura-
 tionem, cum quo stat earum condignitas in ratio-
 ne meriti. Datur itaque vita æterna titulo heredita-
 tis, ad Rom. 18. v. 17. & simul titulo mercedis, ex
 Scripturis sup. cit. Quod verò hi duo tituli se com-
 patiantur, patet in gloria corporis Christi data titu-
 lo hereditatis, tanquam proprietas debita ratione
 unionis, & titulo mercedis, debiti Christi meritis.

Passiones
 sunt vitam
 aternam con-
 dignè in ra-
 tione meriti.

665. Contritio qua peccator ultimò disponi-
 tur ad gratiam, eamque eodem instanti accipit, me-
 retur de condigno primum gradum gloriæ non 2.
 instanti, quo continuatur, ut volunt Bel. & alii inf.
 n. 673. sed 1. instanti, quo elicitur est S. Th. q. 112. a.
 2. ad 1. ubi sic loquitur: *preparatio hominis ad
 gratiam habendam, quodam est simul cum
 infusione gratiæ, & talis operatio est quidem*

Quamvis
 contritio pec-
 catoris non
 mereatur de
 condigno pri-
 mum gra-
 dum gratiæ,
 quia præci-

pium meri-
tum, mere-
tur tamen i.
gradum glo-
ria qui non
est illo modo
principium
meriti, ut est
i. gradus
gloria.

meritoria (supple de condigno) sed non gratia, qua jam habetur, sed gloria, qua nondum habetur. Idē docent Valent. Vasq. Sylvius, Suar. & apud hunc Cajet. Soto, Medina, & alii communius contra Greg. Gabr. Veg. Lugo, Ripal. & alios valde probabiliter dissentientes.

Colligitur ex Trid. sess. 6. can. 32. *Si quis dixerit hominis justificati opera non verè mereri augmentum gratia, vitam aeternam. & ipsius vita aeterna, si in gratia discesserit, consecutionem atque etiam gloria augmentum anathema sit.* quibus verbis satis clarè docet non solum augmentum gloriæ, sed etiam gloriam seu primum ejus gradum cadere sub meritum verum ac condignum, sicut ipsum gloriæ augmentum, dum vitam æternam & gloriæ augmentum recenset, ut duo præmia meriti ejusdem rationis distincta, veri sc, ac condigni & in eodem contextu aliter loquitur de gloria, quàm de gratia: de hac enim agens, non dicit mereri gratiam sc. verè & simpliciter id est de condigno; sed solum gratiæ augmentum: quia nempe primus gradus gratiæ, cum sit principium meriti condigni non potest cadere sub tale meritum, sicut potest primus gradus gloriæ, qui nullo modo est principium meriti.

Concil. agit
generaliter
de actibus
justorum.
quorum a-
liqui sunt
meritorii so-
luti gloria
alii solum
ejus augmen-
ti, alii utri-
usque.

Potèd Conc. ibi non solum agit (ut volunt ad-
versarii de operibus antecedenter justificatorum,)
quæ merentur augmentum gratiæ, & consequenter
augmentum gloriæ non primum ejus gradum, sed
generaliter & indifferenter de omnibus operibus
justorum, quorum aliqua merentur augmentum
gratiæ & gloriæ, non primam gloriam; illa nempe
quæ sunt tempore posteriora prima justificatione;
aliqua verò solum primam gloriam, non ejus aug-
mentum, ut contritio, quæ est ultima dispositio ad
primam gratiam eodem instanti dandam; aliqua
denique juxta varios gloriam, & ejus augmentum,
qualia sunt actus virtutum elicit i eodem instanti,
quo ponitur ultima dispositio cum ipsa justificati-
one, ad illam habentes se concomitantè: ii enim a-
ctus (inquiunt) unà cum ultima dispositione per-
mo-

modum
gloriam
concurr-
lem ipsi
gloriæ a-
ctus eo
justificati
condigno
eo, qui
Vasq. An-
666.
quod a
dispositio-
netur ju-
quisitas
gloriæ,
(quod o-
rantis: cu-
dem inst-
sterius na-
men qua-
us actus
ne.

667. A
contritio
gratia se-
titulo ha-
tura, seu
Primi-
toria de
atè verò
ad quæ
Secun-
propter
te & con-
Terti-
gloriam
divina
Quan-
danda, t-
propter

modum unius meriti totalis merentur primam gloriam. quæ deberetur ultimæ dispositioni, si sola concurreret & præterea aliquam partem gradualem ipsi superadditam, quæ bono sensu dici potest gloriæ augmentum. Dixi concomitanter: quia actus eodem instanti habentes se consequenter ad justificationem & ab ea dependentes merentur de condigno gradum gratiæ & gloriæ distinctum ab eo, qui datur propter ultimam dispositionem. V. Vasq. Ariag. Ripald. Merat.

666. Ratio autem nostræ conclusionis est, quod actus contritionis, per quem, ut ultimam dispositionem, eodem i. instanti, quo est, obtinetur justificatio, habeat omnes condiciones requisitas, ut sit meritum condignum primi gradus gloriæ, non solum ex parte sua & præmiantis (quod omnes concedunt) sed etiam ex parte operantis; cum sit actus hominis viatoris, & iusti in eodem instanti reali, non quidem iusti prius, sed posterius natura, quam ipse actus eliciatur; prius tamen quam primus gloriæ gradus in præmium istius actus detur & decernatur: pro cuius elucidatione.

667. Advertendum est, instans reale quo elicitur contritio, & simul tempore ejus intuitu confertur gratia semen gloriæ, & consequenter jus ad gloriam titulo hæreditatis. dividi posse in plura instantia naturæ, seu signa rationis.

Primum est quo intelligitur esse contritio meritoria de congruo, immediate quidem gratiæ, mediatè verò gloriæ, prius natura, quam sit justificatio ad quam disponit.

Secundum est quo intelligitur gratia homini propter contritionem conferri, illumque justificare & constituere Dei Filium.

Tertium est in quo intelligitur resultare jus ad gloriam, ut hæreditatem ex gratia & filiatione divina tanquam ejus proprietatis.

Quartum est quo à Deo decernitur gloria ut danda, tum titulo hæreditatis, tum titulo mercedis propter contritionem antecedenter dignificatam

Ultima dispositio prius intelligitur dignificata per gratiam sui subiecti quam i. gloriæ i. ei decernatur.

Hic consideranda sunt 4 instantia rationis, quarum 1. est contritio meritoria de congruo, 2. gratia propter contritionem data, 3. ius ad gloriam ut hæreditatem 4. decretum dandi gloriam tum titulo hæreditatis tum mercedis.

per gratiam sui subjecti, prius natura: justificati; adeoque constitutam in esse meriti condigni respectu præmii necdum habiti nec decreti, nempe primi gradus gloriæ, de quo conferendo Deus nullam habet voluntatem, saltem remunerativam (Inquit Ariag.) nisi prius natura aut ratione dederit, seu dare decreverit gratiam: cum vi præsentis providentiæ, nulli danda sit gloria, nisi prius sit in Dei Filium regeneratus per gratiam. Unde omnis actus meritorius gloriæ, est, & quidem prius etiam meritorius gratiæ; sicut non semper eodem modo, cum, ut patet in nostro casu, sit meritorius gloriæ de condigno, gratiæ verò solum de congruo.

Potest actus aliquis dignificari per gratiam se natura posterioriorem atque ita spectatus physice est illa prior moraliter posterior.

668. Quod autem actus contritionis possit dignificari per gratiam, se natura posteriorem, patet in actu charitatis, à justis eo instanti elicitio, quo illius præceptum ita urget, ut ejus omissio esset peccatum mortale, quo gratia pelleretur; eo enim instanti conservatio gratiæ dependet ab actu charitatis, tanquam à removens prohibens, adeoque gratia est illo posterior natura, & tamen illum dignificat & constituit in esse meriti de condigno: cum eo casu indubiè talis actus condignè mereatur augmentum gratiæ & gloriæ.

Quare etiam in nostro casu actus contritionis potest dignificari per gratiam se natura posteriorem, sic, ut licet spectatus physice & entitative non procedat à gratia, nec à justo ut justo formaliter; spectatus tamen moraliter, seu qua meritorius de condigno, sit ab illa ut dignificante, & consequenter actus justus formaliter ut justus.

Actus meritorius augmenti gratia per hoc non potest non reddi magis meritorius, cum illi ut merito condigno non debeat, nisi præsupposito addequato ejus valore,

669. Non potest tamen actus meritorius augmenti gratiæ per accessum istius augmenti similiter fieri dignior, & consequenter meritorius novi augmenti, & per hoc novum fieri meritorius ultreioris augmenti, & sic in infinitum: quia per gratiam actu posteriorem, tanquam ejus præmii, non potest augeri meritum actus extensivè seu in ordine ad novum aut majus præmii: aliàs enim iretur in infinitum: Potest tamen augeri quasi intensivè, seu in ordine ad novum, & perfectiorem modum merendi

tendi id exigant

670. quod g consti actu, cu ni: quo sapponi cum no si præi omibz ferre: actum conditi actum mio, seu jus acti tionem riæ; cu natus.

Hinc opera, à quo test tarmium.

671. aus est tur eo ad maj singuli rō secu peradd enim a

672. quod b usum n ponde Tana justifi gloriæ mium

tendi idem præmium, cum probationes nostræ id exigant, & nullum inde sequatur inconueniens.

670. Hujus autem disparitatis ulterior ratio est, quod gratia non possit habere se ut circumstantia constituens mensuram seu quantitatem valoris in actu, ejus est effectus per modum præmi condigni: quod enim datur ut præmium meriti condigni supponit valorem completum actus meritorii; cum non possit præmium adæquatum assignari nisi præintellecta quantitate meriti, & consequenter omnibus circumstantiis, quæ possunt ad illam conferre: possit autem in nostro casu gratia propter actum meritorium de congruo collata habere se ut conditio, seu ut forma constituens personam, quæ actum elicit, in eodem ordine cum ulteriori præmio, seu primo gradu gloriæ, atque ita facere, ut ejus actui ex parte operantis jam nihil desit, ad rationem meriti condigni respectu primi gradus gloriæ; cui, quantum est de se, supponitur proportionatus.

Hinc licet gratia dignificans operantem & ejus opera, possit etiam extensivè augere valorem actus, à quo non dependet per modum præmi, non potest tamen augere valorem actus, cui datur ut præmium.

671. Quare cum duo actus boni v.g. quorum unus est charitatis alter obedientiæ, à justo eliciuntur eodem instanti significant se mutuò in ordine ad majus præmium per gratiæ augmentum, quod singuli addunt independenter ab invicem: non verò secundum illam gratiæ partem, quam unus superaddit quatenus dignificatus ab altero, alioqui enim augerent se in infinitum.

672. Multò minus potest primum opus bonum, quod baptizatus in infantia exercet, ubi pervenit ad usum rationis, esse meritorium primæ gloriæ, respondentis gratiæ baptismali (ut volunt Valen. Tann. & alii) quia opus tempore posterius prima justificatione condignè meretur novum gradum gloriæ, distinctum à prima gloria, tanquam præmium sibi adæquatum, ad hoc enim nulla est deest

Per illud tamen redditur non magis sed perfectius meritorius respectu ulterioris præmi necdum decreti.

Gratia non potest extensivè augere valorem actus cujus est præmi. potest alterius actus sibi co-existentis.

Primum opus bonum baptizati in infantia non meretur primum gradum gloriæ.

con-

conditio ex requisitis sup. n. 628. ac proinde ejus valor non potest applicari ad merendum primam gloriam prius tempore debitam, & non novum gloriæ gradum sibi adæquatum: hoc enim cederet in damnum operantis, qui sic privaretur fructu sui operis contra scripturas & Trid. sup. n. 662. 663. neque etiam ad merendum istam gloriam, & simul alium gradum sibi adæquatum, quia sic præmium excederet meritum.

*Unde quidam
adulti ali-
quid gloriæ
accipiunt
non ex suis
meritis.*

673. Hinc quidam ex adultis accipiunt aliquam partem gloriæ suæ, nempe primam, non ex suis meritis, ut docent Suar. Zum. Ovied. Ripal. Quod non repugnat Scripturæ ad Rom. 2. *reddet unicuique secundum opera ejus.* 1. Cor. 3. v. 8. Apoc. 22. v. 12. istæ enim Scripturæ uti & Trid. sup. n. 662. 663. solum significant quod in retributione vitæ æternæ, habenda sit ratio operum quæ quisque fecerit, non verò quod nulli adulto conferenda sit, nisi ex propriis ejus meritis de condigno: cuius falsitas patet in eo, qui præsupposita intentione sufficienti & attritione in somno aut amentia per baptismum primò justificatur & statim moritur, item, in eo, qui in eadem hypothesi primò justificatur per martyrium: in talibus enim attritio, cum physice deficiat, non potest per justificationem consequentem, constitui in esse meriti condigni: neque dici possunt casus illi impossibiles de lege ordinaria, cum nulla sit ratio id asserendi. Quare immerito Alvares l. 7. de aux. c. 66. n. 5. censet hanc nostram opinionem esse plusquam falsam.

*Actus dis-
ponens ad 1.
gratiam non
meretur 1.
gloriam, sed
eius augmen-
tum 2. instan-
ti quo conti-
nuatur.*

674. Bellarminus, Hurtado, & Oviedus docent ultimam dispositionem ad primam gratiam mereri primam gloriam de condigno, sed non 1. instanti quo elicitur, sed 2. quo continuatur. Verum hoc dici nequit. 1. quia pro eo instanti meretur augmentum gratiæ & gloriæ suo valori adæquatum. 2. quia iste actus ut continuatus præsupponit. 1. gradum gloriæ ut debitum pro priori temporis titulo hæreditatis & meriti congrui: unde cum de lege, seu providentia ordinaria, Deus novis meritis & peccatis decernat nova præmia & supplicia ab anteceden-

cedentibus d.
to. 2. disp.
speciali fu-
natus me

675.
perfecta
præmio; q
15. ego sum
simple De
nitionem
infinitis p
nullum pu
est quæda
fundum q
adoptatus
pernatural
dignus sic
tate ac pri
præstitit o
quam vis d
lonæ apti
quippe qu
tabilis.

Unde v
juxta illud
accepimus
mercedis p
sectæ char
nitatis viæ
& lib. arbi
ex illo Joa

676. D
ex Scrip.
merces vej
ram bonam
effluentē d
uol. 1. ad l
sa nempe v
solum domi
etiam
tat. ut in

cedenter debitis distincta ; ut fusè probat Ripalda
to. 2. disp. 85. sec. 1. non potest rationabiliter, absque
speciali fundamento dici, quod iste actus ut conti-
nuatus mereatur. 1. gloriam.

675. Condignitas meriti de condigno non est
perfecta & absoluta æqualitas valoris meriti cum
præmio; quandoquidem beatitudo, quæ (ex Gen.
15. ego sum merces tua magna nimis) est præmium,
simplex Deus; & formalis, sic Dei possessio per cog-
nitionem & charitatem perfectam, quibus utpote
infantis partim absolute partim secundum quid,
nullum puræ creaturæ meritum æquari potest: sed
est quædam æqualitas proportionis & virtutis, se-
cundum quam justus. per gratiam in Filium Dei
adoptatus, morali judicio censetur propter actus su-
pernaturales in Dei obsequium elicitos tali præmio
dignus sicut in humanis vir insigni scientia, probi-
tate ac prudentia præditus, qui magna Ecclesiæ
præstitit obsequia, censetur dignus Episcopatu,
quamvis dignitas Episcopalis superet omnem per-
sonæ aptitudinem, ejusque obsequiorum valorem,
quippe quæ nullo est pretio aut obsequio compa-
rabilis.

Unde vita æterna rectè dicitur gratia pro gratia
juxta illud Joan. 1. v. 16. de plenitudine ejus omnes
accepimus & gratiam pro gratia: nempe gratiam
mercedis pro gratia meritorum, seu gratiam per-
fectæ charitatis patriæ, pro gratia imperfectæ cha-
ritatis viæ, ut exponit Aug. Epist. 105. & l. de gra.
& lib. arbit. c. 9. hoc sensu gratia est semen gloriæ
ex illo Joan. 1. 3. semen Dei manet in eo.

676. Deus remunerat supra condignum prob. 1.
ex Scrip. Matth. 5. gaudete & exultate quoniam
merces vestra copiosa est in cælis. & Luc. 6. mensu-
ram bonam & confertam, & coagitatam & super-
effluentem dabunt in sinum vestrum 2. ex P. Fulgen-
tius l. 1. ad Monimum c. 10. gratia autem etiam ip-
sa nempe vita æterna non injustè dicitur, quia non
solum donis suis Deus dona sua reddit, sed quia tan-
tum etiam ibi gratia divina retributionis exube-
rat: ut incomparabiliter meritum, quantumvis

Condignitas
meriti non
est perfecta
æqualitas va-
loris cum va-
lore præmi-
i in se infiniti,
sed est æqua-
litas propor-
tionis, mora-
li judicio
iustum red-
dens dignum
tali præmio.

Donum remun-
nerat supra
condignum.
sic ut præmi-
um non ha-
beat ratio-
nem merce-
dis pure, sed
dono gratiæ
permixta.

bona & ex Deo data humana voluntatis atque operationis excedat, Basil. in Psal. 114. *requies eterna non secundum operum debitum, ac meritum retribuitur; sed juxta magnificentiam Dei hu, qui ipsum speraverunt, exhibetur.*

Confir. quia hæc 14. propositio Bajana: opera bona iustorum non accipient in die iudicii amplio rem mercedem, quam iusto Dei iudicio mereantur accipere: à duobus Pontificibus est damnata.

677. His non obstantibus. iusti meritum habet condignitatem sup. explicatam cum præmio ut præmio, seu ut habente rationem mercedis strictè, licet non cum præmio, qua parte non habet rationem mercedis strictè, sed potius doni gratuiti ex præmiantis liberalitate superadditi.

Probabile est Deum ex sua benignitate & clementia malis operibus reddere pœnam infra condignum: ita enim sentiunt varii Theologi apud Bell. de justifi. l. 4. c. 19. quibus faver Chrysost. hom. 37. in Gen. Hoc tamen non est ita certum, cum Script. & PP. id non nisi obscure significant, & Aug. in Psal. 76. istam sententiam solum tolleret; non probet.

Non licet homini ponere aliquam de sua salute fiduciam (quæ juxta S. Th. est spes confirmata & perfecta) in bonis operibus factis per solas naturæ vires: quia hoc includit formaliter aut præsuppositivè eorum Pelagianorum de naturæ operibus ad salutem sufficientibus, aut saltem conducentibus: licet tamen (quamvis non expediat propter incertitudinem justitiæ propriæ & periculum inanis gloriæ) collocare fiduciam in bonis operibus ex Dei gratia profectis. Prob. 1. ex Tob. 4. *fiducia magna erit coram summo Deo, eleemosyna omnibus facientibus eam* 3. ex PP. Cypria. *serm de eleemosyna: salutaris operatio, solatium grande credentium, securitatis nostræ salutare præsidium.* Amb. Aug. & aliis PP. ac DD. apud Bell. l. 5. de justifi. c. 7. cont. Calv. aliosque recentiores hæreticos. Principaliter tamen fidendum est in Dei bonitate nostram malitiam infinitis superante, & in Christi meritis nostra

*Similiter po
na infligitur
infra condig
num, iuxta
Chrysost. &
altos.*

*Licet ponere
fiduciam de
salute in o
peribus gra
tia non na
tura.*

stra demeri
salutis in il
628. Me
quæ augen
num quales
ex objecto
conferentes
voluntarii p
tem actus, 4
meato extri
voluntaria
communius
o, um quo
lor, quo die
contra Med
operantis, q
omnia bona
Christi ad o
anter, vido
gentia, sui f
Lugo dis
ad. contra
antur Chr
Dices: si c
ageat ejus
ora duran
bus meritor
deito debitu
bus; ergo
gloriæ grad
es tui cert
extitisset u
que parte p
meritum, &
menti in qu
etiam mino
bus, non po
instantaneo
qualibet p
stentis cuil
in nostra

stra demerita infinitè excedentibus, & quidem consalutius in illis tantum.

628. Meritum augent omnes illæ conditiones, quæ augent bonitatem moralem actuum nostrorum quales sunt 1. excellentia actus ex sua specie, seu ex objecto, 2. circumstantiæ ad ejus bonitatem conferentes, 3. major libertas, & major perfectio voluntarii penes majorem intensionem aut firmitatem actus, 4. difficultas orta ex objecto, ex impedimento extrinseco, & ex debilitate subjecti, ipsi non voluntaria s. duratio ut contra Ban. tenent Suar. & communius & rationabilius; cum videatur per se, quod um quod actus sit, cæteris paribus, eò laudabilior, quo diutius durat, 6 juxta Valent. Suar. Mald. contra Medin. Vasq. Ariag. etiam major sanctitas operantis, quæ licet non habeat se antecedenter ad omnia bona opera justi, sicut sanctitas personalis Christi ad omnia ejus opera, sed solum concomitanter, videtur tamen ex amicitia legibus ac decentia. sui subjecti opera magis dignificare pro quo Lugo disp. 6. de Incar. 7. juxta Cajet. Suar. Grad. contra Vasq. vaio moralis, qua justi conjunguntur Christo tanquam membra viva suo capiti.

Dices: si duratio seu continuatio actus meritorii augeat ejus meritum, sequitur meritum actus una hora durantis esse infinitum: prob sequela, quia actus meritorius licet potest in instanti, eique sic effectus merito debitus est certus ac determinatus gloriæ gradus; ergo si durer una hora ei debebuntur infiniti gloriæ gradus, seu infinitæ partes graduales æquales uni certæ, ei nempe, quæ illi deberetur, si solum exercitisset uno instanti, quando quidem in quacunque parte proportionali istius horæ augeatur ejus meritum, & præmium debitum ratione istius augmenti in quacunque parte, seu morula istius horæ, etiam minori ac minori in infinitum, cæteris paribus, non possit esse minus, quàm debitum merito instantaneo; cum enim instanti semper major sit quælibet pars proportionalis, meritum actus coexistentis cuilibet parti proportionali semper debet (in nostra hypothesi) esse majus aut saltem

Quæ augent bonitatem moralem, actus etiam augent meritum, ut intensio duratio &c.

Meritum unius hora non censat infinitis partibus æqualibus merito instantaneo.

non

non minus, quàm existentis unico Instanti.

1. quia repugnant in divisibilia meta-physica.

R. N. sequel. ad cuius probationem, Dico 1. istam difficultatem, supposita compositione continui ex partibus in infinitum divisibilibus, occurrere variis in materiis, ut in intensiōe actus per horam, aliisque similibus, & variè solvi, licet fatendum sit non videri perfectè solubilem in ista hypothesi.

2. quia continuum pro-babiliter componitur ex finitis in divisibilibus physicis.

2. Totam vim istius calculationis evanescere in his & similibus, si in continuo nulla admittantur indivisibilia mathematica, & negetur possibilitas adionis instantaneæ, & consequenter meriti instantaneæ: aut cerè dicatur (quod hodie est valde probabile) continuū non componi ex partibus in infinitum divisibilibus; sed ex p. unitis physicis, quoad occupationē loci virtualiter divisibilibus, numero finitis.

3. quia continuatio actus non est tam difficilis, adeoque nec tam meritoria, quam productio.

3. Denique, quia in duratione actus non reperitur eadem ratio libertatis, neque novus quasi conatus, & applicatio potentia, sed ejusdem continuatio, habens se ut circumstantia ipsius actus, quæ proinde non est tam difficilis, adeoque nec tanti valoris, quanti est ipsa prima determinatio, ac productio actus: unde deveniri potest ad tam brevem morulā durationis, in qua meritum minus sit, quàm in prima productione actus etiam instantaneæ: sic ut proinde, ex continuatione actus non sequatur incrementum meriti per infinitas partes æquales unitæ certæ, sed solum per proportionales in infinitum decrecentes, cujusmodi partibus in finitis constat quodlibet continuum Aristotelicum, quamvis magnitudine finitum.

F I N I S

S Y

IN

Exhibens.

quæ

Beatit.

Beatit.

FINIS

livum

nitatem

Finem

tativè, no

Peccan

creatura,

peccans v

Beator

sica Dei e

est impo

transform

divina vo

Non e

um possi

paliter.

Est op

tis supern

Consi

perfectissi

nem beat

ut rectè S

Hi du

ri & boni

lis.

PA

SYNOPSIS SYNOPSIS

SEU

INDEX COMPENDIO

Exhibens omnes assertiones probationes & solutiones, objectiones, quæ fusiùs explicantur in hac secundâ parte Synopsis cursûs Theologici.

DE BEATITUDINE,

ACTIBUS HUMANIS, LEGIBUS,

GRATIA ET MERITO.

CAPUT PRIMUM.

Beatitudo, voluntarium, liberum, intentio, electio, imperium.

§. I.

Beatitudinis essentia in Visione & fruitione sita. pag. 1.

FINIS ultimus generalis seu formalis est bonum plenè satisfactivum appetitûs, particularis seu materialis est res habens bonitatem plenè satisfactivam, sc. Deus.

Finem ultim. generalem homo in omnibus intendit interpretativè, non formaliter, cum sæpè de eo nihil cogitet.

Peccans mortaliter interpretativè statuit ultimum finem in creatura, cujus bonum præfert bono Dei ejusque amicitia: non peccans venialiter, nisi secundùm quid.

Beatorum supernaturalis beatitudo formalis non est unio physica Dei cum anima; neque transformatio animæ in Deum, quæ est impossibilis. Locutiones mysticorum intelligendæ sunt de transformatione morali, per conformitatem perfectissimam cum divina voluntate.

Non est ecclâ habitus; sed vitalis operatio beati, qua homo Deum possidet, & seipsum beat, sicut se justificat, sc. minùs principaliter.

Est optima in ratione possessionis satisfactiva, non in ratione entis supernaturalis; cum ea sit præstantior unio Hypostatica.

Consistit in visione & fruitione Dei per amorem amicitia: perfectissimum: Scrip. enim & PP. utrique actui tribuunt rationem beatitudinis. Idem docet Benedictus XII, non tamen definit, ut rectè Suárez contra Vegam.

Hi duo actus requiruntur ad possessionem Dei sub ratione veri & boni perfectè satisfactivam, in qua sita est beatitudo formalis.

PARS II.

Aa

4
Per

2 C.I. §. I. BEATITUDO EST DEI VISIO

per visionem Deus sistitur Beato, ita præsens, ut ex eo percipi
poteat Beatus omne commodum ab eo perceptibile, quod non
præstat visio boni creati, & ideo non est ejus possessio. 4.5

Una pars essentiae est subinde prior altera ut in composito
physico materia est prior forma. similiter hic visio est prior frui-
tione. 5

VISIO est tota beatitudo partim formaliter in ratione as-
secutionis, partim radicaliter, quatenus ex ea necessario sequitur
amor fructuosus. Hoc sensu explicari possunt Scrip. Aug. aliique
PP. imò & S. Th. 6

Si Beatitudo spectetur in genere moris consistit principaliter
in amore secus si in genere naturæ, seu assecutionis objecti
perfecte satiati. 5

VISIO essentiae sine personis bearet simpliciter (licet non
omnino complete) quia esset boni simpliciter infiniti possessio,
quæ etiam intensive & extensive inadæquata sufficit ad satian-
dum. 6

Modo per seipsam certificet de ejus existentia, quod non face-
ret si esset similis nostræ visioni corporeæ, quæ ab exercitiis ob-
jecti existentia non dependet essentialiter. 6

VISIO Beatifica est necessaria, ac perpetua, & quidem con-
naturaliter, si spectetur in esse naturæ; essentialiter, si in esse beati-
tudinis formalis: quia sine perpetuitate, & quidem cognita, non
esset perfecte satiatiua, ejus tamen cognitio non est essentia-
lis. 6.7

VISIO reflexa suæ perpetuitatis est essentialiter indestruibi-
lis, cum sit essentialiter vera. 7

§. II.

*Visio Dei necessitat ad Dei amorem, & causat impecca-
bilitatem. pag. 7.*

VISIO Dei necessitat ad ejus amorem quoad specificationem,
& quoad exercitium, quia illum repræsentat sub ratio-
ne boni puri ad sui amorem infinite moventis, & hac virtute mo-
tiva omnem possibilem creaturæ resistantiam infinite superan-
tis. 7.8

Videns Deum non potest apprehendere ullam rationem boni
in cessatione ab ejus amore, ergo nec eam velle formaliter, adeo-
que nec interpretative, Aug. 8

BEATI sunt impeccabiles, est de fide ex Scrip. 1: Pet. 1. ubi
Beatitudo dicitur *hereditas incorruptibilis*. ita omnes contra Ori-
genem. 8

Hæc

Hæc impeccabilitas oritur immediate ex amore beatifico ,
mediate ex ipsa Dei visione Beatos ad perfectissimum Dei amo-
rem necessitante. 8

POTENTIA peccandi in sensu diviso non stat cum visione
prout de facto datur; statet, si data fuisset ut in sui conservatione
dependens ab aliquo actu libero Beatiss. imperato sub peccato :
tunc enim visio semper esset posterior isto actu, cujus proinde li-
bertati nihil posset officere. 8.9

Unde in ista hypothesi esset in Beatiss. potentia peccandi ante-
cedens cum impotentia consequentia. 9.10

VISIO stare nequit cum ullo mortali, etiam habituali imo
nec cum ullo veniali; quia est participatio divinitatis perfectissi-
ma, adeoque terminus divinæ dilectionis ad perfectissimam Dei
amicitiam elevantis, quod non convenit amori etiam Beatifico,
quia amor de se est conversio creaturæ ad Deum, non Dei ad
creaturam. 10

Unica est forma sanctificans, sc. gratia habitualis, de lege ordi-
naria, non absolute. 10

§. III.

Voluntarium positivum & negativum. pag. 10.

VOLUNTARIUM late est ab appetitu, cum cognitione ;
strictè ab appetitu rationali, subinde confunditur cum libero
à Scrip. Aug. S. Th. aliisque PP. 10, 11

Voluntarium directum est à voluntate ut agente, indirectum
à voluntate ut non agente, cum possit agere; vel volitum in cau-
sa, aut interpretative. 12

AD VOLUNTARIUM negativum non requiritur actus
voluntatis; unde physice loquendo dari potest pura omissio li-
bera, ad quam sufficit actum non poni à voluntate potente illum
ponere. 11

Nec plus requiritur ut, supposita obligatione actûs, omissio sit
peccaminosa, 12

Moraliter tamen non potest dari pura omissio libera sine ali-
quo actu eam causante, vel occasionante. 12

Voluntas purè omittens habet negationem actûs, à qua præ-
scindit in statu indifferentiæ, in quo est non volens præcisive, non
negative. 12

Potest omissio ex non libera fieri libera per mutationem in so-
lis prærequisitis, non in voluntate. 13

Voluntas ad puram omisionem non movetur ullo motivo
proprie, sed solum improprie & negative. 13

Ad eam tamen prærequiritur cognitio motivî avocantis ab actu, sine qua haberi nequit indifferentia iudicii ; adeoque nec æquilibrium voluntatis. 13

Plura motiva ad omissionem simul proposita æqualiter ad eam concurrunt, quamvis aliqua inter se pugnent, & Deus videat voluntatem non omisitutam, si hoc vel illud solû proponeretur. 13. 14

Ad omissionem liberam requiritur potestas ad actum, sine hac enim non esset à voluntate non agente cum possit agere : unde omnis ommissio voluntaria est libera, & ad eam requiritur aliquis actus intellectus objectum proponens sub indifferentia, licet non actus voluntatis. 14

Hinc ommissio peccaminosa ex ignorantia vincibili supponit cognitionem confusam obligationis agendi, quæ tamen obligatio non est necessaria ad omissionem voluntariam ; sed solum ad peccaminosam ; de qua S. Th. 14. 15

Unde, seclusa obligatione actus oppositi, ommissio est indifferens ad bonitatem & malitiam. 15

Ut effectus ex omissione secutus sit voluntarius, requiritur aliqua ejus cognitio, non obligatio eum impediendi, si sequatur per se ; secus si per accidens, ut rectè S. Th. Quia alioqui talis effectus non esset moraliter connexus cum omissione & omittente, ut ejus causa. 15 16

Hinc peccata non sunt voluntaria Deo omittenti illa impediens, nequidem indirectè & permissivè. 16

Obligatio impediendi effectum, in eo causat rationem voluntarii indirectè, faciendo ut habeat connexionem moralem cum non impediente, à quo debebat & velut exigebat impediti ratione cujus connexionis prudenti iudicio effectus tribui potest non impediendi ut ejus causæ. 16. 17

Ea obligatione seclusa habetur connexio in genere non impediendi, non verò aliquo modo causantis, ut ad voluntarium requiritur. 17

Id ex quo aliud sequitur per accidens non est ejus causa ; causæ enim essentialis est per se influere. 17

Effectus ex omissione libera per accidens secutus adhuc esset vi suæ causæ, quamvis non esset ommissio libera, nec potestas illum impediendi, imo nec ipse omittens impedire, ut patet exemplo Angeli n. 22. 17. 18

Omittens cum prævisione effectus secuturi illum permittit, non vult : unde non est ipsi liber, cum non sit ab ejus voluntate ; est tamen in ejus potestate ut non sit ; non propriè ut sit. 18

Adeo

Ad
ditione
Liber
ordinar
spectu
actione
spectu a
Dari
nem, si a
Effect
tarius ; n
tia Chri
Viole
spectu se
Neces
antecede
nij, vel no
Volun
elicitos j
ti. potest
sed à solo
potentiar
vitalem p
Quod
luntariu
non semp
unde me
Conclu
citer, non
quando r
minus m
delectabi
Unde
augendo
de S. Th
Auger
ne ad libe
cupito av
Quod
extrinsec
Ignora

Adeoque est in actu i. liber ad effectus permissionem & impositionem, non ad ejus positionem & non positionem. 18

Libertas immediata, seu respectu actionis propriæ, est saltem ordinariè, ad actionem & non actionem; mediata verò, seu respectu actionis alienæ, est subinde solum ad non actionem, & ad actionem permittendam, non ad causandam; ut patet in Deo respectu appetitus innati: Coactum verò respectu peccati. 18.19

Dari potest libertas ad non actionem sine libertate ad actionem, si ad hanc tibi negatur concursus casu quo eam velis. 19

Effectus eum non impediendi subinde est volutus, non voluntarius; nisi improprie & permissivè, qualiter mors fuit voluntaria Christo, & martyribus, qui non fugerunt cum possent. 19

Violentum est ab extrinseco, resistente passo, dicitur etiam respectu solius eliciti. 20

Necessarium dicitur respectu principii carentis indifferentia antecedente: involuntarium respectu appetitus eliciti vel contrarii, vel non conformis. 20

Voluntas non potest proprie pati violentiam quoad actus à se elicitos; sunt enim voluntarii eo ipso, quo sunt à voluntate eliciti, potest improprie, imò & proprie quoad cessationem ab actu, sed à solo Deo. Item quoad actus imperatos materialiter, id est potentiarum, quibus solet imperare: non tamen quoad motum vitalem potentiæ motivæ, nisi à Deo. 20.21

Quod fit ex metu, est voluntarium absolute, & ordinariè involuntarium secundum quid, ut jactura mercium metu naufragii; non semper, ut patet in efficaci fugâ peccati ex metu gehennæ, unde metus minuit quidem peccatum, non tollit. 21

Concupiscentia per se loquendo causat voluntarium simpliciter, non involuntarium secundum quid, nisi per accedens, ut quando reluctatur conscientia: ratio est, quod non movet ad minus malum studio vitandi majoris sicut metus: sed ad bonum delectabile, ad quod voluntas de se habet propensionem. 22

Unde auget voluntarium, licet minuat liberum, quatenus, augendo voluntatis inclinationem, minuit indifferentiam, ut recte S. Th. 22

Auget cognitionem in ordine ad voluntarium, minuit in ordine ad liberum, faciendo ut minus considerentur rationes à concupito averrentes. 23

Quod fit ex concupiscentiâ, quæ est voluntati extrinseca, fit ab extrinseco mediata, non immediate. 23

Ignorantia antecedens non causatur à voluntate, & causat

opus; concomitans neque causatur à voluntate, neque causat opus; consequens causatur à voluntate, si causet opus, est antecedens secundum quid, si non causet; est concomitans secundum quid, 23. 24

IGNORANTIA affectata est studiose quæ sita; crassa est orta ex gravi negligentia; non crassa ex levi; invincibilis & iusta est, quæ moraliter vitari nequit, vincibilis contra. 24

Ignorantia absolute antecedens causat involuntarium simpliciter quoad circumstantias ignoratas, concomitans non causat voluntarium nec involuntarium positive, sed involuntarium privative, seu non voluntarium in subiecto capaci, consequens causat voluntarium simpliciter, & subinde involuntarium secundum quid, cum nempe est causa operis. 24. 25

OMNIS volitio est finis vel medii, nisi objectum proponatur abstrahendo à bonitate absoluta, & respectiva. 25

REPUGNAT volitio objecti sine prævia ejus cognitione: est Aug. Bern. contra Gers. Bonav. Unde Dionys ad unionem cum Deo non excludit omnem cognitionem, sed solum rerum creaturarum experientia extaticorum absque ulla cogitatione Deo affective unitorum, est deceptio; qua ex facilitate piorum affectuum putant se nihil cogitare. 26

COGNITIO est conditio essentialis ad volitionem, etiam qua voluntas vult suos actus in actu exercito sensitiva est improporcionata & insufficiens ad actum voluntatis spiritualem, saltem meritorium, cum non possit repræsentare bonitatem moralem præsertim supernaturalem, 26. 27

COGNITIO non causat volitiones effective physice, ut volunt Palud. Les. sed objective, ut quo, seu effective moraliter, ut repræsentans motivum. 27

VOLUNTAS movet potentias inferiores, non physice, sed imperio efficaciatione subordinationis, & radicationis in eadem anima. 27

Voluntati subjiuntur sensus externi mediate; sensus internus, appetitus sensitivus & intellectus immediate, sed solum civiliter, potentia motiva despotice, id est sic ut resistere non possit. 27. 28

VOLUNTAS movetur ab appetitu sensitivo indirecte mediante intellectu, ratione passionis, delectabilia magis apprehendente; immediate per sympathiam potentiarum in eadem anima radicarum. 28

Movetur à Deo per inclinationem ipsi inditam ad bonum in com.

commu
de S. T
adverfa

Cum
tum v
quo V.
num, Je
VOI
ad exerc
re; sed fo

LIBE
Lmin

te antec
LIB
ne est li
bertas in

LIBE
sa, etian
Calv. Ja

lum vu
viture p
Isaias

le facien
LIBE

libertate
vult Jan
Innoc. X

Est q
arguit, q
quit, sin

Quæ
non for
buit libe
differen

Per p
tem; int
quit, no

Unde
quenten

communi, ex qua movet se ipsam ad bonum in particulari, ut recte S. Th. hic q. 9. a. 6. ubi prædeterminationi physicæ manifeste adversatur, nullo modo faver. 28

Cum S. Th. Dei motionem solum requirat ad primum motum voluntatis non ad omnes, ut volunt prædeterminatores, pro quo V. Petrum à S. Joseph. Hen. de Cess. Philalethen Eupistinum, Joseph de Vita. 29

VOLUNTAS in hac vita, à nullo objecto necessitatur quoad exercitium, cum de quovis objecto possit homo non cogitare, sed solum quoad specificationem à bono in communi. 29

§. I V.

Liberum arbitrium in natura lapsa. pag. 30.

LIBERUM variè accipitur nempe pro immuni à servitute hominis, à peccato, à concupiscentia, à coactione, & à necessitate antecedente. 30

LIBERTAS à peccato est libertas gratiæ, libertas à coactione est libertas naturæ, seu essentialis, libertas à necessitate est libertas indifferentiæ. 30

LIBERUM arbitrium convenit homini in statu naturæ lapsæ, etiam in iis, quæ sunt virtutis & vitii. Est de fide contra Luth. Calv. Janf. ex Script. C.C. & P.P. ac præsertim ex Aug. qui solum vult. peccato primi hominis perditam esse libertatem à servitute peccati, diaboli, & concupiscentiæ. 30. 31

Isaias falsis diis non hominibus negat potestatem bene vel male faciendi. 31

LIBERUM arbitrium ut convenit naturæ lapsæ, consistit in libertate indifferentiæ, non in sola essentiali, seu à coactione, ut vult Janf. cujus Bajana hæc doctrina damnata est ut hæretica ab Innoc. X. & Alexan. VII. 31. 32

Estque apertè contraria Aug. qui iniquitatis, & insaniæ eos arguit, qui docent peccari in eo, quod vitari non potest: quia, inquit, sine peccato ceditur ei, cui resisti non potest. 32

Quædam ex necessitate facta dicit esse mala, sc. materialiter, non formaliter. Soli primo homini in statu naturæ integræ tribuit libertatem à resistantia partis inferioris, non libertatem indifferentiæ. 33

Per peccatum quod simul est pœna peccati, cui negat libertatem, intelligit peccatum originale, non nostrum, propter quæ, inquit, non essemus objurgabiles, si non fierent libere. 33

Unde Aug. 2. de Civ. c. 10. solum vult necessitatem consequentem non officere libertati, quod declarat exemplo vitæ

Dei, id est scientiæ & volitionis divinæ, liberæ respectu contingentiū, quamvis sit necessaria respectu necessariorum. Quare necessitatus quoad aliqua objecta, potest esse liber, quoad alia, 33. 34

Aug. Damasc. Bern. aliique PP. sæpè liberum sumunt latè pro voluntario, & voluntarium strictè pro libero, & sæpissimè voluntatem pro libera, & naturæ opposita Dum ergo dicunt, *ubi voluntas, ibi libertas*, non volunt omnem volitionem esse liberā. 34

Cum Aug. Bern. S. Th. dicunt libertati solam coactionem repugnare, coactionem accipiunt latè pro necessitate, non strictè pro violentia. 35

Juxta Aug. nobis liberum est, quod fit cum volumus sc. ex determinatione propriā, non ex aliena. Similiter quod quis potest, si velit, est ipsi liberum, si sit in ejus potestate illud efficaciter velle ex propriā determinatione, aliās non. 35. 36

Peccans cum delectatione ex Aug. peccat magis liberè, quam peccans ex meru vim moralem inferente. 36

Juxta Aug. voluntas non potens peccare liberior est quam potens peccare, sc. libertate à peccato; non tamen morali fundativa laudis & vituperij. 36

A veritate & Aug. mente aberrat Janf. dum ait voluntatem necessariò sequi delectationem victicem, quæ multum differt à physica prædeterminatione, juxta suos AA. non necessitante. 37

§. V.

Ad libertatem requiritur pōtentia agendi & non agendi in sensu composito. pag. 38.

POTENTIA libera est, quæ, positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere & non agere, hæc definitio communis PP. S. Th. aliorumque DD. intelligenda est in hoc sensu composito, quodd cum prærequisitis componi possit tam non actio, quam actio. 38

Hoc cum Concil. Senonensi & S. Th. indicat Trid. dum ait nos posse inspirationem abjicere, ei dissentire, resistere, sc. resistentia formali supponente existentiam excitationis; alioqui non repugnaret Luth. Calv. & c. qui nunquam negarunt potentiam resistendi in sensu diviso, seu materialiter. 38. 39

Libertas & dominium actūs requirit posse agere & non agere in sensu composito: cum hoc requirat potentia ad utrumlibet proxima & expedita, ad perfectum actūs dominium necessaria. 39

Si decretum creandi mundum compleatur in esse liberi per ipsam creationem, non est prærequisitum; si non, hæc non est formaliter libera. 40

Concursus in actu 1. stat cum non actione, adeoque cum libertate; in actu 2. est ipsa actio & determinatio voluntatis; ac proinde non est unum ex prærequisitis unde voluntatis; ac proinde non est unum ex prærequisitis unde voluntas propriè determinatur agendo, non ad agendum per aliquid actioni prævium. 40

Prædefinitio scientiæ mediæ innixa, qualem admittimus, est in potestate voluntatis, cujus consensum conditionarum præsupponit, adeoque ejus libertatem non tollit, uti nec imperium intellectus, quod non requiritur ad omnem actum voluntatis & ejus dominio subest. 40

Gratia efficax materialiter stat cum non actu; formaliter ut efficax non est absolutè antecedens; sed consequens liberum voluntatis consensum conditionatè prævisum, ac proinde ejus libertati nihil efficiens. 41

Similiter habitus claritatis, eo instanti, quo urget præceptum amandi Deum, non est omnino antecedens; sed in potestate voluntatis, quo vis instanti potentis gratiam sanctificantem cum habituali charitate ei annexa peccando abjicere. Unde nihil officit libertati; quamvis eo instanti stare non possit cum non actu. 41. 42

Lugo tamen & Ovied. censent eo casu tolli libertatem, quod verum est, si nullo modo sit in potestate voluntatis, ut non est prædeterminatio physica. 42

Gratia sanctificans est in potestate justī, quippe qui potest quolibet instanti peccando eam abjicere, nec prærequiritur ad meritum condignum materialiter, sed solum ad condignum formaliter, sub quâ ratione non est nobis immediatè liberum. 43

Justificatio est nobis libera in sua causa; uti & prædestinatio dependens à meritis, quæ insuper solum influit per media indifferentia, & consequenter libertati nihil obstantia. 43

Sensus modalium divisus, aut compositus, petendus est ex subiecta materia, non ex forma verborum, ut perperam contendit Alvarez. 43

Hæc propositio, quod sequitur ex absolutè impedibili est impedibile, vera est, nec fuit damnata in de Rivo. 44

Libertas formalis est indifferentia voluntatis, non judicii, cum hæc enim stat necessitas; ut paret in casu, quo Deus, ea permamente, negaret concursum. Unde non negatur à Luth. Calv. aliisque hostibus libertatis. 44

Voluntas & consensus ex Aug. & Bern. non sunt sine libertate saltem à coactione. 45

INDIFFERENTIA iudicii est ex S. Th. radix libertatis, cum qua componi potest necessitas orta ex defectu indifferentiæ tenentis se ex parte solius voluntatis, unde quamvis objectum non proponatur ut necessariò, amabile, potest amari necessariò, necessitate orta non ex parte objecti ut ab intellectu propositi, sed orta ex parte voluntatis ab alio determinatæ ad unum. 45

Libertas est bonum, adeoque ex integra causa, necessitas malum ac proinde ex quolibet defectu indifferentiæ, five ex parte iudicii, five ex parte voluntatis. 46

Cum voluntas prælucente indifferentia iudicii, agit ex determinatione alterius, non operatur ex indifferentia iudicii, sed cum illa concomitanter se habente 46

§. V I.

Libertas potentia & actus, pag. 46.

LIBERTAS potentia in actu. i. remoto est sola voluntas, in actu. i. proximo est voluntas cum prærequisitis. 46

Libertas actus imperati est denominatio extrinseca à libertate imperantis, alicui verò est denominatio extrinseca à modo procedendi à voluntate. 47

Unde libertas formalis est accidentalis actui, ac proinde ab eo entitative invariato potest separari. Aptitudinalis seu in actu. i. remoto est essentialis potentia, & actui, simile est in vitalitate. 47

Actus liber non est aliquid simplex, sed complexe significabile plura diversimode importans; quod in eo directe Deo placet vel displicet, est ipse actus, non secundum se; sed ut substans variis connotatis, positivis, negativis &c. è quibus varia sunt ad bonum & malum indifferentia, ut libertas. 47. 48

Libertas formalis non est relatio transcendentalis, sed prædicamentalis adeoque accidentalis. 48

§. V I I.

Intentio, Electio, Imperium, pag. 48.

AMOR mediū ut sic attingit ipsum finem, cujus bonitate in esse objectivo ita informatur utilitas mediū ut cum ea confluet motivum totale appetitionis mediū ut sic Probabile est tamē oppositum, quod nempe amor mediū ut sic non attingat finem, sed solum præsupponat amatum per præviam finis intentionem. 48. 49.

Potest unico actu simul appeti medium & finis, quando finis ab initio proponitur obtinendus per certum medium: unde potest idem

idem actus
volitio

Inten
ter disti
sunt re
cum mo

Licet
men spe
tentio a

Volu
& minū
um. Rat
nim mo
lia vel u
vel nece

Hinc
alioqui
toria.

Volu
esset libe
creatis æ
bonum.

In mo
jecti sub
Sola p
ur mali,
pendit.

volun
plicative
sic enim

Electi
potentia
per hoc
exercite

Volu
semper f
masc. Je
esse.

EFFI
mediū, p
remane

idem actus simul diverso respectu esse volitio & nolitio, ut est volitio pœnitentiæ ex odio peccati, 49

Intentio realiter causat electionem, quando hæc ab illa realiter distinguitur; solum virtualiter & secundum rationem, quando sunt realiter idem actus: nunquam tamen efficientia physica, cum moralis abunde sufficiat. 49

Licet electio & intentio habeant eadem objecta, differunt tamen specie propter diversum modum tendendi: quia quod intentio attingit directe, electio attingit indirecte & contra. 49.50

Voluntas potest è mediis æqualibus eligere alterutrum, imo & minus bonum, quia hoc est utile, & utilius non est necessariū. Ratio est quod utrumque requiratur ad libertatem, cum enim motiva in utramque partem semper proponantur ut æqualia vel ut inæqualia, semper esset vel suspensa in casu æqualitatis, vel necessitata ad unum in casu inæqualitatis. 50

Hinc volens salvari non necessariò eligit medium securius, alioqui ejus electio non esset libera, & consequenter nec meritoria. 50

Voluntas sive creata, sive increata necessitata ad melius non esset libera. Unde certum est voluntatem divinam posse ex bonis creatis æqualibus eligere utrumlibet, & ex inæqualibus minus bonum. 50

In motibus primis voluntas rapitur non à propositione objecti sub ratione boni tantum, sed ab appetitu sensitivo. 51

Sola propositio objecti ut indifferentis, id est, nec ut boni, nec ut mali, (ut si quis dixerit ama id, quod cogito) voluntatem suspendit. 51

voluntas potest eligere minus bonum specificative, non reductive, sic ut minoritas boni sit formale motivum electionis: sic enim ferretur in malum qua tale. 51.52

Electio minoris boni fit propter rationem tenentem se ex parte potentiæ v.g. ratione exercitii libertatis, seu quia ita placet. Unde per hoc non præfertur minus bonum majori signatè sed solum exercite. 52

Voluntas est rationalis, quia ei præluceat ratio; non eò quod semper sequatur rectam rationem: unde electio (juxta Arist. & Damasc.) est melioris, si sit recta & prudens; qualis potest non esse. 52

EFFICAX intentio finis determinat ad electionem unici medii, propositi ut hic & nunc necessarij, quo nō obstante electio remanet libera, tum denominative, tum quoad circumstantias non

necessarias ad finem, non quo ad substantiam actus, cum ut sic, sit necessaria ex suppositione antecedente, & non procedat à voluntate immediate ante indifferenti.

Quia tamen est à potentia eo instanti libera, à Suar. dicitur formaliter libera quoad exercitium, ut re ipsa est regulariter: quia ordinariè intentio non est de fine hic & nunc obtinendo, & medii exequutio non proponitur ut necessaria hic & nunc: unde electio potest non fieri eo instanti, quo fit, & etiam sequentibus; quia pro illis cessare potest intentio: est tamen absolute necessaria quo ad specificationem.

Si necessitas executionis huius medii pro hic & nunc, proponatur prius saltem natura quam eliciatur intentio; voluntas unico actu formaliter libero vult finem & medium. Potest voluntas per actum sibi liberum necessitari ex hypothese, quod si actus inde sequens habeat objectum honestum, potest esse formaliter meritorius, quia ad rationem meriti sufficit libertas mediata in actibus per se respicientibus motivum honestum sibi proprium.

INTENTIO non solet esse absolute efficax ante medii cognitionem, sed habet hanc tacitam conditionem, si in medio non reperitur nimia difficultas, aut aliqua inhonestas. Imperium monasticum est intellectus principaliter, etiam tamen voluntatis, & quidem præsuppositivè.

COGNITIO respondens huic voci Fac hoc: est actus intellectus practici, sicut mentalis oratio, interrogatio & promissio, quæ secundum suas rationes proprias non pertinent ad ullam ex tribus vulgaris operationibus mentis.

Hoc imperium dirigitur ad hominem & ejus potentias, quas movet ita intimando, ut eo posito non possit non sequi earum operatio, Non prærequiritur ad omnem volitionem, alioqui voluntas non esset formaliter libera in ulla sua operatione.

Ut explicatur à P. F. Josepho de vita contra prædeterminatores, non caret probabilitate, quamvis non sit necessarium, est tamen utile

CAPUT SECUNDUM,

Bonitas, Malitia, & Conscientia.

§. I.

Bonitas & malitia in genere, ex objecto, circumstantiis, & ex fine. pag. 59.

MORALITAS est denominatio actui accidentalis, partim intrinseca, partim extrinseca, ad quam requiritur libertas & ordo

ordo ad
necessatem

BON

litia disc

ab intri

actus ten

ACT

ter amab

enter am

cundum

finem, hab

lum caus

Actus

malitiam

tiis

Bonita

centur ab

Liberta

tem & m

UT A

tem confu

actus hon

fit cogni

defectu.

CIRC

stato in g

conferens

tio, intensi

BONI

non esse in

possit ex b

Finis e

electio sur

ELEC

malitiam

habent ma

dii ad boni

medii,

ordo ad rationem, ut regulam morum, seu ut advertentem ad honestatem vel turpitudinem actûs.

59.60

BONITAS moralis est convenientia cum recta ratione, malitia disconvenientia, Alia est objectiva, ab objecto, alia formalis ab intrinseco actui conveniens, hæc sumpta incomplete est ipsa actus tendentia, complete insuper dicit libertatem &c.

60

ACTUS internus accipit bonitatem ab objecto ut convenienter amabili vel odibili, malitiam contra ab objecto ut disconvenienter amabili, vel odibili objecta actuum interiorum, quæ secundum se sunt actûs externi virtutis aut vitii ut datio elemosinæ, habent formaliter bonitatem & malitiam moralem, alia solum causaliter.

60

Actus versantes circa objecta de se indifferentia bonitatem aut malitiam accipiunt ex objecto formali, sine, & circumstantiis

61

Bonitas ex objecto est prima & specifica cum actus specificentur ab objecto, etiam in esse morali: similiter malitia.

61

Libertas est fundamentum moralitatis; indifferens ad bonitatem & malitiam.

61

UT ACTUS sit bonus debet ferri in honestatem objecti saltem confuse, cum ab ea debeat specificari & constitui in esse actûs honesti: at verò ut sit malus sufficit quod objecti malitia sit cognita & interpretativè volita; malum enim est ex quolibet defectu.

62

CIRCUMSTANTIA est affectio accidentalis actui spectato in genere moris, aliquid tamen ad bonitatem, aut malitiam conferens. Est septuplex. Convenit etiam actui interno ut duratio, intensio.

62.63

BONITAS & malitia sunt essentielles actui in esse moris, non esse in naturæ, cum quilibet actus entitativè invariatus fieri possit ex bono non bonus per sublationem libertatis.

64

Finis est objectum formale electionis non circumstantia, nisi electio sumatur præcisè ut volitio medii.

64

ELECTIO mali medii ad finem malum habet duplicem malitiam; & quidem specie diversam, quando finis & medium habent malitias specie diversas: Secus electio boni præcisè ut medii ad bonum finem: quia tunc electio non attingit honestatem medii.

64.65

Bonitas & malitia actus imperati ab imperante, interni ab externo; actus indifferens, in individuo, ex bono malus

& contra. pag. 65.

ACTUS imperatus regulariter retinet propriam libertatem immediatam, cum ordinarie imperium non sit efficax pro hic & nunc, & consequenter etiam propriam honestatem. Secus si sit absolute efficax pro hoc presenti instanti. 65. 66

Actus minus perfectus potest imperare actum se perfectiorem, quia actus imperans non debet continere perfectionem actus imperati cum non sit principium ejus productivum, sed applicativum virtutis illius productivæ. 66

Attritio imperans efficaciter contritionem pro hic & nunc, non tollit ejus meritum; imo nec libertatem; quia eo casu, actus imperans & imperatus sunt ex eadem determinatione voluntatis. 67. 68

Secus si ex prædeterminatione liberè impetrata; quia hæc est per se determinativa voluntatis, non à se, sed ab alio, ac proinde destructiva ejus indifferentiæ activæ. 69

Actus imperatus ab imperante accipit bonitatem extrinsecam & denominativè; eodem ferè modo, quo actus externus ab interno; secus imperans ab imperato, quia ille ab hoc, non dependet, sicut hic ab illo, ut ab ordinante in finem. 69. 70.

Actus venialiter malus potest pro instanti, quo est, imperare actum v.g. amoris destructivum peccati mortalis, non venialis. 70

Actus in substantia supernaturalis, non potest esse venialiter malus intrinsecè, cum sit ordinis aliquo modo divini: nec imperari ab actu venialiter malo, sic ut, ex eo immediate sequatur. 70. 71

Actus externus per se nihil addit bonitatis aut malitiæ actui interno in ordine ad meritum ad demeritum coram Deo, qui ex Script. & PP. voluntatem pro facto accipit & ratio est, quod nihil addat libertatis &c. 71

Plerumque tamen auget ejus bonitatem aut malitiam per accidens, ratione majoris durationis intentionis & numericæ multiplicationis, quæ solet in ejus exercitio intervenire. 71

Sacramentum ex opere operato plus confert gratiæ quàm ejus efficax desiderium; similiter martyrium. Auget tamen, & quidem per se actus externus satisfactionem, quæ sit per poenitentiam tolerantiam. 72

Dantur actus in individuo indifferentes ad meritum & demeritum; quales sunt actus moraliter boni, merè naturales: non

tamen in
vel refer
suat otio
ret hone
Est hom
ad super
naturæ, n

Danti
est, quib
malum, s
hoc solu

Senten
babilis, &
um in pra
actus ind
manti se

Potest
ter, acced
trinsecè, a
rante de b
per circu
invariato

Posita
non potes

Con

CON
Caut il
PP. Hinc
cujus est c
rati.

Dicitu
tiones in
immediat

Consci
certam, tu
licere, quæ
quod non

OPER
quod non

tamen indifferentes ad bonitatem aut malitiam moralem ; quia vel referuntur ad finem honestum, & boni sunt ; vel non , & sic sunt otiosi & consequenter mali, siquidem otiosum est, quod caret honestate rectitudinis, vel justæ utilitatis.

72.73

Est homini intrinseca ordinatio ad honestatem naturalem, non ad supernaturalem : ideo illam in omnibus spectare tenetur lege naturæ, non hanc.

73

Dantur actus indifferentes secundum speciem non positivè, id est, quibus ex sua essentia conveniat indifferentia ad bonum & malum, sed præcisiivè, id est, de se abstrahentes à bono & malo, hoc solum volunt PP.

74

Sententia admittens actus indifferentes in individuo est probabilis, & ad vitandum scrupulos & multiplicationem venialium in praxi consulenda. Hinc constat dari, saltem per accidens, actus indifferentes in individuo, in iis, sc. qui sententiæ hoc affirmanti se conformant.

74

Potest idem actus internus fieri de non bono, bonus formaliter, accedente sc. libertate, quæ prius deest. Item de bono extrinsecè, aut indifferenti, fieri malus ; mutato sc. actu illum impetrante de bono in malum : imò etiam de bono intrinsecè, malus per circumstantiam tenentem se ex parte solius actûs, quâ agnita, invariato in se objecto, actus incipiat esse malus.

75

Posita prohibitionem amoris Dei, v.g. quia nocet sanitati, Deus non potest apparere ut hic & nunc convenienter amabilis.

76

§. III.

Conscientia erronea, Dubia, practice certa pap. 76.

CONSCIENTIA est iudicium de re ut hic & nunc licita, sive illicita, vel ut à nobis benè aut malè facta, Colligitur ex PP. Hinc conscientia propriè pertinet ad solum intellectum, cuius est dirigere faciendâ ; impropriè ab Apost. tribuitur voluntati.

76.77

Dicitur iudicium practice practicum, quia versatur circa actiones in particulari, cum suis omnibus circumstantiis, easque immediate dirigit.

77

Conscientia dividitur in veram, erroneam, laxam, Pharisaicam, certam, tutam, dubiam, probabilem & scrupulosam, vera dicitur licere, quod verè licet, erronea non licere, quod licet, vel licere, quod non licet.

77

OPERANS contra conscientiam erroneam peccat : 1. quia quod non est ex fide, seu persuasione quod liceat, peccatum est ad Rom.

Rom.

Rom. 14. 2. quia faciens bonum putans esse malum interpretatur
vult malitiam. 78

Talis operatio est difformis regulæ proximæ actionum huma-
narum; quamvis sit conformis legi æternæ, adeoque materialiter
bona, non tamen formaliter: quia est difformis dictamini ra-
tionis, regulæ proximæ actionum humanarum, qua dumtaxat
mediante regulat lex æterna, & solum ut cognita, cujus proinde
in rebus dubiis, cognitio est inquirenda ex Script & P.P. 78 79

Operatio conformanda est conscientiæ invincibiliter erroneæ;
alioquin non esset *ex fide*, adeoque esset peccatum, sic errans per
accidens obligatur ad illicitum materialiter, idque vi legis æternæ
generaliter verantis ne homo agat contra suam conscientiam. 79

Conscientia vincibiliter erronea, obligat ex hypothesi, quod
non deponatur, unde sic errans constituitur in necessitate errorem
deponendi, vel peccandi. 79. 80

Volitio boni, quod vincibiliter creditur malum, est mala; non
tamen volitio mali, quod putatur bonum, est bona: quia malum
est ex quolibet defectu &c. 80

Non licet etiam per divinam dispensationem agere contra con-
scientiam, quamvis errantem; quia est intrinsecè malum facere
id, quod judicatur malum, sic agere pertinet ad speciem & gra-
vitatem peccati, quod erroneè apprehenditur. 80. 81

Dubium, est suspensio animi non valentis se determinare ad al-
terutrum, dividitur in positivum & negativum. signatum & ex-
circuitum, facti & juris &c. 81

Perplexitas est apprehensio peccati in utroque extremo, quo-
rum alterum est hic & nunc eligendum. 82

Peccatum est operari contra conscientiam practicè dubiam;
quia talis operatio non est *ex fide*, & est interpretativa volitio ma-
litiæ. 82

In casu perplexitatis de alterutro, ex duobus contradictoriis æ-
qualiter malis, hic & nunc ex necessitate eligendo, homo imme-
diatè dirigitur hoc prudenti iudicio, perinde est utrum eligam, ac
proinde non peccat. 82

Christus erat indifferens ad actus diversos moraliter: non ita
perplexus. Christus meruit per electionem unius ex pluribus
actibus æqualis valoris, quia erat indifferens ad actus essentialiter
diversos in bonitate, quod ad demerendum non convenit homini
casu perplexitatis. 82

In dubio practicè practico tutior pars est eliganda, v.g. omi-
tendo actionem, si in ea sit, periculum peccati, non in ejus omissi-
one; etiam vincibiliter. 82

one; etiam
vincibiliter
ne.

Excipi-
juria te-
contra i-

AD I-
non qui-
possibili-

Quia
rans an
que peri-
laus in o-
malis ho-

QUI
de licent-
agit & p-
secus: si
diante, se-

Quali-
immedia-
sum face-
bile est li-
nitere. E-

Ubi re-
& major-
etiam a r-
scrupulo-
to, absol-

IN P-
babili, qu-
tium prob-
peccatum

Proba-
scientiam
deficient-
gar actum
si ei desit
litas intr-

li.
P. A.

one; etiam in speculativo quando est vincibile ; secus si sit invincibile ; tunc enim stat possessio pro libertate ab obligatione. 83

Excipe casus in quibus vel jura aliter statuunt vel agitur de injuria tertii, vel possessio stat contra dubitantem, v.g. pro superiore contra inferiorem dubitantem de justitia ejus imperii. 84

AD licite operandum requiritur conscientia practice certa non quidem certitudine metaphysica, sæpe in rebus humanis impossibili; sed morali, 84

Quia exponere se periculo peccati formalis, quod facit dubitans an sua actio sit formaliter mala, est amare periculum, adeoque perire & formaliter peccare Eccli. 3. Confit. ex eo quod jaculans in objectum dubitans an sit homo, juxta omnes sit reus formalis homicidii. 85

QUI operatur , ex judicio tantum probabili & formidoloso de licentia suæ actionis proximè ipsum dirigente , imprudenter agit & peccat; sicut is, qui sumit potum dubitans an sit venenum, secus: si ex tali judicio operetur solum remote, & mediate, mediante, sc. ulteriore judicio practice moraliter certo, 85. 86

Quale judicium ex probabilibus deduci potest , non quidem immediate & proxime, sed remote & mediate; hoc modo , possum facere absq; peccato formali, quod verè & simpliciter probabile est licere, atqui probabile est licere peccatori non statim peccare. Ergo hic & nunc id possum &c. 86. 87

Ubi resolutio practica immediate infertur ex minore evidenti, & majore ei, qui illam tenet, moraliter certa. Hæc resolutio fit etiam à rudibus, saltem in actu exercitio, sufficienter ad sedandos scrupulos per hoc, quod absque rationabili formidine de opposito, absolute judicent se hic & nunc non peccare. 87. 88

IN Praxi non magis licet operari ex conscientia tantum probabili, quam ex conscientia dubia ; quia operatio ex judicio tantum probabili immediate procedens , non est *ex fide* ac proinde peccatum. 88

Probabilitas tollit formale peccatum, quatenus fundat conscientiam practice certam de licentia actionis; non aliter. Unde deficiente ultimo dictamine practice certo, probabilitas non purgat actum à formali malitia, sicut ei non dat rationem meriti , si ei desit conditio reipsa ad meritum requisita, v. g. supernaturalitas intrinseca , quum varii probabiliter doceat non requiri. 88. 89

Opinio de sufficientia conscientia probabilis scrupulosus est utilis & consulenda, ut non sint nimis anxii ante & post factum.

§. I V.

Conscientia in opinione probabilis fundata & scrupulosa. pag. 90.

PROBABILE est, quod firmo nititur fundamento auctoritatis, & rationis; huic, nisi sit evidens, prævalet auctoritas, præsertim multorum doctrina & probitate clarorum: juxta A-
zor etiam paucorum.

Respectu rudium ad probabilitatem sufficit ordinarie auctoritas parochi, qui passim habetur probus & doctus.

Probabilius non est semper securius; quia securius oritur ex majori recessu à periculo peccati etiam materialis; probabilius vero à fundamento firmiori.

Probabilitas alia est de sola honestate seu licentia actionis, alia de ejus utilitate. v. g. ad valorem sacramenti, medicamenti &c.

Non licet sequi sententiam minus probabilem relicta probabiliori & tutiori nisi in ea fundari possit conscientia practice certa de actionis licentia absque ullo peccati formalis periculo; alioqui operatio non esset, *ex fide*, adeoque peccatum.

Probabilius & tutius per se loquendo, sequendum est in dubio de valore ad Sacramentum, ad morbi curationem &c.

Unde minister Sacramenti tenetur uti certioribus ex parte materię & formę: earum enim sufficientia non pendet à probabiliori DD. judicio, sed ex sola institutione Christi; ac proinde utens incertis peccat contra religionem, charitatem, & justitiam.

In necessitate tamen tenetur uti incertis, quia tenetur succurrere proximo eo meliori modo, quo potest, iisdem licet uti extra gravem necessitatem quando certiora deficiunt; ac præcipue, cum sufficientia aliquo modo indirecte pendet à probabilitate opinionum, ut formalis integritas confessionis, omillis circumstantiis aggravantibus, aut peccatis dubiis ex probabiliori DD. sententia non necessario confitendis.

Valet absolutio ab habente jurisdictionem solum probabilem, quando cum mortalibus subjiciuntur venialia, in quæ sacerdos habet jurisdictionem: tunc enim solum est periculum ac sola venialia absolvantur directe, absque injuria Sacramenti.

Fit aut
Christo
nem pro

Medic
uti dubi
vitæ peri
lum.

Judex
bilis, i. i.
tur ut ju
utrimque
num esse
bilitatis c

Advoc
bet jus p
probabili
esset inju
niones m

Ubi ag
nalis, pri
tiam ven
tiam pra

Probab
probabili
certa, nec
nititur au
ctina ac
damento

Ex qu
prias Jesu
que à Mo
viciis.

Nostr
verè & c
men pra
Seque
judicat e
sed simu
lum esse
Jura v

Fit autem injuria Sacramento abstractè sumpto , aut potius Christo ejus institutori, quando absque causa, sequendo opinionem probabilem, exponitur nullitati.

94

Medicus tenetur uti remedio certioris , quo deficiente potest uti dubio, & subinde etiam periculoso: quia melius est , in certo vitæ periculo , adhibere remedium incertum , quàm nullum.

94.95

Judex tenetur judicare secundum jus, quod sentit esse probabilis, 1. in qq. facti 2. etiam in qq. juris. 1. quia judex constituitur ut judicet secundum merita. 2. quia alioqui, cum in plerisque utrimque inveniat aliquam probabilitatem, vitæ & fortunæ hominum essent in ejus arbitrio. Unde in casu paris utrimque probabilitatis debet inter litigantes rem dividere.

95

Advocatus potest tueri minus probabile, quia utraque pars habet jus producendi suas rationes: professor tenetur ad docendum probabilius, & ad diligentiam pro veritate assequenda , alioqui esset injurius suis discipulis, iis imponendo, & ingenerando opiniones minus probabiles, & suo judicio probabilius falsas.

96

Ubi agitur de sola actionis licentia , & periculo peccati materialis, prudenter agit & consequenter licite, qui sequitur sententiam vere probabilem relicta tutiori, in illa fundando conscientiam practicè certam, ut sup. n. 78. ostensum est.

96

Probabilius est licere sequi sententiam verè probabilem, relicta probabiliori ac tutiori, quæ, cum possit esse falsa , non est regula certa, neque necessaria actionis rectæ, 1. quia hæc nostra opinio nritur autoritate longe plurimorum DD. & Episcoporum doctrina ac virtute clarissimorum. 2. quia etiam solido rationis fundamentis.

97

Ex quibus patet sententias de usu probabilitatis non esse proprias Jesuitarum, esse certò probabilis, & irreprehensibiles, adeoque à Montalzio aliisque Jansenii sectatoribus injustis peti conciviciis.

97.98

Nostræ conclusiones de usu probabilium intelligi debent de verè & certò probabilibus , ex quibus facillè reduci potest dictamen practicè certum, ut Salon.

98.99

Sequens probabile relicto probabiliori, agit quod probabilius judicat esse peccatum materialiter, ejusque periculo se exponit: sed simul certò moraliter judicando id sibi licere, ac proinde nullum esse periculum peccati formalis.

99

Jura volunt tutius eligendum in dubio propriè dicto , & in

periculo peccati formalis ; aut damni distincti à peccato materiali. 100

Aug. his verbis, *tene certum &c.* solum vult pœnitentiam non esse differendam , cum incertitudine temporis , ad pœnitendum. 100

Potest fundari conscientia tuta in opinione probabili aliena , propriæ contraria: quia prudenter agit , qui suum iudicium forte falsum, submittit aliorum peritorum iudicio forte veriori , in eoque fundat dictamen &c. 100.101

Unde sic operari contra opinionem propriam, non est operari contra suam conscientiam seu dictamen, quod hic & nunc non liceat ita operari. 101

Confessarius debet absolvere pœnitentem de cætero bene dispositum, qui tenet sententiam, verè probabilem. v.g. de restitutione suæ probabiliori sententiæ contrariam. 101

Consultus potest dare consilium juxta sententiam vere probabilem suæ contrariam, & tenetur , cum agitur de obligatione restituendi, illam indicare consulenti , quem potest remittere ad alios viros doctos se (in verè tamen probabilibus) laxiores. 101.102

Plura de his scitu digna habentur in Apologetico Patris Honorati fabri, edito Colon. an. 1672

Scrupulus est actualis, aut habitualis apprehensio anxia peccati ex levibus fundamentis, ubi revera non est , consistit primariò in intellectu, secundariò, sc. quoad anxietatem, in voluntate. Notum præcipuè recensentur ejus causæ, nempe complexio timida, ignorantia, occulta superbia &c. 102

Qui ex proprio aut confessarii iudicio, probabiliter scit se esse scrupulosum, prudenter agit contra scrupulum , quippe qui non est conscientia, sed ejus umbra. 102.103

Scrupuli remedium præcipuū & efficacissimum est humiliter obedire confessario, cui se ex sincero Deum non offendendi desiderio submittens, non potest errare, nec peccare. 103

Timoratus, qui in mortalia externa non labitur , & interim angitur de internis, securè potest & ex prudenti confessarii consilio debet judicare se iis non consensisse, quia non est morale , ut qui ex amore Dei nunquam labitur in externa ipsa libera, internis consentiat. 103.104

CAPUT TERTIUM.

*Vitium, Peccatum actuale, omissionis & commissionis, hujus
formale & causa, finita peccati mortalis malitia, dele-
ctatio morosa, & legis ignorantia.*

§. I.

Vitium. pag. 104.

VITIVM est habitus suo subjecto disconveniens, illudque reddens imperfectum, Physice contrariatur virtuti acquisitæ, propter contrarietatem objectorum formalium, tendentiarum, & terminorum. 104. 105

Vitium & virtus supernaturalis, non contrariantur physice, quia non sunt ejusdem ordinis & habitus supernaturalis non dat facile, sed simpliciter posse. Unde in recenter conversis, stant simul in gradu intenso. 105. 106

Odium Dei expellit charitatem supernaturalem non physice per suam entitatem, sed demeritorie per suam malitiam, sicut cætera mortalia. 106

Omnia vitia sunt contraria homini qua rationali, adcoque simpliciter & absolute, licet quædam non repugnent parti ejus inferiori, seu sensitivæ. 106. 107

Venialia ex objecto, qualia sunt mendacia officiosa, imminuunt virtutes acquisitas sibi oppositas, cum generent habitus sibi proportionatos istis virtutibus contrarios. 107

§. II.

Peccatum actuale omissionis & commissionis. pag. 108.

PECCATUM est exercitium libertatis positivum aut negativum contra legem Dei. 108

Aliud est commissionis, aliud omissionis, hoc physice potest esse sine omni actu, qui sit ejus causa vel occasio: cum ad id sufficientiæ voluntatem non velle, quod potest & tenetur velle. 108

Talis omissio est voluntaria interpretativè, per eam voluntas suspendit exercitium libertatis positivum, quod est proprietas actus humani, non negativum & interpretativum proprium puræ omissioni, quæ potest esse demeritoria, non meritoria, quia meritum debet procedere ex motivo supernaturali, quod convenire nequit puræ omissioni. 109

Omissio actûs externi est semper, cum aliquo actu externo impossibili cum actu omisso, qui tamen subinde omissionis non est causa nec occasio. 109

Non potest moraliter esse peccatum omissionis sine actu ali-

quo eam causante vel occasionante, qui realiter est commissio ; formaliter autem & in ratione peccati, omissio , cum qua facit unum in genere moris. 109. 110

Omissionis gravitas petitur ex præstantia actûs omissi, ex facilitate præcepti, & ex fine ipsius omissionis. 110

Actus seu opus causans omissionem participat ejus malitiam , cum vitietur circumstantia mali effectus, secus illam concomitans aut natura consequens. 110. 111

Omissio antecederet determinata sequitur ex opere incompossibili concomitante, sequela logica, non physica, & ideo illud ab ea nihil malitiæ participat. 111

Aliud est de abiectione brevissimi in mare, quæ peccatum est , non quia præsentem causat omissionem lectionis horarum antecederet decretam , sed quia illam causat in reliquum tempus navigationis. 111

Volens impossibile cum opere præcepto; vult ejus omissionem, si hæc non sit determinata prius natura, secus si præsupponatur determinata. Suadens malum alteri ad illud antecederet determinato, peccat, quia afficitur ad malum, & in ejus voluntate alterum firmat. 112

Quando quis ponit liberè causam futuræ omissionis peccaminosæ, tunc peccat peccato omissionis incompletæ seu præcise ut in causa volitæ; quia tunc eam vult interpretativè : ita omnes contra Marsilium. 112

Quando, urgente præcepto, est in hominis potestate desistere ab opere omissionem causante, & præceptum implere; tunc ipsa ommissio est formaliter peccatum, cum sit libera intrinsece eo scilicet modo, quo liber esse potest actus externus. 113

Quando causa omissionis non est amplius in potestate hominis, dum sit ommissio , tunc non est ullo modo libera dum exercetur, adeoque nec peccatum formaliter; alioqui justus, imo & Beatus posset peccare, per effectum ex ejus mala voluntate, pridem retractata, securum. 113. 114

Cum S. Th. nobis hîc videtur adversari , explicandus est de peccato omissionis non solum volitæ, in causa, sed completæ per actuale exercitium omissionis ; alias enim consentiret Marsilio passim rejecto. 114

Omissio præcepti in somno est mala objective & materialiter, ejus volitio formaliter. 114

propinans venenum incurrit reatum homicidii eo instanti , quo illud propinat, non pœnas nisi morte secuta. 115

MALITIA
secundum
est malu
repugna
alioqui b

Nequ
alioqui
& omissi
formali,

Deinde
suum co
ter libera
que non

Confi
tum mo
malis ma

Fave
substant
res.

CUM
absolutu
ctivo, qu

vel de n
cato hab
nisi priv

formali
vel de m

quid act
cientis;
extrinse

ctamine
Unde
cum que

& deter
ideæ nec

§. III.

Formale Peccati commissionis, & Finita Peccati mortalis malitia, pag. 115

MALITIA peccati commissionis non consistit in privatione rectitudinis in actu, cuius est incapax odium Dei, saltem secundum suam rationem specificam, secundum quam tamen est malum; ei quidem spectato secundum rationem genericam non repugnat rectitudo, sed hoc non sufficit, ut dicatur illius capax: alioqui brutum dici posset capax rationis eaque privatum. 115

Neque in privatione rectitudinis in potentia seu voluntate; alioqui peccatum omissionis & commissionis v. g. odium Dei, & omisso amoris Dei, urgente præcepto non differrent malitia formali, cum in utroque sit privatio ejusdem rectitudinis. 116

Deinde non est talis privatio, saltem casu quo Deus exhibeat suum concursus ad solum odium Dei, & si sit, non est formaliter libera, sed solum denominative ab actu ex quo resultat, adeoque non potest esse formalis malitia. 116

Consistit itaque in positiva ac libera tendentia actus in objectum modo disconvenienti; ea enim præcise posita habetur formalis malitia odii Dei. 116

Favent Chrys. Aug. alique PP. docentes peccatum non esse substantiam; sed actum positivum, sicut claudicatio est actus, non res. 118

CUM verò dicunt esse nihil, non ens &c. loquuntur de malo absoluto id est, quod in se caret debita perfectione: non de respectivo, quod est aliquid per se alteri disconveniens, ut calor aquæ; vel de natura quæ sit per se mala quam dari negant; vel de peccato habituali, quod nihil est quasi physice inexistens animæ, nisi privatio iustitiæ; vel de actuali, quod est privatio gratiæ non formaliter, sed causaliter & consecutivè, sicut est mors animæ, vel de malitia formali complete sumpta, quæ ut sic non est aliquid actui superadditum, per se causabile in genere causæ efficientis; sed solum in genere causæ formalis per denominationem extrinsecam à voluntate moraliter deficiente, id est libere à dictamine rectæ rationis recedente. 118, 119, 120

Unde malitia ut sic non est à Deo, idque præcise (in quo cumque ponatur consistere) quia Deus non est causa moralis & determinativa actus inhonesti, qui quæ talis non est imitatio ideæ nec participatio essentia divina. 120

Peccatum formaliter juxta PP. est ex nihilo; quia est à creatura ut defectibili, defectibilitate ipsi conveniente quatenus est ex nihilo ut termino à quo, non verò ulla ratione à Deo ut prædeterminante, ut patet ex illo Augustini: *ad Deum non pertinere ne dubites.*

S. Th. docet malum absolutum, constitui negatione aut privatione; respectivum verò, quale est peccatū esse quid positivū. 121

Peccata differunt specie per repugnantiam cum præceptis specie diversis. 122

Non omnia sunt æqualia; quia non repugnant æqualiter rationi & legi à qua potest magis & minus recedi, nulla tamen sunt contemnenda ut parva, Basil. 122

Nocumentum ex peccato, saltem confusè prævisum, illud aggravat, gravitate, quam causare potest effectus per modum objecti, & gravitate odii, si sit volitum ut malum alteri ex ejus displicentiā. 123

Actio, merè per accidens dans alteri occasionem nocimenti, siue temporalis siue spiritualis, non participat malitiam effectus inde secuti. 123

Inducere ad veniale ut est peccatum, est mortale, quia hoc est velle proximo malum spirituale gravius quovis malo corporali, & virtualiter velle offensam Dei, quod est grave. 124

Est de fide dari peccata mortalia quæ ex Jac. I. *generant mortem*, & venialia, quæ in justis stant cum gratia. 124

Quæ differunt non ratione subjecti reprobi aut prædestinati, ut volunt hæretici, nec ratione decreti Dei quibusdam decernentis poenam æternam, aliis non; sed [ut videtur manifestum in odio Dei & mendacio jocosso] ex suis intrinsecis, per hoc sc. quod mortale includat Dei ejusque amicitiae contemptum, saltem virtualem; veniale non. 124. 125

Patet ex Script. & PP. Aug. Greg. isti contemptui malitiam peccati mortalis tribuentibus, & nulpam negantibus. Venialia sunt, quæ solum merentur levem Dei displicentiam; licet eo quod sint mala superioris ordinis, magis fugienda sint, quam quælibet mala poenæ; adeoque sint infinitæ fugibilitatis secundum quid. 126. 127

Pœna venialibus, quoad culpam, in hac vita non remissis debita, non sit æterna in damnatis: sed absque ulla redemptione seu remissione per satisfactionem extinguitur ejus dignitas formalis, sita in eo, quod est peccasse & poenam non esse remissam nec persolutam; non tamen radicalis sita in culpa, quæ damnatis non remittitur. 127. 128

Dam
merito
iti.

Deus

bonis

lis meri

Hon

ctum p

non po

potest in

Pecc

rantia D

dar; est

Mali

suprem

possibil

divisibil

dit divi

Non

est dari

Cres

fenſæ, si

nita in

Pœ

for, nen

non est

infiniti

Nul

dignita

quia ha

justè pu

D

D

ex

creta po

do, u

Damnati peccant sibi complacendo in suis peccatis, sed sine demerito, quia sunt in termino extrinseco viæ, & meriti ac demeriti. 128

Deus ex Aug. 3. contra Jul. c. 18. potest peccatores liberare sine bonis meritis, quia bonus est; non damnare innocentes sine malis meritis, quia justus est. 128

Homo non tenetur sub mortali se ad Deum ordinare per actum perfectæ charitatis, in primo ortu usus rationis: cum hunc non possit moraliter, imo nec physicè statim advertere. Unde potest in non baptizato esse veniale cum solo originali. 129

Peccatum rationi graviter repugnans cum invincibili ignorantia Dei, non est mortale, cum nullum Dei contemptum includat; est tamen grave gravitate philosophica, non Theologica. 129

Malitia peccati mortalis est infinita secundum quid cum sit supremi ordinis in ratione malitiæ, adeoque omnes alias malitias possibiles sive culpæ, sive pœnæ etiam in infinitum crescentes indivisibiliter excedat & eminenter contineat, illas tamen non excedit divisibiliter, nec continet per æquivalentiam formalem. 129

Non est tamen infinita simpliciter, quia quolibet peccato potest dari gravius, infinito autem non potest dari majus. 129. 130

Crescit quidem eadem proportionem, quâ dignitas personæ offensæ, si hæc sit cognita adæquatè; secus si, ut hîc, solum sit cognita inadæquatè. 130

Pœna æterna non est simpliciter infinita, quia potest dari major, nempe quoad intensiorem: hinc etiam beatitudo Sanctorum non est infinita, licet sit æterna. Pœna damni est privatio boni infiniti, sed solum finitè possidendi, adeoque finita. 130

Nulla pœna quamvis crescens in infinitum potest adæquare dignitatem pœnæ quam causat malitia minimi peccati mortalis: quia hæc est superioris ordinis unde quodlibet peccatum mortale justè puniri potest quantâ vis pœna. 131

§. IV.

Deus Peccatum non causat nec ejus entitatem prædeterminat. pag. 131.

DEUS non est peccati author, nec prædefinitor. Est de fide ex Script. quæ in Deo circa peccata solum agnoscit decreta permissiva, aut consequentia de aliquo bono ex eis eliciendo, unde rectè dixit Damasc. l. 4. de fide cap. 20. *moris esse*

esse divina Scriptura permissionem Dei actionem ejus vocare & quadam, quæ secundum eventum debent intelligi, causaliter dicere.

131.132

DEUS ex Aug. indurat peccatores non positivè & directè eis inperitendo malitiam, sed permissivè, & negativè eis non inperitendo misericordiam, subinde etiam aliquo modo positivè, non quidem directè & propriè, sed occasionaliter & improprie, faciendo aliqua, ex quibus prævidet peccaturos; item paratum ad unum peccatum inclinando ad aliud æquale aut minus, quo sensu facilè explicabis Aug. & S. Thom. cum videntur adversari.

132.133

DEUS non prædefinit nec physicè prædeterminat actum materiale peccati ponendum eo modo, iisque circumstantiis, quibus non non esse peccatum, ut volunt varij prædeterminatores.

133

1. Quia illum directè prohibet; non enim prohibet resultantiam malitiæ ex actu liberè posito, cum sit impossibile eam impedire, sed prohibet ne actus malus exerceatur advertenter & liberè; atqui repugnat divinæ bonitati & justitiæ velle motione efficaci impellere ut fiat; quod prohibet fieri. Ergo.

133

2. Alioqui contra Script. C.C. & PP. Deus mala non solum permitteret, sed vellet ex propria determinatione actum ita poni ut ex eo inimpedibiliter resultet malitia, quod est velle malitiam eo modo, quo potest & solet à peccatoribus esse volita.

134

Confirmatur; quia juxta S. Th. defectus causatur à causante formam ex quâ sequitur defectus, ergo ex S. Th. si Deus ex suâ propriâ determinatione causaret actum, ex quo necessariò resultat malitia esset causa malitiæ.

134

DEUS ex Aug. de Spir. & lit. c. 31, esset author peccatorum, si omnis voluntas esset à Deo determinante: ubi voluntatem accipit materialiter sicut potestatem, quam ait omnem esse à Deo.

136

Actus peccati juxta Aug. fit ex voluntate Dei permissivâ, non in tentivâ.

136

Hoc solum vult S. Th. asserens omnia esse prædeterminata à Dei providentia.

136

Cum alibi doceat 1. determinationem ad malum materialiter, ad quod solum movent appetibilia, esse à voluntate & à Diabolo appetibilia proponente. 2. Deum inclinare ad malum negando gratiam, non ordinando ad illud, seu avertendo, à fine, quod ait Deo esse impossibile.

136, 137

In

In 2.
li esse à
luntatis
hoc patet
rori, im
tentia
tas non
actus vo

Quib
non poss
Nec f
ut patet
Nequ
esse ab a
quævis a
aer liber

HIS
nezian
mistæ J
qualius a
quo ad h
præmoti

FRA
ad mora
Henao.

JOSE
nationes
eversiv
tem pecc
recentiur

P. Jos
nam, app
bus Th
primere
cripiet p

In 2. dist. 38. q. 2. art. 2. solum vult entitatem actus mali esse à Deo per influxum simultaneum ex determinatione voluntatis creatæ, cui proinde soli tribui debet defectus, non Deo: hoc patet 1. quia ibi dicit oppositum esse proximum duplici errori, imo hæreticum, quod ut summum solum convenit sententiæ Durandi; non nostræ. 2. quia dicit quod voluntas non foret libera, si non determinaret se ipsam, quod actus voluntatis liberè operantis non sit *ab alio determinante*.

137. 138. 139.

Quibus adeò clarè prædeterminationem physicam rejicit ut non possit à me aut ab alio ejus adversario clariùs rejici. 139

Nec satisfit dicendo S. Th. loqui de actu ut est peccatum, cum, ut patet ex adjunctis, agat de actu ut actus est. 139

Neque dicendo, cum Joan. Nicolai, quod solum velit non esse ab alio determinante creato, cum loquatur universaliter: & quævis antecedens determinatio ab alio, ex mente S. Th. repugnet liberæ determinationi voluntatis à seipsa, 140. 141

HIS & aliis ejusmodi D. Angelici testimoniis convicti Bannezianam præmotionem fortissime rejiciunt insignes Thomistæ Joan. Vincentius, Basil. Verdu. & Raimund. Pasqualius abhorrentes à prædeterminatione ad malum, quibus, quo ad hoc; consentiunt Gonzalez & alij quamvis admittant præmotionem ad bonum ad quos accedit Joan. Nicolai.

141. 142. 143

FRANCIS. Araujo, rejectis prædeterminationibus physicis, ad morales transit, ut ex ejus verbis ac litteris invictè probat Henao. 143

JOSEPHUS de Vita Dominicanus physicam prædeterminationem rejicit ut novissimum Bannezii inventum, libertatis eversum & repugnans D. Th. Aug. ac Deo, quem facit authorem peccati. Idem S. Thomam & Aug. vindicat ab imposturis recentium prædeterminatorum. 144. 145

P. Josepho suffragantur perillustres Dominicani, ejus doctrinam, approbantes ut Thomisticam ac dignissimam ut ab omnibus Thomistis doceatur: illum tamen acriter perstringit ac depimere nititur P. Jansens ex eodem ordine, sed frustra, ei nunquàm cupiet præclari Thomistæ laudem, quam ei merito tribuit

P. Henr.

P. Henr. à S. Ignatio Carmel. discal. 1. p. dist. 10. q. 3. a. 1. resol. 1. pag. 674. ubi prædeterminationem physicam ut à mente S. Th. alienam docte & fuse rejicit, plurimis, ex quovis ordine etiam Prædicatorum, pro sua opinione productis, 145. 146

P. MAIGNAN minimus prædeterminationem rejicit utrepugnantem rationi, D. Th. Aug. & divinæ bonitati, sanctitati, ac justitiæ, quod non est conviciari, sed ab absurdis argumentari, quod faciunt adversarii dum dicunt nos Deo negare primatum; ejus libertatem evertere & similia; quæ sunt hæretica, & blasphemæ. 147

S. Thomas Variis locutionibus, quas opponunt adversarii nobis nullo modo adversatur, cum pereas solum velit Deum causas secundas movere, eis assidue dando esse, vim agendi & ipsum agere cum ipsis concurrente finaliter & efficienter, easque applicare in actu 1. per concursum in actu 1. & in actu 2. per concursum in actu 2. 148. 149

Unde causæ secundæ ex ejus mente agunt in virtute primæ, id est virtute ab hac accepta, & ejus concursu adjuncta sic ut sint instrumenta Dei, late & improprie, quatenus, per illas agendo ut causa principalis, Deus obtinet fines à se intentos. Illis autem dat operari, in quantum ipsis præbet concursum simultaneum identificantum actioni, qua constituuntur operantes. 150. 151

S. Thomas aliique antiqui nunquam docuerunt Deum movere causas. 2. etiam liberas motione omnino antecedente & necessariò connexa cum effectu, quod quamdiu non dicunt, nihil contra nos faciunt. Dicere enim quod Deus moveat, præmoveat, prædeterminet etiam physice, ibi præcise sistendo, non est Bañezianam prædeterminationem adstruere, cum Gabriel Pennotus, Petrus à S. Joseph, Josephus de Vita aliique prædeterminationis hostes jurati istas locutiones, bono sensu à nobis explicato sup. n. 218. admittere non refugiant. 151

§. V.

Motus concupiscentia, delectatio morosa, & ignorantia legis naturæ. pag. 152.

NON potest esse peccatum in sensualitate, est communis contra Cajetanum. Patet. 1. ex Trid. Aug. & S. Th. docentibus sola voluntate peccari 2. ex eo quod appetitus sensitivus, non sit liber, nec possit attingere bonum rationis. 152. 153

Cum

Cum S. Th. videtur favere Cajetano, loquitur de sensualitate ut subest consensui voluntatis interpretativo, cum advertentia semiplena sufficienti ad veniale, in qua etiam admittit libertatem imperfectam & passivam, seu indifferentiam ad diversa objecta; non activam ad peccandum requisitam. 153

Motus concupiscentiæ indeliberati non sunt peccata, est de fide contra Janſ, ex Trid. Decreto Innoc. X. & ex Bajanis propositionibus. Ratio est, quia non sunt voluntarii. 154

Immeritò Bajani pro se citant Aug. cum passim doceat peccatum essentialiter esse voluntarium; & alibi solum velut esse peccata materialiter, & objective, vel formaliter supposito consensu, & concupiscentiam dici peccatum; quia est ex peccato, & illud causat. 155

Quod est peccatum materialiter, imò & formaliter, juste potest à Deo permissive infligi in pœnam præcedentis peccati. Deus ex Aug. odit fomitem peccati ut est à peccato, & ad peccatum. Motus concupiscentiæ ex S. Th. sunt peccata, quando indirectè sunt à voluntate negligente imaginationem alio avertere. 156

Delectatio morosa seu deliberata de illicito, est ex Aug. illicita & quidem graviter (etiam secluso consensu in opus) si objectum sit graviter illicitum. Ratio est quod voluntarie affici ad malum, etiam solo affectu simplicis complacentiæ, sit malum; & consequenter grave peccatum, si objectum istius affectus gravem habeat malitiam. 157

Cogitatio de obscœnis in ordine ad instruendum alios est bona, ex curiositate mala venialiter, mortaliter si adsit periculum consensus in rem aut delectationem. 158

Culpabilis delectatio morosa est de quavis re illicita jure naturæ, non de illicita solo jure positivo, v. g. de ese carnis die veneris. 159

Ad delectationem mortalem requiritur, 1. gravitas materiæ, 2. advertentia perfecta imperfecta enim, qualis est in semiebriis, solum sufficit ad veniale, 3. consensus saltem interpretativus, situs in positione causæ sine sufficienti ratione, vel in negatione resistantiæ positivæ saltem per actum internum absque justa causâ. 160

Juxta Cajet. non est mortale in his habere se negativè. Oppositum, quod docet Vasques, est probabilius, tutius & in praxi tenendum: quia resistantia positiva est moraliter necessaria ad cavendum consensum aut saltem ejus periculum. 161

Ad

Ad mortale enim sufficit voluntarium in causa proxima, aut remota absque honesto fine posita; non est tamen peccatum ex causa rationabili exercere actiones de se excitativas motuum venereorum, absque intentione delectationis & periculo consensu.
159

Delectationes inefficaces non contrahunt malitiam circumstantiarum, secus si sint aliquo modo efficaces, quia qui intendit exercere actum, implicite vult circumstantias sine quibus fieri nequit.
159

Delectatio merè spiritualis, id est solius voluntatis de actu carnali, sub conditione licita, de se non est peccatum, cum sit de re licita: per accidens tamen, regulariter loquendo, est peccatum ratione venereæ delectationis sensitivæ, quæ moraliter non potest non sequi.
160

Pollutio voluntaria est contra finem naturæ, adeoque intrinsicè mala mortaliter ex 1. ad cor. 6. ac proinde nullo casu licita, etiam ad conservationem vitæ. Licet medicamentis expellere semen medicorum iudicio corruptum & venenosum.
160

Licetum est iustam ob causam ponere actionem, ex qua per accidens prævidetur secutura pollutio, modò absit periculum consensus; secus si ex ea sequatur proximè & per se, & non sit causa valde urgens, & aliquo modo necessaria v.g. ad salutem corporis aut animæ propriam aut proximi. Ob sanitatem licet optare pollutionem involuntariam cum sic non sit mala, & finis ejus desiderii sit honestus,
161

Pollutio in somno, cui, ex ejus intentione data est causa ante somnum, aut post somnum est ob delectationem approbata; est mortale: alias non est peccatum. De distillatione quæ fit cum commotione & delectatione carnali loquendum est, quo ad rationem peccati sicut de pollutione, cum sit sine ulla commotione &c. non est peccatum.
162

Oscula, tactus etiam partium non inhonestarum &c. ex affectu venereo, sunt mortalia inter solutos; secus si fiant sine tali affectu ex causa rationabili, juxta morem inter honestos receptum: cum verò fiunt, joco aut ex curiositate non excedunt malitiam venialem.
162, 163

Amplexus & tactus facti animo libidinoso sunt ejusdem speciei, cujus esset copula cum supposito, quod tangitur, adeoque confitendi cum omnibus circumstantiis:
163

Licet

Lice
ex inter
Sunt ve
Noa
niori c
edito a
ad appr
Rati
pollutio
riæ lubr
posita p
similia
Pote
in praxi
modo a
ter supp
Igno
culpabil
quirend
Datu
salutem
præsupp
uxorem
Hac
eato, ut
rantiam
Ita S.
ad salu
ria, nisi p
cibiliter
HÆ
terpretat
his, verbi
rent.
Ratio
volunra
Aug. &
Idem
v.g. quā
ignorant

Licet conjugibus si debite fiant absque periculo pollutionis, ex intentione actus conjugalis, aut vitiationis incontinentiæ &c. Sunt venialia si ex intentione solius voluptatis.

163

Noa datur parvitas materiæ in re venerea, ita cum communiori omnes Jesuitæ; ex decreto P. Claudii Aquaviva Generalis edito an 1612. quo solum prohibentur actus externi tendentes ad approbationem vel usum sententiæ oppositæ.

164

Ratio est. 1. quod omnis delectatio venerea per se ordinetur ad pollutionem, sitque ejus quædam inchoatio; 2. quod ob materiæ lubricitatem, & naturæ corruptæ inclinationem sit valde exposita periculo ulterius progrediendi ad gravius malum, quæ & similia locum non habent in intemperantia effus & potius.

Potest confessarius Societatis absolvere virum doctum, qui in praxi tenet contrariam sententiam; quia hoc non est eam ullo modo approbare sed ejus probabilitatem extrinsecam simpliciter supponere.

165

Ignorantia vincibilis eorum, quæ quis potest & debet scire est culpabilis, cum sit voluntaria in causa sc. in negligentia de iis inquirendi, ac proinde non excusat à peccato.

165

Datur ignorantia invincibilis divini juris positivi, etiam ad salutem necessarij, & facti ad istius juris violationem subinde præsuppositi; ut qua Abimelech assumpsit Saram ignorans esse uxorem Abrahæ,

165

Hac enim ignorantia quidam in scripturis excusantur à peccato, ut Abimelech, uti & DD. quidam Canonizati, qui per ignorantiam invincibilem docuerunt errores.

166

Ita S. Thomas, favente Aug. etiam respectu necessariorum ad salutem, quorum notitia non est ad vitam æternam necessaria, nisi paulò ante mortem: unde non est cura non possint invincibiliter ignorari per longum vitæ tempus.

167

HÆC ignorantia excusat à peccato formali, quod, juxta interpretationem Aug. Bern. & aliorum traditur Joannis 9. v. 41. his verbis. *Si opera non fecissem in eis &c. peccatum non haberent.*

168

Ratio est, quod malitia actus ignorata agenti, ei non possit esse voluntaria, adeoque nec imputari ad culpam: ut docent S. Th. Aug. & alij.

168

Idem dicendum de ignorantia invincibili voluntaria in causa v.g. quæ quis in ebrietate committit homicidium: ex hac enim ignorantia Aug. excusat Loth ab incestu.

169

Non

Non datur invincibilis ignorantia primorum principiorum juris naturæ, quale est, *quod tibi non vis fieri alteri ne feceris*, neque conclusionum ex illis evidentissimè deductarum, cujusmodi sunt, juxta Vasq. contenta in decalogo, quod de jure prohibente simplicem fornicationem negant Tan. & alii. 169

Datur tamen etiam infidelibus ignorantia invincibilis de variis obscurioribus juris naturæ præceptis. Ita Albert. S. Th. & scholastici communissimè: sunt enim multa juri naturæ contraria, quorum inordinatio naturalis ægrè probatur etiam à viris doctis & consequenter faciliè ignoratur, ut à Cass. Marulo & aliis ignorata fuit inordinatio mendacij officiosi & fornicationis simplicis cum adhibita diligenti cautione pro honesta educatione prolis. 170. 171

Multò facilius ignorantur ab infidelibus qui nihil audierunt de Deo nec de virtutibus & vitijs. 172

Confir. quia non est cur homo non æquæ possit errare invincibiliter in jure naturæ, quàm in physica aut mathefi; cum juris naturæ scientia non sit ad salutem necessaria illud non violentibus vel non nisi ignorantet. 173

Qui illud violent ex ignorantia invincibili non peccant formaliter: alioqui omnes, qui post adhibitam moralem diligentiam, errant circa jus naturæ, errarent vincibiliter & peccarent formaliter: unde semper peccarent DD. consiliarii & quorumvis bonorum possessores; quia exponerent se periculo per ignorantiam culpabilem violandi jus naturæ. 173

S. Thomas docet invincibilem ignorantiam juris naturæ excusare à peccato formali. Idem tradit Chrysost. requirens scientiam malitiæ ad peccatum. Consentit Aug. dicens peccatum ex ignorantia invincibili habere scientiam & voluntatem facti, non peccati, & requiri scientiam peccati ut homini possit imputari; quia ista scientia est essentialiter prærequisita ad hoc ut actus sit liber & voluntarius sub ratione peccati, sine qua libertate non potest imputari ad culpam, ut variis locis aperte docet Aug. 173. 174

Unde cum alibi dicit peccata ignorantia esse imputabilia, solum vult esse imputabilia ipsi Adamo ut causæ privationis justitiæ originalis & malorum inde sequentium: non verò ejus posteris illa per ignorantiam committentibus, nisi eorum ignorantia ex invincibili fiat in continuatione vincibilis, cum nempe incipiunt dubitare de eorum malitia. 175. 176

Aug.
ignorantiam
sensum
& imputabilem
ignorantiam
ita incipit
di & con
gendus

Si igitur
& peccatum
vincibiliter
ret sub
quia, ea
voluntate
retur Ja
dici non
Ipsam
gant ad
omnia f
errorem
salute pr

Juxta
necessari
ta, quæ
cessitate
Aug.

S. Aug.
rantem p
de invin
excusare

S. Hi
tia vinc
versalis
facti &
Alia d
ea ut sup
sa, aut
tiali.

Aug. l. 3. de lib: arb: c. 9. mentem suam de malefactis per ignorantiam & concupiscentiam fusè explicat juxta nostrum sensum; sic nempe ut solum velit vel esse formaliter peccata & imputabilia in causa sc. ipsi Adamo, vel materialiter illa ignorantiter operantibus vel etiam formaliter, quando ignorantia incipit esse vincibilis & voluntaria in negligentia inquirendi & concupiscentiæ resistendi; uno existis sensibus intelligendus est, dum peccata ignorantia dicit esse imputabilia.

177. 178.

Si ignorantia invincibilis non excusaret, formaliter errassent & peccassent SS. PP. & DD. cum subinde ex ignorantia invincibili aliquid docuerunt contra jus naturæ: nec eos purgaret submissio facta Ecclesiæ, ista enim submissio esset inefficax, quia, ea non obstante, ignoranter; adeoque juxta adversarios voluntariè & culpabiliter, retinerent suos errores. Undè sequeretur Janf. Ipren. esse damnandum de hæresi formali, quod dici non potest absque temeritate.

178. 179

Ipsamet invincibilis ignorantia juris naturæ esset (quod negant adversarii) peccatum formale si ab eo non excusaret, sicut omnia facta & dicta contra jus naturæ: ac proinde qui per errorem judicaret sibi hic & nunc esse mentiendum, v. g. pro salute proximi, necessitaretur ad peccandum, quod repugnat.

179

Juxta Aug: peccata ignorantia aliquo modo vincibilis, & necessaria necessitate consequente homini imputantur: non ea, quæ per ignorantiam invincibilem fiunt aut ex physica necessitate antecedente. De morali variis locis intelligi potest Aug.

180. 181

S. August: loquitur de ignorantia vincibili dum ait ignorantem peccare, licet minus, quam scientem: cum loquitur de invincibili ignorantia legis Christi solum vult hanc non excusare à damnatione propter peccata contra legem naturæ.

182

S. Hier. & S. Thom. explicandi sunt sicut Aug. de ignorantia vincibili, vel de peccato materiali & quidem etiam ab adversariis, cum loquantur sine discrimine, tam de ignorantia facti & legis positivæ, quam naturæ.

183

Alia quæ ex Script: Aug: aliisque PP. objiciuntur, explicata ut supra de ignorantia vincibili, vel de culpabili in causa, aut ex præsuppositione fori externi, vel de peccato materiali.

183

Regula

Regula juris; ignorantia facti excusat, non juris; est de foro externo, capitulum & Synodus de ignorantia vincibili. Scupiditas excusat à peccato. 184. 185

Vide Annat. Delchamps, Schilder, ubi plura invenies eruditè explicata. 185

In omni peccato non intervenit ignorantia propriè, sed solum impropiè sumpta pro inconsideratione, de qua intelligendæ sunt Scripturæ peccata vocantes ignorantias. 185. 186

CAPUT QUARTUM

Peccatum Habituale, Originale, B.V. Maria immunitas ab originali, & parvulorum ab igne inferni.

§. I.

Peccatum Habituale. pag. 187.

PECCATUM habituale est quod actu transacto permanentè constituit peccatorem, de hoc Joan. 8. dicitur *in peccato vestro moriemini.* 187

Non consistit in peccato præcisè ut præterito, & non retractato, neque in reatu pœnæ, saltem formali, neque in privatione gratiæ: cum possit istis manentibus tolli peccatum habituale, per hoc quod Deus remittat jus quod habet ad aversionem ratione peccati. 187. 188

Unde consistit præcisè in peccato ut non condonato atque ita moraliter perseverante, in ordine adtribuendum Deo jus ad aversionem: & sic, juxta Aug. remanente *in occultis Delictibus.* 188

Macula peccati positiva, est ipsum peccatum habituale; privativa, est gratiæ privatio, quæ tamen ad illud non concurrens ut ejus pars, sed removens prohibens, ex hypothesi; quod illius condonatio non fiat sine infusione gratiæ. 188. 189

§. II.

Peccatum Originale. pag. 189.

PECCATUM originale, est quod ipsa origine ex Adam contrahitur, omnesque ejus posteros constituit verè peccatores.

atores ; est omnium Catholicorum contra Pelagium, & juxta Aug *fundamentalis fidei veritas*, à Scripturis evidentissimè tradita.

189

Quam constantè tenuit Chrysost. qui, ut rectè Augustinus, locis à Julian objectis, solum vult parvulis non inesse peccata propria voluntate contracta.

190

Quorum tamen respectu ; originale ut habituale ex Trid. Script. & P.P. est verè peccatum, eos propriè reddens Deo odibiles ; non tamen ut est actualis ; quia sic non est ab eorum voluntate propria, quo sensu, juxta Aug. non constituit peccatores propriè sèti personaliter, sed originaliter.

191

Omnes (excepta B.V.) peccaverunt in Adamo ad Rom. 5. in quo omnes peccaverunt : quia omnes via ordinaria ab ipso descendentes continebantur in eo, non solum ut in capite physico, sed etiam ut in capite morali ; virtute decreti quo Deus in voluntate Adami constituit voluntates omnium ejus posterorum, in ordine ad actum, à quo voluit dependere transfusionem justitiæ, aut injustitiæ originalis.

294. 197

Hoc decretum, pactum appellat Aug. sc. virtuale, ad quod requisitus non est consensus Adami ; cum ad ejus effectum sufficit voluntas Dei supremi omnium Domini, fuit tamen declaratum Adamo Gen. 2. *in quacumque die comederis*. Sec. & illius omnes unus homo ille erat Aug.

197. 198

Originale transfunditur in Adæ posteros, per hoc, quod ex ipso via ordinaria descendant gratia destituti, patet ex Trid. sess. 9. c. 3.

198

Originale non consistit in substantiali corruptione imaginis Dei ut delirat Illicius, neque in concupiscentia, cum remanent in renatis, in quibus ex Apost. & Trid. *nihil remanet damnationis*. Aug. in ea solum agnoscit reatum quo facta est ; non quo ipsa reum facit ; cum dicat *peccatum vocari, quia peccato facta est*.

198. 199

Neque consistit in qualitatè morbida aut entitate morali, aut sive figmentis excogitatis à Gabriele & aliis, nec in reatu peccati, qui est effectus peccati, non peccatum, nec ut voluit Philgus, in peccato Adami ut extrinsecè ejus posteris imputato, sic ut contra Trid. *non sit unicuique proprium*.

200

Non denique in privatione gratiæ propter peccatum Adami. 1. quia ista privatio est effectus peccati. 2. quia est directè à Deo 3. quia potest tolli originale, remanente ista privatione & juxta varios etiam contra, ergo in ea non consistit ;

nequidem partialiter ; sed in solo peccato ab omnibus commisso in Adamo , ut moraliter perseverante per non condonationem.

200. 201. 202

Ad illud tamen aliquo modo concurrat ista privatio , nempe ut conditio , sine qua non perseveraret , quantum est ex vi presentis providentiæ , in qua mortale non remittitur sine infusione gratiæ.

201

Privatio gratiæ ut debita haberi per obedientiam Adami , cum donis iustitiæ Originalis , est mera poena peccati Originalis : at verò ut habenda per Christum suppositis certis dispositionibus est id quo in statu presentis providentiæ peccatum originale moraliter perseverat.

203

Id quo ex parte hominis peccatum habituale perseverat est malum , quando urget præceptum illud delendi , aliàs non id verò quo ex parte Dei perseverat sc. non condonatio , est semper bona , sicut prohibitio sine qua malus non esset actus prohibitus.

203

Cum Anselm. dicit peccatum originale esse ipsam *iustitiæ nuditatem* , solum vult privationem gratiæ modo jam explicato concurrere ad peccatum originale ; eamque solam esse parvulis velut physicè intrinsicam.

204

Originale juxta Arausic. & Trid. est causaliter mors animæ accepta pro privatione gratiæ ; formaliter verò si accipitur pro eo , quo anima redditur Deo odibilis.

204

Subjectatur immediatè in ipsa voluntate : tollitur per baptismum ut moraliter perseverans & gratia privans.

205

Solius Adami peccatum transit ad posteros , & quidem illud dumtaxat , quo violavit præceptum de non edendo pomo , &c.

205

Quia solus Adamus constitutus est Caput morale posterorum , & solum in ordine ad observationem istius præcepti.

205

Undè posteri solum contrahunt peccatum Adæ , secundum malitiam inobedientiæ & gulæ , quia sub hac solum ratione Adam illud commisit , tanquam caput morale posterorum.

206

Si qui ex filiis Adæ fuissent ante ejus peccatum suscepti , non contraxissent peccatum originale , quod certius est , si ante istud peccatum habuissent usum rationis , tunc enim fuissent sui juris. Contraxissent tamen horum filii ; quia fuissent consenti in Adamo peccante ut in capite morali.

206

Hum

Hum
unionis ;
via extra

B. V.

B. V.

ex comm
quia Eco
juxta illa
lebrari.

Quod

VII. decl

est de sar

in fusio

nem in co

favere pia

tationem

pia senten

revocatur

Ex hoc

celebrari

tionis , ut

dabilem o

favere pia

modo age

Pontifi

prærogati

biè augen

potest è d

rum debil

Quida

licere etia

viderint i

Ecclesi

sendi pro

ait esse la

Humanitas Christi fuit incapax peccati originalis ratione
unionis ; & exempta ab illius debito ex modo Conceptionis
via extraordinaria.

207

S. III.

*B. V. Maria Immunitas ab Originali & parvulorum
ab igne. pag. 207.*

B. V. M A R I A fuit concepta sine macula Originali.
Hæc sententia, Pontificum judicio pia, est juxta varios
ex communissimo Ecclesiæ sensu , Theologicè certa, 1.
quia Ecclesia hanc solum permittit publicè sustineri. 2.
juxta illam præcipit Festum Conceptionis Immaculatæ ce-
lebrari.

207.208

Quod constat ex Sixto IV. & irrefragabiliter ex Alexandro
VII. declarante Festum hoc celebrari juxta piam sentent. id
est de sanctificatione animæ B. V. 1. *instanti sua creationis,*
& *infusionis in corpus* , & sub gravissimis pœnis vetante om-
nem in contrarium interpretationem , quâ negatur Pontifices
favere piæ sententiæ , eave quovis excogitabili modo in dispu-
tationem revocetur ; ac prohibente omnes libros in quibus
pia sententia & cultus secundum illam exhibitus in dubium
revocatur.

208.210.

Ex hoc Alex. VII. decreto habetur decisum. 1. Festum non
celebrari de sanctificatione B. V. post 1. instans suæ Concep-
tionis, ut volebant adversarii. 2. esse pium, devotum, & lau-
dabilem cultum B. V. juxta piam sententiam. 3. Pontifices
favere piæ sententiæ. 4. esse prohibitum contra eam quovis
modo agere.

211.212

Pontifices , ac nominatim Alex. VII. piam sentent. multis
prærogativis oppositæ præferendo , ejus probabilitatem indu-
biè augment , & consequenter alterius imminuunt : non enim
potest e duobus contradictoriis unum magis firmari quin alte-
rum debilitetur.

212

Quidam inferunt ex hoc Alex. VII. decreto , nulli amplius
licere etiam privatim agere contra piam sentent. an legitimè,
viderint illi quorum interest.

213

Ecclesia hanc sentent. piam vocat , contrariam publicè de-
fendi prohibet , cultum B. V. juxta illam exhibitum defi-
ni esse laudabilem , illum commendat, die 8. Decembris im-

Cc ;

perata

perat : atqui non potest errare in pertinentibus ad religionem & cultum Dei ac SS. ergo pia sententia non potest esse falsa, & contraria non potest esse vera: alias Eccl. imperaret *cultum falsum*, adeoque superstitiosum & perniciosum, quod repugnat ejus sanctitati ac infallibilitati in pertinentibus ad fidem & mores,

214. 215

Pia sententia favent Scripturae 1 Gen. 3. *ipsa conteret caput tuum*. Et expressius PP. Petr. Damia. Lauren, Justinianus Ildephonsus. Item licet minus expressè Hier. Chrysost. S. Andreas & variis locis Aug. qui de nat. & grat. c. 36. ait, dum agitur de peccatis, B. Mariam esse excipiendam.

216. 217

Alibi solùm vult ejus carnem esse carnem peccati sc. parentum per concupiscentiam & ipsius Virginis quoad debitum illud incurrendi, de quo Augustinum intelligit Cajet. 1. 2 q. 81. 2. 3.

217. 218

Favet etiam Bernar. licet locis infra explicandis videatur adjectum.

218

Pia sententia Confir. 1. efficaciter ex communi sensu. PP. Conc. Tridentini in ejus definitionem. 3. ex Conspiratione Academicarum pro tuenda Immaculata Conceptione, quibus accessit Duacena an. 1662. 4. ex consensu plurimorum SS. ac Religiosorum etiam ex ordine Prædicatorum sc. S. Dominici S. Bernardi. Granat. Catharini &c.

218. 219. 220

Ex quibus videtur pia sententia esse indubitata & proxime definibilis ab Ecclesia, etiam extra Conc. inquit Velasquez & alii. Cum præsertim non desint firmamenta ex probabilissimis revelationibus & miraculis.

221

Historia canonici an. 1424. 8. Septembris in pia sententia favorem suscitatus est (teste Sisilino) probatissima & moraliter certa.

222

Videtur probabilius B. V. peccasse Adamo in & contraxisse debitum peccati Originalis, etiam proximum, situm in eo quod ejus voluntas fuerit contenta in voluntate Adami peccantis. Hoc indicant universales Scrip. & PP. locutiones; nec est ratio ab iis excipiendi B. V. quæ hoc supposito melius intelligitur indiguisse & gavisæ fuisse Christi redemptione.

223

Peccatum Originale sæpè accipitur pro ejus debito, conceptio pro imperfecta, id est pro conceptione seminum, seu formatione foetus ante animationem, & peccatum

ejus pro
annectitur
sari.

S. Bern
ur patet
animationem

Scriptur
quuntur

B. Virg
tracti, se

Videat
iis locis

bi B. V. c
verunt i

cum Joa
in indige

V. fuerit

Hunc
mista R.

Quan
tamen o

cet & fi

indicant

bito & p

Si. S.

Th. & m

183, & se

creto pe

vidit; se

Debe

am opin

Antonin

Pro h

P. Vin

Lugdun

re conc

eruditè

novissim

cundus

Concep

um pro concupiscencia parentum, cui in actu generationis sepe
annektitur peccatum veniale ratione libidinis nimie. Vide Fas-
sari. 224

S. Bern. aliquo ex sensibus allatis explicari potest & debet
ut patet ex ejus verbis Epist. 174 ad Lugdum. ubi per ly post a-
nimationem intelligit posterioritatem naturæ. 220

Script. & PP. solum Christum ab Originali excipientes lo-
quantur de debito, non de macula. 224. 225

B. Virgo non fuit obnoxia morti ut pœnæ peccati à se con-
tracti, sed ut defectui ex pugna contrariorum. 225

Videtur probabilius S. Th. adhæsisse piæ sententiæ, cui va-
riis locis apertissime faveat ut in Epist. ad Gal. lect. 6. & alibi u-
bi B. V. discretè excipit ab illa generali sententiâ, *omnes pecca-
verunt in Adam*. Cum alibi videtur adversari, intelligendus est
cum Joanne à S. Th. de debito, ut patet ex ejus ratione fundata
in indigentia redemptionis, & ex hoc titulo articuli, *utrum B.
V. fuerit sanctificata ante animationem*. 225. 226 227

Hunc S. Thomæ sensum exponit & sequitur insignis Tho-
mistæ R. P. F. Jac. Hoechstaten. 227

Quamvis S. Th. valde faveat piæ sententiæ, probabile est
tamen oppositam tenuisse, quod cum plerisque Thomistis do-
cet & fusè probat Bert. Loth. ex variis ejus verbis id quidem
inducantibus, benignè tamen, ut sup. n. 96. explicabilibus de de-
bito & prioritate rationis. 228. 229

Si S. Th. jam viveret nobiscum sentiret ut docet Joan. à S.
Th. & meritò ut patet ex probationibus efficacissimis supra n.
183. & seqq. allatis ex Pontificum decretis, ac præsertim Alex. VII. de-
creto petitis, quod quidem refellit Loth. qui decreta, Alex. non
vidit; sed inefficaciter. 229

Debet in hac materia bonus Catholicus paratus esse prop-
riam opinionem deferere, si aliter Ecclesia determinet ut rectè S.
Antoninus. 230

Pro his vide plura, accuratè discussa, & solide probata apud
P. Vincentium Fassari Panormitanum Societatis Jesu, libro
Lugduni edito an. 1666. cui titulus est: *Immaculata Deipa-
re conceptio Theologica commissæ rutina*: in quo docet &
eruditè probat ex variis Pontificum decretis, ac præcipuè ex
novissima Alexandri VII. Bulla 1. quod sit de fide aut se-
cundum fidem credendum Pontifices favere Immaculatæ
Conceptionis sententiæ. 2. quod sit de fide aut secundum
fidem

fidem credendum sententiam de Immaculata esse, saltem, magis probabilem & magis amplectendam. 3. esse piam, pro eam ferè omnes Catholicos. 4. non esse dubiam, sed certam veritatis, saltem moraliter. Et alia ejusmodi non pauca scitu digna & piis, Virginis sine macula conceptæ cultoribus gratissima.

Parvuli sine Bapt. mortui patiuntur pœnam damni, est de fide ex Joan. 3. *Nisi quis renatus, &c.* non tamen pœnam sensus seu ignis ita PP. & DD. communius quibus variis locis consentire videtur Aug. cum ait *in damnatione levissimos futuros*, non esse tanta pœna plectendos ut eis non nasci expediret.

230

Scripturæ contrarium indicantes loquuntur de solis judicandis ex operibus, adeoque de solis adultis; non de parvulis.

231

Aug. subinde favens contrariæ sententiæ solum vult contra Pelagianos, non futuros in loco voluptatis, medio inter Paradisum & infernum, sed futuros in inferno tamquam in carcere, nihil tamen ab igne passuros.

231. 232

Parvuli in Adamo peccaverunt, non tamen meruerunt pœnam ignis, sed solum pœnam damni, in illis, utpote exiguum habentibus notitiam beatitudinis, longè leviolem, quam in damnatis.

232

Post resurrectionem habebunt corpora, nihil ab intra secundo doloris & volupratis percipientia: quia erunt in termino viæ, adeoque in statu invariabili, quo ad dolorem & gaudium.

232

Dolor sensibilis parvulorum in hac vita non est propriè pœna in ultionem peccati, sed pœnalitas resultans ex subtractione donorum status innocentiae.

233

Christus pro suo & Patris beneplacito satisfecit pro peccato originali per dolorem sensus qui non est proprietas pœnæ damni.

233

Parvuli nullam, aut non nisi exiguum patientur tristitiam ex privatione beatitudinis, quam non magis apprehendunt quam viatores in hac vita.

234

Non tamen fruuntur beatitudine actuali: quia sunt obnoxii miseriæ peccati, & in loco subterraneo incarcerati. Ita Alens. Bonav. & alii communius.

234

CAPUT QUINTUM

*Legis natura, divisio, effectus in genere & in
particulari; Principia, materia subjecta,
& desinitio.*

§. I.

Legis natura, divisio, & effectus in genere. pag. 235.

LEX est rationis ordinatio ad bonum commune : æterna, est ordinatio Dei ab æterno in ejus mente: temporalis fertur in tempore ab habente potestatem. Naturalis est naturæ rationali insita. Positiva ab extrinseco posita. Affirmativa actum imperat. Negativa verat.

Ratio legis requirit in legislatore volitionem obligandi subditos & actum intellectus illam practicè intimentem per verba imperativa. Utrumque actum pro lege accipiunt Scripturæ eam vocantes modò judicia, modò voluntates Dei: 235.

In utroque consistit; principaliter tamen in actu intellectus, cujus est dirigere, quod est proprium legis. Actus voluntatis obligat radicaliter, actus verò intellectus formaliter. 236. 237

Lex permanet, & est ubique eadem moraliter, seu æquivalenter in ordine ad obligandum, non physice; cum actus legislatoris non sint quid physice permanens. 237.

Promulgatio per exteriorem intimationem imperativam est essentialis legi ut est proximè obligativa. 237.

Hinc lex æterna ut sic, non est propriè lex, sed solum ut connotat promulgationem in tempore faciendam : sub hac tamen ratione transiit in temporalem, naturalem vel positivam. 237. 238

Respectu irrationalium obligationis incapacium est lex improprie, juxta illud, *legem ponebat aquis*, non propriè & strictè. 238.

Lex debet esse honesta, justa, possibilis secundum naturam, secundum patriæ consuetudinem, bono communi conveniens & manifesta, non perpetua, cum mutatis circumstantiis possit revocari. 238.

Legis effectus est obligatio, vera ac propriè dicta; permissiva obligat ad non impedendam rem permissam. 239

Obligatio formaliter est vinculum juris; realiter actus legislatoris virtualiter permanens, sc. in ordine ad causandam obligationem donec revocetur. 239

Volitio obligationis est solum efficax imperii practici, cum quo formaliter causat obligationem; adeoque non sui ipsius: habet quidem se ipsam pro objecto, sed solum materialiter & confusè sicut amor entis in genere. 239. 240

Lex naturalis, seu naturæ rationali insita, consistit in dictaminibus de agendis aut fugiendis, tanquam naturæ rationali conformibus, aut difformibus. 240

Quæ quidem dictamina sunt physicè ab intellectu creato, moraliter tamen ab Authore naturæ suntque ejus imperia formaliter dirigentia, obligantia, ac moraliter permanentia, & juxta Apost. & Aug. a Deo inscripta cordibus nostris. 240. 241

Non possunt esse erronea practicè; imo nec speculativè, quatenus respiciunt generalia morum principia, qualia sunt: bonum est prosequendum, malum fugiendum. 241. 242

Lex naturæ est exercitiè sui ipsius cognitio, adeoque seipsa applicatur subdito, quem dirigit, non per cognitionem à se distinctam, ut lex positiva: ad opus tamen applicatur mediante particulari dictamine de hic & nunc ita agendo, vel contra. 242

Non datur bonitas aut malitia formalis ante hæc dictamina; sed solum fundamentalis per ordinem ad naturam rationalem, non ut legem, sed ut terminum convenientiæ, vel inconvenientiæ actus, quem lex imperat. aut prohibet. Sic Deus est sibi mensura honestatis suarum actionum, ut lex. 242. 243

Ista dictamina, Deo non existente, essent regula indicans, non præcipiens; quia non essent imperia à superiori intimata: unde eorum violatio esset peccatum philosophicè tantum & improprie. 243

Lex naturæ pendet à Dei voluntate necessaria ex hypothesi quod creetur natura rationalis: non potest aboleri totaliter. 243

Deus non potest dispensare propriè in lege naturæ faciendo ut absque variatione in ejus materia non obliget; cum non possit facere ut quod est intrinsicè malum, nulla facta mutatione destinat esse malum. 244

Pot
mutati
tum: v
statem

Non
sit redd
tia & n

Obl
ris; legi
turæ ra

Imp
improp
actu 2.

PRI

am

hæretic

Scrip

homin

præcep

Unio

cepta su

Prin

fide ex

Apo

vitute p

potest

Rati

potesta

diatè v

punit i

Han

hoc, qu

Potest impropiè, in quibusdam ejus præceptis faciendo mutationem in eorum materia, sic ut desinat esse eorum objectum: v. g. dando alicui dominium bonorum alienorum, potestatem in vitam innocentis, ut dedit Israelitis, Abrahamo, &c.

244.245

Non tamen in omnibus, cum nulla ratione odium Dei possit reddi licitum; similiter nec mendacium, quod talis est malitiæ & naturæ, ut nullis circumstantiis possit bene fieri.

245

Obligatio legis positivæ pendet à voluntate libera legislatoris; legis verò naturæ à necessaria ex hypothesi creationis naturæ rationalis.

245

Impedire dictamen rectæ rationis non est dispensare etiam impropiè, in lege naturæ, sed est tollere ejus obligationem in actu 2.

246

§. II.

Legis Principia. pag. 246.

PRINCIPES Ecclesiastici possunt ferre leges ligantes etiam in conscientia. Est de fide ex Script. & C.C. contra hæreticos.

246

Scripturæ ab hæreticis objectæ solum improbant mandata hominum, injusta, eodem sensu queritur Aug. de multitudine præceptorum Ecclesiasticorum.

246.247

Unicus est Legislator supremus, nempe Deus, cujus præcepta sufficiunt; quia præcipiunt parendum Ecclesiæ.

247

Principes Laici eandem habent potestatem. Est etiam de fide ex C.C. & Scripturis Prov. 8. *per me Reges regnant &c.*

247

Apostolus Cor. 3. docet Ecclesiam Christi esse liberam à servitute peccati &c. non à lege humana, quæ ex Script. Rom. 13. potest obligare sub mortali.

247.248

Ratio est quod à lege æterna derivatam habeat obligandi potestatem proportionatè ad materiam; unde eam violans, mediè violat legem naturalem; hinc Deus illius violationem punit in suo tribunali.

248

Hanc obligationem legislatores intendunt virtualiter per hoc, quod velint uti potestate sibi à Deo data, quod sufficit ad obli-

obli.

obligationem sub mortali, supposita gravitate materiæ,

248

Potestas obligandi in conscientia non pendet à fide aut motibus Legislatoris, patet contra hæreticos ex Scripturis & CC. etiam de potestate Civili.

249

Potest itaque Deus per suos inimicos, amicis iusta præcipere ex Matth. 23. *super Cathedram Moysi &c.*

249

Promulgatio legi essentialis, & necessaria ut causet obligationem, est prima legis intimatio, sic facta, ut devenire possit in notitiam publicam.

249

Deficiente huiusmodi promulgatione lex non obligat vel absolute, vel saltem sub ea ratione, sub qua non est sufficienter promulgata.

249

Hinc lex non obligat ad illa, de quibus probabiliter contrahitur inter DD. utrum sint præcepta vel non; quia respectu istorum non est sufficienter promulgata nec manifesta, quod diligenter notandum est pro solutione plurimorum dubiorum in variis materiis.

250

Leges Cæsareæ debent promulgari in Provinciis, ut in iis obligent jure ita disponente; non tamen Pontificiæ, nisi hoc in illis disertè requiratur; colligitur ex natura legis, & Bulla Pii IV.

250

In loco promulgationis statim obligant nisi contrarium declaratur, ut factum est de Cæsareis; non de Pontificiis, quia probabilius est statim obligare.

251

Leges positivæ invincibiliter ignoratæ non obligant in actu secundo.

251

Acceptatio populi non requiritur ad legis valorem; quia ad bonum commune requiritur in Legislatore potestas obligandi subditos etiam invitos.

251

Legislator præsumitur nolle ut lex obliget, si à majori parte non acceptetur, potest tamen id velle.

252

Pontificiæ non requirunt universaliter placitum Regium in Belgio, quod verius est solum requiri ad provisiones super beneficiis.

252

Lex humana potest reponere actum in materia virtutis inducendo obligationem actum ponendi vel non ponendi, ita exigente bono communi, quod facit præcipiendo ex motivo speciali certæ virtutis.

252. 251

§. III.

L
re istan
nullo c
lis ferat
infinue
Chr
extern
exigen
Lex
compo
tentior
sic non
Pun
peccat
extern
Pra
vi pot
vorum
tat se n
Vol
contra
Cui
indirec
fiant p
Iter
tionis
per ver
extern
ad id n
No
specifi
oratio

§. III.

Legis Materia. pag. 253.

LEX humana etiam Ecclesiastica non potest directè imperare actus merè internos; quia licet Christus potuerit dare istam potestatem Ecclesiæ, eam tamen non dedit, cum id ex nullo capite probari possit, nec sit connaturale ut Legislator de iis ferat legem, de quibus non potest cognoscere, & contrarium insinuet Innocentius III. 253. 254

Christus quidem dedit Petro amplam potestatem ad actus externos, & internos, sed modo connaturali, & accommodato exigentiæ materiæ. 254

Lex Ecclesiastica præcipit devotionem externam sitam in compositione reverenti absque occupatione cum interba attentione impossibili, non internam, saltem validè: cum ut sic non sit sufficienter promulgata. 254

Punit hæresim; sed solum exteriùs manifestatam. Reservat peccata merè interna indirectè, sc. limitando jurisdictionem externam. 255

Prælati Religiosos obligat ad orationem mentalem, non vi potestatis legislativæ: sed ratione voti obedientiæ. Ecclesia votum castitatis internum non præcipit ordinandis, sed declarat se nolle eos ordinare nisi sub conditione voti interni. 255

Voluntas interna, actui externo lege humana præcepto contraria, est prohibita indirectè & virtualiter. 255

Cum lex humana præcipiat actus humanos quæ tales, potest indirectè præcipere actus internos requisitos, ut actus externi fiant physicè, & moraliter, seu liberè. 255

Item requisitos ut sint in certa specie entis moralis v.g. orationis vocalis: ad quam requiritur intentio Deum laudandi per verba exteriùs prolata: potest enim Ecclesia præcipere actus externos ut sunt actus certæ virtutis & consequenter internos ad id requisitos. 256

Non tamen actus internos habentes se per accidens ad esse specificum actuum externorum, ut se habet intentio pluviae per orationem præceptam obtrineudæ. 256

§. IV.

§. I V.

Legiseffectus in particulari, seu Obligatio levis & gravis: pag. 257.

AD OBLIGATIONEM sub mortali requiritur in Legislatore intentio graviter obligandi, & materiæ gravitas metienda ex gravitate finis per se intenti, & conducentia ad finem: hinc Superior Ecclesiasticus potest sub mortali prohibere rem de se levem, ut ingressum in popinas, usum tabaci & similia.

257.

Potest in materia gravi esse obligatio solum sub venialis; si nempe Legislator eam tantum intendat: uti enim ex ejus voluntate proxime pendet obligatio. Ita & ejus tantitas intra capacitatem materiæ. Similiter obligatio promissionis, saltem homini factæ, pendet à voluntate promittentis &c.

257. 258

Obligatio activè sumpta pro vi obligandi oritur immediate à voluntate Legislatoris; passivè verò pro ut est in subdito, mediante lege.

258

Non est (ut quidam volunt) in potestate Legislatoris efficere, ut lex obliget magis aut minus, intra latitudinem venialis; quia id non potest rationabiliter intendi.

259

Posito præcepto stricto, vel non stricto, oritur obligatio proportionata materiæ.

259

Lex naturæ jubet servari legem juxta mentem Legislatoris in quacunque materia, intra ejus capacitatem.

259

Perpetuas obligationis est de essentia veri matrimonii at verò gravis obligatio non est de essentia legis, unde hæc pendet à voluntate libera Legislatoris; non illa à voluntate matrimonium contrahentis.

260

Lex in materia gravi expressa verbis strictè præceptivis, aut sub pœna gravi, graviter obligat; nisi aliunde alia, aut dubia appareat mens Legislatoris.

260. 261

Omnis violatio legis etiam in materia levi, ex formali contemptu Superioris ut sic, vel legis ipsius contemptu est mortalis.

261

Ad impletionem præcepti negativi nulla requiritur intentio: secus ad impletionem affirmativi; ad quam requiritur intentio debita, ut actus ponatur in specie morali, in qua præ-

cipi-

cipitur
qualis ex
Satisfi
actus po
præcipi
Unde
ter; qu
tamen p
cum eni
tiam rep

Lex hu
ratione so
latione so
tulo, alio
de metu
metu. C
mortis ex

Oblig
obligare
Leges
licationi

Lex o
dam (e
nalis; ac
figit est
pam.

Lex, p
scientia,
cujus fig
sed potius

In vino
aut solius

Pœna
matur in

Damn
calu obli
tem.

Igaor

ipitur non tamen requiritur intentio præceptum implendi, qualis ex communiori requiritur ad impletionem voti. 261

Satisfieri potest legi per actum extrinsecè vitiatum, cum talis actus possit esse de se honestus, & illius speciei moralis, in qua præcipitur. 261

Undè lex potest impleri per actum peccaminosum materia- ter ; quia talis actus potest esse substantia rei præceptæ : non tamen per actum peccaminosum formaliter quâ talem, cum enim repugnet, legem obligare ad peccatum, e- tiam repugnat satisfieri ejus obligationi per peccatum. 262. 263

Lex humana potest obligare cum periculo vitæ per accidens, ratione scandali, etiam per se ratione gravis damni ex ejus vio- latione secuturi : regulariter tamen non obligat cum tali peri- culo, aliòvè gravi incommodo. Innoc. III. intelligendus est de metu levi, dum non excusat à mortali violantes legem ex metu. Carthusiani tenentur abstinere à carnibus cum periculo mortis ex morbo, non ex fame. 263. 264

Obligare sub pœna mortis transgressioni imposita, non est obligare cum periculo mortis observationi annexo. 264

Leges pœnales sub gravibus pœnis, v. g. mortis, excommu- nicationis, regulariter obligant sub mortali. 264

Lex obligans ad observationem, vel ad pœnam subeun- dam (qualis datur in variis Religionibus) est merè pœ- nalis; adeoque non obligat sub peccato; & pœna, quam in- fligit est mera pœnalitas non pœna strictè, quæ supponit cul- pam. 264. 265

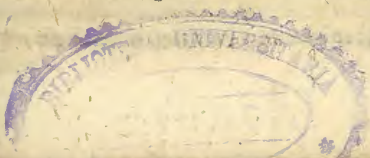
Lex, pœnalis lata verbis strictè præceptivis, obligat in con- scientia, nisi aliunde appareat contraria intentio Legislatoris, cujus signum non est pœna apposta; etiam solum pecuniaria; sed potius contra. 265

Invincibilis ignorantia legis excusat à pœna; secus vincibilis, aut solius pœnæ. 265. 266

Pœna privativa incurritur ipso facto, non positiva nisi expri- matur in lege. 266

Damnato ad mortem aut ad tritemes licet fugere, quia co- casu obligari ad non fugiendum superat humanam fragilita- tem. 266

Ignorantia non impedit effectum legis imitantis ad bonum
com.

commune : secus si solum irritet in poenam violata prohibiti-
onis.

266

§. V.

Legis Subiecta, pag. 266.

LEGE obligantur soli subditi habentes usum rationis:
hinc non obligantur infantes : secus dormientes & ebrii.

266

Ignorantes legem in sua patria promulgatam, ea tenentur in
actu 1. non in actu 2.

267

Princeps supremus suis legibus non tenetur propriè : sed so-
lum ex quadam æquitate naturali.

267

Peregrini non tenentur legibus suæ patriæ, quia sunt affixæ
territorio : cujus bonum spectant. tenentur legibus loci in quo
existunt: hoc enim exigit bonum commune, & indicat Aug. l.
3. conf. c. 8.

267. 268

Clerici indirectè & quoad vim directivam obligantur, eti-
am in conscientia legibus Reip. eorum statui non disconveni-
entibus; non directè & coercitivè.

268. 269

Nullò modo tenentur legibus disponentibus de bonis, aut
personis Ecclesiasticorum. Idem dic de Religiosis, qui, licet ex-
empti, subduntur censuris, variis præceptis, & correctionibus
Episcoporum, Trid. sess. 6. c. 3. §. 24. c. 14.

269.

§. VI.

Legis Desitio & Dispensatio. pag. 269.

LEGISLATOR potest abrogare legem, etiam sine cau-
sa validè, non tamen licitè.

269

Consuetudo rationabilis inducta, cum voluntate obligandi, à
majori parte communitatis, de consensu Principis, habet vim
legis.

269. 270

Lex cessat cessante universaliter ad æquata ejus ratione; se-
cus, si solum cesset respectu alicujus in particulari.

270

Lex fundata in prudenti præsumptione, obligat quolibet
casu, etiam quo constat abesse incommoda generaliter præsum-
ta.

270

Epykis, seu benigna legis interpretatio, est licita, quando
adeft

adeft

adeft rat

Excu

pars reti

Porel

secum, n

Dispe

ter in re

Dispe

ticiant

nius ex in

celation

Privi

sante ciu

GRA

pa

i. Eni

Scriptur

malum;

num cle

dicta.

Hinc

est prop

ria.

Grati

morale

physicu

missione

promi

adeft rationabilis caufa, nec poteft conveniri Superior. 270.

271

Excufatus à parte, non femper excufatur à toto, ut quando pars retinet utilitatem & formam intentam. 271

Poteft Legislator & ejus fucceffor difpenfare in lege, etiam fecum, non inferior in lege Superioris fine ejus confenfu. 271

Difpenfatio fine caufa eft valida, fed illicita juxta Suar, graviter in re gravi facta verò ab inferiore, eft invalida. 271. 272

Difpenfatio eftubrepticia. 1. per expreffionem falſi, aut reticentiam verbi. 2. per infufficientiam caufæ. 3. per celationem unius ex impedimentis matrimonii, dum plura concurrunt. 4. per celationem copulæ quando præceſſit inter conſanguineos. 272

Privilegium eft concessio agendi contra legem; ceſſat ceſſante eius ratione, item per revocationem, per abufum &c. 273

CAPUT QUINTUM

Gratia, Juſtificatio, Meritum,

§. I.

Gratia Quidditas, & varii circa eam errores. pag. 273.

GRATIA eft donum gratuitum. activè eft amor dantis, paſſivè res donata, quo ſenſu eft multiplex. 273. 274

1. Enim creatio eft gratia; ſed non illa, quam commendant Scripturæ, 2. ſpecialis Dei providentia, qua fit, ut homo vitet malum, aut faciat bonum naturale, eft gratia improprie; donum elevans ad id, quod natura non poteſt eſt gratia proprie dicta. 274

Hinc datur gratia creans, providens, & evehens, hæc eſt propriiſſime gratia, cum evehit ad ſupernaturale in ſubſtantia. 275

Gratia ſtriçtè ex Script. & PP. excludit omne debitum morale meriti, impetrationis, poſitivæ diſpoſitionis, & phyſicum connaturalitatis: non tamen ortum ex ſola promiſſione dantis, ut patet in unione Hypoſtatica Abrahamo promiſſa. 275

Gratia, alia habitualis formaliter sanctificans, alia actualis ad agendum juvenans. 275

Augustinus in doctrina de gratia fulget inter PP. sicut sol inter sidera, ejus autoritas est irrefragabilis in punctis à Pontificibus specialiter approbatis. 276

Non tamen in aliis, ut ipsemet proficetur sua retractans. Ita sentiunt Tostat. Canus, &c. passim contra Jansenium & ejus sectatores, omnibus ejus scriptis irrefragabilitatem falsò tribuentes. 276 277

Doctrina Aug. est à Gelasio generaliter approbata, ut sana (sicut & Cypriani) non ut vera. 277

Pelagii Hæreses sunt 1. non dari peccatum originale, 2. nec gratiam strictè 3. gratiam solum requiri ad facilius posse, 4. dari ex meritis etiam solum conditionatè prævisis. 277

Semipelagianorum Hæreses sunt 1. initium salutis esse ex nobis 2. gratiam omnibus æqualiter offerri 3. liberum arbitrium propriis viribus ei consentire aut dissentire adeoque gratia non præveniri, sed præire 4. dari ex meritis conditionatè prævisis. 278

Discrepant à Pelagianis in eo, quod admittant peccatum originale, & necessitatem gratiæ ad posse. 278

Adrumetini, & prædestinatiani, ex Aug. malè intellecto, negarunt liberum arbitrium. 279

Errarunt Luth & Calv. in eo, quod docuerunt 1. lib. arbitrium esse extinctum 2. hominem gratia necessitari ad bonum, concupiscentia ad malum. 279

Bajus & Jans. in 5. propositionibus ab Inno. X. damnatis tanquam hæreticis, quæ traduntur à Jans. & Calv. locis citatis. 280

Cavillationes Jansenistarum explosæ ab Annato, damnatæ sunt ab Alex. VII. contra filios iniquitatis anno 1656, declarante dictas propositiones excerptas esse ex libro Jans. & damnatas esse in sensu ab auctore intento. 280. 281

Easdem cavillationes iterum profligavit idem Pontifex anno 1664. præscripta formula earum destructiva, cui omnes Galliæ Ecclesiastici, Pontificis, ac Regis imperio subscribere coacti sunt. 282

Formula rejectionis Jansenismi à Pontifice & Rege mandata, est expressa his verbis. Ego N. constitutioni Innocentii X. & Alex. VII. me subijcio & 5. propositiones &c. rejicio ac damno, & ita juro &c. 283

His

His n
tarunt d
Irenæo,
Jansenis
addicti,

Verio
res Ecce
Pontif. U
destinata
gloriam,

Quib
Randou
æ vind
latur un
stanter d

Alii e
debitis, &
lapsa &c

T RI
ta
superado
lapsæ d

Possit
licorum
Bajum
Pontif. I

Est et
um, imm
pothesi
iis, si no
pertibus

Jux

His non obstantibus novos cavillationum deflexus excogitarunt de Noris & alij; è quibus nonnulli cum Montralt. Paul. Irenæo, Floro & authoribus moralis Jesuitarum; ita apertè Jansenismi erroribus faverunt; ut eorum libri fuerint flammis addicti, & merito, post adeo graves Pontificum prohibitiones.

283. 284

Veriores se præstiterunt August. discipulos, & obedientiores Ecclesiæ filios DD. Academiæ Duacensis, merito laudati à Pontif. Urbano VIII. & Innoc. X per brevia ad ipsos specialiter destinata, quæ ad perpetuam Theologicæ facultatis Duacenæ gloriam, & Jansenismi infamiam hic habentur.

285. 286. 288

Quibus aliud subjungitur ab Innoc. X. ad Valentinum Randour. acerrimum Jansenismi hostem, & veritatis Catholicæ vindicem; qui in sua oratione typis evulgata merito gratulatur universitati Duacenæ gloriæ veritatis Catholicæ constanti defensæ.

289

Alii errores Baij & Jans. sunt de donis justitiæ naturaliter debitis, & de gratia indifferenti in natura integrâ, necessitante in lapsa &c.

290

§. II.

Diversi naturæ status pag. 290:

TRIPLEX naturæ status, primus est naturæ puræ impotens facultates naturaliter debitas. Secundus integræ superaddens subjectionem appetitus ad rationem &c. Tertius lapsæ dicens privationem gratuitorum propter peccatum.

290. 291

Possibilis est status naturæ puræ. Est nunc omnium Catholicorum contra Luth. Calv. aliosque hæreticos & è Catholicis Bajum Jans. Iren. & eorum discipulos. constat ex decretis Pontif. Pii V. Greg XIII. Urb. VIII.

291

Est etiam Aug. docentis hominem non esse naturæ Dei filium, immortalem &c. Unde contra Jul. solum vult, quod (ex hypothese præsentis providentiæ, de immunitate hominis à miseriis, si non peccasset) Deus foret injustus si parvulis peccati expertibus tot infligeret mala.

291. 292

Juxta Aug. & Cælest. dona justitiæ originalis sunt naturalia

D d 2

hpe

hoc sensu, 1. quod sint concessa initio creationis cum natura,
2. quod sint naturæ consentanea, non contraria, ut est vitium.

292. 293

Anima nostra ex mente Aug. est imago Dei non solum per dona sanctitatis, sed etiam per facultates naturales intelligentiæ & volendi peccato vitiatas.

293

Mors, & infirmitates humanæ sunt, ex vi præsentis providentiæ: poena peccati, in pura natura fuissent mera pœnalitas, non poena strictè seu punitivè, quæ essentialiter supponit culpam.

293

Homo ex Aug. non potest in suis actibus esse indifferens in individuo; potest tamen fieri in statu indifferenti ad bonum & malum.

294

Concupiscentia non est moraliter mala, præcisè ut est rebellionis rationi; sed ut per extortum voluntatis consensum causat malum.

294

Homini rectitudo naturalis exigit ut voluntas concupiscentiæ dominetur quoad consensum & opus, non quoad motus rebelles, quos non exigit habere in sua potestate.

295

Confixit Aug. cum Jul. de peccato originali, & de mortalitate & concupiscentia in ejus poenam, quæ negabar Julianus; nos verò cum Aug. admittimus, nec ullo modo pugnant, cum possibilitate status puræ naturæ.

295

Natura lapsa non est intrinsecè infirmior natura pura, nisi hoc sensu quod sit positivè indigna auxiliis naturalibus naturæ puræ moraliter debitis: hoc sensu homo per peccatum est vulneratus in naturalibus.

296

Unde in natura lapsa est cœcitas, & infirmitas major privativè, sc. per carentiam luminum & auxiliorum naturalis ordinis in natura pura non defuturorum, non positivè per ablationem facultatis alicujus naturalis, aut impressionem qualitatis innaturalis.

297

In natura integra non esset rebellio concupiscentiæ rationem præveniens, ut esset in natura pura.

297

§. III.

Gratia necessitas in statu natura integra pag. 297.

HOMO integer non indiguit gratia ad servandam legem naturalem, ad id enim sufficientes habuit facultates natura-

tura

naturales: i
bitio esu
am Ang
accepisti
Cum
rita ex A
integri,
minor, q
magis la
Gratia
li, seu na
ferentia:
nitatem,
nat. adeo

EX C
cer
norum: r
supra on
tutis, C
Pote
nos colli
in Bajo
Aug.
subinde
men ea i
Scrip
posse qu
Aug.
hoc sens
merita,
exagger
loquitur
Pecca
do sit D
Cogi

naturales: indiguit ad supernaturalem, ad quam pertinebat prohibitio esus pomi, intimata Adamo, quia juxta Aug. & Ansel. etiam Angelo & i. homini convenit illud, *quid habes quod non accepisti*, & istud. *charitas diffusa est*, &c. 297. 298

Cum tamen homo lapsus, egeat majori gratia, ideo ejus merita ex Aug. sunt specialius Dei dona; quam merita hominis integri, respectu cuius vita æterna in radice fuisset gratia, sed minor, quam respectu lapsi propter peccata positivè, adeoque magis indigni. 299

Gratia sanitatis, seu naturæ integræ, non differt à medicinali, seu naturæ lapsæ, in eo, quod illa relinquat libertatem indifferentiæ, hæc non; sed in eo quod illa non præsupponat indiguitatem, concupiscentiæ rebellionem: hæc verò ista præsupponat. adeoque ex Aug. requirat motionem voluntatis, non illa. 299. 300

S. I V.

Gratia necessitas in statu natura lapsa. pag. 301

EX CHRYSOST. & Aug. potest homo lapsus cognoscere veritates practicas, directivas actuum moraliter bonorum: non tamen conducentium ad vitam æternam, quæ est supra omnem creaturæ exigentiâ & virtutem, patet ex Scripturis, CC. PP. 301. 302

Potest naturæ viribus exercere aliquos actus moraliter bonos colligitur ex Scripturis, PP. & contrariis propositionibus in Bajo damnatis. 302

Aug. hæc verba: *gentes naturaliter qua legis sunt faciunt*, subinde quidem explicat de conversis ad Christum; etiam tamen ea intelligit de infidelibus, ut l. 4. cont. Jul. c. 3. 302

Script. CC. & PP. solum volunt sine gratia hominem nihil posse quod conducat ad salutem. 303

Aug. ait: *liberum arbitrium nihil nisi ad peccandum valet: hoc sensu*, quod spectando tantum merita vitæ æternæ & de meritis, sine gratia hæc solum possit, non illa; vel certè in sensu exaggerativo, ut cum de mendaci dicitur, nihil nisi mendacia loquitur. 303

Peccatum ex Aug. est ita proprium hominis, ut nullo modo sit Dei, ut authoris. 303

Cogitatio congrua ad actum moraliter bonum requisita. 303

non est gratia strictè, sed latè, seu gratia providens; nisi detur ex speciali affectu, ut aliquo modo conducens ad salutem, aut pœnarum minutionem. 304

Potest homo lapsus naturæ viribus amare Deum super omnia amore naturali, efficaci etiam quo ad effectum pro brevi tempore: quia Deus ut summè amabilis, est intra objectum naturæ voluntatis, & 36. propos. Bajana huic doctrinæ contraria, est damnata. 304. 305

Cum Concilia & PP. quorum verbis abutuntur Bajani, id videntur negare, explicandi sunt de amore salutari, naturæ vires superante. 305

Potest potentia physica servare legem naturalem totam collectivè, cum ad id nihil ei desit, hocque requirat ejus libertas, & ad id teneatur quovis instanti, cum quolibet momento teneatur vitare omnia, nullo excepto, seu non peccare; quod est servare totam legem collectivè. 306

PP. in contrarium objecti intelligendi sunt de impotentia morali simpliciter; non de physica. 307

Non potest tamen homo lapsus potentia morali, diu servare totam legem sine gratia. Pater ex Scripturis CC. & PP. præsertim Aug. de gra. & lib. c. 4. docente sine gratia non posse servari castitatem. 307

Potentia omnium distributivè non est actuabilis ad æquarè; unde ex ea malè infertur potentia omnium collectivè. 307

Lex positiva humana non potest obligare ad moraliter impossibile; secus lex naturæ; quia hæc vetat antecedenter mala, seu rationi disconvenientia. 308

Ad obligationem prærequiritur posse liberè, non sufficit posse casu fortuito, ut singulis instantibus aleæ numeros pares jacere ad quod nulla lex potest obligare. 309

Moralis impossibilitas simpliciter, id est quæ à nullo superatur, licet physicè possit superari, oritur ex vehementia concupiscentiæ, aut tentationis. 309

Datur tempus, ultra quod homo non potest moraliter vitare peccatum, cujus ultimo instanti, si prioribus non peccaverit, peccatur moraliter, quateus subest humanæ fragilitati inferente vagam necessitatem peccandi aliquo instanti, intra certum tempus. 309. 310

Non potest homo sine gratia vincere ullam tentationem victoria salutari, potest levem, etiam moraliter victoria sterili, id est nihil conducenti ad meritum vitæ æternæ; quæ ratio-

ne potest
ex. ut ex S
sine gratia

Hæretici
rates pro
tolerant
magis f

Justus
etiam coll
fess. 6. can.
PP.

Votum
juxta alios
ligari.

Sola B
quod quid
tutur.

Justus
nis, etiam
ad libertat
voluntatis
est de fide
nientibus
lia: secun

Hæc in
sanctificat
CC. ordin

Peccat
auxiliis di
colligitur
bundantia
sistendum

Gr

G RA
De
tariter,

ne potest physicè quantumlibet gravem vincere, non moraliter, ut ex Scripturis docent PP. quando cum Chrysof. dicunt
sine gratia non posse vitari laqueos diaboli. 310

Hæretici possunt sine gratia superare gravissimas difficultates pro tuendis suis erroribus, ut superarunt, qui pertinaciter tolerarunt supplicia, mortem &c. quia nempe motiva naturalia magis ferunt, quam supernaturalia. 311

Justus cum gratia ordinaria potest vitare omnia venialia, etiam collectivè, potentia physica; non morali; patet ex Trid. sess. 6. can. 23, Aug. l. 1. cont. 2. Epist. Pelag. c. 4. & aliis CC. ac PP. 312

Votum de moraliter impossibili, juxta Granad. est invalidū, juxta alios dubii valoris, quia non videtur rationabile ad id obligari. 312

Sola B. V. fuit immunis ab omni peccato etiam veniali, quod quidam extendunt ad S. Joan. Bapt. sed communius rejicitur. 312

Justus potest diu perseverare in justitia, cum gratiis ordinariis, etiam usque ad mortem potentia physica & antecedente, ad libertatem requisita; non morali & consequente aliquam voluntatis eius determinationem ac prævisionem, utrumque est de fide, primum ex CC. Araus. Trid. & Innocentio X. definitis; Dei præcepta esse homini justo observatu possibili: secundum ex Trid. & PP. consensu apud Suar. 313

Hæc impossibilitas oritur ex concupiscentia, quam gratia sanctificans non compefcit se ipsa, sed per auxilia, quæ ex PP. & CC. ordinariè non præstant diurnam perseverantiam. 313

Peccator non potest potentia morali cum ordinariis gratiis auxiliis diu abstinere à novo mortali, quia Dei inimicus, ut colligitur ex Scripturis & PP. merito privatur ea gratiarum abundantia, quæ justis connaturaliter conceditur ad facilius resistendum tentationi. 314

S. V.

Gratia actualis præveniens, adjuvans, efficax, sufficiens, pag. 314.

GRATIA actualis interna & propriè dicta est transiens Dei auxilium excitans aut elevans ad operandum salutariter. 314 con-

Consistit in illustratione, inspiratione, & in vi activa potentiam elevante, illustratio & inspiratio sunt actus intellectus, & voluntatis indeliberati, sine nobis moraliter concurrentibus à Deo impressi.

314. 315

Habitu destitutus ad actus supernaturales necessarium est auxilium potentias activè elevans, sive distinctum sive indistinctum à Dei potentia ad tales actus exhibita.

315

Habitu supernaturali instructis necessaria est illustratio, non inspiratio seu motio ex parte voluntatis, primum Script. C. C. & P. P. requirunt, ne aliqui initium actus salutis sit ex vitiis naturæ, seu ex cognitione naturali; non secundum: quia non est cur voluntas habitu supernaturali instructa non possit se determinare ad bonum, sibi per fidem propositum actu supernaturali prosequendum.

316

Gratia excitans seu vocans, operans & præveniens invitat & movet ad actum bonum, adjuvans seu cooperans, concomitans & consequens actum bonum nobiscum moraliter & physicè operatur: excitans seu vocans non necessario distinguitur excitativè, ab adjuvante seu cooperante, sed solum connotativè quatenus hæc importat executionem, à qua illa præscindit.

316. 317

Juxta quosdam præveniens est quæ causat primum effectum seu volitionem boni operis, subsequens, quæ secundum seu ipsam operis executionem. Juxta prædeterminatores, operans est illustratio & inspiratio, cooperans physica præmotio ad consensum.

317

Gratia sufficiens tantum, est quæ dat posse, non ipsum agere: efficax est quæ dat etiam ipsum agere, & quidem infallibiliter, vel voluntati determinationem relinquendo, vel eam physicè prædeterminando, ut volunt prædeterminatores, juxta quos agere salvatur gratiæ inefficacis sufficientia, & indifferentiæ libertas, quam tamen contra Calv. & Janf. fortiter & etiam supposita prædeterminatione, probabiliter tuerentur.

318

Efficax strictè est, etiam in actu, infallibiliter connexa cum effectu, sive ex suis intrinsicis, sive ab extrinseco, ratione divinæ prævisionis aut etiam prædefinitionis.

318.

Efficax latè seu efficiens, id est quæ à solo effectu denominatur efficax, nullam cum eo habet connexionem, nisi in actu. Hoc posteriori sensu quævis gratia sufficiens à nobis reddi potest efficax, non priori: cum non possimus efficere ut Deus

902

nobis ex speciali benevolentia selegerit gratias, quas praevidit effectum habituras.

319

Dari gratiam verè sufficientem, etiam in natura lapsa, constat ex Scripturis C.C. & P.P. ac definitionibus Innocentii X. & Alexan. VII. contra Janf.

319

Eam admittit Aug. contra Jansenistas, illum frustra ad se trahentes. docens 1. l. 12. de Civ. c. 6. è duobus aequaliter affectis, & aequali tentatione pulsatis; subindè unum deficere, non alterum, quia unus voluit, alter non voluit deficere. 2. l. de na. & gra. c. 29. Deum non deserere, nisi prius deseratur, ut semper, justè vivatur.

320

Carens gratia efficaci potest converti potentia antecedente, licet non consequente, de qua intelligi debent Scripturae Aug. alique P.P. à Janf. in contrarium adducti. Increduli ex Aug. carent gratia efficaci ad credendum, & subindè etiam proximè sufficienti, ut illi, quibus credenda nunquam fuerunt ullo modo annunciata.

320. 321

Gratia sufficiens non est adiutorium possibilitatis Pelagianum, id est, solum facilitans posse naturale: sed Augustinianum, in natura lapsa dans simpliciter posse, quod natura non potest, & in integra adjuvans possibilitatem supernaturalem in f. origine acceptam, & hoc sensu naturalem.

321

Gratia efficax non est delectatio victrix, necessitans. Est de fide, ex C.C. Senonensi & Trid. contra Luth. & Calv. & ex Innocentio X. contra Janf. definiente ad merendum requiri libertatem à necessitate.

321

Est certò Augustini, qui l. de Spir. & litt. & alibi gratiae consentire aut dissentire tribuit nostrae potestati & voluntati adeo manifestè, ut mirum sit Janf. non erubuisse illum sui erroris patronum facere.

322

Gratia efficax dicitur ab Aug. l. 3. de pec. mer. & alibi victrix omnipotentissima &c. quia facit, ut voluntas creata vellet libere & ex propria determinatione, quidquid Deus vult eam velle, infallibiliter, & indeclinabiliter, non tamen eam necessitando ac movendo sicut navis congruere ut per suadeatur.

323

Voluntas Dei actum efficaciter intendens solum inducit necessitatem consequentem; quia licet ei non possit resisti, cum repugnet eam frustrari sine absolute intento: potest tamen absolute resisti motioni infallibili ex praevisione effectus securi, qua movere ut scis congruere l. 1. simpl. q. 2. &c.

324

Ex Aug. in Epist. ad Gal. necessariò sit, sc. necessitate consequente

quente quod magis delectat per actum deliberatum illius efficacem, & generaliter, quod magis delectatio est, | modo hic & nunc magis congruo, ut voluntas moveatur. 324

Auxilium quo bene vivitur & perseveratur, juxta Aug. de Cor. & gra. est ipsa formalis perseverantia, non ut vult Jans. gratia præveniens, quæ illam causat: quandoquidem pro exemplo auxilii quo, adferat, 1. beatitudinem, qua homo formaliter fit beatus, 2. perseverantiam, qua perseveratum est, quæ, ut pater, non quadrant gratiæ prævenienti beatitudinem & perseverantiam efficaciter causanti. 324. 325

Si, cum variis Catholicis, per auxilium, quo intelligatur auxilium efficax, illud quidem dat invictissimè quod bonum est velle; non tamen necessariò, nisi necessitate consequente, quæ, ex Aug. 1. ad simpl. q. 2. stat cum libertate. 326

Deus, juxta Aug. 1. contra 1. Epist. Pelag. c. 7. hominem discernit radicaliter & in actu 1. ei nempe gratiam efficacem seligendo; homo se ipsum discernit formaliter & in actu 2. sicut se emundat 2. Tim. 2. Deus tamen principaliter. 326

Perseverantia dans non posse deficere ex mente Aug. non est (ut volunt adversarij) prædestinatorum in terris, sed propria Beatorum in cœlis, sicut immortalitas, dans non posse mori. 326

Ex nostra & Aug. doctrina Deus non expectat ut bonum velimus; & operemur, ut impiè contendeant Semipelagiani, quod nobis insulsè obijciunt gratiæ necessitantis patroni; sed sua præveniente gratia facit, ut velimus; non necessitando; sed ut præclare Aug. de Spir. & litt. ita suadendo, ut infallibilissimè & simul liberrimè persuadeamur & consentiamus. 327

Unde primum salutis initium, quod est 1. gratia præveniens, est à solo Deo, ita tamen ut formalis determinatio ad actum salutarem sit à sola voluntate creata in genere causæ formalis extrinsecæ, cum ut sic, sit denominatio orta ex eo quod procedat à voluntate ut libere, libertate immediata, operante. 327. 328

Deus facit nos velle bonum, 1. ex necessitate per inspirationes, quæ sunt volitiones honesti productæ in nobis sine nobis, 2. libere per volitiones nobis liberas istis inspirationibus in rationem gratiæ adjuvantris transcurrentibus causatis, saltem moraliter, 3. effectivè physicè per auxilium superna-

supernatur
evans.

Similiter
stræ volun
nationis
a sola pro
te. immed
nem deter
lum suade

Deus ne
alem virib
fitionem v
antis, ejus
Non ex
nti instru
tam; cum
auxilianti
prævenien
tantis in a
turæ prior
gratia con
mes adjut

Est tan
tatis, ind
verò volu
dit à vo
minante
cul, 1. a
nationi v
quem ven

Diffic
18. grati
facetur
quàm m
Th. (i
minanter

Quatu
Ecclesia

us effici-
hic &
324
ug. de
lt Janf.
pro ex
a homo
perfeve-
præve-
aufanti.
24. 325
ur aux-
num est
e, quæ,
326
minem
ficacem
2. ficut
326
g. non
propria
se mori.
326
bonum
lagiani,
ni; sed
do; sed
allibili-
ciamus.
327
æveni-
o ad a-
fæ for-
o quod
erante.
27. 328
piratio-
ois fme
spirati-
causa-
um fu-
perna-

supernaturale permanens, aut transiens potentias efficienter e-
levans. 328

Similiter caufat moraliter & phyficè detérminationem no-
stræ voluntatis ad bonum, sic tamen ut hæc rationem determi-
nationis liberæ habeat à sola voluntate nostra; quatenus ab
eâ sola procedit ut antecedenter indifferenti & libera liberta-
te immediata. Potest tamen dici Deus nostram volunta-
tem determinare moraliter, gratia sc. congrua, per mo-
dum suadentis, faciendo, ut infallibiliter seipsum determinet.

328. 329

Deus non expectat voluntatem nostram se ad gratiam actu-
alem viribus naturæ præparantem: expectat tamen ejus dispo-
sitionem v.g. contritionem per gratiæ vires, ad gratiæ sanctifi-
cantis, ejusve augmenti collationem. 329

Non expectat determinationem voluntatis gratia præveni-
enti instructæ ad eam gratiæ concomitantis influxu adjuvan-
tam; cum repugnet voluntatis determinatio natura prior Dei
auxiliantis concursu: Unde inter influxum voluntatis gratia
prævenienti excitatæ ac elevatæ, & influxum gratiæ concomi-
tantis in actum salutis, nulla est realis & propriè dicta na-
turæ prioritas, sed simultas & concomitantia, sic ut proinde
gratia concomitans non sit pedissequa liberi arbitrii, sed co-
mes adjutrix. 330

Est tamen concursus Dei per gratiam prior prioritate digni-
tatis, independentiæ, & consequentiæ non mutux; influxus
verò voluntatis est prior prioritate rationis; quatenus proce-
dit à voluntate ut antecedenter indifferenti & seipsam deter-
minante, à Deo autem ut, per decretum concurrenti in a-
ctui, i. antecedenter determinato ad potentiam suam determi-
nationi voluntatis creatæ permittendam, sic ut secundum rati-
onem vera sit hæc causalis: ideo Deus agit, quia voluntas agit.

330

Difficillimum est, etiam iudicio Aug. l. 2. de pecc. merit. c.
28. gratiæ efficaciam conciliare cum libertate arbitrii. Cajet.
fateretur se mysterium istius conciliationis non magis scire,
quàm myster. SS. Trinitatis, addit se de eo nihil reperisse in S.
Th. (in eo igitur non reperit gratiam phyficè prædeter-
minantem) sed nec in aliis DD. quod animum quietet.

331

Quatuor sunt opiniones præcipuæ de gratiæ efficacia in
Ecclesia receptæ, & valde probabiles, quarum prima est Tho-
mi-

mistarum eam ponentium in prædeterminatione physica. Secunda est Scotistarum eam statuentium in congruitate & efficacia Dei decreto concomitante determinationem creaturæ. Hæc concomitantia est intellectu difficilis, nisi ei præsupponatur scientia media, quam ideo ut absolute necessariam prærequirunt Cavellus, Faber aliique illustres Scotistæ à Cavel. citati.

Tertia infallibilem gratiæ efficaciam vult esse intrinsecam, eamque collocat in prædeterminatione morali, sita vel in adaptatione vocationis cum ingenio vocati; vel in multitudine auxiliorum collectivè indefectibilem, quamvis singula sint defectibilia. Ita Henric. à S. Ignatio & apud hunc Arag. Ferar, Capreol. & alii non pauci, ad hos accedunt qui eam constituunt in vi voluntatem moraliter necessitandi, sicut facit gravissima tentatio, illæsa ejus libertate. Possibilis est hujusmodi efficacia, videturque talis fuisse efficacia vocationis S. Pauli. ordinariæ talis vim suarum gratiarum non experiuntur justii. 333. 334. 335

Quarta est Jesuitarum, Malderi, Distorallevii aliorumque plurimorum gratiæ efficaciam collocantium in ejus congruitate & datione ex prævisione conditionata consensus infallibiliter secuturi.

Jesuitis suffragantur Mascarenhas & Daniel à S. Joseph. qui immeritò à P. Henr. adjunguntur adversarii scientiæ mediæ, quam summis laudibus extollunt. & ajunt esse necessariam ad concordiam gratiæ efficacis cum libero arbitrio intelligendam ad hoc accedit vir eruditissimus Christianus Lupus Augustinian. In scholiis ac notis in Canones & decreta synodorum dissert. de Nicena c. 1. pag. 88. tom. 1. ubi (teste Henao parte 2. scientiæ mediæ Theologicè defensatæ sec. 459. pag. 808) ait, *illam divinam scientiam, quam mediam hodie vocamus, esse verè Theologia in multis necessariam.* 336

Congruitas est quædam proportio gratiæ cum dispositione voluntatis, quæ illa movetur, unde est partim intrinseca quatenus dicit aptitudinem ad movendum; partim extrinseca, quatenus importat prævisionem à qua habet omnimodam infallibilitatem, ut certè colligitur ex Aug. de bono persév. c. 14. l. 1. ad simpl. quæst. 1.

Efficacia gratiæ in actu 1. non est entitas simplex, sed complexum ex vi intrinseca gratiæ, & dispositione voluntatis eam movendæ, estque (etiam in nostra sententia) à solo Deo autore, ut rectè Mascarr.

ysica. Se-
te & effi-
creatura.
æsuppo-
iam pra-
Cavel. cl.
332. 333
infecam,
In adap-
udine au-
a sint de-
ferar, Ca-
tituunt in
Tima ten-
cacia, vi-
inariè ra-
334. 335
orumque
congrui-
infallibi-
335. 336
Joseph.
ntiæ me-
necessari-
arbitrio
ristianus
& decreta
teste He-
ec. 459.
am hodie
336
positione
seca qua-
extrinseca,
dam in-
ev. c. 14.
337. 338
sed com-
ntatis ea
Deo au-
339
HÆ

HÆ 4. sententiæ sunt fundatæ in SS. Aug. & Th. quos pro-
titant singuli earum defensores; quamvis ab invicem discre-
pantes.

339

Nostri opinio injustè dicitur à Jans. injuriosa Aug. & ve-
ri Ecclesia, à Mariales. *horridum monstrum*, à Pseudophil.
insepulchris pedibus insipientium, & *zizania in medio tritici*;
tam sit à Pontificibus permixtè approbata ut probabilis &
ana, alia enim non permittitur Scholis Catholicis, & simul
berata ac protecta à censuris & conviciis gravissimè prohibi-
tis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ per decreta
Pontificum Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII.

340. 341

De his decretis meminerunt Duval. Spond. ad ann. 1606.
statuitur, ut cuique *liberum esset suam sententiam in Scholis*
modestè rueri; sed sine damnatione alterius partis.

342

Decreti Pauli V. publicatio Hispali anno 1605. facta est his
verbis: *mandamus sub pœna excommunicationis majoris, ne*
nullus audeat censurare contrariam sententiam, nec utatur
verbis mordacibus.

342

Narrationes fabulosæ contra nostram sententiam à variis
pariæ, Ab Annato, Leonar, Henao & aliis solidè sunt refutatæ.

342

Innocentius X. & Alexander VII. suorum prædecessorum
decreta innovarunt, & declararunt nullam fidem esse adhiben-
tam narratiunculis ex P Lemos aur aliis, sive pro, sive contra
alterutram ex opinionibus ab Ecclesia permixtis in materia de
auxiliis.

343. 344

Relata Pontificum decreta violarunt, aut ceterè non satis re-
veriti sunt Mariales & Pseudophilaletes aliique opinionis
nostræ adversarii, dum illam vocant *impiam, sacrilegam, celo*
execrabilem, deformem, deformitate sui. defensoribus confu-
sionem & ignominiam pariente fugiendam sicut à facie colu-
tri.

345

Falso Pseudophilaletes. contra expressam Innoc. X. & Alexan.
VII. declarationem asserit nunc Ecclesiam permittere impres-
siones de auxiliis. Nec cum excusat ignorantia, quæ in scri-
bente de auxiliis non potest non esse crassa & affectata.

346

Falsò asserit me in 1. editione meæ synopsis anno 1664. tra-
ctasse de auxiliis in puncto controversiæ typis prohibita, cum
præcisè retulerim aliquot de eorum efficacia sententias pro-
babiles, nullam ex iis propugnando nec impugnando, quod

non

non est, nec unquam fuit prohibitum.

347

Vanissimis rationibus persuadere nititur Pseudophilalethes decretorum Pontificiorum abrogationem uti. ex eo quod Duacenæ Universitatis DD. & Regii Professores de auxiliis publicè dicent ac disputent; quod (teste Spondano ad ann. 1606) à Paulo V. non fuit prohibitum sed permixtum *suum cuique sent. in Scholis modeste tueri, sed sine damnatione alterius partis.* 2. ex editione tractatus Suaris de auxiliis, in scia Societate facta anno 1655. à Typographo, qui defuncti Baptistæ Regii in Hispania Cathedralis Bibliothecam emit, in qua manuscriptum Suaris tractatum reperit, typis mandavit sine licentia, quam tamen ante illius distractionem obtinuit. Ita Henao in scientia media historicè & scholasticè defensor.

Ex his Pontificum decretis manifesta est defensiva doctrinæ Societatis victoria, ab Annato, Marilico, & Placido de Puga videnter demonstrata & ab omnibus cordatis concessa. 348

Hæc victoria opinioni adversariorum, nihil probabilioris detrahit. saltem directè nostræ tamen probabilitatem firmat & auget, quatenus argumenta ei falsitatis & erroris notam impingentia exerceat declarat non esse efficacia. 349

Homo non potest solis naturæ viribus se ad gratiam præparare etiam remotè. Constat ex Araus. Trid. aliisque CC. & ex Script. ac PP.

Deus Zachariæ i. petit ut ad ipsum convertamur non per naturæ vires, sed per ejus auxilium nobis semper paratum ad conversionem, quam vi præsentis providentiæ expectat ut convertatur ad nos ulterioribus gratiæ auxiliis cumulandos. 350-351

Faciendi quod in se est per gratiam, quam habet, Deus non denegat ultiores gratias, & ipsam justificationem ac salutem. Probabile est quod fuse & eruditè ex Scripturis & PP. probat Ripalda, cum nempe, qui viribus naturæ facit quod potest ad actum honestum, simul elicere actum supernaturalem circa idem objectum per auxilium gratiæ, quod, ex pura Dei misericordia, numquam deest. 351

IUSTI
sed est
donorum
non solu
Aug. Con
Fit, ex
temissio
inhæren
similitud
lius adop
Christi
formalit
st merito
aliquo
Datur
tu, cons
in adulc
quibus n
Actus
maliter u
quibus n
justificat
Hoc
Deo nat
c. 32. Cha
habituali
diliget
infusam.
Licet
potest ta
que non

S. VI.

Gratia
distingui
naria sep
quancur.

§. V I.

Iustificatio & eius causa formalis pag. 312.

IUSTIFICATIO impii non est sola remissio peccatorum, sed est sanctificatio per voluntariam susceptionem gratia & donorum Ita Trid. sess. 6. c. 7. per eum peccata verè delentur, non solum teguntur; ut volunt hæretici, aliàs enim, ut rectè Aug. Conc. 2. in Ps. 50 non essent tecta oculis Dei. 352

Fit, ex Trid. sess. 6. Can. 11. & P. P. non per solam peccatorum remissionem aut imputationem iustitiæ Christi; sed per formam inhærentem supernaturalem, quæ est quædam participatio & similitudo divinitatis, qua homo constituitur Dei amicus & filius adoptivus. 352. 353

Christus factus est nobis iustitia & iustificatio 1. Cor. 1. non formaliter, sed causaliter; ejusque obedientia homines fiunt iusti meritorie, sicut Adami inobedientia iniusti demeritorie, cum aliquo tamen discrimine. 353

Datur forma permanentiter sanctificans distincta ab omni actu, constare ex Trid. sess. 6. c. 7. Can. 11. & pater in parvulis, & in adultis per solam attritionem cum Sacramento iustificatis, quibus nullus inest actus ex se iustificativus. 353

Actus charitatis & perfectæ contritionis non iustificat formaliter ut volunt Vasq. & Merat. pater ex Trid. & in parvulis quibus non infunditur talis actus, qui est dispositio ad gratiam iustificationis; non forma sanctificans. 353. 354

Hoc tantum volunt Scripturæ, 1. Jo. 2. 4. qui me diligit ex Deo natus est, in Deo manet &c. Item P. P. Aug. de nat. & gra. c. 32. Charitas est ipsissima iustitia; vel loquuntur de charitate habituali gratiæ sanctificantis annexa, vel de ea qua Deus nos diligit, quæ pro termino habet formam sanctificantem nobis infusam. 354

Licet actus charitatis stare non possit cum mortali actuali, potest tamen de potentia absoluta stare cum habituali, adeoque non est forma sanctificans nec amicitia Dei completa. 355

Gratia sanctificans (ex S. Th. Scoto probabiliter dissentiente) distinguitur à charitate habituali, ab hac tamen de lege ordinaria separari nequit, unde fit ut illius effectus sæpè huic tribuantur, hæc distinctio prob. ex Trid. supra 312. & ex Dionys. 10.

requirente in homine statum divinum ad operandum divina.

Gratia habitualis sanctificat se ipsa formaliter cum ex Trid. sess. 6. c. 7. ipsa sit unica forma justificationis, & absolute repugnet cuilibet mortali, & quidem contradictorie habituali, quod moraliter perseverat per negationem gratiæ, quæ est terminus divinæ dilectionis condonantis.

Non repugnat mortale remitti absque infusione gratiæ per condonationem merè extrinsecam, qua Deus cedat jure aversionis propter peccatum; sic ut per eam homo destinetur ad gloriam adeoque fiat perfecte Dei amicus; non tamen perfecte filius Dei adoptivus. Ad hoc enim à P. P. & S. Th. requiritur intrinseca Dei similitudo. S. Th. loquitur de lege ordinaria, vel de remissione evhente ad perfectam Dei amicitiam, cum negat fieri posse absque infusione gratiæ.

Fides requiritur ad justificationem; non tamen sufficit, utrumque est de fide ex Script. ad Heb. 11. 1. ad Cor. 13. & Trid. sess. 6. c. 8. & can. 9. unde justificatio à Scripturis, & P. P. tribuitur soli fidei, ut radici; vel cum sola exclusionem operum legis & naturæ; vel ut accipitur pro doctrina Evangelica servata ut oportet.

Fides justificans non est fiducia de peccatis sibi per Christum dimissis ut impie volunt Luth. & Calv. Talis fides seculsa speciali revelatione est impossibilis & à Trid. sess. 6. can. 12. 13. & 14. anathematizata.

Homo non potest esse physice certus de sua justitia, potest de aliena, ut Baptizans de justitia infantis à se legitime Baptizatii, de sua certitudine morali fundata in testimonio bonæ conscientiæ, de quo ad Rom. 8.

Ultima dispositio ad gratiam habitualement ab hac non procedit effective; alioqui daretur mutua prioritas secundum idem esse, quæ repugnat etiam in diverso genere causæ. favet Trid. sess. 6. c. 2. absolute dicens justificationem sequi suam dispositionem.

Deus ex 1. Joan. 4. & Aug. tract. 75. in Joan. diligit nos, dilectione imperfecta, qua nobis dat gratiam efficacem ultimam dispositionis ad justificationem, prius quam ipsum diligamus; non tamen dilectione perfecta habente pro termino justificationem, est S. Thomæ hic q. 113. a. 8. & 109. a. 6.

Meritum condignum & congruum. pag. 361.

MERITUM in genere est opus factum in alterius obsequium præmio dignum, differt ab impetratione, quæ movet ut submissa petitio & à satisfactione, quæ est redditio æquivalens. 361

Meritum coram Deo (de quo hic) aliud est condignum quod aliquam habet æqualitatem cum præmio, ex aliquali iustitia debito: aliud est congruum, quod non requirit æqualitatem cum præmio, nec (defectu promissionis) infert ullum ejus debitum ex iustitia. 361

Ad condignum requiritur 1. ex parte operantis status viæ, & Joan. 9. *venit nox* &c. 2. status gratiæ ex Joan. 15. *sicut palmes* &c. Item ex Trid. sess. 6. c. 16. can. 32. & ex PP. passim, ratio est quod merens, uti & meritum, debeat habere proportionem cum præmio. unde merito damnata est 12. propos. Bajana his contraria. 361. 362

Requiritur 2. ex parte operis ut sit actus positivus, quia puræ ommissio non potest referri ad Deum, ut sit liber à necessitate patet ex 9. propos. Jans. ab Innoc. damnata, honestus in individuo, supernaturalis in substantia ut volunt Suar. & alii communius contra Valen. Vasquez. denique factus in obsequium Dei. Colligitur ex Script. CC. & PP. ad meritum requirentibus ut fiat ex gratia, ex motivo supernaturali, *sicut oportet* &c. quibus implicite significat supernaturalitatem requiri ut actus sit per se immediate meritorius, non ut sit meritorius extrinsecè, ut sunt actus externi ab internis imperati. 362. 363

Has condiciones supponunt PP. dum rationem meriti bonis operibus generaliter tribuunt. unio hypostatica influebat in omnia Christi opera etiam purè moralia & entitative naturalia. & ideo omnia erant meritoria. 363. 364

Supernaturalitas non est nobis libera, cum non sit nobis nota, ac proinde actus nostros nobis propriè non reddit laudabiles, reddit tamen præmio supernaturali proportionatos in ratione meriti. Idem est de statu gratiæ nobis ignoto, requisito tamen ad meritum de condigno. 364

Non requiritur ut actus sit à charitate elicitus aut imperatus, cum etiam actus aliarum virtutum infusarum v.g. iustitiæ, misericordiæ &c. sint proportionati præmio supernaturali, ipsis simpliciter promisso Matth. 5. *Beati misericordes* &c. 25. *venite benedicti: esurius enim* &c. Confir. ex Trid. sess. 6. c. 19. do-

docente eiusmodi actibus iustificatorum nihil de esse ad meritum vitæ æternæ.

Debet tamen procedere à gratia habituali, cui identificatur aut annectitur charitas, & ex motivo charitati consentaneo cum relatione ad gloriam Dei, saltem in actu exercitio, atque ita fieri in nomine Christi & hoc sensu à charitate.

Hoc solum volunt Script. Aug alique PP qui etiam possunt explicari de charitate sumpta latè pro quavis affectione bona virtutis infusa, movente ad opera Deo grata, quæ velle, est Deo bonum velle, adeoque ipsum amare; vel de charitate ut identificata gratiæ habituali principio dignificativo & saltem mediatè effectivo omnis actus boni, uno ex his sensibus dicit Aug. l. 2. contra 2. Epist. Pelag. *quid est charitas nisi amor boni, quid est boni cupiditas nisi charitas, cùm alibi dicit: solus amor Dei est virtus ducens ad beatam vitam*: loquitur antonomastice.

Gratia habitualis iusti influit in omnia ejus bona opera, moraliter scilicet & physice per suos habitus; secus mala dispositio peccatoris.

Requitur ex parte præmiantis promissio, qua seclusa, bona opera iustorum nullum in Deo causant debitum præmii, adeoque non sunt condignè meritoria in actu 2 sed solum in actu 1 patet ex Trid. sess. 6. c. 16 ubi ait *vitam æternam esse mercedem ex Dei promissione iustorum meritis reddendam*. Deus enim, inquit Aug. debitorem se fecit non accipiendo sed promittendo.

Ex Dei promissione non oritur condignitas præmii, sed jus ad præmium, non tamen jus Deum obligans ex iustitia strictè, qua Deum obligari repugnat supremo ejus Dominio, vi cuius creatura cum omni suo, jure est magis Dei, quàm sua, sed solum ex iustitia latè seu ex fidelitate, qua Deus non tam obligatur alteri quàm sibi, & ideo obligatio ex tali iustitia non repugnat ulli divinæ perfectioni, de hac iustitia intelligendus est Apost. 1. Tim. 14. *reposita est mihi corona iustitiæ*, & Aug. 1. Confess. Deus *reddidit debitum nulli debens*.

Ad meritum congruum requiritur ut actus sit 1. liber, 2. honestus, 3. supernaturalis; & in merente status vitæ hujus defectu Beati nobis impetrant, non merentur: Deus enim eorum orationibus non movetur tanquam exigentibus præmium suo valori proportionatum, sed tanquam per merita personarum sibi amicarum.

Meritum congruum aliud est infallibile, cui nempe promissum est certum præmium, ut contritioni peccatoris, justificatio: aliud fallibile, cui nempe præmium non est promissum, ut quo quis sibi meretur gratias actuales: Hoc meritum confundit Valq. eam impetratione à qua vix differt. Hinc promissio merito congruo non est necessaria, nec contraria; similis status gratiæ.

§. VIII.

Meritum præmium. pag. 371.

HOMO non potest mereri primam gratiam actualem congruè, cùm hanc non possit præcedere ullum meritum conducens ad salutem: nec primam habitualem condignè; ex Trid. sess. 6. can. 1. 2. 27 alioqui principium meriti caderet sub meritum hanc tamen potest mereri congruè, & quidem infallibiliter, ut peccator per contritionem, patet ex Aug.

Aug. Epist. 105. & Trid. sess. 14. c. Dicimur tamen ad Rom. 3. justificari
gratius est sine merito condigno. 371

Iustus non potest merito condigno aut congruo infallibili, sibi aut al-
teri mereri gratiam perseverandi, à pecc. resurgendi, aliamve gratiam a-
ctuale; quia de illa nulla est Dei promissio in Script. sed potius indica-
tur contrarium 1. cor. 10. qui stat videat ne cadat. Potest merito congruo
fallibili: quia, juxta S. Th. 1. 2. q. 114. a. 9. favente Aug. de dono, persever. c. 9.
oratione potest ista impetrare Unde Aug. c. 13. solum excludit meritum
condignum aut ex viribus nat. 372

Potest & quidem condignè sibi mereri gratia & gloriae augmentum,
ipsamque vitam æternam. Hoc docet Trid. sess. 6. can. 3. & 23. ex Script.
reposita est mihi corona iustitiae. 2. Tim. 4. ut digni habeamini regno Dei
2. Tess. & ex PP. Aug. Basil. 372

Vita æterna ad Rom. 6. est gratia Dei in radice, id est, in meritis Dei
donis, passionibus hujus vitæ spectata earum gravitate non sunt digna fu-
tura gloria ad Rom. 8. cum quo stat condignitas in ratione meriti. 373

Quamvis contritio peccatoris non mereatur de condigno primum
gradum gratia habitualis, qui est principium meriti condigni, quod
proinde non potest cadere sub meritum condignum: meretur tamen 1.
gradum gloriae, qui non est ullo modo principium meriti, est S. Th. hic q.
112. a. 2. ad 1. Colligitur ex Trid. sess. 6. can. 32. ubi augmentum gloriae &
ipsam gloriam seu ejus gradum recenset ut duo præmia distincta meriti
hominis justificati. 373. 374

Concilium ibi non agit de antecederet justificatis, ut volunt adver-
sarii. sed generaliter de actibus iustorum, quorum aliqui sunt meritoris
solum gloriae ut ultima dispositio instanti justificationis; alii solum
augmenti, ut tempore posteriores justificatione; alii utriusque, ut elicit
ipso instanti justificationis concomitanter se habentes ad ultimam ejus
dispositionem. 374

Ratio autem hujus assertionis, est quod ultima dispositio sit dignifi-
cata per gratiam sui subjecti prius tempore, quam prima gloria detur, &
prius natura, quam ei in præmium decernatur. Pro cuius intelligentia,
hic consideranda sunt 4. instantia rationis, quorum 1. est contritio de con-
gruo meritoria justificationis 2. gratia propter contritionem data 3. ius ad
gloriam ut hæreditatem ex gratia resultans 4. decretum dandi gloriam
titulo hæreditatis & mercedis propter contritionem prius natura digni-
ficatam per gratiam sui subjecti, sic ut ex hac parte nihil ipsi desit ad ra-
tionem meriti condigni respectu istius præmii. 374. 375

Potest aliquis actus dignificari per gratiam se natura posteriorem, sic
ut entitative sit illa physice prior, & posterior moraliter nempe ut per
illam dignificatus & constitutus in ratione meriti condigni. Patet ex a-
ctu Charitatis elicitò à iusto eo instanti, quo urget ejus præceptum V.
sup pag 37 n. 57. 375

Actus meritorius augmenti gratia, per hujus accessum non potest red-
di magis meritorius extensive, seu ulterioris augmenti, alias iretur in in-
finitum. Ratio est, quod illi ut merito condigno non decernatur præ-
mium, nisi præsupposito adæquato ejus valore: potest tamen per illud
reddi magis meritorius velut intensivè, seu perfectiori modo respectu
præ-

præmii necdum decreti, ut sit in nostro casu.

371

Gratia non potest velut extensivè augere valorem actus, cuius, ut meriti condigni, est præmium; potest tamen alterius actus sibi coexistentis, ut cum duo actus diversarum virtutum à justo eliciuntur eodem instanti, augent se mutuo, non tamen secundum partem valoris, quam ab invicem accipiunt, alias augerent se in infinitum.

377. 378

Primum opus bonum baptizati in infantia non meretur 1. gradum gloriæ baptismi debite, sed novum ab illo adæquatè distinctum suo valori proportionatum; alioquin enim præmium non esset adæquatum ejus valori, vel illum excederet. Unde quidam adulti accipiunt aliquid gloriæ non ex suis meritis de condigno, ut constat in iis, qui supposita intentione & attritione sufficienti primò justificantur per baptismum in somno aut amentia & statim moriuntur, aut per martyrium in eadem hypothesis; quare illud Rom. 2. *reddet secundum opera*; solum significat in retributione habendam esse rationem operum, quæ quisque fecerit, non quod adultis nihil reddendum sit, nisi ex operibus.

377

Hinc actus disponens ad 1. gratiā 2. instanti, quo continuatur non meretur, ut volunt Bell & Oviéd. 1. gloriā prius tempore debitam titulo hæreditatis & meriti congrui, sed ejus augmentū suo valori adæquatū.

378

Condignitas meriti non est perfecta æqualitas ejus valoris cum valore præmii in se infiniti, sed est æqualitas proportionis, morali judicio justum, in filium à Deo adoptatum per gratiam, reddens dignum tali præmio, sic ut juxta illud Joan. 1. Deus Beatis det *gratiam pro gratia*; hoc est gratiam mercedis pro gratia meritorum, quæ, ex Joan. ibidem, est *semen Dei in iis manens*.

379

Deus remunerat supra condignum, sic ut præmium non habeat rationem mercedis puræ, sed dono gratuito permixtæ; ideo enim dicitur Matth. 5. *merces copiosa*, Luc. 6. *mensura bona conferta & superflua*, & c. à Fulgen. *meritum incomparabiliter excedens*. Habet tamen meritum condignitatem, cum præmio spectato præcisè ut præmio.

376. 380

Juxta varios, quibus favet Chrysost. Deus ex sua benignitate probabiliter etiam infligit pœnas infra condignum.

380

Homini non licet ponere fiduciam de sua salute in bonis operibus naturæ, hoc enim pertinet ad Pelagianismū; licet tamen eā ponere in operibus gratiæ ex Tob. 4. *fiducia magna erit corā Deo eleemosyna* & ex PP. nominatim Cyp. dicente: *salutaris operatio est securitatis nostræ salutare presidium*. Consultius est tamē solum fidere in bonitate Dei & in meritis Christi.

380

Augent meritum, quæ augent actus bonitatem, ut ex. lentia actus ex objecto, circumstantiæ difficultas, intensio & duratio, unde non sequitur quod actus meritorius una hora continuatus sit infiniti valoris; quia meritum unius horæ non constat (ut inferunt quidam calculatores) in infinitis partibus æqualibus merito instantaneo 1. quia probabilius repugnant indivisibilia Mathematica & consequenter tiam instantanea actio meritoria. 2. quia continuum probabiliter componitur ex finitis indivisibilibus physicis seu punctis inflatis virtualiter divisibilibus. 3. quia continuatio actus non est tam difficilis, quàm prima ejus productio, adeoque nec tantæ valoris. Unde potest deveniri ad tam parvam partem continuationis quæ valore non æquet primæ actus productionē quamvis instantaneā.

381. 382

F I N I S

377
s, ut me
xistentis
n instan
nab invi
377. 378
gradum
suo va
um ejus
quid glo
ta inten
num in
n eadem
ificat in
rit, non
378
non me
culo hz
tū. 378
n valore
dicio ju
num tali
cia; hoc
lem, est
379
at ratio
dicitur
x à Ful
ondigni
376. 780
obabili
380
peribus
e in ope
PP. no
presidiū.
isti. 380
actus ex
equitur
uia me
in finitis
nant in
merito
ibilibus
inuatio
nec tant
nis. quæ
381. 382

